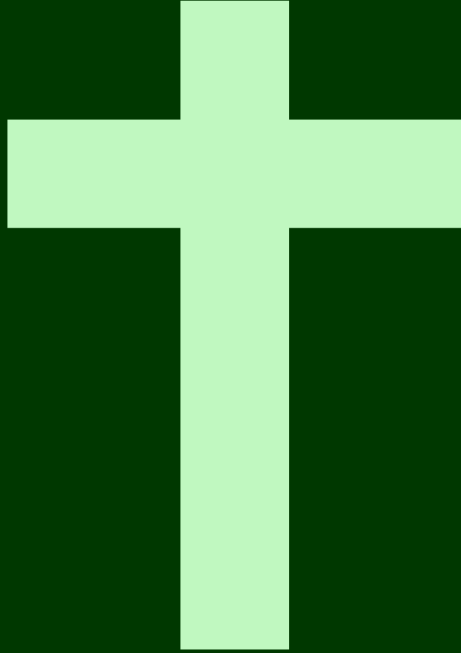

Tupana'ga
nhi'iãa

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134

Contents

Mateus	1
MARCOS	90
Lucas	135
João	223
Atos	277
Romanos	343
1 Coríntios	373
2 CORÍNTIOS	400
Gálatas	422
Efésios	433
Filipenses	447
Colossenses	453
1 Tessalonicenses	462
2 Tessalonicenses	469
1 Timóteo	473
2 Timóteo	483
Tito	490
Filemom	494
Hebreus	496
Tiago	528
1 Pedro	535
2 Pedro	543
1 João	548
2 João	555
3 João	556
Judas	557
Apocalipse	560

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.

Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.

Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedevea'ea po'ria. Ruteva'ea Obedevea'ea yembora.

Obedevea'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora.

A'ereki Daviva'ea hembireko ahe pavëi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwyri pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorë Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matáva'ea po'ria.

Matáva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Abraãova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerẽ Daviva'ea ari. Daviva'ea arirẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavêi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hêa ga pavêi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai.

¹⁹ Hembireko gwerĩ Joséva'ea Mariava'ea pavêi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehê javo. A'ero okokatuavo gwaramo ahe ei oyvyteri pe: “Apo hi po ti ji hêa hugwi a'ero nehê. Nda potari reki ji hêambotegwetea,” ei ahe. “Nurã po ti ji pohinhimimi hêa hugwi hêa mombe'ue'yma ga pe,” ei ahe oyvyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hêa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hêa momburu'a, ei ga. ²¹ Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê, ei ga. A'ero ti eno hêara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhê, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ga gandekote'varuhua hugwi nehê, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ga nderohoi a'ero nehê, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerẽ Joséva'ea ma'êi.

²² Ipuru'a Mariava'ea gwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ïpo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ga nhi'ïga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ïga mombe'gwovo. Ymyahû ahe ei hako:

²³ “‘Pehendu katu ti!’ ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hêa akwaimbae'ga nderekoe'yvehêa nehê.

Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê.

Ono po ti ga ga rehe Emanuel gareraramo,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerẽ Joséva'ea ma'êi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'ïga rehe toko ti hêa nhirembirekoro a'ero nehê javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri gwonga pe toroju ti hêa pavêi javo.

²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'aramo ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe ino gi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ganduvihavuhuro judeus'ga gwyri pe Jesus'ga re'yja'ga gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ga nduri irupeuhua hugwi

ogwyrā hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ġa pe:

—Kiroki ga oko judeus'ġa nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ġa.

³ Ga'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ġa nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ġa py'a no Jerusalémmeve'ġa py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ga ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhuhetero javo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

—Belém me – kiroki cidade u oregwyrī pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'īġa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'īġa, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero pécidade ndokoi huvihavarūiva'ea.

Huviha hete ko pécidade upa pende'yja'ġa gwyrī pe Judáva'ea rakykwepohara'ġa gwyrī pe Judéia pe.

A'ereki pécidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ġa nduvihavaġwamamo israelitas'ġa nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ġa nhaporemō okovo ġanduvihavuhuhetero nehē.”

—A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'īġa mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ga horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ġa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

—Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

—Peho ti Belémmeve'ġa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ġa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ga horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo.

¹⁰ Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhāi pe.

¹¹ Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ġa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ġa momoranduvi.

—Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivyrā'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwyrī pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrī pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ğa horê Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

—Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ğa nderogwovo tayri'ga gayhêa reheve. Eroho nhimi ti ğa nderogwovo Egitopeve'ğa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerê jate po ti ji imondoukari nhinhi'igagwera pe me nehê pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'igagwera pe me nehê, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ê Joséva'ea ovy a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ğa nderogworogwovo Egitopeve'ğa gwyri pe. ¹⁵ Pevo ahe ğa nderovahemi. Aerê ğa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahã ğa hoi opytavo Egitopeve'ğa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ğa ndura'javi Egito hugwi. Nahã Tupana'ga ğa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo aerê po ti nahã javo. Ymyahû ahe ei hako:

“ ‘Egitopeve'ğa gwyrta hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhûi jaytata'ia kwahapyra'ğa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ğa ojivyrta'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ġweri tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ğa omombe'u ahe ve ahe ğa monhi'igame ojive. Nurã ahe osoldados'ğa mon-doukari cidade de Belém me Belém rembeyviri hî pe no. Pevo ahe osoldados'ğa mon-doukari tojuka pa ti ğa tapihama'ğa javo – kiroki tayri'ğa o'a jaytata'ia kwahapyra'ğa hepiagirê jaytata'ia. Ahenhi'iga rupi soldados'ğa hoi a'ero tapihama'ğa ndepiaga. Ojuka pa ğa tapihama'ğa – kiroki ğa gwereko dois anos ojihe, kiroki ğa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahûva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahû Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo aerê po ti nahã javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “ ‘Cidade de Ramá pe ğa henduvi hêa jehe'oheterame ovy'are'yma.

Hahyahi hêajehe'oa.

Raquelhêa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hêa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hêara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrta hugwi

¹⁹ Aerê Tupana'ga José'ğa mbuhurukara'javi Egitopeve'ğa gwyrta hugwi. A'ereki pevo ğa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorê yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

²⁰ —Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ğa kiro a'ero tayri'ga gayhêa reheve. Erojivyrta'ja ti ğa eje'yja'ğa gwyri pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

²¹ Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ğa nderojivya pevo jitehe ogwyri pe Israel pe ğa nderovahema. ²² A'ea rupi Arquela'ga oko Judéiapeve'ğa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquela'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ğa gwyri pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

—Terehoi ti Judéiapeve'ğa gwyri pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ğa gwyri pe ahe hoi Israel pe. ²³ Pevo ahe ruvi cidade de Nazaré pe tayri'ga pavêi ga'yembora pavêi no. Nahã hekoi

Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'i'ga mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako:

“E'i po ti ġa ga pe nehẽ Nazarépeve'ga,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.
Ga u pevo a'ero.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Aerẽ João Batistava'ea rekoi ongae'yi me judeus'ġa mobatizavo. Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ġa gwyri pe ongae'yi me. ² Hahyahi ahenhi'i'ga ahe erame:

—Pepohi tuhẽ ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijijiyi ti pejeaporogita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'i'ga rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ġwerĩ nhanderu-vihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'i'ga rupi, ei ahe ġa pe.

³ Ymyahũ Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoġwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'i'ga

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehẽ:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehẽ,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'ra'ga renondeva'ea e'i nhandepojoykaharete'ga ruraġwama pe. Tonhimboavujikwe ti ġa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijiyi ti ġa gweaporogita a'ea renonde javo.

⁴ Omongi João Batistava'ea yuranuhũa'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵ He'yjuhuve'ġa nuġanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ovahema. Uhu ġa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ġa Judéiapeve'ġa gwyrã hugwi nhaporemõ no rio Jordão rembeyvyrã hugwi no.

⁶ Ahe renduvame ġa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ġa mobatizai rio Jordão pype.

⁷ Uhu he'yive'ġa ahe pyri no fariseus'ġa saduceus'ġa pavẽi tianemobatiza ti ga javo. Gandura repiagame João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporogita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehẽ. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehẽ.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhẽ penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸ —Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijiyita ojeaporogita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraõova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraõova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehẽ.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraõova'ea rymymino'ġa ndehe ġa

ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ga pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha a'ga ita Abra'ova'ea rymyminorogã mongovo, ei João Batistava'ea ga pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa gwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehẽ. Na jitehe Tupana'ga pe ndereko'gwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma gwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ga pe imombe'gwovo.

¹¹ —Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero gwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ga pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporogita rerorijija reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ga pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inha'ga hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jihoheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ga okote'varuhuve'ga hugwi okovo pyryve'ga pojkaharete'ga nehẽ, ei João Batistava'ea ga pe. “Tuhu ti pyryve'ga ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ga ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivryre'yma,” e po ti jihoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ga pe.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Aerẽ Jesus'ga ruri Galilíapeve'ga gwyra hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatzayme po ti ji nehẽ. Ndehe ko oreruvihavuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novã. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatzauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhẽ ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemonehẽ, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatzavo.

¹⁶ Ahe omobatzarẽ Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva iyyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi iyyvame ga rehe. ¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohẽ hete ko ji ga rehe, ei ga.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. "A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota," ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ypytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: "Jihi ko Tupana'ga ra'yramo." A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: "Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo." A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

"Mbatara ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi," e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga rerojiupiri gare'yja'ga jatyahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: "Jihi ko Tupana'ga ra'yramo." A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa po ti nanembohirukarahyi vvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

"Tupana'ga po ti ojipyrive'ġa mondoukari nde pyri nehē.

'Pea'ngu ti ga,' e po ti ga ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē.

'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ġa pe nehē," e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

"Tupana'ga ko ndepojkaharete'ga.

Gareaporoġita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoġitateha rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe," e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerē Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga rerojiupia vvytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi vvyakotyve'ġa nduvihava'ġa gwyra Jesus'ga pe. Gagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemō po ti ji imondoi nde ve nehē. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rūi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehē. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

"Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojkaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'ġa rupi jate," e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ga yvagiyeve'ga jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galiléiapeva'ea na'ẽ Jesus'ga ombo'e
(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

¹² Aerẽ ojipe'ga imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ga João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uro gwaramo, ei ga.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'ga gwyri pe. ¹³ Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléiapeve'ga gwyri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulomva'ea re'yja'ga Naftaliva'ea re'yja'ga pavẽi. ¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

¹⁵ “Pegwyri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,' ei Tupana'ga Zebulomva'ea re'yja'ga pe Naftaliva'ea re'yja'ga pe no.

'Pegwyrã rekoi rio Jordão aherovai.

Ga ei pegwyrã pe Galiléia judeus'garũive'ga gwyrã gentios'ga gwyrã.

A'ea ga ei pegwyrã pe,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'ymã gwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava gwaramo nehẽ.

Peko pe omanove'ga ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakaçi pe nehẽ,' ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ga mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ga ei ga pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporoçita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu gwerĩ penduvi-havuhuhetero yvya koty pe mongovo onhi'iga rupi, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy gwemimbo'eharamo
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

¹⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvyrã rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ga ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ga ko onhoirũ'ga. Simão'ga pe ga e'i no Pedro. Pirareheve'ero gwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹ Ovahemame ga pyri Jesus'ga ei ga pe:

—He pejijo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ga pe nehẽ no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ga mbuhurukari ji pyri nehẽ toko ti ga Jesus'ga nhi'iga rupi javo, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ —Kwa, ei ga.

Nambegwei ga hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvyrã rupi ojipe'ga ndepiaga Tiagova'ea João'ga reheve. Ga memei ko onhoirũ'ga. Ganduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavẽi ga apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ga pyri Jesus'ga nhi'igi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ga nhiremimbo'eharamo javo. ²² Nambegwei ga hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara
(*Lucas 6.17-19*)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ğa gwyra rupi hete ogwovo. Gajatykahai pe ga hogahoi ға mbo'eavo Tupana'ga nhi'iğa rehe. Pyryva'ea ga imombe'ui ға pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijykuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ға hugwi no. Ipopoakare'ÿve'ğa ga ға mbopopoakari no. Nahã ga rekoi ғapyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ğa imombe'umbe'ui nahanahã Jesus'ga ға pohanoği javo. A'ero Síriapeve'ğa nhaporemō ikwahavi no itetirūave'ğa nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ға pe. Hahy paravuhu ға pe no. Anhağa omongo aha ojipe'ğa ojeaporoğita rupi jate ojipe'ae'yma ға hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ğa akaği pe mbipeuhu ға mboheagwryva. Ojipe'ğa nopo'ami. Nomyi tuhē ға upa. Ga nhaporemō ға ға nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ға javo. Jesus'ga omombi pa ға hugwi a'ero ға mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ğa hogahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ға ga pyri Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ğa gwyra hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ға nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ға pe, ei Jesus'ga (Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ğa ndepiagame Jesus'ga jiupiri yvytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara ға nduri ga pyri tihendu ganhi'iğa javo. ² Ombo'embo'e ga ға kiro.

³ A'ero ga ehetei ға pe:

—Pyry hete ға pe – kiroki ға e'i ikwahava oyvytera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehē.”

Га erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ға pe.

A'ereki ғanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ға imombyryva ға pe, ei Jesus'ga.

⁴ Pyry hete ға pe – kiroki ға okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'ereki ға ko Tupana'ga remimbohoryva'javağwama, ei Jesus'ga.

⁵ Pyry hete ға pe – kiroki ға oko nhyrō onhimbohete'e'yma.

A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoagwama ға pe ga ero ғwaramo, ei Jesus'ga.

⁶ Pyry hete ға pe – kiroki ға oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotari-mova'ea rupi.

A'ereki ға ko Tupana'ga remimombyryvağwama, ei Jesus'ga.

⁷ Pyry hete ға pe – kiroki ға ojipe'ğa porogwety.

A'ereki ға tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygağwama, ei Jesus'ga.

⁸ Pyry hete ға pe – kiroki ға gweaporoğita katu Tupana'ga reaporoğita rehe jate xako javo.

A'ereki ға Tupana'ga repiagağwama, ei Jesus'ga.

⁹ Pyry hete ға pe – kiroki ға onhoarōuka hete ojipe'ğa pe.

A'ereki a'ea Tupana'ga eağwama ға pe. “Ga ko jira'yra'ğa,” e po ti Tupana'ga ға pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ Pyry hete ға pe – kiroki ға pe ojipe'ğa okote'varuhu.

Га ndekoro ғwaramo Tupana'ga nhi'iğa rupi ojipe'ğa te'varuhuro ға pe.

Pyry hete ға pe – kiroki ға pe ға ite'varuhu.

A'ereki ғanduvihavuhuhetero Tupana'ga gwepia katu ға imombyryva ға pe, ei Jesus'ga.

11 —Pyry hete pe me ġa ete'varuhurame pe me. Ga imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. It'e'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemō ti ġa ei pe me o'mberō nehē pe ndekorō ġwaramō jireheva'ero. Ga erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

12 —Pejoryjory hete ti ġa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

13 —Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ġa pe ġa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa pe nahā po ahe toko hamo javo. Penhi'iġa rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ġa mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

*Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga
(Lucas 8.16; 11.33)*

14 —Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame vvytyruhua rehe nhande nhaporemō hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ġa pe nhaporemō a'ero tohepia ti ġa javo, ei Jesus'ga.

16 —Na jitehe ti pembokojahuuka yvyakotyve'ġa akaġi pe. Marā po pe imbokojahuukari ġa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ġa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ġa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehē Tupana'ga omombyry ġa javo. Nahā pe Tupana'ga repiukari ġa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

17 —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehē. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġagwera rupi no,’ e po ti ga nehē.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki nanongara pe rūi javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ġa pe.
18 Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehē. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehē. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehē. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehē. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

19 —Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahā po ga ojipe'ga mbo'ei ġa pe hendukatuuka

onhi'iga. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahā po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhuhetero ga ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemō ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ga pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemō. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ganduvihavuhuhetero ga ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

²⁰ —A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ga hohe fariseus'ga hohe no. Po ga hohe rūi pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhuhete'ga rūi nehē. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarōe'ỹve'ga

²¹ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ga,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera. “Po pe ga jukai, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro ġwaramo’.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²² —Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwahave'ỹheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ga pe nderohoi judeus'ga moġitahara'ga ndovai pyteri pe nehē te'i ti ga pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴ Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵ —Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporogita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. ²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Taperekoi ti penhimbireko'garūive'ga, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'garūive'ga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporogita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboha nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype

nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboah nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moġitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē.” A'ea ahemoġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga. Hēarembirekoypy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hēa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hēa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirē gwereko hēa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohēa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³ —Pekwaha tuhē pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahā po ti ji rekoi nehē. A'itituhēva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhēva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhē ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴ —Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahā po ti ji rekoi nehē javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinhi'īga reroviari nehē javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhanderuvete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurā ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁵ —Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurā ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhanderuvihavuhete'ga cidade. Nurā ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁶ —Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurā ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahā po ti ji rekoi nehē javo.

³⁷ —Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahā po ti ji rekoi nehē.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rūi pendekopotarame

pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.29-30)

³⁸—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehekyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwyra neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹—Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehekyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehekyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

⁴¹—Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiapoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyrý ga pe, ei Jesus'ga. ⁴² Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ġa, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pekwaha tuhẽ pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõheteve'ġa. Tapearõi ti penhiarõ'e'ÿve'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Jihi reki a'e pe me: Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ġa, ei Jesus'ga. Po ġa ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ġa pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵ Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyrý ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ġa pe pyryve'ġa pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ġa pe oapoa japoí kwara japoí imomboruka ġa pe. Ga pyry ġa pe imongyrukari amana ġa pe. Nahã ga ġa nderekokatui okokatuve'ġa okote'varuhuve'ġa ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Po penhiarõheteve'ġa jate pe pearõ hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ġa ja reki penhiarõheteve'ġa aromo penhiarõ'e'ÿve'ġa arõ'e'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ġa – kiroki ġa omono'ono'oġuhũ itambere'ia governo pe – ġa na jitehe oarõ oarõheteve'ġa jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Po pe nhi'igatui pejikotyve'ġa pe jate pendoryndoryvamo ġa ndehe, a'ero ojipe'ga hohe rui pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ÿve'ġa onhi'igatu ojikotyve'ġa pe jate gworygworyvamo ġa ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Pearõ hete ti ġa nhaporemõ penhiarõheteve'ġa penhiarõ'e'ÿve'ġa ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ġa ja, ei Jesus'ga

¹—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ga pe. A'ero po ti ġa ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ġa javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondoí pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

²—Nurã imondoteherame imbatere'ÿve'ġa pe ti terekoi okokatu'ãve'ġa ja. A'ereki ojatykahava pype ġa omondo tehe imbatere'ÿve'ġa pe cidade rapea rupi no. A'ereki

pevo he'yjuhuve'ğa ohooho jipi ğa ndepiaga ğa imondorame. A'ero ğa ndepiagame ğa ğa mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'äve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'äve'ğa imondoe'yma ğa pe ғанemimondotehea kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

³ —Imondoteherame imbatere'ÿve'ğa pe ti teremboukwahavi ojipe'ğa pe a'ero.
⁴ Tokwahavyme ti ға. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondonhimima. Ga tuhë po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

*Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
 (Lucas 11.2-4)*

⁵ —Tapekoi ti okokatu'äve'ğa ja penhi'igame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ға pe ға amame ojatykahava pype cidade rapea pehai pe no onhi'iga Tupana'ga pe. A'ereki ға nhi'igame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ға mboheteavo oko katu ға javo, ei Jesus'ga. Ganemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'äve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'äve'ğa imondoe'yma ға pe ғанhi'iga kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

⁶ —Ndehe reki, enhi'igame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehë. A'ero po ti ga imondoi nenhi'iga kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

⁷ —Penhi'igame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhĩtehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ÿve'ğa ja rüi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'igame Tupana'garüiva'ea pe ғwemimbohetebara pe ға onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehë,” ei ға novĩa ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸ Tapekoi ti ға ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ғwiğwia ti ға togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

⁹ —Marã po ti pe nhi'igi Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'igame nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe:

“Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ға nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ĩpo'ru ға yvagi pe

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ға tanenhi'ĩpo'ru avo no yvya koty

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ğa ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka.”

Nahã ti pe'ji penhi'igame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ға mbo'eavo.

¹⁴ —Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ğa ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymame ғанdekote'varuhua pejihe henonha'jave'ymame po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehë.

¹⁵ Po pe ikwahava'javi ғанdekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehë, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶—Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'ymame ti tapekoi okokatu'ãve'ğa ja. A'ereki i'ue'ymame ға okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ға ndekoi i'ue'ymame tokwaha ti ojipe'ğa nhande i'ue'ymame javo. A'ereki ға e'i oyvyteri pe: “Ikwahavame po ti ға nhande mbohetei ға oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo.” Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ға pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehë, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ğa pe nde i'ue'ymame. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'ymame nehë. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehë, ei Jesus'ga.

*Ikatuheteva'ea yvagi pe
(Lucas 12.33-34)*

¹⁹—Tapemono'ono'oğuhũ ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ğa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahã po ti pe pemono'ono'oğatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehë. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ğa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹ Nurã ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vyvakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga.

*Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)*

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehë. Na jitehe ndereaporoğitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehë. Na jitehe ndereaporoğitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehë, ei Jesus'ga. Ejeaporoğita katu ti a'ero. Po nde nandeporoğitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehë! ei Jesus'ga ға pe.

*Tegwete ahe ve Tupana'ga arõhava ahe mbatera arõheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)*

²⁴—Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ğa pe opojykahara'ğa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ğa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arõhetei ojipe'ga arõe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarõve'ğa rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoï nehë? Gara po ti ji a'u nehë? Ahã po ti ji ve nehë. Gara po ti ji amongi nehë? Aerë po ti jipira itoropavi nehë.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehë to'u ti ға javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry

pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶ —Pehepia ti gwyrā'ia ikwahava. Notymi ojive gwyrā'ia. Ndohetygi gwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oḡi mbatera opoitava ryrūa pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyrā'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondoī pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷ —Pe'aḡataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'aḡataruhu po pe a'ea rehe javo novīa. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ —Tape'aḡataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndopovavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹ A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahēpipyryva onhimongyavo. Ahēpipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ³⁰ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹ —Tape'aḡataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³² A'ereki a'ea rehe nhaporemō judeus'ḡarūive'ḡa gentios'ḡa nhaḡataruhu jipi – kiroki ḡa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'aḡataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereco ti ḡa ḡwiḡwia nhaporemō javo, ei Jesus'ga.

³³ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iḡa rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoḡita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoḡita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereco paravuhu ti ḡa javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Nurā ti tape'aḡataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'ymi hekoi tiruahūva'ea aḡwamo ko'emame jipi. Kiroḡwe tape'aḡataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ḡa pe, ei Jesus'ga (Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ —Tape'epe'ei ti ojipe'ḡa pe: “Nahanahā ḡa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ² Pe epe'erame ojipe'ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoī hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ḡa pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³ —Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴ —Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta rekorame ejeakwari pe naerū. ⁵ A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ḡva'ea ja nde ere'e: “Ji

ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ë ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehë, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ë ti ete'varuhua hugwi kirë ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhağwatiga pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhağwatiga pavëi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrüpyruği hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehë no.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwove'ÿ Tupana'ga arõe'ÿve'ġa pe javo. A'ereki ġa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga
(Lucas 11.9-13)

⁷—Penhi'iġame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehë. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehë. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehë, ei Jesus'ga. ⁸ A'ereki kiroki ġa onhi'i Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omoudouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pão javo, a'ero ita rüi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰ Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rüi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹ Ite'varuhue'ÿva'ea ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahã pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pavëi, ei Jesus'ga.

Mokohava'ea pehea
(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ġa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë.

¹⁴—Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ġa ndekoi ga pyri avuirama nehë, ei ga. Ndahe'yive'ġa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahã Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ġa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ġa hoi ga pyri upa avuirama nehë.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵—Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga hugwi. Uhurame pe pyri ġa oko nhyrõ okokatuve'ġa ja ovelha ja novã. Ga ndokonhyrõi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhë ġa ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶ Gandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ġa ndehe nahanahã ġa ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhë! Ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi. A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rüi figueira rüi, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi

uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rûi videira rûi, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe ġandekoa repiagame ahe ikwahavi. Gandekokatua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitapyryva. Gandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷—Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸ Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa kwahavi. A'ereki ahe gwepia ġandekoa nahanahã ġa ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ġa nduvihavuhuhete'ga rûi
(Lucas 13.25-27)

²¹—Kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojkaharetero. Ndehe ore orombohete” – ġahã po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ġanduvihavuhuhete'ga rûi ojikoty'are'yma ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ġa oko gareaporoġita rupi – ġahã po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehẽ. Ganduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

²²—Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ġa mbuhurukari ojipyri ġa mon-govo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ġa mombyta avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Ga ġa mondoukarame hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa eġa'ei nde ko orepojkaharetero javo ji ve onhi-mongyavo nehẽ: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'eavo hehe nahanahã Jesus'ga ei javo,” e po ti ġa ji ve nehẽ. “Kiroki ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. ²³ A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehẽ: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja
(Lucas 6.47-49)

²⁴—Kiroki ġa nhinhi'iġa rendu katu okovo nhinhi'iġa rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Aerẽ amana ikyreteuhui. Hehanhuhũ yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novĩa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶—Jara'ġa – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'iġa rupi – ġa pe ji ei ikwa-have'yve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ġa ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'ytiġa rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷ Aerẽ amana ikyreteuhui. Hehanhuhũ yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavaga imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirẽ pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹ A'ereki ga tuhẽ okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Gambo'ehara'ġa ja rûi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rûi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ẽ ahejagwa
(*Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16*)

¹ Jesus'ga jyviriẽ vvytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ga hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijaijauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

—Nde eremoka'ẽ kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ẽpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ẽi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ẽ ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ẽi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhẽ ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ẽhara'ga pe oka'ẽ jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehẽ. A'ero po ti ga ikwahavi nehẽ gajagwa oka'ẽ javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi
(*Lucas 7.1-10*)

⁵ Jesus'ga vahemirẽ Cafarnaum me romano'ga soldados'ga nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahẽ ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo. ⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

—Jipyrive'ga itetirũa hete onhinoġa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ga nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehẽ.

⁹ —Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ga jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoĩ ganhi'ĩga rupi. Jihi soldados'ga nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'ĩga rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'ĩga rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ga nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ġa oho Jesus'ga rupi – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ga nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ga hohe israelitas'ga hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga. ¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ga po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahã po ti ġa nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehẽ ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ga po ti uhu garonga pype hamo novĩa israelitas'ga. Nduri po ti ġa ipype nehẽ ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ġa ġwonga pype nehẽ ġa momboa ypytunahiva pype nehẽ. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ga nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivyrã'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyrive'ga nhimohiġatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyrive'ga nhimohiġatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirūa
(*Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41*)

¹⁴ Aerē Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga rongga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohēa yhēa repiagi. Onhino hēa otetiruano. A'ereki o'a hete hēa rehe. ¹⁵ A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhaġa ġa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iġi Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo ġa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ġa hugwi no. ¹⁷ Opohano ga ġa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(*Lucas 9.57-62*)

¹⁸ He'yjuhuve'ġa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He xaho ypihua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ġa.

¹⁹ Ga horame ypiahu pe judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara vvy pe okia ipype. Gwyrā'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhē ti toty'gwe'yja'ġa, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi vvytua typepemuhūa reheve
(*Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25*)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ġa hoi ga pohe. ²⁴ Ga herohorame vvyturanuhūa ruri ojyva ypihua rehe imohehanhuhūheteavo typepemuhūa. A'ero hehanhuhū yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvō o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵ Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehē! ei ġa ġwembipojykaharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ġa pe:

—Maranameuhū pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

Ovya ga nhi'iġi vvyturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero vvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ġa nhimomby'ai reki javo.

—Marā te ga rekoi naerū? Vvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypihua pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa Gadarapeva'ea hugwi
(*Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39*)

²⁸ Ypiahua aherovai Jesus'ga herohoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Gwerovahē Jesus'ġa a'ero ogwovo Gadarapeve'ġa gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ġa mokonha'ġa nduri. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ġa pojykavo. A'ero mokonha'ġa iporayvaranuhūi. Ojipe'ġa ndokwavi pevo ġa pyvō okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya hugwi ġa nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhaġa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhaġa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos.

³¹ Jesus'ga pe anhaġa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ġa hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojykauka ore ve, e'ie'i anhaġa.

³² —Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhaġa ojipe'a mokonha'ġa hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ġpo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemō inhahetei ojyva vvyty'ramuhūa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi ogwovo ġwonga pe nanani cidade pe. Pevo ġa imombe'upavi nahanahā hekoi anhaġa rembipojykaagwera'ġa pe javo.

³⁴ Nanime cidadepeve'ġa ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrā hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea (*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypiahu pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ġa hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ġa ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ga ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jiji amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ġambo'ehara'ġa noarōi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ġa oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ġa. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ġambo'ehara'ġa.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ġa nhi'iġame oyvyteri pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Pe'e pe: “Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahā pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhū pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē. ⁶ Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua mombharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

—Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ġwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ġa nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga vvyakotyve'ġa mbopopoaka japouka ġa pe nanongara ahemon-himomby'ava'ea, ei ġa.

Jesus'ga Mateusva'ea pavēi
(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹ Aerē ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga ōi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'oġa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerē Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga i'urame itambere'ia mono'oġuhūhara'ġa nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ġa pavēi. Judeus'ġa e'i ġa pe jipi: “Ga ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ġa. Nanongara'ġa uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ga ndepiagame fariseus'ġa ndopotari. A'ero ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranameuhū pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ġa pyri itambere'ia mono'ōhara'ġa pyri okote'varuhuve'ġa pyri no? ei ġa.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ēhara'ġa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novīa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ġa pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ġa pe. Ajo ji vvyta koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ġa javo – kiroki ġa e'i: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ġa pe toko katu ti ġa javo. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.” Ga pyri rūi ji jori javo ġa pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo
(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa ei ga pe:

—Nane'ymi fariseus'ġa ja ore ndoro'ui xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ġa ndekoi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ġa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ġa pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ġa ndokoi ahenhi'īġa rupi, ei Jesus'ga. Aerē po ti tiruahūve'ġa hēarembireko'ga rerohoi nehē. Kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi – ġa hugwi po ti ġa ga rerohoi nehē. A'ero po ti ġa ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe onhimombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondoi tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahūva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahūva'ea hugwi

koji'i imbotararaga ymyahũva'ea. Igwaigwavete imohehãi ikwara ymyahũva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipirymyana pype, a'ero ipirymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahã ahe jigwarai ipirymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahã ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ġanamonha'ea remimbo'eagwera rehe javo.

*Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)*

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ġa pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahẽa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hẽa rehe. A'ero po ti hẽa kwerava'javi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hẽa ruri ga reviri no itetirũavehẽa gwypovehẽa. He'yi doze anos hẽatetirũa imbokwara'ari hẽa rehe opige'yma hẽa hugwi. A'ero hẽa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvira rehe. ²¹ A'ereki hẽa e'i oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirũa ipigi ji hugwi nehẽ,” ei hẽa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hẽa repiagame ga ei hẽa pe:

—Kui'i, ei ga hẽa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirũa pigi nde hugwi, ei ga. A'ea rupi hẽa nhimohiġatui.

²³ Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahẽa javo. Ovahe-mame ga imonhi'ĩhara'ġa ndepiagi – kiroki ġa omonhi'ĩ jiru'a ahe manorame. He'yive'ġa ga ġa ndepiagi no. Hahyahi ġajehe'ohetea. ²⁴ Ga pe nhaporemõ Jesus'ga ei:

—He pejiġwovo! A'ereki tayrihẽa nomanõi. Oki hẽa upa, ei ga.

A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ga mbojipe'avo ga ġa mondoi. Okirame onga pype ga kujahẽa popyhygi. A'ero hẽa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ġa hẽa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ġa pe. Gagwyripeve'ġa nhaporemõ ikwahavi a'ero hẽambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonha'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ġa hoi ga reviri mokonha'ġa. Hahyahi ġanhi'ĩġa ġa erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminouhũro ko nde! ei ġa.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvõ javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ġa nduri ovahema ga pyri. Ga pe Jesus'ga ei:

—Marã? Perovia pe nhiremimboheakwakatuaġwama? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ġa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ġandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurã pe ndeakwakaturo, ei ga ġa pe.

³⁰ Gandeakwara ma'eġatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Ombojoapiapi ġa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyrive'ġa pe nhaporemō nahā Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa onhi'ige'ŷva'ea hugwi

³² Ga horame onga hugwi ojipe'ġa onhi'ige'ŷve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaġa ga pojkaro ġwaramo Diabo'gapyriva'ea. ³³ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga hugwi. Nurā onhi'ige'ŷve'ga nhi'igi. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhi-mongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ġwihā jipi nhandegwyrī pe Israel pe, ei ġa.

³⁴ Fariseus'ġa e'i reki:

—Anhaġa ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojkara ga mbopopoaka. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi ġa mondovouka, ei ġa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerē Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga hogahoi ġajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboā pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirūave'ġa hugwi. Ipopoakare'ŷve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahā ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhū onhi-mongyavo tiruahūro ġwaramo ojive. Ndipokohavi ġa no. Nahanahā ġa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ga ko koapora ja ġanemimondoroġwerīva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri ejiheve'ġa. Tomombe'u ti ġa nenhi'iga he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ġa ndekoi upa avuirama nde pyri nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10

Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirūharava'ea

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Gwemimbo'ehara'ġa dozeve'ġa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ġa mbopopoakari tombojipe'a ti ġa anhaġa ojipe'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo. Kiro ga ġa mbopopoakari tokwaha pa ti ġa ipopoakare'ŷve'ġa mbopopoaka javo. ² Dozeve'ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa gamoirūhara'ġa. Ga ko nahā:

Mokonha'ġa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ġa. Pedro irūa Simāo'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ypy.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ġa. Ga ko Zebedeu'ga ra'yra'ġa.

³ Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ga ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ga ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ga ko Simão'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simão'ga ko zelotes'ga nde'yja'ga – kiroki ga ndokoi governo rehe romanos'ga ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ga pe ga pyhyguka ga pe.

Nahā ko dozeve'ga nhaporemo Jesus'ga remimbo'ehara'ga gamoirūhara'ga.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga
(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

⁵ Gahā dozeve'ga Jesus'ga ga mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. Ga mondoukarama ga ei ga pe:

—Tapehoi ti nhandere'yja'garūive'ga cidades pe judeus'garūive'ga cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ga cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ —Nhandere'yja'ga pyri jate israelitas'ga pyri jate ti peho. Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ga ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ga pyri ti pemombe'u katu ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Tupana'ga oko gwerī nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iga rupi.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ga hugwi. Pemoka'ē ti gajagwa ijaijauhuve'ga hugwi. Pembogwera ti omanove'ga gamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anha'ga ojipe'ga hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'yja'ga.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ga ga javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. A'ero ga pokogame ti tape'ei ga pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti yvyra pejikhavamo. A'ea nhaporemo ti taperohoi. Pevove'ga po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Pevahemame gacidades pe gacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ga pe: “Ma'ga pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ganonga pype ti pe'ji ongapypeve'ga pe pendoryvamo ga ndehe. Pe'ji ti ga pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ga pe. ¹³ Po ga pyryvamo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ga ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ga pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ga pe tukatuyme ti gapy'a javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Po ongapypeve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ganonga pype. Po ga nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'iga ga pe, a'ero ti tapepytai ganonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ga ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga. Pehorame ga hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyya hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ga hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ga ndeheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ga pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ga nohendukatupotari ganhi'iga. Koji'i po ti hahy ga pe Sodomapeve'ga hohe Gomorrapeve'ga hohe no, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(*Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17*)

¹⁶ —Ji rendu ti, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ga pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'ỹva'ea ja pejigwovo

ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahũro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahũro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ġa ndehe nhaneirũa rũi ko ġa javo. Inambua nomondoï hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoï hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupãï yvyra pyvõ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahã po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarũive'ġa pe nhaporemotojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Ga pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvyteri pe: “Maramã po ti nhande nhi'igï ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahã ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰ Hehe po ti gara'uva pe monhi'iguka pe mbo'eavo nehē. Nurã po ti penhi'iga rũi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Aerē po ti peirũ'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearõa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²² Ga nhaporemopo ti oko pa pe ndehe pe arõe'yheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²³ —Ga ndekote'varuhurame pe me ti penhinhimi ġa hugwi. Pejijyjijyi ti pejiġwovo ojipejipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemoto Israelpeve'ġa gwyri pe po ti ji ajora'ja yvyra koty vyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ —A'e ji kiro pe me: Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapoykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. ²⁵ Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ga erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irũa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga (Lucas 12.2-7)

²⁶ —Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki a'ea ji amombe'u ppytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ —Maramomi itambere'ia gwyrá'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyrá'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyrá'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyrá'ia ndohiri'i'i. Ga ipotarame jate gwyrá'ia ihiri yvyvo omanomo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

³⁰ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo he'yje'ỹva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹ Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrá'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

*Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Lucas 12.8-9)*

³² —E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ga pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ga ko jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

³³ —E'i po ojipe'ga ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ga ei ojipe'ga pe. Po nahã ga ji mombe'ui, a'ero po ti ji ga mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ga ndokoi jireheva'ero javo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

*Ojogwayva po ti ga ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ —Marã pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. “Jesus'ga rura gwaramo po ti yvyakotyve'ga py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura gwaramo po ti gapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ga ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Ojipe'ga po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ga po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ga jogwayvari ji rehe nehẽ.

“Akwaimbae'ga po ti gwayva uva'ga nehẽ.

Kunhangwera'ga po ti gwayva oy'ga nehẽ.

Kunhangwera'ga po ti gwayva gwembireko'ga y'ga nehẽ.

³⁶ Ongapypeve'ga po ti nonhoarõhetei nehẽ,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

³⁷ —Kiroki ga oarõ hete uva'ga nhiarõa hohe – gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete oy'ga nhiarõa hohe – gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete gwa'ykwaimbe'ga nhiarõa hohe – gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi. Kiroki ga oarõ hete gwa'ykunha'ga nhiarõa hohe – gahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe koji'i ti ga tanhiarõ hete javo.

³⁸ —Kiroki ga oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ga ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehẽ. A'ereki nanongara'ga ndapyryvi, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

³⁹ —Kiroki ga ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ga javo – ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kiroki ga ojipe'ga ga jukai ga jikoga gwaramo ji rehe – omanorẽ po ti ga oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

*Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehẽ
(Marcos 9.41)*

⁴⁰—Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴¹—Po Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'ġa javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'ġa mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'ġa rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

11

João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri (Lucas 7.18-35)

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea e'i: ‘Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.’ Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'ġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivrya'ja ti peji gwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵ “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ŷve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'ŷve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga. ⁶ “Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horame Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga pe ga ei:

—Ymya'ī pe peho ongae'ŷi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe peji vyteri pe pea rupi peji gwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'ihu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.”

Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokon-doko'ihui ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

⁸ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteva'ea – gahã u huvihavuhu'ga nonga pype.

⁹ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ —Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iga mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iga nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuhava apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahũva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ga huvihava rũi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² —João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iga. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Nahã ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahũva'ea omombe'u nanongara no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhuhetero ga ndepiakatuavo nehẽ.” Nahã Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ḡanduvihavuhuhetero nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aḡwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁵ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ —Ga pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojipe'ga pe tayri'ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavẽi. Onhi'iga mondovo ga pe ga ei:

¹⁷ “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ga ei, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaḡa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõe'yma, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ga pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji

mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ga – kiroki ga omono'o'guhũ itambere'ia governo pe – ga pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ga pavēi okote'varuhuve'ga pavēi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga ndekokatua repiaga gwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ga pe ga mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ga ndekote'varuhua repiaga gwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ga ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ga mbo'eavo he'yjuhuve'ga mbo'eavo.

*Tiruahũaḡwama cidadepeve'ea pe
(Lucas 10.13-15)*

²⁰ Kiro Jesus'ga nhi'iḡahyi cidadepeve'ga pe. A'ereki ḡacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteve'ea ga ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijyi ga ojea-porogita ojikoge'yma ga rehe. Nurã ga ei ga pe:

²¹ —Tiruahũ ti pe me Corazimmeve'ea pe nehẽ! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti pe me Betsaidapeve'ea pe nehẽ! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novĩa ji japorame ahemonhimomby'aheteve'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ga pe Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

—Ymyahũ Tiropeve'ea Sidommeve'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaḡa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²² —Ymyahũ Tiropeve'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeve'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehẽ. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeve'ea mombe'gwovo.

—Pe me, Corazimmeve'ea pe Betsaidapeve'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehẽ. Igwyre'i po ti hahy Tiropeve'ea pe Sidommeve'ea pe nehẽ no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ga pe Betsaidapeve'ga pe no.

²³ Cidadepeve'ga pe Cafarnaummeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Pehe marã pe pejive naerũ? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ga hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvi-hava pype nehẽ, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteve'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeve'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ymyahũ Sodomapeve'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ga mono'ombavame ahe reheve nehẽ. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeve'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeve'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeve'ea pe hohe a'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ga pe.

*Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)*

²⁵ Onhi'iḡahypavame ga pe nhaporemonehẽ Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ga nduvihavuhetero yvyakotyve'ga nduvihavuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ga pe heaporoḡitave'ga pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ga pe tayri'ga'jave'ga pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ga hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ga ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ḡa ga ji ga mboukwahapotarame jate ḡa pe, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'aḡata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoḡatuavo pepy'a nehē. ²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbo-hetee'yma jireaporoḡitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noḡatua nehē. ³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'īpo'ruavo nehē.

12

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi okovo. Gareximbo'ehara'ga hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximbo'ehara'ga. Nurā ohorame ḡa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ga! Ga nohendukatui reki. A'ereki ḡa oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'ḡa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ī pe me novīa. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako.

⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype. Ipye ikwava'ēhara'ga omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'eḡirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ḡa pe ḡahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ga po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ī pe me novīa, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimbohete hava pype ti ikwava'ēhara'ga toporavykyi ikwava'eḡa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ti ḡa tokwava'ē ipype. Nahā ti ḡa toko katu. Nahā pyry ji ve.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Tupana'ga ei ḡa pe: “Pyry.” Ndojari ḡa ndehe a'ero ḡaporavykyia sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahā ti yvyakotyve'ga toko sábadu rupi. Nurā yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ga pe ḡa ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novīa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'ḡa pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ḡa pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ga ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

*Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ga jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojipe'ga ndeaporogitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ga ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehē, ei ga ojohupe.

Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marāi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi gātetirūa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marāi? ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ga pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahā nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Koji'i avove'ga pyryvamo Tupana'ga pe yvyakotyve'ga. Nurā ji ei: Pyry nhande ga pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ga hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oğa. Ojohupe ga ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē naerū? ei ga ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ganduvihavuhuhetero

¹⁵ Ga'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ga nhimono'oği ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi gātetirūa ga hugwi. ¹⁶ Kiro ga ehetei ga pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ga pe Jesus'ga imombigi oretetirūa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ga pe. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavēive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ganduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

“Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohē hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

‘Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehē.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'garūive'ga pe nahanahā pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

¹⁹ ‘Nhipavēive'ga po ti ndogwayvari ga nehē.

Ndohapukai po ti ga ga pe nehē.

Ndahyahivi po ti ganhi'iğa ga pe cidade rapea rupi nehē,' ei Tupana'ga.

²⁰ ‘Ga po ti oko nhyrō he'ouhūve'ga pokoga nehē.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'ga pe nehē.

Nahā po ti ga rekoi hendukatuuka ga pe nhinhi'iğa ga mongouvouka nhinhi'iğa rupi,' ei Tupana'ga.

²¹ ‘Ga rehe po ti judeus'garūive'ga jikogi nehē,' ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea hako.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)*

²² Aerë ojipe'ga heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhağa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'igi no. A'ereki anhağa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'igukari ga pe no. Ga ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga monhimohiğatuavo. A'ero ga nhi'iga'javi. Gwepiaga'ja ga no. ²³ A'ero pevove'ga nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ga eğa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ga ei. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhhetero javo.” A'ea ga ei nurã Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴ Henduvame fariseus'ga ei:

—Aherymyminoa rui po ga. Belzebu'ga anhağa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ga hugwi imondovouka, ei ga o'mbero.

Belzebu, ei ga Diabo'ga pe. Irũa garera Satanás.

²⁵ Jesus'ga okwaha fariseus'ga ndeaporoğitate'varuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Po ġagwyrivepe'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehë. Po cidadepeve'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehë no. Po ongapyvepe'ga otavuka ojohupe, a'ero po ti ga nhomoka'nhymbavi nehë no, ei Jesus'ga fariseus'ga pe. ²⁶ Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahã otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehë no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehë? ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ga e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ga pe:

—Ma'ga ombojipe'auka Satanás'gapyryva'ea pendeheve'ga pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ga pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ga pe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rui ga poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe, a'ero ga rui ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ga ete'varuhui pe me nehë no pe'mbe pe javo pe me nehë, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²⁸ —Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyryva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga rongga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ë, ei Jesus'ga. Aerë ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahã ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

³⁰ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oği ji pavëi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ga ji rehe javo.

³¹ —Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahã pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhë ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ga hugwi ġandekote'varuhua ga'ete'varuhuagwera ojive nehë, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ga ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahã okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ga hugwi nehë, ei Jesus'ga. ³² Po ga ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ga hugwi nehë, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ga ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomborağwami ġandekote'varuhua nehë. Nomombori po ti ga kiro. Aerë po ti ga nomombori nehë no, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

I'yva yva'ia pavëi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

³³—Pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁴ Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurã pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁵ Pyryve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'ymi ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

³⁶—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ mbapava koty po ti hahy hete ġa pe Tupana'ga erame ġa pe nhaporemõ ġandeaporoġita rehe nehẽ. Ga pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahã javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahã po ti ga ei ġa pe nehẽ. ³⁷ A'ereki ga ġwendu pa nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehẽ: “Pyry nenhi'iġa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehẽ. Nde nhi'itehehurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Ndapyryvi nenhi'iġa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehẽ. A'ero po ti ga imondoï hahyva'ea nde ve nehẽ nde ete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)

³⁸ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe fariseus'ġa pavẽi:

—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ġa.

³⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehẽ: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehẽ.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehẽ. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehẽ, ei Jesus'ga. Ymyahũ Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokõï okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirẽ pira ahe mbojivyra'javi gwevega hugwi. Aerẽ ahe hoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokõï jikira rupi po ti ji rekoi yvya pype hete nehẽ. Kirẽ po ti ji hemi jugwi nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹—Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehẽ no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jih kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa nohendupotari nhinhi'iġa opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁴²—Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve, ei Jesus'ga. Ga mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangw-erava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomãova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua.

Paivouhu hete ahegwyrä. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ға pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamova'ero napehendupotari nhinhi'iga ikwahapotare'yma a'itituhēva'ea. Nurã po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaḡa ahe pyri
(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaḡa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aḡwamove'ğa ndekoi ite'varuhuve'ğa – kiroki ға opohi okote'varuhua hugwi novã ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaḡa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerē anhaḡa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i ovyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴ Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojkkaa'java,” e'i anhaḡa. Akwaimbae'ga pe anhaḡa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaḡa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ğa ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhaḡa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojkarame. Aerē koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojkarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ aḡwamo ite'varuhuve'ğa pe. Aerē koji'i po ti tiruahũ hete ға pe nehē. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novã ға nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavēi.” A'ea ға nde'i ji ve. Aerē koji'i ға ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavēi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ğa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ğa pavēi o'ama okari pe. Onhi'ĩ pota ға ga pe. ⁴⁷ Pevove'ğa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhēa uhu nde repiaga neirũ'ğa pavēi. Pevo ға ami okari pe.

⁴⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhyyhēa, marãve'ğa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhyyrũ'ğa, marãve'ğa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga pova'eḡi ḡwemimbo'ehara'ğa pe. ḡwemimbo'ehara'ğa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ga pe ji ei nhyy'ğa. Ga pe ji ei nhyyrũ'ğa, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Kiroki ға jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ға pe ji ei nhyyrũ'ğa. A'e ji ға pe no nhirendyra'ğa. Nhyy'ğa a'e ji ға pe no, ei Jesus'ga.

13

Ha'ynha mohãihara'ga
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Onhi'imbavame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. ² He'yjuhuve'ğa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurã ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ға ami yembeyvyri pe.

³ Ojo'java'ea pyvõ ga ға mbo'embo'ei imombe'gwovo ға pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohãihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga. ⁴ Pevo ga imohãi ha'ynha. Nahã ga itymi ha'ynha. Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua ḡwyrã'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongy-heteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihĩ henhunhamo novĩa. A'ereki nianami yja ita rehe. ⁶ Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhũ omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

⁷—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatĩava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸—Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

⁹—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ga pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Nurã ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame? ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ga onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marã hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ga ndepiakaturame okovo ganduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ga pe po ti ga ndokwahavukari tuhē a'ea nehē, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe ga mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹²—Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhybavukari ga pe nehē, ei Jesus'ga.

¹³—Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ga pe. A'ereki “hepiagame ga gwepia tehe reki.

A'ereki ga nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ga gwendu tehe reki.

A'ereki ga ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

¹⁴—Nahã ga ndekoi hepiage'yma henduve'yma no, ei Jesus'ga. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“Henduvame ga ndokwahavağwami reki.

Hepiagame ga nombaragwahavağwami reki hehe,” ei Tupana'ga.

¹⁵ ‘Nahã ga. A'ereki ga noangarihu

tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ga okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'iğa javo.

Ndojapyakai ga

xambaragwahavyme ti a'itituhēva'ea rehe javo.

Nahã ga ndekoi

tirojijjyme ti nhandereaporoğita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehē, ei ga,’ ei Tupana'ga.”

Ymyahũ Isaíasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

¹⁶—Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembik-wahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'iğa rendukatuavo, ei Jesus'ga

ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. ¹⁷ A'ereki ymyahũ ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea ganhi'igãreheva'ea pavẽi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga ikwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua
(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

¹⁸—Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehẽ ikwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹—Kiro Tupana'ga rekoĩ vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero ġa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea mombe'ua novãa ikwahave'yma – ġa pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhyimbavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvura rupi.

²⁰—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihĩ henhui ha'ynha novãa. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua. Kotihĩ ġa ndoryndoryvamo hehe novãa. ²¹ Aerẽ ojipe'ġa omondo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ġayvyteri pe.

²²—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerẽ igwaigwavete hatãava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerẽ ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarã po ti nhande rekoĩ nehẽ naerũ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ga ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ġa'aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahã ġa ha'ynha mohãihara'ga remitymipyra'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahã ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoĩ kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohã ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerẽ ypytunimo ġa kipavame ga'arõe'ỹve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirẽ ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶—Aerē jate trigo henhunhamo nhungwava pavēi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo. ²⁷A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretȳ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ġa omohāi naerū nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa ijara'ga pe.

²⁸—A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marā a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marā?” ei ġa.

²⁹—“Tapemondorogi na'ē,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ȳva'ea nhungwava reheve nehē? ³⁰Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerē trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'ōhara'ġa pe nehē: Nhungwava na'ē ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oġa nehē. Peapytī ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ō trigo herua imondovo hyrua pype jiapoa pype. Nahā po ti ji ei ġa pe nehē,” ei kohoa jara'ga.

Nahā Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea
(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³²Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhū oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ȳve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pāo imbovuhava
(*Lucas 13.20-21*)

³³Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pāo javo. A'ero hēa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehē javo.

Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo
(*Marcos 4.33-34*)

³⁴A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe. A'ea jate ga imombe'ui ġa pe ġa mbo'eavo. ³⁵Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'erekī ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ġa pe ojo'java'ea nehē.

Kiroki onhimi yvya apopyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ġa pe nehē,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶Pevove'ġa mondoukaramo ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē. Jijive yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohāihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kohoa a'e ko ji yvyakotyva pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ġa pe. Ga e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'ġareheve'ġa pe Diabo'ġareheve'ġa pe. Ga e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohāihara'ga arōe'ŷve'ga – kiroki ga otŷ nhungwava gakohoa pype – ga'arōe'ŷve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nharōe'ŷve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakotyva pe. Koapora mondorohara'ġa a'e ko ji Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —Koapora mondorohara'ġa imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. ⁴¹ Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ġa mondoi yvya koty nehē yvagipeve'ġa. A'ero jireheve'ġa ndeja po ti ġa ite'varuhuve'ġa nderohopavi nehē – kiroki ite'varuhuve'ġa ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa nhaporemo po ti jipyrive'ġa ġa nderohoi jireheve'ġa pytera hugwi nehē no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ġa okote'varuhuve'ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevu po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ —A'ero po ti Tupana'ga nhi'igareheve'ġa popoakara jukwahahetero nehē. Ikatu katu po ti ġa gworygworyvamo nehē – perope ġanduvete'ga ojikoty'a ġa pavēi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteva'ea ko pe

⁴⁴ —Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteva'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe yvykwara pype tohepiagyme ti ġa javo. Gareximimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevuo imima'java. Horyory ga hehe. Nurā ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahā ji ipojykai nhirembiepiagipyra,” ei ga ovytyeri pe, ei Jesus'ga. Nahā hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea ikwahavuka ġa pe na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aherekoo Tupana'ġareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérola

⁴⁵ —Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Ima'ēhara'ga hogahoi ojipe'ġape'ġa pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolas ijara'ġa hugwi. ⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteva'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteva'ea pérolapyryhetea ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteva'ea tuhē ko aherekoo Tupana'ġareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷ —Marā po ti hekoi nehē yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo

a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ga imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ga heruri inoga. Oapy ga imo'emo'eamo. Pirapyryva ga imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ga imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Aerē na jitehe po ti Tupana'ga vvyakotyve'ga nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyryve'ga nduri ite'varuhuve'ga nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ga pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga ite'varuhuve'ga mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko myyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹ —Marā? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemō ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvō? Marā? ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Judeus'ga mbo'ehara'ga ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ga okwahavypy myyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ga mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ga pe: Nahanahā hekoi vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo. A'ero ga ikwahavi a'ea no. Ga ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga gweno'ē myyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombateraheta hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Ga mbo'epavame ojo'java'ea pyvō Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwyri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ga mbo'ekatukatui gajatykahava pype. A'ero ga nhimomby'ai ga rehe. A'ero ga ei ojohupe:

—Ma'ga po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ga po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'ya'ga rūi naerū? ei ga. Gayhēa, hēa ko Mariahēa. Gairū'ga ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ga. ⁵⁶ Garendyra'ga u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aḡwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ga.

⁵⁷ Igwaigwavete ga ndokoi ga rehe ga arōe'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipe'ga gwyriveve'ga omondo gweaporoḡita imohina Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ndehe. Gagwyriveve'ga jate nomondoi imohina ga ndehe ganongapypeve'ga pavēi, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ga pe. A'ereki ga ndojikogi ga rehe.

14

João Batistava'ea omano

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ga Jesus'ga mombe'urame. Ga omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondomondo Galiléiapeve'ga gwemimbotarimova'ea rupi gagwyri pe. ² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyryve'ga pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei ga. Nurā ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batistava'ea manoa renonde Herodes'ga João Batistava'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhũa pyvõ ahe mongiuca cadeia pype. Herodiashẽa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batistava'ea raikwehe. Herodiashẽa ko Herodes'ga irũ'ga rembirekoro na'ẽ oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirẽ Herodes'ga hẽa rereko raikwehe. ⁴ Nurã João Batistava'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhũ nde hẽa rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hẽa! ei João Batistava'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndototari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuca cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ga hugwi. A'ereki ga e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'ĩga momba'uhara'ga, ei ga onhimongyavo.

⁶ Aerẽ o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashẽa ra'yrahẽa tehe ojiroky gãdovai pyteri pe – kiroki ga uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hẽajirokya. ⁷ A'ero ga e'i hẽa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhẽ po ti ji nde ve nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashẽa ra'yrahẽa pe.

⁸ A'ero hẽayhẽa e'i hẽa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akağa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hẽa gwa'yrahẽa pe hẽa mbo'eavo.

—Kwa, ei hẽa oyhẽa pe.

Nurã kiro hẽa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akağa nhaembeva pype, ei hẽa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ga gwendu ga'eagwera hẽa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhẽ po ti ji nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojipyriveri'ga pe:

—Peko ti hẽanhi'ĩga rupi a'ero. ¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akağa momboa herua hẽa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ga oho João Batistava'ea jukavo aheakağa rerua nhaembeva pype imondovo hẽa pe. Hẽa gweroho oyhẽa pe a'ero herovahema.

¹² João Batistava'eareheve'ga uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerẽ ga oho Jesus'ga pyri imomba'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhyimi kiro João Batistava'ea akağa imomborukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

*Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)*

¹³ Herodes'ga nhi'ĩga kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypihua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ga hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypihua rembeyvira rupi. Nahã ga vahemypyri aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴ Jesus'ga ga ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ga. Omombi ga karugwara gapyteri'peve'ga hugwi itetirũave'ga hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri. Ga pe ga ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ga ndo'ui ve reki. Nurã ti emondouka ga avo hugwi, ei ga. Ahã onga avo. Toho ti ga cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ga hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ga mondouka pota ga pe.

¹⁶ —Tohoyme po ti ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ġa ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ġa. Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē, ei ġa.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa herua.

¹⁹ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo nhungwava rehe, ei ga ġa pe.

Oapy ġa a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pira reheve. Kiro ġa imondomondoi ġa pe. ²¹ Kiro ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogawera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhū. Cinco milve'ġa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa tayri'ġa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Jesus'ga oho yhya arimo

(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ga imono'ombavirē hembyruera Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mon-dovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypiahua aherovai, ei ga ġa pe. Apyta na'ē po ti ji avo agwa'ġa mondovo nehē, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ġa mondovo ġanonga pe. Ga horame ga tehe oho vytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'īġa Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua vyvtua rerekovo. Vyvtua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'eġwerīrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ġa pyri. ²⁶ Garemimbo'ehara'ġa garura repiagame ġapy'a omyi.

—Anhaġa po uhu yhya arimo! ei ġa.

Hahēahē ġa okyhyjiavo. ²⁷ Kotihī Jesus'ga ei a'ero:

—Penogatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

²⁹ —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vyvtua. A'ero ypy pe ohoġwerīrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

³¹ Kotihī Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurã nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavëi ndura'javi yvytua. ³³ Jara'ga yhara pypeve'ga nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhê ko nde, ei ga ga pe gwenypy'amo ga pyri.

Jesus'ga omombi ahētētirũa Genesaré pe

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ga gwyri pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ga omondondo onhi'iga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemō. Nahã ga ga momorandupavi. Henduvame ga itetirũave'ga mbojatykapavi ga nderua Jesus'ga pyri ga nderovahema.

³⁶ —Na ti itetirũave'ga pokogi ndepira rembeyvya rehe nehê, ei ga. Po ti ga pokogi hehe vehevi, a'ero po ti gatetirũa ipigi ga hugwi nehê, ei ga Jesus'ga pe.

Kiroki ga opoko gapira rehe – ga hugwi gatetirũa pigi a'ero.

15

Jesus'ga onhi'ĩ judeus'ga namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

¹ Aerê ga nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pavëi. Ovahemame ga ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhũ neremimbo'ehara'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo gwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahã nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rũi neremimbo'ehara'ga jipogwei i'ua renonde nahã ojikwakuve'yma, ei ga Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ga pe. Maranameuhũ pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iga? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahã ti peko javo pe ndapekoi ganhi'iga rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahũ Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhêa pe no

– tojukauka ti ga ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ga ei uva'ga pe oy'ga pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novia. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ga ga pe. ⁶ Pe'e pe ga pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahã pe ga mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'iga rehe, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki ga erame a'ea ga nomondoi ojeaporoğita imohina uva'ga ndehe oy'ga ndehe no. Ndopokogi ga uva'ga oy'ga ndeheve a'ero imondoe'yma ga pe. Nahã ga ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatu'ãva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Ymyahũ Isaiasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'iga mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “Avove'ga onhi'igatu tehe ji ve

torombohete Tupana'ga javo,” ei Tupana'ga.

‘Emo ga nanhiarõi imondoe'yma gweaporoğita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe ga.

A'ereki nhinhi'iga rehe rũi ga ombo'e.

Yvyakotyve'ga nemimbo'ea rehe ga ga mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iga javo tehe jupe,” ei Tupana'ga,” ei ahe hako, ei Jesus'ga fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no.

Ahereaporogitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Jesus'ga ġa mbuhuri ojipyri pevove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ero ga ei ġa pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'iġa arōe'yma. Erekwaha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrrarūiva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrrarūiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ġanemimbo'ea nehē.

¹⁴—Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ga ko heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehē. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhū pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhū pe ndapekwahavi naerū? ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea ohē nhandevytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po pejiyvyteri pe pe ndeaporogitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ē penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ē pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohēa ga hugwi javo hēa pe. A'ero po pe hēa rerohoi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ē tireko te'varuhu ti ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemō pe ei pejiyvyteri pe. Nahā pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

²⁰ Pendeaporogitate'varuhua nhaporemō pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea fariseus'ġa omombe'u ahembo'ehara'ġa pavēi ġa erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Gahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporogita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(Marcos 7.24-30)

²¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvira rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananéiahēa judeurūivehēa.

—Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminorō no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'iġi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyripeve'ġa pyri israelitas'ġa pyri. “Ga pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ga ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarūive'ġa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Gwendu po hēa Jesus'ga nhi'ġa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ġa mbatera imomboha nhaġwatiġa pe to'u ti javo.

Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarūive'ġa pokogi javo.

²⁷ —A'iti a, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ġa i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ġarūive'ġa pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

²⁹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypihua rembeyvyri Galilēia rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ġa nduġanduri itetirūave'ġa nderunderua. Gweru ġa ipyka'naka'nave'ġa heakwagweve'ġa ndeheve onhi'ġe'ŷve'ġa ndeheve ika'naka'nave'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve he'yive'ġa. Gahā ġa ġa nderuri ġa mondovo ġa noġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ġatetirūa ġa hugwi. ³¹ A'ero ġa nhimomby'ai hepiaga ġatetirūa mombiga. A'ereki onhi'ġe'ŷve'ġa onhi'ī reki. Gwepia ġa Jesus'ga ika'naka'nave'ġa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ġa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ġa gwepia reki. A'ero pevove'ġa Tupana'ga mbohetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuhete'ga javo.

Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe (Marcos 8.1-10)

³² Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ga ndurame ga pyri ga ei ġa pe:

—Iporia'i ġa ji ve avove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ereki ġa ndogwerecoa'javi mbatera dois okira ġwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ġa ġanonga pe ġa i'ue'ymame. A'ero po ti ġa pytupavamo pehea rupi ġwe'ouhūro nehē, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ġa pe avo ongae'ŷi me tokogahi ti ġa javo? ei ġa.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães?

—Sete, ei ġa ga pe. Mokol'ī pira'ia orogwereco no, ei ġa.

³⁵ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti vvyvo, ei ga ġa pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pães pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogwe'rogi pães pira'ia reheve imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe. Kiro ga imondomondo pevove'ga pe.

³⁷ A'ero ga nhaporemo i'ui onhimoytaromo.

Ga i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ga imono'oği hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ga ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ga o'u pevo Jesus'ga pyri – ga ko he'yjuhu hete ranuhū. Quatro milve'ga ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ga tayri'ga pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ga pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ga mondoukari ganonga pe. Ga horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypihua rembe'yi pe cidade de Magadã me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerē fariseus'ga nduri Jesus'ga pyri saduceus'ga pavēi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ga ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ga ojohupe.

Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ga ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Ka'aru igwağahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eğatui nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga ga pe.

³ —Ypyhajive igwağahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahā pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eğatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ga pe. Emo imbaragwahave'ỹve'ga ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea ağwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴ —Ağwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ga pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iga rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ymyahū ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'iga mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga gwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)*

⁵ Ogwovo ga hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypihua aherovai gwemimbo'ehara'ga pavēi. Omoka'nhy ga pão herohoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe saduceus'ga apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Gareximbo'ehara'ga nhomonhi'igi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pão nhande rupi, ei ga ojohupe.

⁸ Ganhi'iga kwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname pe nhomonhi'iguhũi nhande ndiheruri pão javo? Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga ġa pe. ⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ġa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ġa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oġi hembyruera? ¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pão pe rũi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ġa apoa rehe saduceus'ġa apoa rehe no. A'ereki ġa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

—Pão mbovuhava pe rũi Jesus'ga ei, ei ġa a'ero. Fariseus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ġa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ġanemimbo'ea rehe javo, ei ġa.

*Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Aerẽ Jesus'ġa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ovahemame pevove'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Marãi ġa ji ve jipi? ei Jesus'ga ġa pe okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rũi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marãi pe ji ve jipi?

¹⁶ A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki yvyakotyve'ġa rũi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhẽva'ea pe nde ei.

¹⁸ —Jihi a'e nde ve a'itituhẽva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ġa nhaporem ndogwerojijyi ojeaporoġita ojikopige'yma ji rehe nehẽ. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehẽ. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Na tuhẽ. Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero avo yvya koty ġa mongovo onhi'ġa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehẽ, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ġa pe nehẽ: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehẽ: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no.

²⁰ A'ea mombe'urẽ Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'u omanoaġwama
(Marcos 8.30–9.1; Lucas 9.22-27)*

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe nahanahã po ti ji ve nehẽ javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehẽ xava'eve'ġa ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehẽ. Mokõi ji kirirẽ po ti nhimbogw-erahava nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahã Jesus'ga imombe'ui aerẽva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'iġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rõi po ti nde ve hahyhetea nehẽ! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojoykaharete'ga pe.

²³ Opyryrỹ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ. Nurã nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iġa rupi. Tupana'ga rea-poroġita atyvi ndereaporoġita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorẽ po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'õ ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'õtehei ojive novĩa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahã ġa pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerẽ po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ġa pyri Tupana'gapyrive'ġa pavẽi yvagipeve'ġa pavẽi nehẽ. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji reko jijo nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi yvyakotyve'ġa pe nehẽ. Po ġa ndekokatui nhinhi'iġa rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Po ġa ndekote'varuhui nhinhi'iġa renduve'yma, a'ero po ti ji imondo hahyva'ea ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ġa o'ã Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhetero jitekovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei okovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojirijiyi aherovaki (Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerẽ seis okirirẽ Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irũ'ga. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia yvytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ga tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavẽi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijiyi ġapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiġahivuhuro ġwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ġa pe onhi'iġa Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavẽi – kiroki ahe ymyahũ hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojkaharetero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoitapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'igame yvaḡatiḡa ijyvi ḡa arimo ḡa mongovo o'aḡi pe. Hendy'jandy'ja yvaḡatiḡa. Nanime yvaḡatiḡa hugwi Tupana'ga nhi'igi Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohẽ hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iga, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'iga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ari ojevapyvo okyhyji-heteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ḡa pyri opokoga ḡa ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ḡa pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ḡa ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyvi vytyruhua hugwi ḡwemimbo'ehara'ga pavẽi ogwovo. Ojyvame ga ei ḡa pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ẽ. Aerẽ ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ḡa pe okovo vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehẽ, ei ḡa Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ga ei. Maraname ḡa ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Omombe'u katu ḡa, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ẽ ḡandeaporoḡita rerojijyipava, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ḡa ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ḡwemimbotarimova'ea rupi ḡa ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ḡa imondoĩ hahyva'ea ji ve nehẽ no, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ḡa ovytyteri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaḡa ahera'yrava'ea hugwi

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga ndurame he'yive'ḡa pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ḡwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwryrly hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ḡwaramo. Tiruahũ ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ga pyri tomombi ti ḡa karugwara ga hugwi javo novia, ei ga. Ga nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ḡa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjupa. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ḡa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ga tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaḡa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaḡa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiḡatui a'ero.

¹⁹ Aerẽ Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ga nduri ga pyri. A'ero ḡa ei ga pe:

—Maraname anhaḡa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhẽ pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuvavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe vytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi.

Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe. ²¹ Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inhi'igame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe jawo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(*Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45*)

²² Ga nduvame Galilíapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Uhu ġweri nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ġa ji jukai nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ġa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'ō ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerē Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua jawo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

—Marā? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua jawo? ei ġa Pedro'ga pe.

²⁵ —Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerē Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypyri ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga ga pe. Marāi nde? Avo yvya koty ma'ġa hugwi ġanduvihavuhu'ġa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde jawo: “Ogwyriveve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde jawo: “Hajiheve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Marāi nde naerū? ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ġa hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ġagwyriveve'ġa tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwyriveva'ea. Nurā po ti nhande nimondoi ġa pe hamo nehē, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ġa hehe jawo timondo ti nhande ġa pe nehē. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehē. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'ō itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua jawo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

18

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

¹ Aere'i Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe:

—Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ā ti ġapyteri pe jawo. ³ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporogita penhimbohete'e'yma tayri'ġa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita nehē, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē. ⁴ Kiroki ġa tayri'ga ja nonhimbohetei – ġahā ko koji'i huvihava ojipe'ġa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ —Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ġa'jave'ġa ga oko Jesus'ġareheva'ero javo – jihi tuhē reki ġa ji rerekokatui, ei Jesus'ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ġa
(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶ —Tiruahū hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ombote'va tayri'ġa'jave'ġa jireheve'ġa ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ġa. Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ġa, ei Jesus'ġa. Po ahe nhapytī ġajura rehe itaru-vihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypihua ruvihava pype ġa mbotypyvyġa, a'ea ko tiruahūhetero ġa pe. Koji'i tiruahū hete ġa pe ġa jireheve'ġa mbote'varuhurame huvihava'garūive'ġa, ei Jesus'ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁷ —Tiruahū hete vvyakotyve'ġa pe. A'ereki jara'ġa ombote'varuhu ojipe'ġa jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ġa. Ga pe po ti tiruahū hete nehē no – kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ġa ġa pe.

⁸ —Nurā ji ei nde ve: Po epoa pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvō ojipejiva'ea pyvō ehaygwe'ro ti epya nahā imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ġa. Tiruahū po ti nde ve ndepoa mombora nehē ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ġa. Tiruahū po ti nde ve ndepya mombora nehē no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ġa.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahū nde ve nehē Tupana'ġa nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde rui avuirama herekoteheavo epoa mokōiva'ea epya mokōiva'ea no novīa nehē, ei Jesus'ġa.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ġa pyri, ei Jesus'ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹ —Po ejeakwara pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ġa. Tiruahū nde ve ndereakwara mombora nehē ojipeji jatero ġwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ġa nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde rui avuirama herekoteheavo ejeakwara mokōiva'ea novīa nehē, ei Jesus'ġa.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ġa pyri, ei Jesus'ġa ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Gambote'varuhua mombora pe Jesus'ġa ei imombe'urame ġandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra
(*Lucas 15.3-7*)

¹⁰ —Pearō hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ga koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ġa. A'e ji pe me: Ganderekokatuhara'ġa ko Tupana'ġagapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Gahā omombe'u pa Tupana'ġa pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ġa pyri yvagipeve'ġa pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ġa tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ġa. ¹¹ Pearō ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa jitekovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ġa.

¹² —Po akwaimbae'ġa gwereko ġwenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas

ogwovo yvytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyme'ỹva'ea rehe novĩa. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndototari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhymame, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ga'jave'ga ndehe. Ndototari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ga ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵ —Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ga ndovakie'ỹ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehẽ, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Po ga nohendukatui nenhi'iġa nehẽ, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ga vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ga henduvame: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ga ti tohendu pa nenhi'iġa doisve'ga. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ nahanahã akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

¹⁷ —Po ga nohendukatui ve ġanhi'iġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehẽ: “Nahanahã nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'õhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ga ndojihe'ari itambere'ia mono'õhara'ga ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'õ itambere'ia governo pe.

Aerẽ po ti pe ei nehẽ, ei Jesus'ga

¹⁸ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

—Aerẽ po ti pe ei nehẽ: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei ga ġa pe.

¹⁹ —Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ga pepyteripeve'ga ei: “Nahanahã ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahã ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahã ga pe po ti ga penhi'iġa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe. ²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ga pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi – kiroki doisve'ga onhi'ĩ Tupana'ga pe nhinhi'iġa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ga ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavẽi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Ite'varuhu ahapyriva'ea

²¹ A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirũ'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²² —Seterame jate rũi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaagwami tuhẽ ti ga a'ero javo. ²³ A'ereki nahã Tupana'ga opota.

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ganduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'ragi jipyrive'ga pe ikwehe? Tamonhiĩ ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ —Ga ikwatijara monhi'igame gapyrive'ga gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ga gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rã ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhões ga ombuhu'rã ojipyrive'ga pe. ²⁵ Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurã tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohẽa ti peroho gara'ya'ga ndeheve ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ —A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ.” Nahã ga etehei gwuvihavuhu'ga pe gwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga pe ojipyrive'ga pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸ —Ndogwerohoa'javi ga ga a'ero. Kiro ga hoi ga hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ã ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhẽ imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ã ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹ —Ga gwenypy'anduru gapy pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaukwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —“Embuhu tuhẽ kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehẽ,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹ —Ganduvihavuhu'gapyrive'ga hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ga ga repiaga. A'ero ga hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³² A'ero ganduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaukwahivi ji rehe javo. Nurã ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³ Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴ —Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ga pe – kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ga hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ga nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵ —Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehẽ pe henonha'javame peirũ'ga ndekote'varuhua pejive jireheve'ga ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti gandekote'varuhua,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

19

*Ahepohira hembirekoa hugwi**(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi ua Judéiapeve'ğa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi. ² He'yjuhuve'ğa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ğa hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ğa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoğita, ei ğa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ipondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimbote gwetea a'ero, ei ğa ojohupe.

Nurā ğa ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ğa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ğa ndekoi opohirame ġwembireko'ğa hugwi kunhangwera'ğa hugwi jipi naerū? ei fariseus'ğa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i:

“Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ğa ja'ogi uva'ğa hugwi oy'ğa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i
Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ğa ndekoi ġwembirekorame. A'ero ti ğa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ğa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ğa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarame ti akwaimbae'ğa tokwatija kunhangwera'ğa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarame jate po ti ğa ġwembireko'ğa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ğa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ġapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ğa Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ğa nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ğa, ei Jesus'ga ğa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro ġwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotarame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehēa rerekoro ġwaramo nehē. Nahā po ti ga rekote'varuhui nehē oajuajuro ġwaramo. Kiroki ga hēa rereko hēarembireko'ga pohirirē hēa hugwi – gaha hēa mboajuaju hēa rerekoro ġwaramo nahā okote'varuhuavo nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Po nahā tegwete akwaimbae'ğa pohihava ġwembireko'ğa hugwi, a'ero koji'i pyry ğa nahembirekoi tuhē! ei ğa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Penhi'iga pyry ğa pe jate – kiroki ğa Tupana'ga ğa poko nahā ti peko javo. Ojipe'ğa ndokoi penhi'iga rehe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹² Jara'ğa nahembirekoi. A'ereki tegwete ğa hēaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ğa nahembirekoi. A'ereki ojipe'ğa ğa hapiambo tahembirekoagwamyme ti ğa javo. Jara'ğa nahembirekoi. A'ereki ğa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo nehē kiro Tupana'ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero javo ğa pe.” A'ea ğa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga javo – Tupana'ga ga poko

ga mohembirekoukare'yama. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

*Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Aerē ojipe'ga tayri'ga nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'iġa Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ —Tuhu tuhē ti tayri'ga ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ga'jave'ga pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ga akaġa rehe a'ero onhi'iġa Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'im'avame ga hoi pea hugwi ogwovo.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehē? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ —Marāva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahā ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ga.

Tererekoi ti ojipe'ga nembireko'ga.

Teremimi ti ojipe'ga hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ga mombe'gwovo tehe.

¹⁹ Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no.

Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ga,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰ A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimom-boakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marā koji'i po ti jipyryhetea nehē? ei ga.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ga pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea

rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴ A'ea'ja ji pe me: Tegwete yurauhũa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbatheheve'ga hohava Tupana'ga nhi'iga rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ga ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'iga renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei hehe. A'ero ga ei:

—Ma'ga po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ naerũ?

²⁶ Ga ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhẽ vvyakotyve'ga nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ga pe. Tupana'ga jate ga mbojiko ojihe ga mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ga pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehẽ? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti Tupana'ga japo vvyapyahua nehẽ. A'ea rupi jitekovo vvyakotyve'ero yvagipeva'ero po ti ji reko vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero jiapyga oina jiapykakatuhehe rehe ta'e ti ji ga pe gandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ganduvihavuhuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ga nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ga nduvihavuhuro nehẽ. Doze ko ga oko huvihavamo ojiheve'ga pavẽi pende'yja'ga israelitas'ga, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatu rehe nehẽ xa'e ti ga pe gandeaporogita rehe javo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

²⁹ —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ga hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ga pe no a'ero: Pyry hete po ti ga pe ga nağanani nehẽ – kiroki ga opohi gwonga hugwi ogwya hugwi, ei Jesus'ga. Po ga pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehẽ. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. Po ga pohirame oirũ'ga hugwi okuvyra'ga hugwi gwendyra'ga hugwi uva'ga hugwi oy'ga hugwi gwembireko'ga hugwi, gwa'yra'ga hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁰ —Kiroki ga huvihava aḡwamo – he'yive'ga po ti ndokoa'javi huvihavamo onhi-mongyavo nehẽ. Kiroki ga huvihava rui aḡwamo – ḡahã po ti huvihava nehẽ, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

20

Oporavykyve'ga oporavyky garemitymipyra pype

¹ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ga mbo'e. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ga jijive javo. “Toporavyky ti ga itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ga pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehẽ,” ei ga ga pe.

—“Pyry,” ei ga.

—A'ero ga hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ —Aerẽ nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ẽhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ga ndepiagi. Ndoporavykyi ga o'ama. ⁴ Nurã ga ei ga pe: “Pe na jitehe ti peho

uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehẽ,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵ —Aerẽ ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerẽ ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶ Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ġa ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndo-poravykyi ġa o'ama. A'ero ga ei ġa pe: “Gara rehe pe a'etehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yama?” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

⁷ —A'ero ġa ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ġa pe. A'ereki ġa nde'i ve ore ve,” ei ġa ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurã ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehẽ,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ġa hoi oporavykyavo.

⁸ —Kwara ihorẽ kohoa jara'ga ei ojipyri'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ġa – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ġa ejipyri. Emondo ti ikwepykava ġa pe mbapavava'earupive'ġa pe – kiroki ġa ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ġa pe ti emondo ypy. Aerẽ ka'arugwererupive'ġa pe ti emondo. Aerẽ ahajikaturupive'ġa pe ti emondo. Aerẽ nove horasrupive'ġa pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ġa pe – kiroki ġa oho ypy ypyhajive oporavykyppyavo ji ve,” ei ga ojipyri'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ero ga ġa mbuhurukari ojipyri. Ga ndurame – kiroki ġa oporavyky ka'aruva'ea rupi – ġa pe ġa naġanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ġa pe ahajikaturupive'ġa pe no nove horasrupive'ġa pe no. Ga pe ġa naġanani ga imondoi ġa ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Mbapavamo jypyve'ġa nduri no. Oyvyteri pe ġa ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ġa pe – kiroki ġa oporavykyahi'vi ga pe. Nurã po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehẽ. A'ereki ypyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ġa pe ġa naġanani, ei Jesus'ga. ¹¹ Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ġa ijara'ga rayvari okoe'yama hehe, ei Jesus'ga. ¹² Ga pe ġa ei: “Mbapavava'earupive'ġa – kiroki ġa uhu ka'aruva'ea rupi – ġahã oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ġa pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyaha po'ruavo,” ei ġa ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

¹³ —Oporavykyve'ġa pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwãi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehẽ. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ypyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhẽ,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ġa pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵ “Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapoa tuhẽ ko ji amondo ga pe. Erenhimyrõ nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rũi aġwamo – ġahã po ti huvihava nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo –

gahã po ti ndokoa'javi huvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ga nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ga pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ga reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)*

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ga gwemimbo'ehara'ga ojupi. Irupe'i ga ga nderohoi ojipe'ga hugwi onhi'iga ga pe ga horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ga pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ga pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerẽ po ti jipyhygukahava ga pe ikwava'ehara'ga nduvihava'ga pe ahembo'ehara'ga pe nehẽ no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ga ei nehẽ tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹ A'ero po ti ga ji mondoukari judeus'garũive'ga pe nehẽ tojigwarai ti ga ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'garũive'ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehẽ. Ipira apopyra pyvõ po ti ga ji nupanupã ji mondohondohoga nehẽ, ei Jesus'ga. Kirẽ po ti ga ji mbovyri yva rehe nahã ji jukavo nehẽ. Ko'emameva'ea py'rovo mokõi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehẽ, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

*Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo
(Marcos 10.35-45)*

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohẽa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hẽa gwa'yra'ga mokonha'ga akoja'ga – kiroki ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga dozeve'ga nde'yja'ga. Ga nderovahemame hẽa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepyry ti ji ve, ei hẽa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hẽa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hẽa ei ga pe:

—Ekorame yvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero ti ere agwa'ga pe jira'yra'ga pe toko memei ti ga huvihavamo nde pavẽi. Nahã ti ere ga pe ga mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rũi nde pyri nehẽ, ei hẽa Jesus'ga pe.

²² Hẽara'yra'ga pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo javo, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti hahy hete ji ve nehẽ. Po pe ji moirũi, a'ero hahy hete pe me nehẽ no. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerũi? ei Jesus'ga mokonha'ga pe hẽara'yra'ga pe.

Igwete hẽara'yra'ga ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ga.

²³ A'ero ga ei ga pe:

—Penhimboita tuhẽ po ti pe hahyheterame pe me nehẽ pejikoga gwaramo ji rehe. Ji rũi reki a'e ga pe ga tombojogwovai ji rehe yvyakotyve'ga nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ga pe avo po ti ga apygi nehẽ javo, ei Jesus'ga hẽara'yra'ga pe mokonha'ga pe.

²⁴ Aerẽ jara'ga dezve'ga ikwahavi hẽa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ga huvihavamo ga pyri,” ei hẽa, ei ga.

A'ero ga ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hẽara'yra'ga ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ga mbuhurukapavi ojipyri dezve'ga mokonha'ga ndeheve. A'ero ga ei ga pe:

—Judeus'garũive'ġa nduvihava'ġa ipopoaka ogwyrive'ġa mboporavykyheteavo ojive ġa mondomondovo ġwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe dozeve'ġa pe. ²⁶ Ga ja rũi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ġa nduvihavamo penhiirũ'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁷ Po pe peko pota ġa hohe pa okovo ġanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ġa pe ġa pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ġa pejikorame ġanduvihavamo, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ġa pe: Ji poko ti. A'ea rũi ji ei. A'ereki tapoko ti ġa javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ġa ndepyga ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ġa ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, a'e ji jijo, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara
(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ga horame he'yjuhuve'ġa hoi ġa ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ġa apygi heakwagweve'ġa. Ga ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ġa hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ġa Jesus'ga pe.

Nahã ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovytyeri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ġa ei ġa pe:

—Tapehapukai ti, ei ġa ġa pe tonhi'imbi ġa javo.

Koji'i heakwagweve'ġa hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ġa ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ġa nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ġa pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehẽ? Gara pe pepota? ei ga ġa pe.

³³ A'ero ġa ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ġa ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ġa porogwetygi. Opoko ga ġandeakwa rehe. Nanime pyry ġandeakwa. Kiro ġa hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19*)

¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ohĩ Betfagé vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

² —Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ġa pe. Pevahemame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve. ³ Po ti ġa ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” A'ea ti pe'ji ġa pe. Kotihĩ po ti ġa imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ A'ero ġa ndekoi Jesus'ga nhi'ġa rupi ga nhi'ġo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ġo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ġa pe Siãopeve'ġa pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehẽ,” ei ahe Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga nhi'iğa po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ға jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ға heropori inoға ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ğa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ğa okytikyti hakā yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahã ға Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhete'ga u kiro javo. ⁹ Jara'ğa oho ga renonde. Jara'ğa oho ga reviri. Nahã he'yjuhuheteve'ğa hoi ga rupi. Hahyahi hete ғанhi'iğa ға erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ға ga ko nhanderuvihavuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomomyry.

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ға.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahã ға ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ğa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ға Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ğa ei ға pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga. Gagwyrā ko Galiléia. Pevo ga ruvi cidade de Nazaré pe, ei ға ға pe.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)*

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ğa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehei pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ëva'ea hugwi ga ға mo'embavi ima'ëhara'ğa ipyhyhara'ğa nde-heve – kiroki ға oma'ë mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mbohetehei pyri. Pevo ga imbojirevi ға'apoa mesas – kiroki ға hajiheve'ğa itambere'ia pyhy judeus'ğa itambere'ia mondovo nahã ikwepyga. Ga'apykava no – kiroki ға omondo inambua itambere'ia rehe – ға'apykava ga imbojirevi. ¹³ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ға ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ға pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ға ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari ipromive'ğa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ğa pe.

¹⁴ Heakwagweve'ğa nduri oje'yja'ğa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhũve'ğa pavëi. Jesus'ga pyri ға nduri ovahema a'ero. A'ero ga imomyryvi ға pe ға mboheak-wakatuavo ipyka'nave'ğa mopo'ağatua'java.

¹⁵ Ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi gwepia ahemonhi-momy'ava'ea Jesus'ga imomyryvame ға pe. Gwendu ға tayri'ğa Jesus'ga mboheter-ame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahã tayri'ğa ei. A'ereki ға e'i ovytyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ғanduvihavuhetero javo.” A'ero ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa nhimboahivi Jesus'ga pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi.

¹⁶ A'ero ға ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ğa ea?

Jesus'ga ei ға pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'igi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ğa mbo'ekatui ipita'ngive'ğa ndeheve.

‘Ji mbohete ti,’ ere nde ға mbo'eavo.

A'ero ға nde mbohete katukatui.”

Nahã ikwatijaripyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ğa nduvi-hava'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no.

¹⁷ O'erame a'ea Jesus'ga hoi ға hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ypytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ko'emame ypyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai.

¹⁹ Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhũro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰ He'õa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimomby'ai. A'ero ға ei:

—Kotihĩ figo'yva he'ouhũro omanomo! ei ға.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'õi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehẽ no. Po ti pe ei avova'ea pe vytyra pe nehẽ: “Ejipe'a ti enhimomboa ypihua pype.” Po ti pe ei na nehẽ, a'ero po ti vytyra ihoi ypihua pype nehẽ, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'iga rendukatui pe erame ga pe nahanahã ore oropota javo, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ğa pe.

Ma'ga nde mbuhurukaruho avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ға mbo'erame Tupana'ga nhi'iga rehe ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa nduri ga pyri xava'eve'ğa pavẽi. A'ero ға ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaruho avo nahanahã ti eko javo? Ma'ga e'i a'ea nde ve? ei ға Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa na'ẽ ti. Pe ji nhi'ĩpondekwaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ға pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ga ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ға javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoğita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ға pe.

A'ero ға eğa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehẽ: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'igagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ğa henduvi nhanenhi'iga okote'varuhuavo nhande ve nehẽ, ei ға xakyhyji nhande ға hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ğa epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ğa, ei ға ojohupe.

²⁷ Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Ma'ga po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ға javo? Ndorokwahavi, ei ға javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ga mokonha'ga

²⁸—Marã pendeaporogita? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ipondekwa nehē, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokōi ko akwaimbae'ga ra'yra'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹—Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhē po ti ji nehē,” ei ga uva'ga pe. Aerē ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporogita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰—Aerē garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhē nehē, apī,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹—Manamo gara'yra'ga oko ganhi'iga rupi? ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ġa omono'oġuhū itambere'ia governo pe – ġahā akwaimbae'ga upahara'ga pavēi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ġa pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no.

³²—Ymyaī João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahā Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ga akwaimbae'ga upahara'ga pavēi ga reroviari reki ojeaporogita rerojijyita. Gandeaporogita rerojijyja pe hepiagi. Hepiagirē vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporogita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā ji ei: Okogypy ġa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ġa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ga okote'varuhuve'ga

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³—Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no. Kohoa jara'ga itymi yhy-poa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga ġwemityma rokairuġi, ei Jesus'ga. Aerē ga japoī uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japoī tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ġa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jkykhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga.

³⁴Aerē kiro jkykhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Peho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ga pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapoā ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogwovo ġa vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'iga ġa pe. ³⁵Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupā. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā garemitymipyra repiakatuhara'ga jigwarai gapyrive'ga ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojipe'ğa mondoi ojipyrive'ğa. Ga ko he'yi ohopyve'ğa hohe. A'ero ga ға mondoi togweru ti ға yva'ia ға hugwi javo novĩa. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ğa ndekote'varuhui ға pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ға hugwi javo novĩa. “Ga pe po ti ға ndekokatui nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ğa pyri. Ga repiagame ға ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyağwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehẽ,” ei ға. ³⁹ A'ero ға gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marã po ti ga ға nderekoi nehẽ? ei Jesus'ga ға pe.

⁴¹ A'ero ға ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhũ po ti ga ға gwa'yra'ga repyga nehẽ, ei ға. Ojipe'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti ға imondokatui yva'ia ga pe jyky nanani nehẽ, ei ға Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Napemonhi'iği pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? A'ea e'i:

“Onga apohara'ğa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ға imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe.

Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei, ei Jesus'ga oarõe'yma mombe'gwovo ға pe.

⁴³ —Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ğa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehẽ, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ğa nduvihavuhuhetero – kiroki ға ga nhi'ipo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Kiroki ға o'a akoja rehe ita rehe – ғahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ға ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ға ka'mbika'mbigi ға mongu'ihuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõe'ÿve'ğa moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa henduvi fariseus'ğa pavëi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ға ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arõe'yma a'ero ға ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ға ja javo nhande ve, ei ға Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurã ға Jesus'ga pyhypotarahivi novĩa. Emo ға okyhyji pevove'ға hugwi. A'ereki pevove'ға oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhũ toryva

(Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ға mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ға pe:

² —Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame vyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ға nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ganduvihavuhu'ga japo toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³ Ojipyrive'ğa pe ғanduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ға pe – kiroki ға ji ға momoranduvipe – tuhu ti ға kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ға ogwovo. Ga vahemame ға pyri imombe'gwovo ға ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

4—A'ero ikwahavame ġanduvihavuhu'ga ojipe'ġa mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ġa jitehe. “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe. Tuhu ti ġa kiro toryvi pe. Ga pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhūa'javuhuva'ea bois bezeros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroġwe tuhē ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me.’ Nahā ti pe'ji ġa pe,” ei ga ojipyrive'ġa pe ġa mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. 5 Ga pyri ġa vahemi imombe'gwovo ġa pe a'ero. Ndojapyakai ġa ġanhi'ġa rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ġa hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. 6 Ojipe'ġa, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ġa ndehe, ġa ġa pyhygi ġa jukavo, ei Jesus'ga.

7—Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ġa mondoi ġa pyri ġa moka'nhybavuka imbokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

8—Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novīa. Kiroki ġa pe ji a'e tuhu ti ġa javo – ġahā oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. 9 “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ġa pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhandervihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.’ Nahā ti pe'ji ġa pe nhaporemō ġa ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

10—“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'ō pyryve'ġa ndeheve ġa nderovahema toryvi pe. Nahā he'yjuhuve'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'yra'ga hambirekorame, ei Jesus'ga.

11—Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepindepiaga onhi'ġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rūi – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'ruī, ei Jesus'ga. 12 Nurā ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwāi,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rūi ko nde eremongi. Marā nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerū?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'ġi reki ga. 13 A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

14—A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ġa nderekoukari okorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(*Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26*)

15 Fariseus'ġa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahā hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inhi'ġi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoġita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhandeve ga nhi'ġame nehē? ei ġa ojohupe.

16 A'ero ġa ġwemimbo'ehara'ġa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ġa ndeheve nahanahā ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ġa. Nahā po ti ore ga moandyandyi nehē.

Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa nhi'ġatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ġa ga pe. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no, ei ġa ga pe. 17 Nurā ore ei nde ve torembo'e

ti javo. Marã ndereaporoğita? César'gareheve'ğa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oğukarame,” ei ға. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ға Jesus'ga pe.

¹⁸ Ojohupe ға ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ hamo, ei ға ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehẽ. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehẽ, ei ға ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ға pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhũ pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ға pe. ¹⁹ Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ға ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ға pe.

A'ea ға heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ға pe:

—Ma'ğa ra'angava hehe? Ma'ğa ndera ға okwatija inoğa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ға ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhẽ ға okwatija inoğa hehe, ei ға.

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ға ға pe.

Yvyakotyve'ğa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ға onhikwava'eğa ga pe javo.

²² Henduvame ға nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ға hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirẽ omanove'ğa nahembirekoa'javi
(*Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40*)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ğa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ğa ndogweroviari omanove'ğa mbogwerahava. Kiro ға nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ға e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame nehẽ? ei ға ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ға ei Jesus'ga pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ға javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ғwembirekohẽa pe,

a'ero ti gairũ'ga tahembireko hẽa pavẽi.

Ta'y ti ga hẽa pe nhiirũva'ea togwereko gwakykwepohara'ğa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ға Jesus'ga pe.

Kiro ға imombe'ui omanove'ğa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea rui avo onhoirũva'ea kako, ei ға Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rem-birekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerẽ akwaimba'eva'ea manoi, ei ға. A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavẽi oirũva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. ²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ға. Na jitehe jarava'ea onhoirũva'ea nhaporemõ ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavẽi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherem-birekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahã ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ²⁷ Aerẽ mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ға Jesus'ga pe.

²⁸ —Marã po ti a'ero nehẽ? ei ға Jesus'ga pe. Omanove'ğa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehẽ. Ma'ğa nembirekoro

po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporogita ko Tupana'ga reaporogita atyvi pe Tupana'ga nhi'igā reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe. ³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko ġwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja po ti ġa nahembirekoi nehē no, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³¹ —Pemonhi'ī pe Tupana'ga rembikwatijarukara novīa – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abrañova'ea manorē Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abrañoga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe. O'erame nahā Tupana'ga ikwahavukari pe me ġa okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abrañova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei ġa okwerava'ja omanorē javo.

³³ Jesus'ga nhi'igā renduvame he'yive'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe (Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ġa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ġa pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ġa nhi'igā ġa omoandyandyipotarame, ei ġa ojohupe.

Kiro ġapyteripeve'ga judeus'ġa mbo'ehara'ga ei:

—Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'igame a'ero nehē? ei ga a'ea pota.

Nurā ġa nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ —Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearō hete tuhē ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸ A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹ —Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ġa”, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰ A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemō nhandekovo Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemō no, ei Jesus'ga ga pe.

*Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no
(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)*

⁴¹ Fariseus'ga nhimbojatykarama Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ġa pe:

⁴² —Marã pendeaporoġita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ġa rymyminoa po ti ga uhurame nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero fariseus'ga ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴³ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Na tuhē. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojykaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahū Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoġa. Ikwatijarama ahe ei hako:

⁴⁴ “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ti ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearōe'ŷve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ga mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

⁴⁶ Ga pe tegwete Jesus'ga nhi'ipondekwava. A'ero kiro ġa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: “Maramarã?” A'ereki ġa ga pojihu.

23

*Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi
(Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46)*

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe no. ² Ga e'i ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa fariseus'ġa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ġa nhande mbo'erame. ³ Nurã ġa pe mbo'erame nahanahã ti peko javo, a'ero ti peko pa ġanhi'ġa rupi, ei Jesus'ga. Emo ġandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ġa e'i pe me novia: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ga ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ga e'i: “Nahanahã ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'ġagwera rupi,” e'ie'i ġa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ġa ndokopavi Moisésva'ea nhi'ġagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ġa hupi hamo. Onhi'ġa rupi ġa ndokopavi no. Ga ko ġa ja – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ġa ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ġa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ġa nhande mbohetei ġa oko hete Tupana'ga nhi'ġa rupi javo.” Nahã ġa ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoġita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ġwaramo hehã'iuhūva'ea ġa japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoġa ojihe ejetovapya rehe. Ono ġa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ġa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'ġa rupi jipi. Na tuhē. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i hehã ojipe'ġa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ġa javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ġa japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ġa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhē. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ġa apoa hohe. Nahã ġa japoi ojikwahavuka ojipe'ġa pe tianembohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ġa toryva jara'ġa pyri toryva repiagame. Na jitehe ġa apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ġa e'i te'varuhu ovytyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ġa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako,” ei ġa ovytyteri pe, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'ġatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

⁸ Gwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirũ. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurã ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'yma, ei Jesus'ga.

⁹ —Tape'ei ti avove'ga pe vyakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirũ'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apĩ javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁰ —Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohete'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako penduvihavuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ¹¹ Po ti pe ndekopotari jireheve'ġa nduvihavamo penhiirũ'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

¹² —Po pe ei: “Jiji ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ġa pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

*Tiruahũ ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)*

¹³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'ġa rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'ġa aherembikwatijara novĩa timonhi'ĩ javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'ġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'ġa rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahã pe napemongoi ġa ganhi'ġa rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁴ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pepojykaahy mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarõ hete ġa Tupana'ga javo.” Nurã jate pe nhi'inhi'ġi Tupana'ga pe ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ġa mbote'va hete. A'ero ġa ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehē pendekote'varuhuro ġwaramo. Ga kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehē okote'varuhuhetero ġwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ġa ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'ġa javo. Nahã pe ga mbote'varuhui. Nurã po ti tiruahũ pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ —Heakwagweve'ġa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Pe perohe ojipe'ġa penhinhi'ġa rupi no.

Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea rehe pe ojipe'ga mbo'ei.

—Nahã pendeaporogita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhupypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ —Ikwahave'yva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omombyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea rehe pe ga mbo'ei, ei Jesus'ga. ¹⁸ Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ehava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehava renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iga rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igaaatyviva'ea rehe pe ei ga mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ga ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ehava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo,” e po ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehavareheva'ea renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iga rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹ —Ikwahave'yva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ehava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ga nhaneremimondoa no game jate ikwava'ehava rehe Tupana'ga omombyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'ehava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei ikwava'ehava pe a'eareheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ —Po ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Po ga ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iga javo.” Po ga ei nahã, a'ero ga ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ga ei Tupana'ga pe tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petỹ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ga pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ga pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ga. Peoporogwety po pe ga hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ga pejihe penhi'mberame ga pe. Pembojikoguka po pe ga pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ga pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava gambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporoğita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

²⁴ —Heakwagweve'ga'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Pe peroho ojipe'ga penhinhi'iga rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhuva'ea yuranuhua'javuhuva'ea jaimo jaimo. Nahã ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ga pe.

²⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iga rupi pe jikoe'ymame ganhi'iga rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga gapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoğitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokat-uavo ojipe'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

²⁷ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novã – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ga omotiğuhũ imbokat-uavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekağa reheve, ei Jesus'ga.

²⁸ —Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ga ei pe mombe'gwovo novã: “Ehepia ga! Pyry hete ga okovo Tupana'ga nhi'iga rupi.” Ikwahave'yma ga ei nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ga moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporoğita ite'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga

(Lucas 11.47-51)

²⁹ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe fariseus'ga pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ga pe. ³⁰ Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ —A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ga pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³² Ndojukapavi ahe ganhi'iga mombe'uhara'ga. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ga naerũ? ei Jesus'ga. Ga jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahy-hetea pejihe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ga pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ga pe. Tegwete peka'nhyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁴ —Pejuka pota pe ga. A'ero kiro ji amondouka ga pe pyri nehẽ nhinhi'iga mombe'uhara'ga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapyra'ga ndeheve jireheve'ga mbo'ehara'ga ndeheve nehẽ no, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ga jukai nehẽ. Ojipe'ga po ti pe ga mondoi yva rehe ga mbovya hehe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ga po ti pe ga nupanupai ipira apopyra pyvõ ga mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehẽ, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ga pe pejigwojigwovo ga ndeviri nahã ga monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —Ga nhaporemō po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehē Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehē pe ġa jukarame nehē javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehē.

—Ymyahū ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurā ymyahū penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ēhava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehē. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarō hete cidade de Jerusalém
(Lucas 13.34-35)

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyrī pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸ —Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. ³⁹ Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomomyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

24

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ġa jatykahavuhua hugwi ogwovo. Gareximbo'ehara'ġa nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ġa jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ġa ga pe a'ero.

Nahā ġa ei ga pe hepiuka ga pe. ² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehopia pe nhandejatykahavuhua nhaporemō avo, ei ga ġa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe
(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)

³ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo vvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame gareximbo'ehara'ġa nduri ga pyri ojipe'ġa ndovakie'ÿ. Kiro ġa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġwerī javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. ⁵ Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramō.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ġa po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶ —Aerẽ po ti ojipe'ga tavukari ojipe'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga ei pe me: “Ira'agwe ga tavukari. Paivouhu ga ndekoi otavuka no,” e'i po ti ga pe me nehẽ. Ga a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ga pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehẽ. Otavuka tuhẽ po ti ga nehẽ. A'ea rupi rui po ti mbapavakotyva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

⁷ —Gagwyriveve'ga po ti oko na'ẽ ojipe'ga gwyriveve'ga ndehe otavuka nehẽ. Ojipe'ga nduvihavuhu'ga po ti omondo ojigwyriveve'ga otavuka ojipe'ga nduvihavuhu'ga gwyriveve'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ahã po ti ga pe mbatera avo nehẽ. Pevo po ti ty'ara ga jukai nehẽ no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti vyva avo nehẽ. Pevo po ti vyva imyimi nehẽ no, ei Jesus'ga. ⁸ Nahã ypy po ti nehẽ. Aerẽ po ti koji'i tiruahũ nehẽ, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ea renonde po ti ga pe pyhygi pe nderohoahyavo huvihava'ga pyri nehẽ tomondo ti ga hahyva'ea ga pe javo. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehẽ. Nahã po ti vvyakotyve'ga ndekopavi pe ndehe pe arõe'ÿheteavo nehẽ pejikoga gwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero po ti he'yjuhuve'ga jireheve'ga pohiri ji hugwi okote'varuhavõ hen-dukaturama'yma nhinhi'iga nehẽ hahyro gwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'e'guka po ti ga nhiarõe'ÿve'ga pe nehẽ tomondo ti ga hahyva'ea ga pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarõi hete po ti ga okovo opohirame nhinhi'iga hugwi nehẽ, ei Jesus'ga. ¹¹ Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nduri he'yjuhuve'ga nehẽ. Ganhi'iga rui po ti ga imombe'ui he'yjuhuve'ga moandyandyita, ei Jesus'ga. ¹² Jypya jireheve'ga onhoarõi hete. Aerẽ po ti igwaigwavete gambyteriveve'ga nonhoarõi onhimongyavo nehẽ. A'ereki igwaigwavete vvyakotyve'ga okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehẽ, ei Jesus'ga. ¹⁴ A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'igareheve'ga imombe'umbe'ui vvyakotyve'ga pe nhaporemõ mbapava renonde. Ga po ti e'i ga pe nehẽ: “Perõjijyjiyjuka ti pejeaporoõita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehẽ.” A'ea po ti ga imombe'ui ga pe nhaporemõ tokwaha pa ti ga javo. Vvyakotyve'ga gwyriveve'ga nhaporemõ henduvame ganhi'iga po ti ji rura'javi nehẽ mbapava koty nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerẽva'ea hahyheteva'ea

(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)

¹⁵ —Aerẽ po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojy kahava pype. Ymyahũ ite'varuhuheteheteva'ea ahe imombe'ui ikwatija Daniëlva'ea Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ĩ aõa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

¹⁶ —Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ga toka'nhy onhana yvytyruhu pe onhimima nehẽ xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki ga oko ongapereuhuva'ea arimo – gahã ti kotihĩ toka'nhy onhana. Tokiyme ti ga gwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ga oko ko pe – gahã ti kotihĩ toka'nhy onhana. Tokiyme ti ga gwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. ¹⁹ Iporia'i po ti ipuru'ave'ga a'ea rupi oka'nhypotarame nehẽ. Iporia'i po ti ga nehẽ no – kiroki ga omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ga ga nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

²⁰ —Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti ore noroka'nhypotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurã ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhypotari ore sãbado rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rui ahe tohõ nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rui ti toroka'nhy. Nurã ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sãbado rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekoa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

22 —Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehē, a'ero po ti yvyakotyve'ġa manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

23 —Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

24 —Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhimomby'aheteva'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga. 25 Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

26 —Nurā ti tapehenduvi ġanhi'ġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ga erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'ŷ.” Ga erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'ġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

27 —Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

28 —Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehē javo.

Jesus'ga rura'javaġwama
(*Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28*)

29 —Ga tiruahumbavirē pe me
“po ti kwara igwevi nehē”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi ipopoakava'ea nehē”, ei Jesus'ga.

30 A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehē tokwaha ti yvyakotyve'ġa Jesus'ga ruraġwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti yvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa jehe'oi ovy'are'yma nehē. A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe yvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

31 —Nanime trombeta ipyhava nehē, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehē. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ġa hogahoi yvyakotyve'ġa gwyrri pe nhaporemo okovo nhinhi'ġa rupi nehē. Pevopevo po ti ġa nhiremimo'ēhara'ġa monhimono'ono'oġi ġa nderua ji pyri nehē, ei Jesus'ga. Nahā po ti ġa ġa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehē no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e
(*Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33*)

³² —Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ġwerĩ kiro,” pe'e pe. ³³ Na jitehe hepiapavame tiruahũva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehẽ kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'ġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehẽ?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

³⁶ —“Maname po ti nde rura'javi nehẽ?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ġa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁷ —Noéva'ea nhinhaġa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavẽi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ³⁸ Ymyahũ Noéva'ea nhinhaġa renonde yhararuvihavuhua pype ahegwyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahegwyripeva'ea rekoi okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako. ³⁹ A'ea rupi ahegwyripeva'ea ndokwahavi yhyarehanhuhũa ruraġwama – kiroki ahegwyripeva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahegwyripeva'ea mbotypyvypava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ġa ndokwahavi jiruraġwama nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁰ —A'ero po ti akwaimbae'ġa mokonha'ġa oko ko pe nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rerothava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Kunha'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i imbo'ihava pyvõ. Kiro po ti ojipehẽa rerothava nehẽ. Kiro po ti ojipehẽa rejahava nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴² —Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ javo ji ve, ei Jesus'ga. ⁴³ Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'yname kiro po ti ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ —Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gweaporoġitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴⁶ —A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pyry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ⁴⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrã reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

48—Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehē,” e po ga. 49 A'ero po ga ndo-hepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupā po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwryvamo no heagwryve'ġa pavēi, ei Jesus'ga. 50 Oyvyteri pe ga ei upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. 51 Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari nehē. A'ereki ga ndokoi opojykahara'ga nhi'ġa rupi. Nahā po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehē, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ga ivojave'ga dezve'ga

1—Ji rura'jahava koty marā po ti hekoi nehē vyvakytyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ġa ivojave'ga ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

2 —Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga. 3 Ikwahave'ŷve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. 4 Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. 5 Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopohyiro, ei Jesus'ga.

6—Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Poru ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ġa.

7—A'ea henduvame kunhangwera'ġa vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. 8 A'ero ikwahave'ŷve'ġa ei ikwahave'ġa pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ġa.

9 A'ero ikwahave'ġa ei: “Noromondo po ti ore nehē. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemu lamparinas rehe nhaporemu. Peho ti ima'ēhara'ġa pyri ipyhyga pejive,” ei ġa ikwahave'ŷve'ġa pe, ei Jesus'ga.

10—A'ero ikwahave'ŷve'ġa hoi toropyhy ti javo. Gandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hambireko. Onhimboavujikweve'ġa hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Gwovapytŷ ga a'ero, ei Jesus'ga.

11—Aerē ikwahave'ŷve'ġa nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ġa.

12—A'ero ga ei ġa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

13—Nahā po ti hekoi nehē. Nurā nane'ymi ti pepota jirura'java penhimomiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga vyvakytyva'ero yvagipeva'ero no.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsvē'ġa pe (Lucas 19.11-27)

14 —Jirura'jahava koty marā po ti hekoi vyvakytyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ġa pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo, ei Jesus'ga.

15 —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhũva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'ema'ẽ mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ġa pe. “Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oġa aerẽ imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

16 —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvõ. Aerẽ ga ima'ema'ẽi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirẽ ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhũva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

17 —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvõ. Aerẽ ga ima'ema'ẽi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirẽ ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhũva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

18 —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwyvykoi itambere'ia inoġa vykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

19 —Aerẽ mbaigwehu ġanduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

20 —A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

21 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteva'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

22 —Aerẽ ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

23 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteva'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

24 —A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji ndereaporogitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. 25 “Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

26 —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: ‘Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. 27 Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'raġirẽ ojipe'ga pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri

hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ojipe'ga pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰ —Nurã ġanduvihava'ga ei javo ojipyrive'ga pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehẽ

³¹ —Aerẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vvyakotyve'ga nduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehẽ, ei Jesus'ga. Pyryve'ga pavẽi nhaporemõ po ti ji rura'javi nehẽ Tupana'gapyrive'ga pavẽi yvagipeve'ga pavẽi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakatu rehe javo vvyakotyve'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

³² Amono'ono'oġuka po ti ji vvyakotyve'ga gwyriveve'ga jirovai pyteri pe nehẽ. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji vvyakotyve'ga pe'ai nehẽ, ei Jesus'ga. ³³ Tupana'ga nhi'iġarupive'ga pe po ti ji ei nehẽ: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rũi, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ga pe po ti ji ei nehẽ: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehẽ, ei Jesus'ga. Nahã po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ga pe'ai ojipe'ga hugwi avo vvyã koty nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁴ —Tupana'ga nhi'iġarupive'ga pe po ti ji ei ġanduvihavuhuhetero nehẽ jijohukotyruive'ga pe nehẽ: Tupana'ga jiruva'ga omomyry pe me. Nurã ti pejo pejikovo ġanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ġanduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahũ vvyã aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ġa ġanduvihavamo javo.

—Nahã ji ei pe me. ³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁶ Ji pire'ymame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ. Ji tetirũarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa ġa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'iġarupive'ga ei ji ve nehẽ opojkaharetea pe nehẽ: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehẽ. “Norohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi mbatera nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Norohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi yhya nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁸ “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Norohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rũi ore ei nde ve,” e po ti ġa nehẽ. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Norohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi ndepira nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁹ “Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame? Norohepiagi tuhẽ reki ore nde tetirũarame. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa nehẽ. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Norohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —A'ero po ti ji ei ġa pe jirekorame ġanduvihavuhuhetero nehẽ: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokaturame jiji tuhẽ pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero

ga rekoi novĩa nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jiji tuhẽ pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'igarupive'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Ojipe'ga pe jijohukotyve'ga pe po ti ji ei nehẽ: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoagwama tata pype. Nurã ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavẽi ipype nehẽ javo, a'e po ti ji nehẽ, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehẽ, a'e po ti ji jijohukotyve'ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Nahã ji ei pe me. ⁴² A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴³ Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rũi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ. Ji tetirũarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —A'ero po ti ġa ei ji ve nehẽ opojkaharetea pe nehẽ: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehẽ. “Norohepiagi tuhẽ reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Norohepiagi tuhẽ reki ore,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame?” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohepiagi tuhẽ reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ero po ti ji ei ġa pe nehẽ: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokatue'ymame jiji tuhẽ pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novĩa nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jiji tuhẽ pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ga po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igarupive'ga po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehẽ, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ A'ea mombe'upavirẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

² —Mokõi po ti pe kiri nehẽ. A'ero po ti nhandere'yja'ga japo'i toryva i'gwovo nehẽ – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'ẽhava ġa pe nehẽ. Ji pyhy ti ġa ji mbovyva yva rehe ji jukavo nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga ojatyka judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi xava'eve'ga pavẽi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marã po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehẽ? ei ġa. ⁵ Toryva rupi rũi ti nhande ga pyhygukari nehẽ he'yjuhuve'ga ti tojogwayvayvaryme ga rehe onhimongyavo nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nahã ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ga ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhanderamohava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerẽ Jesus'ga rekoi Simão'ga rongu pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahẽa heruri perfume

nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'vogi perfume Jesus'ga akağa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akağa rehe? ei ğa. ⁹ Omondo po hēa ima'ēhara'ğa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ŷve'ğa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ğa'ea. A'ero ga ei ğa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakağa rehe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'ŷve'ğa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoi ğa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ğa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymağwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ğa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe nhaporemō, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ğa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ğa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pyri. Judas Iscariotes ei ğa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ğa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pyri. ¹⁵ Ga pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ğa pe.

A'ero ğa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ğa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ğa imo'emo'ēi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi oyvyteri pe gweaporogitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ğa pe nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(*Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30*)

¹⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ğa i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ğa.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehē. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ğa pavēi nehē.’ Nahā nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

¹⁹ —Kwa, ei ğa. Ogwovo ğa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iğa rupi.

²⁰ Aerē Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horē Jesus'ga apygi mesa pyri ğwemimbo'ehara'ğa pavēi dozeve'ğa pavēi. ²¹ Ga i'urame Jesus'ga ei ğa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jujukahara'ğa pe nehē, ei ga.

²² Ndovy'arihu ğa a'ero. Ga nağanani ğa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ğa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³ A'ero ga ei ğa pe:

—Kiroki ga omonde pão tyhya pype i'gwovo ji pavêi – gaha po ti ji pyhyguka jijukahara'ga pe nehê, ei Jesus'ga. ²⁴ Amano tuhê po ti ji nehê. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ga pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehê. Po gayhêa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵ Judasva'ea ko aerê Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ga pe. Kiro ahe ei:

—Ji rũi re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶ Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'igi Tupana'ga pe hehe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirê ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo gwemimbo'ehara'ga pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea ga ei ga pe aere'i po ti hajiheve'ga jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehê javo. Ga hugwi ga ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷ Ga i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepiry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ga pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ga pe. ²⁸ A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ga pe jijijukauka nehê. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ga ndepyriga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga gwaramo a'iti hete tuhê po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ga ndekote'varuhua ga hugwi nehê gwembi'ea rupi nehê, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehê, ei Jesus'ga. Aerê po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva gwonga pe yvagi pe nehê. A'ea rupi po ti ji japo toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehê jiroryvamo pe pavêi nehê, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ Onhimby'yirame ga hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe nhaporemõ po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ga ji pyhyga gwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“ ‘Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehê,’ ei Tupana'ga.

‘Onhi'gwahe'gwahê ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehê,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² —Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ê po ti aho Galiléiapeve'ga gwyri pe pe nenonde nehê, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ga po ti opohipavipe nde hugwi nehê. Jihi po ti ndapohira'gwami nde hugwi nehê, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehê: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Três po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'iga renonde nehê, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —Nda'ei tuhẽ po ti ji nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ẽa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehẽ, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ẽa epavi Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetỹhava pype Getsẽmani pe

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ A'ero Jesus'ga ẽa nderovahemi Getsẽmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ẽwemimbo'ehara'ẽa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'ĩga Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷ Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ẽa ndeheve Zebedeu'ga ra'ya'ẽa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo. ³⁸ A'ero ga ei ẽa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ẽa pe.

³⁹ Hehemo'i ga hoi ẽa hugwi onhinoẽa ojovapyvo onhi'ĩheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apĩ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ẽa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rũi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Kirẽ ga ruri ẽwemimbo'ehara'ẽa pyri trẽsve'ẽa pyri ẽa ndepiaga. Oki ẽa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerũ? Ndapekiri po pe hamo ji moirũharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'ĩga rupi novĩa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴² Aerẽ ga hoa'javi hehemo'i onhi'ĩga'java Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ĩpo'ruavo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴³ Kirẽ ga ruri ẽwemimbo'ehara'ẽa pyri trẽsve'ẽa pyri ẽa ndepiaga. Okira'ja ẽa upa. A'ereki ẽa hopehyi hete.

⁴⁴ Aerẽ ga hoa'javi hehemo'i ẽa hugwi onhi'ĩga'java Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ĩpo'ruavo nehẽ, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵ Kirẽ ga ruri ẽwemimbo'ehara'ẽa pyri. Ga e'i ẽa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejipytu'uro naerũ? ei ga ẽa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'ẽa okote'varuhuve'ẽa po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁶ Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jijukahara'ẽa pe. He xaho tuhẽ ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴⁷ Jesus'ga nhi'ĩgame ẽa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ẽa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ẽa nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ẽhara'ẽa nduvihava'ẽa xava'eve'ẽa pavẽi omondouka ẽa topyhy ti ẽa Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ẽa pe Jesus'ga pyhyguka ẽa pe. A'ereki ahe e'i jipe ẽa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehẽ. A'ero po ti pe ga kwahavi nehẽ gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ẽa pe.

⁴⁹ A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ẽa pe javo tehe ga pe.

A'ero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰—Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoğita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe. A'ero ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğandehewe'ğa nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ğa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ğa otavuka ojipe'ğa pe ğa jukavo – ğa pe po ti ojipe'ğa otavuka ğa jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ğa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ğa yvagipeve'ğa doze exércitos nehē koji'ive'ğa vehevi nehē topoko ti ğa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ğa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomano ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğandehewe'ğa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'ymi ji rekoi pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kiroğwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoğitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ğa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ğa mbo'ehara'ğa ojatyka xava'eve'ğa pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhygyme ti ğa javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ğa pavēi marā po ti ğa Jesus'ga rerekoi nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ğa moğitaharamo ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa xava'eve'ğa pavēi jara'ğa pavēi no – ğa nhaporemō ojuka pota Jesus'ga. Ga nhaporemō gweka i'mbeve'ğa ti'mbe ti ğa Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ga'mbea rendu pota ğa. A'ereki ğa gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ğa nduri ğa pyri o'mbero novīa. Emo ғанhi'iga ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ğa nduri. O'mbero ğa ei Jesus'ga nhi'iga mombe'gwovo.

⁶¹ —Agwa'ga, ei ğa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā non-himimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhybavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ğa.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'igi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'igi Jesus'ga onhi'ipotare'yma ғwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'iga renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'ī po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoaka-heteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvağatiğa pyteri pe ua yvya koty nehē no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ğa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhē okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ğa pe. ⁶⁶ Marā pendeaporoğita? Marāi pe ga pe? ei ga ğa pe.

A'ero ġa ei:

—Okò te'varuhu tuhē ga. Tòmano ti ga, ei ġa.

⁶⁷ A'ero ġa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ġa ga petegi opovo.

⁶⁸ —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ġwaramo, e'i tehe ġa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ġa okwa nde rehe? ei ġa Jesus'ga pe.

Nahā ġa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga rongá pyri. Caifás'gapyrivehēa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavēiva'ea Galilēiapeve'ga pavēiva'ea, ei hēa Pedro'ga pe.

⁷⁰ Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Gandovaki nhaporemò ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹ Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehēa Caifás'gapyrivehēa Pedro'ga repiagi. Pevove'ġa pe hēa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no Nazarépeve'ga pavēive'ga, ei hēa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hēa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³ Aere'ĩ pevove'ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa o'ã pevo – javo ga pe:

—Nde tuhē ko Jesus'ga pavēiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'ġa ko Galilēiapeve'ġa nhi'ġa ja. Nurā ore nde kwahavi, ei ġa Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'ġa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ġa pe.

Nanime inamutiġa nhi'ġi. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiġa nhi'ġa renonde po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

27

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)

¹ Ko'emame ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'inhi'ġi xava'eve'ġa pavēi.

—Marā po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehē? ei ġa. Nahanahā po ti nhande ei imboja ga rehe nehē. A'ero po ti ġa ga jukai nehē, ei ġa ojohupe.

² A'ero ġa ga pokwarukari ga rerhouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka

(Atos 1.16-19)

³ Judasva'ea ġwendu ġa erame tomano ti Jesus'ga javo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'ġa ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekoveveuhui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. ⁴ Ga pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ġa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ġa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra vvyvo ġajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa opyhy itambere'ia. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve javo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurā ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvō itambere'ia pyvō nhandere'yja'ġa remimbuhutehea pyvō – kia ġa ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ġa Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua javo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahū ikwatijarame, ei ġa ojohupe.

⁷ A'ero ġa nhomonhi'inhi'īgi kohoa tipyhy a'ea pyvō javo. A'ea ġa imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ġa kohoa ġandyvyaġwama rupiara torotý ti judeus'ġarūive'ġa pevo nehē javo. ⁸ Nurā akoja pe kohoa pe judeus'ġa ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹ Nahā ġa ipyhygi kohoa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'īga mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ġa.

¹⁰ A'ea ġa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahā Tupana'ga ei ji ve nahanahā ti eko javo,” ei Jeremiasva'ea hako.

*Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)*

¹¹ Kiro ġa Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ġa pavēi. Ga eġa'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'īgi ġa pe onhi'īpotare'yma ġwaramo ġa pe. ¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Nerehenduvi nde ġa eġa'erame nde ve naerū? Nerenhi'īgi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehē? Marāi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i onhi'īpotare'yma ġa'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhi-momby'ahetei ga rehe.

*Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b–19.16)*

¹⁵ Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ġa e'i. ¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga rekoi kiro. Judeus'ġa nhaporemogwa kwaha hete.

¹⁷ Kiro he'yjuhuheteve'ġa nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ga jatykarama Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ġa pe. A'ereki ga okwaha ġapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ġa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ga apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoğita pe javo, kiro garembirekohēa imondoi onhi'iga ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'iga Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavēi ombo'e he'yive'ga ite'varuhua rehe. E'i ga:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ga ei ga pe te'i ti ga embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ga nhimbopogweukari pevove'ga pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ga pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ga pe.

A'ero ga ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ga ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoī naerū Jesus'ga?

Ga nhaporemō ga ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ga ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ga pe.

Emo koji'i ga hapukapukajahivi.

—Embovyruka ga! ei ga ohapukaita.

²⁴ Gapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ga pe. A'ereki ga e'i ovytyteri pe: “Nambegwei po ti ga tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ga hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ga pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ga epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ga ndehe nehē no, ei ga.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo gānhi'iga rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ga pe tombovyruka ti ga ga jukavo javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ga soldados'ga Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga rongā ruvihava pype. Soldados'ga nhaporemō ga jatykai Jesus'ga pyri.

²⁸ Gapira ga hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiğwağahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. ²⁹ Ga opyhy yhypoa hatiuhūva'ea. A'ea ga ipovāpovani japovo onhatimağatuvā'ea akanitara inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa ko huvihava'ga akanitara javo tehe jupe. Yvyra ga imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Gwenypy'amo garovai pyteri pe ga e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ga e'i:

—Judeus'ga nduvihavuhuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ga ga pe.

³⁰ Ga rehe ga nyvuni. Ipyhyga yvyra ga hugwi ga ga'akağa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ga hekyi tapy'ynhapiğwağahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ġa ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya
(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)*

³² Jesus'ga rerohorame ġa Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ġa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ġa Jesus'ga rerohoi vytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ġa imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui. ³⁵ Kiro ġa ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe.

Kirē ġa Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ġa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ġa imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ġa ima'ema'ēi gapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ġa jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ġa imombori ita'java'ea a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ġa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ġa ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ġa imondoi ikwatijaripyra Jesus'ga akaġa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurā ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ga mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ga ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹ Kiroki ġa okwa Jesus'ga pyvō – ġa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ġa oakaġa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ġa ei:

⁴⁰ —Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajjukayme ti ġa javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ga rerekomemuamo ġa ei:

⁴² —Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero tuhē israelitas'ġa nduvihavuhuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³ Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ġa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴ A'ea jitehe ahe ei no governo movahīva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

*Jesus'ga omano
(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)*

⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemō. Ka'aru ġwerī às três horas kwara imbokojahua'javi. ⁴⁶ Nanime Jesus'ga onhi'īġa mondoahyahi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷ Jararamo pevove'ġa ga renduvi novīa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'īġa mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸ Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'ġwy'ġwymi. ⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahā – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³ Oho ġa ġwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalēm me ojipiuka he'yjuhuve'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa ġwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahā ġwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ā irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ġa ġwyrā hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶ Ojipehēa ko Maria Madalenahēa. Ojipehēa ko Mariahēa – kiroki hēa Tiago'ga yhēa José'ga yhēa reheve jitehe. Ojipehēa ko Zebedeu'ga rembirekohēa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)*

⁵⁷ Kwara hoġwerīrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatéiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga ronga pe ovahema javo ga pe:

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero José'ġa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ġa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvō linho apopyra pyvō ndiky'aiva'ea pyvō.

⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japouvouka ikwaruhua imohinuka. “Aerē ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukaramē. Jesus'ga ra'oa noġame ipype José'ġa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi oġwovo.

⁶¹ Maria Madalenahēa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahēa pavēi.

Ġwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ġa pavēi. ⁶³ Kiro ġa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'iġa imoandyandyiharava'ea nhi'iġa, ei ġa Jesus'ga mombe'ġwovo tehe. Ahe e'i omanoe'yname: “Mokōi jikirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē.” A'ea ahe ei. ⁶⁴ Nurā ti ere esoldados'ġa pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ġa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ġa ypytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehē. Po ti ġa ahera'oa mimi, a'ero po ti ġa ei ġwe'yja'ġa pe nehē: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei ġa Pilatos'ga pe. Po ti ġa ei a'ea ahera'oa mimirē, a'ero po ti ġa koji'i ojipe'ġa moandyandyi nehē. A'ereki ġa ġa moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga

pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo,” ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa Pilatos'ga pe fariseus'ġa pavēi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ġa pe:

—Peroho ti soldados'ġa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ġa pe aheryvva, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁶⁶ A'ero ġa hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvō ikwaruhua rembeyvva rehe inoġa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoġa hehe no jukwaha a'ero ġa a'ea avykyrame javo. Ga soldados'ġa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ġa aheryvva javo.

28

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ġa poravykye'yma py'rovo sábadu py'rovo iko'ē ġweri domingo. A'ea rupi Maria Madalenahēa ruri Mariahēa pavēi tihepia ti Jesusva'ea ryvva javo.

² Kotihī yvva iġwyġwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga oġy yvaga hugwi ovahema yvva koty Jesus'ga ryvva pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe.

³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhū hete tuhē!

⁴ Soldados'ġa hyhyihetei okyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. Omanove'ġa ja ġa ndekoi a'ero omynhajave'yma omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ġa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ġanemimbovyve'ga, ei ga. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ġwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimonorē po ti ji kwerava'javi nehē,” ei ga. Na tuhē. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojkaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ġa pe.

⁷ A'ero kotihī ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ē ti ga Galilíapeve'ġa gwyri pe pe nenonde nehē. Pevo po ti pe ga repiagi nehē.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁸ Kotihī ġa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ġa novia. A'ereki ġa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ġa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ġa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ġa pe ġa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahā ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirū'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galilíapeve'ġa gwyri pe ji repiaga pevo nehē, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvva – jararamo ġa oho cidade pe. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvva pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavēi onhi'inhi'iġa ojohupe.

—Marā pendeaporogita? ei ġa ojohupe.

—Nahā po ti nhande ġa nderekoi a'ero nehē, ei ġa.

A'ero ġa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ġa pe pe'mbe ti ojipe'ġa pe javo.

¹³ Soldados'ġa pe ġa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurā ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ġa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndorohapiakatui reki ore Jesusva'ea ryvva ypytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero.

¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehẽ, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehẽ, ei ẽga soldados'ga pe ẽga mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ga ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ẽga nhi'ĩga rupi xava'eve'ẽga nhi'ĩga rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ẽga'mbea judeus'ga heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ẽga omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ga kirame ppytunimo, ei ẽga.

Jesus'ga ojipiuka gwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ẽga onzeve'ẽga hoi Galilíapeve'ẽga gwyri pe. Pevo ẽga hoi yvytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ẽga pe pevo ti peho javo. A'ero ẽga hoi ovahema.

¹⁷ Ga repiagame pevo ẽga ga mbohetei. Ojipe'ẽga ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ẽga oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ẽga pyri katu javo ẽga pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti yvyakotyve'ẽga nduvihavuhuhetero yvagipeve'ẽga nduvihavuhuhetero no. Ndepopoaka hete nde ẽga hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Nurã ji ei pe me: Peho ti yvyakotyve'ẽga gwyriveve'ẽga pyri nhaporemõ ẽga mbo'eavo toko ti ẽga Jesus'ga remimbo'eharamõ javo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ẽga. Ga mobatizaramẽ ti pe'ji ẽga pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ẽga pe ẽga mobatizaramẽ, ei Jesus'ga ẽga pe. ²⁰ Pembo'e ti ẽga nhiremimbo'ea rehe nhaporemõ tohendu katu ti ẽga javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'yimi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ẽga pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanypy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoḡwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoḡa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe:

“Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoidimombe'uuka ga pe nhinhi'iḡa nehẽ
tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako.

A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa hako. ³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoḡa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iḡa

ga erame ḡa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe
tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ḡa pe ongae'yi me. Yuranuhũa'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ḡa pe:

—Perojijijiyi ti pejeaporoḡita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõ'e'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ḡa hopavi ojigwya hugwi Judéia hugwi ahenhi'iḡa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ḡa hopavi ahe pyri. Igwete ḡa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ḡa ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype. ⁷ Igwete ahe ei ḡa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸ Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

*Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)*

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ḡa gwya hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva iyyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja oyy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'iḡa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohẽ hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

*Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)*

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhağa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ÿve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavēi ga mongote'varuhupota novīa. Mbatara onharōva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ğa Tupana'gapyrive'ğa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatara ga pe.

*Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero
(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Ga João Batistava'ea mongirē cadeia pype Jesus'ga hoi Galilíapeve'ğa gwyrī pe. Igwete ga imombe'ui ġa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua. ¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroġwe Tupana'ga ei pe me toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ġa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhuhetero pe mongovo onhi'ġa rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ypihua rembeyvyri Galilíapeve'ğa gwyrī pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ġa omombo ypihua pype. A'ereki ġa pira mboaharamo. ¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehē no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroġwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ğa nderuri ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'ġa rupi javo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Nambegwei Simão'ğa hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹ Hehemo Jesus'ga hoi ġa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ğa Tiagova'ea João'ga no. Ombojoapyapy ko ġa pira mboahava oyhara pype. ²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga onhi'ġa mondoi ġa pe.

—Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ğa ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Lucas 4.31-37)*

²¹ Igwete Jesus'ğa hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'ğa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe ġajatykahava pype.

²² Igwete ġa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa atyvi ga ġa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'ġa oakaġi pe.

²³ Nanime ga ruri ġajatykahava pype – kiroki ga anhağa opojyka ga. A'ea rembipojykaro ġwaramo ga onhi'ġa mondo Jesus'ga pe.

²⁴ —Jesus, maranuhūrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerū? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'ġahyi jupe terenhi'ġi javo.

—Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhağa ga moġwyġwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhağa jipe'arame ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ğa nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Maraġatu? ei ġa. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ġa. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhağa vehevi ġwendu katu ga, ei ġa ojohupe.

²⁸ Kotihī ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe nhaporemō ojigwyrī pe Galilía pe.

Jesus'ga omombi ahētētirūa
(*Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41*)

²⁹ Igwete Jesus'ga hoi gajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ga ndupi no João'ga pavēi. Igwete ga jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga ronga pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavēi. ³⁰ Kotihī ga hēa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohēa yhēa. Onhino hēa upa. A'ereki o'a hete hēa rehe. Igwete ga hēa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyā hēa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ga pe to'u ga javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ga jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ga ga pyri anhağa rembipojy kahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Itētirūave'ga ga gwerugweru pa ga noğa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi gātētirūa joparaparava ga hugwi. He'yjuhuva'ea anhağa ga imbojipe'ai ga hugwi. Igwete ga nomonhi'igukari anhağa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(*Lucas 4.42-44*)

³⁵ Ko'eğatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'igi Tupana'ga pe. ³⁶ Aerē Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavēive'ga pavēi. ³⁷ Ga repiagame ga ei ga pe:

—Cidadepeve'ga nhaporemō nde reka okovo novīa, ei ga.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Akwaha hete ji novīa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iga pevove'ga pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo vyva koty, ei ga ga pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilēiapeve'ga gwyrā rupi imombe'gwovo gajatykahava pype. Igwete ga anhağa mbojipe'ape'ai ga hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(*Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16*)

⁴⁰ Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ē ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihī gajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga ea hyi ga pe:

—Ehendu tuhē ti nhinhi'iga, ei ga. Teremombe'uuhui ti ga pe ndejagwa moka'ēagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ēhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ērame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ēhara'ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe a'ero nehē,” ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'ipo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ga ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ga pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe gāndovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimono'ono'oğyme ga ji rehe javo. Emo ga ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporemō.

2

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea
(*Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26*)

¹ Aerē Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

² Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

³ Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novia. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ypyvo he'yjuhuve'ġa mbytera rupi. Nurā ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Gwino ġa neni upa judeus'ġa mbo'ehara'ġa – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iġa renduvame ġa ei oyvyteri pe: ⁷ “Maranuhūrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

⁸ Kotihī Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe:

—Maranuhūrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejiupia? ei ga ġa pe. ⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ā, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehē. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ā ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehē tapekwaha ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurā ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ —Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ā. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Gandovaki ga po'agatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

—Pyrý hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiagan-gavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero
(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Aerē Jesus'ga hoa'javi ypihua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ġa hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ġa i'ui he'yjuhuve'ġa pavēi. A'ereki he'yjuhu ġa okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ōhara'ġa. Gahā oko ga pyri no – kiroki ġa pe ojipe'ġa e'i ite'varuhu ġa javo. A'ereki ġa nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. ¹⁶ Igwete Jesus'ġa i'ui ġa pavēi. A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa nduri no. Ga ko fariseus'ġa. Ga e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novia. A'ero ġa nduri Jesus'ġa ndepiaga ġa i'urame jara'ġa pavēi. Nurā ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranuhūrame Jesus'ga jihe'arhui itambere'ia mono'ōhara'ġa ndehe okote'varuhuve'ġa ndehe no i'gwovo ġa pavēi, ei ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Henduvame ġanhi'ġa ojihe Jesus'ga ei javo ġa pe:

—Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ga ndehe, ei ga. Ji ko ahepo-hanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ga e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – gahã ahepo-hanohara'ga ndopokogi ga pohanogē'yma. Kiroki ga e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – gahã ahepo-hanohara'ga ga pokogi ga pohanoga. Na jitehe ji okote'varuhuve'ga pokogi jijihe'a ga ndehe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ga javo – kiroki ga e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ga pyri rūi ji ajo javo – kiroki ga e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo
(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batistava'ea remimbo'ehara'ga, amoamome ga ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe javo,” ei ga. Fariseus'ga na jitehe amoamome ga ei xanhi'ĩ Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ga nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ga xanhi'ĩ Tupana'ga pe javo, ei ga. Fariseus'ga nemimbo'ehara'ga na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iga ga pe. Neremimbo'ehara'ga ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ga. Maraname nanuhũ ga ndekoi a'ero naerũ jara'ga atyvi? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nhiremimbo'ehara'ga ko ga javijitehe – kiroki ga oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ga ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavēi okovo gwaramo, ei ga ga pe. Nhiremimbo'ehara'ga na jitehe a'ero. ²⁰ Ga ko o'u ji pavēi okovo gwaramo, ei Jesus'ga ga pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ga ji rerohoi ga hugwi nehē. A'ea rupi po ti ga ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma gwaramo, ei ga ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapirymyana, nomondo po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvõ imbojame po jiky ymyahũva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ga pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaği hyruymyana pype mbiara pirymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhağame mbiara pirymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ga pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ga pe.

Gwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ganamonhava'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahã ti ga toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi pea rupi ogwovo. Igwete ga hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ga ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ga ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ga, ei ga. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ga. Maranuhũrame ga trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerũ Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'ĩ pe me novã Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahũ ko Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ehara'ga ono pão imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ehara'ga jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ga po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novã Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype. Ahe ndogw-ereki mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurã ty'ara ahe jukai, ei ga ga

pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuaġwamava'ea ahe imondoi akoja Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'ġa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ġa pe naerū? ei ga fariseus'ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji yvyakotyve'ġa apoi tokwaku ti ġa sábadu javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ġa pe tipokapa pi ti ġa javo,” ei ga ġa pe. ²⁸ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurā jihi a'e nahanahā ti ġa toko javo. Sábado pe vehevi ji ei no nahā ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

Iponhimamava'ea

(Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Aerē Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevo ga reko iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehē kiro nhandeporavykye'yma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nrehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ā ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marā po nhande reko i nhandeporavykye'yma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerū? ei ga. E'i po ahe naerū: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerū? “Tijuka ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerū? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'ġa'javi ga pe. ⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ġo'rurame. ⁶ Igwete ġa ēi fariseus'ġa. Kotihī ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inhi'ġi a'ero. Igwete ġa ei:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehē? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypiahua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrā hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikota aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Cidadepyrive'ġa uhu pa no Tiropyrive'ġa Sidompyrive'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Nurā itetirūave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opojyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹² A'ero ga nhi'igahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

*Jesus'ga omo'emo'ē dozeva'ea onhimoirūharamo
(Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16)*

¹³ Aerē Jesus'ga jupiri vytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ēi ojiheva'ero. (Nhimoirūhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'igā ojipe'ġa pe nehē. ¹⁵ Tambojipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ġa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirū'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga, Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerē omondouka Jesus'ga ga'arōe'ŷve'ġa po pe ga pyhygauka. Gahā Jesus'ga omo'emo'ē ġwemimbo'eharamo dozeve'ġa. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yra'va'ea João'ga pavēi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ga ko tupanaraġa ja.

*Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe
(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ġa jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ġa pe u'ua ġa pyri. ²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ġa hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

—Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaġa mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

—Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurā Jesus'ga ombojipe'auka anhaġa ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhuro. A'ero ga anhaġa mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

—Mbipehu reki pendeaporogita, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipojykai tuhē jiji. Satanás'ga ġa pojykaramo ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyriva'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojiheve'ġa, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyripeve'ġa ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi.

²⁵ Po ongapypeve'ġa ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyriva'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyriva'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekoa'javi ojiheve'ġa. Ndokoa'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rūi reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyriva'ea. Ga rūi reki ombojipe'auka ji ve anhaġa ojipe'ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipe'ġa ndoki ipopoakave'ga rongā pype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahoheve'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ēi gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe jiji ko Satanás'ga hohe gapyriva'ea mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

—“Anhağa opojoyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurã ti ji ei pe me imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhê ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

Jesus'ga re'yjava'ea

(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhêa gareki'yra'ġa pavêi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ġa u ga pyri oapyapyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ġa imondoi onhi'iġa ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

—Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhêa neirũ'ġa pavêi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Marãve'ġa pe ji ei naerũ nhiy'ġa nhiirũ'ġa?

³⁴ Gweroapyve'ġa ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhiy'ġa nhiirũ'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe – ġa pe ji ei nhiirũ'ġa nhirendyra'ġa. Nhiy'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

Ha'ynha mohãihara'ga

(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Aerê Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurã ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhinhi'iġa javo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohãihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴ Imohãirame mokonhete indurugi pea rembeyvira rupi. Igwete gwyrã'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihĩ henhunhamo a'ero novãa. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemityma ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yma. A'ereki hapoa ndokihetei yvya pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavêi. Igwete nhungwava nhambyguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yma. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ —Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u morogita

(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)

¹⁰ Garenduhara'ġa horame ga hugwi gapavêive'ġa nhi'iġi ga pe dozeve'ġa pavêi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro morogita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahã po ti ji rekoi ojiheve'ġa

nduvihavamo nehē javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yma ġa pe, ei ga ġa pe. ¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero “tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporogita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marā po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerū? ei ga. ¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohāihara'ga ja, ei ga. ¹⁵ Mokonhete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrā'ia imokokombavi ha'ynha imohāirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanās'ga imoka'nhymbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ —Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurā ġwenhunhame kotihī nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihī gworygworyvamo hehe novīa. ¹⁷ Gwendu katu na'ē ġa gamombe'ua novīa. Aerē ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihī opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduna'ēi Tupana'ga mombe'ua novīa. ¹⁹ Aerē ġapy'a rekotehei. A'ereki ġa nhaġataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ġa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ġa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatīava'ea oamby imohāihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ġa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ġa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁰ —Jara onduru vykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokatuavo, ei ga. Jara'ġa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ġa koji'i ġa oapo pyryva'ea. Jara'ġa koji'iete'i ġa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

A lamparina (Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvō. Ahe nomondoi onhinongava gwyrī pe cama gwyrī pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²² Na jitehe Tupana'ga ġwenotī na'ē ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerē nehē javo, ei ga. ²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'īġa pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'īġa, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga. ²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'īġa rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'īġa hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhymbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ga jikoheteagwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ga mbojikojikogukari ojihe jipi ganduvihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha vvyvo.

²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marã po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema yvya hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniği, ei Jesus'ga. ²⁹ A'ero ga ga mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvõ foice pyvõ. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ga pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Marãva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ga nde'yjuhuaagwama? ei ga. A'ereki jypy ga ndahe'yi. Aerē reki ga nde'yjuhuro – kiroki ga e'i: “Tupana'ga ko nhanderuvihavamo”, ei Jesus'ga ga pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹ Otỹ ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyre'i pa. ³² Itymirē reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakã oja'oja'oga. Nurã gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakã rehe upa i'aği pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ga pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ga ikwahavame koji'i ga imombe'ui ga pe a'ero. ³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'u he'yjuhuve'ga pe ga mbo'erame Tupana'ga nhi'iga rehe. Emo gandovakie'ỹ ga imombe'ukatupavi gwemimbo'ehara'ga pe tokwaha tuhē ga javo.

Jesus'ga omombi vvyruhua

(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ga hoi he'yjuhuve'ga hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ga ga rerohoi ypihua aherovai. Ojipe'ga oho oyhara pype ga ndupi no. ³⁷ Ga horame turi vvyruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē gwerĩ yhara a'ero. ³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakağa noğa aheakağa jikokava rehe. Igwete ga ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ypy pe, ei ga. Nane'ağataruhui nde nhandepapava rehe naerũ? ei ga ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'igahyavo vvytua pe. Igwete ga ei ypihua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vvytua. Notymynha'javi. ⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Maraname pe kyhyjihui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerũ? ei ga ga pe.

⁴¹ Igwete ga nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po gwendu katu ganhi'iga ypihua pavēi, ei ga javo ojohupe.

5

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Igwete Jesus'ga vahemi ypihua aherovai Gerasapeve'ga gwyrī pe. ² Jesus'ga ěrame ga ruri – kiroki ga anhağa opojyka ga ojive. ³⁻⁴ Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ga ga itanhuramuhūa pyvõ novĩa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurã ga ndokwara'javi ga

a'ero itanhuramuhũa pyvõ. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵ Arimo ypytunimo na jitehe ga rahêrahemamo jipi aheryvy pe vvytyruhua rehe. Ojikytyki ga ita pyvõ herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opojoyka ga ojive. ⁶ Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸ Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajiavykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹—Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojoyka ga. ¹⁰ Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ġa nenymbava porcos i'gwovo vvytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhaġa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropojoyka ti a'ea orojive, e'i anhaġa ga pe.

¹³—Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhaġa jipe'ai ġwembipojykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipojykavo. He'yjuhu ranuhũ porcos dois mil. Igwete anhaġa opojoykame porcos inhainhani ogwovo ogyva vvyty'ramuhũa rupi opoa ypihua pype otypyvpyvyga.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ġa imombe'umbe'ui porcos typyvygawera cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. A'ero ġa nduġanduri torohepia katu javo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ġa akoja'ga repiagi anhaġa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoġita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ġa kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ġa gwepia tuhẽ anhaġa mondoagwera – kiro ġa ei imombe'gwovo ġa pe:

—Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhaġa mondovouka porcos pyri a'ea pojoykauka, ei ġa. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvpyvyga, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ġa epavi Jesus'ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi! ei ġa javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhaġa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

—Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ —Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ġa pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ġa pe. “Nahanahã ga imombyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

—Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ġa pe. Ombojipe'a ga anhaġa mondovouka ji hugwi. Nahã ga imombyryvi ji ve, ei ga ġa pe.

Igwete ġa nhimomby'apavi ganhi'ġa renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ġa hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypihua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ġa jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri ġwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ —Omano ġwerĩ jira'yrahẽa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hẽa rehe tomanoyme ti hẽa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ga oho Jesus'ga rupi no ga mbotymbotyvahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe
(*Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48*)

²⁵ Ga horame kiro ojipehēa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirūa ji hugwi javo. A'ereki hēa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hēatetirūa rehe. ²⁶ He'yjuhu hēapohanohara'ga novīa. Igwete hēa pohanogame hahyhetero hēa pe. Omondo pa hēa oitambere'ia ga pe novīa. Emo ndopigi hēa hugwi. Igwaigwavete hēa tetirūahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ga Jesus'ga mombe'urame hēa ei ovytyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehē, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa ovytyteri pe javo. Kiro hēa hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yjuhuve'ga pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihī hēa ndagwypora'javi. A'ea hēa ikwahavi ovytyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ga koty javo ga pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ga ndehe.

—Ma'ga opoko jipira rehe ra'e? ei ga ga pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Avi nde erehepia pa ga enhimbotymbotyvahiva, ei ga. Maraname nde euhui naerū: “Ma'ga opoko ji rehe ra'e?” ei ga ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ga ndehe tahepia tuhē javo. ³³ Hēa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hēa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hēa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hēa pe:

—Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurā ipigi nde hugwi, ei ga. Enoḡatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhē nde hugwi netetirūa, ei ga hēa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yra'va'ea
(*Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56*)

³⁵ Jesus'ga nhi'iḡame kiro ga nduri Jairo'ga rongapypeve'ga. Igwete ga ei Jairo'ga pe: —Omano jipe ndera'yra'va'ea, ei ga imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ga Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ḡanhi'iḡa. Igwete ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ga nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe João'ga reki'yramo. Jara'ga ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ga nderohoi ga nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ḡajehe'oranuhūa. A'ereki hahyahi ḡajehe'oa hēamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ga pe.

—Maranuhūrame pe nanuhū pejehe'gwoe'gwovo pejjijupa? ei Jesus'ga ga pe. Tayrihēa nomanoi. Hēa oki reki upa, ei ga ga pe.

A'ereki ga okwaha hēambogweravaḡwama. ⁴⁰ Igwete ga ga jai omano tuhē ahe javo. A'ero ga ga mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ga nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ga ga gweroho hēanongava pype no. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

—Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ā!”)

⁴² Kotihī hēa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ga nhimomby'ahetei hēa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ga pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hēa pe to'u hēa, ei ga ga pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe
(*Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30*)

¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. Igwete ġa nhimomby'ai ganhi'ġa renduva onhimongyavo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ġa. Ma'ġa ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ġa ojohupe. ³ Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'yra'ga? ei ġa. Tikwaha tuhē nhande gareki'yra'ġa Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ġa ko oko avo nhande pyri no, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo. ⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyrripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyrripeve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'yja'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiga ġatetirūa ġa hugwi. ⁶ Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'ġa
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo. ⁷ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokomokōi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe. ⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejipytavo nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejijupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejijyjijyi ti ojipe'ġa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Po ti pevove'ġa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'ġa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'ġa,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Nahā Jesus'ga dozeve'ġa mondomondoukari ojipe'ġa pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ġa ġa pe.

¹³ Igwete dozeve'ġa imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ġa akaġa rehe imombiga ġatetirūa ġa hugwi.

João Batista'ea omano
(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'ġa Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ġa e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ġa.

¹⁵ Ojipe'ġa e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ġa:

—Ga po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ojopy'rovo hako, e'i tehe ġa.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'iġa Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novīa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

¹⁷⁻¹⁹ Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashēa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuuka cadeia pype. Hehā ko Filipe'ga rembirekohēa na'ē Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohēa. Aerē Herodes'ga hēa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhūrame nde eirū'ga rembirekohēa rerekoi? Na rūi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurā Herodiashēa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytūka ahe mongiuuka cadeia pype. A'ereki hēa onhimboahi ahe ve tajukauka ti ga javo novīa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ē. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava João'va'ea rekokatua. Okwaha ga João'va'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurā Herodes'ga ahe a'ngui. João'va'ea nhi'inhi'iġame ga pe oko tehe gapy'a novīa. Emo ga ġwendu pota João'va'ea nhi'iġa novīa.

²¹ Aerē o'aragwera rehe Herodes'ga japoī toryva omoirūhara'ġa pe soldados'ġa nduvihavuhu'ġa pe no imbateheteve'ġa pe no – kiroki ġa u gagwyri pe Galilēia pe. A'ea rupi Herodiashēa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauka. ²² Hēara'yrahēa tehe oho Herodes'ġa pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohēhetei kujahēa rehe Herodes'ga gapavēive'ġa pavēi. A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hēa pe. ²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhē ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhimbatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hēa pe.

²⁴ A'ero hēa hoi imombe'gwovo oyhēa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehē? ei hēa hēa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hēayhēa hēa pe.

²⁵ Kotihī hēa jivyri nhandaipe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hēa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hēa ga pe.

²⁶ Henduvame hēanhi'iġa Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndojukaukapotari João'va'ea novīa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavēive'ġa ġwendu ganhi'iġa no ga erame hēa pe tamondo tuhē ti nde ve javo. Nurā ga nde'ia'uva'javi kiro hēa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurā ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga João'ga akaġa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboa cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahēa po pe hēa herohoi oyhēa pe heroviaruka hēa pe João'va'ea jukaagwera. ²⁹ Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame João'va'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Aerē dozeve'ġa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahā Jesus'ga omondomondouka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uuka. Ojivyrime ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Gatetirūa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ġa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga ei dozeve'ġa pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ga tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me. ³³ Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ga. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypiahua rembeyvyra rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ġa ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġweriã rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ġa pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ġa pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhũ naerũ? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pão rehe ġa pe naerũ? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ġa ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ġa he'yjuhuve'ġa mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhungwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ga hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahã ġa apyapygi ojogwerojuva. ⁴¹ Igwete Jesus'ġa ipyhygi pães pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ġa haygwe'rogwe'rogi pães imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondovouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ġa ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavēi. Igwete Jesus'ġa remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pães rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imotynahenahembavi yrua.

Jesus'ga oho yjapea rehe

(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ġa ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vvytyruhua rupi. ⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga rekoi vvytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vvyturanuhũa ġwovafivafivafĩ ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġweriã ga ġandova vvyri novĩa. ⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novĩa.

⁵⁰ A'ereki ġa nhaporemō gwepia ga. Gapy'a juahi a'ero. Emo kotihĩ ga nhi'iġi ġa pe.

—Penogatu ti peji'py'a, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vvyturanuhũa. Igwete ġa nhi-momby'ahetei a'ero. ⁵² A'ereki ġa ndaheaporogitakatui pães mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ġa popoakara.

*Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe
(Mateus 14.34-36)*

⁵³ Igwete Jesus'ga hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ğa gwyri pe nhapytiamu.
⁵⁴ Ga êrame yhara hugwi pevove'ğa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵ Igwete ға hoğahoi ogwyrá rupi itetirũave'ğa nderunderua ғakupeupava rehe ға noға Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ға ға nderuri ga pyri. ⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemu ға itetirũave'ğa nderuri ға noға mytu'ẽ me – perope ға ojatyka jipi. Igwete ға eға'ei Jesus'ga pe:

—Na ға pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.
Ga pokogame hehe a'ero ipipavi ғatetirũa ға hugwi.

7

*Judeus'ğa namonhava'ea remimbo'eagwera
(Mateus 15.1-9)*

¹ Igwete fariseus'ğa jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavẽi. Uhu ға ga pyri Jerusalém hugwi. ² Igwete ға hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ğa jikwakuve'yma.

—Ndokoi ға nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ға. A'ereki ға ndojikwakuvi ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ға ojohupe.

³ A'ereki judeus'ğa namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'ymame po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurã ko judeus'ğa – kiroki ға fariseusramo – ға ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ға. Nurã ға ojipogweje'ymame ndo'ui mbatera jipi. ⁴ Herurame mbatera ima'ẽhava hugwi na jitehe ға ndo'ui ojipogweje'ymame. I'uhava ға ipyhepyhei imboapykava. Nahã ға jikwakukwakuvi jipi ғwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novĩa.

⁵ Igwete fariseus'ğa jatykai Jesus'ga pyri judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavẽi. A'ero ға hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ğa jikwakuve'yma. Igwete ға ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ға ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ға. Maraname ға ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ға.

⁶⁻⁸ Nahã Jesus'ga ei javo ға pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'ãva'ero peko! ei ga. Penhi'ĩpo'ru hete pe Isaíasva'ea kiro. Ymya Isaíasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'ĩa ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ei hako:

“Arove'ға onhi'ĩgatu tehe
torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ға nanhiarõi
imondoe'yma gweaporoğita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ға.
A'ereki nhinhi'ĩa rehe rõi ға ombo'e,” ei ga.

“Yvyakotyve'ға nemimbo'etehea rehe ға ға mbo'ei
a'ea ko Tupana'ga nhi'ĩa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahã Isaíasva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ға pe.

Igwete ga ei ға pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uağwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'ağuhũva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ға pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'ĩa hugwi. Emo vyvyakotyve'ға nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹ —Pyry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iga xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'igahyavo ga pe. ¹⁰ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga imombe'ukatuavo hako, ei ga ga pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga rehe penhyhēa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'iga:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ga ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ Pe ki a'e te ahe atyvi ga mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhēa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novia. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹² Ga erame a'ea ga pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondo mbatera uva'ga pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ga pe. ¹³ Nahā ko pe ga mbo'ei hendukatuuka ga pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ga pe Tupana'ga nhi'igagwera, ei ga. Nahanahā pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ga pe.

Ahereaporoğitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea

(Mateus 15.10-20)

¹⁴ A'ero Jesus'ga he'yjuhuve'ga mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ga pe.

—Pe me nhaporemō ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹⁵ Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga hoi onga pe ga hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ga hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ga ga pe.

¹⁸⁻¹⁹ Igwete ga ei ga pe:

—Jara'ga ja pe ndapekwahavi naerū? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē. A'ereki a'ea nombote'varuhui ahereaporoğita. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? ei ga ga pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirē ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhē a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹ A'ereki peyvyteri pe pendeaporoğita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoğitate'varuhurame ko pe ojipe'ga nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ga mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ga nembireko'ga pavēi pe peko. ²² Pepotaruhu pe ojipe'ga mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ga pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ga. Peakwahavihu pe. Penhimyrō pe ojipe'ga ndehe, ei ga. Pembotegwete pe ojipe'ga. Penhimbohete pe. Pearuivehū pe, ei ga. ²³ Nanongara nhaporemō pendekote'varuhuva'ea ko peyvyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga ga pe.

Judeurūiva'ea ojiko Jesus'ga rehe

(Mateus 15.21-28)

²⁴ Igwete pea hugwi Jesus'ga hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ga jiruva avo javo novia. Emo ga okwaha reki. ²⁵⁻²⁶ Igwete hēa ruripei Jesus'ga pyri. A'ereki pevove'ga omombe'u ga hēa pe. Hēara'yrahēa anhağa opojoyka ojive. Nurā hēa ruri gwenypy'anduruga Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hēa ko judeu rūi reki. A'ereki hēa siro-feníciaveve'ga gwyrivevehēa. Nanongara'ga – ga ko judeus'ga rūi – judeus'ga e'i nhağwatiğa ga pe okoe'yma ga ndehe. Igwete hēa ruri javo Jesus'ga pe:

—Embojipe'a ti anhağa jira'yrahēa hugwi, ei hēa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rūi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ga nemb'ua imomboha nhaḡwatiḡa pe, ei ga. Tayri'ga ypy o'u, ei ga hēa pe.

²⁸ —Na tuhē, ei hēa. Emo nhaḡwatiḡa vehevi turi mesa gwyri i'gwovo hembyrue'ria tayri'ga nemb'ua ndurugagwera, ei hēa. Nurā nhaḡwatiḡa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ —Ji nhi'ḡkwepy katu nde, ei Jesus'ga hēa pe. Nurā heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaḡa ojipe'a reki ndera'yrahēa hugwi, ei ga hēa pe.

³⁰ Igwete hēa jivyri onga pe tayrihēa repiaga. Anhaḡa ojipe'a tuhē hēa hugwi. A'ero hēa nhinoḡatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ga ḡwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ga jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ḡa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ḡa hoi ypihua pyri Galiléiapeve'ḡa gwyri pe. ³² Igwete pevove'ḡa ga reruri Jesus'ga pyri ndiapyakwarive'ga. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ḡa ei Jesus'ga pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'ḡatuavo.

³³ A'ero Jesus'ga ga rerohei he'yjuhuve'ḡa hugwi opūa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakūa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ga pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakūa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'ḡatui reki a'ero.

³⁶ Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ḡa pe, ei ga ḡa pe novīa.

Emo ḡa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ḡa pe tapemombe'ui ti javo novīa. Emo igwaigwavete ḡa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ḡa nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ḡa nderekokatuavo, ei ḡa. Ndiapyakwarive'ḡa pe ga ḡwendukatuuka reki. Onhi'ḡe'ḡve'ḡa ga ḡa monhi'ḡatu no.

8

Jesus'ga ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe (Mateus 15.32-39)

¹ Aerē he'yjuhuve'ḡa jatykaa'javi Jesus'ga pyri. Mominame ḡa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ḡa pe:

² —Iporia'i ḡa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokōi ḡa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ḡa hugwi a'ero, ei ga ḡa pe. ³ Po ti ji ḡa mondoukari ḡanonga pe ḡa mbatera ue'ymame, a'ero po ti ḡa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehē. A'ereki jara'ḡa nonga paivohu, ei ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

⁴ Igwete ḡa ei ga pe:

—Maranuhū po ti nhande ipyhygi pāes ḡa pe avo ongae'ḡi me nehē? ei ḡa.

⁵ Igwete ga ei ḡa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? ei ga ḡa pe.

—Sete ore herekoi, ei ḡa.

⁶ Igwete Jesus'ga ḡa mboapypavi ḡa noḡa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pāes seteva'ea. Igwete ga nhi'ḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

—Pema'ema'ē kiro he'yjuhuve'ḡa pe to'u ḡa, ei ga ḡa pe.

A'ero ḡa ima'ema'ēi ḡa pe. ⁷ Mokoi'ī te ḡa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'ḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ḡwemimbo'ehara'ḡa pe:

—Pema'ema'ē pira'ia ḡa pe no.

8-9 Ga ima'ërane ġa nhaporemo i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ġa pe nhaporemo. He'yjuhu ko ġa – kiroki ġa o'u – quatro milve'ġa. Aerē garemimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi haygweygwera rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ġa imotynahenahembavi a'ero.

Aerē Jesus'ga ġa mondoukari ġanonga pe. ¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo Dalmanutapeve'ġa gwyri pe ġa nderovahema.

*Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe
(Mateus 16.1-4)*

¹¹ Igwete fariseus'ġa nduri onhi'iġayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ġa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehē Tupana'ga ga mbuhuruka tuhē javo nehē, e'i tehe ġa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhūrame aġwamove'ġa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhē po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aġwamove'ġa pe! ei ga ġa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ġa hugwi.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Mateus 16.5-12)*

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa ndero'avi yhara pype ġa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴ Garemimbo'ehara'ġa ndogwerohoi pāo imoka'nhyama. Ojipeji jate ġa gwereko yhara pype. ¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoranduvi ġa pe.

—Penhimboko'i ti pāo mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe Herodes'ġa apoa rehe no, ei ga ġa pe.

¹⁶ A'ero ġa nhi'iġi ojohupe.

—Maraname ga ei pāo mbovuhava pe? ei ġa. Ndirekoi nhande pāo nhandejupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ġa ojohupe.

Ndokwahavi ġa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ġa nemimbo'ea pe. Herodes'ġa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġanhi'iġa ojohupe. A'ero ga ei ġa pe:

—Maranuhūrame pe nhi'iġi pāo rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerū? Napeangari pe? ei ga ġa pe. ¹⁸ Pendeakwa pe novĩa. Ndapehepiagi pe ikwahava naerū? ei ga. Peapyakwa pe novĩa. Napehendukatui pe naerū? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹ Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ġa pe ikwehe, ei ga. Aerē pe imono'ono'oġi haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerū? ei ga ġa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ġa ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerē seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ġa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ġa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ġa ga pe.

²¹ Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerū? ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ga heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ga hehae'ŷve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakuavo, ei ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehepia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴ Igwete ga ma'ei.

—Ahepia ji ga novia, ei ga. Yva ja ko ga. Emo ga ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepihetei gwehakaturamo.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidade-peve'ga pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoi gwemimbo'ehara'ga pavēi imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ga horame ga ei ga pe:

—Marāi ga ji ve jipi? ei ga.

²⁸ —“Ga ko João Batista'ga,” ei ga nde ve, ei ga. Jara'ga e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ga e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iga omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ga nde ve, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ —Oro pe, ei ga ga pe, marāi pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ga pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Igwete Jesus'ga ga mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ga ji rehe nehē xava'eve'ga ahembo'ehara'ga pavēi. Mbatera kwava'ehara'ga nduvihava'ga po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ga pe. He'yjuhuva'ea po ti ga imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ga ji jukaukari nehē. Mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ga pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ga pe okoagwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi'i onhi'igahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporoğitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryrŷ gwemimbo'ehara'ga ndepiaga onhi'igahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanās'ga nde monhi'ĩ poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi Tupana'ga reaporoğita rehe. Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ga mbuhurukari ojipyri gwemimbo'ehara'ga he'yjuhuve'ga pavēi. Igwete ga ei ga pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ga imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo gwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yma ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'iga rupi, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶—Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷ A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ġa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ġa ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yma ganhi'ġa.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ġa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9

¹—Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirijiyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ġa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ga tehe ga gweroho vvytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirijiyi ġandovaki. ³ Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴ Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhi'ī ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoi avo, ei ga. Na ore japoī na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoī nde ve, ojipea po ti ore japoī Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ Nanime ijyvi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'ġi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'ġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novīa. Emo ġa ndohepiaga'javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹ Igwete ġa jyvi vvytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trêsvē'ġa pe:

—Tapemombe'ui na'ē ti ġa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kwervirē gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰ Ojapyaka ġa ganhi'ġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹ Aerē ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga na'ē uhu, aerē Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹² Igwete ga ei ġa pe:

—A'iti tuhē Eliasva'ea uhu na'ē ġandeaporoġita rerorijiyipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwati-jaruka ahe ve ji mombe'gwovouka hako no. Nahā ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondo hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehē ndorokoi ore nde rehe javo nehē.” Poha ahe ei ji

mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ġa pe.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)*

¹⁴ Igwete Jesus'ga jivyra'javi trêsvê'ġa pavēi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa nduri jara'ġa pyri noveve'ġa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi noveve'ġa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa ġa nhi'igayva. ¹⁵ Nanime he'yjuhuve'ġa Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uve'yma.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvaruhui?

¹⁷ Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novīa. A'ereki anhaġa opojyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'igukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸ Ga pojkarama ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ġa pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novīa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰ Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheō'ari. Igwete ga ari yvyvo ojavajirejireva. Hendyjuipo hete ga. ²¹ Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojkara rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojkai, ei ga. ²² Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novīa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

²³ —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerū? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

²⁴ Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novīa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehē, ei ga.

²⁵ Igwete he'yjuhuve'ġa nhani ojatykavo ga pyri. Gandura repiagame Jesus'ga nhi'igahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'igajavi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojkkaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ Igwete anhaġa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurā he'yive'ġa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷ A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovyva. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸ Aerē Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi javo ga pe ojipe'ġa ndovakie'ŷ.

—Marā ore norombojipe'akwahavi anhaġa ga hugwi? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ —Penhi'igame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'a aukari nanongara, ei Jesus'ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)*

³⁰ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilíapeve'ga gwyrá rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. ³¹ A'ereki ga gwemimbo'ehara'ga mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ga nharõ'e'ÿve'ga po pe nehē ji jukavouka nehē, ei ga. Mokõi ti pe kiri ji jukarē nehē. Kirē ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ga pe novia.

³² Emo ga ndokwahavi garembi'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ga nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴ Pea rupi Jesus'ga hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ga, onhi'igayva ga ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ga ojohupe.

Igwete ga nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ga pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'igayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ga nonhi'igi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ga onhonhi'igayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵ A'ero Jesus'ga apygi ga mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ga pe:

—Pejikopotarame gahoheva'ero penhimongo na'ē ti okoteheva'ero ojipe'ga pokopokoga jipi, ei ga ga pe.

³⁶ A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua gapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

³⁷ —Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ga oko nanongara'ga ndehe ga ko Jesus'gareheva'ero javo – ga oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ga oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rūi ga oko. Ga oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ga pe.

Gahã nhande repy, ei Jesus'ga

(Lucas 9.49-50)

³⁸ Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhağa ojipe'ga hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvõ nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurã ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhağa ga hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvõ po ti ga nanhimbotegwetei kotihĩ nehē, ei ga. ⁴⁰ Kiroki ga nianemovahĩ – gahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ga pe poko ga ko Cristo'gareheve'ga javo – ga pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehē. Yhya vehevi ga imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepykatui tuhē ga pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahũ hete ga pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ga nhapytĩ itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahũ ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahũ ga pe ga jireheve'ga mbote'varuhurame tayri'ga huvihava'garũive'ga, ei Jesus'ga ga pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvõ, marã re po ti pe napemondohoguhui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ga pe. Tiruahũ po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novia, ei ga. Po ti pe mokõi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava

pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhuavo pejikovo, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipya imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe herekorame ojipeji pejipya novā, ei ga. Po ti pe mokōi pejipya rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipye'yma vehevi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvō hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marā re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novā, ei ga. Po ti pe mokōi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁸ A'ereki “hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea. Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehē, ei ga. Peko tuhē ti ji pavēi jireheva'ero. Tape pohiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwerekoro katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

10

Ahepohira hembirekoa hugwi (Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē Jesus'ga hoi Judéiapeve'ġa gwyrā rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordāo aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei jipi ġa nderekovo. ² Igwete fariseus'ga nduri. “Tihendu ganhi'igā nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi naerū? ei ġa ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ġa hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵ —Napeangarihu pe pejikoe'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga. ⁶ Jypya ko na rūi reki hako. Jypya yvyakotyve'ġa aporame

“Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷ “Nurā ko akwaimbae'ga ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembirekokaturo.

⁸ Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja r̄ui. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe. ⁹ Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurã po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰ Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ea'javi ga pe:

—Marãi re kō nde imombe'gwovo ġa pe ko?

¹¹ Igwete ga ei ġa pe:

—Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro ġwaramo ga rekote'varuhui ġwembirekoypyvehēa pe, ei ga. ¹² Na jitehe hēa opohirame ġwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui ġwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Igwete pevove'ġa tayri'ġa nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ġa pe javo, ei ġa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa e'i ġa pe:

—Taperuruhui ġa ga pyri, ei ġa.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—“Taperuruhui ġa,” tape'euhui ġa pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ġa. A'ereki nanongara'ġa'jave'ġa pe Tupana'ga pyry hete okovo ġa jikogame ojihe, ei ga ġa pe.

¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ġa ojiko uva'ġa ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja r̄ui – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ġa anhuvani opokoga ġa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emomyry ġa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesus'ġa horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ġambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'ġa jate ko pyry, ei ga ga pe.

¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ġa.

Tererekoi ojipe'ġa nembireko'ġa.

Teremimi ojipe'ġa mbatera.

Tane'mbei ojipe'ġa mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ġa ġambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahã na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'ÿve'ġa pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'ġa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera.

²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kiroki ġa imbate hete – hahy ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhhetero javo. A'ereki ġa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembi'ea rupi, ei ga ġa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iġa garembimbo'ehara'ġa nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Hahy imbateheteve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhhetero javo, ei ga ġa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga rembi'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Kiro ġa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ Igwete Jesus'ga ġa ndepiagi javo ġa pe.

—Tegwete tuhē ġanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ġa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ġa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ġa pohiri tuhē tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe. Jara'ġa opohi ġwonga hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oirū'ġa hugwi. Jara'ġa opohi okuvyra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ġwendyra'ġa hugwi, ei ga. Jara'ġa opohi oy'ġa hugwi uva'ġa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ġa pe javo, ei ga. Jara'ġa opohi gwa'yra'ġa hugwi. Jara'ġa opohi ogwyrā hugwi tamombe'u Jesus'ga ġa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ġa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ġa hugwi – gwereko po ti ġa he'yjuhuheteve'ea aġwamo nehē ġwonga oirū'ġa no okuvyra'ġa ġwendyra'ġa no oy'ġa no gwa'yra'ġa no ogwyrā nehē no, ei ga ġa pe. Aerē po ti ġa hohetei Tupana'ga pyri nehē no. Nane'ymi po ti ġa ndekoi ga pyri a'ero nehē, ei ga. Emo nhiarōe'ŷve'ġa po ti imbohahyukari na'ē ġa pe aġwamo nehē, ei ga ġa pe. ³¹ Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerē nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihavamo oko nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ġa hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ē oho dozeve'ġa nenonde. Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ġa oho ġandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi'i ġa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'iġa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ġa ji mondoukari ahembo'ehara'ġa po pe nehē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa po pe nehē no, ei ga ġa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ġa ji mondoukari judeus'garūive'ġa pe a'ero nehē, ei ga ġa pe. ³⁴ Gahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ġa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ġa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ea oko pota memei huvihavamo
(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ġa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoaġwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ġa ga pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerū? ei ga ġa pe.

³⁷—Toromoirũ ti nde yvyakotyve'ğa nduvihavamo nde rekorame ға mondomondovo nehẽ. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehẽ, ei ға Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'erame, ei ga ға pe. Aerẽ po ti hahy hete ji ve nehẽ. Po pe ji moirũi, a'ero hahy hete pe me nehẽ no, ei ga. Marã a'ero? Peko pe nanongara rehe naerũ? ei ga ға pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ға.

—Aerẽ po ti ға ji jukai nehẽ no. A'ero po ti ға pe jukapotari nehẽ no. Marã a'ero? ei ga ға pe.

—Na ға ore jukai nehẽ no, ei ға.

—Ombuhu tuhẽ po ti ға hahyva'ea ji ve ji jukavo nehẽ. Na tuhẽ po ti ға pe nderekoi nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe. ⁴⁰ Emo ji rũi po ti amboapyguka ға jijipyri nehẽ tombojogwovai ға ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ғандекоhavaғwama ji pyri. Gahã po ti ji moirũ ға mondomondovo a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

⁴¹ Jara'ға dezve'ға henduvame Joã'o'ға nhi'i'ға Jesus'ga pe ға nhimonha'ngai ға ndehe.

⁴² Igwete Jesus'ga ға mbuhurukapavi ojipyri ғwemimbo'ehara'ға. Igwete ga ei ға pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'ға rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ға ndeaporoғita – kiroki ға e'i ore ko ғандуvihava javo. Ga omboporavykyuhu ogwyrıpeve'ға jipi ға mbovav-aguhuavo ға nderekovo, ei ga ға pe. ⁴³ Pe po na rũi pejogwereko hamo jireheva'ero ғwaramo, ei ga ға pe. Po ti pe ndekopotari jara'ға nduvihavamo, a'ero po ti pe ға pokogi hamo. ⁴⁴ Po ti pe ndekopotari ғahohepava'ero, koji'i po ti pe ға pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵ A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ға javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ға pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ға ndepyga yvya koty. Nahã po ti ji he'yjuhuve'ға mbopiro'yi ға ndekote'varuhua hugwi nehẽ, ei ga ға pe.

*Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea
(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Aerẽ Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға nderohoi ға nderovahema cidade de Jericó pe ға nderokwava hupi. He'yjuhu ға ogwovo ға ndupi no. Ga horame jugwi Bartimeu'ga onhi'ға mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷ Igwete pevove'ға ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'ға mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸ Igwete ға nhi'igahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'ға mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ға pe.

Igwete ға ei heakwagweve'ga pe:

—Enoғatu ti epy'a, ei ға ga pe. Epo'ã ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ға ga pe.

⁵⁰ Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaıpe ua Jesus'ga pyri. ⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵² —Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurã nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

*Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos
(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)*

¹ Ohorame Jerusalém me vytyruhu pe na'ẽ Jesus'ga vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavêi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe:

² —Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehẽ, ei ga ga pe. Ojugwa ga imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ga i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³ Po ti ga ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ga pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwereko'ã na'ẽ. Kotihĩ po ti ga imbuhura'javi avo nehẽ,” pe'ji ti ga pe, ei ga ga pe.

⁴ Igwete ga hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ga ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ga ikwaharavi a'ero. ⁵ Pevove'ga ga ndepiagame e'i ga pe:

—Maranuhũrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ga imombe'ui ga pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ga ga pe.

⁷ Igwete ga heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ga inoçi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸ Igwete he'yive'ga heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoça timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ga omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ga imondomondi pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahã ga Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo. ⁹ Kiro garenondeve'ga hapukai garevirive'ga pavêi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ga.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongovouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ga.

¹⁰ “Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ga.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ga.

¹¹ Igwete Jesus'ga vahemi Jerusalém me ogwovo gajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorẽ mbatera rehe nhaporemõ Jesus'ga dozeve'ga nderohoi Betânia pe ga nderokia. A'ereki oho kwara.

*Jesus'ga e'i figueira pe
(Mateus 21.18-19)*

¹² Ko'emame Jesus'ga jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novã. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhẽ jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehẽ ganembi'uhavamo nehẽ, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ga gwendu ganhi'iga a'ero.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)*

¹⁵ Aerẽ Jesus'ga vahemi ua Jerusalém me. Igwete ga nduri gajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ga oma'ema'ẽ mbatepyryva ojipe'ga pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ga omondo ikwava'ẽhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ga oma'ema'ẽ ga pe ga moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ga neni hajiheve'ga

itambere'ia pyhypyhyga judeus'ga itambere'ia kwepykwepyga imondovo ga pe. Igwete Jesus'ga nduri okari pe ga ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ga ndehe a'ero ga mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ga mesas. Ga imbojirejirevi ga'apykava ga hugwi no – kiroki ga oma'ema'e inambu'ia oina.

¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera gajatykahavuhua rokara pytera rupi.

¹⁷ A'ero ga ei ga pe ga mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga hako, ei ga. Nahã Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ga nhaporemo ti tonhi'i ji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ga ikwepykwepygame Tupana'ga ronga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ga nduhavamo, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ Aerẽ ikwava'ehara'ga nduvihava'ga ikwahavi Jesus'ga nhi'iga ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehẽ? ei ga ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ga ndovaki, ei ga. A'ereki ga onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ga ojohupe.

Nurã ga kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ga hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 21.20-22)

²⁰ Ko'emame ojivrame Jesus'ga kwavi pea rupi. Igwete ga hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iga jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'igahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³ Tamombe'u katu ti pe me: Ga jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti gwendu katu nhinhi'iga javo, na ja po ti hekoi ga pe a'ero nehẽ, ei ga. Po ti ga ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimomboa ypiahua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ga pe, ei ga. Po ti ga ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'a ukari ga pe nehẽ, ei ga. ²⁴ A'ero ji ei pe me: Peoporanduvame Tupana'ga pe penhimimbota-rimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhura'gwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ²⁵ Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'igame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehẽ, ei ga. [²⁶ Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehẽ no.]

Ma'ga nde mbuhurukaru? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoa'javi Jerusalém me. Gajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ehara'ga nduvihava'ga nduri ga pyri judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi xava'eve'ga pavẽi. ²⁸ Igwete ga euhui ga pe:

—Ma'ga nde mbuhurukaru raji'i? Ma'ga e'i nde ve: “Emo'emo'e ti ga mondovo jugwi?” ei ga Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Pe na'e ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'ipondekwakaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehẽ no, ei ga ga pe. ³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ga João Batistava'ea

mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ġa e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerũ? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marã po ti nhande a'ero nehẽ? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'igagwera naerũ?” e po ti ga nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe. ³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ga nhimboahivuhupavi nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhẽ ahe mbuhuruka onhi'igã mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³ Nurã ġa ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ġa ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe. Nurã po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehẽ no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ẽ ġa onga hugwi,” ei Jesus'ga ġa pe.

12

Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa (Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga otÿotÿ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerẽ ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerẽ ga japoï uva mu'umu'ũhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoï ita pyvõ imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ġa pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehẽ,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehẽ. Jara ti pemombyta ji ve nehẽ,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ² Aerẽ yva'ia jykjhava rupi ga ojipyrive'ga mondoukari hepiakatuhara'ġa pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novã. ³ Emo hepiakatuhara'ġa ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴ Aerẽ ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novã. Igwete ġa ga akanupanupãï ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵ Aerẽ ga ojipe'ga mondoukari ġa pyri. Igwete ġa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ġa ga ġa mondomondoi ġa pyri. Igwete jara'ġa ġa ġa nupanupãï. Jara'ġa ġa ġa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁶ —Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga ovytyteri pe novã, ei Jesus'ga.

⁷ —Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri mbapavamo. Ga repiagame hep-iakatuhara'ġa ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwyrãgwama nehẽ,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerẽ po ti nhande ipojoykai yvya nhandejive nehẽ,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸ Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Marã po ti ijara'ga rekoi a'ero nehẽ? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehẽ gwa'yrava'ea repyga nehẽ, ei ga. Igwete ojipe'ġa po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰ Nonhi'igi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? ei ga. Nahã i'ei a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahũ javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe
opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

11 “Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

12 A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhy-
potari novia. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa
ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga
pyhypotari a'ero novia. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga
ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko.” Nurā judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari
ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 Aerē judeus'ġa nduvihava'ġa fariseus'ġa mondoukari Jesus'ga pyri.
Herodes'gareheve'ġa ġa ġa mondoi ga pyri no. “Pemonhi'i te'varuhu ti Jesus'ga
tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ġa ġa pe ġa mondorame. 14 Igwete
ġa nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu nde eremombe'u,
ei ġa ga pe. Nde eremohemba ġa pe nhaporemō. A'ereki nde nderepojihuvi ġa javo ġa
pe. Nde nderekoi huvihava'ġa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ġa. Erembo'e
katu nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Marā ndereaporoġita a'ero? ei ġa ga pe.
César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga
pe ga imono'oġukarame,” ei ġa, ei ġa. Marā naerū? Timondo po nhande ga pe hamo
ġa poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ġa
Jesus'ga pe.

15 Jesus'ga okwahavipe reki ġandeaporoġitate'varuhua.

—Maranuhūrame pe nhinhi'ġa mbote'varuhupotari? ei ga ġa pe. Peru itambere'ia
moeda, ei ga.

16 Igwete ġa heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ġa pe. Ma'ġa ra'angava agwa? Ma'ġa ndera ġa
okwatija inoġa hehe? ei ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ġa. Garera ġa okwatija inoġa hehe no, ei ġa ga pe.

17 Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te
pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa
ga pe javo.

Igwete ġa nhimomby'ai ga rehe onhi'ġatu reki ga javo.

Ombogweravirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

18 Aerē saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa
mbogwerahava novia. Igwete ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'ġatua nhande
ve javo. Igwete ġa ei ga pe:

19 —Jesus, Moisésva'ea okwatija inoġa nhande ve hako. Nahā ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ġwembirekohēa mombytavo

gairū'ga po hēa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hēa pe nhiirūva'ea togwerekō gwakykwepohara'ġa javo,” ei Moisésva'ea
hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marã a'ero? ei ġa. Sete ahe onhoirũramo, ei ġa. Igwete ojihuvypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ġa. ²¹ Igwete aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirũva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo. ²² Jarava'ea na jitehe no, ei ġa ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novĩa omanombava gwa'yre'ymamo. Aerē kunhangwerava'ea manoi no, ei ġa. ²³ Marã a'ero? ei ġa Jesus'ga pe. Ma'ġa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ġa ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tupana'ga nhi'iġa atyvihu ko penhi'iġa, ei ga saduceus'ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'japavame po ti ġa nahembirekoa'javi nehē. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja ġa ndekoi ġwembirekoe'ymamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Gakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iġi pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerũ? A'ereki Tupana'ga i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iġa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iġa ojive inoġa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ Abraão'va'ea manorē reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ġa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ġa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iġa atyvi ko penhi'iġa a'ero pe erame omanove'ġa ndokwerava'javi nehē, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri. Gwendu ga ġa Jesus'ga monhi'inhi'iġame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ġa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahã:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojoykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojoykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearō hete tuhē ti pejipojoykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearō hete tuhē ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ĩpo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarō pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ġa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ga mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhē. A'itituhēva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhē. Ahã ojipe'ġa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³ Nhande mbatera kwava'eġame ga pe pyry ga pe novĩa, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na: Tiarō hete tuhē nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarō hete tuhē nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarō hete nhande ojipe'ġa nhandenhiarōhetea javijitehe

hamo. A'ereki nhaneremiarõa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ġwendu onhi'igatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ġwerĩ nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirẽ ojipe'ğa ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojykaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ġajatykahavuhupeve'ğa mbo'embo'ei okari pe ġa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marã ahembo'ehara'ğa ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymyminoru javo? ei Jesus'ga ġa pe. ³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhẽ omombe'u nhoġwenonde hako. Nahã ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“ ‘Tamongo ti nearõe'ÿve'ğa neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojykaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe.

³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rui naerũ, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarõ hete ġa ganhi'iğa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ga mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ğa ja rui ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opota hete ġa ojipe'ğa nhi'igaturame ojive ima'ẽhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe. ³⁹ Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ğa apykava rehe. Toryva jara'ğa pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Opojyka ġa aherembirekokwera'ğa mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novia ojipe'ğa ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryrui'a pyri. He'yjuhuve'ğa ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbatheheve'ğa he'yi inoġi ipype novia. ⁴² Nanime imbatere'ÿvehẽa ruri aherembirekokwerahẽa. Igwete mokoi'ĩ hẽa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Hepejijo aherembirekokwerahẽa repiaga imbatere'ÿvehẽa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hẽaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ğa nemimondoa hohe.

⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hẽa ki a'e te mokoi'ĩ jate gwereko itambere'ia novia. Emo hẽa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesus'ga horame ġajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Jesus, ehepia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvõ ġa japojapoi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Erehepia nde nhandejatykahavuhua novĩa? ei ga. Aerẽ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehẽ. Omonduru pa po ti ẽa ojohugwiugwi inoẽa nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaõwama Jesus'gareheve'ẽa pe
(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerẽ Jesus'ẽa hoi vvytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ẽajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ẽa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no Joãõ'ga Andrẽ'ga. Jara'ẽa ndovakie'ỹ ẽa ei Jesus'ga pe:

⁴ —Emombe'u ti ore ve, ei ẽa. Maname po ti ẽa nhandejatykahavuhua mondurundurupavi inoẽa nehẽ? Marãva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ẽ ahemonhi-momby'ava'ea nehẽ ira'agwe hekopavame nehẽ? ei ẽa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ẽa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerẽ po ti ẽa nduõanduri onhimongyavo javo tehe nehẽ. Nhira'ãra'ãteheavo po ti ẽa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ẽa nehẽ, ei ga. A'ea rehe po ti ẽa he'yjuhuve'ẽa moandyandyi nehẽ, ei ga. ⁷ Nahã po ti nehẽ no. Aerẽ po ti ẽa imombe'ui nehẽ: “Ira'agwe ẽa otavuka ẽa pe kiro. Paivohu ojipe'ẽa tavukari ẽa pe no,” e'i po ti ẽa pe me nehẽ, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ẽa pe. Na tuhẽ ti hekoi nehẽ. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rũi nehẽ, ei ga ẽa pe. ⁸ Ojipe'ẽa gwyriveve'ẽa po ti otavukavuka ojipe'ẽa gwyriveve'ẽa pe nehẽ, ei ga. Omyomyi po ti yvya avo nehẽ. Pevo po ti yvya imyimi nehẽ no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehẽ, ei ga. Nahã po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ẽa pe nehẽ, ei ga. Kunhangwera'ẽa gwa'yra'ẽa mbo'aõwerĩrame hahy rambugwe ẽa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vvyakotyve'ẽa pe nehẽ mbapava koty nehẽ no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ẽa pe.

⁹ —Penhimboko'i ti, ei ga ẽa pe. Pe jireheva'ea õwaramo po ti nhiarõ'e'ỹve'ẽa pe pyhygi pe nderogwovo imohiõatuhara'ẽa pyri nehẽ. Ojatykahava pype po ti ẽa pe nupanupãi nehẽ, ei ga. Ga po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ẽa pyri gobernadores'ẽa pyri nehẽ no ẽa ko Jesus'gareheva'ero javo nehẽ. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ẽa pe nehẽ, ei ga. ¹⁰ Jireheve'ẽa po ti imombe'umbe'ui na'ẽ pyryva'ea ojipe'ẽa gwyriveve'ẽa pe nhaporemõ ji mombe'gwovo ẽa pe nehẽ. Aerẽ po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. ¹¹ Ga po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiõatuhara'ẽa pyri nehẽ. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'õaõwama rehe nehẽ marãi po ti ji ẽa pe javo nehẽ, ei ga ẽa pe. Ihorame penhi'õa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehẽ, ei ga. A'ero po ti pehe jate rũi pe nhi'õgi nehẽ. Tupana'ga ra'uva pe monhi'ĩ nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

¹² —Gwe'yja'ẽa vehevi po ti ẽa ẽa mondoukari õapo pe nehẽ tojuka ti ẽa ẽa javo nehẽ. Jara'ẽa po ti oirũi'ẽa mondoukari õapo pe nehẽ, ei ga. Jara'ẽa po ti gwa'yra'ẽa mondoukari tojuka ẽa javo. Jara'ẽa po ti ẽa nhimonha'ngai uva'ẽa ndehe ẽa jukavouka nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. ¹³ Okouhu pa po ti ẽa pe ndehe nehẽ pe jireheva'ero õwaramo nehẽ. Po ti pe nhimboitai avuirama pejipohire'yma ji hugwi nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ẽa pe.

Jesus'ga omombe'u aerẽva'ea hahyheteva'ea
(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei õwemimbo'ehara'ẽa pe no:

—Aerẽ po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteve'ea i'ama nehẽ – pevo po no'amuhũi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhũi a'ea opohia judeus'ẽa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehẽ, ei ga. (Kiroki ga onhi'ĩ kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerẽ po ti pe a'ea repiagi pevo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe. Pe hepiagame Judẽiapeve'ẽa ti toka'nhyka'nhy onhana vvytyruhu pe xamanoyme ti javo nehẽ, ei ga. ¹⁵ Kiroki ẽa oko ongapereuhuva'ea

arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhymipe ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶ Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyryme ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhypotarame nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehē, ei ga. ¹⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyma a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Ite'varuhuheteheteve'a urame po ti hahy hete ġa pe nehē. Nanongara ndogwerecoa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerecoa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ġa pe nehē, ei ga. Hahyheteva'eaġwama rehe ojapyakarama Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehē, a'ero po ti ġa papavi nehē,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive. Nurā ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehē, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²² Aerē po ti ojipe'ġa nduġanduri nehē jihi ko ako Cristoram Tupana'ga remimbuhurukaramo javo tehe nehē. Ojipe'ġa po ti ġa nduġanduri nehē no jihi Tupana'ga nhi'īga mombe'uharamo javo tehe nehē, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti ġa japojapoi hepiuka nehē timoandyandyi ti ġa javo nehē. Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po ti ġa ġa moandyandyipotari nehē novīa, ei ga ġa pe. ²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukaryme ti ġa javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Hahypavirē

“po ti igwevi kwara nehē.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no”, ei ga.

²⁵ “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi nehē ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ A'ero po ti yvyakotyve'ġa jirura'java repiagi nehē. Yvaġatiġa pype po ti ji ruri nehē jipopoakahetea pyvō. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁷ A'ero po ti ji ei jipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehē: “Peho ti kiro nhiremimo'ēhara'ġa nderua nehē,” a'e po ti ji javo ġa pe nehē, ei ga. A'ero po ti ġa hoi ġa mono'oġa ġa nderupava ġagwyġagwya hugwi nhaporem nehē. Gweru po ti ġa ġa kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapya hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehē?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhēva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga ġa pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria ġwerī kiro.” ²⁹ Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehē: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei ga. ³¹ Aerē po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehē no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'yumi a'itituhēva'ero opopoakaramo avuirama nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?
(Mateus 24.36-44)*

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehē marananime po ti nehē javo, ei ga. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga ġa pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'igā rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga ġa pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'ġa gwyri pe. Ohorame ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykweri,” ei ga ġa pe, ei ga. Ga mbojogwetavamo ga ġa mbo-poravykyi a'ero ġa mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ē me e'ā hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Ga ndokwahavi reki ijara'ga ruraġwama, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti hepiakatuahara'ga ndohepiakatui garonga okia ga rura'javame nehē, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'igā rendukatua rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehē. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehē ypyhaji katu nehē? ei ga. Mara'ngu po ti ko'eġatue'yma rupi jitua nehē? ei ga ġa pe. Pe nhimboha'uve'yname po ti ji rura'javi nehē, ei ga. Po ti pe ndapejirokwari nhinhi'igā rendukatua rehe ji rura'javame nehē, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehē! ei ga. ³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ga pe nhaporememo. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

14

*Ojuka pota ahe Jesus'ga
(Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)*

¹ Aerē judeus'ġa japoġwerĩrame toryva ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'igā ojogwerekovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Yapoa rupie'yimi judeus'ġa mokōi japoī toryva. A'ea rupi memei ġa japyakai ġwamonhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ġa gwyrā hugwi. Ojipejiva'ea pe ġa ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ġa i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ġa toryva japoġwerĩrame ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'igā judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi ojogwerekovo.

—Marā re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ġa ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ġa. ² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ga ti tojogwayvayvaryme ga rehe, ei ġa ojohupe.

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe
(Mateus 26.6-13; João 12.1-8)*

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga ronga pe Simão'ga ronga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imombaravipyre'ỹva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akaġa rehe. ⁴ A'ero jara'ġa nhimonha'ngai hēa rehe.

—Maranuhūrame hēa jigwaraitheuhui nhandya rehe? ei ġa ojohupe. ⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondoi itambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe ramo, ei ġa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaġa rehe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivi onhi'igāhyavo hēa pe. ⁶ Emo Jesus'ga e'i ġa pe:

—Na hēa rekoi jate. Maranuhūrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ġa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷ Nane'yimi po ġa ndekoī pe pavēi imbatere'ỹve'ġa

jipi. Pe ġa pokopotarame po pe ġa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhit̃hava rupiaramo, ei ga. ⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō ti ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġa pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea
(Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novīa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Igwete ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ġa pe.

¹¹ Igwete ġa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ġa ahe ve. Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marā po ti ji ga pyhygukari ġa pe javo.

Jesus'ga o'u ġwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ġa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ġa o'u pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ġa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ġa ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ġa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatī yhya rerua hyrua pype nehē, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: ‘Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ġa pavēi,’ ei ga nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Nahā ga mokonha'ġa mondoukari cidade pe. Igwete ġa hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ġa imboavujikweri mbatera inoġa Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ġa nderohoi pevo ġa nderokiavo. ¹⁸ Igwete ġa i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ġapo pe nehē, ei ga. O'u ga kiro ji pavēi, ei ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa ga pe.

²⁰—Ga ko opymi pāo tyhya pype ji pavēi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. ²¹ Kiro po ti ji manoi nehē. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahū hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka ġapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehē, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pāo vinho reheve
(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ga i'urame Jesus'ga ipyhygi pāo. Igwete ga nhi'īgi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga ei ġa pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerē ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'igi Tupana'ga pe ndepyrý hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoí ġa pe. Igwete ġa nhaporemó i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē, ei ga. Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepýga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japoí toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)*

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igā hako. “Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ġa ji jukarame po ti pe nhiġwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galilíapeve'ġa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ġa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novīa.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'ítituhēva'ea ti ji ei nde ve: Kiroġwe ppytunimo inamutiġa nhi'igā renonde po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehē. Kirē po ti mokōi inhi'igā'javi inamutiġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'igāhyi ga pe:

—Po ti ġa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhē te a'ea nde ve nehē, ei ga.

A'ea jitehe jara'ġa ei Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsēmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)*

³² Igwete Jesus'ga hoi Getsēmani pe. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Tahoe na'ē ti nhinhi'igā Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

³³ Igwete ga ġa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴ Igwete ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ġwerī, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoġi ojovapyvo onhi'igā Tupana'ga pe.

—Nde ipotarame terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁶ Apī, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurā ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ Kirē ga jivyra'javi ua trēsve'ġa ndepiaga. Oki pa reki ġa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'iĩ nde ejopehyja pe naerũ? ei ga ga pe. ³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'i'ga rupi novĩa. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'i'ga Tupana'ga pe.

—Nde ipotaramo terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Aerẽ ga rura'javi trẽsve'ġa pyri. Okipava'ja ġa upa. A'ereki ura'ja ġa pe ġa ndopehyihetea. Nonhi'i'ga'uvi ġa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'i'ga Tupana'ga pe. Aerẽ ga jivyra'javi trẽsve'ġa pyri.

—Pekirijihu pe pejiupa? ei Jesus'ga ġa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ġa ji kwava'eġi okote'varuhuve'ġa po pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴² Pevy kiroġwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Jesus'ga nhi'i'game ġwemimbo'ehara'ġa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ġa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novĩa. He'yjuhuve'ġa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ġa ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa no judeus'ġa mbo'ehara'ġa no – judeus'ġa moġitahara'ġa nhaporemõ ombuhuruka he'yjuhuve'ġa Judasva'ea rupi topyhy ti ġa Jesus'ga javo. Ga gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero.

⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ġa pe:

—Tabeiã na'ẽ ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ġa pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga beijiã. ⁴⁶ Kiro ġa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ga pavẽi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ġa javo novĩa. A'ea ga imondoi ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novĩa. ⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Amovahi po ji governo naerũ? ei ga. Nurã pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ei ga ġa pe. ⁴⁹ Nane'ymi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'ĩpo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyã. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ġa ga pyhypotari novĩa. Emo gapiratehea ġa opyhy.

⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ġa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifãs'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ġa pavẽi ojipe'eavo tata ypyvo.

Igwete ġa Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ġa moġitahara'ġa jatykatykapavi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavẽi. Gahã tuhẽ ojatyka jipi henduva judeus'ġa nhi'i'ga ġa imbojarame mbatera ojipe'ġa ndehe. Igwete judeus'ġa moġitahara'ġa nhaporemõ ojipe'ġa ndekari kiro tombojamboja ti ġa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe

javo. A'ereki ġa ojukauka pota ga. He'yi reki ġa novġa – kiroki ġa u o'mbeo'mbero nahġa Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ġanhi'iġa. Nurġa ġamoġitahara'ga nde'i: “A'iti gamombe'ua. Nurġa tijuka ga,” nde'i ġa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerġe ojipe'ġa po'ami o'mbero ġa pe. Igwete ġa etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iġa ikwehe, ei ġa. “Tamondurundururu ti aġa Tupana'ga ruhava,” e ko ga ikwehe, e'i tehe ġa. “Akwaimbae'ġa oapo agwa,” ei ga. “Emo mokġi ti ji herokiri japopava irġa nehġe – kiroki yvyakotyve'ġa ndoapokwahavi,” ei ga, ei ġa imombe'uteheavo ġa pe novġa.

⁵⁹ Emo ġanhi'iġa vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifġs'ga po'ami ua ġandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marġi nde a'ero ejihe ġa imbojambojarama naerġ? ei ga. Nerenhimombe'uuhui nde ekovo naerġ? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'iġi reki upa onhi'ġpotare'yma ġwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerġ Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'hara'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehġe ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehġe, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaġatiġa pype ua yvya koty nehġe no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifġs'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iġa henduvame. Nurġa ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

—Kirupi tuhġe ojipe'ġa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhġe e'iuhu ojive, ei ga.

⁶⁴ Pehendu ko pe ġanhi'iġa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marġ po ti nhande ga rereko'i naerġ? Marġi pe ga pe? ei ga jara'ġa pe.

Igwete ġa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhġe ga. Tomano po ga hamo! ei ġa.

⁶⁵ Kiro ġa nyvuni ga rehe. Igwete ġa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvġ. Igwete ġa kwaġakwari ga rehe.

—Ma'ġa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo.

Igwete guardas'ġa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; Joġo 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ġa pavġi ojipe'eavo. Igwete Caifġs'gapyrivehġa ruri. ⁶⁷ Pedro'ga repiagame hġa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarġpeve'gapavġiva'ea Jesus'gapavġiva'ea, ei hġa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rġi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hġa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiġa nhi'iġi. ⁶⁹ Igwete hġa ga repiagi pevo. Hġa ea'javi pevove'ġa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavġive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rġi ko ji!

Aere'ġi pevove'ġa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavġiva'ea. A'ereki nde Galilġiapeva'ea no, ei ġa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'iġahyi ġa pe:

—A'itituhġeva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhġe akoja'ga, ei ga ġa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ġa pe novġa.

⁷² Nanime inamutiġa nhi'iġa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiġa

nhi'iga'java rupi po ti trêš nde ea'jaa'javi ji ve: 'Ji ndakwahavi Jesus'ga,' e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeağwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'igagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ga moğitahara'ga jatykatykaa'javi ikwava'ehara'ga nduvihava'ga xava'eve'ga pavêi judeus'ga mbo'ehara'ga pavêi. Igwete ga nhaporemo ga jatykai nahanahâ ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ga Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri. ² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ga nduvihavuhuhetero ereko naerũ?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ehara'ga nduvihava'ga imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga onhi'ipotare'yma gwaramo ga pe. ⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'igihũ nde ga pe naerũ? ei ga. Erehendu nde ganemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novã.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurã Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39-19.16)

⁶⁻¹¹ Kiro he'yjuhuve'ga nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoa nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ga Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ga ei judeus'ga nduvihavuhuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ga pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ga pe. A'ereki ga e'i ovytyteri pe: “Ikwava'ehara'ga nduvihava'ga onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ga ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ga pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'ehara'ga nduvihava'ga omomymomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ga pavêi. A'ereki ga otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheva'ea jukai. Emo ikwava'ehara'ga nduvihava'ga omomyi he'yjuhuve'ga Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ga ega'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ga ga pe.

¹² Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoi nehẽ naerũ?

¹³ —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ga onhi'iga mbuhua ga pe.

¹⁴ —Maranuhũrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhẽ garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ga pe.

Igwaigwavete reki ga onhi'iga mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhẽ ga.

¹⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohẽ ti ga ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ga po pe tokutu ga ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶ Igwete soldados'ğa Jesus'ga rerohoi okihavuhua pype governador'ga rongaruvi-hava pype. Igwete ға jara'ğa mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. ¹⁷ A'ero ға imongiukari ga pe tapy'ynhapigwagahiva'ea nanongara huvihava'ğa omongi javo ga pe. Igwete ға ipovāpovani yhypoa hatiuhūva'ea onhatimagatuva'ea apovo inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. ¹⁸ Igwete ға eğa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ğa nduvihavuhuhetero, ei ға ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹ Ojopy'rupy'ru ға ga akanupanupamo vvyra pyvō. Onyvunyvū ға ga rehe. Igwete ға nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. ²⁰ Nahā ға ga rerekomemui. Aerē ға hekyi igwagahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ға ga rerohoi tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovya

(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

²¹ Kiro ға Jesus'ga rerohoi cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'ya'ga Rufo'ga pavēi. Kiro Simão'ga ruri nhuhūa hugwi. A'ero soldados'ğa herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²² Igwete ға Jesus'ga rerohoi ga rerogwovo vvytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³ Igwete ға imondoi ga pe vinho mohağa pavēi mirra pavēi tahahyyme ti ga pe javo novīa. Emo ga ndo'ui. ²⁴ Igwete ға ga noği yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ға ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ğa ipyhygi Jesus'ga pira tima'ē ti javo. A'ero ға imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahā ға ima'ēi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ға ga kutugi yva rehe. ²⁶ Igwete ға ikwatijari ғанemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ğa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahā ға ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoğa.

²⁷ Igwete soldados'ğa mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahiuhūva'ea. Igwete ға ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸ Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoğwenondei hako. A'ereki omombe'u ғанhi'īga ga pe. “Oko te'varuhu ko ga,” ei ға ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhē reki ға ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ға – kiroki ға okwa ga pyvō – ға nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ға ei ga pe:

—Eh! Ere tuhē nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokōi herokia japopava irūa,” ere nde raikwehe novīa, ei ға. ³⁰ Epopoakaro ғwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ға Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa ga rerekomemui onhi'īga ojohupe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi. Igwete ға ei:

—Ojipe'ğa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ға ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ғanduvihavuhuhetero israelitas'ğa nduvihavuhuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ға. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ға. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehē! ei ға ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ā yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ғagwyri pe nhaporemō imonga'aruga. Três horas rupi kwara imbokojahua'javi. ³⁴ Três horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'īga mondoahyahi Tupana'ga pe.

—Eloí, Eloí, le má sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ga ġwendu ganhi'igahyahiva novia. Emo ġa e'i tehe:

—Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ga pe:

—Tihepia na'ē ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerū, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua yvyvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ga nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

—Tupana'ga ra'yra tuhē po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ga hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galiléiapeve'ga gwyrarupi ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ga ko Maria Madalenahēa Saloméhēa no Mariahēa no. Hēara'yra'ga ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ga pevo u gamanoa repiaga onhimongyavo no kunhangwera'ga – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ga imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábadō. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa.

⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéiapeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ga moġitahara'ga pyteripeve'ga. Ojipe'ga e'i ga pe pyri hete ga javo. Ymya ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhandervihavuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ga nduvihava'ga javo ga pe.

—Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ —Omano tuhē ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'igā Pilatos'ga ei José'ga pe:

—Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoġa heja. Igwete ġa hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷ Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahēa gwepia no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa.

16

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Ihopavame kwara sábadō rupi ġaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalenahēa hoi Saloméhēa no Mariahēa no – kiroki hēa Tiago'ga yhēa. ² Ko'emame domingo rupi ġa herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ġa herohoi kwara po'ria rupi. ³ Herohorame ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ti ope'a itauhua nhande ve nehē imoanhana jurukwara imongovo nehē? ei ġa. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ġa ojohupe novia.

⁴ Hapiakaturame ġa nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ġa jugwi ra'e, ja'gwy, ei ġa.

⁵ Igwete ġa ki ikwaruhua pype. A'ero ġa ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiġahivuhu hete. Onhimomby'a hete ġa ga repiagame okyhyjiavo.

⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Tapenhimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ġa ojuka yva rehe oji'i novña, ei ga ġa pe. Ga okwerava'ja. Avo rüi ga rekoi kiro. Pehepia ganon-gavagwera, ei ga kunhangwera'ġa pe. ⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe Pedro'ġa pe, ei ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ġa nenonde. Pevo ti ġa ga repiagi nehē. E'i jipe ga a'ea ġa pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁸ A'ero ġa ěi ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ġa omboju opy'a. Nomombe'ui ve ġa Jesus'ga kwerava ojipe'ġa pe okyhyjihetero ġwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalenava'ea pe
(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹ Domingo rupi ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okwer-avirē ga jipiukari Maria Madalenahēa pe ypy – hehā hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhaġa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hēa pe. ¹⁰⁻¹¹ A'ero hēa hoi Jesus'gapavēive'ġa pyri tamombe'u ġa pe javo. Ojehe'o hete ġa upa okoveveuhuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hēa ei ġa pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hēa. Ahepia ji ga ko, ei hēa ġa pe novña.

Emo ġa ndogweroviarihu reki hēanhi'iġa.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Lucas 24.13-35)

¹² Aerē mokonha'ġa horame nhu me Jesus'ga jipiukari ġa pe ojirojijyita. ¹³ Igwete ġa jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ġa. Orohepia ore ga ko, ei ġa ġa pe novña.

Emo ġa ndogweroviari jitehe ġa.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe
(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Aerē mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ġa pe no ġwemimbo'ehara'ġa pe. Igwete ga nhi'iġahyi ġa pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ġa – kiroki ġa ji repia ji kweravirē, ei ga ġa pe.

¹⁵ Igwete ga ei ġa pe no:

—Peho ti ojipe'ġa gwyrri pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo vvyakotyve'ġa pe nhaporemo, ei ga ġa pe. ¹⁶ Po ti ġa jikogi ji rehe onhimobatizavouka nehē, a'ero po ti ġa hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē, ei ga. Po ti ġa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehē. Ombojipe'a po ti ġa anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi jipopoakarimo nehē. Tupana'ga po ti omongo ġanhi'iġa hajiheva'ero nehē aherembikwahavipyre'ymamo nehē, ei ga ġa pe. ¹⁸ Po ti ġa ipyhygi mboja nehē, a'ea po ti nombote'varuhui ġa momanoukare'yma nehē. Po ti ġa i'ui ahejukava'ea nehē, ndikwahyi po ti ġa pe nehē, ei ga. Po ti ġa pokogi itetirūave'ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa nhimohiġatui nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype
(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ġapojkaharete'ga nhi'imbavi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġape'ġa gwyri pe. Igwete Jesus'ga ġapojkaharete'ga ġa pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ġa pe. Nahā ga heroviarukari ġanemimombe'ua ojipe'ġa pe a'itituhēva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ga okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ga pyteri pe ga mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ga Jesus'garupive'ga nemi-mombe'ua – kiroki a'ea ga omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ga omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ga omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ganemimombe'ua he'yive'ga okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporoğita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ga ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea aragwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ga nduvihavuhuro ġagwyri pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ipo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekopyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ga pavẽi jara'ga py'ruavo ikwava'ẽharamo. ⁹ Ojopy'rupy'ru ga imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰ Ahe imbokairame he'yjuhuve'ga nduvi onhimongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'iga Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rũi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Ovyteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoi nehẽ naerũ?” ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga ġwendu katu nde nhi'igame ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoğa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehẽ. He'yjuhuve'ga po ti ovy'a gworygworyvamo nehẽ no.

¹⁵ —Aerẽ po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Huvihava ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurã po ti pe ndoryndoryvamo nehẽ. Ndo'ui po ti ga vinho nehẽ. Ojipe'ia no ahemboheagwyryva'ea po ti ga ndo'ui nehẽ. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojykavo nehẽ ga aryprame nehẽ ga nhimomboakaramo nehẽ no.

¹⁶ —Gaha po ti e'i israelitas'ga pe nehë: “Penhi'ĩpo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehë. A'ero po ti he'yive'ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rui ojikoga ga rehe nehë ndehe ko orepojykaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷ —Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojykaharete'ga renonde nehë, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahũ Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojykai ga moiruamo ga mbopopoaka nehë. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehë. “Pearõ ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ga arõukara'java ga pe nehë, ei ga. Kiroki ga ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi – gahã po ti ga ombojapyaka katu nehë. Pyryve'ga ja po ti ga oko a'ero gweaporogitakaturu nehë. Nahã po ti ndera'yra'ga ga mboavujikweri Tupana'ga pe nehë toko ti ga Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahã po ti ga rekoi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸ —Marã po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehë? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohëa pavëi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyrive'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea. ²⁰ Nahã po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerë Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehë, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurã po ti nde nerenhi'iga'javi nehë, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirë jate po ti nde nhi'iga'javi nehë, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ga nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohë jugwi kiro javo. Ovyteri pe ga ei: “Maraname ga nohemuhũ naerũ ore ve?” ei ga onhimomby'avo.

²² Aerë ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua ga pyri tegwete ganhi'ihava ga pe. A'ero ga ei:

—Maraġatu ga nonhi'iga'javi? ei ga. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ga.

A'ereki opoa pyvõ ahe nhi'inhi'ipotari ga pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iga ahe hugwi. A'ero ga hoi ogwovo.

²³ Aerë Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirë ahe jivyri ogwovo gwonga pe.

²⁴ Aerë Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi gwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame gwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ —Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ga ji jai nadera'yri javo. Kiro po ti ga nde'ia'javi ji ve nehë, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga aragwama

²⁶ Opuru'arame seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ga gwyrri pe. ²⁷ Pevu Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhë Daviva'ea rymymino'ga pavëi nehë José'ga pavëi nehë, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavëi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ga pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Ovyteri pe ahe ei: “Maraġatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'ya'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoĝa gareraramo. ³² Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojoykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ĝa hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'ya'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhuhetero ĝwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³ Nane'yimi jipi po ti ga rekoi Jacóva'ea rakykwepohara'ĝa nduvihavuhuhetero gwe'ya'ĝa nduvihavuhuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ĝa ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ĝa hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'ya'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'arame po ti ndera'ya'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'ya'ga,” e po ti ĝa ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

³⁶ —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Igwaivĩ hẽa kiro a. Ymya ĝa ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ĝa ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'arame. Kiro po ti hẽa gwa'ya'ga mbo'ari nehẽ. ³⁷ A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸ A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iĝa rupi nehẽ – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerẽ Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihĩ ahe herohoi vytyruhua rupi Judéiapeve'ĝa gwyri pe vytyruhupeve'ĝa gwyri pe ogwovo pevove'ĝa cidade pe. ⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea rongã pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroĝwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yra'ea Isabelva'ea avykyi ahevytyteri pe ahe Mariava'ea nhi'iĝa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojoykavo.

⁴² Nurã Isabelva'ea nhi'iĝa ha'yahi hẽa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ĝa pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'ya'ga pe nehẽ no. ⁴³ Nde ko jipojoykaharete'ga yhẽa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehẽ. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴ Nenhi'iĝa ji henduvame kotihĩ jira'ya'ga roryroryvamo ji avykyavo jiyvyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵ Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iĝa rerovia na tuhẽ po ti a'ero nehẽ javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhẽ onhi'iĝa nde ve nehẽ, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:

—Ambohete tuhẽ ji Tupana'ga jipojoykaharete'ga jipy'a pe. Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jiyvyteri pe ji jiroryory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.
Nurã kiro po ti yvyakotyve'ğa epavi nehẽ
pyry hete hẽa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhẽ ga.

⁵⁰ Nane'ymi ga ға arõhetei ға pokoga

– kiroki ға ganhi'iğa rupi oko ga mbohetepota.

Oporogwety ga ға anda'yra'ğa ғанымьмино'ğa no

– kiroki ға ganhi'iğa rupi oko ga mbohetepota.

Oporogwety ga ғанамонһа'ға no

– kiroki ға ganhi'iğa rupi oko ga mbohetepota, ei Mariava'ea.

⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.

Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ğa.

⁵² Ga omombo huvihava'ğa

tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ға pe.

Okoteheve'ğa ga omongouka reki

eko ti huvihavamo kiro javo ға pe, ei Mariava'ea.

⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'ÿve'ğa pe.

Imbateve'ğa ga omondouka reki ojihugwi.

Gapojate oho a'ero.

⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'iğagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.

Oko ga ғwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.

⁵⁵ Ymyahũ ga nhi'iğatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.

Aerẽ ga nhi'iğatui aherakkwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.

“Nane'ymi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.

“Penymymino'ğa po ti ji ға pokogi nehẽ no,” ei ga. Na tuhẽ reki.

Nomoka'nhymi ga ahe pokoga.

Ga po ti nhande pokogi nehẽ no, ei Mariava'ea.

Nhanenymymino'ğa po ti ga ға pokogi nehẽ no.

Ganymymino'ğa po ti ga ға pokogi nehẽ no, ei Mariava'ea.

⁵⁶ Kirẽ Mariava'ea trẽs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri. Aerẽ ahe jivyri ogwovo ғwonga pe.

João Batistava'ea o'a

⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.

⁵⁸ Aherongapypeve'ğa okwaha ahere'yja'ğa pavẽi Tupana'ga pyryhetea ahe ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ғwaramo ahe ve. A'ero ға ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavẽi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirẽ. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero ғande'yja'ğa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ға inombotari ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehẽ javo. ⁶⁰ A'ero ahe'yembora ei:

—Ahã te! Poi rũi po ti garera nehẽ. Garera po ti João nehẽ, ei Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ға ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahã? Ndogwerekoi ndere'yja'ğa a'ea gwera, ei ға.

⁶² Opoa pyvõ ға ei tay'riva'ea po'ria pe marãva'ea nde erepota garera naerũ javo.

⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe nonhi'iği. Ga imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari inoğa: “Garera ko João.” Ga nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihĩ Zacariasva'ea nhi'iğa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'igame ahokotyve'ga kyhyjipavi. Hehe ġa nhomonhi'inhi'igi imombe'gwombe'gwovo pa yvytyvytyruhupeve'ga pe nhaporemō Judéiapeve'ga pe.
⁶⁶ Kiroki ġa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ġa nhaporemō ojapyaka hehe. A'ero ġa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ġa.
 A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojy kaharete'ga israelitas'ġa pojy kaharete'ga Tupana'ga! A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga ġambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'igā mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹ Ahe e'i: “Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ŷve'ġa hugwi nehē.”

A'ea Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷² A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

“Amombyry po ti ji pe me

imoka'nhyme'yma nhinhi'igā Abraãova'ea pe nehē,” ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³ Ymyahū Tupana'ga onhi'ĩ nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴ Abraãova'ea pe ga ei:

“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ġa ġa'arōe'ŷve'ġa hugwi nehē.

A'ero ti ġa toko nhinhi'igā rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē,” ei Tupana'ga.

⁷⁵ “Nane'y mi ti nderakykwepohara'ġa toko pyry okovo jireheva'ero

ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē,” ei Tupana'ga nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁷⁶ —Tapihā, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehē

imboavujikwea ga pe garura renonde nehē.

Nurā po ti ga ei nde ve nehē

ereko ti nde nhinhi'igā mombe'uharamo nehē javo.

Gaha oko ojipe'ġa hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁷ Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'igā gareheve'ġa pe ġa moġitavo nehē.

A'ero po ti nde ei ġa pe nehē:

“Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma.”

A'ea po ti nde ei ġa pe nehē, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁸ Nahā po ti nehē. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande repiakatuavo.

Opyryvamo ġwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande pyri yvaga hugwi nehē.

⁷⁹ Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.

“Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.

A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe

pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ.
 A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.”
 A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehẽ.
 A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
 nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ġa ja
 – kiroki ġa oho ypytuna rupi.
 “Mome po pehea?” ei ġa ikwahave'yma.
 Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve
 imbokojahuavo nhaneakaġi pe inoġatuavo nhandepy'a
 ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehẽ javo, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁸⁰ Aerẽ tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea ra'yrava'ea. Pyry hete tuhẽ tay'riva'ea reaporoġita okovo. Aerẽ ovyuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerẽ ahe oje'yja'ġa moġitai israelitas'ġa moġitai Tupana'ga nhi'iġa rehe.

2

Jesus'ga aragwera (Mateus 1.18-25)

¹ João Batistava'ea arirẽ César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhẽ romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyripeve'ġa pe nhaporemõ ġa mondovouka ikwatijaruka ġandera. ² A'ea rupi ġa hoypyri ikwatija. A'ea rupi Cirênio'ga oko governador'ga Síriapeve'ġa gwyri pe. ³ Ga nhaporemõ ġa hoġahoi ġwamonhava'ea cidade pe ġwamonhava'ea aragweri pe imondovo gwera.

⁴ Nurã Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyra hugwi ahe hoi Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ġa gwyri pe ahe hoi cidade de Belém me – perope ymyahũ Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurã pevo Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavêi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro ahera'yra'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'yra'ga mbo'ari upa. Gaha ahera'yrypya. Ahe ga mamaġatui tapy'ynhapira pyvõ ipukuhuva'ea pyvõ ga mondovo ga noġa yuranuhũa poitava pype – perope ġa omondo mbatera yuranuhũa pe. A'ereki ahã ahe ve ahekihava pevo ġanonga pype. Nurã yuranuhũa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ga pavêi

⁸ Belém kotyi ve ġa nduvi nhuhũ me ovelhas repiakatuhara'ġa. Gwepia katu ġa ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihĩ hete nhandepojoykaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ġa pe yvaga hugwi. Nhandepojoykaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ġa pe. Ohyhyi ġa okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji te, ei ġa ġa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iġa pe me pyryva'ea pe me, ei ġa. Henduvame horyory pa hete po ti ġa nehẽ pegwyripeve'ġa israelitas'ġa. ¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojoykaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ġa. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurã po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehẽ ga rekarama nehẽ. Yuranuhũa poitava pype po ti pe ga repiagi nehẽ. Tapy'ynhapira pyvõ hẽa ga mamani ga noġa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ġa pe.

¹³ Kotihĩ he'yjuhuve'ġa yvagipeve'ġa jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ga ko Tupana'gapyrive'ġa soldados'ġa'jave'ġa. Tupana'ga mboheteavo ġa ei:

¹⁴—Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ġa ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ġa. Yvaga gwyrã yvya koty kiro u katu pa yvyakotyve'ġa py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ġa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ġa.

¹⁵ Onhi'imbavirē Tupana'gapyrive'ğa jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ga horame ovelhas repiakatuhara'ğa ei ojohupe:

—Tupana'ga ombuhuruka ға nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehē, ei ға.

¹⁶ A'ero ға ovelhas rejari nhuhũ me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ға ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ға ga repiagi yuranuhũa poitava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ğa imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iğa.

—“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ğa.

¹⁸ Onhimomby'a pa ға – kiroki ға ғwendu ғанhi'iğa. ¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhybavi ahe.

²⁰ Aerē ovelhas repiakatuhara'ğa jivyri ogwovo ғwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyrý hete Tupana'ga, ei ға. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ға Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerē sete tayri'ga kiri o'arirē. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavēi. Jesus ahe inoği gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirē Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahã kunhangwera'ğa ti toko gwa'yrypyve'ğa arirē nehē javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hēa tojikwaku gwa'yra'ga arirē,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirē mokōi ti hēa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eğa ji ve.

Herekoe'ymame pykahu'ia mokōi ti hēa togweru pykahu'java'ea ra'yra ji ve nehē.

A'ea rupi po ti ji ға mombyryvi a'ero nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhē ғанenymbava.

Akwaimbae'ğa ojihuvypyve'ğa jiapoa tuhē no ғanda'yrypyve'ğa.

Nurã ti ға tombuhu ojihuvypyve'ğa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurã Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo ғwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyripeve'ğa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokōi imondoi pykahu'ia ikwava'ēhara'ga pe.

—Ekwava'ē ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavēi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eğa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahewyripeve'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerē po ti ga ruri nehē – kiroki ga onoğatu nhandepy'a nehē israelitas'ğa py'a nehē, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga

repiukari nde ve nehẽ. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahewyripeve'ga jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavẽi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrõi opoti'a rehe ga mondovo ga noğa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipojykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iğa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti gambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ga po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'garũive'ga pe gentios'ga pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavẽi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahẽa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehẽ. Ga po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoğita ga pe nhaporemo nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ĩte'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ. ³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporoğita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahapo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwe-poharamo. Sete ahe ombokwara'a gwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javi Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Iğwaiví hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ga jatykahavuhua pype templo pype. Ipye ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ppytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ga pe – kiroki ga ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ga pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ĩpo'ru pa Tupana'ga nhandepojykaharete'ga Joséva'ea pavēi – kiroki Tupana'ga nhi'ĩga Moisésva'ea okwatija. Aerē ahe jivyri ogwovo ogwryri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhē gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavēi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavēi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvõ ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarame. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerē Páscoa mominirē ahe jivyri pehea rupi ua ġwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'yja'ğa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ğa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ğa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua ġwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerũ?”

Oje'yja'ğa ma'õ me ahe ga rekarekari novĩa onhimbikwahave'ğa ma'õ me no. ⁴⁵ Ga repiage'yname ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirē ahe ga repiagi ogwryripeve'ğa jatykahavuhua pype. Ahegwryripeve'ğa mbo'ehara'ğa ma'õ me ga apygi ġa nendukatuavo. Tupana'ga nhi'ĩga rehe ġa ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei ġambo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ġa pe. Kirē ga ei ġa pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ğa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'ĩga javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavēi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orepy'a momynhuhũ? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavēi nde rekarama! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga rongga pe hamo nhandejatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'ĩga rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerũ? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhē reki ahe gwa'ya'ğa ea Mariava'ea Joséva'ea pavēi. A'ero ahe ei ovyteri pe: “Marã ganhi'ĩga ga erame po ji rekoi jiruva'ga rongga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe ovyteri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'ĩga rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka ovyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhymi ahe.

⁵² Aerē Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoğitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Yvyakotyve'ğa ga arõ hete no.

3

João Batista'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerē João Batista'ea pe Zacariasva'ea ra'yrava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'ĩga imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'ĩga ġa pe, ei Tupana'ga João Batista'ea pe.

Tupana'ga nhi'íga renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukame onhi'íga João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuro tuhê oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġweri imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ga ġwuri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwuri pe. Herodes'ga irũ'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwuri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ga ġagwuri pe no. Lisâneas'ga ko omondomondo Abilenepeve'ga ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwuri pe. Tibério César'ga gwereko pa ġa ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'êhara'ġa nduvihavuhu'ga ko Anás'ga Caifás'ga pavêi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'íga imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'íga ġa pe javo. ³ Nurã João Batistava'ea hoi ġagwuri pe nhaporemio rio Jordão rembeyvyra rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'íga ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhê ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'íga rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio pype nehê, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehê imoka'nhyama nehê, ei João Batistava'ea ġa pe ġa moġitavo.

⁴ Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'íga mombe'uharava'ea. Isaíasva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoġwenonde. Isaíasva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'íga

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehê,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehê:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehê,” ei ahe javo ġandeaporoġita rerojijyja pe nhandepojykaharete'ga rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhũa ġwaimbya nehê,' e po ti ga nehê.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua vytyra reheve imbojo'jakatuavo nehê.

Omohiġatu po ti ga pehea nhikotĩkoti'ĩuhua nehê imondovo nehê.

Onoġatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehê.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vyakotyve'ga mbopiro'yhara'ga nehê,' e po ti ga nehê.”

A'ea Isaíasva'ea ei ymyahũ ikwatija hako João Batistava'ea nhi'íga mombe'unhoġwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ga nduri onhimono'ono'oġuhũavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporoġita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yama ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehê. Ndahahi po ti nhande ve a'ero nehê.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhê penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehê: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoġita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehê, ei João Batistava'ea ġa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehê.”

A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ga ndehe ga ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ga pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha a'ga ita Abraãova'ea rymymino'ga mongovo, ei João Batistava'ea ga pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa gweri jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehẽ. Na jitehe Tupana'ga pe ndereko'gweri pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma gwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ga pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ga ei ahe ve onhimongyavo:

—Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ?

¹¹ A'ero ahe ei ga pe:

—Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'yve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'yve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ga pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'õhara'ga nduri João Batistava'ea pyri. Omono'oguhũ ga itambere'ia governo pe. Ga uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ga ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ga.

¹³ A'ero ahe ei ga pe:

—Penhi'ipo'ru ti penduvihava'ga. Ganhi'iga rupi te ti pemono'ono'ogatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ga pe.

¹⁴ Kiro soldados'ga nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ga ei:

—Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ga.

A'ero ahe ei ga pe:

—Tapepojykai ti ojipe'ga itambere'ia ga hugwi. Tapenupanupã ti ga gaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ga mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ga imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ga pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ga epavi ovytyeri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ga ovytyeri pe ipota garura.

¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ga pe:

—Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero gwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihõ opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ga pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporo'gita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ga pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inha'ga hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jioheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ga okote'varuhuve'ga hugwi okovo pyryve'ga pojykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ga pe. “Tuhu ti pyryve'ga ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ga ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo

pevo avuیرama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jihoheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombegwovo ġa pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ġa mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombegwa ġa pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'igahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. Herodiashẽa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohẽa rehe João Batistava'ea onhi'igahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'ymi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rerekoi no. Gwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰ Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'ymame ahe he'yive'ġa mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²² Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'igi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhimohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea
(Mateus 1.1-17)

²³ He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari vyvakotyve'ġa mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iga rehe. Javo tehe ġa ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ġa.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴ Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵ Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶ Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷ Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.

Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.

Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.

Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.
²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.
 Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.
 Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.
 Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.
 Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.
³⁰ Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.
 Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
 Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
 Joséva'ea Jonãva'ea ra'yrava'ea.
 Jonãva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
 Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
 Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
 Matatava'ea Natãva'ea ra'yrava'ea.
 Natãva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
 Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
 Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
 Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
 Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeva'ea ra'yrava'ea.
 Aminadabeva'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
³⁶ Salava'ea Cainãva'ea ra'yrava'ea.
 Cainãva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
 Maleleelva'ea Cainãva'ea ra'yrava'ea.
³⁸ Cainãva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.
 Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.

Adãova'ea Tupana'ga ra'yra'va'ea.
Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)*

¹ Aerẽ João Batistava'ea omobatizarame Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mongote'varuhupota novia. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ty'ara ga jukai. ³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoi ga rerojiupia yvytyruhua rehe. Pea hugwi kotihĩ Diabo'ga hepiukapavi yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga gwyra Jesus'ga pe. ⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoa tuhẽ ġagwya. Nurã ji imondopotarama ahe ve amondo po ti ji nehẽ, ei ga. Nde ve tuhẽ po ti ji imondopavi nehẽ. A'ero po ti nde ġanduvihavuhuro nehẽ, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehẽ. ⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸—Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iġa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'ya'ġa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa po ti nanembohirukarahyi yvyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehẽ. ¹⁰ A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyryve'ġa mondoukari nde pyri nehẽ yvagipeve'ġa.

'Pea'ngu ti ga repiakatuavo,' e po ti ga ojipyryve'ġa pe nehẽ.

¹¹ 'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyryve'ġa pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoġita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.
Ejeaporoğitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novĩa. Aerẽ Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerẽ po ti ji ga mongote'varuhui nehẽ, ei ga novĩa.

Jesus'ga ombo'e Galilíapeva'ea na'ẽ
(*Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15*)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahã Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galilíapeve'ğa gwyri pe ovahema ğa pyri. Pevove'ğa ga mombe'umbe'upavi ogwyripeve'ğa pe nhaporemõ. ¹⁵ Tupana'ga nhi'ığa rehe ga ğa mbo'embo'ei ğajatykahava pype. Ombohete pa ğa ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe
(*Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6*)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho ğajatykahai pe judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadõ rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadõ rupi. Tanhi'ĩ Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami.

¹⁷ A'ero ğajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'ığa mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ğa javo ga nhi'īgi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: ‘Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ğa pe.

Kiroki ğa ndovy'ari – ğa pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ğa pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ğa pe,’ ei ga ji ve. ‘Ere ti ğa pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ğa hugwi. A'ea ti ere ğa pe.

Heakwagweve'ğa pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ğa pe.

Kiroki ğa hahyva'ea kwaha – ğa pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ğa pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe. Ere ti ğa pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehẽ. A'ea ti ere ğa pe,’ ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'ığa Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ğa javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imon-doa'java ğajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ğa javo. Nurã ğajatykahavapypeve'ğa nhaporemõ ga repiahetei.

²¹ —Kiroğwe pe henduvi Tupana'ga nhi'ığa Isaíasva'ea pe ymyahũva'ea pe ji nhi'ıgame jupe, ei Jesus'ga ğa pe. Kiroğwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ğa pe imombe'gwombe'gwovo ğa pe.

²² Jesus'ga renduvame ğa ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerũ? ei ğa onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ğa.

²³ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Aerẽ po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ğa eagwera rehe nehẽ. A'ero po ti pe ei tuhẽ ji ve nehẽ: “Ahepohanoharamo enhipohanogatu ti enhimbogwerava.” Nahã po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ğa na'ana'aga pe'erame ji ve nehẽ, ei ga. Pe'e tuhẽ po ti pe ji ve nehẽ: “Ojipe'ğa nde mombe'u ore ve. ‘Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japo

ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ga pohanoga,' ei ga ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyrì pe." Nahã po ti pe ei ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ga pe ikwahavipeavo gandeaporoğita.

²⁴—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga gwyrìpeve'ga nohendukatui gandeaporoğita ga arõe'yma, ei Jesus'ga ga pe. ²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhẽva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyrì pe upa, ei ga. Três anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ga gwyrì pe. Nurã ahã mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. ²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ga javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hẽa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe rui Sidompeva'ea gwyrì pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁷—Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahũ ahe oko israelitasva'ea gwyrì pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohiğatui reki israelitasva'ea ijaijauhuva'ea. Síriapeva'ea tehe Naamãva'ea tehe ahe ahe monhimohiğatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ga nhimboahipavi gajatykahavapypeve'ga. ²⁹ A'ero ga po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ẽ me cidade hugwi. Cidade oko yvytyra rehe gwerevi. Yvytyra rehe ga ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novã. ³⁰ Gapytera rupi reki ga hoi ogwovo ga hugwi.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)*

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galiléiapeve'ga gwyrì pe. Pevo ga ga mbo'ei sãbado rupi gajatykahava pype. ³² Ga ga mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurã ga nhimomby'ai.

³³ Pevo gajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhağa rembipojykahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴—Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhũ nde ore avyki? e'i anhağa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerũ? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhağa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhağa pe:

—Terenhi'iga'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ga mbyteri pe anhağa akoja'ga mombori yvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ga hepiaga. A'ero ga ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ga. E'i ga anhağa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhẽ reki ga hugwi, ei ga onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'gape'ga pe ga Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyrì pe.

*Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa
(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)*

³⁸ Gajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga rongga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohẽa yhẽa itetirũa. O'a hete hẽa rehe. A'ero ga hẽa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hẽa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hẽa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hẽa hugwi. Kotihĩ hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

⁴⁰ Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderupavi itetirūave'ġa ombyteripeve'ġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Ojoparapara ġatetirūa. Itetirūave'ġa ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ġa ndehe nhaporemō imombimombipava karugwara ġa hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai jara'ġa hugwi. Ohapukapukai anhaġa ojipe'avo ġa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'ġa i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapenhi'ġa'javi! ei ga imombiga inhi'ġa.

A'ereki anhaġa ga kwaha ga ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramō javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe

(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerē ppyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ġa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ġa hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ġa pe no cidadespeve'ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ġa pe nhaporemō. Tako ti ji ġanduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ġa gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ġa mbo'epavi Tupana'ga nhi'ġa rehe ġajatykahava pype.

5

Jesus'ga omo'emo'ē ypy ġwemimbo'eharamo

(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Aerē Jesus'ga hoi o'ama okovo ypiahua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ġa nduvi. Onhombotymbotyvahi ġa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'ġa javo. ² O'amame pevo mokōi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypiahua rembeyvyri pe. Ahā ġa ipype. A'ereki ġa oheohei pira mboahava upa. ³ Simāo Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simāo Pedro'ga pe.

A'ero ġa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ġa mbo'eavo.

⁴ Aerē ġa mbo'epigame ga ei Simāo'ġa pe:

—He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simāo'ġa pe.

⁵ A'ero Simāo'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoġo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurā po ti ji hoa'javi kiro imomboia nenhi'ġa rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ġa hoi ppyteri pe imomboia ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷ Nurā ġa jipoerueruri onhimoirūhara'ġa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ġa ore pokoga javo. A'ero ġa heruri oyharuhua ovahema ġa pokoga. Oyharuhua memei ġa imotynyhenyhemī pira pyvō. A'ero ġa nderohoi gwerevi ypy pe!

⁸ Hepiagame Simāo Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyry hete ekovo Tupana'ga nhi'ġa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ġwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'ġa rupi.

⁹ Nahā Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavēive'ġa hehe no. ¹⁰ Simāo Pedro'ga moirūhara'ġa Zebedeu'ga ra'yra'ġa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavēi.

A'ero Jesus'ga ei Simāo'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ga pe nehē ga mbuhuruka ji pyri nehē toko ti ga Jesus'ga nhi'i'ga rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ga heruri yharuhua memei ino'ga imboja yembe'yi pe. Ombatera ga hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ga ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerē Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajaga-jauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhino'ga ojovapyvo yvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ga pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ēagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ga nde repiagi nehē. A'ero po ti ga ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo.

Nahā Jesus'ga ei po ga nanhimombe'umbe'ui ojipe'ga pe hamo javo novīa.

¹⁵ Emo ga omombe'umbe'u ojipe'ga pe. Kotihī a'ero he'yjuhuve'ga ikwahavi. Koji'i reki ga uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoano'guka ga pe.

¹⁶ Aerē Jesus'ga hoi ga hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'i'gi Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea

(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerē Jesus'ga ga mbo'ea'javame fariseus'ga apygi ga pyri upa judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. Gambo'ehara'ga ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ga Galilíapeve'ga cidade hugwi nanani Judéiapeve'ga cidade hugwi nanani no. Uhu ga cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvō Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirūave'ga hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ga ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ga ga onga pype Jesus'ga pyri novīa. ¹⁹ Ga ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ga onhombotymbotyvahi onga pype. Nurā ga ga rerojiupiri gajupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ga ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ga ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ga mbyteri pe.

²⁰ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ovytyteri pe: “Ojiko hete ga ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo,” ei Jesus'ga ovytyteri pe.

—Kwāi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ga mbo'ehara'ga noarōi Jesus'ga ea fariseus'ga pavēi.

—Maranuhū po Jesus'ga naerū? ei ga ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ga. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ga. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ga.

²² Jesus'ga ikwahahetei ga nhi'i'game ojohupe. A'ero ga ei ga pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahā pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua

nde hugwi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē.

²⁴ —Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiġatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ġa gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ġwonga pe Tupana'ga mboheteavo. ²⁶ Onhimomby'a pa ġa okyhyjiheteavo. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavēi

(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerē Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'õhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga õi ipyhyga itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'oġa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oġa'javi ga itambere'ia governo pe. ²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva ġwonga pype. Hehanhuhūva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ġa nduri itambere'ia mono'õhara'ġa ojipe'ġa pavēi. A'ero ġa apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ġa e'i ġa pe jipi ġa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ġahã uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ġa ndopotari judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Gambo'ehara'ġa ko fariseus'ġa no. Fariseus'ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranameuhū pe i'uuhui nanongara'ġa pyri itambere'ia mono'õhara'ġa pyri okote'varuhuve'ġa pyri no? ei ġa.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahã ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ġahã ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² —A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ġa pe: Perojijyi ti pejeaporogita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahã ti ji ta'e okote'varuhuve'ġa pe. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ga e'i ga pe:

—Nane'ymi João Batista'ga remimbo'ehara'ġa ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ġa nemimbo'ehara'ġa ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te nane'ymi o'u reki. Maraname ore ja rūi ġa ndekoi? ei ġa Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ġa pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ġa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ġa pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ġa ndokoi

ahenhi'īga rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerẽ po ti tiruahũve'ğa hẽarembirekoruama'ga rerohoi nehẽ. Kiroki ға ojikoty'a ga pavẽi – ға hugwi po ti ға ga rerohoi nehẽ. A'ero po ti ға ndo'ua'javi nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ға pe onhimombe'gwovo ғwemimbo'ehara'ға mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ға pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahũva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahũva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ —Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero vinho imombugi ipiryrymyana otururupava jugwi. Nahã vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸ Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoyrymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyry hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroğitapyahua moroğitayrymyana ipotarame javo.

6

Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ға pavẽi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ға ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ğa ei ға pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahã ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavyky ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ға ға pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ğa pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'īga. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novĩa. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavẽiva'ea pavẽi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype. Ippype ikwava'ẽhara'ға omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'eğirẽ Tupana'ga pe ga gwerohouka ға pe ғahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ға po ndo'ui hamo novĩa. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavẽiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ға no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ға pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jihi ta'e: Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ға pe a'ero ға ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Irũa rupi judeus'ğa poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ғajatykahava pype. Okiavo ga ға mbo'ei Tupana'ga nhi'īga rehe. Ippype iponhimamave'ға rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ға ndekoi no judeus'ğa mbo'ehara'ға fariseus'ға pavẽi. Jesus'ga repiaheteavo ға ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehẽ,” ei ға ovyteri pe gweaporoğitate'varuhuavo.

⁸ Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha jawo ovytyteri pe: “Omboja pota ġa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ġapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhande-poravykye'yma rupi hamo? Marãi Moisés'va'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadó mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sábadó rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sábadó rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadó rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadó rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadó rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sábadó rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tojapyaka katu ti ġa jawo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ġa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ĩpo'rurame. ¹¹ A'ero ġa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehẽ naerũ? ei ġa.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia vvytyvytyruhua rupi tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe jawo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhĩ'ĩgi Tupana'ga pe imoġo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ġwemimbo'ehara'ġa hugwi Jesus'ga dozeve'ġa mo'emo'ei toko ti ġa nhimoirũharamo jawo. Ga ko nahã:

¹⁴ Mokonha'ġa ko Simão'ga André'ga pavẽi onhoirũ'ġa. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ġa ko Tiagova'ea João'ga pavẽi.

Mokonha'ġa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavẽi.

¹⁵ Mokonha'ġa ko Mateus'ga Tomé'ga pavẽi.

Mokonha'ġa ko Tiago'ga Simão'ga pavẽi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga ko zelotes'ġa nde'yja'ga – kiroki ġa ndokoi governo rehe romanos'ġa ndehe.

¹⁶ Mokonha'ġa ko Judas'ga Judas Iscariotes'va'ea pavẽi. Judas'ga ko Tiago'ga irũ'ga. Judas Iscariotes'va'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ġa pe ga pyhyguka ġa pe. Nahã dozeve'ġa nhaporemó Jesus'ga moirũhara'ġa.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Mateus 4.23-25)

¹⁷ Aerẽ Jesus'ga jivyri ojyva vvytyruhua hugwi omoirũhara'ġa ndupi. Uhu ġa nhuhũ me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ġa onhimon'oġa perope ga pyri. Ojipe'ġa ndupavi ogwyrá hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ġa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavẽi ypihua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ġa ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga jawo.

Ittirũave'ġa nduri no emombi karugwara ore hugwi jawo ga pe. ¹⁸ Kiroki ġa anhaġa oavykyuhu – ġa hugwi Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai. Tiruahũ anhaġa Diabo'gapyriva'ea.

¹⁹ Opoko pota pa pevove'ġa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ġa hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga

(Mateus 5.1-12)

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ġwemimbo'ehara'ġa ġa nhimongyrame pevo. Ga pe ga ei:

—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaagwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ga pe arõe'ymame pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ga pe vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ga euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ga pe mbotegweterame petiruahũ pe javo o'mbero pe ndekoro gwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³ —Pejoryjory ti ga ndekote'varuhurame pe me nahã. Pepopepo tuhẽ ti pendoryndoryva gwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerẽ po ti ga imondoi pe me nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ agwamove'ga namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ga pe.

Tiruahũ pe me, ei Jesus'ga

²⁴ —Tiruahũ hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerẽ po ti pe ndapehoryvi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahũ hete pe me herekopava'ea pe!

Aerẽ po ti ahana'ja pe me nehẽ.

Tiruahũ hete pe me pepukava'ea pe!

Aerẽ po ti pe jehe'oi pejikovevuheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahũ hete pe me ojipe'ga ekatupavame pe me pe mboheteavo! Ymyahũ na jitehe ganamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõe'ỹve'ğa, ei Jesus'ga

(Mateus 5.38-48)

²⁷ —Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearõ hete ti penhiarõe'ỹve'ğa. Peko katu ti ga pe ga pe arõe'ymame. ²⁸ Po ga ei pe me: “Tuhi ti hahyva'ea pe me.” Ga euhurame na pe me pe'ji ti ga pe: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Nahã ti pe'ji ga pe. Po ga jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ga pe javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletó nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. ³⁰ Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

³¹ —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ga oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhẽ ti peko katu ga pe, ei Jesus'ga.

³² —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ğa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oarõ oarõheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

³³ —Po pe peko katu pejerekokatuve'ğa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oko katu ojerekokatuve'ğa pe jate, ei Jesus'ga.

³⁴—Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ga pe: “Aerẽ po ti ga imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ga ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ga omondo ojipe'ga pe okote'varuhuve'ga pe tombuhu ti ga nhande ve nehẽ no javo, ei Jesus'ga.

³⁵—Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ga pejikokatuavo ga pe. Pemondo'ã ti ga pe ga erame pe me. Imondorame ga pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerẽ po ti ga imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Pe ee'ymame ga arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehẽ. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehẽ no gahoheve'ga ra'yramo nehẽ. Nde'i he'yjuhuve'ga Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuavo.” A'ea ga nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ga okote'varuhuve'ga ndeheve. ³⁶ Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ga. A'ero ga ga pokogi. Na jitehe ti peporogwety ga. Pepoko ti ga a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ga pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)

³⁷—Tape'epe'ei ti ojipe'ga pe: “Nahanahã ga okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ga pe: “Okote'varuhu tuhẽ ga. Oja ga ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi gandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

³⁸—Pemondo ti ojipe'ga pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehẽ. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamotynahẽ tuhẽ javo imoakağa nehẽ. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehẽ. Pemondo ti ga pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ga pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ga pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

³⁹ Kiro Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwageweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ga memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ga memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Gambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ga hohe. Ga ga mbo'epavame ga ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'ihua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴² Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'ihua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta repiage'ymame ejeakwara pype naerũ. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ãva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ÿve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'ihua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavẽi
(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³—I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo gwakağwa'yva hugwi. A'ereki gwakağwa'yva figo'yva rũi figueira rũi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'ihua hugwi. A'ereki ka'api'ihua uva'yva rũi videira rũi, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Nane'ymi pyryve'ga reaporoğitaro pyryva'ea rehe. Nurã ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ga pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga

reaporoĝitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ĝa pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojoykaharetero.” Nahã pe ji renoi novĩa. Emo pe ndapekoi nhinhi'iĝa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iĝa rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahã ga japo onga imohina, ei Jesus'ga. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe novĩa. Yhya nomoĝatã onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novĩa. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iĝa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japo onga imohina. Aerẽ hehanhuhũ yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoĝataĝatamo. Kotihĩ onga o'arahy upa opepẽpepenuhũavo, ei Jesus'ga ĝa mbo'eavo.

7

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

¹ Imombe'upavirẽ ĝa pe Jesus'ga hoi ĝa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me.

² Pevo soldados'ĝa nduvihava'ga ruvi judeu'garũive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirũa. Omano ĝwerĩ ga. Soldados'ĝa nduvihava'ga ga arõhetei. ³ Nurã Jesus'ga rura kwa-havame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ĝa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ĝa pe.

⁴ A'ero xava'eve'ĝa hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ĝa nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ĝa Jesus'ga pe. Eho tuhẽ ti a'ero, e'i hete xava'eve'ĝa Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ĝa nduvihava'ga. ⁵ Pyry hete ga nhandere'yja'ĝa pe ĝa arõheteavo ĝa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ĝa Jesus'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga hoi ĝa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahẽ ĝwerĩ ga soldados'ĝa nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ĝa nduvihava'ga ei ĝa pe – kiroki ĝa ojikoty'a ga pavẽi – ĝa pe ga ei ĝa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ĝa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ĝa nduvihava'ga onhi'iĝagwera nde ve. Ga e'i: ‘Jipojoykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurã po ti nde nderejori ji pyri nehẽ hamo. ⁷ Ji tuhẽ ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ĝwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiĝatui nehẽ.

⁸ Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ĝa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iĝa rupi. Jihi soldados'ĝa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iĝa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iĝa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japo,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ĝa nduvihava'ga ĝa pe imondovouka onhi'iĝagwera.

⁹ A'ero ġa hoi okovo ganhi'igā rupi Jesus'ga rovatiamo. Ga omombe'u pa ganhi'igagwera Jesus'ga pe. Ganhi'igagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyrŷrŷ Jesus'ga. Pevove'ġa pe – kiroki ġa oho ga rupi onhimongyavo – ġa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ġa nduvihava'ga ojiko hete tuhē ji rehe! Jire'yja'ġa hohe israelitas'ġa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ġa ojikoty'a soldados'ġa nduvihava'ga pavēi – ġahā jivyra'javi soldados'ġa nduvihava'ga rongā pe. Ovahemame ġa gapyrive'ga repiagi. Onhimohiġatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yra'ea

¹¹ Aerē Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi. Ojipe'ġa hoi ga rupi no he'yjuhuve'ġa. ¹² Ovahē ġwerī ga cidade apoa pe portāo pe.

Nanime ojipe'ġa ivojave'ga ra'oa rerohoi pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ġa ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titŷ ti javo. Oho hēa ġa ndupi ivojave'ga yhēa. Ga tehe ko hēara'yramo. A'ero kiro hēa tehe hēa rekoi aherembirekokwerahēa. He'yjuhuve'ġa oho hēa rupi cidade hugwi. ¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga hēa porogwetygi. A'ero ga ei hēa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hēara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurā gara'oa rerohohara'ġa heropytai o'ama.

—Tapihā, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'igā oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhēa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ġa onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ġa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ġa e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'igā mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ġa. Nahā Tupana'ga nhande pokogi, ei ġa.

¹⁷ A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ġa pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahā Judéiapeve'ġa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéa rembeyvyripeve'ġa pavēi.

João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri (Mateus 11.2-19)

¹⁸ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ġa imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Ga pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁰ —Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ġa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahā ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'igā João Batistava'ea pe. Oapo na'ē ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ga hugwi. Ojipe'ga pe hahy hete. Ga hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anhağa ga ga mbojipe'ai ojipe'ga hugwi no. Heakwagweve'ga ga ga moma'eğatuhetei he'yive'ga.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe:

—Pejivrya'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'eğatu kiro heakwagweve'ga okovo. Opo'ağatu kiro ipyka'naka'nauhüve'ga ogwovo katu. Oka'ẽ ġajagwa ijajauhuve'ga hugwi. Gwendu katu kiro japyakware'ÿve'ga okovo. Okwera tuhẽ omanove'ga kiro okovo. Imbatere'ÿve'ga ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea omombe'u ymyahũ.

²³ —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ga pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ga pe.

²⁴ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ga horẽ Jesus'ga ei pevove'ga pe he'yjuhuve'ga pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymyaĩ pe peho ongae'ÿi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ji tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rũi. Ga ndokon-doko'iuhi ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

²⁵ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ġa omongi ikatuheteva'ea – ġahã u huvihavuhu'ga nonga pype. He'yjuhu ġambatekatua no.

²⁶ —Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharu'ga jate rũi ko ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iğa mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iğa nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ağwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Ağwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahüva'ea hohe pa. Emo ağwamove'ga reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ġapyteripeve'ga huvihava rũi – ġa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iğa rendupavame ġa ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'õhara'ga pavẽi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ġa pe javo.

A'ea ġa ei. A'ereki ġa onhimobatizauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰ Fariseus'ga ki a'e te judeus'ga mbo'ehara'ga pavẽi nohenduka-tui João Batistava'ea nhi'iğa ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ġa nonhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹ —Marã po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehẽ? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³² Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ḡa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ḡa ima'ẽhai pe feira pe. A'ero ḡa hapukai ojohupe. Onhi'ḡa mondovo ḡa ei: “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ḡa ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³ —Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaḡa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁴ —Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ḡa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryrve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ḡa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ḡa – ḡa pavẽi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ḡa pavẽi no okote'varuhuve'ḡa pavẽi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõ'e'yma, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ojipe'ḡa ndekokatua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ḡa pe ḡa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ḡa ndekote'varuhua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ḡa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ḡa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea rongga pype

³⁶ Aerẽ Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavẽi.

³⁷ Nanime cidadepevehẽa – kiroki hẽa oko te'varuhu – hẽa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga rongga pype. Ga i'urame hẽa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸ Gapy koty hẽa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hẽareahya imoakymi gapy. A'ero hẽa gapy monduvynduvyri o'ava pyvõ gapy bejavo. A'ero perfume hẽa imongyi gapy rehe. A'ereki hẽa ga arõ hete.

³⁹ Hẽa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovyteri pe: “Hehã okote'varuhuehẽa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'ḡa mombe'uhara naerũ? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'ḡa mombe'uhara tuhẽ, a'ero po ga ombaragwaha hẽa rehe hamo. Po ga ei hẽa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhuehẽa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hẽa rehe,” ei fariseu'ga ovyteri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'ãhara'ga pe mokonha'ḡa ei momi ti embuhurã itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aḡi ḡa pe tombuhura'ja ti ḡa koa irũ reheve ji ve nehẽ javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aḡi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aḡi ojipe'ga pe. Ga memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerẽ ḡa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurã ḡa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ḡa pe. Itambere'ia mondo'ãhara'ga oporogwety reki ḡa. Nurã ga ihypavi reki ḡaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ḡa ga arõhetei? Manamo ḡa ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'āhara'ga arō hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'āhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhē, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarō hete itambere'ia mondo'āhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hēa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hēa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te hēareahya omoakỹ jipya. Omondovynduvy hēa jipya o'ava pyvō. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Ndehe nanhibeijai tuhē ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te jipya nobeijabeijapigi ji rurirē nenonga pype. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahā ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hēa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahā hēa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷ —Nurā ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hēarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hēarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hēa hugwi Tupana'ga imombori. Nurā hēa Tupana'ga arōhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarō gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴⁸ Hēa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei ovytyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerũ? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerũ?” ei ġa.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

¹ Aereĩ Jesus'ga imbojopiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ġa pe. Ga pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

² Kunhangwera'ġa ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ġa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ġa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa. ³ Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Gahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ġa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ġa pe ġa imondo no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei. Ga pe ga ei:

⁵ —Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvira rupi. A'ero ahe pyruḡi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongy-heteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

⁷ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe haṡāva'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'īga mondovo Jesus'ga ei ḡa pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ḡa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

*Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua
(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)*

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa ei ga pe:

—Orohendu ore novīa nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ḡa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ḡa ndepiakaturame okovo ḡanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. Ojipe'ḡa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero “hepiagame ḡa gwepia tehe reki.

A'ereki ḡa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ḡa ḡwendu tehe reki.

A'ereki ḡa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

¹¹⁻¹² —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'īga, ei Jesus'ga. Kiroki ḡa ḡwendu Tupana'ga nhi'īga novīa ikwahave'yma – ḡa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ḡapy'a hugwi imoka'nhybavuka ḡa pe tomomborukaryme ti ḡa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ga pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvira rupi.

¹³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novīa. A'ereki yhya rerekoe'yma ḡwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ḡa ndekoi – kiroki ḡa ḡwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novīa. Aerē ojipe'ḡa mbote'varuhu pota ḡa imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ḡa pe. Nurāro ḡwaramo ḡa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ḡavytyteri pe.

¹⁴ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe haṡāva'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete haṡāva'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ḡa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ga ḡwendu ojipe'ḡa erame ḡa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ḡa ḡwendu katu novīa. Aerē ḡa aḡataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē

naerũ?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'ereki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'ihu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuva'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemohenduva'javukari nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ga ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Gwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ojikheteavo ga rehe gweaporogitakaturu. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ipo'rupava okokatuavo ojipe'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ga pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶—Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvõ, ei Jesus'ga. Nimondo nhande lamparina nhanenhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurã okirame onga pype ojipe'ga gwepia kojahua.

¹⁷—Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē.

¹⁸—Ji rendu katu ti a'ero pejeaporogitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavēi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairũ'ga pavēi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ga ga mbotymboty gwe'yjuhuro. ²⁰Gapyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe: —Neyhēa uhu nde repiaga neirũ'ga pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu ga nhi'ipo'ruavo – ġa pe ji ei nhiiy'ga. A'e ji ġa pe no nhiiirũ'ga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi vyvtua typepemuhũa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²²Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Ga pe ga ei:

—He xaho ypihua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³Ga gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhũa ruri oyyva ypihua rehe. Yharuhua pype vyvtua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġwerĩ ypy pe. ²⁴A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehē! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ēi onhi'iġa vyvturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero vyvtua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵Ga pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerũ? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa yhya pavēi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶Aerē ġa hoi ypihua aherovai Galilėia aherovai ovahema Gerasapeve'ga gwyri pe. ²⁷Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojykavo. Ymyahũ ga ndipiri.

Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:

—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahũ anhaġa ga pyhypokãpokaġi ga pojkavo jipi. Nurã pevove'ġa itanhuramuhũa pyvõ gapoa kwari. Ga gapya kwari no. Nahã ġa ga mombytapotari ga repiakatu-avo novãa. Ga omondohondoho itanhuramuhũa reki. Anhaġa ga pojkai ga renon-haheteavo ga mondovo ongae'ġi me. Nahã ga rerekoi myya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahã garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opojyka ga. ³¹ Anhaġa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremondoi ti vvykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Yvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhaġa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojkauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhaġa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo porcos po-
jykavo herogwovo. Porcos nhaporemoinhahetei ojyva vvyty'ramuhũa hugwi ogwovo
ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo
ġa imombe'upavi cidadepeve'ġa pe cidadekotyive'ġa pe no. ³⁵ A'ero pevove'ġa nduri ua
torohepia katu javo. Ovahemame Jesus'ġa pyri ġa ga repiagi anhaġa rembipojykaag-
wera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo.
A'ero ġa kyhyji. ³⁶ Kiroki ġa gwepia Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi – ġa
imombe'upavi ġa pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ga hugwi imondovo, ei
ġa ga mombe'gwovo ġa pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ġa Gerasapeve'ġa. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhaġa rembipojykaagwera'ga
ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavẽi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ġa pe: “Tupana'ga ipopoaka
hete. Ji poko hete ga!” Nahã ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ġa pe nhaporemoinhahetei cidadepeve'ġa pe.

—Pyrý hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhaġa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero,
ei ga imombe'gwovo.

*Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwypova'ea reheve
(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)*

⁴⁰ Gerasapeve'ga hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ga nhaporemoinhahetei
repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ġa oko tuhu tuhẽ ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ġa jatykahava
pype. Ga ruri onhinoġa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahẽa omano ġwerĩ, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hëa. Doze anos hëa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihëa javo, he'yive'ga ga mbotyvahivi ua ga rupi onhi-mongyavo. ⁴³ Ga reviri hëa ruri no itetirüavehëa gwypovehëa. He'yi doze anos hëatetirüa imbokwara'ari hëa rehe opige'yma hëa hugwi. Omondo pa hëa opohanohara'ga pe novia. A'ereki ga nomombigi reki hëatetirüa. ⁴⁴ Kiro hëa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvya rehe. Kotihĩ hëa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ga opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ga epavi:

—Ore rüi! Ndoropokogi nde rehe, ei ga.

—Nde mbotymboty pa ga nde atimana he'yive'ga! Nde mbotyva gwaramo ga pokogi nde rehe.

Nahã Pedro'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rüi. Opoko aha ga ji rehe. Akwaha ji jivyvteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ga ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hëa ei ovyvteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hëa ruri ohyhyipava okyhyjiavo gwenypy'anduruga vvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo gandovaki pa. Hëa e'i:

—Ymyahũ ji tetirüaramo gwyporo. Nurã ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihĩ nhitetirüa pigi tuhë ko, ei hëa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hëa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirüa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo gwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbige'ymame hëa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yra'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hëa kwerava'javi nehë, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ga mongiukari ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahëa ruva'ga ga ga mongiukari kujahëa yhëa no. Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ga pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ga kujahëa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hëa. Oki reki hëa upa.

⁵³ A'ero ga ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ga okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ga mondopavirë onga hugwi ga kujahëa popyhygi. Hëa pe ga ei:

—Kui'i! Epo'ã!

⁵⁵ Kiro hëa kweravi. Kotihĩ hëa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pemondo ti mbatera hëa pe to'u ti hëa.

⁵⁶ Onhimomby'a hëaruva'ga hëayhëa pavëi. Jesus'ga ei ga pe:

—Tapemombe'ui tuhë ti nhiremimbogweravahëa nhiremimonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe, ei ga.

9

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga

(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Aerë Jesus'ga ga mbuhurukari ojipyri gwemimbo'ehara'ga dozeve'ga ga mbopopoaka. Ga ombopopoaka ga tombojipe'a ti ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ga hugwi javo. Nahã ga popoakaramo anhağa hohe pa. Ga ombopopoaka ga tokwaha pa ti ga karugwara imombiga itetirüave'ga hugwi javo.

² —Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ga pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Tupana'ga oko gweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iga rupi.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga dozeve'ga pe. Pemombi ti karugwara itetirūave'ga hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ga pe. Taperohoi ti vyvra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pão, itambere'ia. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

⁴ —Pe vahemame gacidades pe po gande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejipytao nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ⁵ Po ongapypeve'ga ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame gacidade pe. Pehorame gacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ga pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iga,” ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

⁶ Kiro ga hoi a'ero Jesus'ga nhi'iga rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ga pe ga imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ga hugwi ga imombimombigi karugwara.

Marā Jesus'ga naerū? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemimonhi-momby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo gwemimbotarimova'ea rupi Galiléiapeve'ga gwyri pe.

—Marā Jesus'ga naerū? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ga e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ga.

⁸ Jara'ga e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ga.

Ojipe'ga e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ymyahūve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ga.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rūi. A'ereki ji João'va'ea aka'ga momboruka ikwehe'i. Maranuhū Jesus'ga naerū? Omombe'u ga ji ve garemimonhimomby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰ Aerē ojivrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirūhara'ga dozeve'ga imombe'upavi gwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ga nderohoi jara'ga hugwi a'ero ga nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹ Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ga ndurame ga pyri ga roryvamo ga ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ga pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Itetirūave'ga hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹² Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga, kiro ga nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahā onga avo. A'ero ti toho agwa'ga cidades'i pe kopeve'ga pyri no. Pevo ti ga to'ua okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ga mondoukapota ga pe.

13 —Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē. Toropyhy po ti ore nehē naerū? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehē itambere'ia rehe ġa pe nehē, po ti ore imbohygi mbatera ġa ndehe nehē to'u pa ti ġa javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

14 A'ereki he'yjuhuve'ġa cinco milve'ġa uhu pevo Jesus'ġa pyri akwaimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemboapy ti ġa vvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ġa ti pemboapy avo. Cinquentave'ġa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ġa ti pemboapy irupe'i. Nahã ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

15 Ganhi'ġa rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

16 Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe tomondo ti ġa ġa pe javo. A'ero ġa imondomondoi ġa pe.

17 Ga nhaporemō ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga moirūhara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garemibhaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Nahã Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ÿva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Ga jate ga nhi'igi Tupana'ga pe. Ga nhi'igame garemimbo'ehara'ġa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marã ġa ji ve jipi?

19 A'ero garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahūve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

20 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marã pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

Jesus'ga omombe'u omanoagwama

(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30–9.1)

21 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ġa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. 22 He'yiva'ea po ti ġa imondomondoi hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhiarōi po ti xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ġa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

23 Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe no. Ga pe nhaporemō ga ei:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari

ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novīa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ġa pyri nehē. Orendery'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jioa nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orendery'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'ġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ga ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'yname po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehē Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhaporemō.

*Jesus'ga ra'oa ojirojiji aherovaki
(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)*

²⁸ Aerē oito ġwerī okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vvytyruhua rupi tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojiji. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otiġahivuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'ġa Jesus'ga pe. ³¹ Ahe katukaturō ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'ġa Jesus'ga pavēi.

—Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ġa hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pyr̄ nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoī trēs tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihī onhi'inhi'ġa ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'igame yvaġatiġa iyyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhē. A'ero Pedro'ġa kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'ġi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'ġa, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imavame Jesus'ga jate Pedro'ga ga repiagi. Ojipe'ġa pe ġa nonhi'ġi a'ea rehe. Manameuhū ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

*Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yra'va'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)*

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vvytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi ogwovo. Ga jyvīrē he'yive'ġa Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa

ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojykarame kotihĩ ga ohapukai. Anhağa omom-bomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ğa pyri ji ga reruri. A'e hete ji ға pe novĩa: Pembojipe'a ti anhağa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ға ga hugwi. A'ereki ға ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejijuva. Man-ameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ға pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhağa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohigatui ga mondoa'java garuva'ga pe. ⁴³ A'ero pevove'ğa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ga nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ғwemimbo'ehara'ға pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'iga rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ғwerĩ nhimondohava apiavo ғapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ға nehẽ, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhi-mombe'ua ға pe. Nurã ға ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ға ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ға nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ға a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerẽ garemimbo'ehara'ға nhomonhi'igi. Ojohupe ға ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ға ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ға erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ғwemimbo'ehara'ға pe:

—Kiroki ға jireheva'ero ғwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ға ji rerekokatui. Kiroki ға ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ға nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga nonhimbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ға hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ға hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rui, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ғwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ë nehë, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ga mondoi gwenonde. A'ero ga hoi ga renonde ovahema Samaria-peve'ga cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo. ⁵³ Cidadepeve'ga ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ga e'i ojohupe:

—Aerë po ti ga hoi Jerusalém me nehë ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ga.

Nurã ga ei Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ga pe.

⁵⁴ Ikwahavame ga'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavëi. Nde ko orepojkaharetero javo ga ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ga ndehe ga mbokaipava a'ero. Ymyahũ nahã Eliasva'ea ombojy. Marã po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ga novatiamo javo hete ga pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko yvyakotyve'ga javo ji ruri imomboia gandekote'varuhua ga hugwi. Ga jukae'yma ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe.

Ojipe pe cidade pe ga hoi ogwovo a'ero.

*Okopotaha Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)*

⁵⁷ Ga horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehë. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehë.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhë nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara vvy pe okia ipype. Gwyrã'ia ikiri hakã rehe, ei Jesus'ga. Jihã reki ndarekoi jikhava yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehë no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerë po ti ji hoi ndehoa nanani nehë. Na ji hoi na'ë jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojkaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ga'jave'ga – kiroki ga noarõi Tupana'ga nhi'iga – ga tuhë ti toty gwe'ya'ga. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ga pe. Ere ti ga pe: “Perojijyjijyuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehë imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehë.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehë. Na ji hoi na'ë nhirongapypeve'ga pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ga pe, ei ga nde ko jipojkaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'iga rupi

¹ Aerë Jesus'ga nhandepojkarete'ga ga mo'emo'ëi ojipe'ga setentave'ga. Ga pe ga ei:

—Penhomoirũ ti Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ojipe'ga pe.

A'ea ga ei mokonha'ga mondomondovo gwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ga mondoi. Mokokõi ga hoi onhomoiruamo a'ero.

² Gahoa renonde Jesus'ga ei ġa pe:

—Pevove'ġa ko koapora ja ġanemimondoroġweri'va'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ġa ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ġa pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ġa ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

³—Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwara'java'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

⁴—Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandálias irūa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'iġe'yma ojipe'ġa pe. ⁵ Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ē ongapypeve'ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶ Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

⁷—Ongapypeve'ġa ipotarama pekia ġwonga pype ti pepyta ġanonga pype a'ero. Pe'u ti ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. A'ereki po ġa pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejiyjijy'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸—Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. ⁹ Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġweri penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹ “Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iġa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ġweri huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

¹²—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ga mono'ombava po ti ga ei ġa pe nhaporemoko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

*Tiruahūaġwama cidadespeve'ea pe
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Kiro Jesus'ga nhi'iġahyi cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no. Javo ġa pe ga ei:

—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo.

Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakağa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhi-momby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ğa mono'ombavame nehē ahe reheve nehē. Ga mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemonehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeve'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ğa pe cidadepeve'ğa pe Cafarnaummeve'ğa pe. E'i ga:

¹⁵ —Marã pe pejive? “Nhande huvihava jara'ğa hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ğa pe.

¹⁶ Setentave'ğa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arõe'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arõe'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷ Kiro setentave'ğa hoğahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga. Aerē ğa jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojykaharetero javo Jesus'ga pe ğa ei:

—Nderera pyvõ ore erame anhağa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iga rupi ojipe'avo ğa hugwi.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihĩ ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹ Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurã pe pyruğame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurã pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁰ —Pe nhi'iga rupi anhağa rekoro ġwaramo rũi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoğa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noğa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ğa nduvihavuhuhetero vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ğa pe heaporoğitave'ğa pe no. Onhimbo'ee'ÿve'ğa pe tayri'ğa'jave'ğa pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apĩ. A'ereki nahã nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²² Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ğa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ğa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ğa ga ji ga mboukwahapotaramo jate ğa pe, ei Jesus'ga ğa pe.

²³ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ğa pe. Onhi'iga ğa pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ġa pe no – kiroki ġa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁴ A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Gwendu pota hete ahe penemien-duva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Pyry hete Samariapeve'ea ahe hohe

²⁵ Aerē judeus'ġa mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoġita,” ei ga oyvyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'ġame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marā po ti jipyryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'ġi aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ġpo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ġa.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Oyvyteri pe ġambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ġa ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ġa,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ġa ko jikotyve'ġa naerū? Ta'arō ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ġa ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noġa. Gwekyi ġa gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manogwerĩ.

³¹ —Kiro ikwava'ēhara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ġa noarōi judeus'ġa.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Uhurame ga pyri ga ga pohanoġi a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoġa. Ouvā ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvō. A'ero ga ga mondoi ġwencymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵—Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokōi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokōi itambere'ia ihyge'yma nehē nde ipyhygame mbatera ga pe nehē? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehē, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehē jirura'javame nde pyri nehē,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġambo'ehara'ga pe.

³⁶—Ejapyaka ti. Manamo trêsvē'ġa – kiroki ġa gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ġa gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero ġambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ġa pokoga – kiroki ġa iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavēi Mariava'ea pavēi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ga pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ga nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwerekō hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'ġa.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pyry nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojkaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepojkaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhimbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe. ⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'ġa renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ga ndepiapavirē ga oho ogwovo.

11

Marā ore nhi'ġi Tupana'ga pe? ei ahe (Mateus 6.9-13; 7.7-11)

¹ Aerē Jesus'ga nhi'ġi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirē gareximimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e ġwemimbo'ehara'ga nahanahā ahe nhi'ġi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marā ore nhi'ġi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojkaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'ġame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:

“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemō a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ekovo.

³ Nane'ymi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojive henonhe'yma ġa pe nhaporemō.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

Ore poko ti toronhi'ġo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma gareximibotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo nahā ti penhi'ġi Tupana'ga pe javo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri pe ypyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurã ahã imondoa ga pe. Marã po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pães. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi. Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷ —A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytymbavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavēi. Nurã ji ndavyri imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rui ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹ —Penhi'igame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rui po pe imondoi ga pe. ¹² Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a javo, a'ero jagwa'jyra rui po pe imondoi ga pe.

¹³ —Ite'varuhue'ỹve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mondouvouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Aerē anhaġa opojoyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'igi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Nurã nomonhi'igukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'igi reki. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhimongyavo. ¹⁵ Hepiaga jara'ġa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondouvouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irũa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ġa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeaporogitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyripeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po on-gapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.” Nahã pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ —Ma'ga ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rui ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rui ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ —Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²¹ Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ga hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ga pe ga mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hep-iakaturame gwonga u katu gambatera. ²² Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

²³ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oği ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ga ji rehe javo.

Ojivy anhağa ahe pyri (Mateus 12.43-45)

²⁴ —Kiro po ti ji imombe'ui anhağa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahā ja aḡwamove'ga ndekoi ite'varuhuve'ga – kiroki ga opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhağa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaim-bae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhağa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhağa i'ei nhironga.

²⁵ —A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhağa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra,” e'i anhağa.

²⁶ —A'ero ihoi seteva'ea rerua anhağa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojykai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

²⁷ Ga nhi'iḡame hahyahi pevove'ga pyteripevehēa nhi'iḡa ga pe:

—Pyrý hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pyrý hete ga pe – kiroki ga Tupana'ga nhi'iḡa rendu katu okovo ganhi'iḡa rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve (Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

²⁹ He'yive'ga nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ga pe:

—Peko te'varuhu pe aḡwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ga pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame ymyahū hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea hako. ³⁰ Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahū Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ga jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aḡwamova'ea pyri tokwaha ti ga jipopoakara javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ġa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi nehẽ pe ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ. A'ereki ymyahũ ahe uhu Salomãova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iġa ikwahapotare'yma a'itituhẽva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

³² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ġa pe nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehẽ no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ. A'ereki ymyahũ Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³ —Imondygame lamparina ahe nomondo imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurã okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴ —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehẽ. Na jitehe ejeaporoġitakaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ppytuna rupi ikwahave'yma nehẽ. Na jitehe ejeaporoġitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoġitakatue'yma javo. Ejeaporoġita katu ti takote'varuhuyme ti javo. ³⁶ Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehẽ nahanahã Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoġitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahavavi nehẽ.

Tiruhũ ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'iġirẽ fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ẽ ojikwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturu ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iġa rupi pendekoe'ymame ganhi'iġa rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'era me pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Gwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo. ⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhüva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga ahevyvytera no. ⁴¹ Po pevyvytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ei jara penhimbatera imbater'e'ÿve'ġa pe nehë. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehë. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehë, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahü ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe. Tiruahü ti pe me. A'ereki napearöi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novia. Petÿ imboheva'ea: hortelã, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe hamo. Pearö hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe no Tupana'ga aröheteevo no. Nahã pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahü ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteevo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhandervihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. İkatuuhu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ehai pe feira pe onhi'igatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahü ti pe me nehë! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruġi hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua pevyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahü no! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahã ti peko Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi orenhi'iġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhë ndapekopavi ahenhi'iġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepirã reki no. Ga ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Tiruahü ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahü penamonhava'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸ Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iġa no, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Nurã ymyahü Tupana'ga reaporoġitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirühara'ġa ndeheve nehë. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehë nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirühara'ġa ndeheve nehë. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa pe nhimoirühara'ġa pe nehë no ogwovo ġa ndeviri nehë,” ei Tupana'ga ymyahü, ei Jesus'ga.

⁵⁰ —A'ero ahemanoa rehe nhaporemopo ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehë, ei Jesus'ga ġa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iġa mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehë. “Ji japopyrë yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹ Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerë penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbpavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahü hako. Omano Zacariasva'ea

pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ehava pyri.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵² —Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga judeus'ga mbo'ehara'ga pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'i'ga rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ga mbo'ei ga moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'i'ga aherembikwatijara novãa timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'i'ga rupi pejikoge'yama ga rehe. Ga ndekopotarame ganhi'i'ga rupi pe napemombe'ukatui ga pe. Nahã pe napemongoi ga ganhi'i'ga rupi ga mbojikoge'yama ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

⁵³ Nanime gambo'ehara'ga ndekote'varuhui ga pe ga arõe'yama fariseus'ga pavẽi. A'ero ga ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarã po? Koji'i ore mbo'e.

Nahã ga ei ga pe. ⁵⁴ A'ereki ga e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehẽ, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehẽ, ei ga ojohupe.

12

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehẽ

(Mateus 10.26-27)

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhũve'ga nduganduri onhimono'ono'o'ga tihendu Jesus'ga javo. Opyrũpyrũ ga ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ei gwemimbo'ehara'ga pe. A'ero ga ei ga pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ga apoa rehe. A'ea ji ei tapehenduka-tui ti fariseus'ga nemimbo'ea javo. A'ereki ga ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ga javo novãa. Emo ga oko te'varuhu reki. Ga ja rũi ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ga ndekote'varuhua oki pa peyvyteri pe ga pe mbo'erame.

² —Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga.

³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ppytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ga pe nehẽ. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi gandovaki tohendu pa ti ga javo.

Tapekyhyji ti ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴ —Pejikoty'a pe ji pavẽi, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ga hugwi. Pe jukarẽ tegwete ga pemondohava'gwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarẽ ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ga pe.

⁶ —Maramomi itambere'ia gwyrã'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrã'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrã'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurã ga nomoka'nhyimi ojipeji gwyrã'ia!

⁷ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo vehevi he'yje'ỹva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrã'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸—Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehë: Ga oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹—Po ojipe'ga ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahã ga ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe ga mombe'gwovo nehë: Ga ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehë, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰—Po ga ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori gandekote'varuhua ga hugwi nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ga ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomb-orağwami tuhë gandekote'varuhua nehë, ei Jesus'ga.

¹¹—Aerë po ti ojipe'ga pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ga nduvihava'ga ndovai pyteri pe governador'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe nehë no. Gandovai pyteri pe po ti ga pe nderohoi timboja tehe ti ga ndehe javo.

—Ga pe nderohorame tape'ei na'ë ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'igi ga pe nehë? Gara po ti nhande ei ga pe nehë?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹² Ga pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehë nahanahã ti pe'ji ga pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³ Kiro he'yjuhuve'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirũ'ga pe ima'ëuka ga pe. Toma'ë ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

¹⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rũi ko ima'ëharamo ahe ve.

¹⁵ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea gwaramo rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ga pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete! ¹⁷ Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marã re po ti ji herekoi koapora a'ero nehë? Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehë imono'ono'oğame nehë?” ei ga ojapyaka.

¹⁸ —Aerë ga ei oyvyteri pe: “Nahã po ti ji rekoi a'ero nehë,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehë. A'ero po ti ji japoi hehanhuhũva'ea tuhava nehë. A'ea pype po ti ji imongipavi nehë jiapoa: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehë. ¹⁹ A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehë: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehë. Nurã po ti ji ndaporavykya'javi nehë. Toryva rehe jate po ti ji rekoi nehë i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehë. Nahã po ti ji ei jiyvyteri pe nehë,” ei imbateve'ga.

²⁰ —A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehë ikwa-have'ymuhũva'ero! Oro nembatera po ti nehë naerũ? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oğuhũ. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehë,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹ —Na jitehe ga rekoi – kiroki ga omono'ono'oğuhũ mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'iga rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehë, ei Jesus'ga ga pe.

Tape'ağataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga (Mateus 6.25-34)

²² Kiro Jesus'ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoi nehẽ? Gara po ti ji a'u nehẽ? Ahã po ti ji ve mbatera nehẽ. Gara po ti ji amongi nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yma.

²³ —Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴ —Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oġi mbatera opoitava ryrã pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoi pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

²⁵ —Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novã. Napenhimomboakara'javi tuhẽ po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga. ²⁶ Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'ağataruhui no!

²⁷ —Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhẽ ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ²⁸ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arõi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹ —Tape'ağataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'ağataruhui ti hehe pejipy'a noğatuukare'yma. ³⁰ A'ereki yvyakotyve'ġa gwyrripeve'ġa nhağataruhu a'ea rehe nhaporemõ – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereko ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'ġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'ġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehẽ togwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Mateus 6.19-21)

³² Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavẽi.” ³³ Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ÿve'ġa pe. Po nahã pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehẽ. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehẽ. Niymyani po ti nehẽ. Namomini po ti nehẽ. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴ —Nurã ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ÿve'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵ —Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶ Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojykahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ġa mohembirekohava hugwi,” ei ġa ġajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷ —Pyry hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojykahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ġapojykahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸ —Po ġapojykahara'ga jivyrame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē ga jivyrame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹ —Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwhaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

*Nahā ahe ombojikoguka ojihe
(Mateus 24.45-51)*

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ġa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gweaporoġitakaturu – marā ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvō. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ē ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahā ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³ —A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame.

—Aerē gapojykahara'ga jivyri ua. Ga ndepiagame ga ei: “Ga ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pyry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehē: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrā reheve nhimbatera reheve no.” Nahā po ti ga ei nehē toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Po ġandepiakatuhara'ga ei oyvyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojkahara'ga jivyri nehē,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupā po ga ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa ndeheve ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwyrā po ga no. ⁴⁶ Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojkahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'ġa rupi. Nahā po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehē – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴⁷ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ġa pe. Ga mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojy kahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'īga rupi onhimboavujkwere'yma. A'ero po ti gapojy kahara'ga ga nupanupāheteukari nehē, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Ojipe'ga ndokwahavi opojy kahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojy kahara'ga ga nupāi hamo. Emo po ti gapojy kahara'ga ga nupa'īukari nehē, ei Jesus'ga.

—Na tuhē. Kiroki ġa pe ahe omondo hete – ġa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ġa pe ahe koji'i omondo – ġa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga

(Mateus 10.34-36)

⁴⁹—Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha yvyakotyve'ġa ndeaporoġita javo. Po kiro ġandeaporoġita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahā jiporavykyhava, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Tupana'ga e'i ji ve: “Aerē po ti ojipe'ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehē,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'īpo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹—Marāi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti yvyakotyve'ġa py'a rukatui nehē.” Nahā po pe ei pejiyvyteri pe naerū? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehē. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa po ti ji arōhetei nehē. Ojipe'ġa po ti nanhiarōi nehē. Nurā po ti ġa jogwayvari ji rehe nehē.

⁵² Kiro po ti ongapypeve'ġa cincove'ġa jogwayvari nehē.

Trêsvē'ġa po ti doisve'ġa rayvari nehē.

Doisve'ġa po ti trêsvē'ġa rayvari nehē.

⁵³ Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehē.

Gara'yra'ga po ti ga rayva nehē no.

Kunhangwerahēa po ti gwayva gwa'yrahēa nehē.

Hēara'yrahēa po ti hēa rayva nehē no.

Gwayva po ti kunhangwerahēa o'aihēa nehē.

Hēa'aihēa po ti hēa rayva nehē no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikwahavukahava

(Mateus 16.2-3)

⁵⁴ Kiro Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwewagwe ġwerī kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhē a'ero. ⁵⁵ Po nhimbya hugwi vyvtua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehē.” Kwarahyahi tuhē a'ero. ⁵⁶ Pe pehepia yvaga ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti ikyri nehē.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerēva'ea. Nurā pe ei: “Aerē po ti kwarahyahi nehē.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ŷve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napembaragwahavi aġwamova'ea rehe nhinhi'īga renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'īga pe me naerū?

Pejeaporoġita ti, ei Jesus'ga

(Mateus 5.25-26)

⁵⁷—Pe tuhē pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napendeaporoġitakatui naerū ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. ⁵⁸ Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahā ti pejeaporoġita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehē te'i ti

ga nhandereaporogita pe javo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhẽ ti xanhimbovyvy na'ẽ.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehẽ, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehẽ. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehẽ. ⁵⁹ A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehẽ. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ

¹ A'ea Jesus'ga imombe'urẽ pevove'ga pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ẽ pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'õ mbatepyryva rekoa pavẽi ga ahe jukaukarame, ei ġa Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwyrripeve'ga hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³ —A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyrripeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴ —O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeva'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ga gwyrri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea ojipe'ga hohe Jerusalémmeve'ga hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵ —A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ga oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei ġa pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷ A'ero ga ei ġwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸ —A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹ Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰ Aerẽ sábadu rupi kiro Jesus'ga ġa mbo'ei gwe'yja'ga jatyahava pype. ¹¹ Ipye kunhangwerahẽa rekoi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hẽtetirũa rehe. A'ea rupi hẽa nopo'aġatui. Onhimombe hẽa okovo. A'ereki anhaġa nomopo'aġatuukari hẽa pe. ¹² Hẽa repiagame Jesus'ga ei hẽa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hẽa rurame ga pyri ga ei hẽa pe:

—Ndepiro'y nde netetirũa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hẽa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hẽa po'aġatui. Tupana'ga mboheteavo hẽa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hẽa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ga jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadó rupi Jesus'ga omombi hēatetirūa judeus'ga poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ga pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirūa. Sábado rupi rūi po ti ga tomombi petetirūa nehē, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ga pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Okó te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadó rupi.” Nahā pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'āva'ero peko. Pe nhaporemó peporavyky sábadó rupi no! A'ereki sábadó rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapyya hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶ —Hēa reki, Abraāova'ea rakykwepoharamo ko hēa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga, gaha hēa pojoykauka ojipyriva'ea pe. Nurā hēa nopo'aġatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hēa pojoykaukame. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hēa hugwi sábadó rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷ Ga nhi'igame ga'arōe'ỹve'ġa ndipoyjayjari. Ipypeve'ga reki ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ġa gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea
(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerē yvovouhuro tuhē. A'ero gwyrā'ia ruri onhimongyavo upa hakā rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ỹve'ġa po ti he'yjuhu nehē javo.

Pāo imbovuhava
(Mateus 13.33)

²⁰ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahēa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hēa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pāo javo. A'ero hēa igwaragwarai hambirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehē javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea
(Mateus 7.13-14, 21-23)

²² Aerē Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ġa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojoykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ġa hugwi po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa nderogwovo yvagi pe nehē toko ti ġa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ġa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

²⁴ —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga rongā apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga rongā pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa

hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ğa oki pota garonga pype novĩa. Emo ға ndoki.

²⁵ —Aerë po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehë. Po pe ami mytu'ë me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novĩa nehë. A'ero po ti pe ei nehë: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehë: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehë. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yama jireheva'ero,” e po ti ga nehë.

²⁶ —A'ero po ti pe ei nehë: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi oreidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ —A'ero po ti ga ei pe me nehë: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yama jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehë, ei Jesus'ga ға pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ға ndepiagi nehë: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehë. Pe ға ndepiapavi Tupana'ga nhi'īga mombe'uhara'ğa nehë no. Okipavipe po ti ға Tupana'ga ronga pype pe ға ndepiagame nehë. Tupana'ga napemongiukari ғwonga pe nehë. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehë, ei Jesus'ga.

²⁹ —Uhu po ti ojipe'ğa nehë. Kwara ipora hugwi po ti ға nduğanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ga uhu oapyga nehë ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ға pe.

³⁰ —Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ға huvihava rüi ağwamo – jara'ğa po ti huvihava nehë. Kiroki ға huvihava ağwamo – jara'ğa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehë, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga oarõ hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

³¹ Kiro fariseus'ğa nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ға ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ға.

³² A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhağa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirüa ahe hugwi no ağwamo. Nahã ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehë.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ға pe.

³³ —Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhë. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ға Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ға tajijuka nehë naerü! ei Jesus'ga ға pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ğa pe Jerusalémmeve'ğa pe:

³⁴ —Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiğa omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiğa ja pe nderekokatupota novĩa. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehë. Ga ndohepi-akatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehë. Pe tehe po ti peko a'ero nehë. Pe ndajirepi-aga'javi nehë, a'e katu ji pe me. Aerë jate po ti ji rura'javi nehë. A'ea rupi po ti pe ei nehë: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehë, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

¹ Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ga nduvihava'ga rongu pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ga pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ga mbo'ehara'ga pe a'ero – kiroki ġa ombo'e jipi Moisésva'ea rembik-watijara rehe. Ga pe fariseus'ga pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ġatetirūa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ġatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'ĩpondekwa ti ġa javo.

⁴ Emo ġa nonhi'ĩpondekwa. A'ero Jesus'ga pokogi itetirūave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵ Ga pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohema jugwi sábadu rupi. Nahā nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ga pe judeus'ga mbo'ehara'ga pe no pyry ji itetirūave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶ Nonhi'ĩpondekwa ġa. A'ereki ġa ġwenohē tuhē sábadu rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷ Kiro ġa nduri fariseus'ga ojipe'ga ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'gwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa ovytyeri pe.

Ga apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe. Ga pe ga ei:

⁸ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti javo toryvi pe ġamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe tianderepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga”? ⁹ A'ero po ti ga ruri nehē. Nurā po ti ijara'ga ei pe me nehē: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehē pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ga apykava rehe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehē. Peapy na'ē ti okoteheve'ga apykava rehe. Aerē po ti ijara'ga ruri javo pe me nehē. “Pejikoty'a pe ji pavēi,” e po ti ga pe me nehē. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ga apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ga ga renduvi – kiroki ġa oapy pe pyri. A'ero po ti ġa ei pe mombe'gwovo: “Gahā ore hohe.” Nahā po ti ġa ei pe mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ga pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ġwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ġa javo, terembuhurukari ti ġa ejipyri – kiroki ġa ojikoty'a nde pavēi. Terembuhurukari ti neirū'ga, eje'yja'ga, imbateve'ga. Terembuhurukari ti nanongara'ga arimo ypytunimo no to'u ti ġa javo. Po nde ġa mbuhurukari, aerē

po ti ġa ei nde ve nehē: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahã po ti ġa toryva kwepyi nde ve nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ġa mbuhurukari imbatere'ÿve'ġa, ika'naka'nauhūve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Nanongara'ġa embuhuruka ti to'u ti ġa ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehē. Ga po ti ndokwepyi toryva nde ve nehē. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehē omanove'ġa mbogweravame pyryve'ġa mbogweravame nehē, ei Jesus'ga ga pe.

*Hehanhuhū toryva
(Mateus 22.1-10)*

¹⁵ Jesus'ga pyri ġa i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Gapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehē – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

—Marã Tupana'ga yvyakotyve'ġa nderekoukari okorame ġanduvihavuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ġa pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ġa pe. A'ero ga hoi japouvouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoġuka. A'ero ga ojipyryve'ga mondoukari ġa pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ġa pe: ‘Hepejijo kiroġwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me’.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ġa pe.

¹⁸ —Ganhi'ġa renduvame ġa ndohopotari toryvi pe. Ga pe ġa eġa'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahã ore oroko,” ei ġa.

—Peropero gapyryve'ga hoi ġa momorandupava novia a'ero. Ojipe'ga pyri naē gapyryve'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyryve'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyryve'ga pe: “Nhirembireko ji hēa pavēi ko. Nurã ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyryve'ga pe.

²¹ —A'ero gapyryve'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'ġagwera. “Nduri tuhē ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahã ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'ġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyryve'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'ÿve'ġa, ika'naka'nauhūve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihī gapyryve'ga hoi ga nhi'ġo'ruavo. Iporia'ive'ga pe nhaporemō ga ei: “Hep-ejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahã ga ġa nderuri gwuvihava'ga rongga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ga mbuhuruka tuhē nhironga pe. Ohyahi ti ġa nhironga rehe nehē.
²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ga – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ga jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Jesus'ga arōheterame ahe oko garemimbo'eharamo
 (Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalém me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ga hogahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

²⁶ —Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, ġwembirekohēa arōa hohe, gwa'yra'ga arōa hohe, oirū'ga arōa hohe, okuvyra'ga arōa hohe ġwendyra'ga arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ġa'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ġa arōrame nhiarōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Gwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Po ti ojipe'ga imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejivyteri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japo'i nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —Pejapyakakatue'ymame ikwahave'ymame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'ymame itambere'ia nehē. Hepiagame ġa nhaporemō ġa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē. ³⁰ “Pehepia ti ġa! Ndoapoi gweuhu ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

³¹ —Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ga nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Ovyteri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ga ko he'yive'ga dez milve'ga soldados'ga. Emo vinte milve'ga soldados'ga ko gapavēive'ga. Gapavēive'ga he'yjuhu hete nhipavēive'ga hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ga ġa nderekoi ġa novatiamo ġa ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ġa ġa jukavo nehē?” ei ga ovyteri pe.

³² —Ojapyakarē hehe ga ei ovyteri pe: “Nhipavēive'ga po ti ndipopoakari ġa pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ga nhipavēive'ga ga pyri nehē te'i katu ti ġa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³ —Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoġita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakat-uavo na'ē. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporoġita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga.

*Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
 (Mateus 5.13; Marcos 9.50)*

³⁴ —Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marā po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehē? Ahe nombyryva'javi tuhē jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondo'i yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki

nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhū pe ojipe'ga mongokatui naerū? Maranuhū po ti ji nhimoirūukara'javi pe me nehē pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ga pe javo pe me naerū? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

15

Ovelha ika'nhymipyra (Mateus 18.12-14)

¹ Aerē itambere'ia mono'ōhara'ga nduganduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ga pavēi. Ga uhu pa onhimono'oğa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ² Fariseus'ga gambo'ehara'ga pavēi ndopotari okote'varuhuve'ga ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ga ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ga ndehe gworygworyvamo ga ndehe! Ga pyri ga i'ui no, ei ga.

³ Nurā Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ojo'java'ea. Ga mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerū? Peheja po pe naerū he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhymava'ea repiaga. ⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ga mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ga pejikotyve'ga ndeheve. Pe'e po pe ga pe: “Pejoryjory ti ore pavēi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhymipyra.” Nahā po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ga ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ga ja rūi noventa e nove pyryve'ga ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ga ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhymipyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

Itambere'ia ika'nhymipyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahēa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hēa omoka'nhy ojipeji gwonga pype, a'ero po hēa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehipehi katu po hēa gwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹ Itambere'ia repiagame po hēa ga mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ga okotyve'ga no. A'ero po hēa ei ga pe: “Pejoryjory ti ji pavēi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhymipyra,” e po hēa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

¹⁰—Na jitehe Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

Gara'ya'ga oka'nhymipyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ga mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'ya'ga. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'ya'ga pe ga yvuakaramē. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jia'poa,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'ya'ga pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³—Aere'ī ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

¹⁴—Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū gagwyri pe. A'ereki itymipyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ga jukapahetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. ¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga

pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuuũ me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

¹⁶—A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaromouka javo novĩa. A'ereki ġa nomondoi ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷—Aerē ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerũ?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva'ga pe. Ga ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ġa gwereko a'ero. Emo jiji kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁸—“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehē. A'e po ti ji ga pe nehē: Apĩ, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. ¹⁹ Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehē oporavykyve'ġa ja a'ero nehē. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehē.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga. ²⁰ Ovy ga a'ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahē ġwerĩ ga uva'ga rongga pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroġwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeija ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

²¹—Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apĩ,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

²²—Emo garuva'ga e'i ojipyrive'ġa pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġareheva'ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandalias no,” ei ga ġa pe. ²³ “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhũa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. ²⁴ A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehē. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyrive'ġa pe.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japoi toryva.

²⁵—Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'iġa,” ei ga.

²⁶—Ojipyri ga ojipyrive'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japoi toryva?” ei ga.

²⁷—“Neirũ'ga uhu,” ei gapyrive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirũi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurã nderuva'ga ojukauka imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

²⁸—Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhē ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhē,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

²⁹—A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'aramame jiji aporavykyi hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'iġa rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ġa pavēi. ³⁰ Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jigwaraipavi neitam-bere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ġa pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

³¹—“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nem-batera tuhē okovo. ³² Piry nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehē. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei:

Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

¹ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ga pe imombe'gwovo ojipea. Ga mbo'eavo ga ei: —Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerē imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

² —Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ëa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehë,” ei ga ga pe.

³ —A'ero gapyrive'ga ei oyvyteri pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehë? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboaporavykya'jave'yma ojive nehë. Ndajipopoakari ji. Nurã ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ga hugwi. Marã po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehë?” ei ga. ⁴ Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahã po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehë. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehë ji poravykya'jave'ymame ga pe nehë,” ei ga oyvyteri pe.

⁵ —A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

⁶ —A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehë,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁷ —Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehë,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁸ —Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoġita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ga okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ga hohe jireheve'ga hohe kojahuarupive'ga hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ga pe penhiitambere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehë pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehë – kiroki a'ea ndopavi nehë. Pevo nane'yimi po ti nde ruvi ġa pyri nehë, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirüa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirüa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga. ¹¹ Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoï oapoa pyryheteve'ea yvagipeva'ea pe me nehë topo'ruyme ti ġa javo. ¹² Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe

ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi peapoa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiro po ti ji ẽa mombe'ui mokonha'ẽa ahepojykahara'ẽa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ẽa pe opojykahara'ẽa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ẽa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arõhetei ojipe'ga arõe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarõve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ĩpo'rukatui Tupana'ga ovya'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ẽwemimbo'ehara'ẽa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

¹⁴ Jesus'ga imombe'urame ẽwemimbo'ehara'ẽa pe fariseus'ẽa ga rendupavi. Fariseus'ẽa opotaruhu itambere'ia. Nurã ẽa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ẽa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

¹⁵ Kiro Jesus'ga ei fariseus'ẽa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ẽa ndehe ẽandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahã ombaragwahave'yma ẽwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶ —Ymyahũ ymyahũva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea nhi'ĩgagwera rehe no. A'ea rehe ymyahũve'ẽa ẽa mbo'ei ikwehe'i no nahanahã ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aẽwamove'ẽa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavẽi, ei Jesus'ga. Ga mbo'eavo ore ei ẽa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orenderuve'ẽa heroviapotahetei orenhi'ĩga. A'ero ẽa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ẽa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷ —Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'ĩva'ea rũi po ti ipavi jugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ga opohi ẽwembirekohẽa hugwi hẽa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehẽa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehẽa rerekorame. Hẽa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehẽa pavẽi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garembirekoypyvehẽa ga pohirame hẽa hugwi – gaha ite'varuhu hẽa rerekorame. A'ereki ga gwereko garembirekohẽa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ẽa mbo'eavo.

Imbateheteve'ea Lázaro'va'ea pavẽi

¹⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ẽa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteve'ea. Nane'ymi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteve'ea. He'yi hehe. Huvihava'ga pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'ymi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworyg-woryvamo.

²⁰ —Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázaro'va'ea nhinoĩ. Ono ẽa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázaro'va'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹ Ougwei ahe imbateve'ea rembi'uagwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi yvyvo ga i'urame,” ei ahe ovytyeri pe. Nhaẽwatiãa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²² —Aerẽ iporia'iva'ea manoi Lázaro'va'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraõova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateve'ea manoi no. A'ero ẽa ahe tymi. ²³ Omanove'ẽa gwryri pe imbateve'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateve'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ẽa Abraõova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázaro'va'ea rekorame Abraõova'ea pyri hete. ²⁴ A'ero

imbateva'ea onhi'iga mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakãtiapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikũa rehe imbohakuvia nhikũa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

²⁵ —A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwahava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶ Nhanema'õ me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

²⁷⁻²⁸ —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirũ'ga pyri cincove'ga pyri. Tomombe'u ti ahe ga pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ga okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ga avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

²⁹ —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwereco ga Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwereco ga Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera aherembikwatijara. Na ga aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

³⁰ —“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ga aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ga pyri imombe'gwovo ga pe nehẽ, a'ero po ti ga pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ,” ei imbateva'ea.

³¹ —A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ga nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera reheve, a'ero po ti ga ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ga pyri imombe'gwovo ga pe nehẽ. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehẽ,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ga mbo'eavo.

17

Tiruahũ hete ga pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Gwemimbo'ehara'ga pe Jesus'ga ei:

—Jara'ga ombote'varuhu jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ga pe ti tiruahũ hete nehẽ – kiroki ga ombote'va ojipe'ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga.

² Omano jipe po ga hamo tombote'varyme ti ga jireheve'ga – kiroki jireheve'ga agwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'iga, ei Jesus'ga. Po ahe opytĩ gajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ga momboa ypiahua ruvihava pype ga mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ga pe. Koji'i tiruahũ hete ga pe ga jireheve'ga mbote'varuhurame, ei Jesus'ga gwemimbo'ehara'ga pe.

³ —Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rũi ahe japo.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴ —Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehẽ.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ga pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga – kiroki gamoirũhara'ga – ga ei Jesus'ga pe nhande-pojykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojigokuka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypiahua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Gapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'igā rupi.” A'ea rūi pe ei ga pe. Pepyryva'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰ —Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'igā rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'igā rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryva'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalēm me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. ¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ġa ga rovatī dezve'ga. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³ Jesus'ga pe ġa onhi'igā mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ga ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejipiuka ikwava'ēhara'ġa pe pejijagwa repiuka ġa pe.

Ga horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'igā ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶ —Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojevapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸ Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyripeve'ga rūi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ga jagwa ġa hugwi. Ma jara'ġa naerū, noveve'ġa judeus'ġa? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerē fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero avo yvya koty nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhetero yvya koty nehē. ²¹ Nurā po ti ġa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhetero! Pehepia! Pevo ko

ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rūi po ti ġa ei nehē. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero aheyvyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ga pe.

²² Gwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Aerē po ti pe ei nehē: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehē hamo.” Nahā po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehē novīa. Pe ndajirepiagi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahā po ti ġa ei pe me o'mbero nehē. Tapehoi ti ġa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ġa.

²⁴ —Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupā verava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa nhaporemō ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ġa imbuhuna'ēi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehē. Aġwamove'ġa po ti nanhiarōi ji reroviare'yma kiro nehē.

²⁶ —Noéva'ea nhinhaġa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavēi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahū Noéva'ea nhinhaġa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyrripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyrripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahegwyrripeva'ea rekoi okovo imboha'uve'yma Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhūa rurame ahegwyrripeva'ea mbotypyvpava nhatymbava hako – kiroki ahegwyrripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ —Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatara ahe ipyhygi itambere'ia pyvō aerē imondovo mbatara itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japo. Nahā Sodomapeva'ea rekoi okovo ikwahave'yma ombokajaġwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ —Na jitehe po ti vvyakotyve'ġa ndekoi okovo ikwahave'yma jirura'javaġwama nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ —Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehē – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehē, ei Jesus'ga. ³² Tapemoka'nhyimi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti javo” – a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

³⁴ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'ihava pyvō ojopyri. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē, ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ġa po ti oko ko pe akwaimbae'ġa nehē. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jukwaha po ti nehē. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehē javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ea pyvō ga ġa mbo'ei ġanhi'iġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'ĩ jipi pejikweraje'ymamo javo ġa pe. ² Ga mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'iġa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yma ġa hugwi. ³ Aherembirekokwerahēa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hēa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hēa juiz'ga pe jipi.

⁴ —Ndohepypotari ga hēa. Ga ndopokona'ēi hēa. Aerē reki ga ei ovytyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ġa hugwi no ġa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rūi po ti ji aherembirekokwerahēa pokogi nehē. ⁵ Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hēa pokogi nehē. Po ti ji ndahepygi hēa nehē, a'ero po ti hēa ji mohe'ouhū u'ua ji pyri nehē. Kiro po ti ji hēa repygi a'ero,” ei ga ovytyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ —Pejapyaka ti juiz'ga nhi'iġa rehe ndapyryvive'ga nhi'iġa rehe, ei Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga. ⁷ Marā po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ēhara'ġa nderekovo nehē? Gwepy po ti ga ġa naerū? – kiroki ġa onhi'ĩ hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti javo. Marāi pe? Mbegwe po ti ga ġa pokoga nehē naerū? Marāi pe? ⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ġa pokogi kotihī nehē ji mbuhura'java avo yvya koty nehē. Ji rura'javame mara'ngu po ti yvyakotyve'ġa ojikoga ji rehe nehē? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ġa pe – kiroki ġa e'i ovytyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ġa tiruahumba.” A'ea ġa ei ojirovage'yma ġa koty. Ga pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰ —Mokonha'ġa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ōhara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹ —Fariseu'ga o'ā onhi'iġa ovytyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ġahoheva'ero. Nurā ġa ja rūi ji rekoi. A'ereki ġahā ahe moandyandyi ipyhyga ġambatera. Ndapyryvi ġa. Gwereco ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Avove'ga ja rūi itambere'ia mono'ōhara'ga ja rūi ji rekoi nohō. ¹² A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. Nahā ji rekoi jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³ —Itambere'ia mono'ōhara'ga ki a'e te irupe ga o'ā ojipe'ġa hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupā ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yma ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ōhara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrame ġwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ōhara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rūi Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ġa nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Aerē tayri'ğa no, ojipe'ğa ға nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ға ға ndehe imombyryva ға pe javo. Tayri'ğa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ға pe:

—Taperuri tayri'ğa Jesus'ga pyri, ei ға.

¹⁶ Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ğa ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti ғандура. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ға'jave'ға pe okovo ғандувиһавуһетеро ға jikogame ojihe, ei Jesus'ga. ¹⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ға ojiko uva'ға ndehe okovo ғанемимботаримова'ea rehe. Kiroki ға oko tayri'ға ja rūi – ға ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ga po ti nomongoi Tupana'ga gwuvi-havuhuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)

¹⁸ A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaғwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iğa jate ko pyry, ei Jesus'ga.

²⁰ Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahū. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ға nembireko'ға.

Terejukai ti ojipe'ға.

Teremimi ti ojipe'ға hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ға mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporogita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimom-boakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'ÿve'ға pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ғwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ға pe ға erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. Po ға nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ға garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ға hohava Tupana'ga nhi'iğa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ға ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ға ei:

—Ma'ға po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē vyvakotyve'ға nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ға pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ға mbojiko ojihe ға mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ga pe no – kiroki ga pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ga hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi gwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ga hugwi, gwembirekohēa hugwi, gwa'yra'ga hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa gwonga hugwi ga hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero a'gwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ga nderohoi irupe'i jara'ga hugwi. Dozeve'ga pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³² Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'garūive'ga pe nehē. A'ero po ti ga ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³ Ipira apopyra pyvō po ti ga ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ga ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ga pe.

³⁴ Dozeve'ga nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ga pe. Oyvyteri pe ga ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ga.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea
(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi gweri cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe. ³⁶ Gwendu ga he'yive'ga kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ga kwa'gakwavi?

³⁷ A'ero ga ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'i'ga mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ganduvihavuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ga ei ga pe:

—Epi! ei ga ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'i'ga mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marā po ti ji nde rerekoi nehē? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā nde reakwakaturo kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihī hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ga na jitehe ga ei gareakwakatua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwatuavo! ei ga Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavēi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi. ² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ōhara'ga nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marā po ga rekoi?” ei ga ovyteri pe. Zaqueu'ga vvyive. Nurā ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ga ga mbotyvahivame. ⁴ Nurā ga nhani ga pyvō okwava ogwovo ga nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehē,” ei ga ovyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa gweri i'yva pyvō.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Ejy! Agwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihī ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo gwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ga ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maranameuhū okote varuhuve'ga ronga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerē Zaqueu'ga ami onhi'iga nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbatepava imondovo hovajara imbatere'yve'ga pe nehē. Ji ojipe'ga moandyandyi ipyhygahyavo ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ga pe a'ero nehē. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ga hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ga pe nehē. Nahā po ti ji imondoa'javi koji'i hete ga pe nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Agwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapypeve'ga pavēi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraāova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ga imomboa gandekote'varuhua ga hugwi ga mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ga ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga oka'nhyve'ga ja – gandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ga pe

(Mateus 25.14-30)

¹¹ Ga gwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu gweri Jerusalém me. Omombe'u katu ga ga pe. A'ereki ga e'i ovyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ga nduvihavuhetero Jerusalém me ore pyri nehē,” ei ga hepiapota.

¹² Nurā Jesus'ga ei ga pe:

—Marā po ti hekoi vvyakotyve'ga pe ga erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ga gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyrive'ga nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga ga mbuhurukari ojipyri dezve'ga ojipyrive'ga. Ga pe ga imondomondoi ojipeji itambere'ia ga ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ga ji ve javo. A'ero ga ei ga pe: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'emaē mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oga aerē imbuhua ji ve,” ei ga ga pe.

—Kiro ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ga gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyrive'ga noarōhetei ga. Nurā ga ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ga. A'ero paivouhu ga hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novia. ¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ganduvihavuhuro javo.

—A'ero ganduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyrive'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i ovyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ga imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ga ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga ovyteri pe, ei Jesus'ga.

16 —Kiro gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga.

17 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ga nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

18 —Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygame ji ipyhygi cinco,” ei ga.

19 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe:

—“Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ga nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyrive'ga pe.

20 —Kiro ojipe'ga gapyrive'ga ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga opojykahara'ga pe. “Auvã ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvõ hepiakatuavo. 21 A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahũ. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga opojykahara'ga pe.

22 —A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero gwaramo ji ve. Nde tuhẽ ere ji ve: ‘Netiruahũ nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. 23 Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype? A'ero imbuhu'ragirẽ ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

24 —Ga pe – kiroki ga o'ã ga pyri – ga pe ga ei: “Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei gapojykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ga ei Jesus'ga pe:

25 —Tere'ei na orepojykaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

26 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvõ oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

27 —Nurã gapojykahara'ga ei javo ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarõe'yve'ga – kiroki ga ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ga nderua avo ga jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ga pe ojo'java'ea.

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)

28 Imombe'urẽ ga hoi ga nenonde taho ji Jerusalém me javo. 29 Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokõi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohĩ cidades'ia yvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ga pe gwemimbo'ehara'ga pe ga mondouka.

30 —Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehẽ. Ojugwa ga imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo. 31 Po ti ga ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ga ei na, a'ero ti pe'ji ga pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” Nahã ti pe'ji ga pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ga pe.

³² —Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ga jumentinho kwaharavame ijara'ġa ġa ndepiagi. A'ero ijara'ġa ei:
—Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

³⁴ A'ero ġa ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ġa.

³⁵ Jesus'ga pe ġa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo.

³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderu-vihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahã Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo yvytyra hugwi ga rerojyva ġweri monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ġweri Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ġa. Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteva'ea rehe nhaporemogapopoakara rehe ġwembiepiaga rehe nhaporemog. ³⁸ Ga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ġanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ġa.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ġa.

³⁹ He'yive'ġa pyteri pe fariseus'ġa oko. Ndototari jara'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ġa, ei fariseus'ġa.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—A'e ji pe me: Po ġa ji mbohetepegi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iġa a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽġweri cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ġa ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aġwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iġa pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noġatua rehe ramo. A'ea ji apota novia. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noġatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõe'ỹve'ġa picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade reki-hyma nehẽ. Nahã po ti ġa pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ġa imondurupavi picidade pe moka'nhyimbava ipype nehẽ. Ndo-jikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'iġa pejipype penhimombaragwahapotare'yma pepy'a noġatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhyimbavukari ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi (Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ẽhara'ġa ipyhyhara'ġa nde-heve – kiroki ġa oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi’i ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana’ga hako, ei Jesus’ga ġa pe.

—Pe ki a’e te pe’ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana’ga ronga pype,” pe’ji pe, ei Jesus’ga. Nahã pe Tupana’ga ronga mongoukari iporomive’ġa nduhavamo, ei Jesus’ga ikwepykara’ġa pe.

⁴⁷ Nane’ymi Jesus’ga judeus’ġa mbo’embo’ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava’ēhara’ġa nduvihava’ġa ojuka pota Jesus’ga judeus’ġa mbo’ehara’ġa pavēi huvi-hava’ġa pavēi no.

⁴⁸ —Maramarã po ti nhande ga jukai nehē? ei ġa ojohupe.

Ndohekatui ġa ġajukahava rehe. A’ereki pevove’ġa ġwendu pota hete Jesus’ga nhi’iġa ovy’aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

*Ma’ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus’ga pe
(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)*

¹ Aerē Jesus’ga ġa mbo’ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe’u katu ga ġa pe pyryva’ea onhimombe’ua. Ga nhi’iġame uhu ikwava’ēhara’ġa nduvihava’ġa judeus’ġa mbo’ehara’ġa pavēi xava’evē’ġa pavēi no. ² Jesus’ga pe ġa ei:

—Emombe’u ti ore ve. Ma’ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma’ġa e’i a’ea nde ve? ei ġa Jesus’ga pe.

³ A’ero Jesus’ga ei ġa pe:

—Ji nhi’iġpondekwa ti imombe’gwovo ji ve. ⁴ Ma’ġa ombuhuruka João Batistava’ea? A’ero ga ġa mobatiza okovo ġaremimbotarimova’ea rupi. “Tupana’ga yvagipeve’ga ombuhuruka ahe,” pe’ji po pe. “Yvyakotyve’ga ombuhuruka ahe,” pe’ji po pe. Marã pendeaporogita a’ero naerũ? ei Jesus’ga ġa pe.

⁵ A’ero ġa eġa’ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana’ga ombuhuruka ahe, a’ero po ti Jesus’ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava’ea nhi’iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus’ga ei nhande ve nehē. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve’ga ombuhuruka João Batistava’ea, a’ero po ti nhandegwyriveve’ġa henduvi nhanenhi’iġa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehē. A’ereki nhandegwyriveve’ġa e’i oyvyteri pe: “João Batistava’ea ko Tupana’ga nhi’iġa mombe’uharamo. Tupana’ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A’iti a.” Nahã nhandegwyriveve’ġa heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ġa ojohupe.

⁷ Nurã ġa ei Jesus’ga pe:

—Ma’ġa po ombuhuruka João Batistava’ea? Ma’ġa e’i ga pe, a’ero ga omobatiza ġa? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

⁸ A’ero Jesus’ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe’ui ga pe me a’ero nehē – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe’ui pe me nehē, ei Jesus’ga.

*ġaremitymipyra repiakatuhara’ġa okote’varuhuve’ġa
(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)*

⁹ A’ero pevove’ġa pe Jesus’ga imombe’ui ojo’java’ea. Ga mbo’eavo ga ei:

—Akwaimbae’ga itymi yhypoa’javuhuva’ea uva’yva ko pe, ei Jesus’ga. Aerē ga ei ojipe’ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A’ero jykyhava rupi he’yjuhu po ti yva’ia peapoaramo ikwepykavamo a’ero nehē. He’yjuhu po ti yva’ia jiapoaramo a’ero nehē no,” ei kohoa jara’ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa. A’ero ġa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus’ga.

—Paivohu kohoa jara’ga hoi a’ero mbaigwehu po ti jijivyra’java nehē javo, ei Jesus’ga.

10—Aerē kiro jykhyava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyryve'ga pe: “Eho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jia poa ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'iġa ġa pe.

—Emo ġa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

11—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoui ojipyryve'ga togweru ti ga yva'ia ġa hugwi javo novia. A'ero gapyryve'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ga nupanupai ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

12—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoui ġa pyri novia ojipyryve'ga. Gapyryve'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

13—A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novia.

14—Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Gara'yra'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa.

15—A'ero ġa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marā po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehē? 16 Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ġa moka'nhyimbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ġa mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'iġa renduvame pevove'ġa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

17 Ga ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

18—Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'ihuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'ŷve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

19 A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga arōe'yma ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga javo. 20 Nurā ġambo'ehara'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'iġa rerōjijyi pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ā ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteva'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehē. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehē, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahē ġa Jesus'ga pyri. 21 Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ğa hugwi ekoe'yma huvihava'ğa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ğa remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ğa Jesus'ğa pe. ²² Marā ndereaporogita? César'ğareheve'ğa e'i: “Pemon-domondo ti itambere'ia César'ğa pe nhanderuvihavuhu'ğa pe ga imono'oğukarame,” ei ğa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marāi nde? ei ğa Jesus'ğa pe.

²³ Ojohupe ğa ei:

—“Tapemondoi ti César'ğa pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ğa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ğa pe nehē. A'ero po ti César'ğa onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ğa ojohupe.

Jesus'ğa ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ğa pe:

²⁴ —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ğa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ğa ra'angava hehe? Ma'ğa ndera ğa okwatija inoğa hehe? ei Jesus'ğa.

A'ero ğa ei:

—César'ğa ra'angava. Garera tuhē ğa okwatija inoğa hehe.

²⁵ A'ero Jesus'ğa ei ğa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ğa rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ğa rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ğa pe, ei Jesus'ğa ğa pe.

Vvyakotyve'ğa pe Jesus'ğa ei Tupana'ğa rembiapoa tonhimondo ti ğa onhikwava'eğa ga pe javo.

²⁶ Hupi hete Jesus'ğa imombe'ui tomondo ti ğa César'ğa pe javo. A'ero tegwete ğa pe Jesus'ğa moandyandyihava pevove'ğa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ğa nhi'iğa rehe ğa nonhi'iğa'javi.

Ombogwerahavirē omanove'ğa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Kiro saduceus'ğa nduri Jesus'ğa pyri. Saduceus'ğa ndogweroviari omanove'ğa mbogwerahava. Ua ğa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ğa onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'iğame nehē?

A'ea ğa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ğa pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ğa ei Jesus'ğa pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ğa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ğa irū'ğa manoi ta'yre'ymame gwembirekohēa pe,

a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakyykwepohara'ğa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ğa Jesus'ğa pe.

²⁹ Kiro ğa imombe'ui omanove'ğa Jesus'ğa pe. Ga e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ğa Jesus'ğa pe. Ojihuvypyva'ea rem-birekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi.

³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no.

³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ğa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo.

³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ğa Jesus'ğa pe.

³³ —Marā po ti a'ero nehē? ei ğa Jesus'ğa pe. Omanove'ğa mbogweravame po ti Tupana'ğa seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ğa nembirekoro

po kunhangwerava'ea rekoï nehê ahe kwerava'javame nehê? A'ereki seteva'ea onhoirûva'ea hembireko kunhangwerava'ea pavêi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marã po ti a'ero nehê? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

³⁴ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵ Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehê: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehê.” Nahã po ti Tupana'ga ei ġa pe nehê. Gahã kirê nahembirekoa'javi nehê akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehê no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷ —Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete.’”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraãova'ea manorê Isaqueva'ea manorê Jacóva'ea manorê. Ikwatijarame nahã Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸ A'ereki Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraãova'ea ji mbohete.’” A'ea rûi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹ Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'īgi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ġa nhaporemõ nde'ia'javaġwami tuhê Jesus'ga pe maramarã jave'yma. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no

(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe? ⁴² A'ereki ymyahũ Daviva'ea tuhê okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ê ji pyri jijohukoty rûi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearõe'yve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehê,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rûi naerũ, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵ Pevove'ġa nhaporemõ ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

⁴⁶ —Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ġa mbo'ehara'ġa ja. A'ereki ġa onhimboheteuhu. Omongi pota ġa opipukuhua tianderepia ti ġa nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'êhai pe feira pe onhi'igatuavo ġa pe orembo'ehara javo ġa pe.

—Nhandejatykahava pype ġa oapy nhanderuvihava'ġa apykava rehe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako.” Na jitehe ġa ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ġa pyri toryva repiagame.

⁴⁷ —Opojykaahy ġa mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ġa Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ġa ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo,” ei ġa oyvyteri pe. Nurã jate ġa nhi'inhi'igi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa (*Marcos 12.41-44*)

¹ Kiro judeus'ġa jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ġa ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype. ² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ÿvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³ A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ÿvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa. ⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoi'ĩ te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama (*Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2*)

⁵ Aerē ojipe'ġa ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ġa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ġa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ —Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ġa inoġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe (*Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13*)

⁷ A'ero ġa ei ġa pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa Jesus'ga pe. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marãva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhi-momby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerihava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'ãra'ãteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹ —Aerē po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehē. Ojipe'ġa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ġa nhi'igã rupi nehē. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rui po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

¹⁰ —Gagwyrivepe'ġa po ti oko na'ē ojipe'ġa gwyrivepe'ġa ndehe otavuka ġa pe nehē. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti omondo ojigwyrivepe'ġa otavuka ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa gwyrivepe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Omyomyi po ti yvyva avo nehē. Pevo

po ti yvya imyimy nehē no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetirumba po ti ġa nehē. Opihipihi po ti ġa karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

¹² —A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehē. Ga po ti pe nderohoahyi pende'yja'ġa jatykahai pe ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehē. Ga po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē governador'ġa ndovai pyteri pe no. Gandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me pejikoga ġwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ġa pe nehē tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ġa pe nehē. ¹⁴ Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'iġa rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti pe ekatui penhiarōe'ŷve'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ndipopoakari pe me pe nhi'iġame nahā. Tegwete po ti ġa'ete'varuhua penhi'iġa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Penduva'ġa vehevi po ti pe pyhygukari pey'ġa vehevi peirū'ġa vehevi pende'yja'ġa vehevi. Kiroki ġa ojikoty'a pe pavēi – ġahā pe pyhyguka no. Ga nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ġa pe nehē. Jararamo pe ġa pe jukauka nehē. ¹⁷ Nahā po ti ġa ndekopavi pe ndehe pe arōhetee'yma nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

¹⁸ —A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhybavukare'yma ġa pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē. ¹⁹ Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u Jerusalém mondurugaġwama

(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)

²⁰ —Aerē po ti pe hepiagi soldados'ġa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ġa tavukari Jerusalémmeve'ġa pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém mondurugwerihava nehē, ei Jesus'ga. ²¹ A'ero Judéiapeve'ġa ti toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ġa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ġa ti tokiyme Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ²² A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'ŷve'ġa ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

²³ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

—Tiruahū hete po ti judeus'ġa pe nehē. Ndukatui po ti ġapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okovouka ġa ndehe nehē. ²⁴ Judeus'ġarūive'ġa pe ti Tupana'ga ġa jukaukari nehē. Itakyhea'javuhuva'ea pyvō po ti judeus'ġarūive'ġa jara'ġa jukai nehē. Ga po ti opyhy jara'ġa nderogwovo ogwryi pe nhaporemō nehē no. Nahanahā po ti ġa ġa mbokwaki'opavi Jerusalém hugwi nehē. A'ero Jerusalém ġa imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'ġarūive'ġa pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa'javukari ġa pe ġa mombiguka nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵ —Aerē po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehē. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwryripeve'ġa py'a ndukatui nehē. Ndovy'arihu po ti ġa nehē.

—Ipyambu paranauhũa nehẽ. Moubembe hete po ti typepemuhũa nehẽ. A'ero po ti ẽa nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehẽ: “Maraname po?” e po ti ẽa.

²⁶—Ogwygwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehẽ, ei Jesus'ga. A'ero po ti yvyakotyve'ẽa mano'ãtehei okyhyjiavo nehẽ. “Marã po ti nhande rekoi nehẽ?” e po ti ẽa onhimboko'iaivo nehẽ.

²⁷—A'ero po ti ẽa ji repiagi ji rura'javame yvaãatiãa pyteri pe nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ẽa gwepia nehẽ no. Nhirendy'jandy'java po ti ẽa hepiagi nehẽ no jikatuhetea, ei Jesus'ga. ²⁸ Ahemongyhyjihava ugwerĩrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yãgerĩ pendekote'varuhua hugwi nehẽ. Nurã po ti pepo'ã pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹ Kiro Jesus'ga ẽa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemõ. ³⁰ Henhunhame huangyra pe tuhẽ pe'e hepiaga: “Kwaria gwerĩ kiro,” pe'e pe. ³¹ Na jitehe hepiagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehẽ, kiro Tupana'ga oko gwerĩ yvyakotyve'ẽa nduvihavuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ẽa pe.

³²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Agwamove'ẽa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³ Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'iga po ti ndopavaãwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti aheboheagwryryva'ea pejiãwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatu jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiãvyteri pe: “Maramarã po ti nhande rekoi nehẽ?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maãi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehẽ. ³⁵ Nahã po ti yvyakotyve'ẽa pe nhaporemõ ẽa ji mboha'uve'ymane. Noka'nhyimi ẽa ji hugwi jirura'javame nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁶—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehẽ: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyima hahyva'ea hugwi nehẽ aerẽva'ea hugwi nehẽ. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo gwaramo ganhi'iga rupi.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷ Nane'yimi arimo Jesus'ga ẽa mbo'ei gajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalẽm hugwi ogwovo vytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸ Ypyhajive ojatykave'ẽa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'iga javo.

22

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Kiro judeus'ga japoĩ gwerĩ toryva – kiroki toryva pe ẽa ei: Pãscoa. Toryvi pe ẽa i'ui pão ndovuriva'ea. ² Ikwava'ẽhara'ẽa nduvihava'ẽa e'i judeus'ga mbo'ehara'ẽa pavẽi:

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ?

Nahã ẽa ei novĩa. Emo ẽa okyhyji ojatykave'ẽa hugwi. A'ereki ojatykave'ẽa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³ Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novġa. ⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ġhara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marã po ti a'ero nehġe?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'igã a'ea rehe. ⁵ Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶ —Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehġe, ei ahe herogwovo.

Aerġe ahe ei oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehġe?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerġe kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸ Nurã Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehġe?

¹⁰ A'ero ga ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novatġi yhya rerua yhya reruhava pype nehġe. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ġa pavġei Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehġe. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'igã rupi. A'ero Jesus'ġa hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve
(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u ġwerġi. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirũhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

—Kiroġweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavġei Páscoa rupi jujukahava renonde.

¹⁶ A'ereki a'e ji pe me: Kirġe po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehġe. Aerġe nanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehġe. A'ea rupi po ti ji japo toryva jiroryvamo ġa pavġei nehġe, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'igã Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirġe ga pe ga ei omoirũhara'ġa pe:

—Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'ema'ġe ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehġe, ei Jesus'ga. Aerġe huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japo toryva jiroryvamo gareheve'ġa pavġei nehġe, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pão. Hehe ga nhi'igã Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'igirġe ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo omoirũhara'ġa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pão ġa pe. Aere'ġi po ti hajiheve'ġa ji pyhygi nehġe ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehġe. Nahã po ti ji manoi pe me pendepykaramo

nehē. Ji manorē nahā ti pe'ua'ja'ja ojipea pāo imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerē ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ga i'urē mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijukauka nehē. Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepyga nehē. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²¹ —Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġwerĩ jijukahara'ġa pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! ²² A'iti a. Tamano ti ji vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i myyahū aerē ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehē? ei ġa ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhande joheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ĩ Jesus'ga moirūhara'ġa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarūive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyrripeve'ġa pe ġa mboporavykyheteavo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahā ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwyrripeve'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ —Ga ja rūi ti pejogwereco pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga. ²⁷ Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ē i'gwovo mbatera ojipyrive'ġa imboavujikwerirē ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ē ojipe'ġa aerē jiji javo”? Marāi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ē – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhē. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸ —Pehe aġwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve. ²⁹ Nurā po ti ji tuhē pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ġanduvihavuhetero nehē.” Nahā ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰ —A'ero po ti pe i'ui jiapoa pyri mesa pyri ji rekorame vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero nehē. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'ġa apykava rehe nehē pejikovo peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavēi pende'yja'ġa israelitas'ġa. Pehe po ti peapy oina nehē xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga omoirūhara'ġa pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)

³¹ Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ġajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ġajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehē ojigwaraita pe ndehe nehē, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³² —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'igi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehē. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerē po ti nde reaporoḡitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehē. Kirē ti enhiĩ ḡa pe nemoirũhara'ḡa pe ḡa mbovy'a ḡa monhimomiranama – kiroki avove'ḡa nhiremimbo'ehara'ḡa, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³ A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojoykaharete'ga pe:

—Nde pavēi po ti ji hoi nehē. Po ti ḡa nde mongi cadeia pype nehē, na ḡa ji mongi a'ero nehē no. Po ti ḡa nde jukai nehē, na ḡa ji jukai a'ero nehē no, ei ga.

³⁴ —Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiḡa nhi'ḡa renonde nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ḡa'apoa pe

³⁵ Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'ḡa pe:

—Ymyaĩ ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'ḡa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marã pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marã pe ndekoi raikwehe?

A'ero ḡa ei ga pe:

—Orogwereco ore a'ea rupi, ei ḡa.

³⁶ —Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ḡa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. ³⁷ A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehē – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ḡa ei nehē: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahã kiro hekoi nehē. A'ereki ji ahygahi pa ḡwerĩ nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸ A'ero Jesus'ga moirũhara'ḡa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojoykaharetero, ei ḡa. Agwa ko mokõi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ḡa pe:

—Kirupi te!

*Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe
(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)*

³⁹ Kiro ga hoi ogwovo yvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ḡa hoi ga rupi. ⁴⁰ Ovahemame pevo Jesus'ga ei ḡa pe:

—Penhiĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Hehemo'i ga hoi ḡa hugwi ḡwenypy'anduruga tanhiĩ ti Tupana'ga pe javo. Onhiĩ ga ga pe a'ero.

⁴² —Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarama ti terembuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ḡa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rui ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³ Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴ Hahy hete Jesus'ga yvyteri pe ga rekoveveuhuavo ḡwaramo. Nurã ga nhi'ihetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi yvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵ Aerē ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ḡwemimbo'ehara'ḡa pyri ḡa ndepiaga. Oki ḡa ḡwe'ouhũro okoveveuhuavo ḡwaramo. ⁴⁶ A'ero ga ei ḡa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'iga Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)

⁴⁷ Ga nhi'imbige'ymame nanime he'yive'ga nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ga pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga beijavo.

⁴⁸ —Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji beijavo nde ruri. Nahã nde ji repiukari ġa pe naerũ togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹ Hepiagame Jesus'gapavẽive'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marã? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvõ a'ero naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavẽive'ga pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rui. ⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhãa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'igi ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pe xava'eve'ga pe no guardas'ga pe no – kiroki guardas'ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua. A'ereki ġa nhaporemohu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ⁵³ Nane'yimi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ypytunarupive'ga'jave'ga. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ġa pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'ero ġa ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga rongauhu pe ġa ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboya'iaivo ga hugwi tajipyhygyme ti ġa javo.

⁵⁵ Imondygirẽ tata okara pyteri pe ġa oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ġa pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'gapyrivehẽa ga repiagi. Hẽa gwepia hete ga. A'ero hẽa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no, ei hẽa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hẽa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavẽiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rui ko! ei ga.

⁵⁹ Aerẽ uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhẽ Jesus'ga pavẽive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilẽiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihĩ inamuti'ga nhi'igi. ⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiagi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamuti'ga nhi'iga renonde nehẽ,” e'i jipe

Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

*Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga
(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)*

⁶³ Kiroki ġa Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pype – kiro ġa eġa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyme ti ga javo ġa ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ġa ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ġa nde nupā?

⁶⁵ Nahanahã ġa ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

*Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe
(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)*

⁶⁶ Iko'emame xava'eve'ġa nhimono'oġi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi no. Ga ko judeus'ġa moġitahara'ġa. Kiro ġa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ġa ei:

⁶⁷ —Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rūi? Emombe'u ti ore ve, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po ji ei pe me: Jihĩ Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'iġa nehē. ⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe napemombe'ui ji ve nehē. Pe napen-himohemukari nehē no. ⁶⁹ Aere'ĩ po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ġa epavi ga pe:

—Marãi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerũ? ei ġa.

A'ero ga ei ġa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ġa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhē ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ġa ojohupe.

23

*Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)*

¹ A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyri pe. ² Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ġa mongoukarame oreruvihava'ġa nhi'iġa rupi rūi. E'i ġa ġa pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ġa. Ojipea ga ei: “Ji tuhē ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ġa pe, ei ġa Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe pevove'ġa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ġa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'ya'ga py'a pe ġa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'ē ga ġa mbo'ei. Avove'ġa vehevi ga ġa mbo'ei aġwamo, ei ġa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhē ko, ei ġa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarā?” ei ga ga pe novīa. Jesus'ga nonhi'īgi reki ga pe.

¹⁰ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'īranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹ A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omongiuka ġa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹² Ga nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ġa nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ġwaramo.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39–19.16)

¹³ Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴ Ga pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵ Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶ Nurā po ti ji ndajukaugari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷ A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahū judeus'ġa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyra'ja ti ga ġwonga pe,” ei judeus'ġa ymyahū.

Nurā kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehē javo.

¹⁸ A'ero ġa nhaporemō hapukai.

—Ejukauga Jesus'ga, ei ġa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ġa ohapukaita.

¹⁹ Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahī Barrabás'ġa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurā Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰ Kiro Pilatos'ga ea'javi ġa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota. ²¹ Ga renduvame ġa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²² Mokōi Pilatos'ga onhi'īgipe ġa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhũ naerũ! Gara garekote'varuhua naerũ? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurã po ti ji ndajukaukari ga nehẽ. Anupanupãuka po ti ji ga mbo'eavo nehẽ tokote'varuhua'javyme ti ga nehẽ javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehẽ, ei ga.

²³ Koji'i ġa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi. Ga nhi'iġayvayvari ko ġa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ġa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ga hapukapukaita ġwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. ²⁴ Na tuhẽ po ti a'ero nehẽ naerũ! ei ga okovo ġanhi'iġa rupi.

²⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ġa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahĩ no. Ga rehe ġa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ġa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ġa ga javo. A'ereki judeus'ġa nduvihava'ġa ġandeheve'ġa pavẽi e'ie'i embovyruka ga javo.

*Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovy
(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)*

²⁶ Kiro soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhũa hugwi. Ga rurame ġa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ġa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ġa hoi ġa pavẽi ga reviri no ojehe'oranuhũavo kiro po ti ga manoi nehẽ javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'ya'ġa ndehe no. ²⁹ Ji rendu! Aerẽ po ti avove'ġa ei nehẽ: “Pyry hete kunhangwera'ġa ndekorame ndata'yrivero ġambo'are'ỹva'ero ġamoka'mbue'ỹva'ero,” e po ti ġa nehẽ. ³⁰ Aerẽ po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehẽ. A'ero po ti ġa ei vytyruhua pe nehẽ: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehẽ: “Ore tỹ ti,” e po ti ġa jupe nehẽ, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'ya'ġa pe nehẽ no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'iġa rupi okote'varuhuavo. ³³ A'ero ġa ahe rerohoi pevo vytyri pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovy hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rũi. Gajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ẽi Jesus'ga pira imombomomboa ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahã ġa ima'ẽi gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ġa ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhẽ Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahã ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶ Ga pavẽi soldados'ġa Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ —Po nde ereko judeus'ġa nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ġa Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Nahã ġa imondoi ikwatija gregos'ġa nhi'igimo romanos'ġa nhi'igimo no hebreus'ġa nhi'igimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerũ. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerũ? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹ Oja hete tuhẽ nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvihavuhuhetero nehẽ, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aruġwerĩa rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Gajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi.

⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'igirẽ ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ġa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ġa uhu tihepia katu gajukahava javo – ġa gwepia pa. Ojivy ġa kiro ogwovo ġwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ġa opoa pyvõ okoveveuhuavo ġwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ġa nhaporemo ġa ami irupe Jesus'ga hugwi hepiapava kunhangwera'ġa pavẽi – kiroki kunhangwera'ġa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ġa gwyrá hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ġa moġitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ġa moġitahara'ġa ndehe javo judeus'ġa pe nahanahã ti peko javo ġa pe. Pyry hete gareaporogita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'iga rupi. ⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ġa ndeaporogita judeus'ġa moġitahara'ġa ndeaporogita ġa erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ga Jesus'ga jukaukaramo ga nomoirũ ġa no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ġa cidade judeus'ġa cidade. Ymya José'ga Cristo'ga rura pota aerẽ po ti ga rekoi nhandervihavuhuhetero avo yvya koty nehẽ javo.

⁵² Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³ A'ero José'ğa jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ğa Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ğa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra pyvõ. A'ero ğa gara'oa rerohoi inoğa itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ğa Jesus'ga ra'oa rerohoi inoğa ipype. ⁵⁴ Mbatara mboavujikwehava sexta-feira ğa inoği ipype ka'arugame. A'ero ğaporavykye'yma ġwerĩ sábadu ġwerĩ.

⁵⁵ Kunhangwera'ğa – kiroki ğa uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ğa gwyra hugwi – ġahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ğa hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ğa gara'oa noġame ipype kunhangwera'ğa hepiakatui nahã ğa ono ahera'oa javo.

⁵⁶ Aerẽ ğa jivyri ogwovo ġwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaġa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ğa pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ğa mbo'eavo tapeporavykyi ti sábadu rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi (Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Ġaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ğa heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ppyhajive kwara ipoġwerĩrame ğa heruri pevo perfume – kiroki a'ea ğa omboavujikweripe. ² Herovahemame ğa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ğa ki ikwaruhua pype. Ga ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojoykaharete'ga ra'oa ipype.

⁴—Marã naerũ? Mome ahera'oa? ei ğa ojohupe.

Nanime mokonha'ğa jipiukari ğa pe o'ama akwaimbae'ğa'jave'ğa. Overavera ğa'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ğa nhova'apỹhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ğa ei kunhangwera'ğa pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ğa nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'igagwera. Ymya uvame Galiléia pe ga omombe'u pe me. ⁷ Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ğa po pe ti ğa tanhimondouka nehẽ. Ga ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe nehẽ. Nhimanorẽ mokõi jikira py'rovo ti ji takwera nehẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ğa kunhangwera'ğa pe.

⁸ A'ero kunhangwera'ğa ikwahava'javi Jesus'ga nhi'igagwera. ⁹ Ga hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ğa pyri Jesus'ga moirũhara'ğa pyri. Ovahemame ğa imombe'upavi ğa pe Jesus'gareheve'ğa pe nhaporemõ no. ¹⁰ Maria Madalenahẽa omombe'u Joanahẽa pavẽi. Tiago'ga yhẽa Mariahẽa omombe'u ġapavẽive'ğa pavẽi kunhangwera'ğa. Ga nhaporemõ omombe'u Jesus'ga moirũhara'ğa pe. ¹¹ Emo ğa ndogweroviari kunhangwera'ğa remimombe'ua.

—Onhi'ĩ tehe ğa, ei ğa.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe (Marcos 16.12-13)

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ğa homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ğa. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴ Ohorame ğa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe ġajukahava rehe onhonhi'ĩpondekwa hehe. ¹⁵ Ga

nhomonhi'igame Jesus'ga tuhẽ ġa ndupitigi ogwovo ġa ndupi. ¹⁶ Ga nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ipondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ġa pytai. ¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiru-ahũva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerũ? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Ombargwahave'yma ga rehe ġa ei:

—Tiruahũva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ġa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea, ei ġa. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ga ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰ Ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa nhanderuvihava'ġa pavẽi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ga ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹ —Ore ki a'e te ore roryoryvamo ahe rehe novĩa. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ġa javo. A'ea ore ei novĩa. A'ereki ġa ahe jukauka. Kiro mokõi ahe kiri omanorẽ.

²² —Oro kunhangwera'ġa – kiroki ġa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – ġahã ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ġa ypyhaji ve ovahema itaruvihavuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³ Ndohepiagi ġa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ġa jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ġa: “Yvagipeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ġa. “‘Okoji Jesus'ga,’ ei Tupana'gapyrive'ġa ore ve.” A'ea kunhangwera'ġa ei oji'i. ²⁴ A'ero orepyteripeve'ġa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ġa omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ġa imombe'gwovo ore ve. Ga ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵ —Ikwahave'ymuhũva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'iga, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe. ²⁶ Ymyahũ ahe e'i ganhi'iga mombe'gwovo: “‘He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehẽ. Toki ti ga yvagi pe okovo ġanduvihavuhetero ji pavẽi nehẽ,’ ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea pe ndaperoviari naerũ? ei Jesus'ga.

²⁷ A'ero ogwovo ve ġa pavẽi pea rupi Jesus'ga ġa mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerẽ ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemõ – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸ Kiro ġa nduġwerĩ cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ġa ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ġwerĩ a'ero ġa hugwi. ²⁹ A'ero ġa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytũ ġwerĩ.

A'ea ġa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ġanonga pype ġa ndupi a'ero opytavo ġa pyri.

³⁰ Aerẽ oapygame mesa pyri ġa pavẽi ga ipyhygi pão onhi'iga Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ġa pe. ³¹ Kiro ġa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhẽ reki! ei ġa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyima ġa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³² Ojohupe ġa ei:

—Ikatu hete nhandeyvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'igame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ġa.

³³ Kotihĩ ġa po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahemame ġa onzeve'ġa ndepiagi. Onhimono'ogipe onzeve'ġa onhipavěive'ġa pavěi. Mokonha'ġa pe ġa ei:

³⁴ —Nhandepojykaharete'ga okwera tuhě ovya onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ġa mokonha'ġa pe.

³⁵ A'ero mokonha'ġa ei ġa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerě ga haygwe'rogame pão ore mbaragwahavi ga rehe, ei ġa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ġwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Ga a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ġapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ġa pe.

³⁷ Anhaġa po javo ġa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhě?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaġa reheve ji kwahava. A'ereki anhaġa ndaha'oi. Nikaġi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaġamo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Onhi'ġirě ga hepiukari ġa pe opoa opya reheve. ⁴¹ Gworygworyva ġwaramo ġa ndogweroviari ve. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhě, a'ero pyry hete!” ei ġa. Ga nhimomby'arame Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ġa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui ġa gwepiagame.

⁴⁴ Aerě ga ei ġa pe:

—Ymyaĩ ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijariipyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea rembikwatijariipyra pavěi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijariipyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijariipyra rupi nehě – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ġa pe Tupana'ga nhi'ġa aherembikwatijariipyra.

⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijariipyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehě. Mokõi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ġa tomombe'u katu Cristo'ga vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa pe nhaporem. Te'i ti ġa ġa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporoġita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehě ikwahava'jave'yma nehě.’ A'ea po ti ġa tomombe'u katu Jerusalémmeve'ġa pe na'ě. Aerě po ti ġa tomombe'u katu ojipe'ġa pe nhaporem.” A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁸ —Oro pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹ Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehě,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerě po ti gara'uva tuhu nehě javo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopoakaruka nehě, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ġa nenonde ġa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ġa pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ġa pe.

⁵¹ Onhi'ĩga ve Tupana'ga pe ga hoi ģa hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵² Ombohete ģa ga. Kirẽ ģa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero.

⁵³ Nane'ymi ģa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya yvya apoa renonde Tupana'ga reaporoğita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhẽ oko. ² Yvya apoa renonde akoja'ga rekoi Tupana'ga pavẽi gakwahavukahara'ga. ³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ga pe rũi Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhẽ oko po rimba'e. A'ero ga jara'ga mongopavi ga monguva. Ga vvyakotyve'ga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavağwama mytu'ero ġwaramo. Na ja ga imomytu'ei vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha ti ga Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ga ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Ypytunarupive'ga'jave'ga – ga ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ga pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ga javo. Ga omombi pota Tupana'ga kwahavağwama novĩa. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ga ndehe ga kwahavuka ga pe.

⁶ Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ga ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

—Emombe'u ti ga pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

—Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ehara'ga rũi.

—Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ẽ Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'eharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava vvyakotyve'ga akaği pe tokwaha pa ti ga Tupana'ga javo.

¹⁰ Yvya koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhẽ Tupana'ga oapouka ga pe hako vvyakotyve'ga ndeheve. Vvyakotyve'ga ki a'e te ndogweroviari ga. ¹¹ Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ga pyri judeus'ga pyri. Ga ki a'e te ndokoi ga rehe. ¹² Kiroki ga oko reki ga rehe – ga pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ga pe.

¹³ Vvyakotyve'ga ko na ta'y. Akwaimbae'ga ta'y pota ġwembireko'ga nderekovo. Aerẽ ġanda'yra'ga ari ga hugwi a'ero. Na rũi reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka vvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arõ hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhuhetea rehe garuva'ga ruvihavuhuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ga pe ikwehe:

—Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerẽ po ti ga ruri pe nderekovo nehẽ,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyry hete tuhẽ nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'jajavi nhande ve. ¹⁷ Moisés'ea pe Tupana'ga

ombuhuruka onhi'iga hako tohendu katu ti ga javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arõheteuka.

—Emombyry ti ga pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ga pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhẽ Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Yvyakotyve'ga ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'yra'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ga mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ẽhara'ga – ga okwava'ẽ mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ga ei ga pe gapokohara'ga pe no levitas'ga pe. Ga pe – ga ko fariseus'ga – ga pe judeus'ga nduvihava'ga ei:

—Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehẽ, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ga mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ga hoi javo Joãova'ea pe.

—Mome ahe nde? ei ga ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ga.

Ahe ni'mbei ga pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ga pe tajikwaha ti ga javo.

—Ji ko ga rũi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga vyvakotyve'ga pyri ganduvihavuhetero nehẽ Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rũi, ei ahe.

—Marã naerũ? ei ga ahe ve. Nde po Eliasva'ea ekwerava ejyvyva hugwi? ei ga.

—Ji ko ahe rũi, ei ahe.

—Nde ereko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ga ahe ve.

—A'ea rũi ko ji, ei ahe.

—Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ga pe – kiroki ga ore mbuhu nde pyri, ei ga. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ga ahe ve.

—Pehendu ti nhinhi'iga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u nhoḡwenonde ojipe'ga rembi'eaḡwama hako, ei Joãova'ea. Nahã Isaíasva'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'iga po ti hahyahi

ga erame ga mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei ahe.

“E'i po ti ga ga pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo,’ e po ti ga,” ei Isaíasva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ga pe. A'eahy ji javo ojipe'ga pe: “Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepojykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ei ahe ve:

—Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ere ko nde, ei ga. “Eliasva'ea rũi ko ji no,” ere ko nde, ei ga. “Ji ko akoja'ga rũi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga rũi,” ere ko nde ore ve, ei ga. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ga mobatizai naerũ? ei ga Joãova'ea pe.

—Jihi amobatiza ga yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ga pe. Gaha po ti oko pe pyri huvihavuhetero nehẽ, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhẽ ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ga pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ga pe:

—Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ga ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande

pyri tomano ti ga imomboia vyakotyve'ga ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ga pe.
³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ga pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ga po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehẽ tomombo ti ga gãdekote'varuhua javo?” ei ahe. Kirogwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ga pe israelitas'ga pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ga pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ga pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ga po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ga mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehopia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehẽ. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerẽ pe pojykauka jira'uva pe nehẽ a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhẽ ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi ijyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴ Ahepia tuhẽ ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhẽ koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iga mokonha'ga pavẽi gwemimbo'ehara'ga pavẽi o'ama. ³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ga pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga gãdekote'varuhua imomboia javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ga gwendu memei ahenhi'iga André'ga. A'ero ga hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ga ndepiaga gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ga ga pe.

—He pejijo hepiaga, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ga hoi. Igwete ga nhomonhi'inhi'igi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ẽ oirũ'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ga e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehẽ, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ga e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ga gwyrri pe.

Oho na'ẽ ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavẽi. ⁴⁵ Aerẽ Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame gwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhẽ ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imombyryva'ea nduri tuhẽ pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ga moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸—Marã nde ikwahavi jireaporoğita naerũ? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoi oji'i novĩa, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira ağı pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹—Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhẽ ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ga nduvihavuhetea tuhẽ! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira ağı pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti ji koji'iheteva'ea japoĩ nehẽ ahemonhi-momby'aheteva'ea nehẽ. A'ea po ti nde erehepia nehẽ no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ga jupiuipira ġajivyjivyra ji pyri nehẽ no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'iğe'yymi ore orojogwerekokatuavo ga pavẽi. Nahã po ti pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

¹⁻² Mokõi Jesus'ga kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galilíapeve'ga gwyri pe. A'ereki ġa Jesus'ga mondouka ġanembirekohava repiagauka. Ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga mondouka no. Igwete Jesus'ga hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ġa pyri no. Toryva apopave'ymame momina ġa hugwi vinho. ³A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ġa hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴—Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Ağwamo rõi po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ġa pe nehẽ, ei ga o'yembora pe.

⁵Igwete ahe ei ġa pe – kiroki ġa opoko toryva repiakatuhara'ga – ġa pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ĩpo'ru ti ga, ei ahe ġa pe.

⁶Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ga nane'yymi ojipyhepyhei. Oheohei ġa mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua. Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame. ⁷Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ga pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemotynahẽ hete ti imohina, ei ga.

A'ero ġa imotynahenahẽhetei inoğa hyrua pype. ⁸Igwete ga ei ġa pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ġa pe.

A'ero ġa herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹Yhya rõi reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepyra ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ga ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰—Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ga pe, ei ga. Kirẽ ġa i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ġa pe. A'ereki i'uheterame ġa nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kiroğwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ğa gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ға pe gweaporoğita Tupanamo. Nurã garemimbo'ehara'ğa jikohetei ga rehe.

¹² Aerē Jesus'ğa hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũ'ğa pavēi. Garemimbo'ehara'ğa oho ға ndupi no. Pevo ға pytaahi'vi upa.

*Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)*

¹³ Aerē Jesus'ğa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ğa toryva gwereko ғwerĩ. Páscoa ei ға akoja pe. A'ea rupie'yimi judeus'ğa japyakai uragwera rehe Egitopeve'ğa gwyrã hugwi. ¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ğa jatykahavuhua rokari pe ға ndepiaga. Pevo ға ndekoi ima'ema'eamo mbatepyryva itambere'ia pyhyga ға hugwi. Yuranuhũa bois ға ima'ema'ēi ovelhas. Inambu'ia ға ima'ema'ēi upa. Mesa pyri jara'ğa neğaneni hajiheve'ğa itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ğa itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ға pe. ¹⁵ Ga ndepiagame Jesus'ga japoi yhypohama ға nupanupamo ipyvõ ға mo'embava ға mondovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ēi, bois ga imo'emo'ēi imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ğa mesa heka'voka'vogauka ғaitambere'ia jugwi. ¹⁶ Igwete ga ei ға pe – kiroki ға oma'ema'ē inambu'ia:

—Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ēa'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongã pe! ei ga ға pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ğa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwete ға ei ojohupe:

—A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo, ei ға. Nahã Cristo'ga nhi'iga Tupana'ga pe hako:

“Nhi'agataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ға ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'agataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ға.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'igağwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa.

¹⁸ Kiro judeus'ğa nduvihava'ğa nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

—Ma'ğa nde mbuhurukaruhi ға mo'ēukarağwama avo hugwi? ei ға. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ға. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga tuhẽ ga mbuhuruka javo, ei ға Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ға pe a'ero:

—Po ti pe imbojypavi ağa Tupana'ga ruhava imbote'varuhuavo nehẽ, aerē mokõi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

²⁰ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ga pe:

—Nde ki ere'eteheuhu, ei ға. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ға poravykyvykyi japovo ağa Tupana'ga ryrũa, ei ға. Marã po nde gwehu kotihĩ japoa'javuhui imohina mokõi nhande kirame naerũ? ei ға ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerē Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ğa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ға heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ға heroviari Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha yvyakotyve'ğa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoi cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ға pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurã ға jikojikogi ga rehe onhimongyavo. ²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ға ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe yvyakotyve'ğa py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ğa pe: “Marã ғandeaporoğita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ға a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

1-2 Aerē Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ga moğitahara'ga fariseu'ga. Aerē ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'i ti javo.

—“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ģa javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ģa hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurã ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhē kiro nde ve, ei ga. Kiroki ģa ojihuva'ja – ģa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ģanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marã po jyvuakave'ģa jihuvi naerũ? ei ga. Maranuhũ po ģa kia'javi oy'ģa vyvyteri pe o'ara'java naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhē nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvõ imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoğita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehē penhimobatizaukare'ymame yhya pyvõ gara'uva pe mboheaporoğitapyahue'ymame nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶ Nhaney'ģa nhande mbojihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero vyvyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoğitapyahurame jate nhande reaporoğitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahã ti pe ndeaporoğitapyahuro nehē. Erovia ti nhinhi'iģa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸ Nahã ko vyvtua, ei ga. Gwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novĩa. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehē?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoğitapyahurame, ei ga. Gwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marã javo. “Ma'ģa po ti gara'uva ģa mboheaporoğitapyahu kiro nehē?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Maranuhũ nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ —Ndehe ko israelitas'ģa mbo'ehara novĩa. Nde nderekwahavi a'ea naerũ? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹ Tamombe'u katu tuhē nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novĩa. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Vyvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'iģa nehē ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehē, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³ Ndajiupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ogyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki ajy pea hugwi imombe'gwovo a'itituhēva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako. Ongae'yi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ģa javo. Kiroki ahe ojavavu hepiaga imohinipyra – oka'ē ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerē Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ģa ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ģa ga jukai nehē,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahã Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ģa javo – kiroki ģa ojiko ga rehe. Aerē po ti ģa ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga

oarõ hete vyvakotyve'ğa. A'ero ga gwa'ya'ga mbuhuri vyvakotyve'ğa pyri ikwehe. Gara'ya'ga ko ojipeji hete ko ga rekoï ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ға yvagi pe nehë javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'ya'ga rehe po ti nhande rekoï Tupana'ga pyri avuirama nehë. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehë nhanemanorame nehë. ¹⁷ Gwa'ya'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ға pyri peko te'varuhu pe javo ға pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'ya'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'ya'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ға ji pyri nehë javo.

¹⁸ Ga jikogame gara'ya'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ға pe: “Peko te'varuhu pe.” Ga jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ға pe. Oko te'varuhu tuhë nanongara'ға. A'ereki ға ndojikogi Tupana'ga ra'ya'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'ërame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ë ti ға pe, ei ga. A'ero po ti ға Tupana'ga kwahavi okovo katu nehë,” ei ga novã. Emo ға ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ға okote'varuhue'ymi. Oko hete ға okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari ға pe. Nurã ko Tupana'ga eağwama ға pe. ²⁰ Okote'varuhurame ға ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ë ahe ve Cristo'ga. Ga ndokopotari tuhë ga pavëi. A'ereki ға e'i ojive: “Po ti ji rekoï Cristo'ga pavëi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehë,” ei ға ojive.

²¹ Jararamo ki ға a'e te oko Tupana'ga reaporoğita rupi okovo katu. Nanongara'ға oko pota tuhë Cristo'ga pavëi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ға e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavëi po ti ojipe'ға ikwahavi jirekokatua nehë. A'ero po ti ға ei ji mombe'gwovo: “Tupana'ga ga poko ga mongovo ғwemimbotarimova'ea rehe,” e po ti ға ji mombe'gwovo a'ero nehë,” ei ға. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerë Jesus'ga hoi Judéiapeve'ға gwyri pe ғwemimbo'ehara'ға pavëi. Igwete Jesus'ға pytaahi'vi pevove'ға pavëi ға mobatizativavo. ²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoï ojipe'ға mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavëi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ға hoğahoi ahe pyri a'ero onhimobatizavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ға nomongiukari ve Joãova'ea cadeia pype.

²⁵ Aerë jararamo Joãova'ea remimbo'ehara'ға nhi'igayvari ojipe'ga pavëi judeu'ga pavëi.

—João'ga ға mobatizaramo pyry hete okwahyro ға ndehe, ei aheremimbo'ehara'ға ga pe.

A'ero judeu'ga ei ға pe:

—A'ea hohe te ikwahyro ға ndehe Jesus'ga ға mobatizaramo, ei ga ға pe.

²⁶ Nurã Joãova'ea remimbo'ehara'ға hoi ahe pyri javo ahe ve.

—Akoja'ga, ei ға, kiroki ga oko nde pyri paranauhã aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ға, kiro ga ға mobatizauhui no. Ohopavuhu reki ға ga pyri a'ero, ei ға imombe'gwovo ahe ve novã.

²⁷ Igwete Joãova'ea ei ға pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ға hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakaramo ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurã ға hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ға pe. ²⁸ Pehe tuhë pehendu nhinhi'igagwera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'e katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rui nhanderekote'varuhua mombohara'ға rui,” a'e ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Joãova'ea ға pe.

²⁹ —Nahã ға nembirekorame jipi, ei Joãova'ea. Hëapotahara'ga tuhë gwereko hëa, ei ahe. Gairũ'ga reki hëapotahara'ga pokogi ғанembirekoagwama. A'ero ga roryvamo

hēapotahara'ga nhi'iğa renduva hēa rerekoa mombe'urame, ei ahe ға pe. Hēapotahara'ga irū'ga ja ko ji, a'e ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ға hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ға pe. ³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoi tuhē huvihavuhetero nehē. Ji ki a'e te igwaigwavete ji rekotehei tuhē nehē, ei Joãova'ea ғwemimbo'ehara'ға pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhetero oko yvyakotyve'ға hohe. Yvyakotyve'ға yvyakotyva'ea rehe jate ға ndekoi. A'ea rehe jate ға nhi'iği no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhetero tuhē oko ға hohe pa. ³² Ga omombe'u ғwembiepiagipyra ғwemienduvipyra reheve. Ga ki a'e te ndogweroviarihu ganhi'iğa. ³³ Kiroki ға gwerovia ganhi'iğa – ға e'i a'ero: “A'itituhēva'ea tuhē Tupana'ga nhi'iğa,” ei ға. ³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iğa. A'ereki Tupana'ga omondo gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurā ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iğa. ³⁵ Tupana'ga oarō hete gwa'yra'ға. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereko pa ti ga ғwemimbotarimo. ³⁶ Kiroki ға ojiko Tupana'ga ra'yra'ға rehe hendukatuavo ganhi'iğa – ға ndeaporogitapyahuro a'ero aerē okovo Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ға nohendukatui ganhi'iğa ojikoge'yma ga rehe – ға po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehē. Ga e'i ға pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerē Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға nderohoi Judéiapeve'ға gwyra hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ға nhi'iğa fariseus'ға pe. A'ereki ға e'iuhu fariseus'ға pe:

—João'ga omongo ojipe'ға ojiheva'ero ға mobatizavo, ei ға. João'gareheve'ға hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ға nde'yjuhuro – kiroki ға Jesus'ga omobatizauhu, e'iuhu ға ға mombe'gwovo fariseus'ға pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ға. Ga omobatizauka ға ғwemimbo'ehara'ға pe.

³ Ganhi'iğa ikwahavame Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға nderohoi Judéiapeve'ға gwyra hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ға gwyrri pe a'ero, ei ga.

⁴ Ga horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ға gwyra rupi po ti nhande hona'ēi nehē hamo, ei ga ға pe.

⁵ Aerē ға nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ға gwyrri pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ға nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'ō.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ға hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samariapevehēa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hēa pe.

⁹ —Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hēa ga pe. (A'ereki judeus'ға ndojihe'ari Samariapeve'ға ndehe ға arōe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hēa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hēa pe.

¹¹ A'ero hēa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hēa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hēa ga pe. ¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea

gweja aḡa imohina nhandeygwavamo hako, ei hēa. Ahe tuhē oy'u avova'ea pyvō gwa'yrava'ea pavēi hako. Gwenymbava yuranuhūa ahe omboy'u ipyvō no, ei hēa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerū? ei hēa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hēa pe:

—Aḡa pyvō oy'urē po ti ḡa ygweja'javamo nehē, ei ga. ¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ḡa ndiygweja'javi nehē. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ḡa ndehe nehē okookovo ḡavytyteri pe nehē, ei ga. A'ea po ti ḡa mboheaporoḡitapyahui nehē, ei ga. A'ero po ti ḡa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei Jesus'ga hēa pe.

¹⁵ —Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero tajiygweja'javyme ti a'ero nehē, ei hēa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehē, ei hēa ga pe.

¹⁶ —Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hēa pe.

¹⁷ —Ji ko nanhirembirekoi, ei hēa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hēa pe. ¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ḡa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhē javo ji ve, ei ga hēa pe.

¹⁹ —Kiroḡwe ji nde kwahavi, ei hēa. Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara ndehe. Nurā nde ikwahahetei mbatera, ei hēa ga pe. ²⁰ Marā naerū? Emombe'u ti ji ve, ei hēa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe vytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hēa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hēa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hēa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'iḡa, ei ga. Aerē po ti ḡa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehē javo. Jerusalém me po ti ḡa nde'i nehē no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ḡa ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hēa pe. ²³ Aerē po ti ḡa nhanderuvete'ga mbohetekatui a'ero nehē, ei ga. Aḡwamo vehevi po ti ḡa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehē. Gara'uva po ti ga mboheteukari ḡa pe nehē. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ḡa omboheterame, ei Jesus'ga hēa pe. ²⁴ Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ḡa ga mbohete – tojipokoguka ti ḡa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ḡa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hēa pe.

²⁵ A'ero hēa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhē nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hēa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehē, ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ —Ji tuhē Messiasramo kiro ji nhi'iḡi nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hēa pe.

²⁷ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ḡa nhimomby'ai ga repiaga hēa monhi'iḡame. A'ereki judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa nonhi'iḡi kunhangwera'ḡa pe jipi. A'ero ḡa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ga nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iḡuhūi hēa pe?” nde'i ḡa. “Gara nde erepota hēa hugwi?” A'ea ḡa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸ Kiro hēa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hēa ei ga mombe'gwovo pevove'ḡa pe:

²⁹ —He pejijo xaho ji rupi ga repiaga, ei hēa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hēa ḡa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhē Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhē? ei hēa ḡa pe ga mombe'gwovo.

³⁰ A'ero ḡa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

³¹ Ga vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa eḡa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³²—Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ġa pe.

³³—Marā? ei ġa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ġa herua mbatera ga pe ra'e garembe'uramo? ei ġa ojohupe.

³⁴Igwete ga ei ġa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵—Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniġi koapora nehē,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroġwe tuhē itiniġi koapora. Kiroġwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ġambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahā ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerēji po ti nhande ġa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehē,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Tape'ei poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġwerī ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhē po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶—Kiroki ga omopemopē koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga otȳ na'ē, ei ga. Ga memei hory hete a'ero ojogwerekovo itȳhara'ga imopēhara'ga pavēi, ei ga. Imopēhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ga ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehē no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ga pe tojiko ti ġa ga rehe javo – itȳhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ga pavēi. Ga hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ga ġambojikohara'ga pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷—Nahā ko nhanenhi'iġa jipi, ei ga. “Gaha otȳ. Ojipe'ga reki omopē herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhēva'ea tuhē ko nhanenhi'iġa. ³⁸A'ereki na ja jara'ga ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerē ji pe mondoukari ġa mbojikojikogukaraġwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁹⁻⁴⁰Kiro Samariapeve'ga nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehēa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ga pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hēa ga mombe'gwovo ġa pe. Hēanhi'iġa renduva ġwaramo ġa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ġa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokōi ga kiri ġa pyri a'ero. ⁴¹Igwete ga nhimombe'umbe'ui ġa pe. Ganhi'iġa renduva ġwaramo jara'ga jikojikogi ga rehe no onhimongyheteavo. ⁴²A'ero ġa ei hēa pe:

—Nenhi'iġa renduva ġwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ġa hēa pe. Ganhi'iġa tuhē ore orohendu ikwahava kiro, ei ġa. Nurā ore ei: “Ga ko yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo tuhē,” ei ġa hēa pe.

Kiro ndera'yra'ga nhimohiġatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³Mokōi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galilēiapeve'ga gwyri pe upa. ⁴⁴A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ġa pevo u Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga gwyri pe – ġa nomondoi imohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵A'ero Jesus'ga hoi Galilēiapeve'ga gwyri pe. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ġa gwepia na'ē Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ġa oho na'ē pevo toryva repiaga. Pevo ġa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repiaga ogwyri pe.

⁴⁶Aerē Jesus'ga hoa'javi cidade de Caná pe Galilēiapeve'ga gwyri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'evo jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ġanduvihava'gareheve'ga. Gara'yra'ga itetirūa hete ojipe'ga cidade pe Cafarnaum me.

⁴⁷Galilēiapeve'ga e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéiapeve'ğa gwyra hugwi, ei ға ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'yra'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ғweri, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteve'ea po pe ndapejikogi tuhẽ ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹ —Xaho tuhẽ ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'yra'ga manoi a'ero nehẽ, ei ga.

⁵⁰ —Kiro ndera'yra'ga nhimohiğatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iğa a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹ Ga horame pea rupi gapyrive'ğa nduri ga rovatiamo.

—Onhimohiğatu kiro ndera'yra'ga, ei ға ga pe.

⁵² —Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ға pe.

—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ға imombe'gwovo ga pe.

⁵³ A'ero ga ikwahavi javo.

—A'ea rupi tuhẽ Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohiğatui,” ei ga.

A'ero ға jikopavi Jesus'ga rehe gaha ғwongapeve'ğa pavẽi.

⁵⁴ Mokõi a'ero Jesus'ga rura'java Galiléiapeve'ğa gwyrri pe Judéiapeve'ğa gwyra hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ға pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerẽ judeus'ğa japoi toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi ypia'ia pyri. ² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ға heno'eno'ei ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ğa ypia'ia pe. Gwereco mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³ A'ea gwyrri pe itetirũave'ğa nhinoği upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'ỹve'ğa ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhũve'ğa pavẽi nomyive'ğa pavẽi. [⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ga ogy yhya pype ya momyina. Kirẽ kiroki ға oho ppy yhya pype – ғahã onhimohiğatu a'ero. Nahã ға horame ipype ga rugarurirẽ ғatetirũaparavuhua ipigi ға hugwi a'ero. Nurã itetirũave'ğa nhinoği upa ypia'ia pyri jipi taho ppy ti ipype javo.] ⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi pevo. “Ymyahũ hete ga ka'nauhũro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ —Jipyry pota ji novia, ei ipyka'nauhũve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarama ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihĩ ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sábadu judeus'ğa poravykye'yama. ¹⁰ Nurã judeus'ğa nduvihava'ğa ei ika'nauhũgwera'ga pe:

—Kiroğwe ko sábadu, ei ға. Ndapyryvi nde herohoi ejikupeupava kiroğwe, ei ға ga pe. A'ereki Moisésva'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sábadu rupi nhandeporavykye'yama rupi,” ei ahe ikwatija, ei ға ga pe.

¹¹ Igwete ga ei:

—Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ã ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ġa pe.

¹²—Ma'ġa e'iuhu nde ve naerũ herohoukaraġwama? ei ġa ga pe.

¹³Ika'nauhũġwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe ġande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴Aerẽ Jesus'ga ga repiagi judeus'ġa jatykahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'aġatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderepohiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵A'ero ika'nauhũġwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ġa nduvihava'ġa pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ġa pe.

¹⁶Nurã ġa imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi ġatetirũa ġa hugwi sábadu rupi jipi.

¹⁷Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'yimi jipi ġa pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'yimi ġa pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸Ganhi'iġa renduvame koji'i ġa Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadu rupi ga oporavykyuhu imombiga ġatetirũa ġa hugwi nhaneramon-hava'ea nhi'iġa rendukatue'yima, ei ġa. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ġa. Nahã ga nhimongopotaruhui Tupanamo a'ero, ei ġa.

Nurã ġa Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'ya'ga mongoi ġwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporogitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporogitaro a'ero, ei ga. Okoe'yimi ga ġwemimbotarimova'ea rehe. Gareximimbota-rimova'ea rehe javijitehe ji rekoe'yimi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰A'ereki jiruva'ga ji arõ hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporogitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehẽ no, ei ga. “Nahanahã po ti nde rekoi ġa monhimomby'avo nehẽ,” e po ti ga ji ve nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pyry hete tuhẽ ji ika'nauhũve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoi pyry-heteva'ea nehẽ. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehẽ, ei ga. ²¹A'ereki jiruva'ga omanove'ġa mbogwera ġa mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ġa mbogwerapotarame ji ġa mbogweravi ġa mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³Jihi a'e jara'ġa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” a'e ji, ei ga. Jara'ġa pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde rui avuirama nehẽ,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhẽ nde'i ġa pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ġa pe tanembohete ti ġa,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ġa Tupana'ga. Na jitehe po ti ġa tanhimbohete nehẽ no, ei ga. Kiroki ġa nanhimbohetei – ġa nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁴—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Ga hendukaturame nhinhi'iġa ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporogita pyahu ko ġa a'ero, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. Nda'ei po ti ji ġa pe nehẽ: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ġa ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ġa hoi a'ero Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. ²⁵Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ġa po ti henduvi nhinhi'iġa nehẽ aġwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ġa ndeaporogitapyahuro nehẽ, ei ga. ²⁶Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongoukari ji ve. ²⁷Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

²⁸ —Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'íga renduva, ei ga. Aerẽ po ti ahe nhaporemo henduvi nhinhi'íga nehẽ. ²⁹ Henduvame po ti omanove'ga kwerava'javi nehẽ. Okokatuve'ga po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ, ei ga. Okote'varuhuve'ga po ti okwera nehẽ no. A'ero po ti ji ei ga pe: “Pendekote'varuhuro gwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” a'e po ti ji ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

A'iti tuhẽ Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe no:

—Nhiremimbotarimo rũi ji ei ga pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Garemimbo'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurã hupi katu ji ei jara'ga pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ga pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rũi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ —Po ti jihi tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehẽ hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. ³² Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhẽva'ea garemimombe'ua, ei ga ga pe.

³³ —Pehe pemondo ga João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhẽva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga. ³⁴ Ji ve rũi po ojipe'ga ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ga ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ga ga javo, ei ga ga pe. Nurã ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehẽ pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵ —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ga javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ga Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novia. A'ero pe ndoryvamo jiji garemimbo'ea rehe novia, ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhẽ ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'íga ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'íga hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga gwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ kokoty a'ea apovouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Nhimbuhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvõ pe napehenduvangavi ga nhi'ígame no, ei ga. ³⁸ Pe ndapekopotari ganhi'íga rupi, ei ga ga pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'íga. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁹ Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novia Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe pejohupe novia, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novia, ei Jesus'ga ga pe. ⁴⁰ Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehẽ jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹ —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ga javo, ei Jesus'ga. ⁴² Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearõi tuhẽ Tupana'ga, ei ga ga pe. ⁴³ Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ga pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ga ko onhimbuhuteheuhu pepyteri pe. Ga ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ga pe. ⁴⁴ Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁵ —Ji rũi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehẽ, ei ga ga pe. Pe'ji po pe novia: “Aerẽ po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe novia, ei

ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, a'e ji, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'ġa reroviari tuhẽ hamo, a'ero po pe nhinhi'ġa reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'ġa – kiroki a'ea ahe okwatija inoġa. Nurã pe ndaperoviari tuhẽ nhinhi'ġa no, ei Jesus'ga ġa pe.

6

*Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)*

¹ Aerẽ Jesus'ġa hero'yahavi ypiahua aherovai Galilėiapeva'ea aherovai. Tiberiadespeva'ea ei ġa ypiahua pe no. ² He'yjuhu hete ko ġa ogwoogwovo Jesus'ġa ndeviri. A'ereki ġa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ġatetirũa ġa hugwi. ³ Igwete Jesus'ga hoi vvytyruhua rehe oina ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. ⁴ A'ea rupi judeus'ġa oapo ġwerĩ toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera. ⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ġa ndepiaga – kiroki ġa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ġa nembi'uaġwama nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoagwama ġa pe. Emo oyvyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'ġa ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembi'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehẽ ndohygi'i'i po ti mbatera ġa ndehe nehẽ, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹ —Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhẽ ġa ndehe nhaporemõ, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ga erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ġa cinco mil. Kunhangwera'ġa ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ġa ndehe no. ¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhuruka pãõ ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ėukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ėukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerẽ nehẽ javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirẽ.

¹⁴ Hepiagame pevove'ġa ei a'ero:

—Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pãõ imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga tuhẽ! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga vvyva koty javo. Ga tuhẽ reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko javo ji ve nehẽ,” ei ga. “A'ea rehe rũi ji ruri vvyva koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurã Jesus'ga hoa'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero yvytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ypiahu pe. ¹⁷ Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri. ¹⁸ Kiro yvyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe. ¹⁹ Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ypyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrũpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ġa vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ġa ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pão Jesus'ga nhi'igirẽ Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahã ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga rekoi a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ġa gweru yhara cidade de Tiberiades hugwi kiro imboja pevo ġa pyri. ²⁴ Gayhara pype ġa aġa'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ġa ndohepiaga'javi Jesus'ga pevo. Aerẽ ġa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pãohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ġa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ġa ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurã ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga. Pe'uuhu pe pão nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurã ko pe ji rekaruhui toro'ua'ja ti javo, ei ga ġa pe. ²⁷ Tape'aġatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporoġita pyahu avuirama ahe mongoaġwama – a'ea rehe po pe aġatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporoġitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehẽ. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jihi Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoi jipi nehẽ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehẽ? ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁰ A'ero ġa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehẽ ndereroviaragwama nehẽ? ei ġa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehẽ? ei ġa.

³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u maná mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ġa javo,” e'i, ei ġa.

³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Moisésva'ea rũi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ġa pe. ³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura ogy yvaga hugwi vyakotyve'ġa mboheaporoġitapyahuavo ġa mongovo avuirama, ei ga ġa pe.

³⁴ A'ero ġa ei ga pe:

—Kotihĩtihĩ ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ġa.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jiji ayy Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jiji po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo nehẽ. Ga i'urame pão avova'ea po ti ġa jugweja'javi nehẽ. Oy'urame po ti ġa ygweja'javamo nehẽ, ei ga. Po ti ji rehe ġa jikogame a'ero po ti ġa ndopotara'javi hajiheve'ġa omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoġitapyahuavo,” e po ti ġa nehẽ. Ga po ti horyoryve'ymi a'ero jireheva'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga. ³⁷ Jiruva'ga ombuhurukarame ji pyri po ti ġa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ġa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eaġwami ġa pe ji ndopopotari pe jireheva'ero jave'yma ġa pe, ei ga. ³⁸ A'ereki ji ayy yvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara'ga: “Kiroki ġa ji ġa mondouka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ġa tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera pa ti ġa ġamanoa hugwi ejivyra'javame yvya koty nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehẽ,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jiji po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhũrame ga euhui jiji ko pãohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rũi naerũ José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhẽa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerũ: “Ji ko ayy yvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ga jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehẽ, ei ga. ⁴⁵ Nahã Tupana'ga nhi'ĩġa mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehẽ,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'ĩġa ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki ndohepiagi tuhẽ ġa ga a, ei ga. Jiji jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerẽ po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. ⁴⁸ Jiji ko pãoheteramo ako. Jiji amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u maná pãoramo ongae'ỹi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pãohetea ki a'e te ogy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehẽ, ei ga. ⁵¹ Jiji ko pãoheteramo ako jijyva yvaga hugwi ġa mongovouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga. Pãohetea – akoja ti ji amondo pe me nehẽ tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi vyakotyve'ġa ndepyga ġa mongovouka nhimanorame nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵² Ganhi'ĩġa renduvame judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'ĩġayvari a'ero.

—Marã po ti ga imbuhurukarhui gwa'oa nhande ve nehẽ tape'u ti javo? ei ġa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporoġitapyahui avuirama nehē, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġa ko heaporoġita pyahu avuirama. Aerē po ti ji ġa mbogweravi jijivyra'javame nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ġanembi'ua tuhē jirekoa pavēi. ⁵⁶ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġahā ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ġa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ġa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ġa o'u jira'oa – jihi ti ġa mongo pyahu nehē no, ei ga ġa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pāoheteramo – a'ea o'jy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerē omanomo hako, ei ga. Pāohetea ġa i'urame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehē. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ġa jatykahava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'iġa ġa pe ga erame to'u ti ġa jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ġajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahā Jesus'ga he'yive'ġa mbo'embo'ei ġa nderekovo. Henduvame ganhi'iġa ġa ei ojohupe:

—Onhimi hete ganhi'iġa nhande ve, ei ġa. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ġa.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ġa'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ġa pe:

—Nhinhi'iġa pe monhimboahivuhui naerū? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jijjiupira yvagi pe nehē – perope ji ajuvypy – marāi po ti pe nehē naerū? ei ga ġa pe. ⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporoġita pyahu yvyakotyve'ġa mongovo. Yvyakotyve'ġa nomboheaporoġitapyahui ojipe'ġa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'iġa rendukurame ji pe mboheaporoġitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongovouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iġa, ei ga ġa pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. Ga mbo'eypyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'ġve'ġa. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerē ga mondouka guardas'ġa po pe ga pyhygauka ġa pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'iġa, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe,” ei ga ġa pe.

⁶⁶ A'ero jara'ġa pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ġa novīa. Kiro ġa ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ġa pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ma'ġa pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahā ti pe ndeaporoġitapyahuro pejikovo nehē,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Opomo'emo'ē ji jijive dozeva'ero ikwehe novīa, ei ga ġa pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ġa pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ko dozeve'ġa novīa. Judasva'ea ki a'e te aerē Jesus'ga pyhyguka ga mondovouka.

7

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Ga ndohopotari Judéiapeve'ğa gwyri pe. A'ereki pevove'ğa nduvihava'ğa e'i tijuka ga javo. ² A'ea rupi ko judeus'ğa oapo ġwerĩ toryva huvihava. A'ea japorame ġa oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irũ'ğa ei ga pe:

—Pevo ti eho Judéiapeve'ğa gwyri pe, ei ġa. Nde erembo'embo'e ġa pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ġa pyri a'ero tohepia ti ġa nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotarame po ahe hepiukari ojipe'ğa pe ġwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ġa pe nhaporemõ a'ero, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairũ'ğa vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ġa pe. ⁷ Kiroki ġa noarõi Tupana'ga – ġa nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ġa nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ġa pe jipi ġandekote'varuhua, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Onhi'igirẽ ġa pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galiléiapeve'ğa gwyri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irũ'ğa hoi toryvi pe. Aerẽ Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ğa ndovakie'ỹ. ¹¹ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akoja'ga naerũ javo.

¹² Igwete he'yive'ğa nhonhi'igayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ğa ei:

—Pyry hete ga.

Jara'ğa etehei ga pe:

—Ga iporomoandyandyjuhu, ei ġa o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ğa gwuvihava'ğa hugwi. Nurã ġa nonhi'igi ojipe'ğa ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ġa javo ġwaramo.

¹⁴ Três Jesus'ga kiri ġa japorame toryva. Japopave'ymame ga hoi ġajatykahavuhua pyri pevove'ğa mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa nhimomby'ai ganhi'iga renduva.

—Marã po ga ikwahahetei mbatera? ei ġa. A'ereki ikwahavipyra'ğa nombo'eangavuhui ga, ei ġa.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Nhiremimbo'ea rũi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ġa pe. ¹⁷ Kiroki ġa oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ġahã po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ġa pe nehẽ, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhẽ ga imombe'ui,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei ga. “Gwemimbo'etehea rũi ga omombe'u,” e po ti ġa nehẽ ji mombe'urame ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ġa omombe'u ġwemimbo'etehea – ġahã e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ğa ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ġa e'i poro – ġa nomoandyandy ojipe'ğa. A'itituhẽva'ea ġa omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iga inoġa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ğa ei ga pe:

—Anhaġa nde pojykauhu nde mboheagwyryva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ġa. Ma'ğa nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

A'ereki ġa ndokwahavi ve gwuvihava'ğa nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoí ahemonhimomby'ava'ea sábadó rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sábadó rupi nhandeporavykye'yma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²² Pehe na jitehe peapo mbatera sábadó rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ga nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ípo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rúi reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'yra'ga nakwanha pi'ria sete pekirirê ga'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³ Po pekipava horame sábadó apiavo a'ero sábadó rupi tuhê pe ga kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sábadó rupi amombi pa akoja'ga ka'nahûa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerû? ei ga ga pe. ²⁴ Tape'euhui ti ikwahahetee'yname i'ara tehe hepiagame. A'itituhêva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ga pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵ Igwete jara'ga Jerusalémmeve'ga ei ojohupe:

—Akoja'ga rúi naerû – kiroki ga nhandervihava'ga ojuka potaruhu ga? ei ga. ²⁶ Pehepia ti, ei ga. Gandovaki hete ga nhi'inhi'igi. Emo ga nde'i reki ga pe, ei ga. Mara'ngu po ga javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhê Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ga euhui ga pe naerû? ei ga ojohupe. ²⁷ Ga ko a'ea rúi reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ga. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ga ojohupe.

²⁸ A'ero Jesus'ga eaahyahi ga mbo'erame gajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerû? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rúi reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhêve'ga. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹ Jihi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ga pe.

³⁰ A'ero jara'ga Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ga ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹ He'yjuhu hete reki ga – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ga ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ga. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japoí ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehê.” Poa po nhande ndia'ei, ei ga. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ga. Ga ko Cristoramo tuhê a'ero, ei ga.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ga imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga rekoí javo. Ganhi'iga renduvame fariseus'ga ei a'ero ikwava'êhara'ga nduvihava'ga pavêi:

—Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ga ei guardas'ga pe – kiroki ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua. A'ero ga ei ga pe:

—Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ga.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ga pe:

—Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehê, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehê – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehê tiandepoko ti ga javo ji ve nehê novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehê, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ga pe.

³⁵ Igwete judeus'ga nduvihava'ga ei ojohupe:

—Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehê javo? Mome tuhê po ti ga houhui a'ero nehê naerû? ei ga. Nhandere'yja'ga pyri po ti ga hoi nehê naerû? ei ga, kiroki ga okwaki'o judeus'garûive'ga gwyrui pe? ei ga. Ombo'e po ti ga judeus'garûive'ga pevo nehê naerû? ei ga novia. ³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehê novia. Emo po ti pe

ndajirepiaga'javi tuhẽ nehẽ,” ei ga, ei ġa. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ġa. Gara pe po ga euhui naerũ? ei ġa ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ġa toryva apovo. Aerẽ mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'ĩga hahyahi ġa pe:

—Kiroki ġa yhya pota oygwejamo – tuhu ti ġa ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ġa pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ġa opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavẽi – tojiko ti ġa ji rehe a'ero. A'ero po ti ġa herekoi a'ea nehẽ yhya'java'ea – kiroki a'ea ġa mboheaporoġita pyahu ġa mongovo, ei ga ġa pe. ³⁸ Ga jikogame ji rehe po ti ġa herekohetei yhya'java'ea nehẽ. Ji mombe'umbe'u po ti ġa ojipe'ġape'ġa pe nehẽ, ei ga. Henduvame po ti ġa jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui ġa mongovo Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ga jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ġa pyri nehẽ a'ea ti togwereko katu ġa javo nehẽ, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ġa pyri.

Onhonhi'ĩgayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ġa ġwendu Jesus'ga nhi'ĩgame. A'ero jara'ġa ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharamo tuhẽ Moisésva'ea remimombe'uhara'ga, ei ġa.

⁴¹ Jara'ġa ei:

—Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahã, e'i tehe jara'ġa ġa pe. Jesus'ga ko Galilíapeve'ga. Cristo'ga po ti Galilíapeve'ga rũi nehẽ! ei ġa. ⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymyminoro nehẽ,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ġa.

⁴³ Nahã ġa nhonhi'ĩgayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴ Jara'ġa ga pyhy pota novĩa. Emo ġa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ġa jivyri ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pyri fariseus'ġa pyri no. Igwete ġa ei guardas'ġa pe:

—Maranuhũrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ġa ġa pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ġa ei:

—A'ea ko jara'ġa nhi'ĩga ja rũi ga nhi'ĩgame, ei ġa. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ġa ġa pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ġa ei ġa pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ġa ġa pe. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa. ⁴⁹ Avove'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Gahã ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ġa pe nehẽ peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ġa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ẽ Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'ĩga javo. Igwete ga ei ġa pe:

⁵¹ —Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ẽ ti ġa nhimombe'urame pe me. Ikwahavirẽ ġandeaporoġita ti pyry pe ei ġa pe,” e'i

aherembikwatijara nhande ve, ei ga ġa pe. Jesus'ga nhi'ġa renduve'yname xa'ete'varuhuyme ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ġa pe.

⁵² Nurã ġa ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galilíapeva'ero jitehe naerũ? Nurã nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ġa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ġa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa Galilíapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ġa. Jesus'ga ki a'e te Galilíapeva'ero, ei ġa ga pe.

[⁵³ Igwete ġa kwaki'opavi ogwovo ġwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ġwembirekova'earũiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ġa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ġa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ġa mbo'embo'eavo. ³ A'ea rupi judeus'ġa mbo'ehara'ġa hẽa pyhygi hẽa rerua fariseus'ġa pavẽi. Hẽa ġwembireko'garũive'ga rerekorame ġa hẽa pyhygi hẽa rerua hẽa mo'ama Jesus'ġa pyteri pe. ⁴ Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hẽa ġwembireko'garũive'ga. Nurã ore hẽa pyhygi hẽa rerua, ei ġa. ⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ġa jukavo kunhangwera'ġa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ġa Jesus'ga pe. Marãi re po nde naerũ? Toroapi ti hẽa naerũ? ei ġa.

⁶ A'ereki ġa e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'ġa, ei ġa. Ga nhanenhi'ĩpondekwate'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhanderuvihava'ġa pe nehẽ. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'ġa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ġa pe nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe: “Marãi re po nde naerũ?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opũa pyvõ ikwatija yvya rehe. ⁷ Ndopigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ġa pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hẽa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java. ⁹ Ganhi'ġa renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eva'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hẽa. Pevo hẽa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hẽa pe.

—Mahã akoja'ġa naerũ? ei ga. Ga nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hẽa pe.

¹¹ —Ahã tuhẽ, ei hẽa.

—Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hẽa pe.]

Jesus'ga omomytu'ẽ nhande ve

¹² Aerẽ Jesus'ga nhi'ġa'javi he'yive'ġa pe:

—Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavaġwama. A'ereki mytu'ẽ nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ẽ yvyakotyve'ġa pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroki ġa ojiko ji rehe ji nhi'ĩpo'ruavo – ġa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhẽ po ti ġa Tupana'ga gweaporoġitapyahuro nehẽ, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete fariseus'ġa ei ga pe:

—Nde tehe erenhimombe'u, ei ġa. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'ġa ndetehero ġwaramo, ei ġa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ġa pe:

—A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhẽva'ea rupi katu nhinhimombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhẽ akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ara tehe pe pehepia. Ikwahahetee'yma pe etehei ġa pe a'ero peko

te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko yvyakotyve'ğa jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ğa pe, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁶ Ji erame poa ға pe a'itituhẽva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rui a'e. Ore memei oro'e jiji jiruva'ga pavẽi nhimbuhurukara'ga pavẽi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: "Mokonha'ğa imombe'urame mbatera na tuhẽ javo a'ero hupi katu ғанемби'ea," e'i. "A'ereki ға memei e'i a jupe," e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jiji anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁹ A'ero ға ei ga pe:

—Mahã nderuva'ga naerũ? ei ға ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhẽ, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ға pe. Po pe ji kwahavi tuhẽ hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ға pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ға mbo'erame judeus'ğa jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ğa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ға pe ға mbo'eavo. A'ero jara'ға ga pyhypotari novia. Emo ға ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerẽ Jesus'ga nhi'iğa'javi judeus'ğa nduvihava'ға pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehẽ, ei ga. Ji reka po ti pe nehẽ ore poko ti javo nehẽ novia. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ға pe.

²² Igwete judeus'ğa nduvihava'ға ei ojohupe:

—Marãi ga a'ero? Ojijukauhu po ti ga nehẽ naerũ? ei ға. A'ereki ga e'i: "Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri," ei ga, ei ға. Gara pe po ga ei? ei ға ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Pe ko yvyakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoğita te'varuhu pe yvyakotyva'ero ғwaramo. Ji ko na rui, ei ga ға pe. ²⁴ Nurã ji ei pe me ko: "Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehẽ," ei ga ға pe. Na tuhẽ, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehẽ, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ғwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

²⁵ —Mome ahe tuhẽ nde naerũ? ei ға ga pe.

—A'ea ypy tuhẽ ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ға pe. ²⁶ Opomombe'uahivuhu tuhẽ po ji hamo pe ndekote'varuhuro ғwaramo. Emo ganhi'iğa jate ko ji amombe'u yvyakotyve'ға pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'iğa ko a'itituhẽva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga ға pe.

²⁷ Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ğa nduvihava'ға pe ga erame ға pe. ²⁸ Nurã Jesus'ga ei ға pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehẽ, ei ga. "Ga ko Tupanamo tuhẽ oko," pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga. "Ga ko ndokoi ғwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo," pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga ға pe. ²⁹ Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavẽi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemağwama ji rehe, ei Jesus'ga ға pe.

³⁰ Henduvame ganhi'iğa jara'ға jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹ Igwete Jesus'ga ei judeus'ға pe – kiroki ға ojiko ga rehe:

—Po ti pe ndekoi nhinhi'iğa rupi jipi jireheva'ea tuhẽ po ti pe ndekoi nehẽ, ei ga.

³² Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehẽ a'itituhẽve'ga. Ga kwahava ғwaramo po ti pe piro'yro nehẽ, ei ga ға pe.

³³ Igwete ġa ei ga pe:

—Maraname nde euhui poha ore ve? ei ġa ga pe. Oreremimbotarimova'ea rehe jate tuhē ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ġa. Orepipro'y tuhē ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhē ġa ore rehe, ei ġa. Marāi nde ore ve naerū: “Pepiro'y po ti pe nehē”? ei ġa ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndipiro'yi tuhē okote'varuhua hugwi. Gandekote'varuhua ipopoaka hete ġa ndehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁵ Nahā aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eve'ga po omondomondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ga potara'jave'ymame ga ġa mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'ya'ga ki a'e te ga nomondoi tuhē. Gae'ŷe'ymi opyta uva'ga pyri gara'ya'ga ġwaramo, ei ga. ³⁶ Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ġa pe. Gara'ya ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehē, a'ero po ti ndipopoakari tuhē pe ndehe nehē, ei ga. ³⁷ Pe ko Abraãova'ea rymyminororo peko novīa. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸ Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehendur penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehendur katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ —Abraãova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

—Abraãova'ea rymyminororo po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rūi ko Abraãova'ea rekoi hako! ⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvet-ero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arōhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³ Marā pe ndapekwahavihu nhinhi'īga naerū? ei ga. Pe napehendupotari nhiremimombe'ua. Nurā pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhē peko okote'varuhuve'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapopyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhēva'ea rehe. A'ereki a'itituhēva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporogita rupi. A'ereki ga i'mbeuhuve'ga tuhē. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurā ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhēva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerū? Ndapehepiukari tuhē po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marā naerū? Ji a'itituhēva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁷ Tupana'gareheve'ġa ġwendu katu ganhi'īga. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'īga gareheva'ero pejikoe'yma ġwaramo, ei ga ġa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ġa nduvihava'ġa ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rūi reki, e'i tehe ġa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhaġa nde pojykauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Oromombe'u katu nde a, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Anhaġa ndajipojyka'i tuhē, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ġa pe. ⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ġa pe tanhimbohete ti ġa javo. Ojipe'ga e'i

nhimbohetea rehe tombohete ti ġa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ġa pe. ⁵¹ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'igā – okoe'ymi po ti ġa nehē, ei ga ġa pe.

⁵² Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Nurā ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhaġa nde pojyka tuhē, ei ġa ga pe. Abraāova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ġa. Marā kiro nde euhui naerū? “Kiroki ġa ġwendu katu nhinhi'igā – ġa po ti okoe'ymi nehē,” ereteheuhu nde, ei ġa ga pe. ⁵³ Omano ko oreramonhava'ea Abraāova'ea hako. Tupana'ga nhi'igā mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ġa. Nde po nderuvihavuhu Abraāova'ea hohe naerū nhirendukatuve'ġa po ti okoe'ymi javo naerū? ei ġa. Mome ahe tuhē nde naerū poha nde eaġwama? ei ġa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ġa pe. ⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhē ga. Igwete ji hendukatui ganhi'igā no, ei ga. ⁵⁶ Penamonhava'ea Abraāova'ea jiruraġwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa ei ga pe:

—Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ġa. Marā nde Abraāova'ea repiaguhui naerū? ei ġa ga pe.

⁵⁸ —Tamombe'u katu tuhē ti pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Abraāova'ea are'ymame kiromo tuhē ji rekoj Tupanamo, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ġa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ġa hugwi a'ero ogwovo judeus'ġa jatykahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerē ohorame Jesus'ga hehae'ỹve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe a'ero:

—Ma'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhē? ei ġa. Mara'ngu po garuva'ġa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhuavo? Marā? ei ġa ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Garekote'varuhua rūi ga mbohehate'varuhui, ei ga ġa pe. Garuva'ġa ndekote'varuhua rūi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehē. Nurā ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerē ypytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe aġwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ġa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerē nhande manorē tegwete nhande ve Tupana'ga mboukwahava, ei ga ġa pe. ⁵ Arimo mytu'ē nhande ve. Nurā nhande hepiagi ikwahavaġwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ēi yvyakotyve'ġa akaġi pe tokwaha ti ġa Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirē Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ỹve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷ —Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ÿve'ga hoi a'ero. Ojovaheirẽ ga hepiakatui ua. Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. ⁸ Aerẽ hehae'ÿgwera'ga rongakotyve'ga ga repiagi. Igwete ga ei jara'ga pavẽi – kiroki ga hehae'ÿve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ga ei:

—Akoja'ga rũi novĩa? ei ga ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ga.

⁹—Ga tuhẽ, ei jara'ga.

Emo jara'ga e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ga.

Hehae'ÿgwera'ga e'i ga pe a'ero:

—Ji tuhẽ ko a'ea, ei ga.

¹⁰—Marã nde rehakaturamo kirogwe a'ero? ei ga ga pe.

¹¹—Uhu ga ji pyri – Jesus ei ga ga pe, ei ga. Igwete ga ikotĩ yja gwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'igã rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'eğatui, ei ga ga pe.

¹²—Mahã ga naerũ? ei ga ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ÿgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ga poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japoi yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ga hehae'ÿgwera'ga rerohoi fariseus'ga pyri a'ero. ¹⁵ Igwete fariseus'ga ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo ağwamo naerũ?

—Omongy ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'eğatuagwama, ei ga ga pe.

¹⁶ Jararamo ga ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ga. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ĩpo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ga.

Jara'ga e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahemonhi-momby'ava'ea jipi hamo, ei ga.

A'ero ga nhonhi'igayvari ga rehe. ¹⁷ Igwete ga ea'javi hehae'ÿgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ga ga pe. Po ga nde mbohehakatui marã re po nde ga pe a'ero? ei ga.

—Tupana'ga nhi'igã mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ga ga pe.

¹⁸ Emo judeus'ga nduvihava'ga ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ga novĩa.

A'ero ga hehae'ÿgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhẽa reheve.

¹⁹—Pe'ji katu ti ore ve, ei ga ga pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novĩa? ei ga. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ga ga pe.

²⁰—Ga orera'yra'ga tuhẽ, ei ga. A'iti tuhẽ ko ga ndahehai o'arame ikwehe novĩa. A'ea ore orokwaha hete, ei ga ga pe. ²¹ Emo gambohehakatua gwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'eğatui kiro? oro'e ore, ei ga. Ma'ga omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatua gwera, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehẽ, ei ga ga pe.

²² A'ea ga ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ga nduvihava'ga e'i ojohupe: “Kiroki ga e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ẽuka hete ti ga mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehẽ tura'javyme ti ga ipype javo nehẽ,” e'i jipe judeus'ga nduvihava'ga ojohupe. ²³ Nurã hehae'ÿgwera'ga ruva'ga ei ga pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohehakatua gwera javo,” ei ga ga pe. A'ereki ga okyhyji hete gwuvihava'ga hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ga hehae'ÿgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhêva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ġa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ġa.

Jesus'ga pe ġa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵—A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Aġwamo ji rehakaturu hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa ei ga pe:

—Marã ga nde rerekoi nde mbohehakatuvavo? ei ġa ga pe.

²⁷—Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ġa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ġa pe. Maranuhūrame pe hendupotara'javuhui naerū? Peko pota pe gareheva'ero no naerū? ei ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ġa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ġa. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ġa. Akoja'ga reki ma'ġa e'i ga pe ga mbuhurukaraġwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ġa ga pe.

³⁰—Mbiperanuhū ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ġa pe. Ga ji mboheha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ġa ga mbuhuruka javo, ei ga ġa pe ġa nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ġa nhi'ġa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ga ki a'e te – kiroki ġa ga mbohete tuhē okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ġa Tupana'ga ġwendu katu, ei ga ġa pe. ³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ÿve'ġa moma'eġatua – kiroki ġa ndahehai o'arame. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ġa pe. ³³ Po Tupana'ga rūi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ġa pe.

³⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Na tuhē ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ġa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerū? ei ġa ga pe.

A'ero ġa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ÿve'ġa'jave'ġa

³⁵ Aerē Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ġa hehae'ÿgwera'ga onga hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶—Ma'ġa naerū? ei hehae'ÿgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷—Erehepia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'ġa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸—Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykahara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerē Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ġa po ti ojiko ji rehe. Jara'ġa po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki ġandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahã, ei Jesus'ga. Hehae'ÿve'ġa ndokwahavi jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ÿve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ġa e'i reki: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja ikwahave'yma. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” ei ġa ji ve, ei ga. Nurã po ti ġa Tupana'ga kwahavi tuhē a'ero nehē ojikogame ji rehe nehē, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ÿve'ġa ja rūi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ġa novia, ei ga. Ki ġa tuhē po ti ndokwahavi Tupana'ga a'ero nehē. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ga nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Jararamo fariseus'ga ġwendu ganhi'ġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Ore ve po nde ei naerũ: “Ga ko hehae'ÿve'ğa ja ndokwahavi”? ei ға ga pe.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Pyry po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ÿve'ğa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ға pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ÿve'ğa ja rõi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ға pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

¹⁻² Igwete Jesus'ga ei ға pe ға mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rõi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ғwencymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ғwendu katu ganhi'iga. ⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'iga, ei ga. ⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhẽ. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'iga. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ға pe.

⁶ Nahã Jesus'ga ei moroğitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ға pe. Emo ға ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ға ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'jave'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ға pe no:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ğa hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vyakotyve'ğa oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jihi jate ға mongo gareheva'ero, ei ga. Jihi jate ға mbo'euka ғandepiakatuhara'ğa pe no, ei ga. ⁸ Kiroki ға ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ğa javo novia – iporomive'ğa ja ға ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ға Tupana'gareheve'ğa pyri ға nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ğa ki a'e te nohenduvi ғанhi'iga, ei ga ға pe. ⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ға pe. Ji pyri ға nduri javo. “Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri,” ei ға ji ve, ei ga. Ga erame ji ve po ti ji ға mongoi Tupana'gareheva'ero ға nderekokatuavo nehẽ. A'ero po ti ға inoğatui opy'a okovo nehẽ, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ға pe nehẽ ға ndepiakatuavo ға nderekovo nehẽ, ei ga ға pe. ¹⁰ Iporomive'ğa uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ға. A'ea rehe jate ға nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporogita pyahu ti ға mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ға Tupana'ga pyri nehẽ no, a'e ji, ei ga ға pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'jave'ga

¹¹ —Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ға pe. A'ereki ji ahapia katu jijiheve'ğa. Gandepykavamo po ti ji manoi nehẽ tomanoyme ti ға javoji, ei Jesus'ga ға pe. ¹² Ji ko ojipe'ga ja rõi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerencymbava nde ve javo tehe, ei ga. Gwencymbava rõi ғwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurã ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. ¹³ Oka'nhy ga

ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'ağataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rũi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Ji ko ga ja rũi a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁴⁻¹⁵—Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ga. Ga ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi ġandepykavamo nehē no, ei ga. ¹⁶ Ga ndeheve ji areko hajiheve'ga jijiheva'ero no. Ga ko judeus'ğarũive'ğa, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ġa jijihe nehē. A'ero po ti ġa hendukatui nhinhi'iğa nehē, ei ga. A'ero po ti ġa nhaporemo ġa ndekoi jireheva'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ğa judeus'ğarũive'ğa, ei ga. Ji tehe po ti ġandepiakatuha nehē ġa ndepiakatupava nehē, ei ga ġa pe.

¹⁷—Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji ġandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga. ¹⁸ Ji jujukaukare'ymame nhiarōe'ỹve'ğa pe po ti tegwete ġa pe jujukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jujukaukari ġa pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijjukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahã po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Kiro judeus'ğa nduvihava'ğa nhonhi'iğayvara'javi Jesus'ga nhi'iğa renduva. Jara'ğa e'i onhimongyavo:

²⁰—Anhağa opojoyka ga mboheagwyrivuhavo Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Maraname pe henduvuhui ganhi'iğa naerũ? ei ġa jara'ğa pe.

Jara'ğa ki a'e te e'i:

²¹—Ga nde'i te nanongara pe anhağa opojoykame, ei ga. Anhağa nomoma'eğatui reki hehae'ỹve'ğa a, ei ġa.

Nahã judeus'ğa nduvihava'ğa nhonhi'iğayvari Jesus'ga nhi'iğa rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

²²⁻²³ Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ğa jatykahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe ġambo'ehai pe – a'ea pe ġa ei Salomãova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ğa japo toryva pevo cidade de Jerusalém me. A'ea rupi ġa ojapyakaaka oatykahavuhua apopava rehe. A'ereki ymy onga apopavame ahe okwava'ẽ Tupana'ga pe ġwino teni javo ga pe. ²⁴ Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ğa nduvihava'ğa nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehũ po ti nde nhimombe'ui ore ve nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ġa ga pe.

²⁵—Anhimombe'u tuhē ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'iğa. Nhirembiapo – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ġa pe. ²⁶ Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rũi, ei ga. ²⁷ Jireheve'ğa ġwendu katu nhinhi'iğa, ei ga. Akwaha hete ji ġa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ġa ndekoi jipi, ei ga ġa pe. ²⁸ Amboheaporogita pyahu ko ji ġa kiro, ei ga. Aerē po ti ji ġa nderohoi yvagi pe ġa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē no. A'ero po ti ġa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga ġa pe. Ndipe'akavi ġa ji hugwi, ei ga. ²⁹ Jiruva'ga – gaha ġa mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ğa hohe pa. Nurã ndipe'akavi ġa ga hugwi, ei ga. ³⁰ Ojipeji ko ore rekoi Tupanamo jihi jiruva'ga pavēi, ei ga ġa pe.

³¹ A'ero judeus'ğa nduvihava'ğa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapo novĩa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marãva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³³—Pyryva'ea rehe rũi ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde vvyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novĩa. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ġa pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga – kia koi a'itituhẽva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶ Maranuhũrame pe euhui ji ve naerũ ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhẽ Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremimbota-rimova'ea rehe nehẽ,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'ĩga, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhẽ japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhi'ĩga a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavẽi jihi jiruva'ga pavẽi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavẽi okovo. Jihi ajikoty'a jiruva'ga pavẽi no, ei ga ġa pe.

³⁹ Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novĩa. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope João'va'ea ġamobatizagweri pe. ⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázaro'va'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirũa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ġa pavẽi. Ga ko Martahẽa Mariahẽa pavẽi. (Mariahẽa ko akajahẽa – kiroki hẽa aerẽ omongy nhandya perfume nhandepojykaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hẽa imomikaġi gapya o'ava pyvõ.) Hẽakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirũa. ³ Nurã Maria'ġa ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojykaharete'ga pe itetirũa hete kiro garemiarõhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'ĩga Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'ĩga imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirũa nomomanoukaraġwami ga, ei ga. Gatetirũa ko Tupana'ga ruvi-havuhuhetea repiukaraġwama tokwaha ti ġa jiruvihavuhuhetea no, ei ga. Gatetirũaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehẽ ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ġa ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe. ⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirũa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ẽ pevo upa. Mokõi ga kiri pevo jitehe. ⁷ Kirẽ ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ġa gwyri pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸ —Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ġa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahã javo ġa pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari yvya rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ẽ nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yma ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Aġwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Aġwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nianemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ẽ ġwemimbotarimova'ea nhaneakaġi pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerẽ po ti ypytuna ja

nhande ve nehẽ. A'ereki aerẽ nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhẽ ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ga pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerẽ Jesus'ga ei ga pe no:

—Nhaneremiarõhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ga pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ga ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohigatui nehẽ, ei ga ga pe novã.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ga oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ga pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ga pe. ¹⁵ Ji rekoe'yma gwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehẽ tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurã ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ga pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ga ga pe – igwete ga ei jara'ga pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavêi a'ero nehẽ, ei Tomé'ga ga pe.

A'ero ga hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko gambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ga horame Betânia pe ga imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ga pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirẽ itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noğa, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros. ¹⁹ Pevove'ga ohooho a'ero Martahêa pyri Mariahêa pyri no ga porogwetyga. ²⁰ Igwete Martahêa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hêa hoi tahovatĩ ti ga javo. Mariahêa ki a'e te onga pype hêa reni upa. ²¹ Igwete Martahêa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hêa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa Jesus'ga pe. ²² Kirogwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hêa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hêa ga pe.

²³ —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehẽ, ei Jesus'ga hêa pe.

²⁴ —Akwaha ji ahekweravağwama aerẽ mbapava koty Tupana'ga omanove'ga mbogwerapavame nehẽ, ei hêa.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei hêa pe:

—Jihi ko ga mbogweraharamo ako ga mongovo, ei ga. Kiroki ga ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ga ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga hêa pe. ²⁶ Kiroki ga heaporogita pyahu ojikoga ji rehe – gahã po ti ndohoi tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oko hete po ti ga Tupana'ga pyri avuirama okovo nehẽ, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hêa pe.

²⁷ —Arovia ji, ei hêa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hêa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga yvya koty javo, e ko ga nde ve, ei hêa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

²⁸ O'erẽ Jesus'ga pe Martahêa jivyri ua onga pe. Igwete hêa hoi oirũhêa pyri Mariahêa pyri. Gandovakie'y hêa hoi javo hêa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hêa. “Tuhu ti hêa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hêa Mariahêa pe.

²⁹ A'ea renduvame kotihĩ hêa po'ami ogwovo ga pyri Mariahêa. ³⁰ Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoi – perope Martahêa oho ga rovatiamo. ³¹ Kiro Mariahêa po'ami nhandaipe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ga hêa pavêi oko onga pype hêa porogwetyga – gwepia ga hêahoa. Nurã ga ei ojohupe novã:

—Kiro hêa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ga novã. Xaho ti hêa reviri a'ero, ei ga ojohupe a'ero.

³² Kiro Mariahêa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hêa ndurugi ġwenypy'amo gapy pyri.

—Jesus, ei hêa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hêa ga pe.

³³ Jesus'ga gwepia hêajehe'oa ġajehe'oa reheve – kiroki ġa uhu hêa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. ³⁴ Igwete ga ei:

—Mome pe ahe noġi raji'i? ei ga ġa pe.

—Herejo hepiaga, ei ġa ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga jehe'oi.

³⁶ —Pehepia. Ga oarõ hete ahe! ei ġa ġajehe'oa repiaga.

³⁷ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Ga omoma'eġatu hehae'ÿve'ga raji'i, ei ġa. Tegwete po ga pe naerũ Lázaro'ea manoagwama mombiga raji'i naerũ? ei ġa ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'ea

³⁸ Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

³⁹ —Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

A'ero Martahêa ei ga pe:

—Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorê, ei hêa ga pe.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhetea nehê,” ei ga hêa pe.

⁴¹ A'ero ġa ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

—Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe. ⁴² Nde ji rendu katu tuhê jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ġa ndovaki togwerovia ti ġa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

⁴³ Onhi'igirê Tupana'ga pe Jesus'ga ea'hyi:

—Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

⁴⁴ A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaġa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ġa omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvõ jipi ahe mondorame ahe noġa ita kwaruhua pype jipi.

—Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ġa – kiroki ġa uhu Mariahêa pyri. A'ereki ġa gwepia Jesus'ga remimbogwerava. ⁴⁶ Jara'ġa ki a'e te oho fariseus'ġa pyri imombe'gwovo.

—Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ġa ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ġa ei ikwava'êhara'ġa nduvihava'ġa pavêi:

—Timbojatyka jara'ġa a'ero ġamoġitahara'ġa.

Igwete judeus'ġa moġitahara'ġa jatypavavi javo ojohupe.

—Marã po ti nhande rekoi nehê naerũ? ei ġa ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. ⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ġa nhaporemõ ġa jikogi ga rehe nehê, ei ġa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhetero,” e po ti ġa ga pe a'ero nehê, ei ġa ojohupe. Huvihavuhu'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehê: “Judeus'ġa po ti nanhirendukatua'javi

kiro a'ero nehẽ,” e po ti ga nehẽ, ei ġa. A'ero po ti ga soldados'ġa mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ġa javo. “Gajatykahavuhua po ti pemomba pa nehẽ no,” e po ti ga soldados'ġa pe nehẽ, ei ġa ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi – kiro ga ei ġa pe:

—Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ġa nianemo-manoukari pa nehẽ. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti nhande judeusramo, ei ga ġa pe. Nanongara po ti pyry pe me nehẽ, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ġa pe.

⁵¹ Ga rui onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoagwama judeus'ġa ndepykavamo. ⁵² Judeus'ġa pe jate rui reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ġa pe judeus'ġarui'ġa pe ga manoi no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe ogwyri pe nhaporem. Omano ga Tupana'gareheve'ġa pe nhaporem tojihe'ae'a ti ġa ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoagwama. A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'igi javo jipi.

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ? ei ġa javo ojohupe.

⁵⁴ Nurã Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ġa ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero ġwemimbo'ehara'ġa pavēi.

⁵⁵ Kiro judeus'ġa oapo ġweri toryva. Páscoa ei ġa jupe. A'ero ġa hoġahoi kiro ogwya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ġa hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶ A'ero ġa Jesus'ga rekarekari novia. Igwete ġa nhomonhi'inhi'igi ojatykahavuhua pype o'ama.

—Marã pe a'ero naerũ? ei ġa ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehẽ? ei ġa. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehẽ? ei ġa ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ei ġa pe fariseus'ġa pavēi:

—Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ġa ġa pe.

12

*Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe
(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)*

¹ Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ġa japo toryva Páscoa Jerusalém me nehẽ, ei ga ġa pe. Xaho na'ẽ ti Betânia pe, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Igwete ġa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ² A'ero pevove'ġa japo mbatera Jesus'ġa pe to'u katu ti ġa ore pyri javo. Igwete Martahã herueruri mbatera ġa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ġa pavēi. Igwete ġa i'ui. ³ Kiro Mariahã heruri perfume nhandya. Nardo ei ġa jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hã omondo hehe. Meio litro hã gwereko. Kiro hã heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hã imomikaġi gapya o'ava pyvõ. Ikatigahiva ohgahi onga rehe. ⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerẽ opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhũrame hã nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepyi hã pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'yve'ġa pe po hã imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'agataruhui reki imbatere'yve'ġa ndehe Mariahã pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwerekko ahe Jesus'ga pe ġaitambere'ia rryu'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurã ahe nhi'igahyi Mariahã pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa rekoi jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hēa gwereko a'ea nhitȳhava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸ Okoe'ymi imbatere'ȳve'ġa pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va'ea

⁹ Kiro judeus'ġa ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰ Nurã ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa – ġa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga javo – igwete ġa ei ojohupe kiro:

—Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ġa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ġa judeus'ġa opohi kiro ġa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ġwaramo ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa hugwi. Nurã ġa Lázaro'ga jukapotari kiro.

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ġa Jesus'ga mombe'ui.

—Kiro po ti ga ruri nehē, ei ġa.

A'ero he'yjuhuve'ġa – kiroki ġa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ġa ei:

—Xaho ti ga rovatiamo, ei ġa.

A'ereki ojipe'ġa omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ġa pe.

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'igā mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ġa. Nahā ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei a'ero:

—Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ġa ojohupe.

Nurã Jesus'ga rura kwahavame ġa hoi ga rovatiamo. Igwete ġa hakā vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ġa ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ġa ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ġa.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ġa nduvihavuhuhetero,” ei ġa.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhē Tupana'ga rembikwati-jarukara ahe ve imombe'ujipei garuraġwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi garura rehe.

—Maraname tuhē Jesus'ga ruri nahā naerū? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga kweravirē ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ġa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwati-jarukara ahe ve. A'ero ġa ei: “Aherembikwati-jara omombe'u jipe tuhē reki Jesus'ga ruraġwama,” ei ġa ikwahava. “Na tuhē ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ġa. “Na tuhē nhande rekoi ga rerekovo ahe nhi'īpo'ruavo no ikwehe,” ei ġa ojohupe. Emo ga rurame ġa nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahā javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ġa ei ojohupe:

—Pehepia pe ġahoahivuhua ga pyri, ei ġa ojohupe. Xa'exa'e nhande ġa pe novĩa tapejikogi ga rehe javo ġa pe novĩa. Emo ġa oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ġa ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ġa uhu Jerusalém me ġa ndupi no – kiroki ġa uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ġa ko judeus'ġarũive'ġa. ²¹ Kiro ġa hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galilėiapeva'ea. Igwete gregos'ġa hoi javo ga pe.

—Filipe, ei ġa, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'ėi imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ġa jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ġa nhi'iġagwera ga pe. ²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ġwerĩ kiro japiavo jiruvi-havuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ġwerĩ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u katu tuhē pe me. Ha'yinha ityme'ymame a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ga itymame ha'yinha omano ramenhumĩ. Omano'aġirē henhunhamo. Kirē po o'aramo ha'yinha herekoahivuhui, ei ga ġa pe.

Omanoaġwama pe Jesus'ga ei ha'yinha mombe'urame. A'ereki omanorē ga okwer-ava'ja. He'yjuhu gareheve'ġa a'ero ga ġa mboheaporoġitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ġa oko hete ojihe ji arōe'yma – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ndokohetei ojihe aġwamo ji arōheteavo – ġa po ti oko hete aerē ogwovo Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Kiroki ġa jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ġa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ġa ndekoi ji pyri nehē no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa jireheva'ero oko – ġa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehē, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marãi po ti ji a'ero nehē? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apĩ, terembohahyukari ti ji ve nehē. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehē, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhē ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸ Apĩ, ehapiuka ti ġa pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerē po ti ji hepiukara'javi nehē no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei ojohupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ġa e'i ojohupe:

—Onaraġuhũ po.

Jara'ġa e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ġa pe:

—Ji ve rũi ko Tupana'ga ei, ei ga ġa pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ġa javo, ei ga. ³¹ Kiroġwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iġa nhiarōe'ỹve'ġa pe nehē. “Oko te'varuhu pa ġa,” e po ti ga ġa pe nehē, ei ga. Kiroġwe po ti Tupana'ga imombigi nhiarōe'ỹve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehē, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vyvakotyve'ġa ndeaporoġita tojiko ti ġa ji rehe javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ġa pe omanoaġwama nahã po ti ġa ji jukai yva rehe nehē javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

—Marã naerũ? ei ġa ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ġa yva rehe ji jukavo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ġa ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehẽ javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehẽ, ei ġa. Marã po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoaġwama naerũ? Ga ko Cristo'ga rũi naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amomytu'ẽ ji jiji tapekwaha ti a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kirẽ po ti ji namomytu'ẽa'javi pe me nehẽ. Imomytu'ẽrame ti pekwaha a'itituhẽva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ẽe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ġa ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytunarupe ohorame ahe ndokwahavi tuhẽ hepiage'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁶ Ji imomytu'ẽrame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhẽ jireheva'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ġa hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe novĩa. Ndojikogi reki ġa ga rehe Isaíasva'ea nhi'igagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'igã Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ġa pe nhaporemõ,” ei Isaíasva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ġa pe ġajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ġa Isaíasva'ea nhi'ĩpo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruahũ ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyme ti ganhi'igã nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“Tirojijyjyme ti nhandereaporõgita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isaíasva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhoġwenonde Jesus'ga ruvihavuheteaġwama.

⁴² Gande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ġa nduvihava'ġa. Nonhimombe'ui reki ġa ojipe'ġa ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ġa hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ẽuhukaryme ti ġa nhandejatykahava hugwi javo. ⁴³ Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ġa ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'igã omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerẽ Jesus'ga eaahyahi ġa pe:

—Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rũi ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁵ Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ⁴⁶ Ajo ji yvya koty ikwehe tamomytu'ẽ ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ġa ja rũi po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuavo a'ero. A'ereki mytu'ẽ ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'igã okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rũi ji ajo javo vyakotyve'ġa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga. ⁴⁸ Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'igã rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehẽ ġa nhinhi'igagwera rendukatue'yma ġwaramo nehẽ, ei ga. Nhinhi'igagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehẽ mbapava koty nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'igi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'iga, ei ga. ⁵⁰ Jiruva'ga nhi'iga rendukatua ko g'andekoagwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ga pe.

13

Jesus'ga ohei gwemimbo'eharava'ea pya

¹ Aerẽ Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ga japoitoryva Páscoa nehẽ,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. Oarõhetee'yimi ko Jesus'ga ojiheve'ga. Omanorame ga gwepiuka hete ga pe gwemiarõhetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera gwemimbo'ehara'ga pavẽi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporoğita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurã ahe ei oyvyteri pe:

—Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ga po pe topyhy ti ga ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui gwemimbo'ehara'ga pavẽi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereko pa ti ga gwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehẽ no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikãhava a'ea pyvõ onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype gwemimbo'ehara'ga pya iheiheita imomikamikağa tapy'ynhapira pyvõ oku'arupiva'ea pyvõ. ⁶ Igwete ga ruri Simão Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhẽ. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroğwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerẽ gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁸—Nderehei tuhẽ po ti nde jipya nehẽ, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rũi a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁹—Jesus, jipya jate rũi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakağa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemõ rũi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ga po pe ji pyhygauka nehẽ,” ei ga oyvyteri pe. Nurã ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemõ rũi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹² Gapyia iheipavirẽ Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei gwemimbo'ehara'ga pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhũrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³ Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ga pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhẽ ko ji, ei ga.

¹⁴ Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵ Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ga ji javijitehe, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶ Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rũi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rũi, ei Jesus'ga

ġa pe. Pepojoykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'e'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rŭi reki. Nurã ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Pekwaha pe nhinhi'iga kiro. Pe ji nhi'ipo'rurame po ti pyryvamo pe me nehẽ, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

¹⁸ —Pe nhaporemõ rŭi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ẽrame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatijarukaragwera, ei ga. Nahã ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinhi'igaġwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pãõ ji pavẽi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'igaġwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehẽ. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhẽ javo nehẽ, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhẽ pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea
(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ga pe: —Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhẽ po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ga nhimomby'ahetei onhi'iga renduva ojogwepigwepiaga ma'ga pe Jesus'ga ei javo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarõhara'ga oko Jesus'ga ppyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simãõ Pedro'ga pova'egi javo.

—Ere ti Jesus'ga pe ma'ga nde eremombe'u javo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Ma'ga nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ —Ga pe po ti ji imondoi pãõ raygwe'ria imondevirẽ tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehẽ,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pãõ raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simãõ Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojkai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerũ, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ga ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavẽi – igwete ġa ei ovyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerũ?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa ovyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ỹve'ga pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe javo?” e'i tehe ġa ovyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurã ġa etehei a'ea ovyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pãõ raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro ppytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horẽ Jesus'ga ei jara'ga pe:

—Kiro po ti ji manoi nehẽ, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehẽ. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvi-havuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvi-havuhuhetea po ti ga tuhẽ imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehẽ. Kotihĩ tuhẽ po ti ga imboukwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihĩ po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehẽ novĩa, ei ga. A'e ko ji judeus'ğa nduvihava'ğa pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ға pe.

³⁴ —Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ға pe. Penhoarõ hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarõ hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarõarõ hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ға pe. ³⁵ Penhoarõheterame po ti ojipe'ğa epavi Jesus'gareheve'ğa javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

*Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)*

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehẽ? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷ —Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoagwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸ —“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamutiğa nhi'iğa renonde po ti três nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ға pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ға pe. ² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga rongapype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehẽ. Po na rũi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ға pe. ³ Jihorẽ penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noğa jijipyri nehẽ. A'ero po ti ji pyri tuhẽ pe nduvi nehẽ, ei Jesus'ga ға pe. ⁴ Pekwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhẽ ore, ei ga. Marã po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerũ? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ğa hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ğa pe a'itituhẽva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporogita pyahu ға mongouvouka, ei ga ға pe. Ojikoty'arame jate ji rehe ga ndekoi jiruva'ga pavẽi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ға pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhẽ a'ero nehẽ. Ji repiaga ġwaramo pe ga repiagi nehẽ, ei ga ға pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehepiuka na'ẽ ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Ymya ji rekoi pe pavẽi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhẽ naerũ? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ға ji repia – ki'ğa gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marã nde euhui ji ve naerũ: “Ehepiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi. Tupana'ga oko ji pavẽi no. Ndereroviari nde a'ea naerũ? ei ga Filipe'ga pe.

—Nhinhi'igame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ға pe. Tupana'ga reki ji monhi'ĩ. Jipavẽiva'ero ga ji mongo ġwemimbotarimo jipi, ei ga ға pe. ¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavẽi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavẽi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'iga reroviare'ymame perovia ti nhirembiapoa repiagame a'ero, ei Jesus'ga ға pe. ¹² Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ға

ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ġa hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehē no. Koji'i tehe po ti ġa ġa monhimomby'ai hepiuka ġa pe nehē, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'igā nehē takwahavuka ti ġa pe jiruva'ga ruvihavuhetea javo. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. ¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'igā nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ga pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

¹⁵ —Ji arōheterame po ti pe hendukatui nhinhi'igā nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irūa ji'java'ea pe pyri nehē. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehē topyta hete ti ġa pyri avuirama nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ġa ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ġa pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavēi nehē opohira'jave'yma pe hugwi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehē. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Kotihī po ti nhiarōe'ŷve'ġa ndajirepiaga'javi nehē. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehē, ei ga ġa pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehē. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehē no, ei Jesus'ga. ²⁰ Ji kweravirē po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavēi, ei ga. Pejikoty'a po ti pe ji pavēi nehē no. Ji po ti ajikoty'a pe pavēi nehē no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavēi a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²¹ —Kiroki ga oko nhinhi'igā rehe hendukatuavo – gaha ji arō hete, ei ga. Kiroki ga ji arō hete – Tupana'ga oarō hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arōhetei nhinhimboukwahava ga pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

²² Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earūive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe: —Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earōe'ŷve'ġa pe enhimboukwahave'ymame nehē naerū? ei Judas'ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arō hete – ga po ti ġwendu katu nhiremimbo'ea nehē. Igwete po ti jiruva'ga ga arōhetei nehē, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehē jihi jiruva'ga pavēi nehē. Igwete po ti ore rui ga pyri oropytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Kiroki ga nanhiarōi – ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehē, ei ga. Nhiremimbo'ea rūi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ —Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Aerē po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehē, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehē ikwahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Anoġatu po ti ji pepy'a nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhē ti ji pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸ —Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehē. Ajora'ja ti ji pe pyri nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arō hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jihoa rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. ²⁹ Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoaġwama ji horē ti pe perovia nhinhi'igā nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Nanhi'ihetei po ti ji pe me nehē. Nhiarōe'ŷve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehē Satanás'ga, ei ga. Ndipopoakari reki ga ji rehe. ³¹ Emo ti ji manoi tuhē a'ero nehē yvyakotyve'ġa ti tokwaha jireaporoġita javo.

“Oarõ hete ga uva'ga ganhi'iga rendukatupava,” te'i ti ga ji ve a'ero nehẽ. Ji manorame ti ga te'i ji ve nehẽ, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

15

Jesus'ga ko i'yvetea'jave'ga

¹—Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ga pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ga ko videira rakã'jave'ga, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'jave'ga a'ero, ei ga. ²Videira repiakatuhara'ga gwakãvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakã ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ga ji hugwi – kiroki ga e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakã i'agwurehurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakã jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerẽ javo, ei ga ga pe. Na jitehe jireheve'ga ndekokatuhihũe'ymame Tupana'ga ga mbopohirukari gandekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ga javo. ³Pe nhinhi'iga rendukaturo gwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ga pe.

⁴—Pejikoty'a tuhẽ ti ji pavẽi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ no, ei ga. Hakã jikoty'arame jate yva pavẽi, a'ero jate ko i'aramo. Hakã tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ỹ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavẽi pe jikoty'arame jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ga pe.

⁵—Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakã'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavẽi, ji ajikoty'a ga pavẽi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ỹ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. ⁶Hakã i'ae'ymame hepiakatuhara'ga gwakãvondo imomboja jugwi. A'ero hakã itiniãgame ga imbojatykai imomboja tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ga – kiroki ga ndojikoty'ari ji pavẽi, ei ga. ⁷Pejikoty'arame ji pavẽi hendukatuavo nhinhi'iga po ti pe poranduvi penhimimbotarimova'ea rehe nehẽ. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'iga rupi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ⁸Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ojipe'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “Ga ko Jesus'ga remimbo'ehara'ga,” e po ti ga pe mombe'gwovo nehẽ, ei ga. ⁹Tupana'ga ji arõ hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arõhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavẽi. A'ero po ti ji pe arõhetei, ei ga. ¹⁰Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'iga jijikoty'a ga pavẽi. Nurã ga ji arõhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehẽ. Po ti pe hendukatui nhinhi'iga pejikoty'a ji pavẽi nehẽ, a'ero po ti ji pe arõhetei nehẽ no, ei ga ga pe.

¹¹—Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehẽ javo, ei Jesus'ga ga pe. ¹²Opoarõ hete ji. Na jitehe ti penhoarõ hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga. ¹³Nhande manorame nhaneremiarõhara'ga ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarõhetea ga pe, ei ga ga pe. ¹⁴Pe hendukaturame nhinhi'iga nhiremiarõhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ga pe gapojykahara'ga nde'i: “Nahanahã po ti ji japo nehẽ.” Ji a'e pe me nhiremiarõhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'igagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁶Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoi nehẽ.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehẽ,” ei Jesus'ga ga pe. Ji opomo'ẽ tapeho ti ojipe'ga mbojikoga ji rehe nehẽ javo. Ojikoge'ymi po ti ga ji rehe a'ero nehẽ, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'iga nehẽ pe jireheva'ero gwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁷Penhoarõarõ hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ga pe.

Tupana'ga arõe'ỹve'ga noarõi Jesus'gareheve'ga

¹⁸—Tupana'ga arõe'ỹve'ğa po ti napearõi okote'varuhuavo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe. Ji ypy nanongara'ға nanhiarõi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ға pe arõe'ymame a'ero nehẽ, ei ga ға pe. ¹⁹ Po pe Tupana'ga arõe'ỹve'ғандеheva'ero hamo, a'ero po ға pe arõ hete hamo ға ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ға pe. Ji opomo'ẽ reki jijive Tupana'ga arõe'ỹve'ğa hugwi pe ko ғандеheva'ea rõi kiro javo. Nurã Tupana'ga arõe'ỹve'ğa napearõi okote'varuhuavo pe me, ei ga. ²⁰ Pekwahava'ja ti nhinhi'igawera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ға ko huvihava'ga hohe rõi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rõi. Ojipe'ға ombohahy ji ve oji'i. Nurã po ti nanongara'ға imbohahyi pe me na jitehe nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe. Ojipe'ға ki a'e te nhinhi'iga rendu katu. Nurã po ti nanongara'ға penhi'iga rendukatui na jitehe nehẽ no, ei ga. ²¹ Pe jireheva'ero ғwaramo po ti Tupana'ga arõe'ỹve'ға imbohahyi pe me nehẽ. A'ereki ға ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. ²² Po ji ndajori Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ға pe hamo, a'ero po ғанembikwahave'yma ndojari ға ndehe hamo, ei Jesus'ga ға pe. Okwaha tuhẽ reki ға novia. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ға pe ikwehe novia, ei ga. Nurã po ға nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'iga. Nurã ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ға hamo, ei Jesus'ga ға pe.

²³—Kiroki ға nanhiarõi – ға noarõi jiruva'ga no, ei ga. ²⁴ A'apo hete ko ji ғapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ға nhaporemo ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ға ndohepiagi nhirembiapoa hamo, a'ero po ға ei ji ve hamo: “Ndorogwero viari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yma garembiapoa,” e po ға a'ero hamo, ei Jesus'ga ға pe. Ga ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ға nanhiarõi jiji jiruva'ga reheve, ei ga. ²⁵ Nahã ға ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ға'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'igagwama hako. Igwete i'ei: “Ga nanhiarõi tehe,” e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ға nanhiarõi kiro ahe nhi'ipo'ruavo, ei ga ға pe.

²⁶—Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehẽ Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahavuka vyakotyve'ға pe, ei Jesus'ga ға pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehẽ, ei ga. ²⁷ Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ға pe nehẽ no. A'ereki ji pavẽi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavẽi, ei Jesus'ga ға pe.

16

¹—A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ға pe. ² Aerẽ po ti ға pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ға pe jukai nehẽ no nahã nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehẽ, ei ga. ³ Nahã po ti ға ndekote'varuhui pe me nehẽ. A'ereki ға ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavẽi. Ga ndajikwahavi okoe'yma ji pavẽi no, ei Jesus'ga ға pe. ⁴ A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'iga aerẽ nehẽ. Ihorame ғандекоте'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehẽ: “Jesus'ga omombe'u nhoḡwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehẽ, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki a'ea rupi pe pavẽi ji rekoi ikwehe, ei ga.

⁵—Aḡwamo po ti ji hoi ga pyri nehẽ – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ға pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhẽ po ti nde hoi nehẽ?” ⁶ Jihoa imombe'uro ғwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷ A'itituhẽva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyry hete tuhẽ pe me nehẽ, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehẽ Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehẽ, ei ga ға pe. ⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhiarõe'ỹve'ға pe ғандекоте'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'ymame ji rehe ға oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po

ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ġwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga ġa pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nharōe'ŷve'ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġanduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ġa pavēi nehē,” e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemō po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharōe'ŷve'ġa pe nehē a'ea urame hepiuka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aġwamo ndoki a'ea peakāgi pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhēva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehē, ei ga ġa pe. Gweaporoġita pyvō rūi po ti gara'uva nhi'igi nehē. Gwemienduva ti imombe'ui nehē. Aerēva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'igā ji imombe'urame jupe jireaporoġita Tupanamo nehē, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē. Nahā po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē, ei ga ġa pe. ¹⁵ Jireaporoġita ko jiruva'ga reaporoġita javijitehe, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'igā ji imombe'urame jireaporoġita jupe nehē,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe.

Aheroryvaġwama

¹⁶ —Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Nurā jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ojohupe:

—Marāi ga poro javo nhande ve? ei ġa. A'ereki ga e'i: “Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē,” e ko ga ko, ei ġa. “A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ġa ojohupe. ¹⁸ Gara pe po ga ei kotihī po ti nahā nehē javo? ei ġa. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ġa.

¹⁹ Jesus'ga okwahavipe ġanhi'igā ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ġa ji ve novīa, ei ga ovytyeri pe.

Nurā ga ei ġa pe:

—“Marāi ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhē pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehē pejikovevehuro ji manorame nehē. Nharōe'ŷve'ġa po ti a'ea horyory ji manorame nehē, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehē. Emo kotihī po ti pendekoveveuhua ipigi pe hugwi nehē. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahēa gwa'yra mbo'aġwerīrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerē gwa'yra mbo'arirē hēa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hēa hahya a'ero. A'ereki hēa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ġa pe. ²² Na jitehe po ti pe peko a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe ndekoveveuhui jiji. Emo aerē ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehē. A'ero po ti ġa nomombigi tuhē pendoryva pe hugwi nehē, ei ga ġa pe.

²³ —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehē marā nanongara javo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Tamombe'u katu tuhē pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'īpo'rui nehē, ei ga ġa pe. ²⁴ Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Peporandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'īpo'rui nehē, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵ —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ġa pe. Aerẽ po ti ji a'ea pyvõ rũi pe mbo'ei nehẽ. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehẽ, ei ga ġa pe. ²⁶ A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehẽ, ei ga. Ji rũi po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehẽ, a'e ji, ei ga. ²⁷ Pe tuhẽ po ti peporandu pejive ga hugwi nehẽ. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ġa pe. ²⁸ Ajo tuhẽ ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehẽ jigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁹ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Kiroġwe nonhimimi ore ve nenhi'iġa, ei ġa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro.

³⁰ Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orerea-poroġita ore epotarama nde ve marã javo, ei ġa. Nurã ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ġa Jesus'ga pe.

³¹ —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ġa pe. ³² Kiroġwe tuhẽ po ti pe nhiġwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehẽ. Emo ji tehe rũi ako. Tupana'ga okoe'ymi ji pavẽi jipi, ei ga ġa pe. ³³ Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarõ'e'ỹve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehẽ, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nhiarõ'e'ỹve'ġa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ġa pe.

17

Jesus'ga nhi'iġa Tupana'ga pe

¹ Onhi'imbavame ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

—Apĩ, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ġa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ġa pe nehẽ no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. ² A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vvyakotyve'ġa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporoġita pyahu ti ġa – kiroki ġa ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe. ³ Nahã ġa ndeaporoġitapyahurame a'ero, ei ga. Ga nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ga ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga. ⁴ Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji oromombe'u pa ġa pe, ei ga. Nahã ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ġa pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵ Apĩ, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Erekokara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehẽ, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ġa pe – kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ga ko ndereheve'ġa. Nde eremo'emo'ẽ ġa ejive vvyakotyve'ġa hugwi, ei ga. A'ero nde ġa mbojikogukari ji rehe. Igwete ġa ndekohetei nenhi'iġa rupi ji imombe'urame ġa pe, ei ga ga pe. ⁷ Kiro ġa ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporemõ,” ei ġa, ei ga. ⁸ A'ereki ji amombe'u ġa pe nenhi'iġa. A'ero ġa ndekoi nenhi'iġa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ġa jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ġa a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ga ndepyga ji nhi'iġi nde ve teremombyry ti ġa pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iġi nearõ'e'ỹve'ġa ndepyga, ei ga. Emo kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – ġahã ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ġa ndereheva'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Kiroki ġa ojiko ji

rehe – ġa nhaporemu ko ndereheve'ġa. Ndereheve'ġa jitehe ko jireheva'ero no, ei ga. Igwete po ti ġa hepiukari jiruvihavuhuhetea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri nehē, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ġa ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apī, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ġa ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ġa toko ti ġa nhande ja a'ero nehē. Ojo'ja nhandereaporogita jipi. Gandeaporogita po ti ojo'ja a'ero nehē no, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jiruvame ġa pyri ji ġa nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohō, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ġa nderekovo jipi. A'ero po ti ġa nhaporemu ndopo'rui hahyva'ea nehē, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoagwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhē ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoġwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Apī, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehē, ei ga. Poa nhaporemu ji ei kiro ġandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ġa. Gandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehē, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iġa ġa pe jipi, ei ga. A'ero nearōe'ŷve'ġa noarōhetei ġa. A'ereki ġandeaporogita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporogita ja rūi, ei ga. Ga ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporogita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporogita ja rūi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo:

¹⁵—Apī, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ġa yvya hugwi, ei ga. Nahā ji ei: Ereko katu ti ġa Diabo'ga ti tombo'eyme ġa okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporogita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporogita ja rūi. Na jitehe jireheve'ġa ndeaporogita ko nearōe'ŷve'ġa ndeaporogita ja rūi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ġa enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iġa pyvō a'itituhēva'ea pyvō, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo yvyakotyve'ġa pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ġa mondoukari ġapyteri pe no tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhikwava'eġa nde ve. Ga ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ġa ti toko tuhē neremimbotarimova'ea rehe nehē no, ei Jesus'ga ga pe ġa mombe'gwovo.

²⁰—Apī, nhiremimbo'ehara'ġa jate rūi ji ġa ndepygi nhinhi'iġa nde ve, ei ga. Aerē po ti nhiremimbo'ehara'ġa ji mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe nehē ġa mbojikoguka ji rehe nehē no. Ga jitehe ji ġa ndepygi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'ī ji nde ve jireheve'ġa ndepyga a'ero ġa nhaporemu ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavēi. Ji ajikoty'a nde pavēi no, ei ga. Nhande pavēi ti jireheve'ġa tojikoty'a no nearōe'ŷve'ġa ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apī, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ġa pe no toko ti ġa ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehē no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ġa pavēi. Nde erejikoty'a ji pavēi no, ei ga. Nahā ti ġa toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearōe'ŷve'ġa ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ga ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearōe'ŷve'ġa ti tokwaha neremiarōhetea jireheve'ġa ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe nde ġa arō hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apī, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ġa ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ġa mombe'gwovo. Apota hete ji ġanduvaġwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ġa jiruvihavuhuhetea Tupanamo nehē, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya yvya apoa renonde nde ji arō hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apī, ei Jesus'ga. Erekokatue'y mi ko nde. Nearōe'ŷve'ġa nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ġa ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ġa mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ġa pe ndereaporogita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ġa pe nehē no toarō hete ti ġa ojipe'ġa javo, ei ga. A'ereki nde ji arō hete. Na jitehe po ti ġa ojipe'ġa arōhetei a'ero nehē. Akwahavuka po ti ji ġa pe ndereaporogita tajikoty'a ti ji ġa pavēi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

18

*Ahe opyhyguka Jesus'ga**(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)*

¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetȳhava pype ġa hoi ova-hema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka ġwerĩ Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ġa nderuri Jesus'ġa pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ġa onhoġwovati jipi gaha ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. ³ A'ero Judasva'ea soldados'ġa nderuri guardas'ġa ndeheve – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omondouka ġa Judasva'ea rupi fariseus'ġa pavēi. Gweru ġa itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ġa gweru hyapehava reheve onhi-mongyavo. Nahã Judasva'ea ġa nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ⁴⁻⁵ Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhygaġwama novĩa. Igwete ga hoi ġa novatiamo. Ga pyri Judasva'ea rekoĩ o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ġa pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ Ga erame poro ġa hyrygi ojakykwe koty o'a yvyvo upa. ⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Mome ahe pe peheka naerũ? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ġa ga pe.

⁸ —Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ġa hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa, ei ga ġa pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apĩ, kiroki ġa nde erembojikoguka ji rehe – a'a'ngu ji ġa nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ġa nhaporemõ ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ġa pe: “Na ġa hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ġa.”

¹⁰ Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhẽ ti ji hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ġa nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ġa pavēi guardas'ġa pavēi no. Igwete ġa ga pokwari ga rerogwovo. ¹³ Anás'ga pyri na'ẽ ġa ga rerohoi. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohẽa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga a'ea rupi. ¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa pe ġa moġitavo: “Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehẽ hamo,” e'i jipe Caifás'ga ġa pe. Anás'ga pyri na'ẽ ġa Jesus'ga rerohoi a'ero.

*Ndakwahavi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea**(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)*

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jijĩ o'ama mytu'ẽ me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoa'javi mytu'ẽ me javo hovapytymbava rerekoharahẽa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hẽa Pedro'ga mongiukari okari pe ga mo'ama. ¹⁷ A'ero hẽa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hẽa ga pe.

—Ji ko a'ea rũi, ei ga o'mbero hêa pe.

¹⁸ Pevo ға ami tata rembeyvyri ikwava'êhara'ға nduvihavuhu'gareheve'ға guardas'ға pavêi. A'ereki iroyxağahi ypytunimo. Nurã ға imondygi tatapynha xajipe'e javo. Pevo ға ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ға pyri.

Marã? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Kiro ikwava'êhara'ға nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã neremimbo'ehara'ға ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ға mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ —Ojipe'ға pe nhaporemõ ji imombe'umbe'ui ғandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ға jatykahava pype ji ға mbo'embo'ei jipi judeus'ға jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ға pe jipi, ei ga ga pe. ²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ға mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ға koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ga pe ti emombe'uuka nhinhi'iga a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ypyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'êhara'ға nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'êhara'ға nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ға Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ға ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ға ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rũi ko ji, ei ga o'mbero ға pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'êhara'ға nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rũi tuhê koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiga nhi'igi o'ama.

Pilatosva'ea e'i marã Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Ypyhajive judeus'ға nduvihava'ға Jesus'ga rerohoi Caifás'ga rongga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ға ga rerohoi Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ға Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ға nduvihava'ға ndoki ipype. A'ereki judeus'ға ndoki tuhê judeus'ғarũive'ға nonga pype ojihe'are'yma ға ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehê,” ei ға. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehê,” ei ға. Nurã judeus'ға nduvihava'ға ndoki Pilatos'ga rongga pype. Igwete ға Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ẽ me javo ға pe.

—Marã pe'eagwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ға pe.

³⁰ Igwete ға ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eği ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ға Pilatos'ga pe.

³¹—Pe tuhẽ ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehẽ penamonhava'ea nhi'ĩpo'ruavo nehẽ, ei ga judeus'ga nduvihava'ga pe.

Igwete ẽa ei:

—Torojuka ti ga novĩa, ei ẽa. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ẽa ore ve, ei ẽa Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ẽa ga pe.

Romanos'ga o'erame oko te'varuhu hete ẽa javo, a'ero ẽa ẽa kutugi yva rehe ẽa mbovya ẽa jukavo. Igwete judeus'ga ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ẽa. ³²E'i ẽa a'ea Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoagwama yva rehe nahã ti ẽa ji jukai javo.

³³A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ga nduvihavuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhẽ erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ga ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵—Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rũi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ga tuhẽ reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ẽhara'ga nduvihava'ga pavẽi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ẽanduvihavuhuro tuhẽ ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶—Ji ko yvyakotyve'ga nduvihava'ga atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ẽanduvihava'ga ja hamo, a'ero po jireheve'ga ẽa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ẽa ga judeus'ga nduvihava'ga po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ga nduvihava'ga atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhẽ naerũ? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a yvyakotyva'ero kako tamombe'u ti ẽa pe a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kiroki ẽa oko hete a'itituhẽva'ea rehe – ẽa ẽgwendu katu nhinhi'iga a'ero, ei ga ga pe.

³⁸—Manongara tuhẽ po a'itituhẽva'ea naerũ? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojukauka Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ me judeus'ga pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹Nahã ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi, ei Pilatos'ga ẽa pe. Ma'ẽa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ẽa pe.

⁴⁰—Ga rũi tuhẽ! ei ẽa ohapukaita. Teremohemukari tuhẽ akoja'ga! ei ẽa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ẽa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahĩve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupãukari ipira'javuhuva'ea pyvõ. ²Igwete soldados'ga Jesus'ga rerekomemuapotari. Nurã ẽa ipovãpovani yhyppoa hatiuhũva'ea onhatimağatuvava'ea apovo. Igwete ẽa inoçi Jesus'ga akağa rehe nahã huvihava'ga akanitara javo tehe. Igwete ẽa imongiukari ga pe tapy'ynhapigwağahiva'ea nanongara huvihava'ga omongi javo ga pe. ³Nahã ẽa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ga nduvihavuhetero, e'ihu ẽa onhi'iga mondovo ga pe.

Igwete ẽa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴Aerẽ Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ me judeus'ga pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ẽa pe.

⁵ A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiğwağahiva'ea rerekovo. Hatiuhūva'ea ga gwereko oakağa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ğa pe.

⁶ Kiro ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa ga repiagi guardas'ğa pavēi. A'ero ğa hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ğa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ğa pe:

—Pe tuhē ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ğa pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ğa pe.

⁷ Igwete judeus'ğa ei ga pe:

—Oreramonhava'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga – pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ğa. Nurā reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ğa Pilatos'ga pe.

⁸ A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhē javo.

⁹ Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'iği ga pe. ¹⁰ Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'iğihū nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhē nde jipopoakara naerū? Ganduvihavamo ji erame ğa pe po ti ğa nde mohemi nehē, ei ga. Ji erame ğa pe po ti ğa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga nde mbopopoakaramame jate po nde popoakaramo ji jukavouka ğa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurā kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹² A'ero Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “Tamohemuka tuhē ti Jesus'ga.” Judeus'ğa okwaha a'ea. Nurā Pilatos'ga horame ğa pyri ğa hapukajahyahivi ga pe:

—Ga mohemukaramame po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ğanduvihavuhuhetero,” ei ğa. Nanongara'ğa ko omovahī César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehē, ei ğa Pilatos'ga pe.

¹³ A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ğa apykava rehe oina – perope ğa omondo itapereuhua yja rehe inoğa. Judeus'ğa nhi'iğimo pevova'ea rera ko Gabatá. ¹⁴ Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ğa omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoğita pe javo judeus'ğa pe.

—Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ğa pe.

¹⁵ Emo ğa hapukajahyahivuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ğa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ğa ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehē? ei Pilatos'ga ğa pe javo.

—César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ğa ga pe. Ndorogwerekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa ga pe javo.

¹⁶ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ğapo pe soldados'ğa ti tokutu ga yva rehe ga mbovy javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovy

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Igwete soldados'ğa Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ğa hero-houkari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerē ğa Jesus'ga rerovahemi yvytyra rehe. Yvytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ğa e'i jupe Gólgota.

18-23 Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahã i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ga nhi'igimo. Okwatijaruka ga romanos'ga nhi'igimo no. Okwatijaruka ga gregos'ga nhi'igimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ga nhi'igi jupe judeus'ga. A'ereki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ei Pilatos'ga pe novã:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ga nduvihavuhuhete'ga,” ei ġa ga pe. Nahã ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ga nduvihavuhuhetero’.” A'ea ekwatijaruka inoġa hehe, ei ġa Pilatos'ga pe novã.

Emo Pilatos'ga e'i ġa pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ga Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya ga mo'ama ga jukavo. Igwete ġa mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ã.

Aerē soldados'ga ipyhygi gapira ima'eamo ojohupeupe. Quatrove'ga onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerē ġa ojipea ipyhygi nimbojahaviva'ea kirojateva'ea. ²⁴ Igwete ġa ei ojohupe:

—Kia ti timbotaragyme, ei ġa ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehē? ei ġa. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa imombo'ri gapira rehe. Nahã soldados'ga ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ē ġa Jesus'ga pira ga nhi'ipo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Cristo'ga nhi'igaġwama hako. Nahã Cristo'ga ei: “Oma'ē ġa jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ġa imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'igaġwama hako. Na tuhē reki soldados'ga ndekoi gapira rehe a'ero ipojoykavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irũhãa pevo o'ã ahe pyri no Mariahãa no – kiroki hãa Clopas'ga rembirekohãa. Maria Madalenahãa pevo o'ã ġa pyri no. ²⁶ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero ġwemimbo'ehara'ga reheve ġwemiarõhara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehē ji py'rovo nehē, ei ga ahe ve.

²⁷ Ġwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hãa po ti oko ndehya ja nehē, ei ga. Ereko katu ti hãa a'ero eyhãaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ga ahe rerohoi ġwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Aerē Jesus'ga ei ovyteri pe: “Anhi'ipo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirē ga ei:

—Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'ipo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejaġwama mombe'gwovo hako.

²⁹ Ġwereko pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ġa ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga vyvra rehe hissopo rehe. Igwete ġa imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo. ³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'ipo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerê judeus'ga nduvihava'ga hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ga netymakağa tomanogatu ti ġa, ei ġa ga pe. A'ero po ti ġa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehê, ei ġa ga pe.

E'i ġa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ġa pe. Ndopotari ġa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ġa pe sábadu Páscoa rekoro ġwaramo. Nurã ġa hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ġanetymakağa ġa jukavouka javo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ga mondoukari yvareheve'ga pyri. Igwete ġa hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakağa nupamo imopena. Kirê ġa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakağa nupamo imopena. ³³ Urame Jesus'ga pyri ġa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ġa.

Nurã ġa nomopeni Jesus'ga retymakağa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvô. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavêi. Imopene'ymame Jesus'ga kağa soldados'ga onhi'ïpo'ru ahe. A'ereki nahã Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ġa gakağa nehê,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ġa ġwembikutuhara'ga nehê,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhê Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhêva'ea ji amombe'u javo.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸⁻³⁹ Aerê José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ga nduvihava'ga hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavêi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ypytunimo raikwehe. Nicodemos'ga gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohağa'java'ea aloés pavêi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvô imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoğa. A'ereki nahã judeus'ga omboavujikwe ahera'oa jipi ahetyma renonde. ⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereco pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerecoangavi ve ahera'oa ipype. ⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ga Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoğa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġweri.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Domingo rupi ypyhajive Maria Madalenahêa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hepiaga – perope ġa ono Jesus'ga ra'oa. Nako'eġatui ve hêa horame. Igwete hêa hepiagi itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

—Ope'auhu ġa itauhua jurukwara hugwi! ei hêa.

² Igwete hêa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe javo. A'ero hêa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarôhara'ga. Igwete hêa imombe'ui ġa pe.

—Gwenohẽ po ға nhandepojykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hẽa. Ore ndorokwahavi kiro ahenogagwera, ei hẽa ға pe.

³ Nurã Pedro'ga hoi ojipe'ga pavẽi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei ға ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga vahemypyi ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akağa mamanipyra no. A'ea ko irupe'i tuvi tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga – kiroki ga uryppy ikwaruhu pe novĩa. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea rupi onhimi ve ға pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe: “Okwerava'ja tuhẽ po ti ga omanoa hugwi nehẽ,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi ve ға pe. ¹⁰ Igwete ға jogwerojivrya'javi onga pe a'ero ojogwerokuva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalenava'ea pe

(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

¹¹ Aerẽ Maria Madalenahẽa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ẽ me ikwaruhua pyri. Ojehe'orame hẽa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. ¹² Igwete hẽa mokonha'ға ndepiagi pevo Tupana'gapyryve'ға. Tiğahivuhu ғаpira. Oapy ға oina Jesus'ga noğagweri pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akağagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina. ¹³ Igwete Mariahẽa ға ndepiagi. A'ero ға ei hẽa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Gwenohẽ ға jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hẽa. Ji ndakwahavi ahenogagwera a'ero, ei hẽa ға pe.

¹⁴ Onhi'igirẽ hẽa jirovagi Jesus'ga repiaga novĩa ga mombaragwahave'yama. ¹⁵ Igwete ga ei hẽa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ға nde ereheka naerũ? ei ga hẽa pe.

Igwete hẽa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repiakatuhara'ga.” Nurã hẽa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenogagwera taroho ti a'ero, ei hẽa ga pe.

¹⁶ —Maria, ei Jesus'ga hẽa pe.

Kiro hẽa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hẽa ga pe. (A'ea judeus'ға e'i ombo'ehara'ға pe.)

¹⁷ —Tajipyhygi, ei Jesus'ga hẽa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho ti nhirũ'ға pyri nhiremimbo'ehara'ға pyri. Emombe'u ti nhinhi'iga ға pe tokwaha ti ға javo, ei ga. Kiro po ti ji jiuipiri jiruva'ga pyri ғanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete Tupana'ga. Gaha ға ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ға pe tokwaha ti ға jihoağwama ga pyri, ei Jesus'ga hẽa pe.

¹⁸ Igwete Maria Madalenahẽa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ға pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojykaharete'ga ko! ei hẽa ға pe.

Igwete hẽa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iga ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹ A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ға ndekoi onhimono'oğa onga pype ypytunimo. Hovapytymba katu ға. A'ereki ға okyhyji hete judeus'ға nduvihava'ға hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka ғаpyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ға pe.

²⁰ Onhi'igame ға pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ға ndoryndoryvamo a'ero. ²¹ Kiro Jesus'ga ea'javi ға pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehẽ no tapemombe'u ti nhinhi'iga ojipe'ға pe nehẽ no, ei ga ға pe.

²² A'ero ga ipyi ġa ndehe.

—Kiro ji imondoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ²³ Po ti pe ei ojipe'ġa pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē ġa hugwi, ei ga. Po ti pe ei ġa pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Tomé'ea pe

²⁴ Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ġa pyri Jesus'ga jipiukarame ġa pe. O Gêmeo ei ġa ga pe Tomé'ga pe. ²⁵ Igwete jara'ġa ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe novia.

E'ia'jaa'ja ġa ga pe novia. Emo ga ndogweroviarihu ġanemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ġa pe:

—Ji tahepia naē ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo naē ti nhipūa itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ē naē ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ēe'ymame po ti ji ndaroviaru tuhē gakwerava'java nehē, ei Tomé'ga ġa pe.

²⁶ Irūa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimono'oġa'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga rekoi ġa pyri a'ero. Gwovapytymbava'ja ġa onga novia. Emo Jesus'ga uhu o'ama ġa pyri ojipiukara'java ġa pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epūa jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ē ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhē ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhē! Tupanamo tuhē ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga ġwaramo nde heroviaru a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyry hete jirepiage'yve'ġa pe ġa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ġa Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea ġwemimbo'ehara'ġa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga rekohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporogita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

¹ Aerē Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahā a'ero. ² Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ojogwereco ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'yra'ġa, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ġa gwyrri pe. Mokonha'ġa ojogwereco ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imombo pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ġa ga pe.

Igwete ġa jogwerohoi onhinhaġa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ġa imoġo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ġa nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ġa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ġa.

⁶ —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa imombori ojovai pytera koty. Kiro ġa nomb'o'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ġa pe. A'ereki ipohyi hete ġa pe pirare'yjuhua rerekovo ġwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarōhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiammo ojihe. A'ereki ġa imbo'arame gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ġa ġra'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ġa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ē pira tatapynha pyvō o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ġa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ġa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henhemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahē hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki. ¹² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejijo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ga opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ġa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ġa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ Ga i'upavirē Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ġa hohe'i tehe nde ji arōhetei? ei ga pe.

—Na tuhē. Ji ko oroarō hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehopia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarō hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarōhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ġa mbo'eavo nhinhi'ġa rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirē Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arō hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekovevehuro a'ea ero ġwaramo ojive. A'ereki três vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arō hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarōhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ġa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehopia katu jireheve'ġa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe. ¹⁸ Amombe'u katu tuhē ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbotarimova'ea rupi ekovo raikwehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerē exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehē. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehē – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manoagwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehē javo.

—Nde manorame po ti ojipe'ga ei nehẽ: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ga nde mombe'gwovo nehẽ, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ga pe emanorame nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirẽ Jesus'ga ei ga pe:

—Eko tuhẽ ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehẽ, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehẽ?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'reki ga ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarõhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ga i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ga pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari gapo pe topyhy ga ga javo’?” ei ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Oro ga, marã po ti ga rekoi aerẽ nehẽ naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ, ei ga. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerẽ Jesus'gareheve'ga imonhimoanhani javo tehe ojipe'ga pe.

—Akoja'ga po ti nomanoi nehẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ga.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehẽ.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ga e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoğita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoğa. Orokwaha tuhẽ ore a'iti tuhẽ garemimombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe ikwati-japavi garembiapoagwera a'ero po ti vyva koty ndohypavi aherembikwatijara rehe nehẽ ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROGITA

Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahã a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'igagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitasramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojyavo nehē. Nahã po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemonehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'igirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰ Ga horame ġa gwepia hete yvaga novia Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Ipitigahivuhu ġa okupa. ¹¹ Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

—Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejiyupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahã ti ga jivyra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte das Oliveiras hugwi. ¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete ġa jatykatykai jipi onhi'igã Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

—Nhiirũ, ymyahũ ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako – kiroki ahe soldados'ġa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhē Daviva'ea nhi'ġpo'ruavo, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁷ Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novia. A'ereki Jesus'ga ore mo'ē ji mombe'u ti ojipe'ġa pe javo, ei ga ġa pe.

(¹⁸ Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ġa ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvõ Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹ Jerusalēmeve'ġa nhaporemokwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ġa inoġi Aherekoa gwyrakohoa rehe. Aceldama ei ġa jupe onhi'igimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe ġa jatykarama:

²⁰ —Igwete Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo inoġa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahã ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipypiyame po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ġa ipype javoji nehē,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ġa pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakypwepoharamo a'ero nehē,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²² —Nurã ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ġa pe. Ojipe'ga ti toko ore pavēi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavēi, ei ga. Nahã ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavēi João Batistava'ea ġa mobatizarama ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavēi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavēi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ġa pe. Nanongara'ġa ti toko ore pavēi Judasva'ea rakykwepoharamo nehē, ei ga ġa pe.

²³ Henduvame ganhi'igã ġa nanongara'ġa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga. ²⁴⁻²⁵ A'ero ġa nhi'igã javo opojkaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereporoġita, ei ġa ga pe. Ma'ġa nde erepota ġandekoa ore pavēi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirũharamo okovo nehē, ei ga. A'ereki Judasva'ea opohi oporavyky hugwi kirē ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ġa. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ Igwete ġa ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ġa ikwatijari José'ga rera. A'ero ġa inomemei ita yru'ia pype imoġwyġwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga reko Jesus'ga moirũharamo. Nurã gamoirũhara'ġa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheve'ea pyri

¹ Aerē toryva rupi Pentecostes rupi ġa jatykapavi onga pe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe. ² Kotihĩ ġa henduvi yvyruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ġa õi. ³ Igwete ġa hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ġa ndehe nhaporemokwaha. ⁴ Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojkapavi ġa nderekovo katu. Igwete a'ea ġa monhi'igukari hajihejiheve'ġa nhi'igimo.

⁵⁻¹² Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai judeus'ġa. Ga ko pevo u Jerusalē me Tupana'gareheve'ġa. Hajihejiheve'ġa gwyrakohoa hugwi nhaporemokwaha nduri upa. Ga ko Pártiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa ko Médiapeve'ġa gwyrripeve'ġa. Ojipe'ġa Elãomeve'ġa gwyrripeve'ġa, Mesopotãmiapeve'ġa gwyrripeve'ġa no Judéiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Capadóciapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Pontopeve'ġa gwyrripeve'ġa, Ásiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Frígiapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Panfíliapeve'ġa gwyrripeve'ġa, Egitopeve'ġa gwyrripeve'ġa,

Cretapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Arábiapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Líbiapeve'ğa gwyrripeve'ğa – kiroki ǵayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ğa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ğa ko judeus'ğa jara'ğa pavēi – kiroki ǵa onhimongo judeusramo. Henduvame he'yjuhuve'ğa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ǵa nhaporemo ǵwendu ojigwyrripeve'ğa nhi'iǵa ra'āra'aǵa.

—Maraǵatu? ei ǵa ojohupe. Agwa'ğa ko Galilíapeve'ğa nhaporemo. Marã re po ǵa ndekoi ikwahava nhandegwyrripeve'ğa nhi'iǵa naerũ? ei ǵa ojohupe. A'ereki nhanenhi'iǵa nhaporemo reki ǵa ǵwa'aǵwa'ã. Omombe'umbe'u ǵa nhande ve pyry-heteve'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ǵa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ğa Jesus'gareheve'ğa nderekomemumemui.

—Agwa'ğa ko heagwryry vinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ǵa ǵa pe.

Pedrova'ea nhi'iǵa ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ğa pavēi. Hahyahi ganhi'iǵa ga erame gwe'yja'ğa pe judeus'ğa pe:

—Nhiirũ, pehendu ti nhinhi'iǵa Jerusalémmeva'ero, ei ga ǵa pe. ¹⁵ “Heagwryry po avove'ğa,” pe'ji tehe pe ǵa pe, ei ga. Avi ǵa ndaheagwryryvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ǵa pe. ¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoǵwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iǵa jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ǵa pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iǵa ikwatija hako, ei Pedro'ga ǵa pe. Nahã Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahã ti ji rekoi vyakotyve'ğa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ǵa pyri nhaporemo.

A'ero po ti penymymino'ğa imombe'ui nhinhi'iǵa nehē akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ğa pe ǵa kirame nehē.

Ipyahuve'ğa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ǵa pe ǵakire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

¹⁸ “Kiroki ǵa oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ǵa pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ğa pyri kunhangwera'ğa pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ǵa imombe'ui nhinhi'iǵa nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ǵa pe.

Joelva'ea omombe'u nhoǵwenonde Tupana nhi'iǵa ikwatija hako, ei ga.

¹⁹ “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ǵa pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiǵahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

²⁰ “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iǵwaǵahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi vyakotyve'ğa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vyakotyve'ğa ndeaporoǵita pe nehē,” ei ga, ei ga.

²¹ “Kiroki ǵa e'i ji ve ji poko ti javo

– ǵapojoykaharetero po ti ji amboheaporoǵita pyahu ǵa mongovo jijipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahã Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iǵa kwatija hako. Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ǵa pe no.

²² Igwete Pedro'ga ei no:

—Pejapyaka ti nhinhi'iǵa rehe, ei ga gwe'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ǵa nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ǵa pe. ²³ Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga

pe ġwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ġapo pe nehē. A'ero ti ġa nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ġa pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. ²⁴ Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa rahya ga hugwi. A'ereki tegwete Jesus'ga piro'ye'yma gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ġa pe. ²⁵ Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'ġaġwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'ī. Nahā Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'yimi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ġa ndepy'a jawo ji ve,” ei ga onhi'ġa Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

²⁶ “Nurā ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji jawo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novīa.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehē jawo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

²⁷ “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ġa gwyri pe nehē,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehē no.

A'ereki ji anhwawa'ē nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

²⁸ “Nde erekwahavuka ji ve jihoagwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro ġwaramo ji pavēi ko nde ji mbohoryhetei nehē,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahā ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'ġaġwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ġa pe.

²⁹ —Nhiirū, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ġa pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'ġaġwama Daviva'ea omombe'u nhoġwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhē, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noġa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁰ —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerēva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoġwenonde ahe ve Cristo'ga rekoagwama a'ero, ei ga. Nahā Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerē ti nde javijitehe nerymmino'ga israelitas'ġa nduvihavuhetero toko nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ³¹ Nurā a'ea kwa-havipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbogweravaġwama, ei Pedro'ga ġa pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'ġaġwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ġa gwyri pe nehē. Neremonemukari ti nde jira'oa nehē no,” ei ga, ei Pedro'ga.

³² —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omano hugwi, ei ga. Ga kweravirē ore nhaporemo ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe. ³³ A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirūharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehē,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojyka ġa jawo, ei Pedro'ga ġa pe. Pe pehepia tuhē kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ġa monhi'ġukarame penhi'ġimo no, ei ga ġa pe. ³⁴ Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:
‘Eapy ji ypyvo nhimoirūharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “Kiro ti ji nearõe'ỹve'ģa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,' ei Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahã Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ģa pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novã, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojykaharetero nhandervihavuhuhetero. Pekwaha tuhẽ a'ea pehe nhaporemõ israelitasmõ, ei Pedro'ga gwe'yja'ģa pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'iģa ģa imbojui opy'a okote'varuhuro ģwaramõ. Igwete ģa ei Pedro'ģa pe:

—Marã po ti ore rekoi ore nehẽ? ei ģa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ģa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatzauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moirumouka pe nderekouvouka nehẽ. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ģa pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ģa pyri ti ji imondoi nehẽ no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ģa pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'ģarũive'ģa pe. Kiroki ģa ga omo'emo'ẽ ojive – ģa pe nhaporemõ nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ģa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ģa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aģwamove'ģa hugwi okote'varuhuve'ģa hugwi Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me nehẽ, ei ga ģa pe.

⁴¹ Kiroki ģa ģwendu katu Pedro'ga nhi'iģa – kiro ģa nhimobatizaukari Pedro'ģa pe. Trẽs mil ko ģa onhimongyavo – kiroki ģa ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ģa nderekovo. ⁴² Kotihĩtihĩ ģa jihe'akatui ojogwehegwehe a'ero. Gwendu hete ģa Jesus'ga moirũhara'ģa nemimbo'ea Pedro'ģa nemimbo'ea. O'uo'u ģa mbatera ojopyri no. I'urame ģa japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ģa nhi'inhi'iģi Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirũhara'ģa pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ģa hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ģa onhimomby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ģa jihe'akatui jipi ojopokopokoga ombatera rehe.

⁴⁵ Ombatera rerekorame ģa imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ģa pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ģa nhimono'ono'oģi judeus'ģa jatykahavuhua rokari pe. Igwete ģa hoģahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ģa nhaporemõ e'i ģa pe pyry hete ģa javo. Igwete nhandepojykaharete'ga koji'ive'ģa mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojive'ģa mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3

Ipyka'nauhũva'ea po'aģatua

¹ Aerẽ Pedro'ga hoi ģajatykahavuhu pe João'ga pavẽi xanhiĩ Tupana'ga pe javo. Ka'aru trẽs horas rupi ģa hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ģa oho onhi'iģa Tupana'ga pe.

² Igwete Pedro'ģa nduri. A'ea ja ojipe'ģa ipyka'nauhũve'ģa reruri pea rupi. Nane'ymi ģa gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ģa e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhũ po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurã ģa ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ģa pe ģa horame onga rokari pe. ³ Kiro Pedro'ģa nduri a'ero. Ga vahemame onga pe ipyka'nauhũve'ģa ģa ndepiagi oina. Igwete ga ei ģa pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴ Igwete Pedro'ga ga repiahetei João'ga pavêi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵ A'ero ga jirovagi ġa koty ġa ndepiaga oina. “Ombuhu po ti ġa mo ji ve nehê,” ei ga oyvyteri pe. ⁶ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novĩa. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurã ji ei nde ve: Epo'ã egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸ A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ga ndupi okovo. Opopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mboheteheitei. ⁹ Pevove'ga nhaporemō gwepia gahoa henduva ganhi'iġa Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ġa, kiroki ga õi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ġa onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ġa gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhūgwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ġa pyri ġambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ġa e'i Salomãova'ea apoa. Igwete ġa nhimomby'ahetei ika'nauhūgwera'ga repiaga.

¹² —Marã ga po'amuhūi? ei ġa ojohupeupe. Gandura repiagame Pedro'ga ei ġa pe israelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ġa pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerū. “Ipaji hete ġa Pedro'ga. Opyryva ġwaramo ġa agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerū? ei Pedro'ga ġa pe. Na rūi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga ġwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'aġatui pendovaki, ei ga ġa pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraãova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirūhara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhanderuvihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novĩa: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerū, ei ga ġa pe. Gaha ko vyakotyve'ga mongo tuhê Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirê ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ga pe no:

—Nhiirū, pejukauka pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhê nhanderuvihava'ga pavêi, ei ga ġa pe. ¹⁸ Ymyahū Tupana'ga ombo'e nhoġwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi, ei ga. Ahe nhaporemō Cristo'ga mombe'u nhoġwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukarame nahã Tupana'ga ahe nhi'ipo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁹ —Perojijyi ti pejeaporoġita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehê, ei ga. ²⁰ Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojykaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehê. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde tamondoa'ja ti ga ġa pyri nehê javo, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹ —Jesus'ga opyta tuhê kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ê vyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahū ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iġa

mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ga pe javo, ei ga. ²² A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i:

“Tupana'ga pepojykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehē,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyriveva'ero oko pe pavēi nehē.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'i'ga pe me nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'i'ga a'ero nehē,” ei ahe.

²³ “Kiroki ga ndohopotari ganhi'i'ga rupi

– gahā ti ga tombojipe'a Tupana'gareheve'ga hugwi ga jukavo nehē,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

²⁴ —Samuelva'ea omombe'u nhoḡwenonde aḡwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga imombe'uukarame ahe ve ahe nhaporemō omombe'u aḡwamova'ea hako, ei ga. ²⁵ Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoḡwenonde aḡwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamomyry ti ga pe nehē javo, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki Abraāova'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymymino'ga po ti imomyryvi vvyakotyve'ga pe nhaporemō nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ga pe. ²⁶ Pe pyri na'ē Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirūharamo tamomyry ti ga pe javo, ei ga. “Tamomyry ti ga pe ga mbopohiruka pa gāndekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe.

4

Onhi'igahy ahe Pedrova'ea pe

¹⁻⁴ Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoagwera hugwi. A'ea imombe'urame ga pe ga ei:

—Okwerava ḡwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ga.

Henduvame Pedro'ga nhi'i'ga he'yjuhuve'ga heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ga a'ero Jesus'gareheve'ga onhimongyavo. Pedro'ga nhi'inhi'igame ga pe kiro ga nduri ga pyri. Guardas'ga nduvihava'ga uhu – kiroki ga gwepia katu judeus'ga jatykahavuhua guardas'ga. Ganduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ēhara'ga uhu no saduceus'ga pavēi. Ga ndogweroviari omanove'ga mbogwerava ḡamanoa hugwi. Nurā ga nhimonha'ngai Pedro'ga ndehe ga omanove'ga mbogwerava mombe'urame ojipe'ga pe. Kiro ga nduri a'ero Pedro'ga pyhyga ga nderogwovo ga mongiavo cadeia pype ga mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ga nduvihava'ga jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ga nhi'i'ga javo. Xava'eve'ga oko judeus'ga mbo'ehara'ga pavēi. ⁶ Anás'ga oko ga pyri no ik-wava'ēhara'ga nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ga no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ga no. ⁷ Igwete ga jatykai Pedro'ga mbuhuruka ga mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ganhi'i'ga javo. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Ma'ga popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ga e'iuhu pe me: “Pemopo'ā ga”? ei ga ga pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ga pe judeus'ga nduvihava'ga pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marā pe ika'nauhūve'ga mopo'aḡatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ga pe. ¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ga nhaporemō ti tokwaha no israelitas'ga, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'aḡatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ga pe. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ga japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori tiruahũ javo jupe.

Aerẽ akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearõi Jesus'ga tiruahũ ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarõ hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ġa ji pyri javo. A'ereki yvya koty niandererohohavi tuhẽ. Gaha jate po ti nhande rerohoaġwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehẽ, ei Pedro'ga ġa pe.

¹³ Henduvame Pedro'ġa nhi'iġa ġa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavẽi, ei ġa ojohupe. Marã re po ġa ikwaha-hetei mbatera? A'ereki ġa ko okoteheve'ġa, ei ġa. Jesusva'ea pavẽi reki ġa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ġa ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ġa mbatera Pedro'ġa ndehe novĩa. Emo ika'nauhũgwera'ga repiaga ġa nde'ia'javi ga aġaturo ġwaramo ġa pyri. ¹⁵ Kiro ġa Pedro'ġa mondoukari na'ẽ ojihugwi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi upa.

¹⁶ —Marã po ti nhande ġa nderekoi nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe. A'ereki Pedro'ġa oapo tuhẽ ahemonhimomby'ava'ea Jerusalmmeve'ġa ndovaki, ei ġa. “Ga ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ġa pe nhaporemõ ika'nauhũve'ga po'aġatua, ei ġa ojohupe. ¹⁷ Xanhi'iġahyahi ti ġa pe a'ero ġa mombiga tomonhimoanhanyeme ti he'yjuhuve'ga pe, ei ġa. Xa'e ti ġa pe tonhi'iġa'javyme ti ġa ġa pe Jesusva'ea renoina, ei ġa ojohupe.

¹⁸ A'ero ġa Pedro'ġa mbuhura'javi ojipyri. Igwete ġa nhi'iġahyi ġa pe novĩa.

—Tapenhi'iġa'javi'i'i ti Jesusva'ea renoina ġa mbo'eavo ahe rehe, ei ġa Pedro'ġa pe novĩa.

¹⁹ Emo Pedro'ġa e'i ġa pe João'ga pavẽi:

—Marã naerũ? ei ġa. Toroko po ti ore penhi'iġa rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe hamo naerũ? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerũ? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ġa ġa pe. ²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhẽ reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ġa ġa pe.

²¹ Koji'i ġa nhi'iġahyahi Pedro'ġa pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupãukari nehẽ, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ẽukari ġa mondouka. Nonupãukari reki ġa ġa. A'ereki he'yjuhuve'ga horyory pa Pedro'ġa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemonhimomby'ava'ea rehe.

²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhũve'ga rehe Pedro'ġa ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe

²³ Igwete ġa Pedro'ġa mo'ẽukari ġa mondovo. A'ero Pedro'ġa hoi jara'ġa pyri Jesus'gareheve'ga pyri. Igwete ġa imombe'upavi ġa pe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa nhi'iġa ojive xava'eve'ġa nhi'iġa no. ²⁴ Henduvirẽ onhopavẽi ġa nhi'iġi opojykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhũa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvõ nde ejiheva'ea monhi'ĩ hako Daviva'ea oreramohava'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'ġarũive'ġa nhimbohivuhui nhandepojykaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ġa ndeaporoġitateheuhuro naerũ?” ei Daviva'ea hako, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ “Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojatyka upa.

Omovahĩ ġa Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ġa ei onhi'iġame Tupana'ga pe. Igwete ġa ei ga pe no:

—A'iti tuhẽ ġa jatykai nemoirũhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ġa Tupana'ga pe. Emo Herodes'ġa ojatyka avo Jerusalm me Põncio Pilatos'ga pavẽi ikwehe. Israelitas'ġa ojatyka israelitas'ġarũive'ġa

no Jesus'ga movahiamo, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahã ti ġa ndekouhui nehẽ,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ġa. Na tuhẽ reki ġa ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ġa Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ġanhi'igahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupãuka po ti ore pe nehẽ,” ei ġa ore ve oji'i, ei ġa Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'igã Jesus'ga mombe'gwovo ġa pojihuve'yma nehẽ. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ġa ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ġa tetirũa ġa hugwi, ei ġa. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirũhara'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ga pe.

³¹ Ga nhi'imbevire ġa pe kiro igwygwygwygwymy onga – perope ġa ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekokatuavo. A'ero ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'igã ojipe'ġa pojihuve'yma.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ẽ ombatera ojohupe

³² Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheitei ojogwehe onhimongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporoġita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rui. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe. ³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'ui opojykaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nhaporem. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga, kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirũhara'ġa pe toma'ẽ ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe javo. Nurã ndogwerecoa'javi ġapyteri pe imbatere'ỹve'ġa. A'ereki ġa herekoe'ymame ojipe'ġa imondoi mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwya itambere'ia rehe herua. Ga ko levitaramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirũhara'ġa ono Barnabé ga rehe. Garera pe nhande ei: Ga mbohory ga. ³⁷ Igwete ga imondoi ogwya itambere'ia herua Jesus'ga moirũhara'ġa pe toma'ẽ ti ġa ga pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavẽi

¹ Aerẽ ko Ananiasva'ea na jitehe novã. Ahe imondoi ogwya itambere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavẽi Safirava'ea pavẽi. ² Ananiasva'ea opojyka reki jara ojive imombytavovo inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga moirũhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

—Maranuhũrame nde erepojkauka ejeaporoġita Satanás'ga pe e'mbero Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwya kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhẽ ko ndegwya imondoa renonde. Imondorẽ ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve. Maranuhũrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ġa pe jate rui nde mbero. Tupana'ga pe nde mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'igã Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tuma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea. Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safirava'ea pe:

—Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwya? Momi tuhẽ oji'i?

—Momi tuhẽ itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

—Maranuhũrame pe ememei novĩa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroho nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde rerohoi nde tyma nehẽ no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapyra pyri. Igwete ipyahuve'ġa nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri ahe mbojoyvyva.

¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirũharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirũhara'ġa japojaipo ahemonhimomby'ava'ea pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomãova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ġa e'ie'i ġa pe pyri hete ġa javo novĩa. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ġa ipojihuvi ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ġa ndehe onhimongyavo akwaimbae'ġa kunha'ġa no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ġa ġa nderuri itetirũave'ġa. Igwete ġa ġa noġi pea rupi ġakupeupava rehe. “Ga ndekorame vehevi Pedro'ġa aġi pe jate ga kwavame, opi po ti ġatetirũ ġa hugwi nehẽ,” ei ġa. ¹⁶ He'yjuhuve'ġa gwerugweru itetirũave'ġa anhaġa rembipojykahara'ġa no. Gweru ġa ġa ojipejipea hugwi Jerusalẽmpyriva'ea hugwi. A'ero itetirũave'ġa nhimohiġatuġatupavi. Anhaġa jipe'apavi ġa hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirũharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga nhimyrõi Jesus'ga moirũhara'ġa ndehe Pedro'ġa ndehe. Gareheve'ġa na jitehe onhimyrõ ġa ndehe no saduceus'ġa. ¹⁸ Nurã ġa Pedro'ġa pyhygukari ġa mongiuka cadeia pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri ppytunimo ġa pyri cadeia pype hovapytymba'voga ġa pe ġa nenohema jugwi. Igwete ga ei Pedro'ġa pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ġa pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporoġita nehẽ, pe'ji ti ġa pe, ei ga Pedro'ġa pe.

²¹ Gwendu katu ġa Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa. Igwete Pedro'ġa hoi ko'eġatue'yma rupi ġajatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ġa pavẽi. Igwete ġa jara'ġa mbojatykapavi. Judeus'ġa moġitaharamo ġa guardas'ġa mondoukari cadeia pype togweru ti ġa Pedro'ġa javo novĩa. ²² Emo ovahemame cadeia pe guardas'ġa ndohepiagi reki Pedro'ġa. A'ero ġa jivyri imombe'gwovo.

²³ —Avi ġa ahã pevo! ei guardas'ġa ġa pe. Gwovapytyġatu po ġa novĩa, ei ġa. Pero hepiakatuhara'ġa a'etehei hovapytymbava pyri, ei ġa ġa pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ġa javo novĩa. Emo ġa nduvi reki ipype! ei guardas'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁴ Henduvame guardas'ġa nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa pavẽi.

—Marã po ti nehẽ naerũ? ei ġa ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ġa pyri Pedro'ġa mombe'gwovo ġa pe:

—Akoja'ġa – kiroki ġa pe ġa mondouka ġa mongiavo cadeia pype kirame raji'i novĩa – kiro ġa ġa mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ġa mombe'gwovo ġa pe.

²⁶ A'ero guardas'ġa hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ġa nderua. Maymbeve ġa Pedro'ġa nderuri ġa nderekovo. A'ereki ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi. “Pedro'ġa pyhygahyrame po ti ġa nhande api nehẽ,” ei ġa ojohupe.

²⁷ Igwete ġa hoi ġa nderua ġa mo'ama judeus'ġa moġitahara'ġa ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Pedro'ġa pe:

²⁸ —“Tapembo'ei ti ġa Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novña, ei ga. Emo pe pemonhimoanhaanha penhimbi'ea Jerusalémmeve'ġa pe nhaporemō, ei ga ġa pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ġa pe jara'ġa pavēi Jesus'ga moirūhara'ġa pavēi:

—Tupana'ga nhi'ġa po ore hendukatui yvyakotyve'ġa nhi'ġa hohe hamo, ei ġa.

³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarē ga mbovyrukaramē yva rehe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ġa. Tupana'ga e'i: “Togwerōjijyjyuka po ti ga israelitas'ġa ndeaporoġita topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. Tomombo po ti ga ġandekote'varuhua a'ero ġa mbopiro'yavo jugwi,” ei Tupana'ga, ei ġa ġa pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u ġa pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ġa pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'ġa rendukatuhara'ġa pyri, ei Pedro'ga ġa pe.

³³ Ganhi'ġa renduvame judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahihetei Pedro'ga pe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande ġa nderekoi ġa jukavo nehē, ei ġa ojohupe.

³⁴ Kiro ġapyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ġa mbo'embo'e jipi. Ga nhaporemō e'i pyry hete ga pe. Kiro ga po'ami ġapyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ga mondoukari na'ē pea hugwi.

³⁵ Ga horē ga ei jara'ġa pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga. ³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jiji ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ġa quatrocentos ko ġa jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ġa pe. Emo ojipe'ġa ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ġa kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ġa a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁷ —Aerē Judasva'ea ruri ikwehe Galiléiapeve'ġa gwyrripeva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ġa pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ġa pe timovahī nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ġa ahe jukai. Ahereheve'ġa kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ga. Na ġa ndekoi jate, ei ga. Po yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rupi ġa ġa mbo'ei ġa nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga ġa pe. ³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'ga ġa mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhē Pedro'ga nehē. Pe po ti Tupana'ga movahī nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ga a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ġa pe.

Oho reki ġa Gamaliel'ga nhi'ġa rupi a'ero Pedro'ga jukaukare'yma. ⁴⁰ Igwete ġa Pedro'ga mbuhurukara'javi ġa nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapenhi'ġa'javi ti Jesusva'ea renoina, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari a'ero ġa mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'ga hoi judeus'ġa moġitahara'ġa hugwi. Horyory reki ġa hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Tupana'ga e'i reki nhande ve: ‘Pepyry hete pe. Nurā ko pyry pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,’ ei Tupana'ga nhande ve,” ei ġa. Nurā Pedro'ga ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'yimi ġa hoġahoi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ġa hoi. Ojipe'ġape'ġa nonga pe ġa hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē ġa nhonhi'ġayvari reki judeus'ġa. Kiroki ġa grego ġanhi'ġa – ġa onhi'ġahy ġa pe – kiroki ġa aramaico ġanhi'ġa.

—Ga ndoporakakatui aherembirekokwera'ga, ei ga ga pe. Nomondokatui ga orere'yja'ga pe mbatera ma'ema'ẽrame jipi, ei ga – kiroki ga grego ganhi'iga.

² Igwete Jesus'ga moirũhara'ga dozeve'ga henduvi ganhonhi'igayvara. A'ero ga Jesus'gareheve'ga mbojatykapavi ojipyri. Igwete ga ei ga pe:

—Oreirũ, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'iga mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ga pe hamo, ei ga ga pe. ³ Nurã ti pemo'ẽ nhandere'yja'ga toma'ema'ẽ ti ga mbatera ga pe, ei ga. Nanongara'ga ti pemo'ẽ. Ojipe'ga e'i ga pe: “Ga pyry hete ikwahaheteavo,” ei ga. “Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga mongokatuavo,” ei ga ga pe. Nanongara'ga ti pemo'emo'ẽ ga mongovo seteve'ga, ei dozeve'ga ga pe. Ga pe po ti ore ima'ẽukari a'ero nehẽ imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ga pe nehẽ. ⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pe jipi nehẽ, ei ga. Oronhi'inhi'i ti ore Tupana'ga pe nehẽ no, ei dozeve'ga ga pe.

⁵ —Kwa, ei jara'ga ga pe. Toromo'ẽ ti ga a'ero.

Seteve'ga ga ga mo'ei a'ero. Estêvãova'ea pe ga e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ga ga ga mo'ei no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶ Seteve'ga ga ga mo'ei a'ero. Igwete ga ga nderuri Jesus'ga moirũhara'ga pyri. A'ero ga nhi'igi Tupana'ga pe seteve'ga ndepyga. Igwete ga pokogi seteve'ga akağa rehe toporavyky ti ga mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirũhara'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga ojipe'ga pe. Igwaigwavete ga hendukatui ganhi'iga a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuve'ga ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'ẽhara'ga.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakaruka-hetei japovouka ahe ve gamonhimomby'ava'ea gapyteri pe. ⁹ Aerẽ judeus'ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ga cidade de Cirenepeve'ga cidade de Alexandriapeve'ga no. Gajatykahava pe ga ei Ipiro'yve'ga apoa. Aerẽ ga nduri Estêvãova'ea pyri Ciliciapeve'ga gwyrivepeve'ga pavẽi Ásiapeve'ga gwyrivepeve'ga pavẽi no. Ga ko judeus'ga jitehe. Igwete ga nhi'igayvari Estêvãova'ea pe. ¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ga nhi'ikwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurã ga nonhi'igayvara'javi ahe ve. ¹¹ A'ero ga ojipe'ga monhi'igukari ga mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ga pe. Nurã ga ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvãova'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ga o'mbero.

¹² Nahã ga ojipe'ga momymomyi. Ga xava'eve'ga momymomyi, judeus'ga mbo'ehara'ga momymomyi no. Nurã ga nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ga moğitahara'ga pyteri pe ahe mo'ama. ¹³ Igwete ga ojipe'ga mo'mbeukari. A'ero ga ei o'mbero:

—Estêvãova'ga ndopigi o'ete'varuhuavo nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ẽ Tupana'ga pe hako, ei ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ga o'mbero. ¹⁴ Orohendu ore ganhi'iga oji'i, ei ga, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ga. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehẽ,” ei Estêvãova'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvãova'ga oji'i, ei ga o'mbero ga pe.

¹⁵ Kiro judeus'ga moğitahara'ga Estêvãova'ea repiaheteri oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ga ndova javijitehe ga pe gwendy'javamo.

7

Estêvãova'ea omombe'u Abraãova'ea

¹ Igwete ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga ei Estêvãova'ea pe:

—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

² Igwete Estêvãova'ea ei ymyahũva'ea mombe'gwombe'gwovo ğa pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'ığa, ei ahe. Tupana'ga onhimboukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotâmiapeva'ea gwyri pe Abraãova'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraãova'ea pe. ³ Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrã hugwi eje'yja'ğa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ğa gwyra nehẽ. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁴ —A'ero Abraãova'ea hoi Caldéiapeva'ea gwyra hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvãova'ea ğa pe. ⁵ A'ea rupi Tupana'ga ndopojykaukari'i'i ve Abraãova'ea pe ahegwyrã. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerẽji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrãmo nehẽ nerymimino'ğa gwyrãmo nehẽ no – kiroki ğa ndepy'rovove'ğa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ğa moğitahara'ğa pe.

⁶ —Nahã Tupana'ga ei Abraãova'ea pe no: “Aerẽji ti nerymimino'ğa hopavi agwa hugwi nehẽ. A'ero po ti ğa nduvi hajiheve'ğa gwyri pe nehẽ,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ğa po ti ğa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ğa ndehe nehẽ ğa mbopiro'ye'yma ojihugwi nehẽ,” ei Tupana'ga. “He'yjuhua rupi quatrocentos kwara rupi po ti ğa jigwarajuhui ğa ndehe nehẽ. ⁷ Aerẽ po ti ji imbohahyi ğa pe nerymimino'ğa ndepyga nehẽ,” ei ga Abraãova'ea pe. “Aerẽ po ti nerymimino'ğa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehẽ,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

⁸ —Aerẽ Tupana'ga ea'javi Abraãova'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'ığa ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehẽ,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ğa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ğa na jitehe tokyti gwa'yra'ğa nehẽ no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraãova'ea ga pe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Aerẽ Abraãova'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yrava'ea rehe, ei ahe. Oito okirirẽ Abraãova'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerẽ Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yrava'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerẽ Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yrava'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytkyiti gwa'yrava'ea no, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

Estêvãova'ea omombe'u Joséva'ea

⁹⁻¹⁰ —Aerẽ Jacóva'ea ra'yrava'ea nhimyrõi oirũva'ea rehe Joséva'ea rehe hako, ei ahe. Nurã ahe Joséva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ğa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Joséva'ea rerohoi a'ero ogwyri pe Egito pe. Pevova'ea Joséva'ea mboporavykyuhui hako. Ahe jigwarairame Joséva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporemõ, ei Estêvãova'ea ğa pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Joséva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arõuka Faraóva'ea pe, ei Estêvãova'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Joséva'ea pe no. Nurã Faraóva'ea ahe mongoi governadorva'ea hako. Igwete ahe ei Joséva'ea pe: “Ji moirũ ti ğa ndepiakatuavo jigwyripeve'ğa. Ehepia katu pa ti nhimbatera ji ve no,” ei ahe Joséva'ea pe hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

¹¹ —Aerẽ Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwyri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahũ hete ahe ve a'ero. Ndogwerekõa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvãova'ea. ¹² Emo ojipeva'ea

omombe'u Joséva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwereco ġa mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurã Jacóva'ea gwa'yrava'ea mondana'ei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. ¹³ Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Joséva'ea jikwahavukari oirüva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Joséva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. ¹⁴ Igwete Joséva'ea oirüva'ea mondoa'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ġa ji pyri Egito pe javo. He'yi ahere'yjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe. ¹⁵ Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerẽ pevo jitehe ahera'yrava'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. ¹⁶ Aerẽ aherymyminova'ea ahera'oa rerohoi Canaã me inoġa itaruvihavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyrageri pe. Ymya Abraãova'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondovo ahe ve.

Estêvãova'ea omombe'umbe'u judeus'ġa moġitahara'ġa pe. Igwete ahe ei no:

¹⁷ —Aerẽ Jacóva'ea rymyminova'ea nhimohemyhãi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihoġweri nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe. ¹⁸ Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Joséva'ea. ¹⁹ Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhavavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari ahera'yrava'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ġa javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

²⁰ —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria ronga pype novã. ²¹ Emo ahe'yembora ahe noġame mytu'ẽ me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojykai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. ²² Aerẽ Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

²³ —Aerẽ he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei oyvyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ġa ndepiaga israelitas'ġa ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ²⁴ Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe. ²⁵ A'ereki Moisésva'ea e'i oyvyteri pe: “Jire'yja'ġa po okwaha nhiremimbopiro'yaġwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novã. “E'i po ġa ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ġa hugwi nehẽ,’ e po ġa ji ve,” ei Moisésva'ea novã. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

²⁶ —Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwereco katu ġa javo novã. “Penhoirü pe novã,” ei ahe. “Maranuhrame pe jogwayvaruhui naerü?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. ²⁷ Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhu ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondovo. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ġa oreruvihavamo. Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ġa pe tere'e katu ti ġandeaporogita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe. ²⁸ “Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerü?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹ Ahenhi'igã renduvame Moisésva'ea ka'nhymi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyrri pe ahe rui a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

³⁰ —He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerẽ yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yhi me yvytyruhua ypyvo Sinai ypyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹ Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'igã a'ero, ei ahe.

³² “Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ga ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo ġwaramo, ei Estêvão'ea.

³³ —Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo ġwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴ Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ga jigwaraja jireheve'ga ndehe. Ahendu ji jijiheve'ga pytuhemahivuhua hahya rerekovo ġwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ġa mbopiro'yavo Egitopeve'ga hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvão'ea omombe'u Moisésva'ea movahġawera

³⁵ Igwete Estêvão'ea ei ġa pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahġi a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ġa ore-ruvihavamo,” ei ahe. “Ga nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ġa pe tere'e katu ti ġandeaporoġita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoido ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'ġa Moisésva'ea pe. Nahġ Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari teremopiro'yuka ti eje'yja'ġa javo, ei ahe. ³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi. Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerē po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'ġa mombe'uharamo pe me nehē. Nhanerymyminoru po ti ga rekoi nehē ji'jave'ga nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸ Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'ġi ahe ve yvytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'ġa ahe ve teremombe'u ti jara'ġa pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'ġa ko okoji avuirama, ei Estêvão'ea ġa pe.

³⁹ —Emo Moisésva'ea nhi'ġa nhaneramonha'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonha'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ga gwyri pe hamo,” ei ahe ojohupe novġa, ei ahe. ⁴⁰ Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua yvytyruhua hugwi nhaneramonha'ea hoi javo Arġova'ea pe Moisésva'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete'hamo togweroho ti ġa nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahġ po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonha'ea novġa, ei ahe. ⁴¹ A'ea rupi nhaneramonha'ea japoi yuranuhġa ra'yra ra'angavuhua a'ero ġwemimbohete'hamo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'eġa jupe, ei ahe. Aerē ahe japoi toryva ġwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴² Nurġ Tupana'ga pohiri nhaneramonha'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ġa jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ġa opota hete ġwemimbohete'hamo,” ei Tupana'ga, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ġa pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonha'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'ġa ahe omombe'u ikwatijarame.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me.

Ji ve rūi reki pe ijukai mbiara ikwava'eġa a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfā apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurā ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehemō nehē,” ei Tupana'ga hako.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvãova'ea ei judeus'ġa moġitahara'ġa pe no:

—Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ġa javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe. ⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavēi ipojoykaramē yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwya hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurā tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶ Daviva'ea gweaporoġitapyryva ġwaramo onhiarōuka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomãova'ea, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ —A'erorame tehe nhanderuvihavuhete'ga Tupana'ga nduvi vyakotyve'ġa nembiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahā Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marãva'ea pe peapo onga ji ve naerū

topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jihi te tuhē a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga hako, ei Estêvãova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako, ei Estêvãova'ea judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁵¹ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'iġa. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵² Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe nhaporemo penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penhamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ġa pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe.

⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novia ga imondorame ojipyrive'ġa pe togweroho ti ġa israelitas'ġa pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

Ahe ojuka Estêvãova'ea

⁵⁴ Henduvame Estêvãova'ea nhi'iġa judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵ Emo Tupana'ga ra'uva opojoyka hete Estêvãova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶ Igwete Estêvãova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevo ga ami Tupana'ga koty, ei Estêvãova'ea ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa hapukajahyahivi ojapyakwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nham-bavi ahe rehe. ⁵⁸ Ga ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvão'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoġa Saulo'ga pyri. A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹ Oapirame Estêvão'ea nhi'iġi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰ Igwete ahe ndurugi ġwenypy'amo oina onhi'iġa mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erē ahe manoi upa.

8

¹⁻² Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ġa Estêvão'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ġa jigwarai hete Jesus'gareheve'ġa ndehe Jerusalém me. Nurā gareheve'ġa kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judéiapeve'ġa gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. Jesus'ga moirūhara'ġa jate ndohoi upa.

³ Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ġa ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ġa hoġahoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. ⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevo ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe. ⁶ Igwete ga japojaopi ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ġa henduvi Filipe'ga nhi'iġa hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemō ġa japykahetei ganhi'iġa rehe. ⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojykahara'ġa hugwi he'yjuhuve'ġa hugwi. Filipe'ga omopo'aġatu nomyive'ġa ipyka'nauhūve'ġa no. ⁸ A'ero Samariapeve'ġa horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iġa ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvō Jesus Cristo'gareheve'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iġa no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ġa opajia pyvō jipopoaka hete ji javo novīa. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi a'ero huvihava'ġa okoteheve'ġa pavēi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iġa ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoi Filipe'ga pavēi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japojaoporame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerē ojipe'ġa Samariapeve'ġa mombe'ui Jerusalém me.

—Samariapeve'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe.

Jesus'ga moirūhara'ġa ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehē, ei Pedro'ġa ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ġa pyri. Ga ndepiagame Pedro'ġa nhi'ġi Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavēi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahã, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirūhara'ġa pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurã ji pokogame ojipe'ġa ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehē, ei ga ġa pe novĩa.

²⁰ —Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavēi nehē, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhura kwepyguka,” ereuhu nde, ei ga Simão'ga pe. ²¹ Ore Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rūi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe. ²² Erojiyi ti ejeaporoġitate'varuhua. Enhi'ĩ ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē, ei ga. ²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrouhūhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ġa pe:

—Pehe ti penhi'ĩ Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehē, ei Simão'ga ġa pe.

²⁵ Aerē Pedro'ga imombe'ui ġwembikwahava pevove'ġa pe João'ga pavēi Jesus'ga nhi'ġa imombe'gwovo ġa pe. A'ero ġa jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeva'ea

²⁶ Aerē nhandepojoykaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypiahua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ġa gwyriveve'ga. Oporavyky ga Candacehã pe jipi – kiroki hã ġanduvihavuhuhã Etiópiapeve'ġa gwyri pe. Gwepia katu ga itambere'ia hã pe. Uhu na'ẽ ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoa'javi pea rupi ojivya ojigwyri pe jitehe Etiópi pe. Igwete ga reni gwyrua pype ġwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'ġi ikwatijara pe oina – kiroki Isaíasva'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea okwatija inoġa. ²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Heregwovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'ġi Isaíasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ġa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava monдохogame nonhi'ġi upa,” e'i ikwatijara.

“T'javijitehe ko ga no.

Gweroho ġa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'ġi upa,” e'i ikwatijara.

“Ga ga mbotegweterame ojipe'ġa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ġa ga juka yvyakotyve'ġa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'iġi jupe oina gwyrua pype. Henduvame ganhi'iġa Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'iġa mondovo ga pe.

—Avi ahã novã, ei ga. Marã po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ġa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ga pe javo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵ —Jesus'ga pe ahe ei gweroho ġa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ġa vahemi ypiahu'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatzai po ti nde nehẽ? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari ġwenonhandavuhua. A'ero ġa jogwerojyvi ojogwerojyvi y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatzai.

³⁹ Ga ėrame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerẽ ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerẽ ga vahemi cidade de Cesaréia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ġa ndehe ta'apiti pa ġa javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ėhara'ġa nduvihavuhu'ga pyri. ² Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enhi'iġa mondovouka judeus'ġa pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ġa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ġa pe ġajatykahava pype tajipoko ti ġa nehẽ, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ġa ndekari pevo nehẽ – kiroki ġa oho Jesus'ga nhi'iġa rupi. Ga ndepiagame po ti ji ġa pyhypyhygukari ġa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehẽ akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ġa pe, ei kwava'ėhara'ġa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ga hoi pea rupi okovo. Ga vahẽġwerĩrame Damasco pe kotihĩ hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoi a'ero. ⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noġa. Igwete ga henduvi ganhi'iġa.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukarhui ji ve?

⁵ —Manamo pe naerũ? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojykaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruhu. ⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ã egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ġa nonhi'iġi o'ama. A'ereki ġa ġwenduvipe ojipe'ga nhi'iġa. Emo ġa ndohepiagi ga. ⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ẽi novã, emo ga ndahehai reki. Igwete ġa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹ Trẽs ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndoy'ui ga no. Onhi'inhi'ĩ ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoi Damasco pe. Pevo ga rui Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹ —Heregwovo pea rupi kirogwe – kiroki pehea pe ġa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga ronga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'īgi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraġwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahā ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ġa omombe'u gareaporogita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ġa pe Jerusalém me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ġa javo – kiroki ġa onhi'inhi'ī nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ġa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirūka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'ġarūive'ġa pe ġanduvihava'ġa pe nehē israelitas'ġa pe nehē no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyaġwama ga pe, ei ga. Nhiarōe'ŷve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'urame ġa pe nehē. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehē tamombe'u tuhē ti Jesus'ga ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga ronga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhi'ī Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirū, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojykaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojkauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihī indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hepiakatua'javi. Kirē Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹ I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ġa pyri Damasco pe. ²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ġa jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē oko, ei ga ġa pe.

²¹ Ganhi'īga renduvame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā naerū? Saulo'ga oko te'varuhu hete ġa pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ġa onhi'ī Jesus'ga pe jipi, ei ġa. Aerē ga ruruhui kokoty tapyhy ti ġa nderogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri javo. Agwa'ga ko ga rūi naerū? ei ġa ojohupe.

—Ki ga tuhē reki a'ea, ei ġa.

Onhimomby'a hete ġa a'ero Saulo'ga nhi'īga renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ġa pe:

—A'iti tuhē Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ġa pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ġa pe Jesus'ga mombe'urame ġa pe. Henduvame garemimbo'ekatus judeus'ġa nonhi'īga'javi ga pe a'ero Damascove'ġa.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerē judeus'ġa jatykai marā po ti nhande ga jukai javo ojohupe novīa. ²⁴ Igwete ġa ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ġa ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novīa. Emo Saulo'ga okwaha ġanhi'īga. ²⁵ Nurā garemimbo'ehara'ġa ga rerohoi ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ġa ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ē me ga mondovo ga moka'nhyama ġa hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerē Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ga pyri ġa nderekovo. Emo ġa okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ġa ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷ Nurā Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ġa pe. Igwete Barnabé'ga ei ġa pe:

—Nhandepojykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ġa pe. Igwete Jesus'ga nhi'īgi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pojihuve'yma Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ġa pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ga pyri ogwoogwovo ġa ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ġa pojihuve'yma. ²⁹ Igwete Saulo'ga nhi'īgiayvari judeus'ga pe – kiroki ġa grego ġanhi'īga. Ga Jesus'ga mombe'urame ġa pe ġa ga jukapotari novīa. ³⁰ Jesus'gareheve'ga ikwahavame Saulo'ga rerohoi ġa hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ġa ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹ Kirē ojipe'ġa nombohahyukara'javi Jesus'gareheve'ga pe a'ero Judéiapeve'ġa gwyri pe Galiléiapeve'ġa gwyri pe no Samariapeve'ġa gwyri pe no. Igwaigwavete ġa jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ġa pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ġa ojipe'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ga pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yma rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ā ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ġa nhaporemo ġa nduri ga repiaga Lidapeve'ġa nhumeve'ġa no. Sarena ei ġa nhuhūa pe. Ga repiagame ġa jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa ruvi cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ġa nhi'igimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ġa jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'yve'ġa pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ġa ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoġa. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa mokonha'ġa mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ġa okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ġa ġa mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ġa ndupi. Ga vahemame ġa ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ġa Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahēa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ġa hepiukari opira ga pe hēarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hēa omboja ġa pe jipi okorame ġa pavēi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ġa mo'embavi ġa mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'īga Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hēara'oa pe.

—Tabita, epo'ā, ei ga hēa pe.

Kiro hēa ma'ēi a'ero. Pedro'ga repiagame hēa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi hēa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ġa mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ġa jara'ġa no. Igwete ga hēa repiukari ġa pe.

⁴² Aerē ġa imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ġa pe. Ikwahavame he'yive'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga ronga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornélio'ea ombuhuruka Pedrova'ea gwonga pe

¹ A'ea rupi Cornélio'ga reko i cidade de Cesaréia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ga nduvihavamo. Soldados'ga ko romanos'ga Itáliapeve'ga gwyrhugwive'ga onhimongyavo.

² Cornélio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi gwongapypeve'ga pavēi. He'yi ga omondomondo itambere'ia judeus'ga pe imbatere'ỹve'ga pe. Onhi'inhiĩ ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga reko i onhi'i'ga Tupana'ga pe. Ka'aru três horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornélio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornélio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornélio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga gwendu nenhi'i'ga ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'ỹve'ga pe a'ea ko pyry hete javo. Nurã ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga.

⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyrive'ga kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka.

⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornélio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirẽ ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornélio'ga mokonha'ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhẽve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no.

⁸ Igwete Cornélio'ga ga mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ga pe Tupana'gapyrive'ga nhi'i'ga ojive. Igwete ga ga mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ga vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jiupiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhiĩ Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ga imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijiyi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. ¹² Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novĩa.

¹⁴ —Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhẽ mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerẽ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei ovyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukaruhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yma.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ga ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ga omombe'u Simão'ga ronga ga pe. Kiro ga ami jurukwari pe a'ero.

¹⁸ Igwete ga nhi'i'ga mondoi ipypeve'ga pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ga ga pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsve'ga nde reka, e'i. ²⁰ Here ejyva ga pyri a'ero, e'i. Eho tuhẽ ti ga ndupi ipojuhuv'e'yma. A'ereki jihi amondouka ga nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyi Cornélio'gahugwive'ga pyri javo ga pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ga pe.

²² —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ga nduvihava'ga, ei ga ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ga. Judeus'ga nhaporemo

e'i ga pe: “Pyrý hete,” ei ġa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ġa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ġa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'ġa,” ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ġa. Nurā ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ġa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³ A'ero Pedro'ga ġa mbuhuri onga pype ġa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ġa pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa hoi. Jesus'gareheve'ġa oho Pedro'ga ndupi no Jopepeve'ġa. ²⁴ Ko'emame ġa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ġa noġa ġahā no – kiroki ġa ga pavēi ojikoty'a. Garonga pe ġa ndekoi Pedro'ga mboha'uva a'ero upa. ²⁵ Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novīa. ²⁶ Emo Pedro'ga ga mopo'ā.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jihu ko yvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷ Onhi'ġame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga. ²⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarūiva'ero ko pe peko novīa. Pe atyvi ko ji rekoi judeuramo novīa, ei ga. Pekwaha reki pe oreramonhava'ea nhi'ġa ore ve jipi tapehoi judeus'ġarūive'ġa pyri javo. “Tapejihe'ari tuhē ti ġa ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoġita a'ea rehe oji'i, ei ga ġa pe. “Ite'varuhu terei jara'ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. ²⁹ Nurā ji ndapojihuvi jioa pe pyri pendeheve'ġa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ġa pe.

³⁰ Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Trēs kiro ji kiri ga jipiukarirē ji ve, ei ga. Ka'aru trēs horas rupi ji nhi'ġi Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. ³¹ “Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga ġwendu nenhi'ġa. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'ŷve'ġa pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'ġa mombe'gwovo. ³² “Emondo ti ġa Jope pe a'ero Simāo Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simāo'ga ronga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. ³³ Kotihī ji ġa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴ Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ġa pe:

—Kiroġwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ġa ndehe jate rūi Tupana'ga rekoi. Oko pa ga judeus'ġarūive'ġa ndehe no. A'ereki ġa ojo'ja ga pe. ³⁵ Gagwryi pe nhaporemō Tupana'ga oko ġa ndehe ġa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁶ —Tupana'ga omondouka onhi'ġa israelitas'ġa pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ġa pe. ³⁷ João Batistava'ea e'i na'ē ġa pe: “Peko ti Tupana'ga nhi'ġa rupi,” ei ahe, ei ga. Ga ndekorame hupi ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ġa Jesus'ga mombe'ui Galiléiapeve'ġa gwryi pe na'ē. A'ero Judéiapeve'ġa gwryi pe nhaporemō ġa ga mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporoġita no Nazarépeve'ga reaporoġita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurā Jesus'ga rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojkaramo Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poko ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹ —Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoġita Jerusalém me Israelpewe'ġa gwryi pe nhaporemō. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagawera no, ei ga. Ojuka reki ġa

Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰ Emo mokõi ġa kirirē Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹ Jara'ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ē jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavēi ga kweravirē, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

⁴² —Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē omanove'ġa okojive'ġa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ġa pe a'ero nehē,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³ —Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhaporemō omombe'u nhoġwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ga jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ġa pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornéliova'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'iġame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhaporemō ġa pojykavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga mombe'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kiro ġanhi'iġa aherembikwahave'ÿva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetehe'tei upa. Henduvame ġanhi'iġa judeus'ġa nhi-momby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ġa.

—Iii! Judeus'ġarūive'ġa pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojykavouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

⁴⁷ —Nhande pyri na'ē ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvō a'ero, ei ga ga pe.

⁴⁸ A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gareheva'ero. Igwete ġa ei Pedro'ga pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalmmeva'ea pe

¹ Aerē ojipe'ġa ġa mombe'ui javo Judéiapeve'ġa gwyri pe.

—Judeus'ġarūive'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa no, ei ġa ġa mombe'gwovo.

Jesus'ga moirūhara'ġa pe ġa imombe'ui jara'ġa pe no Jesus'gareheve'ġa pe. ² Aerē Pedro'ga jivyri ua Jerusalm me. A'ero judeus'ġa nhi'iġayvari ga pe Jesus'gareheve'ġa.

³ —Maranuhū nde houhui judeus'ġarūive'ġa pyri i'gwovo ġa pavēi? ei ġa ga pe. Judeus'ġa ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

⁴ Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵ Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi ijyvi ua. Quattro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete ijyvi ua opiga ji ypyvo, ei ga. ⁶ Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharōva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷ Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'iġa jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸ “Avi ahā,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiangavi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹ Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰ Trēs vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹ —Nanime trēsve'ġa nduri ji pyri onga pe – peropeaju. Cornélio'ga ombuhuruka ġa ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹² Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhē ti ġa ndupi ipojihuve'yma,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ġa ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi

ikwehe. Seis ko ġa Jesus'gareheve'ġa, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ore vahemi Cornélio'ga ronga pe a'ero. ¹³ Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ġa Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴ “‘Garemimombe'ua rendukaturu ġwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehē nerongapeve'ġa pavēi nehē no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'ġagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ġa pe no:

¹⁵ —A'eroġwe ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ġa pyri ġa pojkavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ġa pyri nohō, ei ga ġa pe. ¹⁶ A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'ġagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ġa pavēi ġa mobatizavo yhya pyvō. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavēi nehē imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojykauka nehē,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷ Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojkaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'ġarūive'ġa pe nohō, ei ga. Tupana'ga imondopotarame ġa pe ji namovahĩ ga a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁸ Henduvame Pedro'ga nhi'ġa ġa ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'ġarūive'ġa vehevi Tupana'ga ombopohiruka ġandekote'varuhua hugwi ġa mboheaporoġitapyahuavo, ei ġa ogwovo.

Antioquiapeve'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹ Estêvãova'ea jukarame judeus'ġa ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ġa ndehe. Nurã Jesus'gareheve'ġa kwaki'oki'oi a'ero ġa hugwi ogwovo. Jara'ġa oho Feníciapeve'ġa gwyrri pe. Jara'ġa oho ypa'ouhũ me Chipre pe okovo. Jara'ġa oho cidade de Antioquia pe. A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe. Judeus'ġa pe jate reki ġa Jesus'ga mombe'ui. ²⁰ Emo jara'ġa Chiprepeve'ġa cidade de Cirenepeve'ġa pavēi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'ġarūive'ġa pe. ²¹ Tupana'ga ġa moirũ ġa nderekovo. A'ero Antioquiapeve'ġa hendukatui ġanhi'ġa. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojkaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²² Aerē ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

—Antioquiapeve'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ġa ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoi ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

—Tupana'ga omomyry tuhē pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'y mi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ġa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ġa kiro ojiko nhandepojkaharete'ga rehe onhimongyavo.

²⁵ Aerē Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ġa nduvame pevo. A'evo jitehe ġa Jesus'gareheve'ġa ndero-jatykatykai jipi he'yjuhuve'ġa mbo'eavo. Antioquia pe na'ē ġa ono Cristo'gareheve'ġa ġa ndehe – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ġa pyri Ágabo'ġa nduri Jerusalém hugwi – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'ġa aerējiva'ea no. Igwete ġa nduri Jesus'gareheve'ġa pyteri pe. ²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ġa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiapeve'ġa pe ġa momoranduva.

—Aerē po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyripeva'ea nhaporemonehē, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ġa pe. Aerë na tuhë ihoi ganhi'ġa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhanderuvihavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahã Ágabo'ga imombe'unhoġwenondei Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero ġa ei ojo-hupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirũ'ġa pokoga Judéia pe a'ero, ei ġa.

A'ero ġa imondomondoi. Kiroki ġa he'yi gwereko – he'yi ġa omondo. Kiroki ġa mokonhete gwereko – mokonhete'i ġa omondo. Igwete ġa imondoi Barnabé'ġa pe togweroho ti ġa Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe javo. Aerë Barnabé'ġa herohoi Judéia pe Saulo'ga pavëi imondovo Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea rekoi judeus'ġa gwyri pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ġa pyteripeve'ġa ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvõ. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ġa mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ġa po pe dezesseisve'ġa pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ġa gwepia na'ë ga. Kirë ojipe'ġa quatrove'ġa py'rovo. Quatro vezes ġa jopy'rupy'rui ga repiaga ara rupi ypytunimo no. Nahã Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ġa po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ġa japo toryva pão ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Na judeus'ġa i'upavi na'ë Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerë po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe ġandovaki hete nehë. A'ero po ti ji ga jukaukari nehë,” ei Herodesva'ea ovyteri pe novã. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ġa onhi'inhi'ĩ hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohë cadeia hugwi

⁶ Aerë Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari ġandovaki nehë,” ei ahe novã. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ġa pyteri pe mokonha'ġa pyteri pe. Soldados'ġa opokwa memei ga ojihe itanhuramuhã pyvõ ga rerekovo. Ojipe'ġa opojyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ë ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhã ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe:

—Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohõ, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novã. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novã. ¹⁰ Kiro ġa kwavi soldados'ġa pyvõ. Kiro ġa kwavi jara'ġa pyvõ no. Igwete ġa vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ġa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ġa pe. Igwete ġa ëi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvõ okwava. Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhë reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhë cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ġa ndeaporoġitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga ovyteri pe.

¹² Ojapyakarẽ a'ea rehe kiro ga hoi Mariahẽa rongga pe João Marcos'ga yhẽa rongga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ga jatypapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhi'iga Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ga ga pe.

A'ereki ga ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahẽa ruri henduva Rodehẽa.

—Ma'ga pero okwa? ei hẽa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'igame hẽa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hẽa nhani tamombe'u javo jara'ga pe. Emo hẽa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva gwaramo ga rura rehe. Igwete hẽa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hẽa ga pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu ga hẽanhi'iga.

—Ere'eteheuhu nde, ei ga hẽa pe.

—Avi ahã, ei hẽa. Ki ga jitehe pero o'ã, e'ie'i hẽa ga pe novã.

—Gara'uva po, ei ga a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ga hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ga nhimomby'apavi a'ero upa. ¹⁷ Igwete ga reki onga pype ga pyri. A'ero ga nhipova'egi tapenhi'igi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ga pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ga pe no nhaneirũ'ga pe, ei ga ga pe.

Igwete Pedro'ga hoi ga hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eğaturame soldados'ga ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahã Pedro'ga naerũ? e'ie'i ga ojohupe novã.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novã. Emo ga ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ga mbuhurukari ga monhi'iga ma rupi te ga hoi naerũ javo ga pe. Emo ga ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurã Herodesva'ea soldados'ga jukaukari a'ero.

Aerẽ Herodesva'ea hoi judeus'ga gwyrã hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondomondouka mbatera ogwyrã hugwi cidadespeve'ga pe jipi Tiropeve'ga pe Sidommeve'ga pe no. Aerẽ ahe nhimboahiahivi reki ga pe. Nurã ga ei ojohupe:

—Timonhyrõ ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrõ'e'ymame po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehẽ, ei ga ojohupe.

Nurã ga jogwerohoi na'ẽ Herodesva'ea moirũhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'igatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerẽ ga jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereko katu ti, ei ga Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'igi pe me nehẽ, ei ahe ga pe.

—Kwa, ei ga ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ganduvihavuhuro. Igwete ahe hoi gapyteri pe ojiupia oina gwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'igi ga pe.

²² Henduvame ahenhi'iga ga javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rui ko koro, e'i tehe ga ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ganhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ga pe Tupanete'ga. Nurã nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheõ'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirẽ ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ğa imombe'ui Tupana'ga nhi'iga imonhimoanhana. Igwaigwavete ojipe'ğa hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pe Jerusalém me Saulo'ga pavêi. Imondopavirê Barnabé'ğa jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ğa João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo'ë Barnabé'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ğa pyteri pe ęambo'ehara'ğa Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ğa no. Ga ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhũve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka governadoragwama'ga pavêi Herodes'ga pavêi. ² Igwete ğa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhiĩ Tupana'ga pe javo ğa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ğa pe:

—Pemo'ë kiroęwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ğa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ğa pe. A'ereki ji a'e nhięwenonde ęahã po ti oporavyky ji ve javo, e'i ğa pe.

³ A'ero ğa nhi'igi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirê ğa pokogi Barnabé'ğa ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ğa ğa mondoukari ojihugwi.

Barnabé'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavêi

⁴⁻⁵ A'ero ğa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavêi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ğa. João Marcos'ga oho ğa ndupi no ęamoirũharamo. Igwete ğa hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ğa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhũ me Chipre pe. Pevo ğa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ğa hoęahoi judeus'ğa jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga pevove'ğa pe. ⁶⁻⁸ Aerê ğa hoi ypa'ouhũa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ğa judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ğa nhi'igimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ğa pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ğa ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ğa mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ğa governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iga javo ga Barnabé'ğa mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ğa horame ga pyri Elimas'ga ğa movahĩ tonhi'igyme ğa ga pe javo. “Tojikogyme ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga. ⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰ —Netiruahũ hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Pyryheteva'ea nde eremovahiuhũ. Nde eremoandyandyi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'ymi nde Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe. ¹¹ Nurã po ti Tupana'ga nde movahiuhũ kiro nehê. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yma kwara nehê, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihĩ turi ypytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yma. Igwete ga rekoreko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ğa pe.

¹² Hepiagirê Elimas'ga rehae'yma Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerê Paulo'ga avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ğa hoi Panfiliapeve'ğa gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ğa hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴ Aerê Paulo'ga hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerê ğa vahemi cidade de Antioquia pe Pisídiapeve'ğa gwyrã yvyri pe. Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábado rupi ğa hoi ęajatykahai pe. A'ero ğa apygi upa. ¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'igi

aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kirē ga nhi'īgi ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea okwatija hako. Aerē huvihava'ga gajatykahava pype ga imondoukari onhi'īga Paulo'ga pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ga ga pe. Pe'epotarame avove'ga pe ga moğitavo pe'ji ti ga pe a'ero, ei ga Paulo'ga pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eğa tapenhi'īgi ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'īga pejjupa, ei ga. Pehendu ti judeus'garūiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ga pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'ē ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerē he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imombyrymbyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ga pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherekote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhybavirē ga ima'ema'ēi ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ga pe.

—Aerē Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerē ahe py'rovo Samuelva'ea ahe repiakatui Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aerē nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota ağwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yra'ea Benjamimva'ea rymyminova'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Aerē Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'yra'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehē,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ga pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerē ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhē Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ga pe. ²⁴ Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ga moğitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporoğita pejjipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehē,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ga pe: “‘Ndehe ko Cristo,’ pe'ji po pe ji ve novia? Ji ko a'ea rūi,” ei João Batistava'ea ga pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehē,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhu hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ga pe no:

—Nhiirū, Abraãova'ea rymyminoa pe ji ei. Judeus'garūiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'īga Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ga pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ga nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ganduvihava'ga na jitehe no, ei ga. Onhi'igame aherembikwatijara pe sábadó nanani ga nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija hako novia. Nahā ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ga ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ga ahe nhi'ipo'ru reki ganduvihava'ga pavēi. A'ereki ga e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ga pe. ²⁸ Ga jukapotarame ga

hekatehei garekote'varuhua hepiage'yma novĩa. A'erorame tehe ġa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhē ti ga,” ei ġa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa gajukaaġwama ikwatijanhogwenondeavo hako. Ga ahe nhi'ĩpo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirē ojipe'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ġa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoġa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ³¹ Kirē Jesus'ga jipiukaukari ġa pe – kiroki ġa oho Galilėia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalėm me gamanoa renonde. He'yi ġa kiri ga repiagagwera rupi ga kweravirē. Gahã kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ġa pe a'ero, ei ga.

³² —Oro ore oromombe'u pyryheteve'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahã po ti ji ga mongoukari nehē,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhē reki nhande ve aherymyminoa pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga pe.

“Ndehe ko jira'ya.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴ —Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amomyry po ti ji pe me nehē,” ei ga.

“Pyryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhēva'ea.

A'ea po ti imomyryvaġwama pe me nehē,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ĩa Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'iġa Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahã ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pyryheteve'ga
ga manorame nehē,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶ —Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ē ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerē ahe manoi. A'ero aheryjava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ppyvo, ei ga. Kirē inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerē Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁸ —Nhiirũ, pekwaha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. ³⁹ Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁰ Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehē, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhogwenonde aerēva'ea. Nahã ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

⁴¹ “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'iġa pe,” ei ahe.

“Penhimomy'a ti penhimanomo nehē.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomy'ava'ea kiro.

Po ti ġa imombe'ui pe me nehē,

ndaperoviarihu po ti pe nehē,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴² Aerē Paulo'ga horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri javo ġa pe:

—Irũa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehē, ei ġa ġa pe.

—Kwa, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴³ Igwete judeus'ga hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ga hoi Paulo'ga ndupi onhimongyavo ga pavēi – kiroki ga onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ga nhi'igi ga pe.

—Igwaigwavete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ga ga pe.

⁴⁴ Irūa rupi sábadu rupi cidadepeve'ga nhaporemu gwerevi ga jatykai onhimongyavo.

—Torohendu ti Tupana'ga nhi'iga mombe'ua, ei ga.

⁴⁵ Emo judeus'ga onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ga hoa ga pyri. Nurā Paulo'ga ga mbo'erame ga etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ga.

Igwete ga Paulo'ga mbotegwetei. ⁴⁶ Paulo'ga ndopojihuvi reki ga Barnabé'ga pavēi. Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga e'i: “Judeus'ga na'ē po gwendu nhinhi'iga hamo,” ei ga, ei ga ga pe. Nurā ore imombe'ui a'ea pe me na'ē novīa. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'iga, ei ga ga pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'ymi nehē.” Pe'ji po pe a'ea. Nurā po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'garūive'ga pe a'ero nehē, ei Paulo'ga ga pe. ⁴⁷ A'ereki nahā orepojkaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'garūive'ga ndyapehava'java'ero

teremomytu'ē ti ga'akaḡi pe ikwahavuka ga pe nehē,” ei Tupana'ga.

“Gandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari yvyakotyve'ga pe nhaporemu nehē,” ei ga, ei Paulo'ga.

⁴⁸ Israelitas'garūive'ga judeus'garūive'ga henduvame Paulo'ga nhi'iga ga ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ga imbohetei Tupana'ga nhi'iga. A'ero ga jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoḡwenonde ḡahā po ti oko ji pyrie'ymi nehē javo.

⁴⁹ Igwete ga imombe'umbe'ui nhandepojykaharete'ga nhi'iga imonhimoanhana ḡagwyra rupi nhaporemu. ⁵⁰ Emo judeus'ga omomymomyi akwaimbae'ga huvihava'ga cidade pe. Judeus'ga omyomyi kunhangwera'ga no imbateve'ga – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe novīa. Igwete judeus'ga ga momymomyi ga mongote'varuhuvavo Paulo'ga pe. A'ero ga Paulo'ga mondoahai ogwyra hugwi ga mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ga ihyvi opya otimbuguhua mondurunduruga jugwi. Nahā ga hepiukari pevove'ga ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavēi. ⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ga horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei okovo ga moiruamo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ga pe ga horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ga jatykahai pe Barnabé'ga pavēi. Pevo ga Jesus'ga mombe'umbe'ukatui ga pe. Nurā he'yjuhuve'ga jikogi Jesus'ga rehe judeus'ga judeus'garūive'ga pavēi. ² Emo judeus'ga – kiroki ga ndojikopotari Jesus'ga rehe – ga omomymomyi judeus'garūive'ga oko te'varuhu Paulo'ga javo ga pe. Ga nhi'igaykaro ḡwaramo judeus'garūive'ga nhimboahitehei Jesus'gareheve'ga pe a'ero onhimongyavo. ³ He'yi Paulo'ga kiri pevo. Ndopojihuvi reki ga ga nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo pevove'ga pe.

—Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ga ga mombe'gwovo jipi.

A'itituhēva'ea ḡanemimombe'ua. Nurā Jesus'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea Paulo'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ga ei nehē: ‘A'itituhēva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mombe'ua’,” ei ga. ⁴ Cidadepeve'ga ndeaporoḡita ojoatyvi a'ero. He'yive'ga oho Jesus'ga moirūhara'ga nhi'iga rupi Paulo'ga nhi'iga rupi. Jara'ga oho judeus'ga nhi'iga rupi onhimongyavo.

⁵ Aerē judeus'ga judeus'garūive'ga monhi'igi upa. Gwuvihava'ga pavēi ga ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ga ndehe ga apiapiavo nehē, ei ga ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ga ikwahavipei ġanhimbohovajara ojihe. A'ero ġa ka'nhyimi ġa hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ġa gwyri pe. Ojipe'ġa gwyri pe ġa hoi no – kiroki ġagwyrā Licaônia atima. ⁷ Ohoohorame ġa pyryva'ea mombe'ui ġa pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Listra pe

⁸ Ga horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ġa pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'ġa renduva ipyka'nauhūve'ga. Tegwete gapo'āhava. A'ereki ga na tuhē o'a. ⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'ġa renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei ovyvteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ā a'ero naerū.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporoġita. ¹⁰ Igwete ga eaahyahi ga pe:

—Epo'aġatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhūve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ġa gwepia Paulo'ga ga mopo'aġaturame. Nurā ġa hapukapukai onhi'ġimo. E'i tehe reki ġa Paulo'ga mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ġa onhimongo yvyakotyva'ero ogyva nhande koty, e'i tehe ġa ġa pe.

Paulo'ga ndokwahavi reki ġa etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ġa nhi'ġa. ¹² Igwete ġa hapukapukai javo Paulo'ga pe: “Ga ko yvagipeve'ġa aheremimbohete'hara'ġa.” Barnabé'ga pe ġa etehei: “Ga ko Júpiter'ga huvihavuhuhete'ga.” Paulo'ga pe ġa etehei: “Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ġa.

¹³ Igwete ġa Paulo'ga mbohete potari. A'ero mbatera kwava'ēhara'ga heruri yuranuhūa heno'ama ġajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ppyvo. A'ereki a'ea pype ġa ojatykatyka jipi Júpiter'ga mboheteavo. Kiro ikwava'ēhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'eġa Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhūa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ġa pavēi ikwava'eġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe Paulo'ga pe. A'ereki ġa ġa mbohete pota ġa ko yvagipeve'ġa javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ga ndovy'ahetei okovo. Nurā ġa imbotararagi opira tapenoġi yvagipeve'ġa ore rehe javo ġa pe. Igwete ġa nhani ġapyteri pe o'eahyahiva ġa pe.

¹⁵ —Maranuhūrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ga ġa pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rūi. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ġa ġa pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novīa taperojijyi ti pendeaporoġita javo. Pepohi ti Tupana'garūiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ġa. Tupana'ga rehe jate ti pejiko aġwamo omanoe'ŷve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, yvya, ypiahua. Yvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ġa ġa pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: “Na ġa ndekoi jate na'ē ġwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garūive'ġa,” ei ga, ei ġa. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweaporoġita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ġa. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ġa. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ġa ġa pe.

¹⁸ Paulo'ga nhi'ġa renduvame vehevi ġa ikwava'embotari yuranuhūa Paulo'ga pe timbohete ġa javo novīa. Emo Paulo'ga ndojukaukari reki ġa pe.

¹⁹ Aerē judeus'ga nduri Listrapeve'ġa pyri. Antioquia hugwi ġa nduri Pisídiapeve'ġa gwyrā hugwi. Icônio hugwi ġa nduri no. Igwete ġa ei ġa pe:

—I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ġa. Tiapiapi ga, ei ġa.

Igwete ġa ġa mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ġa ojohupe novīa. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ġa oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojivya cidade pe ġa ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavēi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ğa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ğa pe. A'ero ға he'yive'ğa mbojikogukari Jesus'ga rehe ға nderekovo. Aerē ға jivyri Listra pe. Aerē ға jivyri Icônio pe. Aerē ға jivyri Antioquia pe Pisídiapeve'ğa gwyri pe. ²² Ohohorame Jesus'gareheve'ğa pyri ға ға mbojikohetei Jesus'ga rehe. Igwete ға ei ға pe:

—Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ğa. Ga rehe nhandejikoga ғwaramo po ti ojipe'ğa jigwarai nhande rehe nehē novīa, ei ға. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhē na'ē. Emo po ti aerē nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehē, ei ға ға pe.

²³ Paulo'ğa ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ğa pyri a'ero javo ға pe. Ohorame ға pyri Paulo'ğa ғapyteripeve'ğa mo'emo'ēi toko ti ға Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa javo. A'ero Paulo'ğa nhi'īgi Tupana'ga pe i'ue'yima.

—Ereko katu ti ға. A'ereki ға ojiko nde rehe, ei ға opojykaharete'ga pe.

²⁴ Aerē Paulo'ğa hoi Pisídiapeve'ğa gwyra rupi. Aerē ға hoi Panfíliapeve'ğa gwyri pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ға hoi Jesus'ga mombe'gwovo ға pe. Aerē ға hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ға avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ға jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ğa gwyripeva'ea – perope Jesus'gareheve'ğa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ğa pe ға horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ға ga pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ға Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ға jivyri kiro pevo. Ovahe-mame ға hoi Jesus'gareheve'ğa nderojatykavo imombe'upava ға pe ohoagwera.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve ға pokogauka jipi, ei ға ға pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'garũive'ğa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ğa imombe'gwovo ға pe.

²⁸ He'yjuhu ға kiri pevo Jesus'gareheve'ğa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerē ko ojipe'ğa nduri ogwyrá hugwi Judéia hugwi judeus'ğa. Antioquia pe ға nduri Jesus'gareheve'ğa pyri ға mbo'eavo. Igwete ға ei ға pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ға. Nahã ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ға. Nurã ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'igagwera pejikytiukare'yima, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē, e'i tehe ға ға pe.

²—Avi na rũi, ei Paulo'ğa ға pe Barnabé'ga pavēi.

A'ea rehe Paulo'ğa judeus'ğa nhi'igayvahetei ja'javo ға pe. Nurã pevove'ğa ei ojohupe: —Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ğa Jerusalém me, ei ға. Ojipe'ğa ti toho ға ndupi no. A'ero po ti ға hoi Jesus'ga moirũhara'ğa pyri Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pyri nehē henduva ғанhi'īga, ei ға. A'ereki jara'ға e'i: “Ojikytiukare'ymame po ti judeus'garũive'ğa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuïrama nehē,” ei ға, ei ға. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ğa nhi'īga a'ea rehe a'ero Paulo'ğa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehē, ei ға ojohupe.

—Kwa, ei jara'ға.

³ A'ero Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa nderohoi pea rupi ға mondovouka. Igwete ға hoi Feníciapeve'ğa gwyra rupi. Samariapeve'ğa gwyra rupi ға hoi no. Ohorame ға hoi Jesus'gareheve'ğa pyri. Igwete ға ei ға pe:

—Judeus'garũive'ğa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ға ға pe.

Gamombe'ua Jesus'gareheve'ğa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerē Paulo'ğa vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ğa ndoryndoryvamo ғandura rehe gwepiakatuhara'ğa pavēi Jesus'ga moirũhara'ğa pavēi. Igwete Paulo'ğa imombe'upavi ға pe.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve, ei ġa. Nurã judeus'ġarũive'ġa jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ġa imombe'ġwovo ġa pe.

⁵ A'ero fariseus'ġa po'ami ġapyteri pe. Ga ko Jesus'gareheve'ġa no. Igwete ġa po'ami javo.

—Judeus'ġarũive'ġa po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ġa. Pe'ji po pe ġa pe a'ero hamo, ei ġa jara'ġa pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirũhara'ġa jatykai Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavẽi upa.

—Marã po ti nhande ei a'ea pe naerũ? ei ġa javo ojohupe.

⁷ Kiro ġa nhomonhi'inhi'ĩhetei a'ea rehe upa. Aerẽ Pedro'ga po'ami javo ġa pe.

—Nhiirũ, pekwaha pe Tupana'ga nhi'igagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepyteripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'ġarũive'ġa pe Jesus'ga mombe'ġwovo tohendu ti ġa javo. A'ero po ti ġa jikogi Jesus'ga rehe nehẽ,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. ⁸ Ga ji rendukaturame Tupana'ga ei: “Pyry hete ġajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'ġarũive'ġa,” ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporogita okovo, ei Pedro'ga. Nurã ga imondoi gwa'uva ġa pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ẽ gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'ġarũive'ġa pe no, ei ga. ⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'ġarũive'ġa pavẽi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰ Maranuhũrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'ġarũive'ġa mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novĩa, ei ga ġa pe. Nhaneramonhava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'ġarũive'ġa pe naerũ tohendu katu ti ġa a'ea javo, ei ga ġa pe. ¹¹ Nahã reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ġwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ġwaramo judeus'ġarũive'ġa pe Tupana'ga ġandeaporogita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'ġwovo ġa pe.

¹² A'ero ġa nonhi'igajavi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ġa pe ohoagwera Barnabé'ga pavẽi.

—Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'ġarũive'ġa pyteri pe ikwehe, ei ġa ġa pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirẽ kiro Tiago'ga ei ġa pe no:

—Nhiirũ, pejapyaka ti nhinhi'igã rehe, ei ga ġa pe. ¹⁴ Simão Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aġataruhua judeus'ġarũive'ġa ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'aġataruhua ġa ndehe he'yive'ġa mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ġa pe. ¹⁵ Nanongara pe tuhẽ ko Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'igã ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerẽ ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerẽ ti ji jivyri nehẽ.

Jijivyra'javame po ti ji ġa mbojatykaa'javi nehẽ ġanduvihavamo nehẽ,” ei ga.

¹⁷ “Nahã po ti jara'ġa nhaporemõ judeus'ġarũive'ġa ji rekari okovo ji rehe nehẽ

– kiroki ġa ji amo'emo'ẽ jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

¹⁸ “Porõ ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahã ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'igã hako, ei Tiago'ga imombe'ġwovo ġa pe.

¹⁹ Igwete Tiago'ga ei no:

—Nurã jiji a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ġa pe: “Tojikytiuka ti ġa.” Xa'eyme ti a'ea judeus'ġarũive'ġa pe – kiroki ġa gwerojijyi gweaporoġita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

²⁰—Nahã tikwatija jawo ġa pe:

“Tape'ui ti ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe,” xa'e ġa pe, ei ga.

“Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa,” xa'e ġa pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahã ti xa'e ġa pe ikwatija nehẽ, ei Tiago'ga ġa pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ġa hoi ojatykahai pe jipi imonhi'ġa ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemõ ġa imombe'ui a'ea ymya hako. Kiro mo jitehe no, ei Tiago'ga ġa pe.

Okwatija ahe imondovouka judeus'ġarũiva'ea pe

²² Kiro Jesus'ga moirũhara'ġa nhomonhi'imbavi Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavẽi jara'ġa pavẽi no Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Timondo ti mokonha'ġa Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ġa nhanenhi'ġa ġa pe, ei ġa. Paulo'ga rupi po ti ġa hoi Barnabé'ga rupi, ei ġa.

—Kwa, ei jara'ġa.

Igwete ġa ġa mo'ẽi ojipytera hugwi. Huvihava'ġa ġa ġa mo'ẽi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'gareheve'ġa ikwatijari imondovo Judas'ġa pe togweroho ti ġa jawo. Nahã ġa ikwatijari inoġa:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirũharamo orokwatija Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavẽi,” ei ġa ikwatija.

“Pe ko judeus'ġarũiva'ero peko novã. Emo nhande xanhomoirũirũ aġwamo nhande-jikoga ġwaramo Jesus'ga rehe,” ei ġa. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Síriapeve'ġa gwyri pe Cilíciapeve'ġa gwyri pe no. Pe me nhaporemõ ore ikwatijari imondovouka orenhi'ġa a'ero,” ei ġa ikwatija ġa pe.

²⁴ “Orepyteripeve'ġa oho pe pyri heikwehe. Omomyi ġa pepy'a onhi'ĩteheavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ġa pe pyri. Ojiroho tehe ġa heikwehe,” ei ġa ikwatija ġa pe. ²⁵ “Nurã ore jatykai oronhomonhi'ġa orojupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ẽ ti mokonha'ġa mondovouka judeus'ġarũive'ġa pyri Paulo'ġa ndupi,’ oro'e ore orojohupe,” ei ġa. “Oroarõ hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndopojihuvi ġa omanoa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ġa. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokonha'ġa mo'ẽi ġa mondovo Paulo'ġa ndupi a'ero. Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'ġa pe me orerembikwatijara,” ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'ymame hekoa jugwi. Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'ġa a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahã ġa ikwatijari judeus'ġarũive'ġa pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwembikwatijaragwera Judas'ġa pe togweroho ti ġa ġa pe jawo. A'ero Judas'ġa herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'gareheve'ġa nderojatykai imondovo

ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ġa nhi'iġi jupe. A'ero ġa ndoryndoryvamo omoġita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inhi'iġi ġa pe Silas'ga pavēi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo tuhē oko no. Igwete ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ga pevo. Aerē ġa ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ġa pavēi ġa pevove'ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabéva'ea pavēi

³⁶ Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivrya'ja ti Jesus'gareheve'ġa ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehē – perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojykaharete'ga nhi'iġa ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷ —Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸ —Tirohoye ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ġa gwyrri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹ —Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'iġayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ġa gwyrri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰ Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ga horame Jesus'gareheve'ġa ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomomyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ga pe.

⁴¹ Igwete Paulo'ga hoi Síriapeve'ġa gwyrri rupi Cilíciapeve'ġa gwyrri no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹ Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheve'ero oko. Gayhēa na jitehe no. Hēa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rūi.

² —Pyrri hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ġa ga pe Listrapeve'ġa Icóniopeve'ġa no.

³ Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehē, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ga okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rūi. Nurā ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ga noarōi nehē,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ē a'ero ga rerogwovo ojupi.

⁴ Imbojoapiapirame cidades ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'umbe'ui ġa pe Jerusalémmeve'ġa nhi'iġagwera.

—“Nahanahã ti peko,” ei Jesus'ga moirũhara'ğa javo pe me Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pavẽi, ei Paulo'ğa imombe'gwovo ға pe. Pejapyaka katu ti ғанhi'iğa rehe a'ero, ei ға ға pe.

⁵ Nahã ko ға Jesus'gareheve'ğa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwavete ko ojipe'ğa jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedõniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶ Aerẽ Paulo'ğa ei ojohupe novĩa:

—Xaho ti Ásiapeve'ğa gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa ға pe, ei ға.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ға pevo. Kiro ға hoi Frígiapeve'ğa gwyra rupi a'ero Galáciapeve'ğa gwyra rupi ogwovo. ⁷ Ga horame Mísiapeve'ğa gwyra pyri Paulo'ğa ei ojohupe:

—Xaho Bitíniapeve'ğa gwyri pe kiro, ei ға novĩa.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ға pevo. ⁸ Nurã ға hoi Mísiapeve'ğa gwyra rupi ovahema cidade de Trõade pe. ⁹ Ypytunimo Paulo'ga Macedõniapeve'ğa gwyrive'ға repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'iği Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhẽ oregwyri pe Macedõnia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰ Kirẽ Paulo'ga imombe'ui gwembiepiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedõnia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ға pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ға pyri, oro'e ore orojohupe.

(Jihi Lucas aho ға ndupi no ikwehe.) Kotihĩ ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trõade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhũa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedõniapeve'ğa gwyri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedõniapeve'ğa gwyri pe. Cidade de Romahugwive'ға ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ğa hoi jipi onhi'iğa Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ğa nhimono'oğa repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ға pe. ¹⁴ Igwete Lídiáhẽa henduvi orenhi'iğa oina. Hẽa ko cidade de Tiatirahugwiva'ero. Ipiğwağuhũva'ea hẽa oma'ema'ẽ jipi itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hẽa Tupana'ga rehe. Igwete hẽa henduvi Paulo'ga nhi'iğa. A'ero Tupana'ga imomytu'ẽi hẽa'akaği pe toko ti hẽa Paulo'ga nhi'iğa rupi javo. ¹⁵ Aerẽ ore hẽa mobatizai a'ero. Ore hẽarongapypeve'ğa mobatizai no. Aerẽ hẽa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hẽa. Nurã pejijo tuhẽ nhironga pype pejipytavo, ei hẽa ore ve.

A'ero ore hẽa mbopogwei orogwovo hẽaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ға oho onhi'iğa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehẽa ore rovatĩ pea rupi. Anhağa opojyka hẽa. A'ea omonhi'ĩ hẽa aerẽva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ğa he'yi omondo itambere'ia hẽapojykahara'ğa pe jipi tomombe'u ti hẽa aerẽva'ea ore ve javo. ¹⁷ Kiro hẽa ore rovatĩ pea rupi. A'ero hẽa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hẽa ruri okovo ohapukapukaita.

—Agwa'ga ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ga hohe pa, ei hēa. Nahā ga ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehē,” ei ga imombe'gwovo, ei hēa ohapukaita.

A'ereki anhağa opojoyka hēa. ¹⁸ Kotihīhī hēa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajahivamo hēa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhağa pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hēa hugwi, ei ga jupe.

Kotihī anhağa pohiri hēa hugwi a'ero. ¹⁹ Ikwahavame anhağa pohira hēapojoykahara'ga ei ojohupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ga itambere'ia nhande ve nehē. A'ereki anhağa opohiruhu hēa hugwi, ei ga. Ndokwahava'javi po ti hēa aerēva'ea imombe'gwovo nehē, ei ga ojohupe.

Igwete ga nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ga pyhyga ga nderohyryryga ga nderogwovo okari pe gwuvihava'ga pyri. ²⁰ Ga nderurame ga ei gwuvihava'ga pe:

—Agwa'ga ko judeusramo oko. Igwete ga porayvaruhuro nhandecidadepeve'ga momymomyina upa, ei ga javo tehe ga pe. ²¹ A'ereki ga ombo'embo'e ga gwamonhava'ea nhi'igagwera rehe, ei ga. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ga atyvi. Nurā po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanosramo, e'i tehe ga ga pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ga nhimbohovajapavi Paulo'ga ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete ganduvihava'ga imbotarararagukari Paulo'ga pirekyitauka ga hugwi. Igwete ga ga nupanupāukari vyra pyvō ga momboruka cadeia pype ga mongiavo.

—Teremohemukari ti ga ga monguva ipype, ei ga guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iga ga Paulo'ga mondoi ga mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga gapya mombygi yva pyvō. Ono ga gapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoği irūa yva gapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'iga Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavēi. Cadeiapypeve'ga ojapyaka upa ga nhimby'yirame. ²⁶ Kotihī vyva imyimi hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhūa jikyipavi cadeiapypeve'ga hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ēi hepiaga hovapytymba'vogipyra. “O'emba ga ji hugwi ogwovo ra'e,” ei ga novīa. Nurā ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajijuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'iga mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo gwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ga pyri pepyry hete pe javo. ³⁰ Aerē ga Paulo'ga nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ga pe:

—Marā po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehē? Marā po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē? ei guarda'ga ga pe.

³¹ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehē. Aerē po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehē no, ei ga ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ga nehē no, ei ga ga pe.

³² Igwete ga Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ga pe no. Igwete ga hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ga nderohoi iheita ganupāagwera. Nanime Paulo'ga ga mobatizai. Aerē ga garongapypeve'ga mobatizai no. ³⁴ Aerē guarda'ga Paulo'ga nderohoi gwonga pe. Igwete ga imondoimbatara ga pe to'u ti ga javo. Horyory ga ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe gwongapypeve'ga pavēi.

³⁵ Ko'emame pevove'ga nduvihava'ga ei soldados'ga pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ē ti ga Paulo'ga jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'ġa guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ġa e'i javo pe me to'ē ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ġa pe:

—Po na rūi ġa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ġa ġwendu ġa'mbea ġa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'ġa ki a'e te ġa nohenduvi oji'i, ei Paulo'ga ġa pe. Ndojari reki ore rehe novīa. Emo ġa ore nupanupāuka tehe ojipe'ġa ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhē oroko. Po ahe nonupauhūi te romanos'ġa hamo, ei Paulo'ga. Aerē ġa ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ġa ore mo'embotari ġandovakie'ỹ naerū? Po na rūi te, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe. Gahā tuhē ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehē, ei ga soldados'ġa pe.

³⁸ Igwete soldados'ġa hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'ġa gwuvihava'ġa pe.

—A'iti tuhē ġa romanosramo oko? ei ġanduvihava'ġa ġa pe.

—Nahā tuhē re ko ġa e'i ore ve, ei ġa.

Igwete ġa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ġa ma'ngoma'ngoga a'ero naerū, ei ġa.

³⁹ A'ero ġa nduri Paulo'ġa pyri ja'javo katu ġa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ġa nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro orecidade hugwi, e'ie'i ġa onhi'ġatuavo Paulo'ġa pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ġa hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahēa rongga pe na'ē ġa hoi. Pevo ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiagi. Igwete Paulo'ġa ei ġa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ġa ġa pe.

Aerē Paulo'ġa hoi ogwovo cidade hugwi.

17

Paulova'ea oho Tessalônica pe

¹ Igwete Paulo'ġa hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerē Apolônia pe no. Aerē ġa vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ġa jatykahava. ² A'ero sábadu rupi Paulo'ga hoi ipype ġa pyri a'ero. A'ereki sábadu nanani ga hoi judeus'ġa jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ġa monhi'inhi'ġa aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³ Igwete ga imombe'ukatui javo ġa pe.

—Nahanahā ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'īpo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴ Igwete jara'ġa Paulo'ga nhi'ġa reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ġa pavēi judeus'ġa. Na jitehe ko judeus'ġarūive'ġa – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko ġanhi'ġa. He'yjuhuve'ġa Paulo'ga mbopogwei ojikoty'a ġa pavēi. Kunhangwera'ġa na jitehe no onhimongyavo imbateve'ġa.

⁵ Judeus'ġa ki a'e te onhimyrō Paulo'ġa ndehe hepiagame Paulo'ġa mbopogwea. Nurā ġa okote'varuhuve'ġa nderuri ojipyri – kiroki ġa okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ġa ġa mbojatykai ġa mbohapukapukaita Paulo'ġa ndehe cidadepeve'ġa momymomyinauka. A'ero ġa hoahypavi Jasão'ga rongga pe tiheka ti Paulo'ġa javo.

—Tiroho ti ġa mytu'ē me ġandovaki, ei ġa ojohupe novīa.

⁶ Ndohepiagi reki ġa Paulo'ga ipype. Silas'ga ġa ndohepiagi no.

—Jasão'ġa ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ġa, ei ġa ojohupe.

A'ero ġa Jasão'ġa pyhygi ġa nderohyryryga ġa nderogwovo huvihava'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Paulo'ġa iporayvaruhu ogwoogwovo ġagwyri pe nhaporemō ġa momymomyina, ei ġa o'mbero ġa pe. Igwete ġa nduruhui kiro nhande pyri no. ⁷ A'ero Jasão'ġa ġa mbuhurukari ġwonga pe ġa mombytavo ojipyri, ei ġa ġa pe. Ga nhaporemō nohendukatui nhanderuvihavuhu'ga nhi'iġa César'ga nhi'iġa. A'ereki ġa e'i: “Hajiheve'ga aġwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ġa, ei ġa. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ġa, ei ġa ġa pe.

⁸ Onhi'iġame a'ea rehe ġa pe ġa imomymomyi huvihava'ġa py'a jara'ġa py'a no. ⁹ Igwete huvihava'ġa ei Jasão'ġa pe:

—Imbuhumburame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ēukari pe mondovouka a'ero, ei ġa. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehē, ei ġa ġa pe.

Igwete Jasão'ġa imondoi itambere'ia ġa pe. A'ero ġa Jasão'ġa mbopiro'yukari ġa mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihĩ ppytunimo Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygye ti ġa Paulo'ġa javo. Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavēi. Ovahemame ġa jogwerohoi judeus'ġa jatykahava pype upa. ¹¹ Igwete Paulo'ġa imombe'umbe'ui ġa pe Tupana'ga nhi'iġa. Beréiapeve'ġa koji'i pyry hete reki Tessalōnicapeve'ġa hohe. A'ereki ġa ġwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ġa imombe'urame ġa ei ojohupe: “Tihepia ti imombe'ukatua.” Nurā ġa hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahā reki ra'e javo.

¹² A'ero ġa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ġa kunhangwera'ġa ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ġa. Grego ko ġanhi'iġa. Akwaimbae'ġa na jitehe grego ġanhi'iġa. Igwete ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ġa Paulo'ġa mombe'u judeus'ġa pe – perope Tessalōnica pe.

—Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ġa. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe no, ei ġa ġa pe.

Ikwahavame judeus'ġa hoi Beréia pe a'ero. Igwete ġa eġa'euhui Beréiapeve'ġa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahā ġa he'yjuhuve'ġa momymomyi upa. ¹⁴ Nurā Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ē Beréia pe Timóteo'ga pavēi. Kiroki ġa Paulo'ga reroho – gweroho ġa ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerē ġa ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

—Pejivy kiroġwe, ei Paulo'ga ġa pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihĩ ti ġa tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ga reja ġa herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ġa mboha'uva. He'yjuhuheteve'ea cidadepeve'ġa gwereko ha'angava ġwemimbohete'hara. Nurā Paulo'ga py'a oko tehe hepiagame. A'ereki pevove'ġa nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ġa jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga nhi'inh'iġi ġa pe judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ēhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ġa pe no. ¹⁸ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri – kiroki ġa ombo'e epicureu'ġa nhi'iġagwera rehe. Kiroki ġa ombo'e estóicos'ġa nhi'iġagwera rehe – ġa uhu ga pyri no. Igwete ġa Paulo'ġa nhi'iġayvari a'ero. Jara'ġa e'i ojohupe:

—Gara rehe ga onhi'iġuhũ naerũ? ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Omombe'u po ga hajiheve'ġa yvagipeve'ġa ovuhu, ei ġa.

A'ea ġa ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ġa pe. Omombe'u ga omanove'ġa mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ġa Paulo'ga rerohoi yvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ġa jatykai tihendu ganhi'iġa javo.

—Emombe'u kiroġwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ġa ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheva'ea nde eremombe'u ore ve ore monhimomby'avo. Nurã torokwaha tuhẽ neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ġa.

²¹ A'ereki ġa nhaporemō onhomonhi'inhi'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'yimi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurã ġa Paulo'ga rerohoi pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami ġapyteri pe yvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ġa pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ġa, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahiepia ha'angavaparavuhua imboheteheva, ei ga ġa pe. Igwete ji hepiagi ikwawa'ehava. Igweryi pe pe ikwatijari inoġa. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴—Tupana'ga – gaha oapo yvya yvyakotyva'eareheva'ea reheve – yvaga jaramo ko ga reko i yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi yvyakotyve'ġa nemiapoa pype omboheteheva pype, ei ga ġa pe. ²⁵ Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi yvyakotyve'ġa ndehe ji poko javo ġa pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ġa pe nhaporemō, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁶ —Tupana'ga oapo na'ẽ nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerẽ ga ahe mbohetauhui huvihava'ġa mongovo ġandeheve'ġa pavẽi. Igwete ga ġa mboja'oja'ogi ġa mondovo ġagweryi pe nhaporemō, ei ga. Ga'apoa renonde Tupana'ga e'i jipe oyvyteri pe hako: “Nahanahã po ti ġa pe nehẽ. Aerẽ po ti nahã nehẽ,” ei ga. “Pevo gwe ti ġa toko nehẽ,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i oyvyteri pe hako, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁷ Nahanahã Tupana'ga japo i ġa nderekovo tajireka ti ġa javo. “Ji repia po ti ġa ji rekarama nehẽ,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rũi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ġa. A'ea pe pegwryipeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tupana'ga ra'yramo nhande rekoro ġwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ġanemiapoa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe. ³⁰ Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwawetena'ẽi ġanhi'ġa. A'ereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nombogwawukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei yvyakotyve'ġa pe ġagweryi pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹ —Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporoġita pe nehẽ. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerẽ po ti ndehe ere'e ġa pe nehẽ,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehẽ ikwahava ġandeaporoġitapyryva ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhua nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukaripe Jesus'ga rembi'eaġwama yvyakotyve'ġa pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'ġa pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'iġa Jesus'ga kwerava rehe jara'ġa ga rerekomemui. Emo jara'ġa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'iġa a'ea rehe nehẽ.

³³ A'ero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo. ³⁴ Jara'ġa ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omogita pevove'ġa ojipe'ġa pavēi yvy-tyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ġa no Damárishēa no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ġa gwyri pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'ġa gwyri pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē ġanduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'iġa Romapeve'ġa pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ġa ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ġa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurã ga hoi Itáliapeve'ġa gwyrã hugwi a'ero ġwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ġa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ġa ndepiagi a'ero. ³ Igwete ga ruvi ġa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ġa na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ġa japo tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurã Paulo'ga ruvi ġa pyri tendas apovo jipi. ⁴ Sábado rupie'yimi Paulo'ga hoi ġajatykahava pype. Igwete ga ġa monhi'inhi'ihetei judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa no – kiroki ġa grego ġanhi'iġa.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedōniapeve'ġa gwyrã hugwi Timóteo'ga pavēi. Ga ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga momba'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ġa pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ġa Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurã Paulo'ga imbovavagi opira nahã ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

—Napehendupotari pe nhinhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Agwamo po ti ji hoi judeus'ġarūive'ġa pyri a'ero Jesus'ga momba'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'ġarūive'ga ronga pype Tício Justo'ga ronga pype. Garonga judeus'ġa jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype. ⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga momba'umbe'ui pevove'ġa pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ġajatykahava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'iġa renduvame he'yive'ġa jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ġa. A'ero Paulo'ga ġa mobatizaukari ġa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'iġi Paulo'ga pe gakiri pe ypytunimo. Igwete ga ei ga pe:

—Terekyhyji ti ġa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imomba'gwombe'gwovo ġa pe.

¹⁰ A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ġa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ġa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹ Igwete Paulo'ga ġa mbo'embo'ei Jesus'ga momba'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹² Irũa mbytera rupi judeus'ġa jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ga pyri. Gálio'ga ko pevove'ġa governador'ga Acaiapeve'ġa gwyri pe. Igwete judeus'ġa Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reaporoġita pe javo. ¹³ Igwete ġa ei Gálio'ga pe:

—Agwa'ga e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ġa. Na rũi reki oreramohava'ea ore mbo'ei hako, ei ġa Gálio'ga pe.

¹⁴ Paulo'ga nhi'iġwerĩrame kiro Gálio'ga ei judeus'ġa pe:

—Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'i'ga hamo pe imbojarama ga rehe hamo, ei ga ġa pe. ¹⁵ Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonhava'ea nhi'i'gagwera rehe no, ei ga. Pe tuhē ti pemohi'gatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhē nanongara pe, ei Gálio'ga ġa pe.

¹⁶ Igwete ga ġa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ġa nhaporemo Sóstenes'ga pyhyte-hei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ga jatyahava pype. Igwete ġa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ypyvo. Gálio'ga ombogwavete reki ga nupanupãrame.

Paulova'ea ojivya'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ga pyri. Aerē ga hoi ġa hugwi.

—Xaho ti Síriapeve'ga gwyri pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahēa pe no.

—Xaho ti a'ero, ei ġa.

Ga horame cidade de Cencreía pe Paulo'ga nhi'i'gi Tupana'ga pe a'ero.

—Nahanahã po ti ji rekoi nehē, ei ga Tupana'ga pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukarajavi ji'ava nehē, ei ga.

A'ero ga nhia pinukari na'ē pevo. Aerē ġa nhinha'gi itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ Ga vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ga ndeja. Igwete ga hoi na'ē judeus'ga jatyahava pype onhi'inhi'i'ga ġa pe. ²⁰ Aerē Jesus'gareheve'ga ei Paulo'ga pe:

—Koji'i epyta ore pyri, ei ġa ga pe novia.

²¹ —Kiro ji hoi tuhē, ei ga ġa pe.

Ohorame ġa hugwi ga ei:

—Tupana'ga ipotarama po ti ji rura'javi pe pyri nehē, ei ga ġa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ga pavēi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerē Paulo'ga hoi ovahema cidade de Cesaría pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalém me. Oho ga jiji onhi'i'ga Jesus'gareheve'ga pe. Aerē ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ga gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ġa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ga gwya rupi Frígiapeve'ga gwya rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

²⁴⁻²⁵ Aerē Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'i'gatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ga ombo'e ga Jesus'ga nhi'i'garupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batistava'ea nhi'i'ga rehe jate ġa Apolo'ga mbo'e – kia ko João Batistava'ea omombe'u ġa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ġa mobatizarama yhya pyvō jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo. ²⁶ Aerē ga hoi judeus'ga jatyahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahēa henduvi ganhi'i'ga Áquila'ga pavēi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'i'garupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahã po Tupana'gareheve'ga ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerē Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ga pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ga gwyri pe nehē.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'i'ga pevove'ga pe Jesus'gareheve'ga pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸ Igwete Apolo'ga judeus'ga monhi'inhi'i'gi ja'java ġa pe pevove'ga ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahã po ti Cristo'ga rekoi nehẽ Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehẽ,” e'i ikwati-jara, ei ga ġa pe. Na tuhẽ reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurã ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhẽ ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ġa nonhi'ġa'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ġa gwyra rupi Frígiapeve'ġa gwyra rupi no. Aerẽ ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ġa. ²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerũ? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ġa pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojkaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'ġa aherembikwahave'ÿva'ea. Tupana'ga nhi'ġa ġa omombe'u no.

⁸ Aerẽ Paulo'ga hoi judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'ġa ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurã ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehẽ, ei Paulo'ga ġa pe.

Três jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa pojihuve'yama. ⁹ Emo jara'ġa noan-garihu hendukatue'yama ganhi'ġa. A'ero ġa imbotegwetei Jesus'ga nhi'ġarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhuve'ġa ndovaki. Nurã Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ġa ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inhi'ġa jipi. ¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inhi'ġa ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ġa nhaporememo henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ġa ġwendu. Judeus'ġarũive'ġa ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhimomby'aheteva'ea.

¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ġa herohoi inoġa itetirũave'ġa ndehe kiro ipigi ġatetirũa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojykarame ojipe'a ġa hugwi no. ¹³ Igwete jararamo judeus'ġa – kiroki ġa ohoho anhaġa ipe'ape'avo ojipe'ġa hugwi jipi – kiro ġa ei ojohupe:

—Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina no, ei ġa.

Igwete ġa ei jupe a'ero:

—Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ġa hugwi javo.

A'ea ġa ei anhaġa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ġa ei no:

—Nhande ti xa'e anhaġa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ẽhara'ğa nduvihavamo. Sete gara'yra'ğa. Igwete Ceva'ga ra'yra'ğa ei anhağa pe Jesus'ga renoına tojipe'a ti ġwembipojykahara'ga hugwi jawo novĩa. ¹⁵ Igwete anhağa ei ға pe:

—Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'iğa rupi jigwove'ỹ, e'i ға pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'iğa rupi, e'i ға pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhağa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ğa ndehe nhaporemō anhağa popoakara rerekovo ġwaramo. Igwete ga jigwarai ға ndehe ға nupanupamo ġapira mbotararaga. A'ero ға ka'nhymi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Éfesopeve'ğa hendupavi ġanupanupãagwera judeus'ğa judeus'ġarũive'ğa pavẽi. Ikwahavame ға kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga jawo. Igwaigwavete ға Jesus'ga mbohetehe'tei a'ero. ¹⁸ Igwete Jesus'ġareheve'ğa nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema ġandovaki. ¹⁹ Kiroki ға ipaji – kiro ға ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi jawo. Igwete ға herueruri inoğa opajia rupiara ikwatijara. Igwete ға imbokaipavi pevove'ğa pyteri pe. Hepiagame ojipe'ğa ei:

—He'yjuhuheteve'a ға imondomondo'i itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novĩa cinquenta mil itambere'ia, ei ға imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ğa pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ğa hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerẽ Paulo'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedõniapeve'ğa gwyrā rupi Acaiapeve'ğa gwyrā rupi no,” ei ga. “Aerẽ po ti ji hoi cidade de Jerusalém me nehẽ. Pea hugwi ti taho tuhẽ hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga oyvyteri pe.

²² Igwete ga opokohara'ğa mondonhoġwenondei Macedõniapeve'ğa gwyrā pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ğa gwyrā pe okovo.

²³ A'ea rupi Éfesopeve'ğa nhomomymomyi Jesus'ga nhi'igaru'piva'ea rehe. ²⁴ A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurã ga onhipavẽive'ğa mbojatykai ja'javo ға pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ğa pavẽi jipi. Dianahẽa ryrūa ra'anga'via ға oapoapo. A'ereki Dianahẽa oko ġanemimbohete'haramo. A'ero ға hugwi ojipe'ğa ipyhypyhygi hẽaryrua ra'anga'via itambere'ia kwepyga ға pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ğa imono'ono'oguhũi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵ Igwete Demétrio'ga onhipavẽive'ğa mbojatykai jara'ğa no – kiroki ға oapo ha'anga'via jitehe prata pyvõ. Igwete ga ei ға pe:

—Timono'ono'õ nhande itambere'ia nhandejive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ға pe. ²⁶ Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ға pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapoa imbohete'hava ko Tupanamo rũi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukaruhui onhi'iğa he'yjuhuve'ğa pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ga pe jate rũi reki. Nhandegwyrā pe nhaporemō ға Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iğa rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemō, ei ga ға pe. ²⁷ Kiro po ti ға ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via a'ero nehẽ, ei ga. A'ea jate rũi reki. Kiro po ti ға ndokoa'javi Dianahẽa ryrūa rehe a'ero nehẽ. Ásiapeve'ğa nhaporemō ombohete hete Dianahẽa jipi vyvakotyve'ğa nhaporemō reki. A'ereki hẽa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ға pe. Emo ға hopavame Paulo'ga nhi'iğa rupi po ti hẽa ndahuvihava'javi a'ero nehẽ, ei Demétrio'ga ға pe.

²⁸ Henduvame Demétrio'ga nhi'iğa ға nhimboahivuhui Paulo'ğa pe a'ero. Igwete ға eahyahivi.

—Huvihavuhu ko Dianahẽa Éfesopevehẽa, ei ga.

²⁹ Igwaigwavete ға nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomymomyina. Igwete ға Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ға opyhy no. Ga ko Paulo'garupive'ğa

Macedôniapeve'ğa. Igwete ға ға pyhygi ға nderohoahyavo nhandaipe ongauhua pype – perope ға ojatykatyka jipi. ³⁰ Ikwahavame Paulo'ga ei:

—Kiro ji hoi pevo ға pyri nhinhi'ğa ға pe, ei ga novĩa.

Emo Jesus'gareheve'ğa nomondoukari ga ғapyteri pe. ³¹ Ojipe'ğa ombuhuruka onhi'ğa ga pe no huvihava'ğa.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ға ga pe.

A'ereki ға oarō hete Paulo'ga. ³² Igwete ға – kiroki ға ojatyka pevo – kiro ға hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ға upa. Emo koji'iheteve'ğa ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerũ?” ei ға ojohupe. ³³ Igwete judeus'ğa Alexandre'ga moanhani ga mondovo ғapyteri pe. Ga repiagame jara'ға ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eği ға pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ẽ pe me, ei ga ға pe novĩa.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ға ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ға ojohupe.

A'ero ға eға'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahẽa Éfesopevehẽa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ға jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵ Aerẽ tavijara'ga ruri ға mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfesopeve'ға pe:

—Tikwaha pa ko nhande hẽaryrua rerekokatua – kiroki hẽa huvihavuhuhetero oko

Dianahẽa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hẽaryrua hẽara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehavamo, ei ga ға pe. ³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurã po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ға pe. ³⁷ Agwa'ға pe peru kiro novĩa. Emo ға nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ga nombotegwetei reki hẽa no nhaneremim-boheteharahẽa, ei ga ға pe. ³⁸ Po ti Demétrio'ğa imbojapotari ға ndehe nehẽ, a'ero po ti ға ға nderohoi ға mombe'gwovo huvihava'ға pe nehẽ hamo, ei ga. Huvihava'ға ndekorame imohiğatuavo po ti ға ға nderohoi ға pyri imbojamboja ға ndehe hamo, ei ga ға pe. ³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehẽ a'ea pe po ti cidadepeve'ға e'i ojatykarama nehẽ, ei ga ға pe. ⁴⁰ A'e ji pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehẽ: “Gara rehe tuhẽ pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehẽ, ei ga. Marã po ti nhande ga pe a'ero nehẽ? ei ga. Nianhi'igi po ti nhande nehẽ nhandepoyjayjare'yma ғwaramo nehẽ. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ға pe.

⁴¹ Aerẽ ga ei ға pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro pejigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ға opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ğa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ға mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ға pe. Aerẽ ga ei ға pe:

—Kiro po ti ji hoi Macedôniapeve'ға gwyri pe nehẽ, ei ga ға pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ға pyri Macedôniapeve'ға gwyrupa rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ға pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerẽ ga hoi Gréciapeve'ға gwyri pe. ³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Síriapeve'ға gwyri pe, ei ga novĩa.

Ga nhinhağwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ға ei ga pe.

—Judeus'ға nde juka pota kiro, ei ға Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehẽ jijivya Macedôniapeve'ğa gwyra rupi jikwava nehẽ, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'ya'ga Sópatro'ga. Tessalônicapeve'ğa oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavëi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ğa oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavëi. ⁵ Gahã oho na'ẽ ore renonde ore ra'aromo cidade de Trôade pe. ⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ğa japoi toryva. Nanongara rupie'yimi ға i'ui pã ndovuriva'ea. Japopavirẽ ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trôade pe orerenondeve'ğa ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trôade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi ypytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ğa pavëi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inhi'igi ға pe. Igwaigwavete ga nhi'igi ға pe imboypyhajikatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame. ⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka. ⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inhi'igame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ẽ me yvyvo upa. A'ero ға nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ға ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoğa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ға pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹ Igwete Paulo'ga jiupira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavëi. Kirẽ koji'i ga nhi'inhi'igi ға pe imoço'eamo. ¹² A'ero ga hoi ға hugwi. Igwete ға ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ға gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerẽ Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ẽ ti pe'a pejigwovo cidade de Assôs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehẽ. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assôs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵ Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhũ me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶ Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ğa gwyri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhẽ ti toryva pevo nehẽ Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĩ Éfesopeva'ea pe

¹⁷ Mileto hugwi Paulo'ga onhi'iga mondoukari Éfesopeve'ğa pe tuhu ti ға ji pyri javo ға pe.

—Tanhi'ĩ na'ẽ ti Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pe, ei ga.

¹⁸ A'ero ға nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ға pe:

—Pekwaha pe jireaporoğita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ға pe. ¹⁹ Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ğa ombolahyuka hete ji ve. A'ereki ға onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimboheteji jipepyteri pe, ei Paulo'ga ға pe. ²⁰ Ndapojihuvi reki ji imombe'upava pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ғandovaki penonga pype no, ei ga. ²¹ A'ea'e ji pe me nhaporemome jipi judeus'ğa pe judeus'garũive'ğa pe no. Perojijyi pejeaporoğita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ға pe.

²² —Kiro po ti ji hoi Jerusalém me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³ Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴ Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'u pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa na'ē ġa pe Jesus'ga nhi'īpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁵ —Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemō Tupana'ga mombegwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'īġa rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶ Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷ Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Peko katu ti a'ero. Pereko katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īġa rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojyka ġa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoagwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³⁰ Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ga po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹ Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'īġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'aġataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

³² —Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva momb'eua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehē no ga imomyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemō nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³³ Nahā ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Gapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyryve'ġa pe no, ei ga. ³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbatere'ỹve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhyime ti Jesus'ga nhi'īġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'īġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ġa imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ġa pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶ Nahā Paulo'ga ei ġa pe. Kirē ga renypy'andurugi onhi'īġa Tupana'ga pe ġa pavēi. ³⁷ Igwete ġa Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ġa ganhi'īġa renduvame. ³⁸ A'ereki ga e'i ġa pe: “Aerē po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē.” Igwete ġa ga rerohei itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalém me

¹ Igwete ore hoi ġa hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhūa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhū me Rodes pe. Pea hugwi ore herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo. ² Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho ġwerī Feníciapeve'ġa gwyrī pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³ Aerē ore

hepiagi ypa'ouhũa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvõ orogwovo Síriapeve'ğa gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ға ғweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴ A'ero ore ẽi orogwovo Jesus'gareheve'ğa ndeka pevo ға ndepiaga. Sete ore kiri ға pyri a'ero. Igwete ға ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehẽ javo novĩa. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ға pe. “Tiruahũ po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehẽ,” e'i. Emo Paulo'ga e'i ға pe:

—Aho tuhẽ ti pevo nehẽ.

⁵ Aerẽ ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ga nhaporemõ ore rerojivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ğa pavẽi gwa'yra'ğa pavẽi no. Nhimbiari pe ore renypy'andurupavi y'ytiga pype oronhi'iga Tupana'ga pe. ⁶ Aerẽ:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ға pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ға jivyra'javi ғwonga pe ogwovo.

⁷ Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ğa ndepiaga ға anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ға pyri. ⁸ Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaréia pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ğa nde'yja'ga. Ga pe Jesus Cristo'ga moirũhara'ğa e'i raikwehe: “Gahã ti toma'ẽ mbatera imbatere'ỹve'ğa pe jipi,” ei ға ға pe raikwehe. Filipe'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ğa pe no. ⁹ Quatro ko gara'yra'ğa kunhangwera'ğa hembirekoe'ỹve'ğa. Ga na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. ¹⁰ Mbohapyrete ore kiri pevo ға pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ğa gwyrã hugwi Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga. ¹¹ Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvõ ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahã ti judeus'ğa ga kwari Jerusalém me nehẽ, ei ga. A'ero po ti ға ga mondoukari judeus'ğarũive'ğa po pe nehẽ ga pyhygauka nehẽ, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹² Henduvame ganhi'iga ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ğa pavẽi:

—Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novĩa.

¹³ Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyruru javo ji ve novĩa, ei ga. Na ға ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehẽ, ei ga. Ji ti aho jate tuhẽ pevo nehẽ Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehẽ, ei ga.

¹⁴ Ndokoi ga orenhi'iga rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵ Aerẽ ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me. ¹⁶ Jara'ğa ko oho ore rupi Cesaréia hugwi Jesus'gareheve'ğa. Igwete ға ore rerohoi Menasom'ga ronga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

¹⁷ Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ğa ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸ Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa nhaporemõ ojatyka upa. ¹⁹ Igwete Paulo'ga nhi'igi ға pe. A'ero ga imombe'upavi ға pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'ğarũive'ğa pe, ei ga. Nurã Tupana'ga ға mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahã Tupana'ga rekoi ғapyteri pe a'ero ore horame ға pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ға pe.

²⁰ Henduvame Paulo'ga nhi'iga ko ға Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerẽ ға ei Paulo'ga pe:

—Oreirũ, ehapia judeus'ğa kiro. He'yjuhu hete ko ға jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ға ndekohetei reki tihendu katu pa ti hamo javo, ei ға Paulo'ga pe. ²¹ Igwete ojipe'ğa mbero nde mombe'gwovo ға pe, ei ға. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ğa nhaporemō – kiroki ға u judeus'garũive'ğa pyteri pe,” ei ға. “Paulo'ga e'i ға pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. “‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ğa nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ға. “‘Tapekoa'javi ti nhanderamonha'ea nhi'igagwera rehe,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. Nahã ға mbero reki nde mombe'gwovo ға pe, ei ға imombe'gwovo Paulo'ga pe.

²² —Marã po ti a'ero nehẽ? ei ға Paulo'ga pe. Okwaha po ti ға nderura avo nehẽ.

²³ Nahã po ti nde rekoi a'ero nehẽ, ei ға. Quatrove'ğa oko ore pyri kiro. Ymya'i ға ei Tupana'ga pe: “Nahanahã po ti ore rekoi nehẽ,” ei ға ga pe. Kiro ға ndekoi tuhẽ a'ero ғwembi'eagwera rupi katu, ei ға Paulo'ga pe. ²⁴ Eroho ti quatrove'ğa nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejipyhei ti pevo ға pavẽi nahã ti xanhimombyry Tupana'ga pe javo, ei ға. Aerẽ ti epyhy mbiara quatrove'ğa ndepyga eitambere'ia pyvõ. A'ea po ti ға ikwava'eğukari Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ға nhiapinukari nehẽ, ei ға Paulo'ga pe. Judeus'ğa po ti nde repia pevo nehẽ. A'ero po ti ға epavi nehẽ: “Nomombe'ukatui reki ға Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhẽ reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ğa nde ve nehẽ, ei ға Paulo'ga pe.

²⁵ —Oro judeus'garũive'ğa pe – kiroki ға ojiko Jesus'ga rehe – ға pe ore ikwatijari ikwehe, ei ға ga pe. Igwete ore ei ға pe: “Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti ғambatera ikwava'eğame ha'angava pe ғwemimbohetechara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ға pe. “Mbiara tape'ui ipore'ymame hekoa jugwi,” oro'e ore. “Taperekoi ojipe'ğa nembireko'ğa,” oro'e ore ға pe ikwatija, ei ға Paulo'ga pe.

²⁶ Ganhi'iga rupi Paulo'ga quatrove'ğa nderohoi ға nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ға pavẽi xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo. Aerẽ ға ki ojatykahavuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'ẽhara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehẽ, ei ga. Aerẽ po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ğa ndepyga ikwava'eğuka ға pe imondovouka Tupana'ga pe nehẽ, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ға kiri. A'ero judeus'ğa Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ğa gwyripeve'ğa. Igwete ға he'yjuhuve'ğa monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ға momymomyina. A'ero ға Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ğa pe judeus'ğa pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ға. A'ereki agwa'ga ko ohooho ға mbo'epavuhuavo ite'varuhuva'ea rehe, ei ға. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. “Tapehendu'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ға pe, ei ға. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ға. A'ero ga kiro judeus'garũive'ğa nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga ronga, ei ға ға pe o'mbero.

²⁹ Nahã judeus'ğa etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ға gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novĩa. Trófimo'ga ko judeu'garũive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ға etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ға javo tehe.

³⁰ Nahã judeus'ğa ei cidadepeve'ğa momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ға nhağanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihĩ ға hovapytymi ға hugwi. ³¹ Kiro ға Paulo'ga jukağwerĩ. Emo ojipe'ğa oho imombe'gwovo soldados'ğa pe romanos'ğa pe. Igwete ға ei soldados'ğa nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ğa nhaporemō onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ға ga pe.

³² Kotihĩ ga soldados'ğa nderuri ғanduvihava'ğa pavẽi ға nenonhana he'yjuhuve'ğa pyteri pe Jerusalémmeve'ğa pyteri pe. Soldados'ğa ndepiagame ға Paulo'ga nupambigi

a'ero opohia ga hugwi. ³³ Igwete soldados'ğa nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhūa pyvō mokōiva'ea pyvō.

—Ma'ğa koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupāuhui? ei ga ға pe.

³⁴ Ojoatyatyvi ғанhi'іğa ga pe ға hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhū javo. Nurā ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ğa nongauhua pype. ³⁵ Ga rerovahemame ojiupihava rehe ға ojatiy'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ğa hugwi onhimboahiheteve'ğa hugwi topyhygahayme ға ga javo. ³⁶ A'ereki ға ohoohoji ға ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novā.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷ Gwerohoḡwerīrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ğa nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhi'ī na'ē ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ğa nhi'іğa naerū? ³⁸ Nde ko Egitopeve'ga rūi naerū? — kiroki ga ymya he'yjuhuve'ğa monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ға momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ğa nderohoi ongae'yi me iporojukauhuve'ğa. Nde ko ga rūi naerū? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹ —Ji ko a'ea rūi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrā, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'іgi kiro ғande'yjuhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰ —Enhi'ī ti a'ero ға pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ғajiupihava rehe. Igwete ga pove'eḡi ға pe ji rendu ti javo. A'ero ға pipavi upa. Igwete judeus'ğa nhi'іgimo tuhē ga ei onhimombe'gwovo ға pe.

22

¹ Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'іğa rehe ji nhimombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ға pe.

² Judeus'ğa nhi'іgimo tuhē ga ei ға pe. Nurā koji'i ға pigi a'ero ganhi'іğa renduva. Igwete ga ei ға pe:

³ —Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ға pe. ⁴ A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'іgarupive'ğa ndehe ға jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ға mondovouka cadeia pype ға mongiuka akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa no, ei ga. ⁵ Mbatara kwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporogita ji repiaga ikwehe judeus'ğa moḡitahara'ğa pavēi. Gahā okwatija nhandere'yja'ğa pe Damascopeve'ğa pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ğa javo. Takwatakwa ti ji ға nderojivya Jerusalém me tambohahyuka ti ға pe nehē javo, a'e ji ikwehe novā, ei Paulo'ga ға pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporogita rerojijygwera

⁶ Igwete Paulo'ga ei ға pe:

—Ahaji katu ji vahēḡwerīrame Damasco pe kotihī turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷ A'ea ji mombo yvyvo ji noḡa. Igwete ji henduvi ganhi'іğa jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhūrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸ —“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹—Jirupive'ğa gwepia hendy'javuhuva'ea novĩa. Emo ға ndokwahavi ganhi'iğa ji ve, ei ga. ¹⁰ Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ?”

—“Epo'ã ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotarimova'ea nde ve nehẽ nderekoağwama nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ға pe.

¹¹—Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ğa ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ға pe. ¹²⁻¹³ Aerẽ Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Gwendu katu ga Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyry hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ğa ga pe pevove'ğa, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirũ, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihĩ ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ға pe. ¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbotarimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iğa tuhẽ henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵ “Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehẽ ға pe nhaporemonehẽ. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehẽ neremienduva nehẽ no,” ei ga ji ve. ¹⁶ “Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojoykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ға pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'garũiva'ea pyri

¹⁷ Igwete Paulo'ga ei ға pe no:

—Aerẽ ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatykahavuhua pype nhinhi'iğa Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸ Ji nhi'iğame ga pe jipojoykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “A'ove'ğa po ti ndogweroviari nenhi'iğa ji mombe'urame nehẽ,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹—Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ға nhinhi'iğa nde mombe'urame nehẽ ovuhu,” a'e ji ga pe novĩa. “A'ereki ға okwaha tuhẽ jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ға ndehe – kiroki ға ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ға pyhygauka ға nupanupamouka ға mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga. ²⁰ “Oro Estêvão'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ға ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ã reki pevo ға pyri na ға ga jukai tuhẽ javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Gapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ға gwekyi opira ita imombo ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ға pe. “Jerusalémmeve'ğa okwaha jirekote'varuhagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ға pe jijirojijyja po ti ға heroviari nhinhi'iğa nde mombe'urame nehẽ,” a'e ji jipojoykaharete'ga pe novĩa, ei Paulo'ga ға pe.

²¹—“Ndogweroviari tuhẽ ti ға nehẽ,” ei jipojoykaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'garũive'ğa pyri nehẽ,” ei ga ji ve. “Ga pe ti nde ji mombe'ui nehẽ,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ға pe onhimombe'gwovo.

²² Nahã Paulo'ga nhimombe'ui ға pe. Ojapyaka na'ẽ ға Paulo'ga nhi'iğa rehe novĩa. Emo Paulo'ga e'i ға pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'garũive'ğa pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ға nohendupotara'javi ga onhimboahivuhavovo ga pe. A'ero ға hapukapukajahyi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ға ohapukapukaita upa.

²³ Igwete ға tapy'ynhapira imbovavavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ға omombombo onhimboahivuhuheteavo. ²⁴ Nurã soldados'ğa nduvihavuhu'ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhũrame ға hapukajuhuatetei ga rehe naerũ? ei ga.

Nurã ga ei soldados'ға pe:

—Penupanupã ga mbiara pira apopyra pyvõ tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga pe.

²⁵ A'ero ġa ga pokwari tinupã ga javo. Opokwaramo Paulo'ga ei soldados'ġa nduvi-hava'ga pe – kiroki ga o'ã ga ypyvo:

—Tanhinupãi ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ġa'java'ero ako. Po ahe nonupãi te romanos'ġa hamo, ei ga. Pe ndajirerohei ve juizes'ġa pyri tonhimombaragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ga nde'i tuhẽ ji ve oja nde rehe jave'yima, ei ga. Tanhinupãi ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'ġa soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupãukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhẽ itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ġa jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ġa onupã gwerevi ga tomombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga e'i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukatehehui ra'e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ġa moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ġa omboja Paulo'ga rehe naerũ? ei ga. Tahendu ti ġanhi'ġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ġa moġitahara'ġa mbojatykaukari. Ga jatykapavame mbatera kwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavẽi, kiro ga Paulo'ga kwaharavukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ġa moġitahara'ġa. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirũ, akokatue'yimi ji Tupana'ga nhi'ġa rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurã ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'ġa onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ġa pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombohahy nde ve no. Erekokatu'aġuhũ nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novã: “Takwaha ti garemiendukatue'yima Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novã, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerekendukatui reki a'ea ġa mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ġa ei ga pe:

—Ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykara'ga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'ġa ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ġa pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸ Kirẽ Paulo'ga eahyi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ga ndehe judeus'ga ndehe. Jara'ga ko saduceus'ga. Jara'ga ko fariseus'ga. Paulo'ga okwaha ganembiroviara no. A'ereki saduceus'ga ndogweroviari omanove'ga mbogweravaḡwama ḡamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ga no yvagipeve'ga,” e ko saduceus'ga. “Ha'oe'ŷve'ga ndogwerekoi no,” ei ḡa.

Fariseus'ga ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eahyi judeus'ga moḡitahara'ga pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ḡambogweravaḡwama ḡamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'iḡa ḡa nhonhi'iḡayvayvari a'ero fariseus'ga saduceus'ga pavēi. ⁹ Igwete ḡa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ga po'ami onhi'iḡahyavo – ḡa ko judeus'ga mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ḡa ḡa pe. Onhi'ī tuhē po ga pe ha'oe'ŷve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ga.

¹⁰ Igwaigwavete ḡa nhonhi'iḡayvahetei. Nurã soldados'ga nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ḡa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ga mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ḡapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ḡa pe.

Igwete ḡa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ypytunimo nhandepojykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ypyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ga ei ojohupe:

—Tijuka tuhē ti Paulo'ga, ei ḡa. Ti'uyme na'ē ti mbatera kiro, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ḡa. Tupana'ga ḡwendu nhanenhi'iḡa. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehē, ei ḡa ojohupe Tupana'ga renoina novia.

¹³ He'yi ko ḡa quarenta ko ḡa – kiroki ḡa e'i a'ea. ¹⁴ Aerē ḡa hoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ga pyri xava'eve'ga pyri no. Igwete ḡa nhimombe'ui ḡa pe.

—Nahā ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ga ḡa pe. ¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'iḡa soldados'ga nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ga pavēi nhanemoḡitaharamo pemondouka ti penhi'iḡa ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'iḡa gareaporoḡita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ḡa. Nahā ti pemondouka penhi'iḡa ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ga ḡa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehē, ei ḡa ḡa pe novia.

¹⁶ Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ganembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahēa ra'yra'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe.

¹⁷ Igwete Paulo'ga onhi'iḡa mondoi soldados'ga nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸ A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohoi gwuvihavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahā ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuvihavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹ Igwete huvihavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo g̃andovakie'ỹ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'g̃a nduvihava'g̃a nduri nde pyri nehẽ, ei ga. A'ero po ti g̃a etehei nde ve nehẽ tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehẽ javo. “Judeus'g̃a moğitahara'g̃a g̃wendu potara'ja ganhi'i'g̃a ikwahava gareaporogita,” e'i tehe po ti g̃a nde ve nehẽ, ei ga soldados'g̃a nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo.

²¹ Terembopogwei ti g̃a erame poha nde ve nehẽ, ei ga. A'ereki ojipe'g̃a ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti g̃a pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko g̃a. Igwete g̃a ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ẽ ti mbatera, xay'uyme na'ẽ ti Paulo'ga jukae'ymame,” ei g̃a oji'i. “Tupana'ga g̃wendu nhanenhi'i'g̃a nhande erame na,” ei g̃a ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki g̃a onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete g̃a ei tikwaha ti soldados'g̃a nduvihavuhu'ga nhi'i'g̃a javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²² Igwete soldados'g̃a nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'g̃a pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerẽ soldados'g̃a nduvihavuhu'ga mokonha'g̃a mbuhurukari ojipyri. Ga ko soldados'g̃a nduvihava'g̃a memei. Igwete ga ei g̃a pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'g̃a pavẽi soldados'g̃a pavẽi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'g̃a po ti oho pea rupi. Setentave'g̃a po ti oho cavalo arimo. Ojipe'g̃a duzentosve'g̃a po ti gweroho ta'akwara nehẽ, ei ga g̃a pe.

²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehẽ, ei ga g̃a pe.

²⁵ A'ero soldados'g̃a nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'g̃a opyhy ga raji'i. Gajukağwerĩa rupi ji soldados'g̃a nderohoi ga pyhygauka g̃a hugwi oji'i. A'ereki g̃a e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko’,” ei ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerẽ ji ga rerohoi judeus'g̃a moğitahara'g̃a pyteri pe takwaha ti g̃anemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo g̃a omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava'ea nhi'i'g̃agwera rehe,’ ei g̃a ga pe,” ei ga. “Nanongara'g̃a ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi g̃a cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerẽ ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'g̃a ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurã ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei g̃a pe oji'i – kiroki g̃a omboja ga rehe – igwete ji ei g̃a pe: ‘Pejigwovo tuhẽ Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji g̃a pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijarame.

Igwete ga imondoi g̃wembikwatijara soldados'g̃a pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'g̃a Paulo'ga rerohoi ganhi'ipo'ruavo. Ypytunimo g̃a ga rerohoi cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'g̃a jivyri g̃wongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'g̃a Paulo'ga rerohoi Cesaréia pe. ³³ A'ero g̃a ga mondoi governador'ga pyri

Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'īgi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

—Ma'ga gwyri pe nde ari raikwehe?

—Cilíciapeve'ga gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

—Aerē po ti ji nenhi'īga renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporoğita rehe ға ndurame nehē – kiroki ға omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiukari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatu-avouka soldados'ga pe ga mombytavo.

24

Judeusva'ea ombojaruhu Paulova'ea rehe

¹ Cinco ko ға kiri a'ero. Aerē ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ğa ojupi. Igwete Ananias'ğa Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ға e'i: “Tértulo'ga okwaha hete onhi'igatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua,” ei ға. Nurā ға Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³ Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ғapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mbero. Nahā ga ei Félix'ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwyrā jipi. Nurā ға ymya ndotavukara'javi nhandegwyri pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwyri pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurā ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'īga rendukatuavo. Toronhi'ṭheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵ —Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ғagwyri pe nhaporemo okovo judeus'ğa ndayvayva ға momymomyina nhanderuvihava'ğa movahĩvahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ğa nduvihavamo oko – kiroki ға oho Nazarépeva'ea nhi'īga rupi Jesusva'ea nhi'īga rupi. ⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ğa jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'igagwera, ei ga. ⁷ Emo kotihĩ soldados'ğa nduvihavuhu'ga ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸ A'ero Lísias'ga ei ға pe – kiroki ға omboja Paulo'ga rehe – ға pe ga ei toho ti ға ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehē, a'ero po ti nde tuhē erekwaha pa garekote'varuhua nehē. “A'iti ғанemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehē, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete judeus'ga ei no:

—Pohi tuhē, ei ға ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerē Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kiroğwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahũ ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ğa ndeaporoğita pe judeus'ğa ndeaporoğita pe jipi. Nurā jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ға pe po ti nde ikwahavi nehē, ei ga. ¹² Pevo judeus'ğa ji repia novĩa. Emo ji nanhi'igayvari pevove'ğa pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ға cidade pe no. Orejatykhai pe ji namomyi ға no, ei ga. ¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ğa ji rehe. Nurā ға ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴—Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oreramonha'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'iga rupi – Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea, ei ga jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisés'va'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea nhi'igagwera no. ¹⁵ Omanove'ga mbogwerava'gwama ji arovia hete agwa'ga javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ga mbogwera pa gamanoa hugwi nehē okokatuve'ga. Okote'varuhuve'ga po ti ga ombogwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga. ¹⁶ Heroviaro gwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ga pe no. A'ero ji ikwahavi jiyvyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷—Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'ỹ Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. A'gwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ga pe imbatere'ỹve'ga pe oji'i. Mbatara ji herohoi no takwava'ē ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ga nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'igayvari ga momyina no. Nahā ji rekorame judeus'ga ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Ásiapeve'ga ko pevo u judeus'ga jitehe. Gahā po uhu nde pyri javo nde ve ramo ga imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ga ndure'ymame po agwa'ga omombe'u nde ve jirekote'varuhagwera naerū hamo. Marā reki ji rekote'varuhagwera oji'i ji nhimombe'urame oremo'gitahara'ga pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ga pe oji'i: “Ji gambogwerava'gwama reroviaro gwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ga pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama gapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²²—Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'igarupiva'ea novia. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Aerēji ti ji ei ndereaporogita pe a'ero nehē soldados'ga nduvihavuhu'ga rurame nehē Lísias'ga, ei Félix'ga ga pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ga nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki gwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ga herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ga hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iga'ja Félix'va'ea pe

²⁴ Aerē Félix'ga rura'javi gwembirekohēa pavēi Drusilahēa pavēi. Hēa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iga javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahā po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme gwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ga mbuhurukapavi ojipyri javo gandeaporogita pe nehē, ei Paulo'ga ga pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerē hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jipyri nehē, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei oyvyteri pe no novia: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehē,” ei ga novia. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'iga ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhi-mohē ti judeus'ga ji rehe javo. Aerē Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerē Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyripeve'ga kiro javo. Moko'i ga kiri pevo. Aerē ga hoi pea rupi Jerusalém me. ² Igwete judeus'ga nduvihava'ga nduri Festo'ga

pyri ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pavēi. A'ero ḡa imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe. Igwete ḡa ehetei Festo'ga pe:

³—Ejapyaka ti orenhi'iḡa rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ḡa ga pe novīa.

A'ereki ḡa e'i nhoḡwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ḡa novīa. ⁴Nurā ḡa ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehē, ei Festo'ga ḡa pe. Pero ḡa ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihī po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehē no, ei ga. ⁵Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ḡa hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehē, ei Festo'ga ḡa pe.

⁶Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirē ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ḡa apykava rehe oina – perope ḡa e'ie'i ḡandeaporoḡita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷Paulo'ga rurame judeus'ḡa – kiroki ḡa uhu Jerusalém hugwi – kiro ḡa imbojambojaruhui ite'varuhuheteva'ea ga rehe ga atimana o'ama. Omboja tehe reki ḡa ga rehe. Emo ḡa ndohepiukari reki garekote'varuhua.

⁸A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ḡa namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Ore-jatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyripeve'ḡa nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹Igwete Festo'ga ei ga pe:

—Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoḡita pe a'ero nehē henduvame ḡanemimbojara nde rehe nehē, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i oyvyteri pe: “Nahā po ti judeus'ḡa nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehē,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁰Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

—Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyripeve'ḡa nduvihavuhu'ga moirūharamo César'ga moirūharamo po nde ei jireaporoḡita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhē judeus'ḡa pe. Erekwaha tuhē reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹Po a'iti jirekote'varuhuro ḡwaramo ḡa ji jukapotari, a'ero po ji jujukaukari ḡa pe hamo. Emo ḡa omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurā po ahe nanhimondoī ḡapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporoḡita pe nehē nhandegwyripeve'ḡa nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹²A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoḡitahara'ḡa monhi'iḡa a'ea rehe. Kirē ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

—Ehopotaramo po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³Aerē Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ḡa nduvihavuhuro oko ojipe'ḡa gwyrri pe. Berenicehēa pavēi ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴He'yi ḡa kiri pevo. Aerē Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

—Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe.

¹⁵Ji horame Jerusalém me judeus'ḡa ga mombe'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa ombojaruhu ga rehe xava'eve'ḡa pavēi. Igwete ḡa ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ḡa ji ve ikwehe novīa, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶—“Na rūi ore rekoi romanosramo ḡa jukajipeavo,” a'e ji ḡa pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ē ḡa ḡa ndehe ḡa mo'ama. Henduvame ḡanemimbojara ojihe ḡa nhi'ikwepygi a'ea rehe tuhē onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei ḡandeaporoḡita pe javo ḡa pe,” a'e ji ga pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷—Aerē ji jivyra'javame avo judeus'ḡa nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ḡa apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporoḡita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepyteri pe

a'ero. ¹⁸ “Kiro po ti ġa imombe'ui garekote'varuhua nehē,” a'e ji jiyvyteri pe novīa. Emo hajiheva'ea reki ġa omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹ Nahā ġa ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonhava'ea nhi'igagwera,” ei ġa, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ġa. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerē ga kwerava'javi omanoa hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ġa. “I'mbe ko Paulo'ga javo,” ei ġa ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yma,” ei ġa ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰ —“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerū?” a'e ji jiyvyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoġita pe nehē henduvame ġanhi'iġa nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹ Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyrive'ġa nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporoġita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'iġa no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ganhi'iġa a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³ Ko'emame ġa hopavi ongauhua pype pevove'ġa jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehēa pavēi. Ojigwajigwa hete pa ġa ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ġa nduvihavuhu'ġa oho ojipe'ġa no – kiroki ġa huvihavamo oko cidade pe. Igwete ġa hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ġapyteri pe. ²⁴ Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ġa pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ġa nhaporemo uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ġa ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga.

²⁵ Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhē e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehē,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ġa pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehē, ei ga. ²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhanderuvihavuhu'ga pe a'ero nehē? a'e ji, ei ga ġa pe. Nurā ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ganhi'iġa a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehē, ei ga. ²⁷ Ikwatijare'ymame ġanemimbojara ga rehe, marā po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehē naerū? ei Festo'ga Agripa'ga pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

—Here nhimombe'gwovo kiroġwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³ —Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ġa ndeaporoġita ekovo. Nde erekwaha ġanamonhava'ea nhi'igagwera ġanhi'iġayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ġa ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ —Judeus'ġa nhaporemo okwaha jireaporoġita jivoja'ia rupi. Ga okwaha jireaporoġita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ē aerē Jerusalém me no, ei ga.

⁵ Jirekoagwera fariseuramo ġa ymya ikwahavi no. Fariseus'ġa ko koji'i reki ġwendu

katu ġwamomhava'ea nhi'igagwera jara'ga hohe, ei ga. Ji ko na tuhē ahendu katu ahenhi'igagwera jipi. Ipotarame po ġa imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ġa pe. ⁶ Kiro ġa ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga ġambogweravaġwama,” ei ġa ji ve, ei ga. A'iti tuhē ji imboha'uvi nhanembogweravaġwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhē oreramomhava'ea pe: “Aerē ti ji ġa mbogwerapavi nehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ⁷ A'ea jitehe orere'yja'ga omboha'u no judeus'ga – kiroki ġa doze oko huvihavamo ojiheve'ga pavēi. Igwete ġa nhaporemom boha'uvi ombogweravaġwama omanoa hugwi. A'ero ġa Tupana'ga mbohetehe'tei upa arimo ypytunimo no tonhimohē Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ġa ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. ⁸ Ah judeus, maranuhūrame tuhē pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerū? ei Paulo'ga pevove'ga pe.

⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ē jiyvyteri pe: “Amovahī po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novīa, ei Paulo'ga. ¹⁰ Na tuhē ji rekoi a'ero Jerusalém me ikwehe, ei ga. He'yive'ga ji amondouka ġa mongiuca ca'ieia pype Jesus'gareheve'ga. Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga omongiuca ġa ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ga ġa jukapotarame ji ei no: “Pejukauca tuhē ġa a'ero,” a'e ji ġa pe, ei ga. ¹¹ Igwete ji hojiohi nhandejatykahava pype nhaporemom ġa nupanupāuca pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ġa pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ġa pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ġa ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoġita rerojijjagwera

¹² Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novīa. Ikwava'ēhara'ga nduvihava'ga ji mondouca pevo topyhyguca ti ga Jesus'gareheve'ga javo ji ve, ei Paulo'ga. ¹³ Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji rekoi a'ero jirupive'ga pavēi, ei ga. ¹⁴ A'ea ore mombori yvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'igā ji ve. Judeus'ga nhi'igimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve? Tiruahū nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵ —A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

—“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga. ¹⁶ “Here epo'ama kiroġwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ġa pe enhimbiepiaga nehē,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehē no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. ¹⁷ “Judeus'ga jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ġa hugwi. Judeus'garūive'ga hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehē no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ga pyri po ti ji nde mondoukari nehē judeus'garūive'ga pyri. ¹⁸ Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'garūive'ga pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi ġa mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ġa mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara rerekouca ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ġajikoga ġwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ġa nduvi jara'ga pyri nehē – kiroki ġa Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe. ²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'igā Damascopave'ga pe na'ē Jerusalémmeve'ga pe no. Judéiapave'ga gwyrā rupi ji hojiohi imombe'gwovo ġa pe. Judeus'garūive'ga pe ji

imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ġa pe jipi: Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ġa pe, ei Paulo'ga. ²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ġa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemo okoteheve'ġa pe huvihava'ġa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisés'va'ea omombe'u aerē'va'ea. Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ga pe. ²³ Nahā ahe ei hako: “Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga na'ē po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ġambogweravaġwama judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga ea'hyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaġa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakaġa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga. ²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'ġa ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga rekohava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea nhi'ġagwera? Ki nde ererovia tuhē, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihī nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerū? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihī nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehē. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ġa ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ġa pe ji ei no – kiroki ġa ġwendu nhinhi'ġa kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rūi po pepoa hamo. A'ereki ġa ji pokwa itanhuramuhūa pyvō, ei ga ġa pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavēi. Berenicehēa po'ami no jara'ġa pavēi. Igwete ġa jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'ġa.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ġa. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ġa ojohupe novīa.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldados'va'ea gweroho Paulova'ea Roma pe

¹ Aerē Festo'ga ei soldados'ġa pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ġa Paulo'ġa kiro itayharuhua pype ġa mondovo César'ga gwryri pe Itālia pe, ei ga soldados'ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ġa nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ġa nduvihava'ga. Ga oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ġa Paulo'ġa nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ġa nderogwovo kiro, ei ġa ga pe.

² Jihi Lucasramo aho Paulo'ġa ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiapeve'ġa gwryri pe, ei ġa.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedôniapeve'ğa gwyripeve'ga cidade de Tessalônicapeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ға pyri, ei ға, ejiheve'ğa pyri tomondo ti ға mbatera nde ve, ei ға Paulo'ga pe. A'ero ore hoi.

⁴ Aerē ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vyvaturanuhūa ruri ore rovatiamo. Nurā ore hoi ypa'ouhū vyvri Chipre vyvri oronhimima vyvtua hugwi. ⁵ Aerē ore yahavi okwava Cilíciapeve'ğa gwyrā pyvō. Panfiliāpeve'ğa gwyrā pyvō ore kwavi no. Aerē ore hoi cidade de Mirra pe Líciāpeve'ğa gwyrā pe. ⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho ғwerī Itáliāpeve'ğa gwyrā pe. Nurā Júlio'ga ore nhaḡi a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvaturanuhūa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua norem-bogwavukari ipyvō. Nurā ore hoi ypa'ouhū vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvō – perope vyva oho ppyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerē Paulo'ga ға moḡitai novīa. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwavipe judeus'ğa apoa a'ero i'ue'ŷkava – a'ea rupi ға ikwava'eḡukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwavipe a'ea. Tīruahū orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u ғwerī. Nurā Paulo'ga ға moḡitai javo ға pe.

¹⁰—Xahoa'javyme ti kiro, ei ға. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ға. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhandembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ға pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'iḡa. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'iḡa imondohara'ğa nduvihava'ga nhi'iḡa no. ¹² Ojipe'ğa e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ға. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ға ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta vyvri imboja. Tihepia ti nhandevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ға. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndipopoakahetei ko vyvtua pevo, ei ға ojohupeupe onhimongyavo.

Yvyruhua

¹³ Aerē turi vyvtukatua. Nurā ға ei ojohupe:

—Xaho tuhē kiroḡwe, ja'gwy, ei ға. Kiroḡwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ға ojohupe novīa.

A'ero ға hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoa'javi Creta rembeyvyri. ¹⁴ Emo kotihī uhu vyvaturanuhūa Creta hugwi. Nordeste ko hera vyvaturanuhūa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vyvtua ore rovatiamo ғwaramo. Vyvtua tuhē ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'ō vyvri Cauda vyvri ore hoi. Pevo igwyre'i vyvtua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirē ға imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiamō imongovo toandogyme ti itayharuhua javo. Aerē:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhūa apiavo herotyva y'ytiguhūa rehe nehē, ei ға okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiguhūa ppyteri pe'i Líbiāpeve'ğa gwyrā ppyvo. Igwete ға imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhuva'ea yhara moanhandava vyvtua tomoan-haheteyme ti javo. Gwemimbotarimo vyvtua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndopigi vyvyruhua ore mbojirejireva. Nurā ko'emame ға imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo. ¹⁹ Ko'emame ға opoa pyvō imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vvyruhua ore rerekouhui. Nurã ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhẽ nehẽ, oro'e ore orojohupe.

²¹ Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ypy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehẽ. Itayharuhua tehe po ti oho ypy pe nehẽ, ei ga ġa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyrive'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekhyji ti ekovo. Ereho tuhẽ ti nde e'ama César'ga pyri nehẽ,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ġa pe. “Tupana'ga ti omombyry nde ve. Nurã ti nderupive'ga ndopapavi ypy pe nehẽ,” ei Tupana'gapyrive'ga ji ve, ei ga. ²⁵ Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji herovahetei ganhi'iga jijive. Nurã ji ei pe me: Na tuhẽ po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehẽ, ei ga. ²⁶ A'erorame tehe po ti vvytua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhãa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ He'yi treze ore kiri vvyruhua rerekovo. Yvytua ore rerohorohoi ypihua ruvi-havuhua pype Mediterrãneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ga ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aġwamo, ei ġa ojohupe.

²⁸ Igwete ġa ha'ãa'aġi tihepia ti typya a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ġa.

Hehemo'i ġa herohoi ha'ãa'aġa'java.

—Igwyr'e i kiroġwe typya vinte e sete metros, ei ġa. ²⁹ Kiro po ti vvytua nhande rerohoi ita rehe nhande noġa nehẽ, ei ġa okyhyjiavo.

Nurã ġa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhãa rehe. Quatro ġa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ypy pe timombyta ti itayharuhua inoġa javo.

—Kotihĩ po ko'ema ruri hamo, ei ġa ojohupe.

³⁰ Emo itayharuhua mondohara'ga oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ga pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tãa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

³¹ Oka'nhy ġwerĩ reki ġa novã. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ga pe Júlio'ga pe:

—Imondohara'ga pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ypy pe nehẽ, ei ga.

³² Igwete soldados'ga ikwahavondogi ihamuhãa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

³³ Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipyriara'ga pe nhaporemo:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marã po ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴ Nurã ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhẽ ti. Napemanoi po ti pe nehẽ, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁵ Onhi'igirẽ ga ipyhygi pão onhi'iga Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pyrý hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶ A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no. ³⁷ He'yjuhuva'ero ore rekoi itayharuhua pype duzentos e setenta e seis. ³⁸ I'ukatupavirẽ ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhãa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eġaturame itayharuhua mondohara'ga hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirẽ ġa hepiagi ypia'ia y'ytiga hembeyvyri. Nurã ġa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho heroHYga y'ytiga rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehẽ, ei ġa ojohupe.

⁴⁰ A'ero ġa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ġa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ġa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itġa rehe ġa imbovyri imohina a'ea pyvō ti vyvtua tomoanha yhara javo. Nahā vyvtua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novġa. ⁴¹ Emo ore rerohy ore noġa ypyjuvuhua rehe ypyteri pe. A'ero itġatykai y'ytġa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhġa rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ġa ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ġa a'ero toytavyme ti ġa oka'nhyrna nhande hugwi, ei ġa ojohupe.

⁴³ Emo Júlio'ġa e'i ġa pe:

—Tapejukai ti ġa, ei ġa ġa pe.

A'ereki ġa ndojukaukapotari Paulo'ġa. Kirē ġa ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ē ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehē, ei ġa. ⁴⁴ Aerē ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehē, ei ġa ore ve.

Nahanahā ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ġa imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhġa. Malta ko hera, ei ġa ore ve.

² Igwete ġa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'ereki iroyxaġahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ġa imombyryhetei ore ve japovo tata tapejipe'e ti javo.

³ Igwete Paulo'ġa ġa ndatahari herua inoġa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ġwaramo. Igwete Paulo'ġa poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴ Hepiagame pevove'ġa etehei ojohupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehē, e'i tehe ġa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ġa opoa mbovavagi imomboja mboja imbohia tata pe. Ndahahyi reki ga pe. ⁶ Igwete ġa ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivuvupavi nehē, e'i tehe ġa. Mara'ngu po ti ga kotihġi omanomo nehē? ei ġa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novġa. Aerē hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporoġita.

—Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ġa ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwyrā. Ga ko ġanduvihavamo oko pevo ypa'ouhġ me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trēs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸ A'ea rupi Paulo'ġa hoi Públio'ġa ruva'ġa pyri. A'ereki ga itetirġa onhinoġa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ġa hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ġa pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ġa pokogi ga rehe imombiga gatetirġa ga hugwi. ⁹ Ikwahavame jara'ġa nduri Paulo'ġa pyri ypa'ouhumeve'ġa – kiroki ġa itetirġa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ġa pyri tomombi ti ga oretetirġa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no.

¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trēs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhġ me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore herohoġwerġrame ypa'omeve'ġa imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara. ¹² Igwete ore hoi orovahema

cidade de Siracusa pe oroja. Trêš ore kiri pevo. ¹³ Aerê ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi yvytukatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ğa ndepiagi.

—Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ға ore ve.

A'ero ore pytai ға pyri. Aerê ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵ Ojipe'ğa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ğa pe Roma pe. Henduvame ға nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerê ojipe'ğa ore rovatĩ Trêš Vendas pe. A'ero ға ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ga ndepiagame Paulo'ğa ei Tupana'ğa pe:

—Pyrý hete nde ға mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ğa roryvamo ogwovo ға ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶ Aerê ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ğa nduvihava'ğa Paulo'ğa mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ğa pavêi gwepiakava'ğa pavêi. ¹⁷ Trêš ға kiri. Aerê Paulo'ğa ға mbuhurukari ojipyri judeus'ğa nduvihava'ğa. Ga jatykarama Paulo'ğa nhimombe'ui ға pe.

—Nhiirũ, ei ga gwe'yja'ğa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ğa pe nhandere'yja'ğa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'igagwera pe ji ndakote'varuhui no novĩa. Emo judeus'ğa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalém me ji mondoukaruhu tehe romanos'ğa nduvihava'ğa po pe ikwehe, ei Paulo'ğa. ¹⁸ Aerê ғандувихава'ға henduvi nhinhi'iga. “Po ahe ndojukai tuhê te Paulo'ğa hamo,” ei ға ji mombe'gwovo. “A'ereki ga nitiruahũi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ға ikwehe novĩa, ei ga. ¹⁹ Emo judeus'ğa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ға, ei Paulo'ğa ға pe. Nurã ji ei romanos'ğa nduvihava'ğa pe: “Aho pota ji nhandegwyripeve'ğa nduvihavuhu'ga pyri César'ğa pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporogita pe nehê,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'yja'ğa ndehe, ei Paulo'ğa ға pe. ²⁰ Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ға javo. Tanhi'ĩ ti ға pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ğa remimbogwerava. A'ea rehe reki ға ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhũa pyvõ ikwehe, ei Paulo'ğa imombe'gwovo ға pe.

²¹ Igwete ға ei Paulo'ğa pe:

—Judéiapeve'ğa nombuhurukari ғwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ға. Igwete nhandere'yja'ğa – kiroki ға uhu pea hugwi – ға nde'ite'varuhui nde ve. Ga ndogweruri pevove'ğa nhi'igagwera a'ea rehe no. ²² Ore reki orohendu pota nenhi'iga, ei ға Paulo'ğa pe. Marãi nde jupe naerũ? A'ereki ojigwyripeve'ğa nhaporemo ға e'i te'varuhu Jesus'ganhi'igarupiva'ea rehe, ei ға. ²³ Irũa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'iga a'ero nehê, ei ға Paulo'ğa pe.

O'eagwera rupi katu ға ndura'javi Paulo'ğa rongga pe a'ero. He'yjuhuve'ға reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ға pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'igagwera no – kiroki ahe Tupana'ğa nhi'iga mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ға pe onhi'iga Jesus'ga mombe'urame.

—Cristo'ğa ahe omombe'u hako, ei Paulo'ğa ға pe. Jesus'ga reki ko Cristoramo oko Tupana'ğa remimbuhurukaramo, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ğa pe mongoi ojiheva'ero nehê, ei Paulo'ğa ға pe.

Ypyhajive ga ega'ei ға pe imopyytunauka. ²⁴ A'ero jara'ğa heroviari tuhê ganhi'iga. Jara'ğa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ға nhonhi'igayvayvari ogwovo ga hugwi. Ga hogwerĩa rupi Paulo'ğa ei ға pe a'ero:

—Tupana'ğa ra'uva ombuhuruka katu onhi'iga a'itituhêva'ea penamonhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhi'ĩ Tupana'ğa nhi'iga mombe'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ға pe javo, ei ga. ²⁶ Nahã ko Tupana'ğa ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iga mombe'gwovo akoja'ğa pe.

Nahã ti ere ға pe:

‘Pehenduendu po ti pe novĩa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehẽ.

Pehepiepia po ti pe novĩa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehẽ.’

Pohoa ti ere javo ġa pe,” e’i Tupana’ga ra’uva, ei Paulo’ga ġa pe.

²⁷ “A’ereki ġa noangarihu ikwahapotare’yma,” e’i Isaíasva’ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ġa.

A’ereki ġa napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ġa.

A’ereki ġa ndokwahavi henduvame,” e’i Tupana’ga ra’uva, ei ga.

“A’ereki ġa ndopohipotaruhui okote’varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ġa Tupana’ga pe okote’varuhua,” e’i, ei ga ġa pe.

Nahã ko Tupana’ga ra’uva nhi’iġagwera Isaíasva’ea pe hako, ei ga. A’ero ahe imombe’ui nhaneramonhava’ea pe, ei Paulo’ga judeus’ġa pe.

²⁸⁻²⁹ —Pekwaha tuhẽ a’ero, ei ga ġa pe. Judeus’ġarũive’ġa pe Tupana’ga omondouka onhi’iġa a’ero, ei ga. Ga pe ga omombe’uuka Jesus’ga nhanderekote’varuhua mombohara’ga, ei ga. Gahã po ti ġwendu ojikoga Jesus’ga rehe a’ero nehẽ! ei Paulo’ga ġa pe.

A’ero ġa hoi ga hugwi.

³⁰ Aerẽ ojipe’ġa nduġanduri Paulo’ga pyri jipi. A’ereki pevove’ġa omondo’ã ġwonga ga pe itambere’ia rehe. Dois Paulo’ga kwara mbo’ari upa ipype. A’ero ojipe’ġa nduġanduri ga repiaga. Horyory ga ġa ndurame ojipyri. ³¹ Igwete ga ġa mbo’embo’ei Jesus Cristo’ga rehe nhandepojykaharete’ga rehe.

—Pejikogame Jesus’ga rehe po ti pe ei Tupana’ga pe: “Emombo ti jirekote’varuhua ji hugwi.” Jesus’ga manoro ġwaramo pe ndepyga po ti Tupana’ga imombori pendekote’varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva’ero nehẽ, ei ga. Jesus’ga nhi’iġa rupi ti peho a’ero pejikokatuavo nehẽ, ei Paulo’ga ġa pe.

Ndopojihuvi ga imombe’gwombe’gwovo ġa pe jipi. Igwete pevove’ġa nomombe’upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

¹ Ji ko Pauloramo Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotarimova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iġa imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirūharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ġa pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Ymya Tupana'ga ikwahavukari ġwemimombe'upyryva onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga vyakotyve'ġa pyri nehē. Pyry po ti ġa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ġa javoji,” ei ga onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoġa hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ġwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojoykaharete'ga. Vvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminoru raikwehe. ⁴ Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵ Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoirūka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurā ji Cristo'ga moirūi ga mombe'gwovo ojipe'ġa gwyrive'ġa pe nhaporemotojiko ti ġa ga rehe javo. “Tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iġa nehē. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē no,” a'e ji ġa pe jipi. ⁶ Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷ Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iġa a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ga ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸ Ta'e naē ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro ġwaramo ji pavēi ji ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde ejiheve'ġa nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ġa nhaporemomombe'u ġa kiro,” a'e ji. “Ojiko hete ġa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe, ei ġa,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo. ⁹ Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'iġa nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive. ¹⁰ A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: “Apī, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ġa pyri novīa. Nde ipotarame jihoa ġa pyri ji mondo ti kiro ġa pyri a'ero,” a'e ji ga pe. ¹¹ A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirū ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehē. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehē. ¹² Nahā po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryryvamo nehē. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehē. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehē no. Nahā po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehē.

¹³ Nhiirū, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihītihi ji hopotaramo pe pyri novīa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteripeve'ġa Cristo'ga rehe. Nahanahā ji judeus'ġarūive'ġa mbojikogukari ojipe'ġa gwyrive'ġa pe ikwehe. ¹⁴ A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti ġa pe nhaporemotojiko ti ġa pe a'ero,” ei ga. Nurā ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe jipi. Ka'gwyriveve'ġa pe ji ga mombe'ui. Cidapeve'ġa pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ġa pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ŷve'ġa pe ji ga mombe'ui no. ¹⁵ Nurā ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurã ji nanotĩ a'ea. Ga a'ea reroviarame Tupana'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ġa hugwi ypy ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'ġarũive'ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurã nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahã i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara: “Ga jikogame ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi. A'ero po ti ġa ndekopyahui nehẽ,” e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete yvyakotyve'ġa

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurã nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ġa pe nehẽ onhimonha'ngavo ġandekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro ġwaramo ġa nombokwahyukari ojihe a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhẽ ġa pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ġa pe. A'ereki Tupana'ga tuhẽ ojikwahavukaripe ġa pe novĩa. Emo ġa ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo yvya hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoġita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporogita nhandereakwara pyvõ novĩa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurã ijari ġa ndehe ġa ikwahapotare'ymame.

²¹ Ga okwaha Tupana'ga novĩa. Emo ġa nombohetei ga. Ga nde'i ga pe: “Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve,” nde'i ġa ga pe. Ga heaporoġita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ġa ndokwahavihu a gweaporoġitakatue'ymame. ²² “Orokwaha hete ore,” ei ġa novĩa. Emo ġa ndokwahavihu okovo. ²³ Ga nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ġa ombohete, ġana'angava no – kiroki ġa yvyakotyve'ġa omanove'ġa. Gana'angava ġa ombohete. Ipepova'ea ra'angava ġa ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ġa ombohete no.

²⁴ Nurã Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Okote'varuhu potaruhu ġa oakwahave'yma,” ei ga. “Ojogwerekote'varuhu pota ġa,” ei ga. “Na ġa ndekoi jate a'ero ġwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ²⁵ Ndogweroviara'javi ġa a'itituhẽva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ġa gwerovia reki. Ombohete ġa Tupana'ga rembiapoa okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ġa nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhẽ a.

²⁶ Ga ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Na ġa jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ġa nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhũ ġa jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhũ ġa jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ġa. Na rũi po ahe rekoi hamo. Ite'varuhu tuhẽ ġa pe a'ero ġandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ġa ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurã Tupana'ga e'i ġa pe: “Na ġa ndeaporoġitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ġa ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndekoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ġa ndekoi. Opotarahivuhu hete ġa ojipe'ġa mbatera. Onhimyrõ hete ġa ojipe'ġa ndehe. Ojokukajuka ġa. Ojogwayvayva ġa. Onhomoandyandyjuhu ġa. Heaporoġita te'varuhu ġa ojipe'ġa pe. Omombe'u tuhẽ ġa mbehea. ³⁰ E'ie'ymi ġa ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okovo.” Noaronhete ġa Tupana'ga. Onhombotegwete ġa. Onhimbohete tehe ġa jipyry hete ji javo tehe. Heaporoġitaġita ġa nahanahã ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ġa gwuva'ġa nhi'ġa. ³¹ Ndokwahavihu ġa. Ndekoi ġa ġwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ġa ojipe'ġa arõ'e'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ġa pe: “Oho po ġa

hahyva'ea ruvihava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ġa Tupana'ga nhi'igā novīa. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro ġandekoa tuhē opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko ġandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ġa ndekote'varuhurame ġa e'i pyry ġa pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporogita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ġa javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ġa pe ite'varuhu ġa javo. Pe'erame a'ea ġa pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ġa pe okote'varuhuve'ġa pe. A'ea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji po pe ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novīa. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporogita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhandereaporogitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimboahivuhua okote'varuhuve'ġa pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ġa pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga vvyakotyve'ġa pe nhaporemō nehē. ⁷ Jara'ġa oko katue'ymi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'igatua nhande ve,” ei ġa. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama,” ei ġa. Gahā po ti Tupana'ga omongo ojipyri yvagi pe nehē. ⁸ Jara'ġa ki a'e te ġwemimbotarimova'ea reheuhu ġa oko. Ga nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'igā. Oho reki ġa okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ġa pe ġa nderekovo nehē onhimonha'ngavo ġandekote'varuhua rehe nehē. ⁹ Ombohahyuka po ti ga ġa pe nehē. Okote'varuhuve'ġa pe nhaporemō po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nehē no. ¹⁰ Okokatuve'ġa po ti Tupana'ga ġa mbohetei nehē. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ġa pe nehē. Onogatu po ti ga ġapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ġa pe nehē judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nehē no. ¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemō.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'igā rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoġauka hako. A'ero judeus'ġa gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwati-jaragwera. Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ġa pe nehē: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ġa pe nehē. A'ereki ġa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndekote'varuhuro ġwaramo po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ġa, ġandekote'varuhuro ġwaramo po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ġa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novīa. Nurā po ti ga ei a'ero ġa pe nehē: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ġa pe nehē. ¹³ Ga henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ġa pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ga ndekorame ganhi'igā rupi Tupana'ga ei a'ea ġa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ġa pe: “Peko katu ti.” Judeus'ġarūive'ġa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Gwemimbotarimo

tehe po ġa ndekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi, a'ero po jukwaha tuhē ġandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ġandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: “Peko katu ti.” A'ea kwahave'ymame ġa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoġita pe ġa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ġa e'i oyvyteri pe: “Nanongara ko pyry.” Okote'varuhurame ġa ikwahavi okote'varuhua no. ¹⁶ Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga vvyakotyve'ġa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġita pe ikwepyguka ġa pe nehē. Ojipe'ġa ndeaporoġita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: “Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo,” pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimboheteuhu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸ Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novīa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurā pe ei: “Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe,” pe'ji pe novīa.

¹⁹ Hehae'ŷve'ġa ndokwahavi hepiage'yma ġwaramo. Nurā ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ġa na jitehe ndokwahavi hepiage'yma. Nurā ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ġa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: “Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me,” pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰ “Timoġita nhande okokatue'ŷve'ġa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi,” pe'ji tehe pe. “A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo,” pe'jiteheuhu pe.

²¹ Pembo'e pe ojipe'ġa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: “Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera,” pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū? ²² Pe'ji pe ġa pe: “Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa,” pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ġa nembireko'ġa nderekouhui naerū? “Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe,” pe'ji pe ojipe'ġa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū? ²³ Pe'ji pe: “Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'iġa,” pe'ji pe penhimboheteavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'iġa. A'ero ojipe'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Judeus'ġa ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarūive'ġa e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwatijara.

²⁵ Nahā pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro ġwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhē pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶ Oro judeus'ġarūive'ġa ojikytie'ŷve'ġa, ġa ndekorame Tupana'ga nhi'iġa rupi, a'ero po ti ga ei ġa pe nehē: “Pe ko ojikytive'ġa ja ji ve kiro,” e po ti ga nehē. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'iġa rendukaturu ġwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'ġarūive'ġa pe nehē. ²⁷ Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novīa. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novīa. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'ġarūive'ġa ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ġa aherembikwatijara. Emo ġa oko Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nurā ġa imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'iġa.

²⁸ Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Oky tiro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹ Ga ndeaporoġitapyryvame jate oyvyteri pe Tupana'ga ei ġa pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoġita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhē ombohete nanongara'ġa a'ero. Ojipe'ġa rūi ombohete ġa.

3

¹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerũ?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ² Pyry hete tuhẽ reki. A'ereki judeusva'ea pe nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'igagwera gwembikwatijarukaragwera. “Togwereco katu ti ġa nhinhi'igã imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

³ Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ġa reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'yja'ġa. Nurãro ġwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi gwembi'ea rupi naerũ?” pe'ji po pe ji ve. ⁴ Na rõi. Gwembi'ea rupi katu Tupana'ga rekoi jipi. Jara'ġa i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahã Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'igame po ti ġa ei nde ve:

‘A'itituhẽva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ga imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehẽ,” e'i ikwatijara.

⁵ Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ġa ei nhande mombe'gwovo: ‘Okote'varuhu ġa. Tupana'ga reki ġa atyvi,’ e po ġa. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ġa,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahũ reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe. ⁶ Na rõi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhẽ. Nurã po ti ga ikwahavi ja'javo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehẽ ikwepykwepyga ġa pe nehẽ. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhẽva'ea rupi katu rõi po ga ei a'ero ġa pe hamo.

⁷ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ġa ei ji mombe'gwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ġa,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ġa koji'i Tupana'ga mbohetei,” pe'ji tehe po pe ji ve. “Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ġa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwahava,” pe'ji tehe po pe. “Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerũ netiruahũ nde javo?” Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸ Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: “Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo.” Pohoa tuhẽ ojipe'ġa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. “Paulo'ga e'i jipi: ‘Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo,’ ei ga,” e'i tehe ġa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ġa pe nehẽ ġa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹ A'ero po pe ei ji ve: “Marã a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ġa hohe?” Ahã tuhẽ, a'e ji. “Ndojoavyavyi judeus'ġa judeus'ġarũive'ġa pavẽi okote'varuhuavo,” a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

“Ndapyryvi pa ġa Tupana'ga pe,” e'i.

¹¹ “Nonhimombaragwahavi pa ġa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ġa Tupana'ga okoe'yma ga rehe,” e'i.

¹² “Opohi pa ġa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ġa.

Ndokokatui pa ġa,” e'i ikwatijara.

¹³ “Onhi'ĩ te'varuhu ġa ja'javo ojipe'ġa pe.

Omoandyandyi ġa ojipe'ġa,” e'i.

“Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ġa pe

ġa ġa mbotegwetei,” e'i ikwatijara.

14 “Onhimboahivuhurame ojipe'ğa pe
ğa e'i te'varuhu ğa pe imbote'varuhuavo,” e'i.

15 “Ojukatuhētuhenhuhũ ğa ğa.

16 Perope ğa oho

– pevo ğa ojipe'ğa mbotegwetegwetei ğa mbovy'are'yma,” e'i.

17 “Nombojogwerekokatuukari ğa jara'ğa pe.

18 Nomondoï ğa imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yma ga hugwi,” e'i ikwatijara yvyakotyve'ğa mombe'gwovo.

19 Tupana'ga okwatijaruka onhi'ğa heja. Ga pe garembikwatijarukara i'ei a'ero – kiroki ğa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ğa. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: “Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua.” Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'ğarũive'ğa ti te'yime no. Nhande ikwahava ġwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhaporemō: “Peko te'varuhu tuhē pe.” 20 Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturō ġwaramo.” Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

21 Aġwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rũi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisésva'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'ğa mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe. 22 Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ga nhaporemō Tupana'ga ğa mombyryvi ğa jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki ğa ojo'jajo'ja judeus'ğa judeus'ğarũive'ğa pavēi. 23 A'ereki ğa nhaporemō okote'varuhu. Ndohoi ğa Tupana'ga pyryhetea apiavo. 24 Emo Tupana'ga omombyry ğa pe. Ga ndokwepyygi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ğa pe ğa jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ğa mbopiro'yuka ġandekote'varuhua hugwi. 25 Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ğa ndepyga javo. “A'ero po ti nde imombori ġandekote'varuhua ğa hugwi ğa jikogame nde rehe,” ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukaramo Tupana'ga ei: “Tokwaha ti ğa jipyryva. A'ereki ji ġandekote'varuhua momboruka,” ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherekote'varuhua onhimbaekwahive'yma a'ea rehe. 26 Aġwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imomboā ġandekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

27 Xanhimboheteyme tuhē nhande naerũ. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturō ġwaramo rũi Tupana'ga nhande mombyry. Nurã nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi. 28 Nahã a'ero, a'e ji. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturō ġwaramo rũi ga nhande mombyryvi. 29 Judeus'ğa jate rũi e'i Tupana'ga pe: “Ga ko nhanderuvihava'ga.” Judeus'ğarũive'ğa e'i a'ea ga pe no. 30 Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ğa mombyry ğa jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'ğarũive'ğa mombyry ğa jikogame Cristo'ga rehe. 31 Ndia'ei reki nhande: “Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea,” ndia'ei nhande. “Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry,” xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

1 Marã Abraãova'ea hako oreramohava'ea judeus'ğa namonhava'ea? 2 Tupana'ga e'i ahe ve: “Ndepyry hete nde,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherekokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherekokatua rehe rũi

reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. Nurã ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyri hako. ³Nahã ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako:

“Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe,” e'i.

“Nurã Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,’ ei ga Abraão'ga pe,” e'i ikwatijara Abraão'ga ea mombe'gwovo hako.

⁴Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: “Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve.” A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵Emo na rũi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rũi ga nhande mombyryvi. Okote'varuhuve'ga pe ga ei reki: “Pepyry pe ji rehe pejikogame.” Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombyry a'ero.

⁶A'ea pe jitehe Daviva'ea ei gandoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombyry ga gandekokatua rehe rũi. Daviva'ea e'i nanongara'ga ndoryva pe a'ero hako.

⁷“Hory hete ga,” ei ahe.

“A'ereki Tupana'ga omombo hete gandekote'varuhua ga hugwi,” ei ahe.

⁸“Hory hete ga

Tupana'ga henonha'jave'ymame gandekote'varuhua rehe,” ei Daviva'ea.

⁹Daviva'ea omombe'u gandoryva a'ero – kiroki ga gwereko gwakwanha pira kyti-agwera. Ga jate rũi reki ahe omombe'u. Gandoryva ahe omombe'u no – kiroki ga ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraão'ga a'ero. Xa'e nhande ko: Abraão'ga jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepyyry hete nde javo. ¹⁰Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirẽ rũi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepyyry nde javo, a'e ji. ¹¹Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerẽ ahe jikytiukari. Okytia pyvõ ahe hepiukari Tupana'ga omombyryva. Abraão'ga ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: “Ndepyry hete nde.” Aerẽ ahe javijitehe judeus'garũive'ga ojikyti'e'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ga pe no: “Pepyry hete pe.” Abraão'ga ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerẽ judeus'garũive'ga ahe javijitehe ga jikogi ga rehe no. Nurã ga ei nhaneremboypya Abraão'ga pe. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe. ¹²Judeus'ga ojikyti'e'ga na jitehe e'i nhaneremboypya Abraão'ga pe. Okytia rehe jate rũi ga ei Abraão'ga pe. Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe ga ei. A'ereki ga oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraão'ga nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'igagwera Abraão'ga pe

¹³Ymya Tupana'ga ei Abraão'ga pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'ga yvya pe me nehẽ tapereko pa ti nehẽ,” ei ga Abraão'ga pe. Abraão'ga rymymino'ga pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i ga pe: “Abraão'ga gwendu katu Moisés'va'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo gayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i ga pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombyryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei ga pe: “Tamondo ti gayvya pe me nehẽ,” ei ga. ¹⁴Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ga pe aheremimbo'eagwera rendukaturo gwaramo hamo, a'ero po gajikoga gwaramo rũi ga imondoi hamo. Ojiko tehe po ga a'ero. Tupana'ga po e'i tehe ga pe a'ero: “Pejikoga gwaramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehẽ.” Aheremimbo'eagwera rendukaturo gwaramo rũi Tupana'ga imondoi a'ero. ¹⁵A'ereki ga nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahi ga pe. Ga herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i ga pe: “Napehendukatui

pembo'eagwera.” A'ereki ġa ndogwerekoi. Ga herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi ġa pe ġa hendukatue'ymame.

¹⁶ Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti ġa pe ġajikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. “Nurāro ġwaramo ji imombyrytehei ġa pe togwereko pa katu tuhē ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko ga rehe Abraāova'ea ja. Omondo po ti ga ġa pe jate rūi a'ero – kiroki ġa ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Jara'ġa pe po ti Tupana'ga imondoi no ġa jikogame ojihe Abraāova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraāova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

¹⁷ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġagwera Abraāova'ea pe no.

“Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa ei nde ve nehē:

‘Abraāova'ea ko nhaneremboypya,’ e po ti ġa nde ve nehē,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iġagwera mombe'gwovo.

“Na tuhē,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraāova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ġa. Onhi'ġa pyvō ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraāova'ea jikogi.

¹⁸ Igwete Abraāova'ea heroviari Tupana'ga nhi'ġa. “Ogwyogwyri pe po ti he'yjuhuve'ġa epavi nhaneremboypya ji ve nehē,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: ‘He'yjuhu po ti nerymymino'ġa nehē onhimongyavo nehē,’ ei ga,” ei ahe. “Na tuhē po ti a'ero nehē,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraāova'ea ixava'e hete. ¹⁹ Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraāova'ea ei: “Jixava'e hete ji kiro novīa,” ei ahe. “Sarahēa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ġa ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novīa. Emo ahe ojikojiko tuhē Tupana'ga rehe. ²⁰ Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymymino'ġa javo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehē?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. ²¹ “Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Gwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehē. A'ereki ga ipopoaka ġwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. ²² Nurā Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraāo'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

²³ Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraāova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rūi Tupana'ga omombe'u. ²⁴ Nhande mombyryvaġwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. ²⁵ Okwava'eġuka na'ē Jesus'ga yvyakotyve'ġa po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerē Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ġa javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga ġwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurā nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi po ti nhande rekoi nehē. ³ Nahā no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomiranama. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhē pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'ġa koji'i nhande ei a'ero: Aerē po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi nehē. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarōa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerē Tupana'ga ei raikwehe: “Kiroġwe oho japiavo. Kiroġwe po ti

Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ga ndepyyga nehẽ,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhẽ nhande repyyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ga ndepyyga okokatuve'ga ndepyyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arõ hete. Gwepiuka ga gwemiarõa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyyga.

⁹ Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Nhande mombyryva gwaramo po ti Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhanderekote'varuhagwera rehe nhande mondove'ỹ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ypy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro gwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhẽ nehẽ no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro gwaramo nhande rerekokatuui nehẽ no. ¹¹ Nahã no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adãova'ea reaporogitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahã a'ero. Adãova'ea oko te'varuhu ypy yvya koty hako. Nurã ahe manoi. Nahã yvyakotyve'ga manombavi okote'varuhupava gwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde yvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nombo'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adãova'ea py'rovova'ea. Adãova'ea nonhi'ipo'rui Tupana'ga okote'varuhavovo. Adãova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novã. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe

Adãova'ea reaporogita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerẽve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporogita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adãova'ea Cristo'ga pavẽi. A'ereki Adãova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adãova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhandemanomanomo. Tupana'ga ki a'e te omombyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua mombyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporogita ikwahy tuhẽ nhande rehe a'ero ga imombyryvame nhande ve. ¹⁶ Ojoatyvi tuhẽ Adãova'ea Tupana'ga pavẽi. Adãova'ea rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei ahe ve: “Ereko te'varuhu nde.” A'ero ga ei nhande ve nhaporemo: “Peko te'varuhu pe.” Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurẽ Tupana'ga ei reki nhande ve: “Pepyry hete pe.” A'ereki ga omombyry tehe nhande ve. ¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro gwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhẽ nhande rehe nhande mbohuvihavuhavovo. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete nhande ve. Igwete ga nhande mombyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adãova'ea rekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pa pe yvyakotyva'ero.” Emo Cristo'ga opyryva gwaramo omano nhande repyyga. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹ Adãova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'i'ga. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te gwendu katu Tupana'ga nhi'i'ga. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua mombyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'i'ga Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ga okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'i'ga koji'i tehe ga ndekote'varuhui jipi. Emo ga ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imombyryheteheitei ga pe. ²¹ Nahã ji ei

a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhanemanoaḡwama nhande mon-dovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimombyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande mombyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari ojipyri nehē. Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehē.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marã po ti a'ero nehē? Pe'ji po pe: “Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imombyrymbyryhetei nhande ve nehē,” pe'ji tehe po pe a. ² Na rũi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³ Ndapekwahavi pe naerũ? Cristo'ga omano tambopiro'y ḡa ḡandekote'varuhua hugwi javo. Nhanenhimobati-zaukarame Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: “Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. ⁴ Cristo'ga manorame ḡa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhanenhimobatzaukarame nhande ei: “A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoḡita pyahu ti ḡa javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ḡwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoḡwama ipyahuro nohõ hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoi nhandejikoty'a ga pavēi. Nurã Cristo'ga manoro ḡwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoḡitapyahuro gambogwerava ḡwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporoḡitaymyana tipopoakara'javyme ti ḡandekote'varuhua ḡa ndehe javo. “Tipiro'y ti ḡa jugwi,” ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ḡwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoḡitapyahuro ga rekojiro ḡwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehē. Gamanoa po ti ndopojykaukara'javi ga nehē. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ḡwaramo ga ndogwereko'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: “Cristo'gareheva'ero ḡwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande,” pe'ji ti. Aḡwamo reki Cristo'ga rekoi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: “Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ḡwaramo,” pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehē. ¹³ Tapenhikwava'eḡi ti pejeaporoḡitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporoḡitate'varuhuro jipi. Aḡwamo ki pe a'e te pe ndeaporoḡitapyahuro. Penhikwava'e ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojkapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi pe peko kiro. Aḡwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimombyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'e ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? A'iti nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi kiro. Nhandereko'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerũ?” pe'ji tehe po pe ji ve. Na rũi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerũ? Nahã a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: “Anhikwava'e ji nde ve neremimbotarimova'ea

rehe ji tako javo.” Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhẽ po pe ndekoi a'ero pejipiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'e'game pejeaporogitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Penhikwava'e'game Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhẽ po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombryryvi nehẽ.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerẽ reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurã ji ei kiro Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ġa mboheaporogitapyahuavo.” ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'e'gi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwa-hakatui a. Ymya pe nhikwava'e'gi pejeaporogitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. “Xako te'vate'varuhu paravuhu ti,” pe'e pe raikwehe. Aġwamo ti penhikwava'ẽ Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: “Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero.”

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui. ²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aġwamo pe ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhuagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhẽ pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoagwama yvagi pe nehẽ. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. ²³ Aherekote'varuhuagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombryry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyri yvagi pe avuirama nehẽ. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirũ, pekwaha pe nhanemoġita. Tihendu katu nhande moroġita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwaha pa no. ² Nahã kunhangwera'ġa pe a'ero hambirekove'ġa pe. Ganembireko'ġa manoe'ymame moroġita e'i ġa pe topohiryme ti ġa ġwembireko'ġa hugwi. Ganembireko'ġa manorame kunhangwera'ġa piro'yro jugwi. ³ Po hẽarembireko'ġa manoe'ymame hẽa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hẽa pe: Ite'varuhu hẽa ojipe'ga rerekovo. Po hẽarembirekova'ea manorẽ hẽa ojipe'ga rerekoi, a'ero moroġita nde'i hẽa pe hẽa ga rerekorame. A'ereki hẽa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novĩa: “Tapekote'varuhui ti.” Hendukatue'yma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa. ⁶ Ymya nhande ei: “Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahã nhande nhimombryryvi Tupana'ga pe,” xa'e nhande ikwehe novĩa. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Aġwamo nhande rekoi tuhẽ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporogita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marã a'ero? Pe'ji po pe: “Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerũ?” Na rũi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: “Tapepotaruhui ti ojipe'ġa mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei:

Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame ġambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸ A'ereki: "Tapepotaruhui ti ġambatera," e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro ġwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo. ⁹ Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: "Jipyry hete ji." Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhē reki. ¹⁰ "Nhimanorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: "Embo'e ti ġa nhinhi'ġa rehe," ei ga. "Hendukaturame neremimbo'ea po ti ġa ndekoi ji pyri nehē," ei Tupana'ga ahe ve novġa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: "Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē," a'e ji jijive. ¹¹ Jirekote'varuhuro ġwaramo ji nhimoandyandyi na'ē. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahā jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa.

¹² Piry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'ġa rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwahavuka pa nhande ve. ¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Piryheteva'ea po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa. Ji nda'ei tuhē a'ea. Nahā ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype novġa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: "Peko katu ti," e'i. Jirekote'varuhuro ġwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yma ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novġa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotari-mova'ea rehe javo. Emo vvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhē jirekote'varuhua hugwi. ¹⁵ Marā ji rekoi naerū? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotarama ji ndakokatui tuhē. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui tuhē. ¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji ei: Piry tuhē Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rūi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novġa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurā ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yma rehe jipy'a pe. ¹⁹ Jirekokatupotarama ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'ymame ji rekote'varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'ymame, a'ero po ji rūi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu.

²¹ Nahā ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novġa. Emo ji akote'varuhue'ymi reki. ²² Jireaporogita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novġa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporogitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporogitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporogitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ga po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoagwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe. Piry hete Tupana'ga ji ve.

Nahā ji rekoi a'ero. A'e ko ji novġa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporogitate'varuhuro ġwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavēi

¹ Jesus Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: “Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehē.” Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporoġita pyahu Jesus Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo. ³⁻⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novia: “Peko katu ti.” Emo nhande ndiakokatui reki nhanderea-poroġitate'varuhuro ġwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoj yvyakotyva'ero okote'varuhuve'ġa ja novia. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporoġitate'varuhua rehe tamombo yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahā ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ġa javo. “Ombopiro'yrame ġandekote'varuhua hugwi po ti ġa hendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera nehē aherekokatua mombe'uhava,” ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoj a.

⁵ Kiroki ġa oko ġwemimbotarimova'ea rehe – ġwemimbotara rehe ġa ndeaporoġitae'ymi. Kiroki ġa oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ġa ndeaporoġitae'ymi. ⁶ Gweaporoġitarame ġwemimbotara rehe jipi po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Gweaporoġitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ġa ndekopyahui. Onoġatu ġapy'a. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē no. ⁷ Gweaporoġitarame ġwemimbotara rehe jipi ġa ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ga nohendukatui ganhi'ġa. A'ereki tegwete ġa pe garendukatuhava. ⁸ Ga ndekorame ġwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ġa ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ġa pavēi po ġa Cristo'gareheve'ġa rūi. ¹⁰ Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti penda'oa manoi nehē novia. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavēi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombyry pe nderekovo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehē pema'oa hugwi nehē. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavēi.

¹² Nhiirū, nahā po nhande rekoj a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javi po nhande nhanenhimimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē. Pe'ji po pe hamo: “Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi.” Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahā Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurā pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurā nhande ei Apī nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. “Pohi tuhē pe'ji,” e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷ Gwa'yra ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehē. Jesus Cristo'ga pavēi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehē. A'ereki ga pavēi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavēi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehē no.

Pyry hete po ti nhande ve nehē

¹⁸ Aḡwamo nhande ikwahavi hahya. Aerē po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhē nhande ve nehē Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. ¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ḡa nduvihavuhua mboukwahahetei nehē no. Nurā yvagipeva'ea yvyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemo e'i kiro: “Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhē gwa'yra'ḡa nduvihavuhua nehē,” e'i. “A'ea nhande tipota hete,” e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ḡwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rūi Tupana'ga ombote'varuhu. Gwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novīa. Emo ga e'i: “Aerē po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehē,” ei Tupana'ga. “Jira'yra'ḡa piro'yrame po ti pyryhetero ḡa pe nehē,” ei ga. “Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemo opiro'yrame nehē no,” ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahūa jupe kiro. Kunhangwera'ḡa pe tiruahū no gwa'yra'ḡa mbo'aḡwerīrame. A'ereki hahy pa ḡa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemo kiromo jate vehevi tiruahūramo. ²³ Garembiapoa pe jate rūi reki tiruahū. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahū kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehē. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombyryvypy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerē po ti Tupana'ga imombyryva'javi nhande ve nehē, xa'e nhande. ²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: “Aerē po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehē,” xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: “Ombuhu po ti ga nhande ve nehē.” A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵ Emo herekoe'ymame nhande xa'e: “Aerē po ti nhande herekoi nehē.” Imboha'uva ḡwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'ymame Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'igame Tupana'ga pe marā po ti ji ei ga pe javo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'i Tupana'ga pe gareheve'ḡa ndepyga. Inhi'igā ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷ Tupana'ga ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporogita. Ga okwaha gwa'uva nhi'igā no a'ea pe jira'uva ei javo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva rekoi onhi'igame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombyrypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: “Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe,” ei Tupana'ga. ²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive. “Ga po ti jireheva'ero,” ei ga, “jira'yra'ga ja ti ḡa toko javo,” ei Tupana'ga hako. “He'yjuhu po ti ḡa gairūramo onhimongyavo nehē,” ei ga. “Jira'yra'ga ja po ti ḡa ndekoi ḡanduvihavuhuhetero ti ga toko nehē,” ei Tupana'ga hako. ³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ḡa jireheva'ero javo. A'ero ga ei jireheve'ḡa nhande ve. A'ero ga nhande mombyryvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: “Gwereco po ti ḡa jiruvihavuhua ji pavēi nehē no,” ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahā a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahihavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: “Terehoi ti emanomo ḡa ndepyga,” nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhē reki yvya koty tomano ti ga ḡa ndepypava javo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehē. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve ḡwemimo'ēharamo: “Pepyry hete pe kiro,” ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporogita te'varuhu pe javo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo ḡandekote'varuhua javo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga javo.

Cristo'ga nhande repy kiro onhi'iga Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arõhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarõa. Hahyrame nhande ve ga nhande arõ. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arõ. Ga ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arõ. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arõ. Nhande herekoe'ymame mbatera ga nhande arõ. Nhande manogwerirame ga nhande arõ. Ga nhande jukarame ga nhande arõ. Nimombikavi tuhẽ Jesus'ga remiarõa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'iga Tupana'ga pe hako.

“Ore ndereheva'ero gwaramo
ga ore juka pota jipi,” ei ahe.

“Ore ko ovelhas ja ga pe
ga ore jukapotarame,” ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ỹva'ea nhaporemõ ndikwahyi nhande rehe. Xanhimomirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhimomiranama rehe. Ga nhande arõ hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarõa. Nhanemanoa nomombigi garemiarõa nhande rehe. Nhanemanoe'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ga nomombigi nhande rehe. Ganduvihava'ga nomombigi no. Ipopoakave'ga nomombigi. Agwamova'ea nomombigi. Aerẽva'ea na jitehe nomombigi. ³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhande rehe. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemõ nomombigi nhande rehe. A'ereki Tupana'ga nianearombiga gwami tuhẽ. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojy kaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarõa nhande ve.

9

Tupana'ga remimo'ẽhara'ga israelitas'ga

¹ Cristo'ga reheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jivyvteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'ỹhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ga ndehe judeus'ga ndehe ga jikoge'ymame Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekoveveuhua ga ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete gajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ga novia. Po jire'yja'ga jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira gwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novia. A'ereki ji apotarahivuhu gajikoga ga rehe. ⁴ Ga ko Tupana'ga remimo'ẽharamo israelitas'ga. Ymya Tupana'ga ei ganamonhava'ea pe: “Jira'yramo ko pe ndekoi,” ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. “Nahanahã po ti ji rekoi pe nderekokatuavo nehẽ,” ei ga ganamonhava'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'iga Moisésva'ea pe terembo'e ti ga javo. Okwahavuka ga ganamonhava'ea pe nahã ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: “Nahanahã po ti ji imombyryvi pe me nehẽ,” ei ga ahe ve. ⁵ Israelitas'ga nemboypya ko Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvya koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhẽ.

⁶ Israelitas'ga ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: “Tupana'ga opirĩa o'eagwera o'rame ahe ve hako tamo'ẽ ti ga jijive javo hako.” Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ga nhaporemõ rui Tupana'ga omo'ẽ ojive. ⁷ Ga nomongopavukari Abraãova'ea rymymino'ga gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ndera'yra'ga rymymino'ga pe jate Isaque'ga rymymino'ga pe jate po ti ji ei ndera'yra'ga nehẽ,” ei ga ahe ve. ⁸ Abraãova'ea rymymino'ga nhaporemõ rui ko Tupana'ga ra'yra'ga a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ga ojive javo ga pe. Tupana'ga erame jate ga pe ga mo'eamo a'ero gara'yramo ga ndekoi. ⁹ Nahã Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako.

“Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohẽa Sarahẽa nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Irũa kwara rupi po ti Sarahẽa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehẽ ji jivyrane nehẽ,” ei ga Abraõva'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahã po ti penda'yra'ga nehẽ javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novĩa. Emo nahã hako. Isaqueva'ea ojay'ro ġwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirẽ ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'ymame Tupana'ga ei: “O'arypyve'ga po ti oko tehe oirũ'ga pyri nehẽ – kiroki ga aerẽ o'a,” ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerẽva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehẽ javo. Gwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurã ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturu ġwaramo rũi reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Gwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³ Nahã ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo:

“ ‘Ako ji Jacóva'ea rehe,’ ei ga.

‘Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ E'i tehe po ġa Tupana'ga pe a'ero: “Ndapyryvi Tupana'ga,” e tehe po ġa. “A'ereki jara'ga ndehe ga ndokoi. Jara'ga ndehe ga oko,” e po ġa. Nde'i po ġa a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵ A'ereki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Ji ġa porogwetypotarame po ti ji ġa porogwetygi nehẽ,” ei ga hako.

¹⁶ Nahã a'ero. Nhaneremimbotarimo rũi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturu ġwaramo rũi Tupana'ga nhande porogwetygi. Gwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. ¹⁷ A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ġanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ga pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ġa pe ġagwyri pe nhaporem,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga hako. ¹⁸ Nahã a'ero. Tupana'ga ġa porogwetypotarame ġa porogwety. Ipotarame ġa'angare'yma a'ero ga noangarukari tuhẽ ġa ġwemimbotarimo okovo ġwaramo.

¹⁹ Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: ‘Peko te'varuhu pe peangare'yma?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhẽ oko ġwemimbotarimo ore angarukare'yma. A'ereki ahe nomovahĩ Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. ²⁰ Ahe nonhi'ĩgayvari tuhẽ Tupana'ga vvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea. ²¹ Kiroki ga oapo nhaetũtũjuga – ġwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehẽ,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Gwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

²² Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ga nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ga pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ġa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ga ndehe – kiroki ġa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteaġwama ġa pe. ²³ Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombyryvi togwereko ti ġa jiruvihavuhuhetea ji pavẽi javo. ²⁴ Nhande tuhẽ ga nhande mo'ẽ ġahã po ti jireheve'ga javo. Judeus'ga pe jate rũi ga ei. Judeus'garũive'ga pe ga ei no ġa mo'eamo ojive. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi judeus'ga hugwi judeus'garũive'ga hugwi no. ²⁵ Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'ĩga a'ea rehe hako. Nahã Tupana'ga ei:

“Kiroki ġa aġwamo jireheve'ga rũi

– ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē jireheve'ġa,” ei ga.
 “Kiroki ġa aġwamo nhiremiarōhara'ġa rūi
 – ġa pe po ti ji ei aerē gwe nehē nhiremiarōhara'ġa,” ei ga.
²⁶ Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Nahā Tupana'ga ei:
 “A'e ypy ji ġa pe:
 ‘Pe ko jireheva'ea rūi’,” ei Tupana'ga.
 “Perope ji a'e poa ġa pe
 – pevo jitehe po ti ji ei ġa pe nehē:
 ‘Pe ko jira'yramo peko kiro.
 A'ereki jihi ahe mongo jitekovo’,” ei Tupana'ga ġa pe.
 Nahā Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.
²⁷ Isaíasva'ea okwatija israelitas'ġa mombe'gwovo no. Nahā ahe ei hako:
 “He'yjuhu po ti israelitas'ġa onhimongyavo nehē novīa.
 Yytiġa hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ġa ndetauhuro nehē novīa,” ei ahe.
 “Emo ġanembyruera'ġa jate po ti ga nomomanoukari nehē,” ei Isaíasva'ea.
²⁸ A'ereki Tupana'ga e'i: “ ‘Kotihī po ti ji epavi he'yjuhuve'ġa ndeaporoġita pe vyvako-
 tyve'ġa ndeaporoġita pe nehē,’ ei ga,” ei ahe.
²⁹ A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoġwenonde ikwatija no.
 “Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ahere'yjuhua mombapavukari cidade de Sodoma
 pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.
 “Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo,
 a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ġa nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahā ji ei a'ero. Judeus'ġarūive'ġa nde'i ojohupe: “Marā po ti nhande nhimombyryvi
 nehē?” nde'i ġa. Tupana'ga reki omombyry ġa. A'ereki ġa ojiko ga rehe. ³¹ Israelitas'ġa
 ki a'e te nahā e'i tehe ojohupe: “Marā po ti nhande rekoī nhanenhimombyryva nehē?”
 ei ġa. “Nahā ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei
 nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe’.” E'iteheuhu ko ġa. ³² A'ereki ġa e'i: “Nhande tuhē
 po ti xanhimombyry nehē.” Ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ġa pe: “Pejiko
 ti ji rehe.” A'ero ġa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ġwaramo ga rehe. Itauhua
 ko ahe mbo'a ahe noġa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ġa
 monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa
 Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa
 mombe'gwovo:
 “ ‘Pehendu katu ti nhinhi'iġa.
 Onga apohara'ga omondo ita inoġa.
 A'ea reki ġa mbo'a ġa noġa ġa monhimboahiva ġa mbopoyjayjare'yma ġa mongovo,’
 ei ga.
 ‘Na jitehe ji ga mondoi cidade de Sião pe ga noġa judeus'ġa pyteri pe.
 Ita javijitehe ga ġa monhimboahivuhui ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjay-
 jare'yma,’ ei ga.
 ‘Emo ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,’ ei ga,” e'i ikwatijara.
 A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javi-
 jitehe javo.

10

¹ Nhiirū, anhi'ī hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ġa ndepyga judeus'ġa ndepyga tojiko ti ġa
 Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ġajikoga ga rehe. ² A'e ji ġa mombe'gwovo: Oko
 hete ġa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novīa. Emo ġa ndokok-
 wahavi reki garemimbotarimova'ea rupi. ³ Ga ndokoī Tupana'ga remimombyryva

rupi. Igwete ġa etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ġa. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nhande ve nehē,” e'i tehe ġa. A'ea ġa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ġwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatu-pavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurā nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ġa Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ġa mombe'gwovo hako – kiroki ġa e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehē.” Kiroki ġa e'i a'ea – ġa pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ġa mombyryvi a'ero nehē,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ġa pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ġa mombe'gwovo no – kiroki ġa e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehē.” Ga pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ġa oyvyteri pe:

‘Tojiupi ti ġa yvagi pe’.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ġa javo. ⁷ Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ġa no:

‘Toho po ti ġa omanove'ġa gwyrri pe’.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ġa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'iġa,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhi'i pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'iġa rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹ Penhimombe'u ti jara'ġa pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerē nehē. ¹⁰ A'ereki heroviaheterame nhandepy'a pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehē. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ga pe nhaporemō i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ġa pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'ġarūive'ġa pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ġa pe nhaporemō ġa jikogame ga rehe ore poko javo. ¹³ A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

¹⁴ Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'iġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga mombe'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'iġa. ¹⁵ Tupana'ga ġa mondoe'ymame ga mombe'uuka ġa pe po ġa nomombe'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka tuhē reki ga mombe'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pyry hete tuhē ġa ndurame imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶ Emo imombe'urame ġa pe ġa nhaporemō rūi ġwendu katu Tupana'ga remimombe'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“Ga nohendukatui reki ore imombe'urame ġa pe,” ei ahe opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷ Nahā a'ero. Hendukurame jate Cristo'ga mombe'ua nhande jikogi ga rehe.

18 “Oro israelitas'ğa, nohenduvi ğa pyryva'ea mombe'ua naerũ?” e'i po ğa ji ve. Gwendu tuhē reki ğa. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ğa nhaporemo ğwendu ğanhi'iğa.

A'ereki ğagwryri pe nhaporemo ğa oho imombe'gwovo pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

19 “Israelitas'ğa ndokwahavi naerũ?” e po ğa. Okwaha tuhē ğa. Moisésva'ea ypy omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iğa mombe'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ğa pe:

“Pe'ji tehe pe israelitas'ğarũive'ğa pe:

‘Ga ko Tupana'gareheve'ğa rüi.

Ga ndokwahavihu,’ pe'ji tehe pe israelitas'ğarũive'ğa pe,” ei Tupana'ga.

“Ga pe jitehe po ti ji imombyryvi nehē.

Nahā po ti ji pe monhimyrōi israelitas'ğarũive'ğa ndehe nehē.

Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehē no,” ei Tupana'ga israelitas'ğa pe.

Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iğa inoğa hako.

20 Isaíasva'ea koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa. Tupana'ga e'i israelitas'ğarũive'ğa mombe'gwovo:

“Ymya ğa ndajikwahapotari.

Ağwamo ki a'e te ğa ji kwahavi,” ei ga.

“Ymya ğa nde'i: ‘Pemombe'u ti Tupana'ga ore ve.’

Ağwamo ki a'e te ji anhimboukwaha ğa pe,” ei Tupana'ga israelitas'ğarũive'ğa mombe'gwovo.

Isaíasva'ea omombe'u a'ea Tupana'ga nhi'iğa ikwatija hako.

21 Emo ahe omombe'u israelitas'ğa no imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa. Tupana'ga e'i hako:

“A'ea'e ji ğa pe jipi novĩa:

‘Pejiko ti ji rehe’,” ei ga.

“Emo ğa nanhirendupotari.

Ga noangarihu ojikoge'yma ji rehe,” ei Tupana'ga israelitas'ğa mombe'gwovo.

Isaíasva'ea okwatija a'ea Tupana'ga nhi'iğa hako.

11

Tupana'ga ndopohiri israelitas'ğa hugwi

1 E'i po ğa ji ve a'ero: “Tupana'ga opohi hete ojiheve'ğa hugwi israelitas'ğa hugwi naerũ ğa jikopotare'ymame ga rehe?” e'i tehe po ğa ji ve. Ga ndopohihetei reki ğa hugwi, a'e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraãova'ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamimva'ea rymyminororo ako no. 2 Tupana'ga ndopohiri tuhē ojiheve'ğa hugwi. Gahā ga jypya omo'emo'ē ojive.

Pekwaha tuhē pe Tupana'ga rembikwatijarukara – kiroki omombe'u Eliasva'ea. A'ereki Eliasva'ea e'i hete Tupana'ga pe israelitas'ğa mombe'gwovo hako.

3 “Ojuka pa ğa nenhi'iğa mombe'uharava'ea,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Omombo ğa ikwava'ēhava no

– perope ore orokwava'eğuka mbiara jukapyra nde ve jipi.

Ji tehe reki ako ndereheva'ero.

Kiro po ti ğa ji jukapotari nehē no,” ei ahe Tupana'ga pe hako.

4 Igwete Tupana'ga ei Eliasva'ea pe hako:

“Nde tehe rüi reki ereko,” ei ga.

“Sete milve'ğa akwaimbae'ğa ji areko jijiheva'ero.

Ga nombohetei Baal ra'angava,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁵ Na jitehe tuhē Tupana'ga judeus'ga nembyruera'ga nderekoi ojiheva'ero aḡwamo. Tupana'ga omo'emo'ē ḡa ojive. A'ereki ga omomybyry pota ḡa pe. ⁶ Ga ndekokaturo ḡwaramo rūi Tupana'ga ḡa mo'ēi. Gwemimomybyrypotaro ḡwaramo ga ḡa mo'ēi ojive. A'ereki ga omomybyry pota tehe ḡa pe. Po ḡa ndekokaturo ḡwaramo ga ḡa mo'ēi ojive hamo, a'ero po ga nomomybyrytehei ḡa pe hamo. Omomybyry tehe tuhē reki ga ḡa pe ḡa mo'eamo ojive.

⁷ A'ero ji ei: Israelitas'ga opota omomybyryva novīa. Tupana'ga ki a'e te nomomybyry-pavi ḡa. Gwemimo'ēhara'ga jate ga ḡa momybyry. Jara'ga reki hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'iḡa ga nohendukatuukari ḡa pe a'ero. ⁸ Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari ḡandeaporoḡita
tokwahavyme ti ḡa javo.

Henduvame ganhi'iḡa
ḡa nohendukatui a'ero.

Aḡwamo vehevi ḡa ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israelitas'ga mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ga pe onhi'iḡa pyryva'ea nahanahā ti ḡa toko katu javo hako. A'ea rehe ḡa ndoryndorytehero kiro ti nhande nhimomybyryvi nehē javo tehe. Emo ganhi'iḡa omombe'u reki ḡandekote'varuhua ḡa mbotegweteavo. Nurā Daviva'ea ikwatijari ḡa mombe'gwovo hako.

“Tupana'ga nhi'iḡa ti tombotegwete ḡa,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ḡa pe nehē
ḡandekote'varuhuro ḡwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhē ti ḡa onhimomybyryva
ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ḡa ḡwembikwahave'yma hugwi,” ei Daviva'ea ikwatija hako.

¹¹ Judeus'ga ndojikopavi Cristo'ga rehe aḡwamo a'ero. E'i tehe po ḡa ji ve a'ero: “Ndojikogi ḡa kiro Tupana'ga rehe toho ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē naerū?” e'i tehe po ḡa. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ga ndekote'varuhuro ḡwaramo judeus'garūive'ga jikogi ga rehe judeus'ga ti tonhimyrō ḡa ndehe a'ero nehē. Judeus'ga po ti e'i a'ero nehē: “Judeus'garūive'ga jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omomybyry ḡa pe. Xajiko pa ti Cristo'ga rehe no tomomybyry ti ga nhande ve ḡa javijitehe nehē no,” e po ti ḡa nehē. ¹² Judeus'ga ndekote'varuhuro ḡwaramo Tupana'ga omomybyry hete jara'ga pe. A'ereki judeus'ga jikoge'yma ḡwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omomybyry hete judeus'garūive'ga pe. Po Tupana'ga imomybyryvi judeus'garūive'ga pe judeus'ga jikoge'yma ḡwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga imomybyryhetei ḡa pe nehē judeus'ga jikopava ḡwaramo Cristo'ga rehe nehē no.

Tupana'ga omomybyry judeus'garūive'ga pe

¹³ A'e ji kiro judeus'garūive'ga pe. A'ereki Tupana'ga ji mongouka Jesus Cristo'ga moirūharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo judeus'garūive'ga pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me. ¹⁴ Tamonhimyrō po ti ji pe ndehe jire'yja'ga judeus'ga. A'ero po ti jararamo ḡa jikogi Cristo'ga rehe nehē no. ¹⁵ Opohirame judeus'ga hugwi Tupana'ga jirekokatuukari judeus'garūive'ga pe. Aerē Tupana'ga jirekokatuukarirē judeus'ga pe po ti kaitu pyryheteramo vyvakotyve'ga pe nhaporemō nehē!

¹⁶ Pāo japorame nahā judeus'ga ndekoi jipi. Ga ḡweno'ē ypy xunhiva'ea hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po jarava'ea hu'uma nhaporemō Tupana'ga apoa no. Oro yva no. Po ḡa ei Tupana'ga apoa yvapo pe, a'ero po hakā Tupana'ga apoa no. Na jitehe Tupana'ga ei jireheve'ga judeus'ga nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ga ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ga ndekoi Tupana'gareheva'ero nehē no judeus'ga.

¹⁷ Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira aheremityma. Gwereco irũa no yva ka'gwyripeva'ea aheremityma rũi. Aheremityma rakã ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakãvondoga yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakã imondovo imbojoapya imohina nhakãvondogipyra rehe a'ea toko hakãte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe oliveira rapoa rerekovo ġwaramo. Judeus'ġa nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ġa judeus'ġa ko oliveira rakã ja. Kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ġa opohia ġa hugwi. Pehe reki judeus'ġarũiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ġa py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ġa nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro ġwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸ Judeus'ġa jikoge'ymame ga rehe Tupana'ga pohiri ġa hugwi. Emo judeus'ġarũiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ga hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurã Tupana'ga opohi ġa hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ġa nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakã rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakã pe. Na jitehe judeus'ġa nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ġanemboypya javijitehero ġwaramo. A'ereki ahe ypy gwereco Tupana'ga nhi'ġa imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ġa pe.”

¹⁹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea rakã toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ġa hugwi Tupana'ga pohiri judeus'ġarũive'ġa toko ġa py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'ġarũiva'ero orepyry hete ġa hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹ Ndapekwahavihĩ. Tupana'ga opohi tuhẽ ġa hugwi ġa jikoge'ymame ga rehe. A'ero pejikoga ġwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakãvondo oliveira hugwi hakã ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ġa hugwi ojiheve'ġa hugwi ġa te'varuhurame ġa jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ġa hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yma'javame ga rehe nehẽ. Pekihi ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhũ ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporoġita. Ga pyry hete. Emo ga ombohahy ġa pe ġa jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro ġwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehẽ no. ²³ Judeus'ġa jikoge'ybigame po ti Tupana'ga ġa mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ġa pe nehẽ no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahã a'ero. Nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakã mondovo imbojoapya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe. Judeus'ġarũiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'ġarũiva'ero ġwaramo. Aġwamo reki pyry pe me pejikoga ġwaramo ga rehe judeus'ġa nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ġa pe nehẽ ġa jikogame ga rehe nehẽ. A'ereki judeus'ġa ko oliveira rakã ja. Po hakãvondogirẽ oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojoapypota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakã tuhẽ nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ġa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhẽ ga pe ga ġa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ġa pe nehẽ.

Tupana'ga omombyry ġa pe nhaporemo

²⁵ Nhiirũ, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aġwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: “Tupana'ga po ti nomombyryva'javi israelitas'ġa pe nehẽ. Nhande ve jate ga omombyry kiro.” Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehẽ.

Nahã ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ġa kiro novĩa – kiroki ġa noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novĩa. Judeus'ġarũive'ġa ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwyri pe nhaporemō po ti ġa ojiko na'ẽ ga rehe nehẽ. ²⁶ Nahã po ti israelitas'ġa jikojikogi Cristo'ga rehe nehẽ no. A'ero po ti Tupana'ga ġa mongopavi ojiheva'ero nehẽ. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehẽ.

Judeus'ġa cidade hugwi Sião hugwi po ti ga ruri nehẽ,” e'i.

“A'ero po ti ga imombori Jacõva'ea rymymino'ġa ndekote'varuhua judeus'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ,” e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo:

“Imomborame ġandekote'varuhua ġa hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehẽ,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'ġa ndogweroviari aġwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai ġa ndehe tambojiko ti judeus'ġarũive'ġa jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ġa ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ẽ ġanemboypya ojive hako. “Pe po ti jireheva'ero nehẽ,” ei ga ahe ve hako. ²⁹ “Opomo'ẽ ji jijihe. Tamomyry ti ji pe me nehẽ,” ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporoġita. Omo'ẽ tuhẽ ga ġa ojive a'ero. Omomyry tuhẽ ga ġa pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'ĩga judeus'ġarũiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aġwamo judeus'ġa hendukatue'yma ġwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ĩga aġwamo. Emo po ti Tupana'ga ġa porogwety nehẽ no pe porogwetyga ġwaramo. ³² Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhupava ġwaramo Tupana'ga nohenduvukari ġa pe onhi'ĩga taporogwety ti ji ġa nhaporemō nehẽ javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhẽ imbuhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporoġita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhẽ ga.

Nhande ndikwahavi tuhẽ Tupana'ga reaporoġita.

“Onhimi hete nhande ve,” xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Ndikwahavi Tupana'ga reaporoġita,” e'i.

“Nimoġitahavi ga

nahanahã po nde rekoi hamo jave'yma ga pe,” e'i.

³⁵ “Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo,” e'i ikwatijara.

³⁶ A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.

Ga gwereko katu pa mbatera no.

Gwereko ga mbatera

tanhimbohete ti nhirembiapoa nhaporemō javo.

Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

Penhikwava'ẽ ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurã ji ehetei pe me: Nahã po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ẽ hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhi-mohẽhetei pe ndehe nehẽ. Nahã po pe Tupana'ga mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eġa ga pe pejikokatuavo hamo. ² Tapembopogwei ti ġa – kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporoġitapyahue'ymi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendeaporoġitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Garembimbotarimova'ea ko nahã: kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe

Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omombyry ji ve onhimoirūka. Nurā ji ei pe me nhaporemō: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporoḡita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga ḡwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijurua pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'igi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero. ⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemō ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemō nhande nhomoiruamo. ⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'ereki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imombyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'iga, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ga pokogauka, tipoko po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ḡa Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo. ⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ga pe, tima'eḡatu po ti nhande ḡa pe a'ero hamo tipoko ti ḡa javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ḡanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ḡa nhanderoryryrvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ḡa. Pearō hete tuhē ti ḡa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'ereki pe penhomoirūirū Cristo'gareheva'ero ḡwaramo. Penhombohete ti nde ko ji hohe javo ojo-hupe. ¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yma. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ḡwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ḡa imbohahyrame pe me. Penhi'ige'yimi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ga pe ḡa herekoe'ymame. Cristo'gareheve'ga nduḡandurame pejipyteri pe pembuhuruka ti ḡa penhonga pe jipi ḡa nderekokatuvavo.

¹⁴ Pearōe'ŷve'ga imbohahyrame pe me penhi'ī ti Tupana'ga pe tomombyry ti ga ḡa pe javo. Na tuhē ti pemombyryvuka ḡa pe ḡa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ḡa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ḡa ndehe. ¹⁵ Ojipe'ga ndoryndoryvame ti pejoryjory ḡa pavēi. Ga jehe'orame ti ḡa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejogwehegwehe. Pejihe jate rūi ti peko. Okoteheve'ga ndehe ti peko ḡa pokoga. Tape'euhui ti: “Akwaha pa ji mbatera.” A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yma ga rehe. Ojipe'ga epavame: “Nahanahā aherekokatua”, nahā ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ga nderekokatupava. ¹⁹ Nhiirū, tapejipygi ti ojipe'ga ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepygi ḡa ndehe nehē imbohahyavo ḡa pe nehē. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo.

“Jihi po ti ḡa ndepy ḡa ndehe nehē

– kiroki ḡa ombohahy ojipe'ga pe,” ei ga.

“Jihi po ti ambohahyuka ḡa pe a'ero nehē,” ei nhandepojoykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahā ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

“Po ty'ara pearõ'e'ÿve'ġa jukai
pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo
pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame
po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhuagwera rehe nehë,” e'i ikwatijara hako.

²¹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejipyge'yma ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ġa

¹ Pe me nhaporemo ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ġa. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ġa nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo. ² Penduvihava'ġa nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'ġa a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ġa nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehë. ³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ġa hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Peki-hyji potare'ymame penduvihava'ġa hugwi peko katu tuhë ti. A'ero po ti ga pe mbohetei nehë. ⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ga pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ga hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. ⁵ Nurã ti pehendu katu penduvihava'ġa a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve javo. Pe pekwaha pejiyvyteri pe no. “Po ahe ġwendu katu ġa hamo,” pe'e tuhë pe pejiyvyteri pe. Nurã ti pehendu katu penduvihava'ġa.

⁶ Na jitehe po pe imondoi itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo. ⁷ Nurã ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporogita imohina penduvihava'ġa ndehe.

Pejogwereko katu ti

⁸ Nahã po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ġa pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: “Napembuhurihu pe ore ve.” Nahã po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejogwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ġa ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹ A'ereki aheremimbo'eagwera e'i:

“Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa.

Tapejukai ti ojipe'ġa,” e'i.

“Tapemimuhũ ti ojipe'ġa mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ġa mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemo reki e'i:

“Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera ikwatijara.

¹⁰ A'ereki ġa ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ġa pe. Nahã reki nhande hendukatupavi aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ġa ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva ġwaramo. A'ereki aġwamo ira'agwe hĩ gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: “Kotihĩ po ti Jesus'ga jivyri nehë.” Aġwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhë ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande rerohei yvagi pe nehë.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe aġwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerëva'ea nehë. Cristo'ga jivyriřë po ti ikatuheteramo nehë. Momina ġwerĩ kiro aġwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurã ti xako

te'varuhu pi a'ero. Ko'eğwerĩa ja ko Cristo'ga ojivy ġwerĩ. Nurã ti xako katu ga'java'ero. ¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ġa jirekokatua javo. Kojahuarupive'ga javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwryva'ea kağwitiġa pejeagwryve'ymamo. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrõi ti ojipe'ġa ndehe. ¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavëi pejikovo. Tapembopogwei ti pejeaporoġitate'varuhua rehe penhimimbotarimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ġa pe

¹ Kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iġa ojikogame ga rehe – peko ti ġa ndehe ġa mbuhuruka pejipyteri pe. Emo tapenhi'iġayvari ti ġa. ² A'ereki jara'ġa e'i: “Pyry Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera.” Jara'ġa ki a'e te – kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iġa – ġahã e'i: “Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara.” ³ Kiroki ġa o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ġa jara'ġa ġa mbiara ue'ymame. Mbiara ue'ÿve'ġa na jitehe te'iuhuyme ti jara'ġa pe pe'u paravuhu pe mbatera javo. A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ġa pe: “Ga ko jireheve'ġa.” ⁴ Tape'ei ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ġa pendeheve'ġa rõi. Ganduvihava'ga po ti e'i ġa pe. Ga ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ga ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhë ojiheve'ġa pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojykaharete'ga ġa mongo katu ġa nderekovo.

⁵ Jara'ġa e'i: “Kiroğwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ġa. Jara'ġa ki a'e te e'i: “Na rõi. Ndojoavyavyi a,” ei ġa. Nahã ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejiyvyteri pe hamo. ⁶ Kiroki ġa e'i diaruvihavuhua pe – ġa e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ġa o'u mbiara jipi – ġa o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ġa e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ġa ndo'ui mbiara – ġa ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ġa ei Tupana'ga pe a'ero: “Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve.” ⁷ Nhanemanoe'ymame nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸ Nhanemanoe'ymame nhande ei: Xako ti nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymame nhanemanorame no. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi tako ti ji ġapojykaharetero javo omanoe'ÿve'ġa pojykaharetero omanove'ġa pojykaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ÿva'ero, maraname pe euhui penhirũ'ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirũ'ġa nderekomemui naerũ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhaporemo po ti ga e'ie'i nhandereaporoġita pe nehë. ¹¹ A'ereki ikwatijara e'i: “Tupana'ga e'i:

‘Ga nağanani po ti ji mbohetei nehë
nde pyry hete nde javo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehë
nde ko Tupanetero javo ji ve nehë,’ ei ga.

‘A'iti tuhë, a'e ji pe me,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemo po ti imombe'ui nhandereaporoġita Tupana'ga pe a'ero nehë.

Tapembote'varuhui penhiirũ'ġa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojohupeupe peko te'varuhu pe javo. Nahã po pe'ji hamo: “Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhande'ÿve'ġa nehë,” pe'ji po pe hamo. ¹⁴ Mbatera nhaporemo pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhë Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavëi. Po ojipe'ġa japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novĩa, a'ero po ġa pe ite'varuhu tuhë ġa i'urame. ¹⁵ Po ti ġa hepiagi pe i'urame

ḡwia, a'ero po ti ḡapy'a rekotehei pe ndehe nehē. Po ti pe ḡapy'a mongotehei i'gwovo ḡwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ḡa okoe'yma ḡa ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ḡa a'ero mbiara gwove'ḡy ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ḡa ndepyga. ¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: “Nahanahā xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve,” pe'ji po pe novīa. Emo ojipe'ḡa erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ḡa javo. ¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: “Gwiḡwia ti ti'uyme. Gwia ti ti'u.” Ndia'ei ko nhande nanongara pe. “Xako katu ti. Xajogwereko katu ti no,” xa'e nhande. “Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohory jipi,” xa'e nhande. ¹⁸ Nahā nhande rekorame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ḡa e'i nhande ve no: “Pepyry hete pe pejikokatuavo.”

¹⁹ Nurā ti xajirokwa nhandejogwerekokatuavo nhanenhombojikoheteavo Cristo'ga rehe nehē. ²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novīa. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ḡa pyri – kiroki ḡa e'i: “Ite'varuhu ahe i'urame ḡwihā.” I'urame po nhande ḡa mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ḡa Tupana'gareheve'ḡa a'ero ḡwia ue'yma ḡa pyri. ²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ḡa pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ḡa pyri ḡa erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ḡa erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ḡa pyri timbote'varuhuyme ti nhaneirū'ḡa javo.

²² Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ḡa pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavēi jate. Pe'ji po pe: “Pyry po ti ji rekoi nahanahā nehē,” pe'ji po pe. Nahā pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvyteri pe nehē: “Ndapyryvi reki nahā ji rekorame.” ²³ Po ḡa e'i: “Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?” Nanongara'ḡa i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ḡa pe. A'ereki ḡa nde'i: “Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurā ko pyry ji i'ui.” A'ea ḡa nde'i. Oko te'varuhu reki ḡa a'ero o'ee'ymame: “Pyry ji rekoi nahā Cristo'gareheva'ero.”

15

Timbohory ti ojipe'ḡa

¹ Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ḡa hamo – kiroki ḡa ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhanderemimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva. ² Nhaneirū'ḡa po nhande ḡa mbohory hamo tapyry ti ḡa pe javo. A'ero po ti ḡa jikokatui Cristo'ga rehe nehē no. ³ A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'igame Tupana'ga pe. “Ga ete'varuhurame nde ve ḡandekote'varuhua ji kwai,' ei ga,” e'i ikwatijara. ⁴ Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemo ti tombo'embo'e aerēve'ḡa javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhē po ti pyryvamo nhande ve nehē.

⁵ Tupana'ga tuhē nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporogita a'ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame. ⁶ Pejikoty'aro ḡwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehē nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'garūive'ḡa ombohete Tupana'ga

⁷ Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ḡa ei nehē: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ḡa oko hete ojogwehe,” e po ti ḡa Tupana'ga mboheteavo nehē. ⁸ Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ḡa pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ḡa namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyri tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurā Cristo'ga ruri a'ero tanhi'ḡpo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ḡa

ei nehē: ‘Tupana'ga nopiriani ġwembi'ea jipi,’ e po ti ġa nehē,” ei Cristo'ga raikwehe. ⁹ Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa ti tombohete Tupana'ga jawo no. “Tombohete ti ġa ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'ġa Tupana'ga pe hako.

“Judeus'ġarūive'ġa pyteri pe po ti ji ei nehē ndepyry hete nde jawo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehē,” e'i ikwatijara Cristo'ga nhi'ġa mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ġarūiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pavēi judeus'ġa pavēi,” e'i aherembikwatijara.

¹¹ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ġarūiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga.

Ojipendyhyga'ġa nhaporemō ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu yvyakotyva'ero nehē.

Judeus'ġarūive'ġa nduvihavamo po ti ga rekoi nehē.

‘Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehē,’ e po ti judeus'ġarūive'ġa nehē,” ei ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderohoaġwama rehe no. Ga po ti tapembohory hete inoġatuavo pepy'a nehē. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'e'i. A'ero po ti pe ei nehē: “Uhu tuhē po ti ga nhande rerogwovo yvagi pe nehē,” pe'e po ti pe nehē.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'ġarūiva'ea pe

¹⁴ Nhiirū, jihi ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera no. Penhomogita kwaha pe no. ¹⁵ Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera jawo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve. ¹⁶ Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'ġarūive'ġa pokoguka ji ve. Ikwava'ēhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa judeus'ġa pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva judeus'ġarūive'ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ġa pe takwava'ē ti ji ġa Tupana'ga pe jawo. Ga ndehe po ti Tupana'ga nhimohēhetei nehē Tupana'ga ra'uva ġa mombyryvame nehē.

¹⁷ Jesus Cristo'ga okovo ġwaramo ji pavēi jiroryrory hete ji jiporavykyrame Tupana'ga pe. ¹⁸ Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga remimboravykyagwera jate po ti ji imombe'ui pe me nehē. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga nhi'ġa judeus'ġarūive'ġa pe tohendu katu ti ġa jawo. Amombe'umbe'u ji ġa pe. Ako katu ji ġapyteri pe no. ¹⁹ Tupana'ga ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hepiukari ġa pe ahemonhimomby'aheteva'ea. Nurā ġa hendukatui Tupana'ga nhi'ġa. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga remimombe'ua ġa pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ē ji ga mombe'ui ġa pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ji hoi Ilíriapeve'ġa gwyri pe no. ²⁰ A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe pevo – perope ġa nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihi ndahoi Cristo'ga mombe'gwovo ġa pyri – perope ojipe'ġa omombe'u jipe Cristo'ga ġa pe. Nanongara'ġa ji nambo'e'i jipi. ²¹ Ikwatijara e'i no:

“Ojipe'ġa nomombe'ui ve ga ġa pe.

Emo po ti ġa okwaha tuhē ga nehē.

Kiroki ġa nohenduvi ve

– okwaha po ti ġa ga nehē,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeva'ea pyri

²² Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novia. Emo ji ahoaho ojipe'ga pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴ Agwamo reki ji amombe'u pa Cristo'ga avove'ga pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ga gwyri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehē. A'ereki ymyahū ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehē jiroryroryvamo pe ndehe nehē. A'ero po ti pe ji pokogi nehē ji mondovouka pea rupi nehē.

²⁵ Kirogwe po ti ji hoi na'ē Jerusalém me tapoko ti Cristo'gareheve'ga pevo. ²⁶ A'ereki ga pe Macedôniapeve'ga gwyripeve'ga Cristo'gareheve'ga omono'ono'ō itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ga gwyripeve'ga omono'ono'ō itambere'ia ga pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalém me Cristo'gareheve'ga pe imbatere'yve'ga pe,” ei ga ojohupe. Ganemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ga pe a'ero nehē. ²⁷ Gwemimbotarimo tehe ga omondouka imombyryva Jerusalémmeve'ga pe judeus'ga pe. “Timondouka po nhande mbatera ga pe hamo,” ei ga raikwehe. A'iti tuhē. A'ereki judeus'ga ojikwe omombyry ga pe judeus'garūive'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. Igwete ga jikogi Cristo'ga rehe raikwehe Macedôniapeve'ga Gréciapeve'ga no. Kiro pyryvamo ga imondoukari ombatera judeus'ga pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ga pyryvipe ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ga pe. ²⁸ Kiro po ti ji herohoi ganemimbuhura itambere'ia heja Jerusalémmeve'ga pe a'ero nehē. Hejapavame po ti ji hona'ēi pe pyri pe ndepiaga nehē jihorame Espanhapeve'ga gwyri pe nehē. ²⁹ Cristo'ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehē no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirū, xajiko nhande nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Nhandepopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongoi nhandepopy'a ja. Nurā ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'i hete Tupana'ga pe ji repyga. ³¹ Nahā ti pe'ji ga pe: “Apī, ea'ngu ti Paulo'ga ga horame Judéiapve'ga gwyri pe tojukayme ti ga ga pevo. A'ereki ga ndojikogi Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo'ga herohoi judeus'garūive'ga itambere'ia Cristo'gareheve'ga pe judeus'ga pe Jerusalém me nehē. Ga herohorame ga pe embohoryory ti ga judeus'garūive'ga itambere'ia rehe topyhy ti ga Paulo'ga hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ga pe ji repyga, a'e hete ji pe me. ³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehē Tupana'ga ji mondoukaramo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehē no. ³³ Tupana'ga onogatue'yymi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ga a'ero nehē. Na tuhē.

16

Paulova'ea omondouka onhi'iga gwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehēa nhaneirūhēa. Hēa ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokoharamo oko cidade de Cencreia pe. Pyry hete ko hēa. ² Hēa rurame pe pyri pembuhu ti hēa penhonga pe pejikokatuavo hēa pe. A'ereki hēa ojiko hete nhandepojykaharete'ga rehe. Nanongara'ga po nhande timbuhuruka tuhē nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheve'ero gwaramo hamo. Hēa herekoe'yname mbatera pemondomondo ti hēa pe a'ero. A'ereki hēa jitehe opokopoko jara'ga jipi. Hēa ji poko ikwehe no. Nurā ti pepoko hēa imondovo hēa pe mbatera nehē.

³ Tamondouka ji nhinhi'iga Priscilahēa pe hēarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ga oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ga omano gwerevi onhia'ngue'yma ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ga pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'garūive'ga na jitehe e'i – kiroki ga onhimono'ō jipi Cristo'gareheve'ero. Ga nhaporemō e'i Áquila'ga pe: “Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo.”

⁵ Tamondouka ji nhinhi'iga ga pe no – kiroki ga onhimono'ō Cristo'gareheve'ero Áquila'ga nonga pe.

Tamondouka ti nhinhi'igã Epêneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ë ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'gã gwyri pe ikwehe.

⁶ Tamondouka ji nhinhi'igã Mariahêã pe. Hêã oporavyky hete pe pokoga raikwehe.

⁷ Tamondouka ji nhinhi'igã Andrônico'ga pe Juniashêã pe no. Ga ko jire'yja'gã judeus'gã. Orojogwereco ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde gã jikogi Cristo'ga rehe. Ga ko ojipe'gã hohe Cristo'ga moirũhara'gã pyteri pe.

⁸ Tamondouka ji nhinhi'igã Ampliãto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.

⁹ Tamondouka ji nhinhi'igã Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga gã pe javo. Estãquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'igã no. Jipy'a ja hete ga.

¹⁰ Tamondouka ji nhinhi'igã Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi.

Tamondouka ji nhinhi'igã Aristóbulo'ga rongapypeve'gã pe no.

¹¹ Tamondouka ji nhinhi'igã Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.

Tamondouka ji nhinhi'igã Narciso'ga rongapypeve'gã pe no – kiroki gã ojiko Cristo'ga rehe.

¹² Tamondouka ji nhinhi'igã Trifenahêã pe no Trifosahêã pe no. Ga oporavyky hete nhandepojoykaharete'ga pe.

Tamondouka ji nhinhi'igã Pêrsidêã pe. Jipy'a ja hete hêã. Hêã oporavyky hete tuhê nhandepojoykaharete'ga pe no.

¹³ Tamondouka ji nhinhi'igã Rufo'ga pe. Ojipe'gã hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhêã pe ji imondoukari nhinhi'igã no. Jihya ja ko hêã ji rerekokaturu gwaramo.

¹⁴ Tamondouka ji nhinhi'igã Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe gapyrive'gã pe no nhaneirũ'gã.

¹⁵ Tamondouka ji nhinhi'igã Filólogo'ga pe Júliãhêã pe no Nereu'ga pe garendyrahêã pe no Olimpas'ga pe no gapyrive'gã pe nhaporemo no Cristo'gareheve'gã.

¹⁶ Penho'anhuvanhuvã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'gã nhaporemo – kiroki gã onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero – gã omondouka onhi'igã pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omogita ahe

¹⁷ Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti gã pejipe'avo gã hugwi – kiroki gã gã mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei gã. “Ore po ti pe mbo'e nehê,” ei gã. Ganhi'igã rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti gã hugwi, a'e ji. ¹⁸ Nanongara'gã ndokoi nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Gwemimbotaruhua rehe gã ndekoi. Onhi'igãtu tehe gã ojipe'gã mboheteteheavo gã moandyandyita – kiroki gã nonhimombaragwahavi gãndekote'varuhuva'ea rehe. ¹⁹ Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'gã nhaporemo okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryroryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

²⁰ Tupana'ga onogãtue'yimi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anha'gã ruvihavuhu'ga popoakara nehê. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehê.

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

²¹ Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavêi – ga omondouka onhi'igã pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'igã Jasão'ga pavêi Sosípatro'ga pavêi. Jire'yja'gã ko gã judeus'gã.

²²⁻²⁴ Gaio'ga omondouka onhi'igã pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'gã onhimono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'igã pe me no. Gaha gwereco katu itambere'ia cidadepeve'gã nduvihava'gã pe. Quarto'ga nhaneirũ'gã omondouka onhi'igã pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'íga pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

²⁵ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka yvyakotyve'ġa pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. ²⁶ Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'íga mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ġa pe nhaporemo tojiko pa ti ġa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhě. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko Pauloramō. Sóstenes'ga oko ji pavēi no. Nhaneirūramo ko ga rekoi Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'īga imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirūukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ğa pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'īga pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejjatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ğa gwyriveve'ğa pe nhaporemō ga ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojoykaharete'ga ġapoykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehē no.

Tupana'ga omomyry pe me

⁴ Nhinhi'īga nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imomyryva Corintopeve'ğa pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga imomyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ğa pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'ua remimbuhuhava pyryheteva'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhē po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuavo avuirama nehē. A'ero po ti ga nombojari'ī'i pe ndehe nehē ura'javame nehē.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurā nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavēi javo. Nhandepojoykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'īga ojo-hupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporoġita. ¹¹ A'ereki Cloehēa rongapypeve'ğa omombe'u ji ve pejogwayvayvara. ¹² Ojoatyatyvihu po penhi'īga. Nahā po pe ei. Jara'ğa e'i: “Ji ko Paulo'gareheva'ero.” Jara'ğa e'i: “Ji ko Apolo'gareheva'ero.” Jara'ğa e'i: “Ji ko Pedro'gareheva'ero.” Jara'ğa: “Ji ko Cristo'gareheva'ero.”

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemō a'ero. Maranuhū pe ndapejihe'ari ojogwehe naerū? Ji rūi reki amano yva rehe pende-pykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ġa nde'i pe me raikwehe: “Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero.” Nde'i po ġa a'ea pe me raikwehe. “Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi,” e po ġa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatizai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyry reki ji ve ji nopomobatizai. Po ji pe mobatizatizai, a'ero po ġa etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ġa mobatizai. Nopomobatizatizai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ġa toko javo. ¹⁶ Gahā nohō, Estéfanas'ga rongapypeve'ğa ji amobatiza nohō. Ojipe'ğa po ji namobatizai ovuhu. ¹⁷ A'ereki a'ea rehe rūi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. “Emombe'u ti pyryva'ea ji mombe'gwovo ġa pe. Terenhi'īġatutehei ti ji mombe'urame ġa pe,” ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'īga rupi a'ero. Nurā ji nanhi'īġatutehei Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Po nahā ji nhi'īġatui ġa pe hamo, a'ero

po nhinhi'igatua rehe jate ġa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ġa ndokoi hamo. Ndikwahyi po ġa pe Cristo'ga manoagwera ġa ndepyga a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ġa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ġa ei: “Pemombe'u tehe pe ġwihã ore ve,” ei ġa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako: “E'i ġa ojive novã:

‘Jireaporogita katu hete ji ikwahaheteavo,’ ei ġa ojive novã.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporogitatehea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako. Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igã hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ga ndekoi naerũ ikwahapyra'ga pembo'ehara'ga no? Marã onhi'igatuhara'ga no? Vvyakotyve'ga e'i tehe nanongara'ga pe: “Okwaha hete ġa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: “Gweaporogita rupi rui po ti vvyakotyve'ga ji kwahavi nehẽ,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ġa pe,” ei ga. “Kiroki ġa gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ga pe, a'ero ġa etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ġa. ²² Judeus'ga e'i ore ve: “Peapo naẽ ti ahe-monhimomby'ava'ea torohepia,” ei ġa. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ġa ore ve. Judeus'garũive'ga e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'igatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehẽ,” ei ġa ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ga onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'garũive'ga e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ġa. ²⁴ Na rui reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ehara'ga pe. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ga pyteripeve'ga hugwi ga omo'emo'ẽ ġa. Judeus'garũive'ga pyteripeve'ga hugwi ga omo'emo'ẽ ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ġa. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporoġita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ġa. ²⁵ Ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ga e'i tehe ga pe no: “Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yra'ava'ea omano,” ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirũ, pekwhava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ẽrame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ga ei: “Mokonha'ga jate okwaha hete. Mokonha'ga jate ipopoaka hete,” ei ġa. “Mokonha'ga jate huvihavuhu. Jara'ga ndokwahavihu pa,” ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷ Ga e'i pe me ikwahapyre'yve'ga. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ga nembikwahave'yma,” ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipopoakare'yve'ga. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ga popoakare'yma,” ei Tupana'ga pe me. ²⁸ Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ga javo pe me. “Huvihava'ga rui,” ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji tahepiuka ti huvihava'ga ndekotehea,” ei ga. ²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohetepavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokat-uavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande

mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanem-bojikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavëi. ³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i a'ero:

“Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojoykaharete'ga jate ndepyry hete nde ji ve javo,” e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera mombe'ua

¹ Nhiirü, jhorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga mombe'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapyra'ġa'jarüiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'ġatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rüi amombe'u pe me a'ero. ² Nahã ji ei jiyvyteri pe: “Jesus Cristo'ga jate po ti ji amombe'u ġapyteri pe nehë gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehë,” a'e ji jiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoi pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe javo.

⁴ Ikwahapyra'ġa'jarüiva'ero ji ga mombe'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'ġatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimombe'ua pyvõ Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ġa nembikwahava rüi pe mbo-jikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporogita

⁶ Tupana'ga reaporogita reki ore imombe'ui ġa pe – kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporogita ore noromombe'ui ġa pe. Noromombe'ui ore ġandeaporogita no – kiroki ġa yvyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ga igwaigwavete ndipopoakari nehë. ⁷ Onhimiva'ea ore oromombe'u Tupana'ga rembikwahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea yvyakotyve'ġa pe. Emo yvya apoa renonde ga e'i nhoġwenonde jupe hako. “Nhirembikwahava po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehë,” ei Tupana'ga hako. Nahã Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande mombe'gwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo huvihavuhu hete reki. ⁹ Aherembikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i reki hako:

“Ymya Tupana'ga e'i:

‘Tamomyry hete ti nhiarõhara'ġa pe,’ ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimomyryvaġwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporogitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimomyryvaġwama rehe,” ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvõ ga ikwahavukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa gareaporogita onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandeaporogita ojipe'ġa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhandeaporogita. Na jitehe ojipe'ġa ndokwahavi Tupana'ga reaporogita. Gara'uva jate okwaha a'ea. ¹² Ndirekoi reki nhande ġandeaporogita – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga ra'uva reki ojikoty'a nhande pavëi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri tokwaha ti ġa nhiremimomyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ga remimomyryva rehe gara'uva ojipe'ġa mbo'eukari ore ve. Ikwahapyra'ġa ndeaporogita nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a gara'uva pavëi. ¹⁴ Kiroki ġa

ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ģa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore imombe'urame ģa pe ģa ei: “Pemombe'u tehe pe a'ea,” ei ģa ore ve. Ndokwahavi tuhē ko ģa a'ea.

Gahã jate – kiroki ģa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavēi – ģahã jate onhimombaragwaha nanongara rehe ikwahava. ¹⁵ Gahã okwaha pa. Onhimombaragwaha ģa pyryva'ea rehe. Onhimombaragwaha ģa pyryve'ŷva'ea rehe. Emo ģandeaporoġita pe po ojipe'ġa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ģa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi. ¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ģa nhandepojykaharete'ga reaporoġita.

Nomoġitai pa ģa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporoġita reki Cristo'ga reaporoġita'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporoġita rupi

¹ Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteva'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novĩa. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ġa javuhu pe ndapekwahavi a. ² Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteva'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteva'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteva'ea po ti pe ndapekwahavi. ³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ġa'jarũiva'ea ko pe. ⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ġa e'i tehe: “Ore ko Paulo'gareheva'ea,” ei ģa. Jara'ġa e'i: “Ore ko Apolo'gareheva'ea.” Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhē Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ġa'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ģa ja a'ero – kiroki ģa gwereko katu kohoa. Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ġa ndekoi jipi. Ojipe'ga otŷ ha'ynha. Aerē ojipe'ga imoakŷakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ģa pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerē Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otŷ, ojipe'ga omoakŷakŷ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ģanemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itŷhara'ga huvihava rũi imoakŷhara'ga pavēi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavēi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe. Kiroki ģa oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ģa pe nehē.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ġa'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerē ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ģa pe mbo'e – ģa po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rũi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ga opo'ru pyryheteva'ea – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ga opo'ru, prata. Ita'ia ga opo'ru, ikatuheteva'ea – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ga ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ga opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³ Ikairame ganembiapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ga hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'ymame.

Na jitehe jara'ga pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ga napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ganemimbo'ea nehē, ganemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ganemimbo'ekatue'yma nehē nohō. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ga pe nehē. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ga pe nehē pembo'e katu pe ga javo ga pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ga pe nehē napembo'ekatujuhu pe ga javo ga pe. Oho po ti ga yvagi pe nehē novia ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ga pe: “Napembojikohetei pe ga Cristo'ga rehe,” e po ti ga ga pe nehē.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ga imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ga pe nehē. A'ereki pe garuhava pyryheteva'ea.

¹⁸ Tapenhimoandyandyi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: “Yvyakotyve'ga ndeaporoğita rupi ji akwaha hete.” Topohi ti ga gandeaporoğita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoğita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoğita rupi po ti ga ei ga pe ndokwahavihu ga javo novia. Emo po ti ga okwaha hete tuhē nehē. Tapenhimoandyandyi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ga e'i tehe ojipyteripeve'ga pe: “Gweaporoğita katu hete ga ikwahava.” Tupana'ga ki a'e te e'i ga pe: “Gweaporoğita tehe reki ga. A'ereki ga ndokwahavihu,” ei ga. Igwete garembikwatijarukara i'ei no:

“Gweaporoğita kwaha ga ojipe'ga moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ga mombiga ga ndeaporoğitate'varuhurame,” ei ikwati-jara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

“Nhandepojoykaharete'ga e'i:

‘Heaporoğita tehe ga

– kiroki ga e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,’ ei ga,” ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemo ko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jiji pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pமானോ ko pendepykavamo. Agwamova'ea pendepykavamo. Aerēva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pejipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirūharava'ea poravykya

¹ Nahā po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: “Ga ko Cristo'ga remimbotarimova'eareheva'ero oko ga pokoga,” pe'ji po pe hamo. “Tupana'ga nhande mbo'euka ga pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ga kiro javo. Nahā ga nhimoirūukari ga pe.” A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo. ² Huvihava'ga e'i omoirūhara'ga pe jipi: “Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'iga rupi,” ei ga ga pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai

ojipe'ga erame jiporavykya pe no. Jihi vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jiyvyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero gwaramo rūi reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojykaharete'ga po ti e'i jupe nehē Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurā ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ga poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehē – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporogita nehē. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mboheteri a'ea rupi nehē.

⁶ Nhiirū, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwati-jara rehe jate nehē. Tapemboheteri ti ojipe'ga gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷ Tapenhimboheteri no ji ko ga hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurā pe herekoi. Tapenhimboheteri ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerū? Ndaperekopavi tuhē reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerū ore reko'e'ymame nahā naerū? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novia ore ti toroko huvihavamo pe pavēi novia. ⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirūhara'ga ko koji'i toko tehe ojipe'ga hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ga ja – kiroki ga pe ga e'i tijukauka ga ojipe'ga ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ga nhaporemō ore repiaguhu ga ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ga e'i a'ea ore ve yvagipeve'ga pavēi. ¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero gwaramo ga ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ga ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ga ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ga mondovo.” Pe ndehe ga ndekoi pe mboheteheteavo jipi. Ore rehe ki a'e te ga ndokoi tuhē.

¹¹ Orety'a ore jipi. Oreygwei ore nohō. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupā ga ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahā ore rekoi kiromo jate. ¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ga ete'varuhurame ore ve ore ei reki: “Tupana'ga ti tomombyry pe me.” Ga imbohahyukarame ore ve ore nhimomiranami reki. ¹³ Ga ore mbotegweterame ore nhi'igatui reki ga pe. Agwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ga pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴ Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ga javo pe me. Tambo'e ti ga javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarō hete. ¹⁵ Po pembo'ehara'ga he'yjuhu hete novia, po ga dez mil novia. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ga omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶ Nurā ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pejikokatuavo. ¹⁷ A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'arame Cristo'ga pavēi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ga mbo'embo'ei jipi no jihorame gagwryi pe nhaporemō.

¹⁸ Jararamo pepyteripeve'ga nhimbohetetehei kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehē javo tehe ji ve novia. ¹⁹ Emo Tupana'ga ipotaramē po ti kotihī ji hoi pe pyri nehē. Tihepia ti ga herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ganhi'iga jate rūi ji takwaha ga nhimboheteteherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'iteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvō. ²¹ Marā po ti ji rurame pe pyri a'ero nehē? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'igahyi pe me imbohahyuka nehē. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoi pe ndehe pe nderekonhyromo nehē jirurame pe pyri nehē. Marāva'ea po pe pepota naerū?

5

Ndoakwahavihu ahe

¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ġa ji ve pepyteripeve'ga. “Ndoakwahavihu ga okovo,” ei ġa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohēa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ġarūive'ġa vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerū oroko katu pa ore javo tehe naerū? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejipytera hugwi ga mondovo pejatykarama jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novīa. Emo ji amondo jireaporogita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novīa. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. “Jesus'ga nhandepojykaharete'ga e'i nde ve: ‘Nde ereko te'varuhu,’ ei ga nde ve,” a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarama po ti ji imondoi jireaporogita pe pyri nehē. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehē no. ⁵ Pejatykarama ti pekwava'ē akoja'ga Satanás'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehē. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehē ura'javame nehē.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pāo xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa. Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarama pepyteri pe, a'ero ojupi pavēi po ga pe mondoi nehē pe mongote'varuhuuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? ⁷ Páscoa rupi judeus'ġa imombopavi imbovuhava ymyava'ea pāo reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporogita a'ero javo. A'ereki na tuhē pe pendeaporogita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ġa javo hako. Aġwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype omanorame javo. ⁸ Nurā ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporogita katu ti nhandekovo. Xanhi'ī ti a'itituhēva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarama ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'ymuhūrame nehē,” a'e ji pe moġitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ġa ko ndoakwahavihu. Ga opotarahivuhu mbatera jipi. Omio mi ġa ojipe'ġa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ġa pe rūi ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhē ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarame pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novīa: “Ji ko peirūa. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novīa. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ġa opotarahivuhu mbatera. Jara'ġa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Jara'ġa ko heagwryvuhu. Jara'ġa omio mi ojipe'ġa mbatera. Nanongara'ġa erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novīa, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavēi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe – ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehē. Ga pe ki a'e te – kiroki ġa ojatyka pe pavēi Tupana'ga mboheteavo – ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejipytera hugwi,” e'i.

6

Pemohigatu ti ojohupe

¹ Penhoirū ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurā ji ei pe me: Pejogwayvarama ti tapejogwerohoi juizes'ġa pyri – kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ġa pyri tomohigatu ti ġa nhande ve javo. Jesus'gareheve'ġa jate ti tomohigatu

pe me. ² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohigatuavo Tupana'ga rembiapo'ga pe nehē. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ga pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Po ti pe imohigatui ja'javo ga pe nhaporemonehē, marā po pe ndapehekati imohigatuavo nonhimimiva'ea ojohupe naerū? ³ Xa'e po ti nhande imohigatuavo yvagipeve'ga pe nehē no Tupana'gapyrive'ga pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ga pe vehevi nehē, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohigatui kiro hamo. ⁴ Pe jogwayvaramembatara rehe tapejogwerohoi ti ga pyri a'ero – kiroki ga pe Jesus'gareheve'ga e'i ndapyryvi ga javo. Nanongara'ga pyri tapejogwerohoi a'ero nehē tomohigatu ti ga nhande ve javo. ⁵ A'e ji kiro pe me tapepojyajari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i ikwahapyra'ga pepyteri pe naerū te'i ti ga peirū'ga ndeaporoğita pe ga ndayvaramenaerū? ⁶ Nurā pe peirū'ga nderohoi juizes'ga pyri Jesus'gareheve'garūive'ga pyri naerū te'i ti ga nhandeaporoğita pe javo. Na rūi po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhē pe me pejogwerohohava juizes'ga pyri pejogwayvaro gwaramo. Peirū'ga ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ga imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ga ndehe. ⁸ Pehe reki peko te'varuhu ga pe a. Pemi reki pe gambatera ga hugwi – kiroki ga peirū'ga vehevi Jesus'gareheve'ga.

⁹ Okote'varuhuve'ga po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ga ndoakwahavihu – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ga ga pyri nehē no. Kiroki ga gwereko ojipe'ga nembireko'ga – nduvi nehē no. Kiroki ga ojogwerekoko akwaimbae'ga memenhuhū – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri na jitehe nehē no. ¹⁰ Iporomive'ga po ti nduvi pevo nehē no. Kiroki ga opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryryve'ga po ti nduvi nehē no. Gahā no – kiroki ga e'i te'varuhu ojipe'ga pe. Kiroki ga onupahū ojipe'ga herua mbatera ga hugwi – nduvi po ti ga Tupana'ga pyri yvagi pe nehē no. ¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novīa. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombyryva Tupana'ga ra'uva pavēi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero gwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novīa. Ji na jitehe ndajikwakuvi novīa. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurā ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho gandevega pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ga akwaimbae'ga kunhangwera'ga pavēi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurā ko pyry nhande ga nderekohetei. Tireko ti ojipe'ga nembireko'ga no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhē nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehē no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvō ti ga togwerekoko ga javo. Oapo ga nhandera'oa nhandeaporoğita reheve a'ea pyvō ti ga tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojyka nhandera'oa nhandeaporoğita reheve. ¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerē po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehē opopoakara pyvō nehē no.

¹⁵ Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavēi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Taperekoi ti ga'upahara'ga a'ero. Maranuhūrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ga'upahara'ga pe ga nderekovouka jupe naerū? Taperekoukari ti ga peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶ Ga ga'upaharahēa rerekorame ga jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? A'ereki Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i:

“Ga ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavēi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavēi.

¹⁸ Taperekouhui tuhē ti ġa a'ero. Ga nderekouhurame ġa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ġandekote'varuhua ko na rūi ġa pe. ¹⁹ Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rūi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰ A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojoyka ti ġa jijive javo. Nurā ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ga nembirekoa

¹ Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhē akwaimbae'ga pe kunhangwera'ga nderekoe'ymame novā. ² Emo jara'ga ojipe'ga nembireko'ga potarahivuhu ġa nderekovo. Nurā ji ei reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'ga kunhangwera'ga pavēi a'ero, a'e ji. A'ero po ġa ġwembireko'ga jate gwereko hamo.

³ Ġwembirekorame nahā po ġa toko a'ero hamo. Hēa ġwembireko'ga potarame togwerekko po ga hēa hamo. Na jitehe ga ġwembirekohēa potarame po hēa togwerekko ga hamo. ⁴ Ġwembirekorame po hēa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hēa rerekoi okovo hēaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵ Hembirekove'ga ti te'iyme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ē ojohupe: “Xanhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe. Nurā xajogwerekoyme kiro.” Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yma. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ē: “Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe javo,” pe'e na'ē pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerekoe'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehē: “Pereko ti ojipe'ga a'ero,” e po ti ga pe me nehē. Penhimomiraname'ymame po ti kotihī pe ojipe'ga potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'iġa rupi pejikovo nehē. Nurā ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶ Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemō ti tahembireko a'ero. Nahā ji ei: Ahe hembirekopotarame ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehē. ⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ġa nahembirekoi ġa potare'yma. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ga Tupana'ga ġa mbokarakatu toko katu ti ġa ġwembirekoe'yma javo. Jara'ga ga ġa mbokarakatu tahembireko katu ti ġa javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hembirekoe'ŷve'ga pe aherembirekokwera'ga pe no. Pyry ġa pe ġa ndekorame ġwembirekoe'ymamo ji javijitehe. ⁹ Emo ġa nhimomiraname'ymame ġa potarahivuhuvavo tahembireko ti ġa ġa pavēi a'ero. A'ereki nanongara'ga ġwembirekoe'ymame ġa potarahivuhuhetei novā. Koji'i pyry nanongara'ga nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hembirekove'ga pe kunhangwera'ga pe topohiryme ti ġa ġwembireko'ga hugwi. A'ea ko nhinhi'ġa jate rūi. A'ea ko nhandepojoykaharete'ga ei ġa pe no. ¹¹ Kunhangwera'ga pohirame ġwembireko'ga hugwi ji ei ġa pe togwerekokatua'ja ti ġa ġwembireko'ga jitehe. Ġwembireko'ga nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ġa ojipe'ga pavēi. Akwaimbae'ga pe ji ei no topohiryme ti ġa ġwembireko'ga hugwi, a'e ji nhandepojoykaharete'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

¹² Jara'ga pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'iga ji namombe'ui kiro ga pe. Jihi a'e ga pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohêa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hêa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hêa hugwi a'ero. ¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehêa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hêa hugwi topohiryme ti hêa ga hugwi a'ero. ¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ga'jave'ga ga rekoro gwaramo gwembirekohêa pavêi Cristo'garehevehêa pavêi. Na jitehe kiroki hêa ndojikogi Cristo'ga rehe – hêa ko Tupana'gareheve'ga'javehêa hêa rekoro gwaramo gwembireko'ga pavêi Cristo'gareheve'ga pavêi. Po na rûi hamo, a'ero po ganda'ya'ga Tupana'gareheve'garûive'ga ja hamo. Ganda'ya'ga ko Tupana'gareheve'ga'jave'ga tuhê reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ga pe nhaporemô: “Pejogwereko katu ti,” ei ga. Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – ga pohipotaramo gwembireko'ga hugwi Cristo'gareheve'ga hugwi, na ga pohiri ga hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ga piro'yro ga hugwi a'ero. ¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehê? Igwete ji ei akwaimbae'ga pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohêa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehê no?

Nahã ti peko Tupana'ga remimo'êa rupi

¹⁷ Po nahã pendekoagwera Tupana'ga pe mo'êrame ojive ikwehe nahã jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ga pe nhaporemô jiorame Tupana'ga mbohete hava pype ga mbo'embo'erame jipi. ¹⁸ Judeus'ga okytiuka gwa'ya'ga nakwanhapi'ria ga pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ojive tapeavykyi ti ika'êagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'garûiva'ero pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame tapekytiukari ti ga pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ga ndekoi jate ojikytiukare'ymame. Na jitehe na ga ndekoi jate ojikytiukaramo. A'ereki nanongara rehe rûi Tupana'ga oko. Ga onhi'ipo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reko.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame nahã jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'êrame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe pejipiro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pe jiporavykyavo ga pe. A'erorame tehe ga pe mbopiro'ypotaramo ojihugwi, pejirokwa ti a'ero pejigwovo ga hugwi. ²² Kiroki ga ndipiro'yi ojipe'ga hugwi nhandepojykaharete'ga omo'êrame – ga ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbopiro'y jugwi ga mongovo gwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ga ipiro'y ojipe'ga hugwi Cristo'ga omo'êrame – ga ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ga mongo gwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepyga ikwehe tapojyka ti ga jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ga nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ga nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirû, a'ea'ja ji pe me: Po nahã pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ikwehe, nahã ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavêi.

Hembirekoe'yve'ga

²⁵ Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marã re po hembirekoe'yve'ga ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ga?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojykaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojykaharete'ga omomyry ji ve. Nurã po ahe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahyağwama gwaramo pyry akwaimbae'ga ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hêa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'yvehêa na jitehe gwembirekorame po ti hêa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehê pejikovo avo yvya koty nehê.

Ndapotari ji hahya pe me novĩa. Nurã ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ġa potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirũ, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehẽ, a'e ji pe me. Nurã ji ei akwaimbae'ġa pe hembirekove'ġa pe a'ero toko po ġa hembirekoe'ỹve'ġa'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ỹve'ġa ndokoi aġwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihĩ momina. Ga ja po hembirekove'ġa ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ġa ojehe'o hete kiro – toko po ġa ojehe'oe'ỹve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa ojai hete kiro – toko po ġa ijaje'ỹve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa opyhypyhy mbatera kiro – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rũi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ġa opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa ndokoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki vvy aġwamova'ea mominaġwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nhaġatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ġa hembirekoe'ỹve'ġa oko hete Tupana'ga rehe tonhimohẽ Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembirekohẽa ji rehe javo. ³⁴ Mokõĩ ġa'ġatara a'ero. Oko pota ġa Tupana'ga rehe novĩa. Emo ġa oko pota ġwembireko'ġa ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ġa na jitehe hembirekoe'ỹve'ġa aherembirekokwera'ġa no. Oko hete ġa Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohẽ nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rũi peko. Na rũi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ġa javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporogitakaturu nehẽ, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ġwembirekoruamahẽa pe: “Xajogwerekoyme ti.” Emo po aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hẽa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hẽa no. Areko pota ji hehã a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhẽ ti ga hẽa pavẽi a'ero ġwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ġwembirekorame hẽa pavẽi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhẽ ti ji nhinhimbirekoruamahẽa pavẽi,” e po ga. Ojipe'ga rũi e'i ga pe. Ga tuhẽ e'i ojive ġwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hẽa no. Pyry po ga nahembirekoi hẽa pavẽi a'ero hamo. ³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahẽa pavẽi – pyry tuhẽ ga hẽa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahẽa pavẽi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehẽa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavẽi hamo hẽarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hẽa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hẽa rembirekoro ojipe'ga pavẽi ġwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hẽa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hẽa roryvamo ġwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'eġipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe ġwemimbohete'hara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteri'peve'ġa e'i reki: “Nhande nhaporemo tikwaha mbatera,” ei ġa. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhanenhoarõheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ġa e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ġa ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai jate kiroki ġa oarõ hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojihe ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohete'hara. A'ea ko ha'angavatehea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ga e'i: “Gwereko tupana yvagi pe vvy koty onhimongyavo yvaga jara pavẽi,” ei ġa. Ga pe po gwereko a'ea. ⁶ Nhande

ve ki a'e te gwereko ojipejive'ga jate Tupana'ga nhanderuvete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande rekoi xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhandereaporogita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ga ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ga ojipokwaha ha'angava mbohetea rehe Tupana'garũiva'ea mbohetea rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aḡwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ga ei ha'angavatehea jupe novĩa. Emo ojipokwahava ḡwaramo ga ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'egipyra pe: “A'ea ko Tupana'garũiva'ea apoa.” A'ero i'urame po ga ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Tupana'ga nharõ'e'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ḡwaramo,” e po ga oyvyteri pe. A'ereki ga ndokwahakatui ve. ⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianembote'varuhui no. A'ea ga ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ga. Pehe pe'e: “Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera,” pe'e pe. Emo ojipe'ga ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ga ei: “Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera,” e po ga. Tapemongote'varuhui ti ga a'ero i'gwovouka ga pe. ¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garũiva'ea rongga pype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: “Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garũiva'ea rupiara,” e po ga nde mombe'gwovo. “Ga javijitehe ti ta'u no,” e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: “Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garũiva'ea rupiara,” e'i tehe ga. ¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ḡamongote'varuhuaḡwama nde i'urame ḡandovaki. ¹² Ga ko neirũ'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhirũ'ga pe i'gwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe no. ¹³ Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiirũ'ga mongote'varuhui nehẽ, a'ero po ti ji nda'uaḡwami mbiara tamongote'varuhuyime ti ga javo ḡwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirũharamo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ga hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojykaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe. ² Ojipe'ga po e'i ji ve Jesus'ga moirũhara'ga rũi. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirũhara'ga tuhẽ. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojykaharete'ga onhimoirũuka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³ Ojipe'ga e'i tehe ji ve: “Po Jesus'ga moirũharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rũi nde rekoi hamo,” e'i tehe ga ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'gwovo ga pe: ⁴ Jesus'ga moirũharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ga pe. A'ero po pyry tuhẽ orerenduhara'ga imbuhuri mbatera ore ve ikwepykavamo hamo novĩa. ⁵ Jesus'ga moirũharamo jara'ga nembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi. Jesus'ga reki'yra'ga ko na, Pedro'ga no. Ga ḡwembireko'ga nderohorame ojupi ojipe'ga imondoi mbatera ga pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ga pavẽi hamo, a'ero po pyry ore ga nderohoi ore rupi hamo novĩa. ⁶ Jesus'ga moirũharamo jara'ga Jesus'ga mombe'urame ḡanenduhara'ga omondo mbatera ga pe toporavykyyme ti ga ojipea rehe mbatera pyhyga javo. Ore po na jitehe no hamo jiji Barnabé'ga pavẽi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novĩa. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ga pe jipi novĩa.

⁷ Soldados'ga tavukarame ḡanduvihava'ga omondo mbatera ga pe. Ga ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive javo. Ganduvihava'ga omondo ga pe.

Oro it̃hara'ġa no. Ga o'u yva'ia ġwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ġa o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi yvyakotyva'ero. Nhande jate rūi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuh̃a a'ea ipyr̃pyruġame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuh̃a rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukarame naer̃? ¹⁰ Ore repyga jate rūi Tupana'ga ei naer̃? Ore repyga tuh̃e reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereco ti ġa mbatera javo hako. Nur̃a ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ġa tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko it̃hara'ġa'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po it̃hara'ġa ei hamo: “Aer̃e po ti ji i'ui kohoa pora neh̃e,” e po ġa hamo. Ġah̃a no – kiroki ġa onupanup̃a ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aer̃e ti ta'u neh̃e javo hamo. ¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruah̃u pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naer̃? Pyry tuh̃e reki pe imbuhuri ore ve noṽa. ¹² Po pyry ojipe'ġa ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo noṽa.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve javo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ġa ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga mombe'ui ore ve,” e po ġa. “Nur̃a ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nur̃a ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua javo ġwaramo.

¹³ Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ġa jatyahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ġa nembikwava'eġa jipi. Ga inoġame mbiara ikwava'ēhava rehe tikwava'ē Tupana'ga pe javo ġa opojoyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ġa po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo noṽa. Emo ji ndapojykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: “Tapojyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojykai tuh̃e reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojoykae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa ji ve a'ero. ¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuh̃e. “Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'gwove'ŷ, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ġa imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rūi Tupana'ga ji mondoukari ġa pyri ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojykai mbatera ojipe'ġa hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ġa pe. A'ero po ji ga mombe'ui ġa pe mbatera rehe rūi.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ġa hugwi nhaporemo noṽa. Emo ġandeaporoġita rupi nhaporemo ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ġa Jesus'ga rehe javo. ²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ġa pe ġandeaporoġita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi noṽa. Emo judeus'ġa a'ea ġwendu katu. A'ero ji ġa javijitehe hendukatui no tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. ²¹ Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'ġar̃ive'ġa pe ġandeaporoġita rupi ji hoi no tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Ga ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nur̃a jirekorame ġapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'iġa rehe. A'ea

rũi ji a'e. A'ereki ji ako tuhẽ Cristo'ga nhi'ĩga rupi. ²² Jirekorame ġapyteri pe – kiroki ġa ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'ỹve'ģa'java'ero ji rekoi tambojiko hete ti ġa Jesus'ga rehe javo. Jihojhorame ojipe'ģa pyteri pe ġa javijitehe ji rekoi a'ero nahã ti tambojiko jara'ģa mo Jesus'ga rehe javo. ²³ Nahã ji rekorekoi ġapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ġa Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ġa pe Tupana'ga ti tomombyry ġa pe javo. A'ereki imombyryvame ġa pe ga omombyry ji ve no.

²⁴ Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ga nhaġanhaname ji ypy ti tavahẽ javo, he'yjuhuve'ģa onha novĩa. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahẽ. Ga pe ġa imondo pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomombyry ji ve a'ero nehẽ javo. ²⁵ Kiroki ġa onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ġa nhaġanhahetei jipi onhimboitavo tanhaġatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ġa onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki ġa ndekoi novĩa ka'atehea apopyra rehe oakaġareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihĩ opa ġa hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoi avuiramava'ea rehe. A'ereki nhanderuvaġwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶ Onhaname ġa hokatui tavahẽ tuhẽ ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahẽ tuhẽ ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ģa okwaokwarame ojogwehe ġa opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷ Amombe'umbe'u ji ojipe'ģa pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehẽ,” a'e ji ġa pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomombyry ji ve javo. Ji nanhimongoukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyme ti ga ji ve: “Namombyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garũiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'eareheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe oho pa yvaġatiġa gwyri hako – kiroki yvaġatiġa ahererohohava hako. Oho pa katu ahe yvya pikaġa rupi ypihua pytera rupi o'yahava. ² Ohorame yvaġatiġa gwyri ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikaġa rupi ypihua pytera rupi. ³ Ahe nhaporem o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴ Ahe nhaporem o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombe'gwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵ Nahã Tupana'ga imombyryhetei ahe ve novĩa. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahere'yjuhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka onġae'ỹi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moġitavo. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tipotaruhuyme ti ite'varuhuva'ea. ⁷ Ahere'yjuhua ombohete ha'angava Tupana'garũiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'u javo:

“O'uo'u ġa oina toryva apovo.

A'ero ġa pyi o'ama Tupana'garũiva'ea mboheteavo,” e'i ikwatijara ahe mombe'gwovo hako.

Ahe ja rũi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garũiva'ea.

⁸ Ahere'yjuhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ģa onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rũi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ģa nembireko'ģa.

⁹ Ahere'yjuhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyrōyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondo ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rui ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahere'yjuhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrōyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rui ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyme ti nhanenhiroyrōe'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ga momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombe'gwovouka a'ea ti tapemoğita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ġweri yvya yvyareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ġwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehẽ,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihĩ pejikote'varuhua'java nehẽ? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ga okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ġwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehẽ. Ga po ti pe mbo'e nehẽ nahã ti peko javo nehẽ. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehẽ.

¹⁴ Nhiirũ, tapembohetei'i ti ha'angava Tupana'garũiva'ea. ¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhẽva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'igame pe me. ¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pão raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopypeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pão nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novia. Emo nhande xajogwereco pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavẽi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemoti'u akoja jitehe pão ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ga ndekoagwera no. Gweru ġa mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ẽhava rehe. Aerẽ ġa i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ġa jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. ¹⁹ Oro Tupana'garũiva'eapeva'ea, marãi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garũiva'ea, a'e ji, ġanembikwava'eġa pavẽi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garũiva'ea pe. ²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe rui ġa imondo. Omondo ġa Diabo'gapyriva'ea pe reki anhaġa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavẽi. ²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojykaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojykaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo. ²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojykaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehẽ. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehẽ. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³ Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhẽ nhande ndikwakuva'javi novia. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ga pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ga Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Nhandejive jate rui po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ga pe hamo no.

²⁵ Nahã ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ẽhai pe. Tape'ei ti ġa pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ġa agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'ẽhava rehe

inoğa? Marã a'ero?” Tape'ei ti a'ea ġa pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶ A'ereki Tupana'ga momba'uhava e'i:

“Yvya ko nhandepojoykaharete'ga apoa yvyakotyva'eareheva'ea nhaporemno,” e'i ikwatijara imomba'gwovo.

Pyry tuhẽ nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷ Po Cristo'gareheve'garũive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pe-hopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garemimbuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marã? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garũiva'ea pe ikwava'eğa inoğa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸ Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ẽ ġa agwa Tupana'garũiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhaġataruhuramo ga rehe – kiroki ga omomba'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ga ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹ Pe me ko pyry pe i'ui novĩa. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurã tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marã naerũ? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerũ ġa eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve.

³⁰ “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhũrame ġa ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerũ?” pe'e po pe ji ve.

³¹ Nahã a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ga pe ndepiagame Tupana'ga mboheteri nehẽ. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa Tupana'ga pe a'ero pe momba'gwovo nehẽ. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ga. Tapemongote'varuhui ti judeus'garũive'ga no. Tupana'gareheve'ga ti tapemongote'varuhui Jesus'gareheve'ga. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimothemuka pa ojipe'ga jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ga pe nhaporemno ji imombyrypotari jipi tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ga ndekoa ġa jatykarama

² Pyry hete pe napemoka'nhymi jipi jirekoagwera pejipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ga nemimomba'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ga pe. Akwaimbae'ga ko huvihava'ga ġwembireko'ga pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ga nhakaġahovi onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki Tupana'ga momba'urame ojipe'ga pe no. Onhakaġahovame po ġa imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rũi javo.

⁵ Emo kunhangwera'ga nhakaġahove'yname ndapyryvi ġa nhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ġa Tupana'ga momba'urame ojipe'ga pe no. Onhakaġahove'yname po ġa ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rũi ji ve,” e po ġa. Nanongara'ga ko ġa ja – kiroki ġa, ojipe'ga opĩ ġa'ava ġa hugwi tipoyjaryme ti ġa javo. ⁶ Onhakaġahove'yname po ġa tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ġa ndopotari opoyjayjare'yname oapina rehe, a'ero po ġa tonhakaġaho hamo. Tonhakaġaho po ġa onhi'igame Tupana'ga pe ġandovaki ga momba'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ga po nonhakaġahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ga oji'java'ero. Gandeaporogita Tupana'ga reaporogita ja. Kunhangwera'ga ki a'e te gandeaporogita akwaimbae'ga ndeaporogita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvõ. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvõ hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hẽa javo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ga tuhẽ e'i onhakaġahova pe hamo yvagipeve'ga

nembiepiaga ġwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ġwaramo nhandepojykaharete'ga pavēi ġa jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ġa akwaimbae'ġa pavēi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukaġa pyvō. Nahā kunhangwerava'ea ohē akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ġa o'a kunhangwera'ġa hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ġa nhi'iġame Tupana'ga pe ġandovaki ġa nhakaġahove'ymame naerū? Ahā, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ġa avukuhua ġambopoyjayjare'yma. ¹⁵ Kunhangwera'ġa avukuhua ki a'e te ġambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ġa pe toakaġaho'i ti ġa a'ea pyvō javo. ¹⁶ Momina nhinhi'iġa a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ġa ji rayvapotari ġa'akaġahova rehe, a'ero po ji ei ġa pe: Na tuhē ore reko. Nahā jara'ġa ndekoi no Cristo'gareheve'ġa ojatykarama Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehē. Anhi'iġahy po ti ji pe me nehē. A'ereki pe jatykarama Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pendekokatuaġwama rūi reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸ Tanhi'ī na'ē pe me pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ġa omombe'u a'ea ji ve. “Corintopeve'ġa ojatykarama ġa jogwayvayvari jipi. Ga ndojihe'akatui,” ei ġa pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji ġanhi'iġa. ¹⁹ Tupana'ga po e'i a'ero: “Na ġa jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ġa a'ero.” ²⁰ Pejatykarama pe ei: “Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe,” pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro ġwaramo i'urame. ²¹ Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ēa renonde. Jara'ġa ndogwerekoi reki. Nurā ko ty'ara jara'ġa jukai. Jara'ġa ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero ġwaramo. ²² Ndaperekoi tuhē po pe onga naerū tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ġa ndehe naerū imbatere'ŷve'ġa mbopoyjayjare'yma naerū? Marāi po ti ji a'ero pe me nehē naerū? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerū? Nopombohetei tuhē po ti pe a'ero nehē.

²³ Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahā a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga reko ġwemimbo'ehara'ġa pavēi ppytunimo ikwehe. Judasva'ea omondouka ġwerī ga guardas'ġa po pe tojuka ti ġa ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pāo. ²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhua ore ve,” ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe. “A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe,” ei ga ġa pe. “Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhikwava'ē kiro pe ndepykaramo nhimanorame,” ei ga. “Aerē ti pe'ua'jaa'ja pāo a'ero tanhimoka'nhymyme ti,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ġa i'urē mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ġa pe javo. “Pe'u kiro copopypeva'ea,” ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ġa pe. “Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē,” ei ga. “Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. ‘Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,’ ei Tupana'ga,” ei ga. “Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuvē'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi,” ei Jesus'ga ġa pe. “Pe'u ti a'ero vinho copopypeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehē,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'iġagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahā po ti pe i'ua'jaa'javi pāo copopypeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ġa pe gamanoagwera nehē.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pāo copopypeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸ Nurā ti pekwaha na'ē pejeaporogita i'ua renonde. Pendeporogita pyryvame ti pe'u pāo copopypeva'ea

reheve herekokatuavo a'ero nehẽ. ²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ga ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojykaharete'ga manoagwera rehe ga i'urame pão copopyeva'ea reheve. Nanongara'ga pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurã pepyteripeve'ga tetirũaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ga omano no. ³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoğitapyryva na'ẽ i'ua renonde, a'ero po ti ga nombohahyukari nhande ve nehẽ. ³² Imbohahyukarame nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ga a'ea javo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarõe'ỹve'ga pe nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

³³ Nhiirũ, pejatykarame i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java tape'una'ẽi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Na ti ga ndupavi na'ẽ,” pe'ji ti. ³⁴ Tape'una'ẽi ti mbatera Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ga jukahetei, a'ero po ti ga gwonga pe na'ẽ i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehẽ.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirũ, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ga pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti javo. ² Pekwaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurã ga pe mbopogwepogweuhui gwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garũiva'ea okojirũiva'ea. ³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ga nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ga ei: “Jesus'ga ko orepojykaharetero oko,” ei ga.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojuhugwi novĩa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojuhugwi novĩa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ga ojipe'ga javo. ⁸ Nahã Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhẽva'ea kwahava rehe. ⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe gatetirũa ga hugwi. ¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga nhi'iga. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe gwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uva ga mbokarakaturame. Ga ikwahavi javo Tupana'ga ra'uvarũiva'ea ga mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'ĩparavuhuavo. A'ero ko ganhi'iga yvyakotyve'ga nembikwahave'ỹva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iga imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ỹva'ea tokwaha pa ti ga javo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ga a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ga nağanani gwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹² Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoi novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporemõ ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhanenhimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporemõ xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavẽi. ¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ga ko judeusramo, jara'ga judeus'garũiva'ero. Jara'ga oporavyky tehe ojipe'ga pe opiro'ye'yma

ġa hugwi. Jara'ġa oporavyky opiro'yro ojipe'ġa hugwi. Nhande pyri nhaporemō ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rūi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵ Po ahepya ei: “Ji ko ahepoa rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Ahepya erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma javo. A'ereki ahepya ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. ¹⁶ Po aheapyakwara ei: “Ji ko ahereakwara rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Aheapyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki aheapyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhūavo ojipe'ġa pokoga. Ojipejive'ga jate rūi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: “Ikarakatu ġa japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikarakatui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rūi reki a'ero.” Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhē reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po ahereakwara jate hekorame gara pyvō po ahe henduvi hamo naerū? Po aheapyakwara jate hekorame gara pyvō po ahe hetuni a'ero hamo naerū? Nahā ji ei Cristo'gareheve'ġa mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ġa jate ġa ndekorame ma'ġa po omombe'u Tupana'ga ojipe'ġa pe hamo naerū? ¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemō reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe ġwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marā po ahera'oa rekoi a'ero hamo naerū – kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhūavo ġwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marā po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavēi hamo naerū? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Ahereakwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheakaġa nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhē ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ġa jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'ỹva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti javo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ġa pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ġa javo. ²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhē ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ġa okoteheva'ea javo nhande ve. ²⁵ Nahā Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea a'ero tokote'varuhuyme ti heheva'ea ojohupeupe javo. “Ti'aġata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyme ti Cristo'gareheve'ġa ojohupe javo. “Ti'aġata pa ti ġa ojogwehegwehe ojogwerekokat-uavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemō a'ero. Ga imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemō no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ġa pe nhaporemō Cristo'gareheve'ġa pe nhaporemō. Ojipe'ġa imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ġa ndorypavamo ga pavēi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavēi. ²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ġa mo'emo'ēi tojopokopoko ti ġa javo. Jara'ġa pe ga ei: “Ga hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirūharamo po ti pe peko nehē,” ei ga. Jara'ġa pe ga ei: “Cristo'ga moirūhara'ġa ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'ġa mombe'uharamo peko nehē,” ei ga. Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ġa mbo'eharamo po ti pe peko nehē tapemongo ti ġa Cristo'ga nhi'ġa

rupi,” ei ga ġa pe. Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehē.” Jara'ġa pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ġa tetirūa ġa hugwi nehē.” Jara'ġa pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ġa pokopoko imbatere'ŷve'ġa nehē ipopoakare'ŷve'ġa nehē no.” Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ġa moġitai ġa mondomondovo.” Jara'ġa pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'ġparavuhuavo nehē. Penhi'ġa po ti yvyakotyve'ġa nembikwahave'ŷva'ea a'ero nehē,” ei Tupana'ga ġa pe.

²⁹ Ga nhaporemō rūi reki Cristo'ga moirūhara'ġa a'ero. Ga nhaporemō rūi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa. Ga nhaporemō rūi ġambo'ehara'ġa. Ga nhaporemō rūi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰ Ga nhaporemō rūi Tupana'ga ġa mbokarakatui imombigauka ġa pe ojipe'ġa tetirūa ġa hugwi. Ga nhaporemō rūi Tupana'ga ġa monhi'ġi imongovo ġanhi'ġa nhanerembikwahave'ŷva'ero. Ga pe nhaporemō rūi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ġanhi'ġa nhanerembikwahave'ŷva'ea. ³¹ Pepota tuhē ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hōhe.

Igwete ji kiro imombe'una'ēi pe me penemiarōhetea tapendeaporoġita katu ti javo. A'ereki koji'i pyry hete tuhē nhande ojipe'ġa arō hete a.

13

Tiarō hete nhande ojipe'ġa

¹ Po nhande nhi'ġi hajiheve'ġa nhi'ġimo yvagipeve'ġa nhi'ġimo no. Po nhande niarōi ahe nhanenhi'ġgame ġanhi'ġimo, a'ero po nhande nhi'ġtehei reki imotininiuhūva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'ġa. Po nhande niarōi ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarōi ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi yvytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarōi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahā javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ŷve'ġa pe. Po nhande niarōi ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'ētehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ġa ei nhande ve: “Pe pohire'yma ġwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehē,” e po ġa nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'eġi nhandera'oa ġa pe a'ero tombokai ti ġa javo. Po nhande niarōi ahe nhanen-hikwava'eġame ġa pe, a'ero po nhande nhikwava'ētehei reki. Nhanenhikwava'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimonha'ngajipei ġa ndehe jipi. Timombyry nhande ġa pe. Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimyrōi ġa ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ġa hohe jave'yma. ⁵ Ga arōheterame nhande xako katu tuhē ġa pe. Nhandejihe jate rūi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ġa pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua nhandejive. ⁶ Ga arōheterame nhande nianderoryvi ġandekote'varuhua rehe. Gandekokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷ Ga arōheterame nhande xanhimomirana jipi ġa ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarō hete nhande avuirama. “Aerē po ti pyryvamo nehē,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ġa ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ga arōheterame nhande niarombigi tuhē ġa. Opi po ti nhandekarakatua nehē Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'ġa mombe'ua po ti opi. Ganhi'ġa po ti opi

no nhanerembikwahave'ỹva'ea. Mbatera kwahava po ti opi nehẽ no. ⁹ Aḡwamo ndikwahapavi nhande. Nhande nimombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'ĩga no. ¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehẽ.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ga ja ji nhi'ĩgi a'ero ikwehe. Ndajireaporogitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatera rehe no jivoja'iro ḡwaramo ikwehe. Aerẽ jiyvuakarama ji pohiri tayri'ga ndeaporoḡita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvõ nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aḡwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repi-age'yname. Aerẽ po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehẽ. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavẽi. Aḡwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehẽ no.

¹³ Nahã hekoi avuiramava'ea a'ero:

Xajiko nhande Tupana'ga rehe.

Tikwaha nhande pyryvaḡwama.

Tiarõ hete nhande ojipe'ga.

Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.

Pyry nhande ikwahavame pyryvaḡwama no.

Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarõhetea.

14

Ganhi'ĩga nhanerembikwahave'ỹva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ga arõheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'ĩga mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'ĩga. A'ero ḡanhi'ĩga nhanerembikwahave'ymaḡwama. Nahã onhi'ĩgame ḡa nhi'ĩgi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rũi reki ḡa onhi'ĩ. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ḡanhi'ĩga. ³ Emo kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga ikwahavuka ojipe'ga pe – ḡa onhi'ĩ nhande ve tuhẽ. A'ero ḡa nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoḡatu ḡa nhandepy'a no. ⁴ Kiroki ḡa ḡanhi'ĩga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero – ḡa onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ga ki a'e te – kiroki ḡa omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga – ḡa ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ga ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'ĩga hekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero novĩa. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'ĩga rehe. Nanongara'ga nemi-mombe'ua koji'i pyry ojipe'ga nhi'ĩga hohe nhanerembikwahave'ỹva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ḡa omombe'u katu Tupana'ga nhi'ĩga. Kiroki ḡanhi'ĩga ikwahavipyre'ỹva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ga ikwahavukarama ḡanhi'ĩga nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ḡa Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ḡa pe.

⁶ Nhiirũ, po ti nhinhi'ĩga nhanerembikwahave'ỹva'ea ji horame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhẽ nehẽ. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatera pe me, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'ĩga pe me pe mbo'eavo a'itituhẽva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehẽ no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoḡitae'ỹva'ea. Inhi'ĩgatue'yname po nhande niambaragwahavi inhimby'ya rehe. ⁸ Opy ḡa trombeta soldados'ga momoranduva tapetavuka ti ḡa pe kiro javo. Po trombeta nonhi'ĩgatui ikwahavukare'yma ḡa pe, a'ero po ti soldados'ga nonhimboavujikweri tuhẽ otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'ĩga oko aherembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ti ḡa ndokwahavi pe nhi'ĩgame ḡa pe a'ero nehẽ. “Onhi'ĩ tehe po ḡa upa,” e po ti ḡa pe me nehẽ. ¹⁰ Gwereco paravuhu hete po vvyakotyve'ga nhi'ĩga ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'yja'ga okwaha reki onhonhi'inhi'ĩga. ¹¹ Emo ji ikwahave'yname ojipe'ga nhi'ĩga ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'igame ojipe'ga pe tokwaha ti ga penhi'iga. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporemō Jesus'gareheve'ga mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurā ji ei pe me: Ganhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero te'i ti ga Tupana'ga pe a'ero: “Nhibokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'iga ga pe nehē tokwaha ti ga javo,” te'i ti ga Tupana'ga pe. ¹⁴ Nhinhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero nhinhi'igame Tupana'ga pe, jhi anhi'ĩ. Emo nhiakağa ndokwahavi a'ea. ¹⁵ Marā po ti ji rekoi a'ero nehē naerū? Anhi'ĩ po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhi'ĩ po ti ji ga pe nhiakağa ikwahavame nehē no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'yja rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakağa ikwahavame nehē no. ¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepiry nde javo ga pe. Po nenhi'iga rekoi nhanerembikwahave'ỹva'ero nde nhi'igame Tupana'ga pe, a'ero po ti marā ikwahave'ỹve'ga ei amém na tuhē javo nde nhi'imbavame nehē naerū? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'igame. ¹⁷ Piry hete po nenhi'iga Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembjikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'igame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'igi nhinhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ea novia. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Piry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹ Emo nhande jatykame jipi koji'i piry ji ve nhinhi'iga rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ga a'ea pyvō. Po xunhi hete ji nhi'igi ga pe novia. Emo ga okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'ihetei nhinhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ỹva'ero, a'ero po ndapiryvi ga pe. A'ereki ga ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirū, ipita'ngive'ga ndokote'varuhukwahavi. Ga ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ga ndaheaporogitakatui okovo. Ga ja rūi ti peko a'ero pejeaporogitarame. Peyvuakara gwaramo ti tapendeaporogita katu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iga ga judeus'ga mombe'urame. Nahā Tupana'ga ei:

“Jireheve'ga nohendukatui nhinhi'iga.

Nurā po ti ji hajiheve'ga mondoukari ga monhi'iguka ga pe tokwaha ti ga nhiremimbo'ea javo novia,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero gwaramo ko ganhi'iga jireheve'ga nembikwahave'ỹva'ea.

Emo ganhi'iga vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ga pe nhiremimbo'ea nehē,” ei Tupana'ga judeus'ga remienduve'yma imombe'gwovo.

²² Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ganhi'iga mongo nhanerembikwahave'ỹva'ero Jesus'gareheve'garūive'ga ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheve'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'iga omombe'uuka Jesus'gareheve'ga ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'garūive'ga pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. ²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'iga nhaporemō nhanerembikwahave'ỹva'ea ikwahave'ỹve'ga ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'garūive'ga ndurame no. A'ero po ti ga ei nehē: “Mbipe hete ganhi'iga. Heagwry pa ga a,” e po ti ga pe me nehē. ²⁴ Po ti pe nhaporemō imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iga Jesus'gareheve'garūive'ga rurame pepyteri pe ikwahave'ỹve'ga rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'iga nhaporemō omombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehē. ²⁵ Omohē po ti ga gweaporogitate'varuhua ovyteripeva'ea pendovaki nehē. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepiry hete nde javo nehē. “Tupana'ga oko tuhē pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehē.

Nahā nhande rekoi nhandejatykaramē

²⁶ Marā a'ero, nhiirū? Pejatykaramē jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ga onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ga ombo'e ojipe'ga. Jara'ga omombe'u Tupana'ga

rembikwahavukara. Jara'ga nhi'iga ko penembikwahave'ÿva'ea. Jara'ga omombe'u katu akoja'ga nhi'iga penembikwahave'ÿva'ea tokwaha ti ga javo. Na tuhê ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. ²⁷ Po ti penembikwahave'ÿva'ea ganhi'iga pe jatykarame mokonha'ga po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ga trêsvê'gahoherũive'ga po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ga onhi'iga hamo. A'ero po ti ojipe'ga imombe'umbe'ui ganhi'iga tokwaha ti ga javo hamo. ²⁸ Po ti nimombe'uhavi ganhi'iga pe tonhi'igyme ti ga pendovaki a'ero. Pendovakie'ÿ ti ga tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga no. Na mokonha'ga nhi'igi, trêsvê'ga po. A'ero po ti jara'ga japyakai ganhi'iga rehe nahanahã javo hamo. ³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukarame mbatera ojipe'ga pe ga apygame pepyteri pe, onhi'igypyve'ga po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. ³¹ Pe nhaporemô ti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iga a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemô tikwaha ti henduva javo. Tapenhombojiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. ³² Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga imombe'upotaramê ga imombe'ui. Opiotaramê ga pigi no. ³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'rue'ymame hahyahivamo penhi'iga. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatua rehe ga rekoi.

Pe jatykarame po kunhangwera'ga opi hamo Tupana'ga nhi'iga henduva onhi'ige'yama hamo. Nahã Tupana'gareheve'ga ndekopavi no ojatykarame ga mboheteavo. Moisésva'ea rembikwatijara e'i jupe no. ³⁵ Ikwahapotaramê mbatera po gwonga pype kunhangwera'ga ei gwembireko'ga pe marã javo hamo. Ndipoyjayjari po kunhangwera'ga onhi'igame pe jatykarame Jesus'gareheva'ero hamo.

³⁶ Marã pe ndekouhui naerũ? Peheypyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iga raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iga raikwehe naerũ? Ahã reki. ³⁷ Po pepyteripeve'ga ei ojive: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo,” e po ga. Nanongara'ga po onhimombaragwaha nhiremi-mogita rehe hamo. E'i po ga ji ve hamo: “Nhandepojykaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga pe nhande mogitauka a'ero,” e po ga ji ve hamo. ³⁸ Ga ndekoe'ymame nhiremimogita rehe tapekoi ga ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iga,” pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ga nhi'iga rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ea tapemombigi ti ganhi'iga. ⁴⁰ Pejatykarame ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuaavo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

¹ Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iga ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ² Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehê, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehê pe mongovouka avuirama nehê. Po pe herovia'raguhũ, a'ero po ti ga napenderohoi nehê.

³ Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'ua'gwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti gandekote'varuhua ga hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴ Igwete ga gara'oa rerohoi inoga itaruvihava kwaruhua pype. Mokoi ahe kirirê Tupana'ga ga mbogweravi. Gwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵ Aerê Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerê ga jipiukari dozeve'ga pe no omoirũhara'ga pe. ⁶ Aerê ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ga pe quinhentosve'ga pe. He'yjuhuve'ga nde'yja jararamo ga ndekoji agwamo. Jararamo ahe

manoi. Ga nhaporemo ko gareheve'ga. ⁷ Aerẽ ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerẽ ga jipiukari omoirũhara'ga pe nhaporemo.

⁸ Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ga gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹ A'ereki ji ambohahy na'ẽ Tupana'gareheve'ga pe jirekote'varuhuavo ikwehe. Nurã ji ei jijive kiro: Jara'ga gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirũhara'ga gwyre'i hete. Cristo'ga moirũhara'ga po ga nde'i ji ve hamo novia. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ga pe ikwehe. ¹⁰ Emo Tupana'ga omomyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirũharamo. Nomomyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ga hohe pa. Ji tehe rui reki aporavyky. Tupana'ga imomyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹ Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ganemimombe'ua pavẽi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹² Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhũrame po pepyteripeve'ga euhui naerũ Tupana'ga nombogweravi omanove'ga javo? ¹³ Po ga nombogweravi ga hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahã no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: "Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi," oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ga mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahã ji a'e: Ga mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheve'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: "Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imomyryvi nhande ve", a'ero po nhande poria'iheteramo ga hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhẽ reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheve'ea mbogwerahavağwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro gwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturu gwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehẽ. ²² Nahã ji ei. A'ereki Adãova'ea rymyminoru nhandekovo gwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavẽi nhandekovo gwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehẽ.

²³ Nahã Tupana'ga ga mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ẽ ga ga mbogwera. Aerẽ na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ga mbogweragweravi nehẽ no Cristo'gareheve'ga. ²⁴ Aerẽ mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'eği gwembipojy kahava uva'ga pe nehẽ koro ndeapoa javo Tupana'ga pe nehẽ. Cristo'ga po ti omombi pa na'ẽ Tupana'ga arõ'e'ỹve'ga popoakara tohendu katu pa ti ga Tupana'ga nhi'iğa javo nehẽ. Kiroki ga huviha hete yvaga gwyrì pe yvya koty no – gapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehẽ. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhoğwenonde Cristo'ga pe: "Ndehe ti ganduvihavamo eko avuirama nehẽ. Tamongo pa ti nearõ'e'ỹve'ga nenhi'iğa rupi," ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahũheteva'ea nehẽ. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

"Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'iğa rupi," e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhimongoi Cristo'ga nhi'iğa rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'iğa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ẽ Tupana'ga pe nehẽ Tupana'ga jate ti toko huvihavuhetero avuirama nehẽ.

²⁹ Oro ġa – kiroki ġa onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimobatizaukare'ỹva'ea repyga – marã ġa ndekoi nanongara rehe naerũ? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ġa nde'i hamo: Xanhimobatizauka ahe repyga nehẽ.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombolahyyme ti ġa ore ve javo hamo. ³¹ Nhiirũ, nane'ymi ġa ji jukapotari novã. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotaramo Tupana'ga nhi'iġa ji ġa ndayvayvari Éfesopeve'ġa. Ga ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ġa onharõ hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimobogwerava'javi javo, a'ero po ji ikwahatehei hahya Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehẽ?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kaġwitiġa no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe.

“Tapekoi ti ġa pavẽi jipi – kiroki ġa heaporoġita te'varuhu.

Pe ndekorame ġa pavẽi po ti ġa ndupi jitehe pendeaporoġita ihoi a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ġa ndokoi hete Tupana'ga pavẽi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhander'a'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marã po ti omanove'ġa mbogwerava? Marã po ti ġanda'oa nehẽ Jesus'gareheve'ġa nda'oa nehẽ?” e po ga javo. ³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ẽ jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehẽ. ³⁷ Itymame mbatera po nde neretyimi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretỹ trigo ra'ynha ojipea ra'ynha no. ³⁸ Henhunhame Tupana'ga ġwemimbotarimo imondoi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ġa gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwyrã'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohõ.

⁴⁰ Gwereko yvagipeva'ea ra'oa. Gwereko yvyakotyva'ea ra'oa nohõ. Ojoatyvi reki yvagipeva'ea katua yvyakotyva'ea katua pavẽi. ⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahã po ti nhande mbogweravame a'ero nehẽ. Otymame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehẽ. ⁴³ Otymame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehẽ. Otymame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehẽ. ⁴⁴ Otymame nhandera'oa yvyakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehẽ. Gwereko nhandera'oa yvyakotyva'ea. Nurã ji ei: Gwereko nhandera'oaġwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no:

“Tupana'ga omongo jypyve'ga Adão'ga,” e'i ikwatijara hako.

Aerẽve'ga Adão'ga nhande mongo nhande mboheaporoġitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporoġita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶ Jypya ko nhande rekoi yvyakotyva'ero. Aerẽ nhande reaporoġitapyahuro nhandekovo. ⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adãova'ea yja pyvõ. Ahe ko yvyakotyva'ea a'ero. Aerẽve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸ Yvyakotyve'ġa ko oho Adãova'ea rupi yjapyvõva'ea rupi. Cristo'gareheve'ġa ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹ Nhandera'oa ko

yjapyvõva'ea ra'oa ja kiro Adãova'ea ra'oa ja. Aerẽ po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehẽ.

⁵⁰ Nhiirũ, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ga nda'oa nhande herekorame po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko huvihavuhhetero. Ijuva'ea ndokoagwami ijuge'ỹva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehẽ. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehẽ trombeta nhi'igame mbapavamo nehẽ. Trombeta nhi'igame po ti Tupana'ga ga mbogweravi na'ẽ omanove'ga Cristo'gareheve'ga. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehẽ. Kotihĩ hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehẽ.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurã po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehẽ. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehẽ. ⁵⁴ Imbuhurukarame omanoe'ỹva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehẽ – kiroki e'i:

“Ndogwerekoa'javi kiro ahemanoa.

Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.

Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojoykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro gwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava gwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ga oko te'varuhu – ga po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyry hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ga mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapeporavykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oğa

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oğa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ga pe imbatere'ỹve'ga pe Judéiapeve'ga gwyri pe. A'e ji Cristo'gareheve'ga pe Galáciapeve'ga gwyri pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ga pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo.

² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhurame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oğipyra nehẽ. ³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ẽhara'ga pe nehẽ togweroho ti ga Jerusalémmeve'ga pe nehẽ. Togweroho ti ga ga pe ikwatijara no – kiroki omombe'u gandekokatua. A'ero po ti ga imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ga pe nehẽ. ⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ga nderohoi ji rupi nehẽ.

Paulova'ea omombe'u ohoagwama

⁵ Taho ti pe pyri nehẽ jhorẽ Macedôniapeve'ga gwyrã rupi. A'ereki pevo na'ẽ ji hoi ga pyri. ⁶ Aerẽ po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehẽ. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ga gwyri pe ji mondovo nehẽ. ⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri agwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotaramo ji pytapotari manamehũ pe

pyri. ⁸ Kiroḡwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehẽ. ⁹ A'ereki avove'ḡa ḡwendu pota kiro Cristo'ga nhi'iḡa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ḡa pe a'ero ḡa mbojikoguka ga rehe nehẽ. Emo he'yjuhuve'ḡa ji movahĩ tomombe'uyme ti ga Cristo'ga nhi'iḡa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ga vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoḡatuavo pepyteri pe nehẽ. A'ereki ga oporavyky Cristo'ga pe ganhi'iḡa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ḡwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehẽ. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ḡa ndeheve nhaneirũ'ḡa ndeheve nehẽ.

¹² Oro Apolo'ga no nhaneirũ'ga. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novĩa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ḡa ndupi nhaneirũ'ḡa ndupi javo novĩa. “Ndahopotari tuhẽ ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerẽ pyryvame po ti ji hoi ḡa pyri nehẽ,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe. Penhimboita tuhẽ ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva. ¹⁴ Pearõarõ ti ojipe'ḡa pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfanas'ḡa. Ga na'ẽ ojiko Cristo'ga rehe ḡwongapeve'ḡa pavẽi ikwehe – perope Acaiapeve'ḡa gwyrĩ pe. Onhimondo ḡa onhimboporavykyavo Cristo'gareheve'ḡa pokopokoga jipi. Nhiirũ, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ḡa nhi'iḡa pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ḡa nhi'iḡa no – kiroki ḡa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ḡa pokopokoga jipi.

¹⁷ Jirory hete ji kiro Estéfanas'ḡa ndura rehe – gaha Fortunato'ga pavẽi Acaico'ga pavẽi no. A'ereki pendakykweri ḡa nduri ji pokoga. ¹⁸ Onoḡatu ḡa jipy'a ji mbohoryva. Nahã ḡa inoḡatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoḡita nanongara'ḡa ndehe.

¹⁹ Ásiapeve'ḡa gwyrĩpeve'ḡa Cristo'gareheve'ḡa omondo onhi'iḡa pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ga omondo hete onhi'iḡa pe me no Priscilahẽa pavẽi jara'ḡa pavẽi – kiroki ḡa ojatyka ḡanonga pe jipi Tupana'ga mboheteavo. ²⁰ Avove'ḡa nhaporemõ nhaneirũ'ḡa omondo onhi'iḡa pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuvã ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹ Jihi tuhẽ Pauloramõ akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imondovouka nhinhi'iḡa pe me.

²² Kiroki ḡa ndokoi nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe – ḡa pe ti Tupana'ga tombohahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ga pe: “Marana tá!” (A'ea ko: “Herejo orepojoykaharetero!”)

²³ Jesus'ga tomomyry pe me nhandepojoykaharete'ga.

²⁴ Opoarõ hete pe nhaporemõ nhande jikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'iga imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pejiko pe Tupana'ga rehe penhimono'oġa tihendu ti ganhi'iga javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope picidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemō no – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ġa u pegwyri pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojkaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'yimi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ġa javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahheterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ġa poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ġa pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ġa gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'yma. ⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogyme ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ġa mbogwerahara'ga. ¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerē po ti ga ore pokoga'javi nehē no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹ Nahā po ti nehē pe nhi'inhi'igame Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ġa javo. Penhi'ī ti ga pe a'ero ojipe'ġa pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepyry hete nde imomyryva Paulo'ġa pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novā

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepyry hete ore orokokatuavo ojipe'ġa pe nhaporemō ġa moandyandyje'yma. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhimboheteavo. A'ereki ore orokwaha orovytyeri pe orereaporoġitapyryva. Yvyakotyve'ġa nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimomyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

¹³⁻¹⁴ Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'ŷva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurā pe ikwahavi nahanahā Paulo'ġa ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporoġita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo

ore rehe nehẽ. Na jitehe po ti ore roryoryvamo pe ndehe nehẽ nhandepojoykaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehẽ. A'ea ore oropota hete.

¹⁵⁻¹⁶ Nahã tuhẽ ko Corintopeve'ga, a'e ji ikwehe. Nurã ji ena'ei: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ga pyri ga ndepiaga jikwavame jigwovo Macedôniapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã. Aerẽ po ti ji jivyri Corintopeve'ga pyri ga mbohoryva'java nehẽ. A'ero po ti ga ji pokogi ji horame Judéiapeve'ga gwyri pe nehẽ, a'e ji novã.

¹⁷ Aerẽ ji herojijyi jireaporogita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'ga pyri javo. Nurã jararamo pe ei: “Heaporogita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjijyita ojeaporogita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve,” pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporogitate'varuhui ji. Nanhi'itehei ji. ¹⁸ Jireaporogita katu reki ji nhinhi'iga rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhẽva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'itehei ore a'itituhẽva'ea mombe'gwovo jipi. ¹⁹ A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jihi Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi no. Nombotembote'iuhui ga. A'itituhẽva'ea jate ga omombe'u. ²⁰ Onhi'ipo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'ipo'ruavo gwaramo nhande ei na tuhẽ hekoi javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

²¹ Tupana'ga tuhẽ ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive tomombe'u ti ga Jesus Cristo'ga javo. ²² Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omomyry po ti Tupana'ga nhande ve nehẽ, xa'e nhande.

²³ Jihi a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinhi'iga ji ikwatijarame Corintopeve'ga pe. Po ji mbero kiro ga pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurã ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. ²⁴ Ndoroei ore kiro pe me: Nahanahã tuhẽ ti pejiko. A'ea rui ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhẽ Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryryva jipi.

2

¹ Nurã ji ei jivyvteri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'ga pyri tahahya'javyme ti ga pe javo. ² Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondoi hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro gwaramo.

³ Nurã ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro javo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi ga pyri nhinhi'igahyavo ga pe gandekote'varuhua rehe nehẽ, a'ero po ti ga ji mongoveveuhui ji rayva nehẽ. Gahã po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeaporogita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. ⁴ Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarõ hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'ga pe tokwaha ti ga nhiremiarõhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rui ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihĩ ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java

garekoveveuhuhetea tojukayme ti ga. ⁸ Nurã ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarõa oroarõ hete nde javo.

⁹ Ikwatijarame pe me ji ei jiyvyteri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ĩpo'rupava. Gwendu katu po Corintopeve'ga nhinhi'ĩga jipi, a'e ji jiyvyteri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹ Nahã ji rekoi Satanás'ga tianemoandyandyjyme javo. A'ereki Satanás'ga nhande arõe'ỹve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trõade pe

¹² Aho ji cidade de Trõade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhimombe'ua apiavo Trõade pe javo.

¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurã ga rure'ymame ji ei pevove'ga pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedõniapeve'ga gwyrri pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavẽi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ga pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ga pe nhaporemõ.

¹⁵ Gapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ga ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ga ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ga pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahejukaagwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ġa manõi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

Kiroki ġa Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ġa pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo ġambogweravaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ojiko ga rehe. A'ero po ti ġa ndekõi avuirama ga pyri nehẽ.

Ma'ga po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ga jupe. ¹⁷ Kiroki ġa pe Tupana'ga e'i reki ġa mbopopoaka pemombe'u ti javo – ġahã po omombe'u Tupana'ga nhi'ĩga Cristo'ga mombe'ua ġa pe hamo. Emo he'yive'ga ojiroho tehe onhimonhi'ĩga imombe'gwovo ojipe'ga pe. Ga pe Tupana'ga nde'i. Ga oho tehe. Kirẽ ġa ei: "Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'ĩga mombe'u pe me," ei ġa ġa pe.

Ore ki a'e te ġa ja rõi ore rekoi. Ore orepyry hete ojipe'ga moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'ĩga javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'ĩgatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ga niandekwahavi ve. Nurã xanhimombe'u katu ġa pe. A'ea rõi ore ei. A'ereki a'ea rehe rõi reki ore nhimombe'ui

javo pe me. Ore ojipe'ga ja rui. Ohoohorame Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo ga gweroho pevove'ga pe onhimombe'uva'ea ojipe'ga nembikwatijara. Ikwatijara e'i: "Agwa'ga ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo oko," e'i. "Pyry hete ga." Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ga ga javo. Ohorame ga hugwi ga gweroho ganembikwatijara no ojipe'ga ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporemo ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ga pe no. A'ereki ga nhaporemo ore kwahavipe no. ² Pe tuhẽ orerekokatua kwahavuka ga pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ga nhaporemo orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga. ³ A'ereki pe ndepiagame ga e'i: "Cristo'ga tuhẽ Paulo'ga mondouka Corintopeve'ga pyri onhimombe'uuka ga pe. Gaha gwendukatuuka ga pe ga mongokatuavo Paulo'ga omombe'urame," ei ga.

Na tuhẽ Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ga pe. Ahe okwatija imohũhava pyvõ tokwahavuka ti mbatera ojipe'ga pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvõ pendeaporoğita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ga pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ga pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoğita mbopyahui pevyteri pe tokwahavuka ti ga pe javo.

⁴ Hepiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhẽ Corintopeve'ga pyri ga mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ga pyri javo. ⁵ Marã po nhande timbojikoguka ga Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yma. A'ero ore ndoro'ei: Ore tehe ti torombojiko ga ga rehe. A'ea rui ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahã ti pembojikoguka ga Cristo'ga rehe javo. ⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: "Pe Cristo'ga mombe'urame ga pe ti jira'uva ga mbojikogi ga rehe imbopyahuavo gandeaporoğita nahã ga mongovo ji pyri avuirama nehẽ. A'ea ti pemombe'u ga pe," ei ga ore ve. "Nahã ti ji ga pokokatui kiro," ei Tupana'ga ore ve.

Nurã ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ga pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ga Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garem-bikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: "Nahanahã ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'ymame hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ," e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'earheve'ea gwendu aherembikwatijaragwera novia okokatuangave'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yma. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'iga itapereuhua rehe ikytikytiuka. Tupana'ga ikwatijarukame gakatukatuhetea jukwahavamo gwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheve'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramaruiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame gwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojiji reki ojeaporoğita okoe'yma Tupana'ga pyri.

⁸ Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhẽ ga nhi'igame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ga Cristo'ga mombe'urame ga pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu gandeaporoğita ga mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ga mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ.

⁹ Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novãa ymyahũva'ea. A'ereki e'i: "Tupana'ga nhi'ĩpo'rupave'ymame ti ģa toho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'ĩga ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'ĩgame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰ Koji'i hete tuhẽ ikatu hete Tupana'ga nhi'ĩgapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'ĩgapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹ Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarũiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'ĩgapyahua.

¹² Nurã orojikoga ģwaramo Tupana'ga nhi'ĩgapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ģa pojihuve'yma tokwaha hete ti ģa avuiramava'ea javo. ¹³ Moisésva'ea ja rũi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urẽ Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea ojovapia tapy'ynhapira pyvõ jireheve'ģa tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarũiva'ea jave'yma. ¹⁴ Ndoki aheakaģi pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'ĩgame. Ojikoge'yma ģwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'ĩgame nahanahã Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ģa ja ahe rekoi. A'ereki ojevapiave'ģa ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakypewepohara'ģa israelitas'ģa ndokwahavi imonhi'ĩgame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'ĩga ymyahũva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ģa okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵ Kiromonhate vehevi imonhi'ĩga nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ģa'akaģi pe ģa jikoge'yma ģwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ģa ja ģa ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

¹⁶ Kiroki ga gwerojijyi ojeaporoģita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: "Cristo'ga omano ji repyga imomboa jirekote'varuhua ji hugwi," ei ga. "Jijikoga ģwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehẽ," ei ga. Okwaha ga kiro ģa ja – kiroki ģandova hugwi ojipe'ģa ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erame nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhanderea-poroģita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no. ¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ikwahavi ģa ja kiro – kiroki ģandova hugwi ojipe'ģa ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande nhandepojykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyjijyjukari nhandereaporoģita gwa'uva pe ji javijitehe ti ģa tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ² Noronhinotĩ ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromandyandyi ore ojipe'ģa. Tupana'ga nhi'ĩgaatyviva'ea rũi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'ĩga. A'itituhẽva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'ĩga kwahavuka ģandovaki. Nahã ore rekoi ikwahavuka orokokatuavo ģa pe nhaporemõ Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ģa ikwahavi javo oyvyteri pe nehẽ: "Paulo'ģa omombe'u katu a'itituhẽva'ea," e po ti ģa nehẽ.

³ Jara'ģa pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ģa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ga pe jate onhimi. ⁴ Ndojikogi ģa Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ģa pojykahara'ģa Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ģa pe tombokojahuyme ti ģa'akaģi pe javo. Omondomondo ga ģa ģwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ģavyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua

mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojoykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Aġwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaġi pe imbopyahuavo nhandereaporoġita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarame nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja – kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohaġe'yma ġwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteva'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojoykavo. Nurā ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ġa pe. A'ero ġa ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ġa. Nurā Paulo'ġa Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuavo nhande ve,” ei ġa.

⁸ Tupana'ga arōe'ỹve'ġa ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyme ti ġa Cristo'ga javo novĩa. Emo ġa nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marā po ti nhande rekoi javo novĩa. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahā ti pe ndekoi javo. ⁹ Otiruahūro ore ve ġa ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novĩa. Emo Tupana'ga ndorererjari ġapo pe. Tomano ti ġa javo novĩa ġa ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java. ¹⁰ Nane'ymi ore manoi ġwerĩ nhandepojoykaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arōe'ỹve'ġa ore juka pota no novĩa. Emo Jesus'ga ndorejukaukari ġa pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahā Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ġa jikwerava'java javo.

¹¹ Aġwamo ġa ore juka pota novĩa ore Jesus'gareheva'ero ġwaramo. Ore ve tiruahūro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ġa jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ġa e'i: “Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ġa pokoga ġa mongovo Tupana'ga pyri no,” ei ġa.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ġa ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoaġwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i: “Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurā ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurā ore ga mombe'ui ojipe'ġa pe. ¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhandembogweravaġwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojoykaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus'ga pavēi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehē no. A'ero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehē.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehē – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. A'ero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahūramo oropopoakare'ỹre'ymamo jipi novĩa. Emo orereaporoġita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java. ¹⁷ Ga imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyhetēi novĩa. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehē ore mongovo ojipyri avuirama nehē. Nurā aġwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvaġwama. Koji'i hete ranuhū ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehē.

¹⁸ Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoğita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondo ore orereaporoğita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehẽ. Yvagipeva'ea po ti namominağwami pyryva'ea nehẽ.

5

¹ Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavağwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande ruvi avuirama nhanemanoe'yma'java nehẽ. ² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekoveveuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndiajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rũi nhande ei. Nhande manoe'ymame vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehẽ. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhẽ opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavağwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ỹ nhandepojoykaharete'ga rovakie'ỹ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novĩa. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoagwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhanemanoa. Nhanemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojoykaharete'ga pyri nehẽ.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ĩpo'ruavo jipi tonhimohẽ hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohẽhetepotari orojihe. ¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehẽ tokwepy ti ga nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehẽ. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehẽ.

Ahereaporoğitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojoykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ga pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ga pe tomomboruka ti ga ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporoğitakatua kwaha hete. Po pe orereaporoğitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ga nhimbohetea'javi ojikwahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetehe reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ga pe – kiroki ga onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ga heaporoğita te'varuhu reki. ¹³ Ojipe'ga e'i: “Paulo'ga ndokwahavi heagwryve'ga ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ga novĩa. Emo nahã ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ga e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ga ikwahaheteavo gweaporoğitakaturu Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ga. Oronhimbovyvy tuhẽ ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ga ikwahavuka ga pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete. Nurã ore ei: Cristo'ga remiarõa gwaramo timombe'u tuhẽ nhande Cristo'ga ojipe'ga pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa vvyakotyve'ga ndepykavamo. A'ereki ga ndekote'varuhuro gwaramo Tupana'ga e'i: “Omanomba ti ga ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero

nehē,” ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: “Jihi ojipejiva'ero ti tamano ġa ndepypava imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi tohopavyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo.”

Nurā ore ei: Cristo'ga yvyakotyve'ġa ndepypavi omanomo. Nurā gamanoa kwahyro ġa ndehe nhaporemō, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano yvyakotyve'ġa ndepypava toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ġa ombopyahuuka ojeaporoġita ga pe. Tokoa'javyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ġa ndepyi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurā orojikogirē Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ġa pe ikwahave'ymame ġandeaporoġita. Ymya ore eteheypyī Cristo'ga pe no ga ko yvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirē ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavēi ġa jikoty'arame ġandeaporoġita ipyahu. Gandeaporoġitate'varuhua opi. Pehendu ti! Gandeaporoġita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita imombiga nhanderea-poroġitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: “Yvyakotyve'ġa ndojikoty'ara'javi ji pavēi ji arōe'yma. Emano ti ġa ndepya. A'ero ti ji nhiarōukari ġa pe nehē,” ei ga. Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga nhiarōukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavēi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: “Ji mombe'u ti ojipe'ġa pe kiro,” ei ga. “Pe'ji ti ġa pe nhaporemō: ‘Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita.’ A'ea ti pe'ji ġa pe ġa mbojikoty'a ji pavēi,” ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro ġwaramo yvyakotyve'ġa pe Tupana'ga onhiarōuka ġa pe imomboā ġandekote'varuhua henonha'jave'yma ikwahava'jave'yma. “A'ea ti pemombe'u ġa pe,” ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: “Pe'ji ti ġa pe: ‘Pehendu katu ti’,” ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoġita. ²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repya. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ġa ti togwereko jipyryva javo.

6

¹ Tupana'ga moiruamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arō hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyme ti ga pe me.

² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

“Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboā pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aġwamo tuhē Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aġwamo tuhē ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahūrame ahe ve

³ Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyme ti ġa ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ġa ei nehē: “Omombe'u tehe Paulo'ġa Cristo'ga nhi'īga. A'ereki ġa vehevi ndokoi ganhi'īga rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ġanemimombe'ua a'ero,” e po ti ġa a'ero nehē.

⁴ Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ġa ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ġa poravykyi,” e'i katu po ti ġa a'ero nehē.

Oronhimomirana ore tiruahūheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵ Ore nupanupā ġa. Ore

mongi tehe ġa cadeia pype. Ojatykatyka ġa ore ve onhimboahiheteavo ore rayva-heteavo. Nane'yne'ymi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemo ore rekokatui oronhimomiranama tikwahavuka ti ġa pe nhandeporavykya Tupana'ga pe javo.

⁶ Orereaporogita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ġa pe oroporavykya Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ġa ġa ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ġa pe. Nahã ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ġa oreporavykya Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarõ hete ġa. ⁷ Ore a'itituhēva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ġa pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ġa ete'varuhurame ore ve. A'ero ġa ikwahavi oreporavykya Tupana'ga pe.

⁸ Ojipe'ġa e'i katu ore ve. Ojipe'ġa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ġa ore mbotegwete. Ojipe'ġa ore mbohete. Ojipe'ġa e'i ore ve Paulo'ga i'mbe ahe moandyandyita javo novã. Emo ore oro'e katu reki a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykya Tupana'ga pe. ⁹ Ojipe'ġa e'i ore ve okoteheve'ġa ko Paulo'ga javo. Emo ojipe'ġa ore kwaha hete reki Paulo'ga oporavyky Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupã ġa. Emo ġa ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novã. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi. Norembateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ġa pe ġa mbojikogukarame ga rehe. A'ereki ġa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ġa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporogita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarõ hete. ¹² Ore opoarõ pota ikwahavuka orereaporogita pe me. Emo pehe ko norearõpotari ikwahavukare'yma pejeaporogita. ¹³ Kiro ji nhi'īgi pe me penduva'ġa ja. Pejipy ti ore arõheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arõe'ÿve'ġa ndehe pejogwerekoe'yma ġa pavēi. A'ereki tegwete okokatuve'ġa jihe'akatua okote'varuhuve'ġa ndehe. Na tuhē! Kojahua ndojihe'ari ypytuna rehe. Na jitehe heaporogitapyahuve'ġa ndojihe'akatuaġwami te heaporogitate'varuhuve'ġa ndehe. ¹⁵ Na tuhē! Tegwete ġajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavēi. Cristo'gareheve'ġa ndeaporogita ko Cristo'gareheve'ġarũive'ġa ndeaporogita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mbohete'hava pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ġa e'i oreremimbohete'hara. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavēi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhē xako Tupana'ga mbohete'havamo avuiramave'ga mbohete'havamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhē Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ġa pyri jitekovo ġapyteri pe.

Jihi po ti ġa ji mbohetei nehē.

Oko ti ġa nhinhi'igarupiva'ero nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ei onhi'igarupive'ġa pe hako:

“Pejipe'a ti ġa hugwi pejipohia ġa mbopogwee'yma

– kiroki ġa ndojikogi ji rehe.

Tapekoi'i'i ġandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehē: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehē.

Pe ti peko jira'yramo nehē,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapojykaharetero ojipe'ġa hohe ġa mondomondopava onhi'īga rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurã ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporoğita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarõa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara gapyryva reheve. Nurã ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuavo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arõheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopom-bote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarõ hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavëi nehë nhande manorame nehë. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehë no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arõ hete javo. Opombohete ji. Penoğatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahũrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedõniapeve'ġa gwyrri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'ymi tiruahũ ore ve. Ga ore rayvayva. Oko tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onoğatu ovy'are'ỹve'ġa py'a jipi. A'ero ga onoğatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ġwaramo orepy'a rukatui kiro. Garemimombe'uro ġwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ġa jipy'a noğatu,” ei ga. “Ga nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Oko hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'iġa renduvame koji'i ji roryroryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'iġame nhirembikwatijaripyra – kiroki a'ea ji akwatija nhinhi'iġahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijaripyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'ëi. A'ereki jivytyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'iġahyavo ġa pe? Emo avuirama rõi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ġwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ġwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarame pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ġwaramo pe pepohi jugwi pe-jikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pe-jikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehë imomborukaro ġwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ġa ki a'e te ġa ndekoveveuhutehei. A'ero ġa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pype.

¹¹ Pehepia ti pejeaporoğita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaġwera rehe. Pekihyji pe tiruahũ po ti ore ve a'ero nehë javo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arõheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ġa pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'iġahyavo pepyteripeve'ġa ti topohi okote'varuhua hugwi javo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohiğatu ti ga pe no javo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'ağatarahiva ji rehe javo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporoğita rorojijya kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemome pevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo ga pe ikwehe. Na tuhē pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhēva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arōhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemō pehendū katu ganhi'īga pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavēi ga vahemame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhē pe ndehe pe ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'īga rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ġa pe, ei ahe

¹ Oreirūramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedōniapeve'ġa gwyrīpeve'ġa pe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ġa imondoi oitambere'ia – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oġa tihendu ti Tupana'ga nhi'īga javo. ² Tiruahū hete ranuhū ġa pe ikwehe novīa. Emo ġa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ġa oporia'iro novīa. Emo ġa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ġa pe toropoko tuhē ti ġa javo. “A'ereki ġa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ġa ikwehe.

³ Akwaha tuhē ji ġanemimondoa. Nahā ġa ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ġa ndahe'yiva'ea rereko – ġahā omondo'i. Kiroki ġa koji'iva'ea rereko – koji'i ġa imondoi a'ero. Omondo hete tuhē ġa ore monhimomby'avo. Marā ġa omondo hete herekoe'ymame? oro'e ore.

Gwemimbotarimo ġa imondoi. Ore ndoro'ei ġa pe. ⁴ “Na ore imondoi ojipe'ġa pavēi nhaneirū'ġa pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe,” ei ġa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahā ġa pe ogwyrī pe Judéia pe. Peroho ti ġa pe a'ero,” ei Macedōniapeve'ġa gwyrīpeve'ġa ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore ġandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi okovo ġa e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerē Tupana'ga ipotaro ġwaramo ġa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahā Macedōniapeve'ġa gwyrīpeve'ġa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondopotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ġa pyri itambere'ia imono'oġuka ġa pe no. A'ereki ymyahū ġa omondo pota no nhaneirū'ġa pe imbatere'ỹve'ġa pe nde ġa mombe'urame ġa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoa'javi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oġukapava. A'ero ti pehe Macedōniapeve'ġa pavēi Judéiapeve'ġa pokogi itambere'ia mondovo ġa pe imombyryva nehē.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ī kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arō hete. Nahanahā pe ndekohetei ojipe'ġa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ġa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ġa pe.

⁸ Nanhi'īġahyi ji pe me pemondo tuhē ti jave'yma. Piry po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedōniapeve'ġa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ġa imondopotari na jitehe nehē no. A'ero po ti ji ikwahavi ġanemiarōhetea nehē, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwaha tuhē Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojykaharete'ga remimombyryva ga nhande arōhetero ġwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereco

pa ga hako novĩa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ġa yvagi pe herekopava nehẽ javo. Pekwaha pe Jesus Cristo'ga remiarõhetea ga javijitehe ti tiarõ hete ojipe'ġa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporogita pe me nahã ti pemondo nehẽ javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirũ'ġa pe Judéiapeve'ġa gwyripeve'ġa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oġi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurã kiro jireaporogita ko nahã: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ÿve'ġa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oġa ġa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteve'ea, a'ero ti pemono'õ he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹² Po pe imondopotari ġa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohẽ. Nurã ji ei: Pemondo katu ti peitambere'ia ġa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ġa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ÿve'ġa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehẽ, a'ero po ti imbatere'ÿve'ġa gwereko pa pe herekoe'ymame nehẽ. ¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ġa pe pavẽi, a'e ji. Aġwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ġa pe a'ero kiro. A'ero ti ġa kiro herekoi. Aerẽ po ti pe ndaperekoa'javi nehẽ. A'ero ti ġa jipygi imbuhua pe me ġa herekoheterame nehẽ. A'ero po ti pe herekoi nehẽ no. Nahã ojopokogame ahe nhaporemo herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ġa omono'õ he'yjuhuva'ea
– ġa ndogwerekoi hembyruera.
Kiroki ġa omono'õ ndahe'yiva'ea
– ohy reki ġa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'õpokoga

¹⁶ Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyry hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷ Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸ Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemo ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi. ¹⁹ Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedõnia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ga ndupi Judéiapeve'ġa gwyri pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ – kiroki penemimondoa Macedõniapeve'ġa nemimondoa no. Orogweroho ti ore imbatere'ÿve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ga po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ġa nehẽ. Orogweroho ti ore imbatere'ÿve'ġa pe tokwaha ti ġa nhanerembipokopotara javo.

²⁰ Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ëkatua penemimondohetea imbatere'ÿve'ġa pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ÿve'ġa pe imombytavo jara ojive?” A'ea po ti ġa ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatuavo.

²¹ A'ereki ore oromondo orogweaporogita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rũi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

²² Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ga ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũiru'ĩa rehe ore ga

mboporavykyvykyrame nane'yimi ga ore nhi'ĩpo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ga pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ga imbatere'yve'ga pe Judéia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

²³ Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavẽi pe pokoga. Akoja'ga – kiroki ga oho ga rupi nhaneirũ'ga – ga oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mboheteavouka. Oho ga Cristo'gareheve'ga ndepyga.

²⁴ Tito'ga vahemame pe pyri pemboapy ti ga pejipyri pendoryndoryvamo ga ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ga Macedõniapeve'ga ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ga no: “Paulo'ga omombe'u katu Corintopeve'ga mboheterame,” e po ti ga nehẽ.

9

¹ Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogweroho pota Tupana'ga remimo'ẽhara'ga pe Judéia pe. ² A'ereki pe pemondopotaripe ga pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedõniapeve'ga gwyrripeve'ga pe – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ga pe ikwehe: Ymya Gréciapeve'ga gwyrripeve'ga Corintopeve'ga ei timondo ti itambere'ia ga pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ga pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ga imondopotari no.

³ Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero tomono'oũuka tuhẽ ti ga Corintopeve'ga pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedõniapeve'ga pe: Omono'ono'oũipe Corintopeve'ga kiro itambere'ia imbatere'yve'ga pe. Amondo ji kiro Tito'ga pe pyri a'ero te'iyme ti ga Paulo'ga omombe'u tehe Corintopeve'ga ore ve.

⁴ Po ti pe napemono'oũgi ve itambere'ia ji Macedõniapeve'ga nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ga ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintopeve'ga ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymaũwama rehe no.

⁵ Nurã jijapyakarama hehe ji ei Tito'ga pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintopeve'ga pyri ji renonde imono'ombavuka ga pe itambere'ia – akoja pe ga e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ga imono'oũgipyra mboavujikweripei jirura renonde nehẽ, a'e ji ga pe. A'ero ti ojipe'ga ikwahavi javo nehẽ: “Ga tuhẽ omondo hete pota imono'oũga gworygworyvamo. Gwemimbotarimo ga imondoi. Ojipe'ga nde'i ga pe.” A'ea po ti ga ei nehẽ, a'e ji Tito'ga pe ga mondovo pe pyri.

⁶ Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otỹ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otỹ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehẽ no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'yve'ga pe imondopotare'ymame nehẽ, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehẽ. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'yve'ga pe imondopotarame nehẽ, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehẽ.

⁷ Pe napenani ti pekwaha na'ẽ javo pejiyvyteri pe: “Maranime po ti ji imondoi nehẽ itambere'ia?” Aerẽ ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhũi nehẽ namondopotari tuhẽ ji jave'yma nehẽ. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero gũwaramo jate ji ve ji imondoi ga pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arõ hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehẽ no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame: “Pyrive'ga omondo katu nimbaterive'ga pe gworygworyvamo ga ndehe. Nane'yimi ga gwereko imondomondovo mbatera ga pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha itỹhara'ga pe totỹ ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondo ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti

Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehē. “Nahã ti ġa herekohetei imondomondopotarame imbatere'ỹve'ġa pe okokatuavo ġa pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehē koji'i ti ġa tomondomondo ojipe'ġa pe javo.

¹¹ Na tuhē. Nane'ymi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ġa ojipe'ġa pe jipi a'ero javo nehē. A'ero ore herohorame peitambere'ia ġa pe ti he'yjuhuve'ġa Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo. ¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe imbatere'ỹve'ġa pe ġa pe jate rūi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ġa ga mbohete hete ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe po ti he'yjuhuve'ġa ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehē: “Corintopeve'ġa nonhi'itehei. Ojiko hete tuhē ġa nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'igã. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ġa pe nhaporemno. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ġa pe pemondo ti ġa pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ga pe nehē.

¹⁴ Horyory hete ti ġa pe ndehe nehē. Nhaġata hete po ti ġa pe ndehe onhi'igã Tupana'ga pe nehē epoko ti Corintopeve'ġa javo nehē. Onhi'igãtu ti ġa Tupana'ga pe pe nenoigãtuavo pe ndepyga nehē garemimombyryva ġwaramo pe me nehē.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhē nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo oko

¹ Kiro ji pe moġitahetei. Jihi Paulo opomoġita. Cristo'ga oko nhyrõ opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moġitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande pojihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhurame jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'igãhyavo ikwatija nhande ve.” Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'igãhya'javi pe me nehē javo. A'ereki a'e jipe jivytyeri pe: Po Corintopeve'ġa ndogwerojijyi ojeaporoġita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'igãhyi ġa pe nhivahemame ġa pyri nehē. Nahã ji ei jivytyeri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'igãhyaġwama ġa pe.

Tupana'ga ji mongo omoirũharamo. Nurã ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ġa pe – kiroki ġa e'i ore ve: “Paulo'ga oko ġwemimbotarimova'ea rupi vvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rūi ġa ndekoi.” A'ea pepyteripeve'ġa ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ga pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'igãhyyme ti ji ji rurame pe pyri nehē. ³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhē ore vvyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rūi ore rekoi. Cristo'ga ore ga mombe'ui ġa pe toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rūi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'igã vvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'igã mombe'ukatui toromongo ti ġa garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ġa ndeaporoġitate'varuhua – kiroki ġa nombojikogukari ojipe'ġa Tupana'ga rehe. ⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoġitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ġa nhi'igã tokwahavyme ti ġa Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'igã mombipavi. Orombogwerojijyi pa ġandeaporoġita tohendu katu ti ġa

Cristo'ga nhi'íga javo. ⁶ Aerě po ti ore imondoi hahyva'ea pepyteripeve'ga pe nehě – kiroki ga nohendukatui orenhi'íga. Nahã po ti ore ga nderekoi nehě pe hendukatu-pavame orenhi'íga.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orep'y'a kwahave'yama: “Paulo'ga okoteheve'ga. Tupana'ga nomondoi ga tomombe'u ti nhinhi'íga jave'yama.” A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatue'yama orereaporoğita kwahave'yama.

Kiroki ga e'i ojive jihi ko Cristo'ga moirũharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirũharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirũharamo peko javo. Hehe ojapyakakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhě oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhě ore ve pe ko nhimoirũhara javo. “Pembojiko hete ti ga ji rehe nhinhi'íga kwahavuka ga pe,” ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'íghy ti ga pe tipoyjayjaryme ti ga ojeaporoğita rehe.” A'ea rũi ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: “Paulo'ga nhande mongyhyji hete pota”? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ga e'i ji ve: “Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'íghy nhande mondomondovo onhi'íga rupi aheruvihava'ga ja,” ei ga. “Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ganhi'íga reki. Nonhi'íhetekwahavi ga onhi'íteheavo,” ei ga ji ve novĩa.

¹¹ Nanongara'ga ti tokwaha nhinhi'íga kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'íga nehě no, a'e ji ga pe.

¹² Nodoro'ei ore: Ore ko gandeheva'ea. Ore ko ga javijitehe. Nodoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ga onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ga. A'ereki ga e'i: “Nahanahã ore reko. A'ea ko pyry a'ero,” e'i tehe ga. “Nahã ore rekorame ore pyryvamo a'ero,” e'i tehe ga.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: “Nahã ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro gwaramo. Corintopeve'ga pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ga pe nohõ.” A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehě. Hajihea rupi rũi ti ore hoi oronhimboheteavo nehě. ¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ga pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'íga rupi. Ga ee'yamame ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Nodoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ga poravykyagwera pe oronhimboheteheavo. A'ereki oreporavyky rũi. Tupana'ga noremboporavykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwryi pe hehemo'i orogwovo ojipe'ga pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ga pe nehě. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehě. ¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ga gwryi pe nehě – perope nimombe'uhavi ga pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ga pe nehě. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ga poravykyagwera rehe rũi ti ore nhimbohetei – perope ga oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ga ombohete pota

– tombohete ti ga nhandepojykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhě. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhě.

11

Paulova'ea onhi'igahy Cristo'ga moirũhara'gaaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ỹ pe ndehe pe arõheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hẽakuvyra'ga hẽa mohembirekouka ga pavẽi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ga ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehẽ: Koro ẽa ndekoi. Nde rehe jate ẽa jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehẽ. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehẽ.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ga opohia Cristo'ga hugwi nehẽ? a'e ji jiyvyteri pe. Ymyahũ Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'iga ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ga pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ẽa nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehẽ. A'ero Cristo'ga rehe jate rũi ti pe jikogi nehẽ. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendu tehe ojipe'ga nhi'iga i'mbeve'ga nhi'iga ikatu ẽa nhimboheterame javo – kiroki ẽa omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhẽ oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ẽa'mbea renduvame. Opomoẽita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarũiva'ea rehe ẽa pe moẽgitarama hehe kiro. Pehendu tehe katu reki ẽanhi'iga pendoryndoryvamo ẽa ndehe ahemoandyandyihara'ga ndehe!

⁵ E'i ẽa pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirũharamo orokovo,” ei ahe-moandyandyihara'ga pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ẽa gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerũ? Ji ẽagwyre'iva'ea rũi tuhẽ!

⁶ “Nonhi'igatukwahavi Paulo'ga ojipe'ga mongoe'yma ojihe. A'ereki ahã gambo'ehara'ga hehe,” ei ẽa pe me. Ahã tuhẽ nhimbo'ehara'ga hehe. Nurã ẽa pe ndikatui nhinhi'iga. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'yumi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri avuirama nehẽ nhande jikoga ẽwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'iga. Nda'ei ji pe me: Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ẽwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomomyry ti Tupana'ga Corintopeve'ga pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma ẽwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerũ? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ga ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ga. Ganemimbuhura ji herohoi ẽa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ga pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurã ji herekoi na'ẽ Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerẽ ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ga ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedõniapeve'ga gwyrã hugwi. Aerẽ ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehẽ no. ¹⁰ Nane'yumi

Cristo'ga omombe'u a'itituhēva'ea ymya. Ji ojiheva'ero ġwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhēva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyriveve'ġa pe Grécia pe po ti ji nda'eaġwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehē. Nane'ymi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehē. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehē no, a'e hete ji.

¹¹ Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearōi,” pe'e po pe novīa. Ji opoarō hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹² Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerē po ti na jitehe nehē no tamombi ti ji ġa'ete'varuhua ji ve – kiroki ġa onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ġa e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ġa javijitehe,” e'i tehe ġa ojive. A'ereki ore ja rūi reki ġa ndekoi. A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi'iġa renduve'ġa hugwi jipi. ¹³ Ga ko Cristo'ga moirūhara'ġaatyvive'ġa. A'ereki Cristo'ga rūi e'i ġa pe ġa ko nhimoirūharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ġa pe ġa moandyandyita. Oa'āa'ā ġa Cristo'ga moirūhara'ġa okokatu'aġa pepyteri pe oroko tuhē ore gamoirūharamo javo o'mbero.

¹⁴ Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanás'ga vehevi oa'āa'ā hete Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ġwendy'jandy'javamo ako tuhē ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahā ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arōe'yma.

¹⁵ A'ero nhande nianhimomby'ai Satanás'gareheve'ġa ndehe ġa okokatuve'gareheve'ġa ra'āgame oroko tuhē ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerē mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ŷve'ġa ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarama ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷ Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rūi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jījive ikwahave'ŷve'ġa ja jipyry tuhē ji javo.

¹⁸ He'yive'ġa onhimbohete pepyteripeve'ġa nahanahā ore ojipe'ġa hohe javo. Nurā ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹ A'ereki pe pehendu tehe ikwahave'ŷve'ġa pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahā ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerū novīa? Po ikwahapyra'ġa nohendukatui ikwahave'ŷve'ġa hamo.

²⁰ Ga napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'iġa rupi jipi. Ga opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ġa ei: “Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri,” ei ġa pe me. Ga pe mbotegwete hete pe pojihuve'yma. Emo pe ġa nendu tehe reki jipi ġandekote'varuhua mbogwavipeavo na ġa ndekoi nahā ore ve javo.

²¹ “Paulo'ġa opojihu huvihave'ŷva'ero okovo ore atyvi,” ei ġa pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhē ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurā ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ġa atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerū?

Ga ja reki kiro ji nhimbohetei a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ŷve'ġa ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ġa onhimboheteavo.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinhimboheteavo.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ġa.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraāova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ġa.

Jihi ko Abraāova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ġa onhimboheteavo. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ġa hohe. A'ea ji ei nhinhimboheteheve'ġa ja heagwyrive'ġa ja. Po ahe nonhimbohetei hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ga hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ga hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'yve'ğa ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ğa hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'yve'ğa ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamenameĩ cinco vezes ға ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ. Jipyhyga nanani judeus'ğa nduvihava'ğa ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ға ojipyryive'ğa pe. A'ero ға ji nupanupã trinta e nove okovo Moisés'va'ea remimbo'egwera rehe.

²⁵ Manamenameĩ três vezes romanos'ğa gwyrripeve'ğa ji pyhypyhygi ji nupanupamo yvyra pyvõ.

Ojipeji ojipe'ğa ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamenameĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe pyytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo ғacidades pe ғagwryri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhũ ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ğa imimame nhimbatera ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ğa judeus'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'ғarũive'ğa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahumba ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'yi me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ға ji moandyandyirame – kiroki ға e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxaғahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji aғataruhuramo Cristo'gareheve'ğa ndehe nhaporemõ – kiroki ға pe ji Cristo'ga mombe'u ға mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ға ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'iğa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji hayka-hetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ğa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ға pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ғwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ğa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ға ji ve: “Nahanahã Paulo'ga rekoi. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo,” ei ға.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero.

³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojoykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novã. A'ero ga soldados'ğa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ға mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga.

³³ Cristo'gareheve'ğa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji reko-rame ға ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva yvyvo. Nahã ji nhimimi

Damascopeve'ga nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ga onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojoykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirē ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoi Cristo'gareheva'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemo'i ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhē Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohoi. Pevo ji henduvi pevove'ga nhi'iġgame. Tegwete nhiremimombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ga nhi'iġga. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mbohetei hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimbohetei jijihe nehē. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimbohetei nehē.

⁶ Po ti ji nhimboheteipotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ŷva'ea ja rūi ji rekoi nehē a'itituhēva'ea mombe'gwovo ġwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimboheteeyma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehē, a'ero po ti pe nhimboheteranuhūi nehē Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoġita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahã ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerē Tupana'ga ei ovytyteri pe: “Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhūavo jihi jate Tupana'ga ji arō hete ikwahavuka ji ve javo?” ei Tupana'ga. “Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaġa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehē tonhimboheteranuhūyme ti Paulo'ga javo,” ei Tupana'ga ovytyteri pe.

Na tuhē ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhaġa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteipotara'javi.

⁸ Trēs ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: “Ndape'ai ti ji nde hugwi nehē. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojoykapavi nde pokoheteavo jipi,” ei Cristo'ga ji ve.

Nurã koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteavo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohēhetei jipopoakare'yma rehe jipopoakare'ymame Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Cristo'ga arōe'ŷve'ġa ji mbotegwete novīa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohēhetei. Ite'varuhu ji ve novīa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohēhetei. Ga ombuhu hahyva'ea ji ve novīa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohēhetei. Tiruahū ji ve novīa. Emo tiruahūva'ea rehe ji nhimohēhetei. Nanongara rehe nhaporemō ji nhimohēhetei. A'ereki naname ji

ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yama nanani Cristo'ga ombuhumbuhu opopoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'ÿve'ga ja tuhē ko ji ko nhinhimboheteavo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimbohetei jipi Paulo'ga Cristo'ga moirūharamo tuhē jave'yama. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ġa pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mbohete'yama.

Pepyteripeve'ġa e'i ji ve: “Paulo'ga ko okoteheva'ea.” A'ea ġa ei – kiroki ġa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoi Cristo'ga moirūharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ġa okoteheva'ea no. A'ereki ji ġagwyre'iva'ea rūi tuhē. ¹² He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yama. Japoukaro ġwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirūharamo oko javo.

¹³ Nahā ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoi ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ġa pe no. Marā ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ġa pe naerū?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo. A'ea rūi ji ei pe me ikwehe. Nurā po pe ei ji ve naerū: “Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yama ore hugwi ipyhygame ojipe'ġa hugwi.” A'ea po pe ei ji ve naerū? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yama! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yama pe hugwi ikwehe.

¹⁴ Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehē: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarōhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurā ti jihi topogwereco katu. A'ereki tayri'ġa nduva'ġa omono'ō itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ġa pe javo. Tayri'ġa nomono'ogi uva'ġa pe jipi. ¹⁵ Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhikwava'eġa pe me nehē pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehē. Igwaigwavete ji pe arōheterame igwaigwavete po pe nanhiarōi naerū?

¹⁶ Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'ġa rupi: “Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yama,” pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ġa ei: “Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: ‘Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ġa pe,’ ei ga. Pe imondorame ga ipojoykai ojive pe moandyandyita,” e po ġa o'mbero.

¹⁷ Ji nopomoandyandyangavi. Ji ojipe'ġa mondorame pe pyri ġa nde'i pe me: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve.” A'ea rūi ġa ei herure'yama pe hugwi imbuhure'yama ji ve.

¹⁸ A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ġa pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ġa no. Tito'ġa napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yama. Gareaporoġita ko jireaporoġita ja. Ojo'ja hete orep'y a ojogwehe.

¹⁹ Marāi pe pejiyvyteri pe penhi'ġame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: “Onhi-mombe'umbe'u Paulo'ga nahanahā ji ako katu pe moandyandyje'yama javo. Nahā ga ei nhande ve te'i katu ti ġa ji ve javo.” A'ea po pe ei ji ve naerū? Na rūi reki ji rekoi. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhēva'ea mombe'gwovo katu Cristo'gareheva'ero. Oreremiarōhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepyga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ġa Cristo'ga rehe javo. ²⁰ A'ereki ji nhi'aġataruhu nhande-jogwerecoaġwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi ndereaporoġita ji ve?”

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehē? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehē? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe:

“Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehē? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehē? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehē?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yama'java ji horame pe ndepiaga nehē? Nhi'aġataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimongyavo ikwehe. Pepyteripeve'ġa hembireko te'varuhu. Ga oko ġwembireko'ġarũive'ġa pavēi. Ga ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejea-poroġita rerojijyita? Po pe pohire'ymame jugwi po ti ji rekoveveuhui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yama nehē.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehē. Nhivahemame pe pyri ti ji henduvi ġandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehē – kiroki e'i nahā:

“Ojipejive'ga imbojarama ojipe'ga rehe,

tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ġa imombe'ui garekote'varuhua no,

tihendu ti ġanhi'ġa a'ero ikwahava ġa ekaturame.

Po doisve'ġa omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Po trêsvē'ġa omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Nahā ti nhande rekoi a'ero henduva ġandekote'varuhua mombe'ua nehē,” e'i ikwati-jaripyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ġa pe ġa momoranduva ikwehe – kiroki ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ġa pe jitehe. Akwatija ji ġa pe no – kiroki ġa kirē oko te'varuhu no. Kiro ji ei ġa pe nhaporemō: Amondo tuhē po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehē, a'e ji ġa pe. ³ A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mongovo omoirũharamo ga monhi'ġa jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero.”

A'ea pe ei. Nurā nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhē opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ġa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yama. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemō.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ġa po e'i: “Ga ndipopoakari.” A'ea po ġa ei novīa hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Nahā ore rekoi pe pyri imondove'ỹ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoi Tupana'ga popoakarimo nehē orojikoty'a Cristo'ga pavēi avuiramave'ga pavēi nehē.

⁵ Marā pendeaporoġita naerū? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerū? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavēi naerū? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rūi hamō. ⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ġa ko Cristo'ga moirũhara'ġa tuhē javo nehē no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ġa tokote'varuhuyeme ti ġa. A'ereki ji apota ġandekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ġa ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhē pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondo'a'javi pe me

hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ga ei ore ve nehẽ: “Paulo'ga ko Cristo'ga moirũhara'ga rũi. A'ereki ga ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara,” e po ti ga nehẽ. Na ga etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua. ⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe a'itituhẽva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iga rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehẽ koji'i ti Corintopeve'ga ndekokatui nehẽ javo. ⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondoi hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: “Paulo'ga ndipopoakari,” pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ga jipi ga mbojogwerekokatuavo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ Oropota tuhẽ ore pendekokatua. Nurã avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me pe moğitavo jihoa koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ẽi imondovouka ga pe, a'ero po ti Corintopeve'ga pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero nhivahemame ga pyri po ti ji nanhi'igahyi ga pe nehẽ imondove'ỹ hahyva'ea ga pe nehẽ. Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ga mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iga kwahavuka ga pe,” ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'igahy ti ga pe ga mbopoyjayjare'yma.” A'ea rũi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirũa pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoğita inoğatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporogita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahã. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehẽ. Gaha nhande arõ hete nhandepy'a noğatuavo nhande mbojogwerekokatuavo.

¹² Penho'anhuvã ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³ A'ove'ga – kiroki ga Tupana'ga remimo'ẽhara'ga – ga nhaporemo omondouka onhi'iga pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomomyry ti pe me.

Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ġwemiarõhetea.

Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhanderuvete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ga rũi ji mongo gamoirũharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari vyvakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirũharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iga mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwuri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ga omondo pota onhi'iga no Jesus'gareheve'ga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo ġandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ġa mbopiro'yavo gweaporogitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki aġwamove'ga gweaporogita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhanderuvete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ġa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ga nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ġa e'i pe me: “Pryryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ġa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ġa pepy'a herojijyipota pryryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ġa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ġa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ġa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ġa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ga tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ġa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ġanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo

¹¹ Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pryryva'ea jipi. Emo vyvakotyve'ga ndeaporogita rũi nhiremimombe'ua. ¹² Yvyakotyve'ga nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ga javijitehe judeus'ga javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga pe Jesus Cristo'gareheve'ga pe. “Tamoka'nhyamba ti ġa,” a'e ji ġa pe novĩa. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ga hohe jirupive'ga hohe. Ga hohe ji rekohetei oreramonhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pryry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarũive'ga pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ga pryry tanhimbo'e ti ġa javo. ¹⁷ Ji

ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ga pyri. Ji renonde ga Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ga pyri nhinhi'iga ga pe. Arábiapeve'ga gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerẽ ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Trẽs kwara mbo'arirẽ ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ga Jesus'ga moirũhara'ga. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojykaharete'ga irũ'ga.

²⁰ A'itituhẽva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹ Aerẽ ji hoi judeus'ga gwyrã hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ga gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiapeve'ga ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ga. ²³ Ji mombe'ua reki ga gwendu. Ojipe'ga po e'i ga pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ga ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novã. Emo aḡwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ga. ²⁴ Henduvame ga Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerẽ catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavẽi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ga pyri ji hoi nhin-himombe'gwovo. Huvihava'ga, ei Jesus'gareheve'ga ga pe. Ga pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'garũive'ga judeus'garũive'ga jipi,” a'e ji ga pe. “Pyryva'ea rehe ji ga mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aḡwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ga pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ga pe. Igwete ji imombe'upakatui ga pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ga ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ga mbo'ei javo. Nde'i tuhẽ reki ga a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'igame ojipe'ga oko orepyteri pe henduva orenhi'iga. “Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ga o'mbero. Uhu reki ga ore pyri tihepia ti ḡandeaporogita javo. “Maranuhũ ga ndekoi?” ei ga. “Marã ga piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi?” ei ga ojohupe. Nurã ga ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ga ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ga, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rũi ko ga judeu'ga rũi,” ei ga ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'iga po'rui nehẽ,” ei ga ore ve novã. Ga nomombe'ui a'itituhẽva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'i ḡanhi'iga rupi ga erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ḡanhi'iga rupi, a'ero po ti ojipe'ga heroviari ga'mbea nehẽ,” oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ḡanhi'iga rupi tapekwaha katu ti a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ga – huvihava'ga, e po ga ga pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rũi Tupana'ga ei. Nhandereaporogita pe ga ei. Igwete huvihava'ga nde'i ji ve: “Embo'e ti ga ojipea rehe.” A'ea ga nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ga nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ga e'i: “Tupana'ga moirũhara'ga memei ko ga Paulo'ga Pedro'ga no. Ga pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ga pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ga. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ga ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'garũive'ga ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ga. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ga javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaha ti tombo'e judeus'garũive'ga javo,” ei ga ji mombe'gwovo.

⁹ Aerẽ Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ḡahã po huvihava'ga – aerẽ ga ei ji ve: “Tupana'ga pyri tuhẽ nde ve nde mongovo omoirũharamo,” ei ga. “Ore javijitehe nde

a, Barnabé'ga no,” ei ġa. “Xanhomoirũ ti a'ero,” ei ġa ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġarũive'ġa pyri nehẽ,” ei ġa. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ġa pyri nehẽ,” ei ġa ore ve. “Kwa. Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ġa pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ġa ei ore ve: “Tapemoka'nhyimi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi avo oregwyri pe,” ei ġa. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ġa ore ve. Ji namoka'nhyimi tuhẽ jijirokwa ġa ndehe imondomondovo mbatera ġa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ġandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ġa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ġarũive'ġa pyri jipi ojihe'a ġa ndehe – kiroki ġa Jesus'gareheve'ġa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ġa. A'ereki judeusramo ġa ojikwaku. Judeus'ġa e'i jipi: “Judeus'ġarũive'ġa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ġa pyri a'ero,” e'i judeus'ġa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ġa pyri hamo,” ei Pedro'ga ovytyeri pe novã. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Igwete Pedro'ga ġa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ġarũive'ġa pyri ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ġa no nhaneirũ'ġa. Judeusramo ġa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ġa ndehe. Ga jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ġa mbo-pogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ġa pyri no.

¹⁴ Nahã Pedro'ġa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ġa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ġarũive'ġa javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ġarũive'ġa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ġa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ġa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ġa rũi – kiroki ġa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ġarũive'ġa. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novã. Emo a'ea rupi rũi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturo ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukurame Moisésva'ea nhi'igagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ġa pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'igagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ġa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarũive'ġa javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'igagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rũi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ġa pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'igagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'igã renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'igagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji

repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavêi ji piro'yro ahenhi'îga hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji reko'i kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arõ hete. Ga onhikwava'ê omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahi Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo gwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ga javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ganihi'îga pejipohia a'itituhêva'ea hugwi. Maraname ga pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marã naerũ? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerũ? Ahã tuhê reki. A'ea rehe rûi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³ Maranuhûrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhêva'ea hugwi naerũ? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerũ? ⁴ Pejikoga gwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ga imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerũ. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rûi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'îga ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei: “Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ga ojiko Tupana'ga rehe – gahã ko Abraãova'ea ra'yra'jave'ga.

⁸ Tupana'ga okwaha nhoğwenonde judeus'garũive'ga jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ga pe nehê:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe,’ ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ga pe nhaporemo nehê,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhê a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ga jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ga pe no.

¹⁰ Kiroki ga ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ga pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehê. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ga hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ga pe a'ero nehê,” e'i ikwatijara.

¹¹ Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'îgagwera renduva gwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ga pe gajikoga gwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ga pe.

Nanongara'ga po ti heaporoğita pyahu a'ero nehê,” e'i ikwatijara.

12 Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'iġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ĩpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

13 Ore ko judeusramo novña. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ĩpo'rupava. Ore ahe nhi'ĩpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14 Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomomyry judeus'ġarũive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imomyryvi ġa pe nehē.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'iġa Abraãova'ea pe

15 Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhi'ĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'iġa a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerē po na tuhē reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

16 Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamomyry ġa pe nde po'ruavo nehē,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ġa pe aherymymino'ga pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

17 Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyry ti ġa pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerē ga ea'javi ahe ve na tuhē ti javo. Aerē he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'iġi Moisésva'ea pe embo'e ti ġa nhinhi'iġa rehe javo. Onhi'iġame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'iġagwera ġwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iġa rupi tuhē Tupana'ga oko. 18 Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga ġwembi'ea rupi tuhē imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iġa rendukatua rehe jipi, a'ero po ġwembi'ea rupi rui ga imondoi. Ġwembi'ea rupi tuhē reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

19 A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iġa Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ġa javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iġa rehe tonhimombaragwaha ti ġa okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ē ti ġa Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ġa tohendu katu na'ē,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ġa pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ġa hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehē hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ĩ na'ē ojipyryrive'ga pe. Aerē Tupana'gapyrive'ga heruri ganhi'iġa yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iġa imbuhuruka ahe ve hako. 20 Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iġa. Ga nomonhimoanhani onhi'iġa ojipe'ga pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iġa ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerẽ ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'i'ga Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'i'ga Abraãova'ea pe naerũ?” Nomovahĩ tuhẽ reki. A'ereki Tupana'ga onhi'i Abraãova'ea pe ġa mombyryva rehe. A'ereki ġamombyryva ko ġamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturo ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ġa pe tamombyry ti ġa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ga pe ga ei – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ġwenduvuka na'ẽ a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ġa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ġa ga rehe ji ikwahavukarame ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ġa ndereko na'ẽ. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ġa pavẽi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomombyry ġa ġajikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavẽi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirũruamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ġa ndekoi kiro judeus'ga judeus'garũive'ga pavẽi,” ei ga. “Ipiro'yve'ga ojo'ja ipiro'ye'yve'ga pavẽi – kiroki ġa ndipiro'yi ojara'ga hugwi. Akwaimbae'ga ojo'ja kunhangwera'ga pavẽi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemõ penhoirũrũ pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoajava'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoaġwama'ga mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehẽ.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ga pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehẽ,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehẽ. A'ea rupi po ti ga ipojoykai nhimbatera ojive nehẽ,” e po ga ġa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehẽ. Pehepia katu na'ẽ ti gambatera ga pe nehẽ no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ga pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novĩa. Emo ga ovoja'irame ndopojoykai ve. Okoteheve'ga javijitehe reki ga reko novĩa ipojoykae'ymame ombatera. Ojipe'ga ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ġa hugwi. ³ Tayri'ga javijitehe ko ore reko Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoġwerĩrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga vvyakotyve'ga Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomombyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhẽ. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepya' pyri nhande mbo'eavo. Nurã nhande ehetei Tupana'ga pe Apĩ. ⁷ Ndapekoa'javi

pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ġwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rõi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹ Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhē Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhūrame pe perojijyjuhu pejeaporoġita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhūrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadu jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahã po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykytehehuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhyimi pe jihopyya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhē pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhēva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'igatuavo pe me jipi. “Xanhi'igatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehē,” e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekoo pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahēa pe gwa'yra mbo'arame. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'igã pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novĩa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'igã. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahūagwera jate gwereko ipiro'ye'ỹva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavēi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'ymi ahe reko Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rõi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavēi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhoġwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nerembirekohēa tuhē ga mbo'ari nde ve nehē,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ē ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'igã

rupi rũi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero ġwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novĩa. Emo Tupana'ga ġwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ġwaivĩva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'ĩga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'ĩga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'ĩga hako. Ga nhi'ĩgame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'ĩga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'ĩgame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'ĩga ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama vytyruhua rehe Sinai rehe Arábapeve'ġa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'ĩga. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ġa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ġa ndipiro'yi jugwi. Ga ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ỹva'ea no.

Aġwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'ĩga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavẽi. Na jitehe Jerusalémmeve'ġa ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ġa. ²⁶ Gwereco iru'ĩa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'ĩga inoġauka hako.

“Nandera'yri nde ġa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehẽ,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ġa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahẽrahemamo ġa mbo'ambo'a nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novĩa.

Emo po ti ndera'yra'ġa ndetauhuro nehẽ hẽara'yra'ġa hohe hẽa rembirekorame ga pavẽi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirũ, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nde ra'yramo nehẽ,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehẽ nerymymino'ġa pe nehẽ no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Gwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvõ a'ero. Gwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvõ Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvõ rũi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerẽ Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aġwamo – kiroki ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ġa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva pyvõ. ³⁰ Marã reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'ĩgagwera ġwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehẽa hẽara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojykai tuhẽ nembatera nehẽ ipiro'ye'ỹvehẽa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehẽ,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahã ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'ĩgagwera hako.

³¹ Nhiirũ, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rũi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurã nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y vyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhẽ ti ġa javo. Na tuhẽ ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ỹve'ġa ja ġa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ġa pe. A'ereki ġa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ġa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ġa ei pe me novĩa. Ji ki a'e te Pauloramõ ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehẽ. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ġa ojikytiuka pota – tonhi'ĩpo'ru pa po ti ġa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ĩpo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavẽi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehẽ,” oro'e ore. Na tuhẽ. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ei: “Pyrõ hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporõgita rerõjijjijyita? ⁸ Tupana'ga rõi gwerojijyi pendeaporõgita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pãõ hu'uma pype, aerẽ imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'ĩgarũiva'ea rehe, aerẽ po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'ĩgarũiva'ea nehẽ. ¹⁰ Na rõi reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi ji ei: Pejapyaka katu tuhẽ po ti pe ji javijitehe nehẽ. Emo pemomynhuhũve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehẽ. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehẽ.

¹¹ Oro ji, nhiirũ, ji nda'ei tuhẽ ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “‘Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,’ ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ga oko te'varuhu tuhẽ reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhũrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ẽ tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahã ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemõ e'i no: “Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvaramõ ko pe onharõva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramõ po ti pe nhombote'varuhupavi nehẽ.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhẽ ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahã po ti pe ndapekoi tuhẽ pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo.

¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahĩ Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahĩ nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahĩ tuhẽ a. Tupana'ga ra'uva omovahĩ pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo'i a'ero.

¹⁹ Gapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ga nanuhġi jipi. ²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehġe javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwyrigwyrġy ġa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehġe.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarama ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhġe nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahġa nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarama. ²³ Nhanenhyrō nhande jara'ġa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahġi nanongara'ġa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ġa hohe nehġe javo. Xanhimyrōyme ti ġa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirū, nahġa po pe ndekoi penhirū'ga pavġei hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehġe no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahġa po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehġe. ³ Kiroki ġa onhimbohete tehe – ġa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoġita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ġy. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ġa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'iġa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehġe. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhġe po ti nhande ve a'ero nehġe. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehġe. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehġe. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehġe. ⁹ Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwarama nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehġe. ¹⁰ Nhanderekorame ġa pavġei xako katu ti ġa pe nhaporemo a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ġa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhġva'ea ji a'apo.

¹² Topomoĝita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ĝa ki a'e te e'i: “Po ahe ĝwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo,” ei judeus'ĝa. Nurã akoja'ĝa – kiroki ĝa oho pe pyri – ĝa pe kytiuka pota tohendu katu ti ĝa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ĝa opota. A'ereki ĝa e'i ojohupe: “Nhande ĝa kytiukarame po ti judeus'ĝa nhimohemi nhande rehe nehẽ,” ei ĝa. “Ndokote'varuhui po ti ĝa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ,” ei ĝa. A'ea rehe jate ĝa e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³ “Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ĝa pe me. Ga vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ga opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ĝa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ĝa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojoykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ĝwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi yvyakotyve'ĝa ndeaporoĝita rehe. Na jitehe – kiroki ĝa oko yvyakotyve'ĝa ndeaporoĝita rehe – ĝa ndakoa'javi jireaporoĝita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoĝitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ĝa ĝwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ĝapy'a. Toporogwety ti ga ĝa no. Ojiheve'ĝa nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ĝa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojoykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ẽagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ĝa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomomyry pe me nhandepojoykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ēharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojkaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga no.

Ymyahū yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyri imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahū yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamomyry ti ji ġa pe nehē,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavēi. Nahā ga nhande mo'emo'ēi ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhē jirovai pyteri pe ji arōheteavo nehē,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahū ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyri nehē Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehē,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahā ymyahū ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturō ġwaramo ġa pe javo. Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavēi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurā Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imomboa.

Nahā Tupana'ga pyrykatukaturō.

⁸ Nahā ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

⁹ Gwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve. A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahā ti nehē ji Cristo'ga mondoro ġwaramo ġa pyri nehē,” ei ga.

¹⁰ “Aerē mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'iġa rupi yvagipeve'ga vvyakotyve'ga ndeheve nehē. Nahā ti ga ġapojkaharete'ga nehē, ei ga.

Cristo'ga nhi'iġa rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea vvyakotyva'ea reheve nehē. Nahā ti ga a'ea pojkaharete'ga nehē no.

Nahā ti Cristo'ga rekoi tuhē huvihavuhetero mbatera nhaporemō ipojkaharetero ġa nhaporemō ġapojkaharetero nehē no,” ei Tupana'ga.

¹¹ Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerē ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehē no.

A'ereki ymyahū Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoġita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 “Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoġitaro.

Aerē te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymya'ĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga momba'ua a'itituhēva'ea.

Ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ġa pe me. Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojykauka jijive nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehē.” A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurā nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehē toko ti ġa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeve'ea repyga

15-16 Nurā jihi no, nhinhi'igame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ġa Jesus'ga rehe ġa pokoga. Emombyry ti ġa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ġa pe momba'u ji ve. “Éfesopeve'ġa ojiko hete Jesus'ga rehe nhande-pojykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ġa ji ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemo,” ei ġa pe momba'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ġa pe nahanahā ji rekoi javo. Ndera'uva ti tombo'e ġa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ġa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ġa pe ġa mboheaporoġitakatuavo nahanahā Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

18 Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoġitakatuheterame Éfesopeve'ġa ikwahavi oyvyteri pe nehē. Nurā ti ġa ei nehē: “Pyry hete ti nhande ve nehē. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: ‘Tuhi ti ġa upa avuirama ji pyri nehē,’ ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahā ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukatua ojive, a'e ji. Nurā ti ġa ei nehē: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemo nehē Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ġa ndeheve nehē no ġwemimo'ēhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavēi avuirama nehē,” e'i ti ġa ikwahava nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahā ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

19 Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi ndepopoakaheteheeta nehē. A'ea nde hepiukari ji ve ġa pe nhaporemo no – kiroki ġa ojiko nde rehe. Nurā ore ei: Ndepopoakaheteavo ġwaramo ti nde ore pokogi nehē no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ga hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rũi ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

²¹ Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rũi. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ga hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ga hohe pa ipopoakaheteve'gandehewe'ga hohe pa no ganduviha'ga hohe pa no ganduviha'vi'ga hohe pa no. Ga nhaporemõ omondõndouka ojipe'ga gwemimbotarimova'ea rehe aḡwamo. Aerẽ ti ga ga mondõndouka nehẽ no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ga hohe pa nhaporemõ no.

²² Tupana'ga ga mongopavukari yvagipeve'ga nhaporemõ vvyakotyve'ga nhaporemõ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko gapojoykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemõ vvyakotyva'ea nhaporemõ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko a'ea pojoykaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojoykaharetero gapojoykaharetero Tupana'ga ga mongoi gapojoykaharetero – kiroki ga ojiko ga rehe onhimono'ono'oḡa jipi tihendu Tupana'ga nhi'iga javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ga'akaḡamo tomongo ti ga ga gwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ga poko ga monhimomiranambava ga mbopopoaka imombyrypava ga pe okovo ga pyri. Nahã ga ga pojoykapavi ohygahipava ga ndehe jipi. Yvagipeva'ea vvyakotyva'ea ga ipojoykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ga vvyakotyve'ga ga ga pojoykapavi ohygahipava ga ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporõgita

¹ Pehe, ymyaĩ pendeaporõgita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ga ja. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ga ambotehea imombigukare'yma gwaramo gweaporõgitatiruahũ. Ji ndajikoty'ari ga pavẽi a'ero. A'ereki ga oko nhiremimbotarimova'ea rehe rũi okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ga nhaporemõ yvya koty. Ymyaĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ga pavẽi pejikovo ganduvihavuhu'ga nhi'iga rupi Satanás'ga nhi'iga rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyriveve'ga nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'iga rupi aḡwamo. Jara'ga reki oko ga rupi aḡwamo Tupana'ga nhi'iga rendukatue'yma.

³ Ymyaĩ nhande nhaporemõ xako ga ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymyaĩ tiruahũ nhandereaporõgita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ga ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande porogwetyhetei. ⁵ Emo nhandereaporõgita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoĩ omanove'ga ja. Nhandereaporõgita tiruahũrame ga nhandereaporõgita mbopyahui reki nhande arõheteavo gwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporõgita mbopyahui. Opyryhetero gwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavẽi nhande jikoty'aro gwaramo ga nhandereaporõgita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporõgita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporõgita mbopyahui toko ti ga huvihavamo Jesus'ga pavẽi yvagi pe javo. Aḡwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavẽi nhande jikoty'aro

ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehẽ Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rũi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyyga ġwaramo rũi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavẽi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahũ nhandereaporogita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehẽ," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporogita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymyaĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ỹve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymyaĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'ġarũiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rũi israelitas'ġa nde'yja'ġarũiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rũi Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: "Aerẽ ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehẽ." A'ea rũi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹³ Na tuhẽ. Ymyaĩ irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarũiva'ero. A'ereki ymyaĩ pe ndapejikoty'ari ga pavẽi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi. Tupana'ga pavẽi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavẽi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe norearõhetei no. Nhanenhoarõe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerẽ Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aġwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarõe'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo ġwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisésva'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ġa pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhimboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'ġarũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõe'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aġwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporogita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporogita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'ġarũiva'ero. Nhandereaporogita mbopyahurame ga nhandereaporogita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noġatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ġwaramo Cristo'ga nhandereaporogita rerojiji nhandereaporogita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahã ti ji imombigi ġandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. “Tanoğatu ti judeus'ğarũive'ğa py'a – kiroki ға oko irupeve'ğa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ġwaramo,” ei ga. “Tanoğatu ti judeus'ğa py'a no – kiroki ға oko ira'agweve'ğa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ġwaramo,” ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'ğarũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemoga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ġwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhê nhande pojyka nhande nhaporemoga. Gara'uva nhande pokoga ġwaramo nhande nhi'iği Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'ğarũiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: “Jigwyriveva'ea rũi pe ndekoi.” A'ea rũi ga ei pe me aġwamo. A'ereki aġwamo pe peko oreirũramo pejikovo Tupana'ga remimo'eharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhetero penduvihavuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'vjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirũhara'ğa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa pavêi. Aerê pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ға ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhê ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ға pavêi. ²¹ Ga pavêi nhande-jikoty'aro ġwaramo nhande nhaporemoga xajogwerekoga katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahã ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gambohetehava ja nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. ²² Na jitehe ga pavêi pe jikoty'aro ġwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwerekoga katu katu pe mombyrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa judeus'ğarũiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'ğarũiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyga javo. Nurã ojipe'ğa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'ğarũive'ğa pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'ğarũive'ğa pe. Tokwaha ti ға jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve. ³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ġwembiepiukaripyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i. ⁴ Imonhi'iğame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehê. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve ġwembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve ġwembiepiukaripyre'yma. Aġwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ğa pe – kiroki ға oporavyky katu ga pe ganhi'iğa mombe'uhara'ğa Cristo'ga moirũhara'ğa pavêi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ға pyri tohepiuka ti jira'uva ға pe nhirembiepiukaripyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'ğarũive'ğa ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehê judeus'ğa pavêi nehê,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemoga oko gareheve'ğa Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahã ga imomboryvi ға pe judeus'ğarũive'ğa pe judeus'ğa pe no Cristo Jesus'ga manoro ġwaramoga ndepyga. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ға jikogi ga rehe. A'ero ga imombori ġandekote'varuhua ға hugwi ға pojyavo.” Nahã Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'iğa mombe'uhara'ğa pe Cristo'ga moirũhara'ğa pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'ğarũive'ğa pe. Nahã ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari

opopoakara pyvõ toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero ġwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ġa gwyre'i'i pa garemimo'ēhara'ġa gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'ġarūive'ġa pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehẽ! ⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari ġwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Aġwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ġa pe nhaporemō nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukari pyre'yma,” ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ġa pe a'ero. Tohepiuka ti ġa aġwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ġa pe ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa pe no – kiroki ipopoakaheteve'ġa omondondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa pavẽi. ¹¹ A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporoġita ppy hako. A'ero ga ei: “Omanomo ġwaramo ti Cristo Jesus'ga ġapoykaharetero ojiheve'ġa mbojikogukari ojihe ġa nderua ji pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoġitaro.

¹² Nurã nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'īgi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũ pejikyhyjie'yma hahyrame ji ve ji pe ndepyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ġarūiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ġa e'i: “Paulo'ga Éfesopeve'ġa arõhetei,” ei ġa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'īga ga pe pe ndepyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ġa nhaporemō ei apina'ga. Nahã ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ġa ndeaporoġita ġa mbokatuavo toko katu ti ġa javo. Nahã ti nde ġa pokoheteuka nehẽ. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturo. ¹⁷ Gandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojykai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'ymi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehẽ Cristo'ga rehe no ojogwehe nehẽ no. Oko katu ti ġa nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no onhoarõheteavo nehẽ no. Noarõhetepigi ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. ¹⁸ Onhoarõheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pavẽi nhaporemō nehẽ Cristo'ga nhande arõ hete javo. “Nane'ymi ga nhande arõ hete,” e'i ti ġa ojohupe nehẽ. “Nhande nhaporemō ga nhande arõ katu katu!” Nahã ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarõheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ —Ga ti e'i jitehe a'ero nehẽ: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahã Cristo'ga nhande arõ hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoġitapava hehe Cristo'ga ahe arõheteranuhũro ġwaramo,” e'i ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarõhetea kwahaheterame tuhẽ ti nde javijitehe ġa ndekoi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ Po nhande nhi'īgi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei nhande ve nehẽ. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei opyryhetero

nhande ve nehẽ. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojyka nhandereaporogita mbopopoaka. ²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ga. Tanemboukwaha ti ga nde kwa-havuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykarõ gwaramo ti ga tanemboukwaha avuirama nehẽ. Na tuhẽ! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereko katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo gwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ga Cristo'gareheva'ero okokat-uavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ² Tapenhimbohetei'i ti. Penhimoğatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo. ³ Tupana'ga ra'uva pe pojykai pendeaporogita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoğatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporogita ndojirojijyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroğo yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo gwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukaramẽ nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporogitatiruahũa mombiga nhandereaporogita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemõ xa'e nhandehimobati-zauka.

⁶ Nhande nhaporemõ xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemõ xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ga hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemõ.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ga pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga rekoï nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga gwembipyhyhara'ga nderohoi ojupi ojirovia.

A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga ogy yvya koty ogwovo omanove'ga gwyrõ pe. ¹⁰ Kiroki ga ogy Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemõ okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji yvyakotyve'ea pyri nanani yvyakotyve'ga pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ga pyri nanani no,” ei Cristo'ga ojyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹ A'ero ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ga pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhimoirũharamõ pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamõ nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ga pe ga mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ga pokoga – kiroki ga ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ga nhinhi'iga rehe no,” ei Cristo'ga.

¹² A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomon-gokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwereco katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

¹³ A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhanderea-poroğitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepyryvamo nehẽ.

¹⁴ Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gwerojijyjijyi'iuhu ojeaporoğita jipi ojipe'ga ega'era me ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporoğitate'varuhuavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ga ja ti nhande nianhimbo'eukari ga pe nhaporemo nehẽ. Ndirojijyjukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehẽ.

¹⁵ Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhẽva'ea mombe'gwovo nhanenhoarõheteavo nehẽ. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavẽi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehẽ. A'ereki ga pe nhande xa'e nhandeakağa. ¹⁶ A'ereki ga tuhẽ ko nhandepojykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohiğatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo gwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ga rehe nhanenhoarõheteavo nhanenhomombyrymbyryva nehẽ.

Ipyahu nhandereaporoğita

¹⁷ Nurã nhandepojykaharete'ga pavẽi jijikoty'aro gwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yja'ga ja rui judeus'garũive'ga ja rui – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ga heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanás'ga ndokwahavukari ga pe gandeaporoğita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ga'java'ero ko ga ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ga ndokwahapotari ga. ¹⁹ Nurã ovyteri pe ga ndapyryvi. A'ereki ga ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ga nhikwava'eği okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ga gwembireko'garũive'ga no ga nderekote'varuhuavo. Nahanahã ga ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rui pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ga ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoğitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoğitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhimandyandyita nhanerembipotat'varuhuro gwaramo,” pe'e pe ikwahava.

²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoğita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava. ²⁴ “Xanhimboheaporoğitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iga. Nhandereaporoğita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'igatu pejikotyve'ga pe a'itituhëva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavëi nhandejikoty'aro gwaramo. ²⁶ Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehë. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimon-gote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ga ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ga jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ga herekoi timondo ti mo imbatere'yve'ga pe javo.

²⁹ Tapenhi'ite'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'igatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: "Amondo ti ji jira'uvapyryva ga pyri nehë – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero gandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ga pyri Cristo'ga mbuhua nehë. A'ero ti jijipyri ji ga nderurukari Cristo'ga pe ga mbopiro'yavo gandekote'varuhua hugwi nhaporemonehë," ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ga'arõe'ymuhña hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'igahyahiva hugwi no penhi'ite'varuhua hugwi no. Tapetiruahũ ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereko katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro gwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ga ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ga pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurã ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarõhetero. ² Penhoarõ hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete omanomo nhande repyga ojijukauka ga pe. Nahã ga rekoi jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhikwava'egame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'garũive'ga. Ojipe'ga no taperekote'varuhui'i'i ti ga Tupana'ga remimo'eharamo pejikovo gwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemonehë ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ga apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'eharamo pejikovo gwaramo. A'ero po ti ojipe'ga nde'i'i'i tuhë pe me nehë.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'itehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemonehë ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro gwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde!" A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki gahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ga gwereko gwembireko'garũive'ga. Kiroki ndapyryvive'ga ojipe'ga ndereko te'varuhu – gahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ga opotaruhu ojipe'ga apoa – gahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ga mbatera arõ Tupana'ga arõa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rũi ko Tupana'ga. Ndohei ti ga yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehë. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe ga eteherame. A'ereki ga e'i okote'varuhua pe: "A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui," ei ga onhi'iteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe pejikoe'yma ganhi'iga rupi. A'ereki Tupana'ga noarõi nanongara ite'varuhua. Kiroki ga oko te'varuhu Tupana'ga renduve'yve'ga – ga ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehë. ⁷ Nurã ganhi'iga rupi rũi ti peko ga moirũe'yma.

⁸ A'ereki nypytnahiva'javi pe me kiro.

Ymya'ĩ pe peko ypytnahivareheve'ga ja – kiroki ga ndokwahavi hepiage'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Agwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro gwaramo pe pavëi kojahua ja pe me. A'ereki

pe Tupana'ga kwaha. Nurã ti peko katu kojahuarupive'ğa ja ikwahapyra'ğa ja Tupana'ga ra'yra'ğa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ğa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwereko katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ğa moandyandyje'yama. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ğa ndekoi tianderepiagyme ti ға javo. A'ero ға ndekote'varuhui. Ga ja rũi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ğa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ға. Nomombe'ui ға a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ға pe a'ero: “Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe.” A'ea ti pe'ji ға pe ғandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhũ ға onhimima tianderepiagyme ti ға nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ғandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ға pe. Timombe'u ti ға pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ға pe.

Nhande ғandekote'varuhua mboukwahavame nahã ға pe ti ға ndekote'varuhupigi a'ero nehẽ. A'ereki nhande rendukaturame ti ға e'i nehẽ: “Na tuhẽ! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ға. A'ero ti ға jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijijiyita ojeaporoğita okovo kojahuarupive'ğa ja nehẽ. ¹⁴ Nurã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

“Pema'ẽ ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ға ja

– kiroki ға oki upa ikwahave'yama.

Pendeaporoğita tiruahũ.

Nurã Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ğa ja ga kwahave'yama ғwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoğita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehẽ,” ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurã peko katu tuhẽ ti. Ikwahave'ỹve'ğa ja rũi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ға jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ға pe ға ndetakwera'ja nehẽ. A'ereki ға oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurã pekwha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ỹve'ğa ja rũi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwryvi ti ahemboheagwryva'ea gwove'ỹ vinho gwove'ỹ. A'ereki ahe i'uranuhũrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomoğita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ғandekokatua ғанemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'ymby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'iğa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'iğa rehe pejopokoga pejogwerekokatuuvo Tupana'ga rendukatukatuavo ғwaramo.

Hembirekove'ğa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ğa nhi'iğa rehe pejikoty'aro ғwaramo Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²³ A'ereki akwaimbae'ğa oko ғwembireko'ğa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ğa pojykaharetero – kiroki ға ojatyka tihendu ti

Tupana'ga nhi'i'ga javo. Na jitehe akwaimbae'ga ndekoi gwembireko'ga pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ga mbopiro'yharamo imomboo gāndekote'varuhua ga hugwi. Ga ko ga'aka'gamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ga pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ga oko Cristo'ga nhi'i'ga rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ga toko pa gwembireko'ga nhi'i'ga rehe.

²⁵ Cristo'ga oarõ hete ojiheve'ga omanomo ga ndepyyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearõ hete penhimbireko'ga nderekokatuavo. ²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ga ndepyyga tamo'emo'ẽ ti ji ga jijive ga mombyryva javo. Ombopyahu ga gāndeaporogita ga hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa gāndeaporogitatiruahũa ipe'avo ga hugwi ga hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ga omano ga ndepyyga tuhu ti ga ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i ti ga otiruahũe'yma tuhẽ a'ero nehẽ,” ei ga. “Nurã ti ga pyryvamo okokatuavo nehẽ,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarõheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ga toarõ hete gwembireko'ga ga a'nguheteavo ga pokoga. Kiroki ga oarõ hete gwembireko'ga – gahã onhiarõ hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemõ niarõhetee'yāngavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahã Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arõ hete ojiheve'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheve'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhẽ, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:
“Nurã akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no gwembirekokaturo. Ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahẽa pavẽi,” e'i
Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapyakaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteve'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekõ gareheve'ga pavẽi – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ga pe ga ndetakwera'ja tuhẽ: Penhiarõ hete pe. Na jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ga a'nguheteavo ga pokoga. Kunha'ga pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporogita imohina penhimbireko'ga nhi'i'ga rehe.

6

Tayri'ga; ganduva'ga; gay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'i'ga penhy'ga nhi'i'ga no Cristo'ga rendukatuavo gwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ga pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporogita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no, a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pema'noa renonde nehẽ no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonthimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe. Pearõ hete ti ga mbo'ekatuavo ga monhimomboaka. Pembo'e ti ga Cristo'ga nhi'i'ga rehe nhandepojykaharete'ga nhi'i'ga rehe toko katu ti ga javo.

Gapojykahara'ga; gapyrive'ga

⁵ Ojipe'gapyriva'ero ipiro'ye'yva'ero pehendu katu ti gānhi'ga peporavykykatuavo ga pe. Pehendu katu ti ga nhi'ipo'ruavo. Pekihyji hete ti ga hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe javo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ga rendukatuavo gwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ğa ja rũi. Opojoykahara'ğa gwepiagame ğa oporavyky katu tianembohete ti ğa javo. Ga gwepiage'ymame ğa ndoporavykyi. Peko ti ğa ja rũi. Pejipojoykahara'ğa pejepiagame ti peko ğanhi'iğa rupi. Ga pejepiage'ymame ti peko ğanhi'iğa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojoykahara'ğa pe pejoryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota javo. ⁷ Peporavyky pota ti pejipojoykahara'ğa pe. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandepojoykahara'ğa pe jate rũi nhande poravykyi. Nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ğa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha javo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehẽ. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ğa pe nhaporemõ ikwepyga ğa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ÿve'ğa pe – kiroki okokatuve'ğa ojipe'ğa remimboporavykyve'ğa. Kiroki okokatuve'ğa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ğa – ğa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojoykaharamo peko katu ti no pejirokwa pejiyryve'ğa nderekokatuavo penhimohehuka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota javo. Tape'ea'javi ti pejiyryve'ğa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhũ, a'ero ti ji tiruahũhetero pe me nehẽ.” A'ea rũi ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ğa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojoykaharete'ga pepyryve'ğa pojoykaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ğa pe. A'ereki ojo'ja ğa ndekoi Tupana'ga pe ęapojoykahara'ğa ęapyryve'ğa pavẽi. Kiroki ğa oko te'varuhu – ğa pe nhaporemõ po ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehẽ.

Jesus'gareheve'ğa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirũ, kiro ji ikwatijapavukari ęwerĩ imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iğa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvõ penhimongovouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ęwaramo ga pavẽi.

¹¹ Soldados'ğa nduvihava'ga omongiuka itaheteve'ea nhaporemõ metal apopyra soldados'ğa pe tonhia'ngu ti ğa javo. “A'ero ojipe'ğa ndurame ğa movahiamo ti ğa popoakaro ğa pe nehẽ,” ei ga. “Ndokutugi ti ğa ğa nehẽ ğa itaheteve'ea mongiro ęwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ğa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvõ nhaporemõ a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehẽ.

¹² A'ereki yvyakotyve'ğa rũi nhande timovahĩ. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahĩ anhağa Diabo'gapyryva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteve'ea ipopoakaheteve'eaheve'ea no Cristo'gareheve'ęarũive'ğa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ęarũive'ğa nduvihavava'ea ğa pojoykaro ęwaramo ğa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ğa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ęanduvihavava'ea noarõi Tupana'ga kwahavukare'yma ğa pe. Nhande timovahĩ Diabo'gapyryva'ea nhaporemõ anhağa nhaporemõ a'ero. Yvatea gwyrĩ pe a'ea ruvi okote'varuhuavo.

¹³ Nurã penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvõ nhaporemõ. Nurã ti pe popoakahetero anhağa pe nhaporemõ Diabo'gapyryva'ea pe nhaporemõ nehẽ. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehẽ a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehẽ. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehẽ a'ea movahĩhetepavame nehẽ.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ğa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahĩ katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ğa ja onhimboavujikwera'ğa ja pe imombe'urame a'itituhẽva'ea jate.

Soldados'ga omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ga ja itaheteva'ea mongihara'ga ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ga gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ga ja sapatos rerekohara'ga ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noġatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ga pe no Tupana'ga onoġatu pota pepy'a javo ġa pe.

¹⁶ Soldados'ga omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ġa ndehe ġa movahĩrame tombote'varuhu ti okirame ġa pype javo. Ojipe'ga soldados'ga ġa movahĩrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ġa imomborame hehe. Peko pe soldados'ga ja o'ara piahava pyhyhara'ga ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'iga ġayvyteri pe ġa mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

¹⁷ Akanitara soldados'ga opyhy inoġa onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ga ja akanitara nohara'ga ja pejeaporoġita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemō ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehẽ javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ga opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ga ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ga ja penhia'nguavo pejipojykaukaramē Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'iga rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ga mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe nehẽ imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehẽ. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavẽi nehẽ no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'iga. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

¹⁸ Nane'ymi ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'igame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'igame ga pe. Penhi'ĩ ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ẽhara'ga nhaporemō epoko ti ġa javo.

¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'iga tomombe'u ti ga nhinhi'iga javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ga pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ġa pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua. Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ġa pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ġa pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojihoi imombe'gwovo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ġa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahã ti ji tambo'e katu ġa ikwahaheteuka ġa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Ēfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehẽ no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arõ hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehẽ.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ğa py'a – kiroki ға ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ti tonogatu ғapy'a. Pyry nhaneirũ'ğa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarõ hete ға Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji.

²⁴ Tupana'ga ti tomombyry ға pe nhaporemo – kiroki ға oarõ hete Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ga arõhetepige'yma tuhẽ, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramō. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'īga javoji. Pe me nhaporemō ji ikwatijarukari pendepiakatuhara'ğa pe no, ġapokohara'ğa pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhanderuvete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyyry hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ğa ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e ji nhinhi'īga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe. ⁴ Nhinhi'īga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'īga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirũ hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypprame Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirũi pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypprame ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemimomyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehē. ⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame ji ve omomyry pe me nhaporemō no. Nahã ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahã nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ğa pe. ⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurã jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yama.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyyga a'ero. “Apĩ, Filipospeve'ğa oarõ ojipe'ğa. Igwaigwavete ti ġa toarõ hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhēva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehē no. Ndokote'varuhui'i'i po ti ġa nehē Cristo'ga rura'javame nehē. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyyry hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyyga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirũ, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvy me ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novĩa. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ğa onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ğa – kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga rongã – ġa nhaporemō ji kwaha kiro. Avove'ğa nhaporemō reki ji kwaha. A'ero ġa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiukari cadeia pype,” ei ġa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirũ'ğa koji'i hete ojiko nhandepojoykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurã ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'īga okyhyjie'yama ojipe'ğa hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ğa omombe'u Cristo'ga gweaporoġitapyryvamo timoirũ ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arõ hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya. “Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ğa ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoġitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrõ ji rehe. Nurã ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'īga ti ġa tohendu javoji. “Paulo'ga ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehē – perope cadeia pype,” ei ġa novĩa.

¹⁸ Emo pyry tuhē ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryry reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ga ndeaporoġitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporoġitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhē Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryoryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraḡwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraḡwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ḡa pe. Aḡwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'iḡa rehe nehē no. Nhimano'e'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ḡa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marā'va'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimano'e'yma? ²³ Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novīa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimano'e'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimano'e'ymaḡwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ḡa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ḡa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ḡandeaporoḡita,” e po ti ḡa nehē. “Ojopokopoko pa ḡa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ḡa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ḡa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ḡa pe mombe'urame jiorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ḡa hugwi – kiroki ḡa pe movahī – ḡa imbohahyukapotarame pe me nehē. Tapepojihuvi ti ḡa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ḡa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ḡa. “Ga po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ḡa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omomyry pe me tohepy ti ḡa Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga,” ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ḡa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ḡa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

¹ Pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarōro ḡwaramo pepy'a u katu no. Pejogwereco katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoḡita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako javo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimbohetetehehui ti pejikovo. Nahā po pe'ji ojipe'ḡa mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ḡa ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ḡa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ḡa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoḡita javijitehe po ti pendeaporoḡita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga javijiteheva'ero oko po rimba'e.

Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji reko'i nde javijitehe huvihavuhetero nehē,” ga nde'i.

⁷ Gwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhetea hugwi.

Okoteheve'ḡa'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari vvyakotyve'ḡa ja raikwehe.

Akwaimbae'ga javijitehe ga rekoï a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'ÿ ġwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'iga rehe jate ga rekoï avuirama.

A'ero ga manoi ganhi'iga rupi okovo.

Yva rehe vĩa reki ga omano raikwehe.

⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo

Tupana'ga ga mongoi huvihavuhetero jara'ga hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojykaharetero

tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga javo.

Yvagipeve'ga po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyakotyve'ga po ti ga mbohetei nehẽ.

Yvyagwryipeve'ga po ti ga mbohetei nehẽ no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehẽ:

“Jesus Cristo'ga ko nhandepojykaharete'ga,” e po ti ġa nehẽ.

O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehẽ Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ga pe

¹² Nhiirũ, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahã pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'ymame pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'igayvaruhui ti penhiroyrõe'yma pejogwerekovo. Nahã po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehẽ. Tapekote'varuhui'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ypytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporoġitate'varuhuve'ga pyteri pe okote'varuhuve'ga pyteri pe. ¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua – a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehẽ Jesus Cristo'ga rura'javame nehẽ. A'ea rupi po ti ji ei nehẽ: “Amoġita hete ji Filipospeve'ga mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhẽ ġa a,” a'e po ti ji nehẽ.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohẽ nhande rehe javo ahe ikwava'eġi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavẽi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehẽ? Naname po ti ji mbohoryvi nehẽ jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavẽi nehẽ. Opombohoryvuka pa po ti ji nehẽ no ji manorame nehẽ. A'ereki nhande xanhikwava'ẽ Tupana'ga pe. ¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteo'ea

¹⁹ Cristo'ga ipotaramo kotihĩ ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehẽ. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehẽ no. ²⁰ A'ereki gaha jate ko jireaporoġita'jave'ga. Nhaġata hete ga pe ndehe. ²¹ Jara'ga ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa aġataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'aġatari okovo. ²² Pekwaha pe Timóteo'ga reaporoġita. Ga omboukwaha gweaporoġitakatua ji moirũirũrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'yra'ga gwuva'ga moirũi jipi. Nahã ko Timóteo'ga ji moirũi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavẽi ikwehe. ²³ Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ẽ ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehẽ. ²⁴ Jihi ti taho pe pyri nehẽ no. Tupana'ga ipotaramo kotihĩ po ti ji hoi pe pyri a'ero nehẽ.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ea

²⁵ A'ea'ja ji ei jiyvyteri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ga pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirũ'ga ji moirũ hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga

ji pavēi ojipe'ga pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. ²⁶ Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendu gatetirūa mombe'ua. “Kiro po jigwyriveve'ga aġataruhuramo ji rehe,” ei ga. ²⁷ Itetirūa hete tuhē Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuhuheteyme ti Paulo'ga javo. ²⁸ Nurā ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakoveveuhua'jahetei a'ero nehē no. ²⁹ Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejipyteri pe nehē. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no – kiroki ġa Epafrodito'ga ja. ³⁰ A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombry

¹ Nhiirū, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatijarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwerai reki ikwatijaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhēva'ea rupi.

² Penhimboko'i ti heporoġitate'varuhuve'ga hugwi – kiroki ġa okyti pota ahe. “Nahā pe Tupana'ga monhimohemukari pejihe,” e'i tehe ġa pe me okote'varuhuheteve'ga.

³ Nhande ki a'e te timonhimohemuka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderoryrory nhande nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. Ndiajkwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴ Ajiko po ji jijikwakuva rehe hamo novīa. Po ojipe'ga etehei: “Ajikwaku hete ji. Nurā ji Tupana'ga monhimohemukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novīa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novīa. ⁵ Ji'arirē mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ġa ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji reko'i no. Ji ko hebreuramo tuhē. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemō ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novīa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novīa. Nurā ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ga pe ikwehe. Ojipe'ga e'i ji ve novīa: “Oko katu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ġa ji ve novīa. A'ero ji ei: “Nahā ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novīa.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemō novīa. Aġwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporoġita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavēi. Ji nda'ea'javi pyry jijikwakuwagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavēi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteve'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavēi javo. ⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavēi, a'e ji. Aġwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijikoga ġwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombryryvi. ¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavēi takwaha tuhē ti ga jitekovo ga pavēi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehē. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavēi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji reko'i Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti ġandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi

jirekote'varuhua a'ero. ¹¹ Aerē po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehē.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavēi. Tupana'ga ji mon-gokatupavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongoukari ojiheva'ero. ¹³ Nhiirū, jihi nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahā ji ei: Ymyahūva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerēva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhē ti javo. ¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoi Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imomyryva nde ve nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahā tuhē ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶ A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

¹⁷ Nhiirū, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ġa ndehe no – kiroki ġa oko katu ore javijitehe. ¹⁸ Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua javo. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe. ¹⁹ Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġwemimbotarimo jate ġa ndekoi. Ndipoyjayjaruhui po ġa hamo. Emo ġa onhimbohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ġa ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarōi.

²⁰ Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwya. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandemopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹ Gwerojijyi po ti ġa nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ā tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvō po ti ġa herojijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvō jitehe ga karakaturamo imongopava ġwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omogita ahe

¹ Nhiirū, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarōhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahā ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojoykaharete'ga pavēi.

² Kiro ji ehetei Evódiahēa pe Síntiquehēa pe no: Pe nhandepojoykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoġita a'ero pejogwerekokatuavo. ³ Nde ve ji ei nhimoirūhareteramo: Emoġita katu ti Evódia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavēi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe no. Jara'ġa no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarohouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehē javo.

⁴ Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵ Pekwahavuka ti penhyrōa ojipe'ġa pe nhaporemō. A'ereki Cristo'ga ura'ja ġwerī yvya koty. ⁶ Tokoteheyeme tuhē ti pepy'a. Penhi'inhī'ī ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ġa pe penhiporanduva. Penhi'īġa nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.”

⁷ A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomy'ai a'ea rehe marā po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi.

⁸ Nhiirũ, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ga ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ga ko oko a'itituhẽva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ga. Ga ojipe'ga ndereko katu. Ojipe'ga nde'i ga pe: “Oko te'varuhu ga,” nde'i ga. “Pyry hete ga,” ei ga ga pe. Onhiarõuka hete ga ojipe'ga pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemo a'ero. ⁹ Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'igame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavẽi nehẽ nhandepya'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰ Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novĩa. Emo avuirama ahã pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavẽi. ¹¹ Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yama ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrõe'yama mbatera rehe. ¹² Ajipokwaha ji herekoe'yama rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'yimi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrõe'yama jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'yame ji roryvamo jitehe nehẽ no. ¹³ Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavẽi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴ Pyry hete reki pe ji moirũi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵ Filipospeva'ero pe pekwaha hete ojipe'ga remimbuhure'yama ji ve – kiroki ga ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uypyrame pe me jigwovo pegwyrã hugwi Macedõnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶ A'ereki cidade de Tessalõnica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'yame ikwehe. ¹⁷ Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehẽ no. ¹⁸ Apyhy pa ji penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'eġipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohẽ hehe pyry hete javo jupe. ¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehẽ pe herekoe'yame nehẽ. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ga pe javo.

²⁰ Nane'yimi timbohete Tupana'ga nhanderuvete'ga avuirama nehẽ. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'igagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'igã ga pe nhaporemo – kiroki ga ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavẽi. Nhipavẽive'ga omondouka onhi'igã pe me no nhaneirũ'ga. ²² A'ove'ga nhaporemo Jesus Cristo'gareheve'ga omondouka pe me. Kiroki ga oporavyky huvihavuhu'ga ronga pe César'ga ronga pe – ga kaitu omondouka onhi'igã pe me.

²³ Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro jī ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ĩ Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojkaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'ymi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ġa Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafra's'ga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ġa ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō. ⁵ Nahā Colossospeve'ġa ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafra's'ga omombe'u pehoagwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uyyrame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboa nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafra's'ga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ġa pe ġagwyri pe nhaporemō. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ġa pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuyyagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷ Epafra's'ga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafra's'ga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'ĩpo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ġa Jesus'gareheve'ġa. A'ereki Tupana'ga ra'uva ġa arōheteuka ġa pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurā pendekokatua kwahavirē nane'ymi ore nhi'ĩgi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ġa pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ġa eja'uva pe tokwaha pa ti ġa nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe. ¹⁰ A'ero ti ġa ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ġa pe ti ġa ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'ymi koji'i ti ġa nde kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporoġita popoakahetea ojipe'ġa ndeaporoġita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporoġita popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ġa ndeaporoġita popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ġa nhimomiranami

hahya pe onhimonha'ngae'yma nehẽ no. Hahyrame ġa pe nehẽ po ti ġa ndoryndoryvamo nehẽ no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹² Ga po ti e'i nde ve nehẽ no: “Apĩ, ndepyrý hete nde.” A'ea ti ġa ei nde ve nehẽ gaha nhandervete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanaã ti ġa ndekokatupavi nehẽ nde ġa pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apĩ, ndepyrý hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo ġwemimo'ẽharamo. Nurã kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava ġwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehẽ nhandejupa avuirama ojipe'ġa pavẽi garemimo'ẽhara'ġa pavẽi nehẽ. Pevo ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ġa pe nehẽ no.

¹³ Nhande rekote'varuhuyppi Diabo'ga nhi'ĩġa rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'ĩġa rendukatuavo. Nurã ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Aġwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'ĩġa ġwemia'nguhetehara'ga nhi'ĩġa. Nahã Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'ĩġa rendukatua ypytunareheve'ga nhi'ĩġa rendukatua. ¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo ġwaramo gwekoa reka'voguka. Nurã ga nohenonhukara'javi Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ġa hohe pa okopyyavo ġwaramo

¹⁵ Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javijitehe. Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahã ve vvyakotyva'ea. Ahã ve vvyakotyve'ġa no.

Nurã Cristo'ga reko i Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ġa nenonde okopyyavo ġwaramo.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ġa yvagipeva'ea reheve vvyakotyve'ġa ndeheve vvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ġa ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepiagipyre'yma'ġa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ġa nduvihava'ġa ġanduviha'vi'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa ndeheve.

Ga nhaporem omondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero.

Nahã Tupana'ga oapopavuka ġahã mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerẽ ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ġwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhandervihavuhete'ga.

Nurã nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaġa.

Xako nhande ganhi'ĩġa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurã nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporoġita

tuhu ti ġa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehẽ.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma

tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no huvihavuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ġa hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei ga gworygworyvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Ndapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyya ġa nhaporem a'ero nehẽ,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rerojijyi yvagipeve'ġa ndeaporoġita reheve ġandeaporoġita mohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari ġa pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herojijyipavi vvyakotyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga.

Na tuhē reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiġatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ī peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'ġa ga arōe'yma pejikoty'are'yma ga pavēi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporoġita rerojijyi hendukatuuka pe me onhi'ġa gara'yra'ga manoro ġwaramo. Nahā ga pendeaporoġita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombe'gwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombe'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pejipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ī Cristo'ga mombe'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurā pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa Cristo'ga mombe'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē javo. Jihi amombe'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'ī ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombe'gwovo

²⁴ Pe Cristo'ga mombe'ua renduva ġwaramo ġa imondoī hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhē ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyga. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵ Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombe'upava nhinhi'ġa Cristo'ga mombe'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarūiva'ea pokoguka.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahūva'ea pe ahera'yra'va'ea pe no. Aġwamo reki ga ikwahavukari ġwemimo'ēhara'ġa pe ġwembiepiukaripyre'yma. ²⁷ Tupana'ga e'ī: “Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ġa nehē. Cristo'ga ti topojoyka pa vvyakotyve'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa vehevi nehē. Ga pojoykame ti ga ġa nderuri ojupi ġa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ġa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota,” ei Tupana'ga. “A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea,” ei ga ikwahavuka ġwemimo'ēhara'ġa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombe'u ġa pe nhaporemō ġa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ġa pe ġanaġanani. Ga mbo'ekwahapava ore ġa mbo'ekatapavi Cristo'ga rehe tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahā ore ġa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ġa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'ġa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ġa pavēi. ²⁹ Nurā jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ġwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aġataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ġa pe Tupana'ga nhi'ġa javo. Jiporavyky pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aġataramo Laodicéiaveve'ġa ndehe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oġa pevo tihendu Tupana'ga

nhi'igā javo. Ojipe'gape'ga pe Jesus'gareheve'ga pe ti ji takwahavuka ganhi'igā no. Ga nhaporemō ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemō ndajirepiagi ve no.

² Nhi'agata ji pe ndehe ga ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ga javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ga pe no: Tonhoarō hete ti ga ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ga a'itituhēva'ea. Po ga a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ga Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemō ji apota javo jijapyakavo pe ndehe ga ndehe no jiporavykyavo. ³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwhaha ti javo. Nurā ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ga pe ga imombe'urame hajihea pe me nehē. Ikatu po pe me ga nhi'igaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe, a'e ji pe me. ⁵ A'ereki jireaporoḡita oko pe pyri ji rekoe'ymame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryroryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahā nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhandervihavuhuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavēi javo. ⁷ Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yma ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'igā. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavēi. A'ea rehe Epafras'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahā ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhē nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejjupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ga pe. Ga gwendukatuuka pota pe me onhi'itehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ga nhi'igatui pe me onhi'iteheavo pe moandyandyipota. A'ea ganemboypya tuhē ombojihu ojapyakateheavo gwakykwepohara'ga mbo'eavo hehe. “Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahā ti xako,” ei ahe gwakykwepohara'ga mbo'eavo.

Na rūi Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ga pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ga pe. ⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporoḡita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰ Nurā pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro gwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavēi no. Tupana'ga pendeaporoḡita mbopyahui tuhē pe mboheaporoḡitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro gwaramo Cristo'ga pavēi. Yvagipeve'ga nduvihava'ga Tupana'gapyrive'ga nduvihava'ga omondondouka ga gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhaḡa omondondouka ojipea anhaḡa gwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ga hohe pa a'ea hohe pa no nhandervihavuhuhetero.

¹¹ Judeus'ga okytiuka gwa'yra'ga nakwanhapi'ria ḡahā koi Tupana'gareheve'ga kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro gwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua ḡahā koi jireheve'ga kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ga a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahā ojikoty'aro pe pavēi Cristo'ga pendeaporoḡitatiruahūa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatizaukarama pe ei a'ero: “Ymyahū Cristo'ga omano tamombo ḡandekote'varuhua javo. A'ero ga ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro gwaramo ji pavēi jireaporoḡitatiruahūa opi a'ero.” Nahā pe ei penhimobatizaukarama. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavēi nhande jikoty'aro gwaramo Tupana'ga nhandereaporoḡita imbopyahui opopoakara pyvō. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatizaukarama.

¹³ Ymyaĩ pendeaporoġita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ġa ja a'ero. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo ġweaporoġitatiruahūa. Ji ndajikoty'ari ġa pavēi a'ero. A'ereki ġa okote'varuhu," ei Tupana'ga.

Aġwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita imomboia pendekote'varuhua nhaporemō Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi. Ymyahū Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporoġita imbopyahui.

¹⁴ Ymya nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'ġa mombe'urame nahanahā ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurā Tupana'ga ei: "Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro," ei ga.

¹⁵ Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhaġa popoakara. Anhaġa omondondouka ojipea anhaġa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea pavēi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhē ojipe'ġa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

¹⁶ Nurā ti tapenhimbo'eukari ojipe'ġa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Tyhya pe ġa ei: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Ga e'i: "Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahā ahe toko sábadō rupi ikwakuva," ei ġa.

A'ea rehe nhaporemō tapenhimbo'eukari ti ġa pe. ¹⁷ Ganemimbo'ea nhaporemō ko aere'īva'ea ra'angava nahanahā ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerēva'ea pyry hete ti nehē javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ganemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhē uripe reki. Nurā ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

¹⁸ Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: "Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavēi," e'i tehe ga. "Tombohete ti ahe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa okoteheavo ġa ko jiruvihavuhuhete'ġa javo. Nahā ti xa'e," ei ga ikwahave'yma. "Ahepia ji yvagipeve'ġa," ei ga o'mbero. Omoandyandyi pota ga ahe jihi akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoġita tiruahū. Taperoviari ti ga. Ganhi'ġa rupi pe ndekorame ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. ¹⁹ Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavēi okoe'yma ganhi'ġa rupi.

Nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga. Ganhi'ġa rupi nhandekovo ġwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakaġamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahā Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'ġa.

²⁰ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. Nurā Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitatiruahūa opi. Nurā pe ndekoi ojipe'ġa ja rūi avo yvya koty ġandeaporoġitatiruahūame. A'ereki nahā ġanemimbo'ea e'i: "Nahanahā yvya hako yvaga pavēi po rimba'e. Nahanahā ti ahe toko," e'i ġanemimbo'ea. Peko pe ġa ja rūi. Maranameuhū pe ndekopotara'javi ġanemimbo'ea rupi naerū? Tapekoa'javi hehe. ²¹ E'i: "Topyhygyme ti ahe ġwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogyme ti ahe hehe," e'i ġanemimbo'ea. ²² A'ea nhaporemō opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemō ġanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ġa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ġanemimbo'ea.

²³ Ojipe'ġa ġanemimbo'ea renduvypyrame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea. Okwaha hete ġa Tupana'ga mboheteavo," e po ġa. Ikwahave'yma ġa ei a'ea ġanemimbo'ea renduva. Tiruahū reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġwemimbotarimova'ea rehe ġa oko

nahanahã ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ġa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rüi ġa ndekoi.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ahe nonhimbohetei hamo’,” e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki javo.

Ganemimbo'ea renduvame po ġa ei: “Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: ‘Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'igã rupi. Ahe ndo'ui ġwigwia ojipea no.’ Nahanahã ġanemimbo'ea pyryva'ea,” e po ġa henduva.

Tiruahü reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporogitatiruahüa; nhandereaporogitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavëi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporogita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevö Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rüi okovo nhanderuvihavuhhetero. ² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rüi ti penhimbovy'a. ³ A'ereki pendeaporogitatiruahüa opi. Omanorë omanove'ga nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ga ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporogitatiruahüa pigirë. Pe pavëi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporogitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavëi. Pevö Tupana'ga pendeaporogitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴ Cristo'ga pavëi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporogitapyahuro nhandekovo. Aerë po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehë. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavëi gakatukatua rerekovo nehë.

⁵ Nurã pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pejipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'garüive'ġa. Tapeakwahave'ymuhüa'javi ti ġa nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ġa. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ġa apoa. A'ereki nahã pe ġambatera arõ Tupana'ga arõa hohe. ⁶ Kiroki ġa nahã oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'igã rehe – ġa ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷ Ga ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aġwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aġwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tapetiruahüa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ġa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ġa pe. ⁹ Tape'mbea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejeaporogitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporogita ipyahu aġwamo. A'ereki ymya'ĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporogita pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Nane'ymi Tupana'ga pendeaporogita mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ġa toko ji ja ji kwahaheteavo javo.

¹¹ Ga ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ġa Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Nurã xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyme ti pe me judeus'garüiva'ea pe. Judeus'garüiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'garüiva'ea pavëi Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyme ti ojohupe orepyry ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukare'ÿve'ġa pe. Po nhande ndiajikytiukari, xa'ete'varuhuyme ti ojikytiukave'ġa pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikytiukava'ea nhandejikytiukare'ÿva'ea pavëi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyripeve'ġa nhandegwyripeve'garüive'ġa pavëi,

nhande'jave'ga hajiheve'ga pavëi, ipiro'ye'yve'ga ga pavëi – kiroki ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga.

Ga nhaporemō ojoatyatyvive'ga nhaporemō ndokoa'javi aḡwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporoḡita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderuvihavuhuhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurā pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arōheteavo. Ga pe mo'emo'ë toko ti ga Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehë. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimoḡatyrō ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahā ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirë Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarō hete ti no. Penhoarōheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereco katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporoḡita katu nahanahā nhande rekoī javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahū ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ga ti tojogwereco katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemō ikwaha-heteavo garemimbo'ea toki hete pevyteri pe ikwahyeteavo pe mombrymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombo'embo'e ti hehe penhomomoranduva. Penhimby'yi ti pehendū katu ti Cristo'ga nhi'iḡa javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ḡandekokatua ḡanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'ymby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ḡwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iḡa rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'iḡame. Pendekoa rupi nhaporemō ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iḡa Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apī,” pe'ji ti ga pe. “Aḡwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ḡwaramo ore ve. Ga ko orepojykaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ganembireko'ga; ḡanongapypeve'ga

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ga nhi'iḡa rehe pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavëi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearō hete ti penhimbireko'ga nderekokatuavo ga a'nguavo penhimonha'ngae'yma ga ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendū katu ti pejuva'ga nhi'iḡa penhy'ga nhi'iḡa reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohë.

²¹ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe ga mbo'erame ga monhimomboaka. Pe ga monhimonha'ngaukarame po ti ga okoveveuhu okoteheavo nehë ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'gapyriva'ero ipiro'ye'yva'ero pehendū katu ti ḡanhi'iḡa penhimboporavykyve'ga nhi'iḡa ga nhi'ipo'rupava. Peko ti ojipe'ga ja rūi. Opojykahara'ga gwepiagame ga oporavyky katu tianembohete ti ga javo. Ga gwepiagame'ymame ga ndoporavykyi a'ero. Peko ti ga ja rūi. Pejipojykahara'ga pejepiagame ti peko ḡanhi'iḡa rupi. Ga pejepiagame'ymame ti peko ḡanhi'iḡa rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo ḡwaramo pejeaporoḡita katu ti xaporavyky katu tuhë ti nhandepojykahara'ga pe javo.

²³ Peoporavykyrame ti pejirokwa jipi peoporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'igame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejioa rupi nhaporemō ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykaturame nhandepojykahara'ga pe ga pokoga, Cristo'ga pe tuhē nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti. ²⁴ “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji pejioporavykykatuavo. Na tuhē ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhē pe peoporavyky nhandepojykaharete'ga pe.

²⁵ Tapeoporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja yvyakotyve'ga ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ga oko te'varuhu – ga pe nhaporemō ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

4

¹ Gapojykaharamo pemondo katu ti pejiyryve'ga pe pejikokatuavo ga pe. A'ereki pe pereko pepojykahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojykaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejiyryve'ga.

Koji'i Paulova'ea omogita Colossospeva'ea

² Penhi'i ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'iga ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

³ Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ga ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi agwamo. Penhi'igame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahū ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerē nde ga kwahavuka pota yvyakotyve'ga pe. Marā po ti Paulo'ga ga mombe'ui? A'ereki tegwete ga pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ga pe tomombe'u ga ga ojipe'ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ga mbo'ekatokatuuka ga pe nenhi'iga rehe. A'ero ti ga ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ga hamo.

⁵ Kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe – gapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyeme ti ga nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ga pe jipi.

⁶ Penhi'igatu ti ga pe pejikokatuavo ga pe hendupotaruka. A'ero ti pe ga pokokwahavi ikwahavuka ga pe nanani nehē.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷ Tiquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehē nahanahā Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirū'ga ojikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Orojiko ore Tiquico'ga rehe a'ero. Ji pavēi ga oporavyky katu nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

⁸ Kiro ti ji Tiquico'ga mondoukari pe pyri nehē tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahā ti ga pepy'a noḡatui pe mbohoryva'java nehē. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehē no Tiquico'ga rupi nehē. Onésimo'ga ko nhaneirū'ga no ojikoga gwaramo Cristo'ga rehe. Oroarō hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iga rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tiquico'ga Onésimo'ga pavēi ga memei ti omombe'u pa pe me nahanahā Paulo'ga ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'iga pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavēi. Marcos'ga omondouka onhi'iga pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahēa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me.

¹¹ Josué'ga omondouka onhi'iga pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavēi Josué'ga pavēi – ga ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ga jate judeusramo oporavyky avo ji pavēi toko ti Tupana'ga yvyakotyve'ga nduvihavuhetero javo. Gahā onoḡatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafra's'ga omondouka onhi'iga pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ga pe. Nane'ymi ga nhi'inhi'ihetei Tupana'ga pe pe ndepyga.

Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ğa,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurã ti ға jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehẽ. A'ero ti ға ikwahapavi tuhẽ neremimbotarimova'ea nde nhi'ıpo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ğa ndepyga cidadespeve'ğa ndepyga no Laodicéiapeve'ğa Hierápolispeve'ğa. Garemimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'ıga pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremi-arõhetehara'ga. Demas'ga omondouka onhi'ıga pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirũ'ğa pe – kiroki ға oko cidade de Laodicéia pe. Ga ko nhaneirũ'ğa ojikoga ғwaramo Cristo'ga rehe. Ga pe ti pe'ji Paulo'ğa omondouka onhi'ıga pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ğa omondouka onhi'ıga nde ve javo. Ga pe no – kiroki ға ojatyka Ninfa'ga rongga pe tihendu Tupana'ga nhi'ıga javo – ға pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'ı ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'ıga nhandejive javo. Imonhi'ıgirẽ nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ğa pe Laodicéiapeve'ğa pe. Tohendu ti ға nhinhi'ıga pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'ıga mondovouka Laodicéiapeve'ğa pe oji'i. Imonhi'ıgirẽ ojohupe tomondo ti ға pe me tomonhi'ı ti ға ojohupe javo. Pemonhi'ı ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'ıga ға pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ıpo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ıpo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoğa nhinhi'ıga imondovouka pe me. Tapemoka'nhymi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomomyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramō Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeve'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'igame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryroryvamo Tessalônicapeve'ġa ndehe nhaporemō. A'ereki nde ġa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'igā rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ġa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ġa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarō hete ġa ojikotyve'ġa nhaporemō. Nurā ġa ġa pokopokogi ġa nderekokatuavo. A'ereki ġa nde arō hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimomirana ġa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojkaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirūa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive pe arōheteavo. A'ea ore orokwaha.

⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirū. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovytyeri pe: Tupana'ga ore pojykai ore moiruamo heroviaruka ġa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahā ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ġa Jesus'ga rehe javo ikwehe'i. ⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'igā renduvame orereaporogita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporogita rupi pe hoi. Ojipe'ġa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa u Macedôniapeve'ġa gwyri pe Acaiapeve'ġa gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ġa epavi: “Xako ti Tessalônicapeve'ġa javijitehe,” ei ġa.

⁸ Pevove'ġa jate rūi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ġa pe mombe'umbe'u pa irupeve'ġave'ġa pe. A'ero ġa henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ġa pe nhaporemō ġa omombe'u nahanahā Tessalônicapeve'ġa jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurā ore noromombe'ui a'ea ġa pe. A'ereki ġa okwahapavipe.

⁹ Ga tuhē omombe'u orehoa pe pyri. Ga e'i: “Nahanahā Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ġa pe Silas'ga pavēi Timóteo'ga pavēi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe,” ei ġa. “Hendukaturame ġanemimombe'ua Tessalônicapeve'ġa herojijyjiji ojeaporogita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ġa ġwemimbohete'hara hugwi ha'angava hugwi a'ero,” ei ġa. “Avuiramave'ga rehe Tupana'ga rehe ġa jikogi ga nhi'ipo'ruavo a'itituhēve'ga nhi'ipo'ruavo,” ei ġa. ¹⁰ “Ga Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuhu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga,” ei ġa pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteaġwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aherekote'varuhuro ġwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aherekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'i'ga mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhē pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirūramo ore imombe'urame ganhi'i'ga pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerē Filipospeve'ga jigwarajuhu ore rehe. Onhi'iteuhu ġa ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerē ore hoi ġa hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalōnica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ga nohendupotarihu Tupana'ga nhi'i'ga no. Emo Tupana'ga ore moirū ore pavēi ojikoty'a. Nurā ore ndoropojihuvi ġa Tupana'ga nhi'i'ga mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³ A'itituhēva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'i'ga pe me ikwehe'i pe motetirūpotare'yma. Opogw-ereko katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

⁴ Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ga ko ahembojikohara'ga ojihe upa. Pyry ko Paulo'ga imombe'ui nhinhi'i'ga Cristo'ga mombe'gwovo nehē,” ei Tupana'ga. Nurā ore imombe'ui ganhi'i'ga. Torombohory ti ojipe'ga javo rūi ore imombe'ui ganhi'i'ga. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporogita. ⁵ Tupana'ga nhi'i'ga mombe'urame ore noronhi'i'gatutehei pe me tonhimohē ti ġa nhande rehe okovo nhanenhi'i'ga rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Ndoroeangavi oroyvyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'i'ga ġa pe. A'ero po ti ġa imombyryvi nhande ve nehē. A'ea rūi ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporogita kwahava.

⁶ Ndoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rūi ore ei pe me. Ojipe'ga pe ndoro'ei no. ⁷ Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ġa tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirūharamo oroko. Ahey'ga gwereko katu gwa'yra'ga onhyromo. Ahey'ga javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸ Opoarō hete ore orokovo. Nurā ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'i'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹ Napemoka'nhyimi tuhē pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhē oropyhy orojive mbatera. Nurā ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahā ore reko'i imombe'urame pe me Tupana'ga nhi'i'ga Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰ Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurā tegwete ojipe'ga nemimbojahava ore rehe.

¹¹⁻¹² Aheruva'ga gwa'yra'ga mbo'e katu. Aheruva'ga ja ore pe mbo'ekatui pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: “Tuhu ti ġa upa ji pyri nhirendy'java pyri no,” ei ga. “Ji tuhē tako ġanduvihavamo,” ei ga pe me.

¹³ Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: “Yvyakotyve'ga rūi omombe'uuka Paulo'ga pe. Tupana'ga tuhē omombe'uuka ġa pe,” pe'e pe. Na tuhē. Tupana'ga nhi'i'ga tuhē ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'i'ga herojjijijiyi pendeaporogita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurā ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalōnicapeve'ga hendukatui nenhi'i'ga, oro'e ore ga pe.

¹⁴ Pehe oreirūramo peko Jesus'gareheve'ga ja judeus'ga ja – kiroki Judéiapeve'ga ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimono'o'ga tihendu katu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo. A'ereki judeus'ga nde'yja'ga ndopotari ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ġa pe. Na jitehe pende'yja'ga ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵ Ymyahū judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea. Aerē judeus'ga Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. A'gwamo ġa jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu ġandekote'varuhua. Okouhu ġa ojipe'ga ndehe nhaporemō ġa arōe'yma. ¹⁶ A'ereki ġa ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga

mombe'urame ġa pe. Omombi pota ġa orenhi'ġa tojikogyme judeus'ġarũive'ġa ga rehe javo.

Ymyahũ judeus'ġa omombipembipeuhua'jaa'ja Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava ġandekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ġa ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalõnicapeve'ea repiaga'java

¹⁷ Ga oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirũ'ġa ndepiaga javo novĩa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhyimi. ¹⁸ Pe pyri ore hopotari. Ji tuhẽ a'ea'e tajivy ti Tessalõnicapeve'ġa pyri javo novĩa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹ A'iti tuhẽ ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ġa Tessalõnicapeve'ġa ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehẽ. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehẽ. Pe ndehe po ti ga ore mboheteri nehẽ pe pembojikoguka ġa ji rehe javo. Pe tuhẽ po ti nahã ore ve nehẽ nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehẽ. ²⁰ A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

¹ Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurã ji ei Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi: Timondouka ti ġa mo Tessalõnicapeve'ġa pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbavame ji ei Silas'ga pavẽi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. ² Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirũ'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymyaĩ Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. “Gaha tomombe'u Cristo'ga no,” ei Tupana'ga. Nurã ga ore moirũi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalõnicapeve'ġa pyri. Ere ti ġa pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ġa Jesus'ga rehe. ³ Ere ti ġa pe tomynhyme ti ġapy'a ojipe'ġa jigwarajuhurame ġa ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhẽ pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa ndehe nhaporememo po ti ojipe'ġa jigwarajuhu nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁴ Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerẽ ti ojipe'ġa jigwarajuhu nhande rehe nehẽ, oro'e ore pe me. Na tuhẽ reki. A'ereki ġa okouhu nhande rehe nhande arõ'lyma. A'ea pe pekwaha.

⁵ Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurã tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalõnicapeve'ġa pyri. A'ereki ji akwaha pota ġajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviaruka ġa pe? Mara'ngu po ġa opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ġa Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶ Nurã Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalõnicapeve'ġa ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarõarõ hete ġa onhimongyavo no,” ei ga. “Ga nhande arõarõ hete jitehe. Omondo hete ġa ojeaporoġita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ġa jipi. Ehepia ko nhande ġa ndepiapotari jipi. Na jitehe ġa nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷ Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatara rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ġa ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohoryoryva. ⁸ Pe jikhetero ġwaramo nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwerava'javi oreroryoryvamo! ⁹ A'ero ore

norombohetepigi tuhẽ Tupana'ga pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalônicapeve'ġa ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ġa mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰ Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ġa pyri, oro'e ore ga pe. Ganembikwahave'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹ Nhandervete'ga Tupana'ga tuhẽ ti torererohouka pe pyri nhandepojoykaharete'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi, oro'e ore pe me. ¹² Igwaigwavete ti nhandepojoykaharete'ga tapemonhoarõheteuka, oro'e ore. Toarõheteuka ti ga pe me ojipe'ġa nhaporem, oro'e ore. Opoarõ hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarõheteuka ġa pe me, oro'e ore. ¹³ Nahã ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehẽ. A'ero pe amame nhandervete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehẽ: “Ndojari tuhẽ ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhẽ po ti ga ei pe me nehẽ Jesus Cristo'ga rura'javame ġwemimo'ẽhara'ġa pavẽi nhaporem.

4

Paulova'ea e'i nahã ahe tomonhimohẽ Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahã ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahã pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga ojikyoty'a nhande pavẽi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyry hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapeji-avykyukari ti penhimbireko'ġarũive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarũive'ġa,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyvya pejeaporoġitakaturu. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbohete nehẽ no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarũive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ga ja rũi ti peko,” ei ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ġa ġanembireko'ġa nderogwove'y' pejive pejikote'varuhue'yma,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhũ pe ndekote'varuhurame ti nhandepojoykaharete'ga ġa ndepgyi pe ndehe nehẽ. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ẽrame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ġa. Toko pyry ti ġa,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rũi ga ei nhande mo'emo'ẽrame ojive. ⁸ A'ero ġa – kiroki ġa nohendupotari oreremimombe'ua – vvyakotyve'ga jate rũi ġa nohendupotari. Tupana'ga ġa nohendupotari. Gaha omondo gwa'uva pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarõ hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhẽ pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhẽ penhiirũ'ġa Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa u pegwryi pe nhaporem Macedôniapeve'ġa gwyri pe. Igwaigwavete ti pearõarõ hete oreirũramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ġa pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ġa pyri ġa ndehe peangaangae'yma. Pe tuhẽ ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Pe poravyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ġa ei nehẽ – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – ġahã e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ġa. A'ereki ġa oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yma,” e po ti ġa pe mboheteavo nehẽ. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaġwami pe hugwi nehẽ.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehě

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirũa pe nahanahã Jesus Cristo'gareheve'ga manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongoveveuhui pejehe'oe'yma ahe rehe. Ga ja rũi ti peko – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehě javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerě ga vyri gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurã po nhande ei heroviaheteavo hamo: Na jitehe ti omanove'ga pe nehě. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ga Jesus Cristo'ga reheve nehě – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ga jiupiraġwama yvagi pe. Nhandepojykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehě nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehě, a'ero ti nhande ndiahoi tuhě omanove'ga jiupira renonde nehě nhandehorame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehě.

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga tuhě ti ga rura'javi nehě yvaga hugwi ojyva nehě Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iga mbuhuhetei nhande koty nehě. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhu'ga nehě. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'ĩ nehě no. A'ero ti omanove'ga vyri na'ě gwyvya hugwi okwerava'java nehě – kiroki omanove'ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷ A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymame nhande pyhypavi okwerava'jave'ga ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehě. Nahã ti ga nhande mono'ono'oġi okwerava'jave'ga ndeheve yvaġatiġa pype nehě Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyra koty nehě. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehě.

¹⁸ Tapenhimongoveveuhui ti Jesus Cristo'gareheve'ga manorame a'ero. Pe'ji ti pejuhupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: ‘Aerě ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ga mbovya nehě ojiheva'ea mbovya ahe mbogwerava'java nehě,’ ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejuhupe nehě. Nahã ti penhombhory inoġatuavo peji'ya.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojykaharete'ga rura pota

¹ Marã po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavaġwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerě po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehě javo. ² A'ereki pe tuhě pekwaha hete nahã: Ahe ndokwahavi iporomive'ga ruraġwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yma. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehě javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³ Tegwete ipuru'avehẽa ka'nnyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hẽarembeyya. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'ġarũive'ga ka'nnyhava hahya hugwi nehě. Tiruahũ ranuhũ po ti ġa pe nehě. Nurã ti ġa etehei garura'java renonde nehě: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahũhavi nhande ve,” e po ti ġa novĩa ga mboha'uve'yma nehě. Emo kotihĩ po ti tiruahũ ġa pe nehě. A'ea ko ġahoagwama hahyhava ruvihai pe.

⁴ Oreirũramo pe ki a'e te ġa ja rũi – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ga jikoge'yma ġwaramo nhande ei ġa pe ypytunahivareheve'ga'jave'ga. Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ġa ja rũi. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerě ti ga ruri nehě javo. Nurã ti garura'java napemo'maġuhũ nehě. Iporomive'ga rura ahe mo'maġuhũ. A'ereki ahe nombaha'uvi ga. Garura ja rũi po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehě.

⁵ Pehe nhaporemō pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurã nhande ei nhande jive: Nhande xako kojahuarupive'ga'java'ero. Nhande ko ġa ja rui – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ga'jave'ga xa'e nhande ġa pe. Nhande ġa ja rui. ⁶ Nurã ti xajirokwa nhandenhimbovyvy Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ga ja rui ti xako – kiroki ġa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõ'e'yma. ⁷ Ypytunahivareheve'ga'jave'ga ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryryve'ga ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõ'e'yma. Ga ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ga'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ga omongi itaheteve'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Xako ti ġa ja nhandenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arõheteavo ojipe'ga arõheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhanderemiarõa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ga ono akanitara onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhandeakaġa javo. Xako ti ġa ja nhandenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhandererohoaġwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanderembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ẽrame Tupana'ga nde'i: “Aerẽ ti ji ġa mombori tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.” A'ea rui ga ei nhande mo'emo'ẽrame. A'ereki ga e'i: “Aerẽ jijipyri ti ji ġa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ġapojykaharete'ga pe nehẽ,” ei ga. ¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ġa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhandemanoe'ymame. ¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoġatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejuhupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Aġwamo vehevi pe jopokogi nahã ga mombe'ukatuavo pejuhupe.

Mbapavamo Paulova'ea omogita Tessalõnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirua pe: Pemondo ti pejeaporoġita imohina pen-depiakatuahara'ga ndehe. A'ereki nhandepojykaharete'ga omo'emo'ẽ ġa toko ti ġa pembo'eharamo pen-depiakatuaharamo. A'ero ġa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iga rehe. ¹³ Pemondo tuhẽ ti pejeaporoġita imohina ġa ndehe ġa arõheteavo ġa poravykyro ġwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴ Kiro ore ehetei pe me oreirua pe pepyteripeve'ga ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ga pe: “Pejirokwa ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ġa pe. Pembohory ti okyhyjive'ga inoġatuavo ġapy'a – kiroki ġa oko tehe ġapy'a. Kiroki ġa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojikoheteuka ti ġa. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ga ndehe pejikokatupava ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhẽ ti ġa ndehe pejikote'varuhue'yma ġa pe. Pe me nhaporemō ore ei. Nane'ymi ti peko katu pejuhupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ga pe no.

¹⁶ Nane'ymi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷ Nane'ymi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸ Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'iga ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavẽi.

¹⁹ Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'iga.

²⁰ Po ojipe'ga imombe'upotarame nahã Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ġa pe. ²¹ Pekwaha na'ẽ ti a'itituhẽva'ea. Po Tupana'ga nhi'iga rui ġa imombe'ui, taperoviari ti ġa. Po Tupana'ga nhi'iga tuhẽ ġa imombe'ui, a'ero ti perovia ġa. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²² Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemō imbopogwee'yma.

²³ Tupana'ga onoġatu yvyakotyve'ga py'a. Ga tuhẽ ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhẽ ġa javo. Tohepia katu ti ga pen-deaporoġita

tojapyakate'varuhuyme ti ġa javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ġa ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ġa javo. Po nahã ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhẽ. A'ero pendeaporogita pyryvamo no. A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndojari tuhẽ ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehẽ. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴ Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokat-uavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehẽ.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehẽ.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirũa pe: Penhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ga imombyryva ġa pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga Tessalõnicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ga nhaneirũ'ga ore repyga. ²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhiĩ ti nhirembikwatijara ġa pe nhaporemotohendu pa ti ġa javo. A'ereki a'ea nhandepojykaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TESSALÔNICAPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramó Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhandervete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporoġitakatus Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirûa pe ore ei: Toro'e tuhê Tupana'ga pe ndepyrý hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymyry. A'ero ore roryryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemó penhoaromba hete tuhê no. ⁴ Nurã ore tuhê pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pyteri pe – perope ġa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'ġa javo. Oro'e ore ġa pe: Tessalônicapeve'ġa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ġa jigwarairame ġa ndehe ġa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemó ġa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ġa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'ymame a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ġa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehê javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ġwaramo ga rehe. ⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepyrý ġa ndehe nehê ġa jigwarairo ġwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehê no inoġatuavo nhandepyrý'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyrive'ġa pavêi ipopoakaheteve'ġa pavêi nehê yvagipeve'ġa. ⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ġa pe nehê – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojykaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹ A'ero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehê topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahã ġamondoagwama nhandepojykaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰ Nahã po ti ġa pe nehê ga rura'javame yvya koty nehê.

Nhiremimo'êhara'ġa ti tanhimbohete tuhê javo ti ga uhu nehê. Uhu ti ga tonhimomy'a pa ti ġa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomy'a ga mboheteavo ġa pavêi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehê. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

—Eremo'emo'ê nde Tessalônicapeve'ġa ikwehe'i toko ti ġa Cristo'gareheva'ero javo. Nurã ti emomyrymyry ġa mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. Ga oko katu pota jipi nde nhi'ġa'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvô ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehê: “Jesus Cristo'ga herojijyjijyi ġandeaporoġita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojykaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe mombe'gwovo nehê. A'ereki ore oronhi'ġa Tupana'ga pe emomyry ti Tessalônicapeve'ġa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehê pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. A'ereki ġa omomyry pota pe me.

2

Jesus Cristo'ga ti uhura'ja tiruahūheteve'ga jipiukarirē

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojykaharete'ga rura'javaḡwama Jesus Cristo'ga rura'javaḡwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oḡa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ḡa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ga erame na, tapemongoteheukaripei ḡa pe pejipy'a ḡa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oḡa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē. ³ Tapenhimoandyandyjukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ḡa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'iḡa nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novīa. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahū hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahūharamo ti tiruahūheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ḡa hohe – kiroki ḡa pe ḡa e'i tehe Tupana. Jihi ko ḡanemimbohetehe hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ḡa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tessalōnica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerū? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahūheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahūheteve'ga upa novīa. Emo okote'varuhuve'ḡa oko reki tiruahūheteve'ga reaporoḡita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'ŷva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē. ⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahūheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojykaharete'ga tiruahūheteve'ga jukai opytua pyvō ga noḡa. Omombi ga gapopoakara ḡwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahūheteve'ga jipiukaraḡwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojyka ga moiruramo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteva'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ḡa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ḡa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ḡa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'ŷ imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹ Nurāro ḡwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ḡa pe mbehea nehē. ¹² Nahā po ti Tupana'ga ḡa nderekoi nehē toho ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē javo – kiroki ḡa nhaporemō ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua gworygworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo'ē Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojykaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ḡandeaporoḡita javo. A'ero gara'uva pendeaporoḡita rerōjijyi imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporoḡita mbopyahuukari.

¹⁴ Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ḡa ndeaporoḡita javo. “Nahā ti ḡa togwerekō opojykaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵ A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirũramo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷ Nhandervete'ga Tupana'ga nhande arõhetei. Ga onoĝatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurã ore ei: Ga ti nhande reroho yvagi pe nehẽ. Nahã ga rekoi. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhẽ ti tonogatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruumo Tupana'ga pavẽi. Toapoparavuhuuka ti ĝa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti ĝa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhiĩ ti Tupana'ga pe ore repyga javo

¹ Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirũa pe nehẽ. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ĝa pe tojiko ti ĝa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirũ ti Paulo'ĝa ĝa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ĝa pe tomonhimoanha ti ĝa orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihĩ po ti he'yjuhuve'ĝa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehẽ,” pe'ji ga pe.

² Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ĝa ite'varuhuve'ĝa ti tokote'varuhuyme ĝa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ĝa nomombe'uukari nenhi'ĝa Paulo'ĝa pe gweaporogitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ĝa ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³ Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihugwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehẽ Satanás'ga ti togweroviarukaryme ĝa pe onhi'ĝa javo. A'ereki Satanás'ga pe mongo te'varuhu pota.

⁴ Pehendu katu pe orenhi'ĝa pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehẽ. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵ Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojkaharete'ga pe me Tupana'ga remiarõhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ĝa nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehẽ,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶ Peko pe oreirũa pejikoga ĝwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurã ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe napehendukatupotari orenhi'ĝa pevevugwehetero pejikovo ojipe'ĝa mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugwehuve'ĝa ndehe nhapremo. Nahã ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷ Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhẽ pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸ Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ĝa ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹ Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'ĝa pe me ikwehe'i. Nurã po pyry tuhẽ ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novĩa. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yma. Nhande repiagame ti Tessalõnicapeve'ĝa oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehẽ no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰ Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ĝa – kiroki ĝa ndoporavykypotari okovo. Tapemondo ti mbatera ĝa pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹ A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ğa e'i ore ve pepyteripeve'ğa mombe'gwovo: “Tessalônicapeve'ğa mo nohendukatui ovevugwero,” ei ğa. “Ndoporavyki'i'i ğa okovo,” ei ğa. “Ga oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ğa mombituva,” ei ğa ore ve kiro.

¹² Nanongara'ğa pe ore ehetei – kiroki ğa ndoporavykypotari oporogwyruva okovo – ğa pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ğa pe. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ğa mbo'euka ore ve.

¹³ Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'ymi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yma hehe. ¹⁴ Po ğa mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ğa ndehe. A'ero ti ğa ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ğa. A'ero po ti ğa herojijyi ojeaporoğita nehẽ. ¹⁵ Tapekote'varuhui ti ğa pe. A'ereki ğa peirũramo. Pe'epe'e hete ti ğa pe ğa mbo'ekatuavo peko katu ti javo ğa pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalônicapeva'ea pe

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga onogatu ojiheve'ğa py'a. Nurã ore ei: Ga tuhẽ ti tonogatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'ymame pe me ti ga tonogatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavẽi nhaporemõ, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhẽ Pauloramõ ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipõa pyvõ inoğa jirera papel rehe ikwatijaramõ ojipe'ğape'ğa pe. Nahã ğa ikwahavi Paulo'ga tuhẽ ombuhu ġwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me nhaporemõ.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramó Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirũharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirũharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhẽ nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ javo.

² Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'iga imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'ya'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojkaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonogatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³ Ymya'ĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ġa – kiroki ġa ombo'e ġa Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ġa pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarõ'e'ỹva'ea rehe,” ere ti ġa pe. ⁴ “Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakykwepohara jipi no,” ere ti ġa pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ga onhonhi'igayva hehe. Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavẽi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ġa pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ġa ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵ A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ġanemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyryve'ga nhoarõhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ġa onhoarõ hete tuhẽ. Gweaporoġitapyryvame ġa onhoarõ hete tuhẽ. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ġa onhoarõ hete tuhẽ. ⁶ Nanongara rehe jararamo ġa ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ġa imombe'utehei mbatera. ⁷ Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ġa ġa mbo'e pota novia. Emo onhi'igame ġa ndokwahavi. Gwemimombe'uhetea ġa ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ga momoranduva. ⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ga pe rũi Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ġa – kiroki ġa pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ipo'rue'ỹve'ġa

Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ỹve'ġa

Tupana'gareheve'ġarũive'ġa

okote'varuhuve'ġa

kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ġa

kiroki ġa Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ġa

kiroki ġa ojuka uva'ġa

kiroki ġa ojuka oy'ġa

iporujukahara'ġa nhaporemó

¹⁰ kiroki ġa gweroho ojive ġwembireko'ġarũive'ġa

kiroki akwaimbae'ġa memei ojogwerekó ġwembirekoro

kiroki kunhangwera'ġa memei ojogwerekó ġwembirekoro

kiroki ġa omi ojipe'ġa ġande'yja'ġa hugwi ġa mboporavykyavo

i'mbeve'ġa

kiroki ġa e'i o'mbero a'iti tuhẽ javo

kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa garemimbo'ekatuukara a'itituhēva'ea. Ga pe nhaporemo Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ga nhaporemo oko te'varuhu hendukatue'yma a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara. ¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea ji amombe'u Tupana'ga ero ġwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojoykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga pe:

—Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhimombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po ti ji mombe'ukatui nehē. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve, a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'ymame Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe kako. Gaha ranuhū! Tupana'ga ra'yra'ga rūi po ga, a'e ji. Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ġa ndehe. Nahanahā ji ga mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe jijikoge'yma ġwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ġa ndehe no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojoykaharete'ga. Ga ji arō hete ji mbojikoguka ojihe ojipe'ġa arōheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ġa a'ero nhande pavēi. Ymya Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ga hohe pa reki ji ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivytyeri pe: “Tomombo ti Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga rekoi ikwahavukahavamo ġa pe – kiroki ġa ndojikogi ve ji rehe. Okwaha po ti ġa Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ġa ei nehē: ‘Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,’ e po ti ġa nehē. ‘Ndoporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga hugwi garekote'varuhuhetea,’ e po ti ġa nehē,” ei Tupana'ga. “ ‘A'ero nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri avuirama nehē.’ A'ea po ti ġa ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga rehe nehē,” ei Tupana'ga ovytyeri pe.

¹⁷ Nurā ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhuhetero omongomongo pa ġwemimbotarimova'ea rupi ymyppyagwera jate. Aerē po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yma. Nhande ndihepiagi ga novīa. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamamo oko. Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸ Timóteo, nde ereko jira'yra'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ġa pe ġa mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ġa ġwemimombe'utehea hugwi Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'ġa ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa omombe'u nde ve nahā Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ġanhi'ġa po ti nde poravykykatui ojipe'ġa mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ġa mbo'epava nehē. Soldados'ġa oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹ Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoġita pyryvamo nehē.

Jararamo ġa ndokoa'javi ojeaporoġitapyryva rupi. A'ero ġa heroviari Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'ġa hugwi. ²⁰ Nanongara'ġa ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavēi. A'e ji: Satanás'ga ti tombohahy ġa pe. A'ero po ti ġa nde'iuhua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yma nehē.

2

Nahã po ojatykave'ga e'i Tupana'ga pe hamo

¹ Kiro ji ena'ei nde ve: Jesus'gareheve'ga ti tonhi'ĩ Tupana'ga pe vvyakotyve'ga mombe'gwovo ga nhaporemo ga ndepyga. Te'i ti ga ga pe: “Epoko ti ga imombyryva ga pe. Ndepyry hete nde ga nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ga te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ga te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ga mombe'gwovo huvihava'ga mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ga pe javo. A'ero po ti ga pyryvamo nhande pokokatuavo nehẽ. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehẽ no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoğita Tupana'ga rehe imohina nehẽ ojipe'ga ndehe nehẽ no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'iğame ga pe emombyry ti ga pe javo. ⁴ Ga opota hete vvyakotyve'ga ndekote'varuhua mombora ga nhaporemo ti tomomboruka ji ve javo. Ganembikwahava ga opota no ga nhaporemo ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha vvyakotyve'ga tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

Vvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vvyakotyve'ga.

Nurã vvyakotyve'ga jikoty'ari Tupana'ga pavẽi.

⁶ Ojjjukaukarame ga ndepypava ga ga mbopiro'yukari gandekote'varuhua hugwi.

Nurã ga jikoty'ari Tupana'ga pavẽi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vvyakotyve'ga piro'yağwama gandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirũharamo egwovo judeus'garũive'ga pyri gentios'ga pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'u pa ti Jesus'ga ga pe tojiko ti ga ga rehe. A'ero po ti ga imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehẽ. Embo'embo'e ti ga Jesus'ga mombe'ua nhaporemo rehe a'itituhẽva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nani'mbei ji.

⁸ Onhimono'oğame Tupana'ga nhi'iğa renduva ogwryi pe nhaporemo marã po ti akwaimbae'ga ndekoi a'ero nehẽ Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Onhimono'oğa ti akwaimbae'ga tonhi'ĩ Tupana'ga pe gweaporoğitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ga ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahã ti kunhangwera'ga toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ga ndekoi nehẽ Jesus'gareheve'ga? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ga okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga mbo'yra noğa rehe ouro apopyra noğa rehe no pérolas noğa rehe no. Taheaporoğitaranuhũyme ti ga opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia. ¹⁰ Ga e'i ore Jesus Cristo'gareheve'ea javo. Toko katu ti ga a'ero ojipe'ga pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ga toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ga nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iğa javo, kunhangwera'ga ti tojapyaka tuhẽ ganhi'iğa rehe. Onhi'iğe'yma ti ga tohendu pota okokat-uavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ga ti toko Tupana'ga nhi'iğa rehe jate. Tombo'eyme ti ga Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhẽ ti ga: “Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ga a'ea rehe Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe. ¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ppy Adãova'ea. Kirẽ kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adãova'ea rũi reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ĩpo'ruui Tupana'ga okote'varuhuavo.

¹⁵ Emo kunhangwera'ga jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo gandekote'varuhua ga hugwi. Ojikogame ga rehe ga ojipe'ga arõhetei okopyryvamo onhimbovyvya. Nahã gandeaporoğita pyahuro. Igwete pyryvamo ga nda'yramo gwembireko'ga pe.

3

Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga

¹ A'itituhēva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ga ndepiakatu-avo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ga ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereko gwembirekohēa. Taheaporoğita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ga nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ga ndehe ga mbuhuruka gwonga pe ga pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'i'ga rehe. ³ Heagwryryve'ga ja rũi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ga pe. Toko katu ti ga ojipe'ga pe ga ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoğita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ga onhi'i'ga rupi. Ojihe ti ga tomoudouka gwa'yra'ga ndeaporoğita imohinuka.

⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi gwongapypeve'ga gwa'yra'ga no ga mongoe'yma onhi'i'ga rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ga ga nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo. Nanongara'ga ti tokoyme gandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga gandepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahã ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehē? “Ako pyry ji ga hohe pa jitekovo gandepiakatuharamo,” e po ti ga nehē. Po ti ga ei a'ea nehē, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'garũive'ga ekatui ga mombe'gwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'ymame po ti ga ga rerekomemui nehē ite'varuhu reki ga javo. Nahã po ti Diabo'ga ga mondoi gwemimbotarimova'ea rupi nehē.

Jesus'gareheve'ga pokohara'ga

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga. Gandepiakatuhara'ga javijitehe ti ga tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwryryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoğita jipi. ⁹ Nane'ymi gweaporoğitapyryvamo ti ga togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ga Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ga Jesus'gareheve'ga ti te'i ga pe: “Tihepia na'ē ti pendekokatua pe ga pokogame.” A'ea ti ga te'i ga ndepiaga. Po ga ndekopyryvamo ga pokokatuavo, a'ero po ti ga toko gapokoharamo.

¹¹ Ga javijitehe ti kunhangwera'ga tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ga ojipe'ga pe. Taheaporoğita pyry ti ga. Tombojiko pa ti ga ojipe'ga ojihe jipi. Nahã ti kunhangwera'ga toko.

¹² Akwaimbae'ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokohara'ga ti togwerek o jipeji tehe gwembireko'ga. Tomondo ti ga gwa'ya'ga onhi'iga rupi ga ndepiakatukwa-hava. Tohepia katu kwaha ti ga gwongapypeve'ga no ga mondomondokatuavo.

¹³ Aerē, Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga pokoharamo, ga jara'ga pokokaturame po ti koji'i gambohetea nehē. Koji'i po ti ga Tupana'ga kwahavi nehē ga ga pokoga gwaramo. Ndopojihuvi hete ti ga imombe'uheteavo gwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u a'itituhēva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhē ji nde pyri nambegwei jihoa javo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehē? Nurā ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'igame po ti nde ikwahavi javo nehē. “ ‘Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga toko katu ojohupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehē. Jesus'gareheve'ga ko avuiramave'gareheve'ga. Ga okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ga pe a'ea ko a'itituhēva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea ko huvihavuhu tuhē ahe monhi-momby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporem o. A'itituhēva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo vvyakotyva'ero.

“Gareaporoğita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ga ga repia.

Gaha gareheve'ga ga mombe'u judeus'garūive'ga pe gentios'ga pe.

Ga rehe vvyakotyve'ga pyteripeve'ga ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerēve'ga i'mbeve'ga

¹ Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mbapava koty po ti jara'ga ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ga po ti ombo-pogwe Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga nehē okoheteavo ga'mbea rehe ganemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhağa Diabo'gapyriva'ea ga mbo'e. ² A'ea po ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea mombe'uhara'ga imombe'ui ga pe ga moandyandyita o'mbero ga pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ga nonhimom-baragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoğitakatuagwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³ “O'mbero po ti ga ei nehē: ‘Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe gwiğwia mbatera ojikwakuva,' e po ti ga nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwakuvyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ga pe – kiroki ga ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava. ⁴ A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'era me ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. ⁵ A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero gwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero gwaramo ga pe no ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶ Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ga pe Jesus Cristo'gareheve'ga pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē.

Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ga nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷ Terembopogwei ti Tupana'ga remiarōe'ỹva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea igwaivive'ga omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoğita rupi jipi. ⁸ Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoğita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ỹve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehē javo. Ga ko yvyakotyve'ga mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ga imomboia gāndekote'varuhua ga hugwi,” ei ga. Kiroki ga ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ga hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro gwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ga.

¹² Mara'ngu po jara'ga javo nde ve? “Nerenhimomymani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ga nde ve. Ehepiuka ekokatua ga pe te'iyme ti ga a'ea a'ero. Enhi'igatu ti ga pe nahā ga monhi'igatuavo. Eko katu ti toko ti ga ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ga. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ga ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ĩ Tupana'ga rembikwatijarukara gandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ga javo. Emombe'u katu ti ga pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'iga javo. Embo'e katu ti ga hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ga Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ga pe,” ei ga nde ve kako. Kirē opokogame neakağa rehe Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'ipo'ru ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ga mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ga mbo'ekwahakwahavi Tupana'ga nhi'iga rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ga pe nhaporemonehē.

¹⁶ Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'ymi ti ejirokwa ekokatuaavo ga mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhimbopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ga neremimbo'ekatua rendu katu – gahā po ti nde ga mbopiro'yi gāndekote'varuhua hugwi ga mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ga pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ga pe ga mbo'eavo Tupana'ga nhi'iga rehe ga ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ga javo. Ixava'eve'ga pe ti terenhi'igahyi ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nderuva'java'ero. Enhi'igatu ti ga pe nde erame gāndekote'varuhua pe na rūi ti peko javo ga pe. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe akwaimbae'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko neirū'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'igatu igwaivive'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'igatu ipyahuve'ga pe kunhangwera'ga pe ga ndekote'varuhurame. A'ereki ga oko nerendyra'java'ero. Ga ko ambotehea rūi nde hugwi a'ero. Eko katu ti ga pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ga

³ Jesus'gareheve'ġa ti tomondo ojeaporoġita aherembirekokwera'ġa ndehe – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. ⁴ Po aherembirekokwerahĕa gwereko gwa'yra'ġa ġwymymino'ġa no, a'ero po ti ġa topoko katu hĕa hĕa rembirekoa'jave'ymame. Ymya po hĕa ġa nderekokatuyypi ġa monhimomboaka. Kiro po ti ġa toko katu kwaha ikwepyga hĕa pe a'ero okovo hĕaporakahavamo hĕa ko jire'yjahĕa tuhĕ javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hĕa tehe oko herekoe'yma oporakahava – po hĕa jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hĕa nhi'iġi ga pe ojihe ojipe'ġa ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahĕa ti Jesus'gareheve'ġa topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwerahĕa oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe – hĕa nomanoi novĕa. Emo hĕa oko omanove'ġa ja Tupana'ga pe. A'ereki hĕa nombopyahuukari ga pe ojeaporoġita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahĕa rūi Jesus'gareheve'ġa topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ġa nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ġa ndehe nahanahĕa ti pepoko ġa javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ġa ehava ġa pe nehĕ.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa kaitu ġa mbatere'ymame – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko te'varuhu Jesus'gareheve'ġarūive'ġa hohe. A'ereki Jesus'gareheve'ġarūive'ġa vehevi oporaka gwe'yja'ġa ġwongapypeve'ġa no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ġa toporaka opyteripeve'ġa – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ġa nanongara'ġa ndera a'ero aherembirekokwera'ġa ndera ndiporakahavi ġa pe javo. Nanongara'ġa pe ji ei:

Ga ti toko iġwaiĕve'ġa. He'yjuhu kwara ġa ndehe sessenta kwara koji'i no.

Ojipeji ġanembirekova'ea.

¹⁰ Ojipe'ġa omombe'u katu aherembirekokwera'ġa nahĕa ġa ojipe'ġa poko katu gweaporoġitakaturo jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ġa mombe'ua:

Ga gwa'yra'ġa ndereko katu ġa monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ġa horyory hajiheve'ġa ndehe ġa mboapyga ġa mbuhuruka ġwonga pe ġa ndurame.

Na jitehe ġa Tupana'ga remimo'ĕhara'ġa poko ġa ndurame onga pe.

Ga ġa poko ġa nderekokatuavo – kiroki ġa pe ite'varuhu.

Ga ojirokwa opyryvamo ojipe'ġape'ġa pe jipi oporavykyparavuhuavo nahĕa ġa pokopava jipi.

Po nahĕa aherembirekokwera'ġa ndekokatui – kiroki ġa pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ġa ikwatijari ġandera ġahĕa nhande tipoko javo.

¹¹ Kiroki aherembirekokwera'ġa nomondoi ve sessenta kwara iġwaiĕve'ĕve'ġa – ġandera ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ġa oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehĕ? Po ti ġa ei nehĕ: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.” ¹² Po ti ġa ei nahĕa nehĕ, a'ero po ti ijari ġa ndehe ġa ipiriano ġwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehĕ.

¹³ Terekwatijari iġwaiĕve'ĕve'ġa ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti igwaigwavete ġa ovevugwero nehĕ ohohorame ojipe'ġa nonga pe jipi nehĕ? Koji'i po ti ġa te'varuhuro a'ero onhi'inh'iĕteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehĕ – kiroki a'ea po ġa nomombe'ui hamo.

¹⁴ Nurĕa koji'i pyry ji ve iġwaiĕve'ĕve'ġa nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwereko katu ti ġa gwa'yra'ġa ġwongapypeve'ġa nderuva. Po ti nahĕa iġwaiĕve'ĕve'ġa ndekokatui nehĕ, a'ero po ti a'ea rehe ġa'arĕe'ĕve'ġa nde'ite'varuhui ġa pe nehĕ. Nahĕa ji amoġita ġa. ¹⁵ A'ereki jararamo iġwaiĕve'ĕve'ġa oko jipe Satanĕs'ga nhi'iġa rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iġa rehe.

¹⁶ Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwerahêa re'yjahêa ti toporaka hêa pokokatuavo Jesus'gareheve'ero. Toporakarukaryme ti ġa hêa jara'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe. A'ero hêa porakare'ymame hêare'yja'ġarũive'ġa oporaka ojipe'ġa – kiroki ġa pe ndiporakahavi tuhê.

Eko katu ti ġandepiakatuhara'ġa pe

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahã po ti Jesus'gareheve'ġa ndekoi hamo: Ga ti tombohete gwepiakatuhara'ġa. Ga ti tomondokatua'ja ġa pe ikwepykava ġa poravykykaturame. Ga pe kaitu – kiroki ġandepiakatuhara'ġa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Yuranuhãa oporavyky ahe ve hay'nhoj'nhoġa japea hugwi jape'oga
ipyrũpyruġame trigo ra'ynha rehe.

Nurã ti ahe tojurutyvyme yuranuhãa

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijaripyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ġa pe.

A'ereki ġa ahe poko,” e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: “Oko te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga.” Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'iġa. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu javo, a'ero ti ehendu ganhi'iġa ikwahava. ²⁰ Po a'iti hete tuhê ġandepiakatuhara'ga ite'varuhu, a'ero ti emoġita ga Jesus'gareheve'ġa ndovaki nhaporemo. Ere ti ga pe: “Nahã nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi,” ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ġa kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti javo nehê.

²¹ Ehendu tuhê nhinhi'iġa ġa moġitakatupava. Terei ti: “Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ako hete ga rehe.” A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: “Anhi'iġahy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ndakoi ga rehe.” A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ġa ji rendu no Tupana'gapyrive'ġa garemimo'êharamo.

²² Terena'êi ti ojipe'ġa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro javo. Ekwaha katu na'ê ti ġandeaporoġita. Ga pyryvame ti epoko ġa'akaġa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe javo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ġa ndehe ġandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rũi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'ymi nde netetirũa.

²⁴ Kotihĩ jara'ġa ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ġa pe oja ġa ndehe javo. Jara'ġa ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerê gwe nhande ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua. ²⁵ Na jitehe jukwaha hete ojipe'ġa ndekokatua. Jara'ġa ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerê gwe nhande ikwahavi a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahã ti ipiro'ye'ỹve'ġa toko javo

¹ Kiro ti ji ġa mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Ga ti tomondo gweaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe. Po ġa ndoporavykykatui Tupana'gareheve'ero, a'ero po ti ojipe'ġa Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga javo. Jesus'ga mombe'ua po ti ġa imbotegwetei nehê no ite'varuhua rehe ga ġa mbo'ei javo.

² Po ġa opojykahara'ġa pavêi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ġa ndekoi onhoirũramo. A'ero ti ġa te'iyme opojykahara'ġa pe: “Ga nhaneirũramo ġwaramo ti timondoyme nhandereaporoġita ġa ndehe.” A'ea rũi ti ġa te'i. Koji'i vehevi ti ġa tomondo ojeaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatukatuavo ġa pe ġa pokoga. A'ereki ġa – kiroki

opojkahara'ga pe ga oporavyky ga pokoga – ga ko gairûa tuhê ganemiarôa ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ga pe ga mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhêva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ga ombo'e

³ Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhêva'ea rehe nhandepojkaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no. ⁴ Okoe'ymame hehe po ga nhimbo-hetetehei tuhê akwaha hete ji javo novîa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'igayva pota ranuhû ga ojipe'ga. “Garagara pe ga ei?” e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ga nhimyrôi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵ Nane'ymi ga jogwayvahetei. Ite'vate'va ga'akağa. A'ero ga ndokwahava'javi a'itituhêva'ea ojipe'ga mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ga e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ga pe nehê: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ga imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehê,” e'i tehe ga oyvyteri pe.

⁶ Pyry hete tuhê okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhê Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ga mbatera rehe a'ero. ⁷ Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande tiroho nhanemanorame nehê? Ndirohoi tuhê po ti nhande nehê. ⁸ Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹ Jara'ga e'i tako ji imbatehete'ero javo. A'ea rehe jate ga japyakai reki. A'ero ga ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahã po ti ji ipyhyguhui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ga pe gamongote'vava'ea. Tegwete gapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ga mbotegwetepavi ga mondouka hahyva'ea ru-vihava pype. ¹⁰ A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo gwaramo jara'ga pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurãro gwaramo ga imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe onhimbovy'are'yma ranuhû ja'javo oyvyteri pe: “Maranameuhû ji reko na?”

Paulova'ea omogita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheva'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemo ite'varuhuva'ea nhaporemo a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporoğita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ga. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ga pe enhyromo ga pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'iga aerê po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehê javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'ya'ga rehe javo. He'yive'ga nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ga okoji mbatera pavêi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhêva'ea Pôncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yma hako. Ga ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavêi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'ïpo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ga ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojkaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehê.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ga hohe pa ga mondomondopava gwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ganduvihavuhu'ga nduvihavuhuhetero oko.

Gapojkahara'ga pojkahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yma tuhě.

Gwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete yvyakotyve'ga hoa garendy'javuhua pyri.

Ga ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ģa ga.

Nane'ymi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhě. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ga toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe yvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ga tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ga. Tojikogyme ti ģa oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ģa Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ģa hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ģa jara'ga pe ģa pokopokoga. Toma'ema'ẽ pota ti ģa imondovo mbatera ģa pe – kiroki ģa ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ģa pe ģa imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoagwama yvagi pe. Nahã okorame ģa ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhě ojipyri avuirama nehẽ javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokatuavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'ĩteheve'ģa. Jara'ģa omombe'u Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhẽva'ea javo. Terehenduvi ti ģanemimombe'ua. ²¹ A'ea mombe'urame jara'ģa ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramó Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo. Ere ti ġa pe: ‘Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua peji-hugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehẽ.’ A'ea ti ere ġa pe,” ei Tupana'ga ji ve kako. ² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarõa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Cristo Jesus'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ġa. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'ymi ji nhi'ĩgi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe.

Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporogitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arõheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhyimi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryryvamo nehẽ.

⁵ Nde ko nane'ymi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jiyapyakavo nahã ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahẽa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehẽa. Neyhẽa Eunicehẽa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerẽ ġa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'ymi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurã ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwa hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'ĩga Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarõ hete nhande mbohoryryva ojipe'ġa ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurã ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yama. Terei ti: “Namombe'ui ti ji ga ga'arõe'ỹve'ġa nde'yjuhuro ġwaramo.” A'ea rõi ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ġa pe novĩa. Emo ġa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurã ġa ji mongiuvari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yama a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: “Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirũa.” A'ea rõi ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'ġape'ġa pe ji javijitehe. Po ti ġa imondoi hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehẽ.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahã nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ẽ toko ti ġa jireheva'ero javo. Nahã ga imomyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rõi ga imomyryvi. Gwemimbotarimova'ea rehe jate ga imomyryvi ji ġa poko pota javo. A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde ga e'i ojivyteri pe: “Aerẽ po ti ji imomyryvi ġa pe nehẽ,” ei ga hako.

¹⁰ Aḡwamo reki garemimombyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruro ḡwaramo nhande koty nhanembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhanemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhanembogweravaḡwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande ve. Ga e'i: “Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi,” ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirũharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ḡa pe. Embo'e katu katu ti ḡa nhinhi'iga rehe,” ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ḡa pe a'ero ga nhi'ipo'ruavo. Nurã ḡa ji mongi cadeia pype tere-mombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã – kiroki a'ea ji akwava'ẽ ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhande koty nehẽ.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhẽva'ea ojipe'ḡa mbo'ekatuavo hehe. Nane'ymi ti ejiko hete ga rehe ga arõheteavo ojipe'ḡa arõheteavo no. Nahã nde rekoi ejikoty'aro ḡwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi. ¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhẽva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iga. Enhimoirũuka ti gara'uva pe nhandepojoykaharava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhyimi pyryva'ea ganhi'iga ḡa mbo'ekatuavo hehe nehẽ.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ḡa gwyrive'ḡa pohipava ji hugwi. Gapyteripeve'ḡa, Figelo'ga Hermógenes'ga pavẽi, ḡa pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ḡa ja rũi reki. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ḡa no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryryva. Ipoyja hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype. ¹⁸ Aerẽ Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nehẽ. Toporogwety ti nhandepojoykaharete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garemipokogagwera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ḡa ja

¹ Timóteo, jira'ya'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ḡwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi ga imombyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimombyryvimo.

² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ḡa pavẽi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ḡa – kiroki ḡa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ḡa ikwahavi ojipe'ḡa mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehẽ.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ḡa ja. A'ereki ḡa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ipo'ru ti nhandervihava'ga javo. Ndehe na jitehe enhimomirana ojipe'ḡa imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ḡa pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ipo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohorypota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rũi gaporavykyhava soldado'ga rekoro ḡwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ḡa mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ipo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ḡa pavẽi – ga e'i: “Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive.” Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'iga rendukatuavo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'iga, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'iga rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehẽ no.

⁶ Ga ypy po o'u katu kopeva'ea ġwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehẽ.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehẽ a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwa-hava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro ġwaramo Jesus'gareheve'ġarũive'ġa imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ga ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhũa pyvõ nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novĩa. Tegwete nhihema jugwi a'ero. Nurã ji nda-hoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ġa ohooho Jesus'ga mombe'gwovo.

¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa ndepyga tomom-boruka ti ġa okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehẽ no. Aerẽ po ti ġa ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehẽ.

¹¹ A'itituhẽva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e:
 “Po Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo nhande pohiri nhandereaporoġitate'varuhua hugwi,
 a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehẽ.

¹² Po nane'yimi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame,
 a'ero po ti ga nhande mongoi ġanduvihavamo onhipavẽi nehẽ.

Po ti nhande ei nehẽ Jesus'ga ndokoi jipojoykaharetero javo,
 a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhẽ pe jireheva'ero javo nehẽ.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'iġa hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novĩa.
 Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhẽ ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana.”

A'ea ji ei a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Nahã ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ġa pe tokwaha katu ti ġa javo. Ere ti ġa pe: “Tepenhi'iġayvari ti penhinhi'iġa rehe a'ea pe rũi ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ġa penhi'iġayvarame. A'ereki pe penhenduhara'ġa mbotegwete reki penhi'iġayvarame. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'iġa renduvi. Pehendu katu ti a'ero.” A'ea ti ere ġa pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ġa mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iġa rehe a'itituhẽva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehẽ: “Ndepyry hete nde ġa mbo'ekatuavo,” e po ti ga nde ve nehẽ. Ēkwaha hete ti ganhi'iġa a'ea rupi katu ġa mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde pojjahetero eporavykya rehe nehẽ.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ġa nhi'ĩtehea Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea. A'ereki ġanhi'iġa renduva ġwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga. ¹⁷ A'ereki ġanhi'ĩtehea jauranuhũa ja. Jauranuhũa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ġa omonhimoanha onhi'ĩtehea ojipe'ġa mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavẽi. ¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe, a'eaatyviva'ea ġa ei memei o'mbero: “Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ġa. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehẽ.” A'ea ġa ei o'mbero Jesus'gareheve'ġa pe. Nahã ġa imbovambovatehei tuhẽ mo Jesus'gareheve'ġa py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ga ndopohirağwami Tupana'ga hugwi okoheteavo ġwaramo ganhi'iga rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ga i'mbeve'ga nhi'iga. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ga ojihe. Ga pe ga ei jireheve'ga. Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i nahā:

“Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ga.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

“Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: ‘Ji ko Tupana'gareheve'ea,’ e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ġwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatuva'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ŷva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatuva'ea hyrua herekovo ojipe'ga ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ŷva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavamō.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteva'ero nehē. “Ga pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ga pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ga ekokatuavo ga pe ga ndayvare'yma. Nahā ti ejirokwa pyryve'ga pavēi – kiroki ga onhi'ī Tupana'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ga koty – kiroki ga ndokwahavihu. A'ereki ganhi'itehea renduvame ahe onhi'igayva pota ga.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ga mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'igayvaryme ga. Tinhyrō ti ga ga pe nhaporemō okokatuavo ga pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'iga rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ga ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrō ti ga ga – kiroki ga nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahā po ti ga tombo'e ga Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ga pe ġandekote'varuhua hugwi nehē javo. A'ero po ti ga heroviari a'itituhēva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehē. ²⁶ A'ero po ti ga apyakwapupugamo nehē. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ga nehē. A'ero po ti ga nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehē no Tupana'ga nhi'īpo'ruavo nehē.

3

Aerēva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahū hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehē. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti vvyakotyve'ga ndekoi ojihe jate onhiarōheteavo nehē. Opota ranuhū po ti ga itambere'ia nehē. Onhimbohete tehe po ti ga nehē jiji ojipe'ga hohe javo. Noarōi po ti ga ojipe'ga nehē jiji jate ko jipyry javo. Onhi'ī te'varuhu po ti ga Tupana'ga pe ojipe'ga pe nehē no. Nohendukatui po ti ga uva'ga nhi'iga oy'ga nhi'iga nehē no. Ndohoryvi po ti ga ahe rehe ahe imbuhurame ga pe nehē. Ndokopyryvi po ti ga Tupana'ga arōe'yma nehē.

³ Ndokokatui po ti ga ojipe'ga pe gwe'yja'ga pe vehevi nehē. Nonhimoġitaukara'javi po ti ga ahe ve nehē. Ombotegwete po ti ga ojipe'ga nehē. Nonhimongokatui po ti ga onharūiveuhūro nehē. Onhimboahi po ti ga okote'varuhua'avo ojipe'ga pe nehē. Noarōi po ti ga pyryve'ga nehē petiruahū pe javo ga pe. Noarōi po ti ga pyryva'ea vehevi nehē a'ea tiruahū javo jupe. ⁴ Okwava'ē po ti ga ojipe'ga hajiheve'ga po pe nehē tojigwarai ti ga ga ndehe javo.

Ndojapyakakatui po ti ga onhimbaekwahiva ipotarahivuhua'avo onhimimbotarimova'ea jate nehē. Onhi'ī tehe po ti ga nehē ga hohe pa ko ji huvihavamō javo. Onhimbohory pota hete po ti ga nehē. Emo po ti ga ndopotari Tupana'ga mbohoryva

nehē. ⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopoakara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwawe'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hoġahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ĩ ti kunhangwera'ġa pe javo. Oho ġa kunhangwera'ġa pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġarũiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ġa ġa'mbea reki – kiroki kunhangwera'ġa nharuiveuhũ opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore javo novĩa kunhangwera'ġa. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ġa pe no. ⁷ Nane'ymi ġa nhimbo'embo'ei novĩa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhēva'ea rehe.

⁸ Ymyahũ mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'iġagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavēi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ġa mbo'ehara'ġa ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yma Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovahĩ ġa a'ero. ⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ġa ndohaykaa'javi ġanhi'igā jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhũa nehē. Na jitehe jukwaha ymyahũva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhũa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhũa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'ymi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahũrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarōhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa oko ji rehe ji arōe'yma Antioquiapeve'ġa Icôniopeve'ġa pavēi Listrapeve'ġa pavēi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe. A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ga ndekondekorame ji rehe nhandepojoykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemō kako.

¹² Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavēi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuaavo ġa pe nehē. Na tuhē po ti nehē. ¹³ Igwaigwavete po ti tiruahũve'ġa ndekote'vate'varuhui nehē ahe moandyandyive'ġa pavēi. Koji'i po ti ġa nhaporemō heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehē. Ga jitehe po ti a'ea reroviari nehē no.

¹⁴ Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhēva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. ¹⁵ Neremoka'nhymi nde evoġagwera. Ndevoġarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'iġapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'iġame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶ Ymyahũ Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'igā hako. Garembikwatijarukara nhaporemō ko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhēva'ea rehe. Nhande nhi'iġame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporoġita mongokatuavo. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ĩpo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhuaavo ikatuvva'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

¹ Aerë po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojoykaharete'ga nehë. Uhu po ti ga okojive'ga pyri omanove'ga pyri nehë no. Okwaha ga ga ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ga pe a'ero nehë: “Pepyry pe. Pejo ti pejipytavo avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehë. Okwaha ga ojipe'ga ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ga pe a'ero nehë: “Peko te'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipytavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehë.

Nhanderuvihavuhuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehë. A'ero kiro ji nde moğitai Tupana'ga nhinhi'iga renduvame Jesus Cristo'ga pavëi. ² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'ymi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'gape'ga pe. Ga hendupotarama ti emombe'u katu ga pe. Ga hendupotare'ymame ti emombe'u katu jitehe ga pe no. Ekwahavuka ti ga pe gandekote'varuhua. Ere ti ga pe: “Tapekote'varuhua'javi ti.” Okokatuve'ga pe ti ere: “Tapekokatupigi ti.” Embohory ti ga Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ga ndehe ga mbo'eavo a'itituhëva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'iga rendu Tupana'ga pavëi.

³ Aerë po ti he'yive'ga nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhëva'ea Tupana'ga nhi'iga nehë. Gwemimbotarimo po ti ga ombo'ehara'ga mbuhumbuhuri ojipyri nehë tianembo'e ti ga nhanderemimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhëva'ea po ti ga no-hendupotari nehë. A'eaatyviva'ea po ti ga opota hete henduva imombe'utehea nehë.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arõe'yve'ga imondorame hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'gape'ga pe ga mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka gweri ga – kiroki ga ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ga pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoagwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavyky-heteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ga pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ipo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerë mbapava koty po ti nhande rekoi nhandepojoykaharete'ga rovai pyteri pe pyry-heteve'ga rovai pyteri pe nehë te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ga ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehë. Okwaha ga jara'ga ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ga mongovo ojipyri nehë. A'ea rupi po ti ga imondoi ji ve pyryheteve'ea – kiroki pyryheteve'ea Tupana'ga gwereko ji ve jirekopyryva gwaramo. Ji ve jate rūi po ti nhandepojoykaharete'ga imondoi nehë. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemone nehë nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arõheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihĩ ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera agwamo. Crescente'ga oho Galáciapeve'ga gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ga gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehë. ¹² Amondo ji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ë ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojoykaharete'ga imondoi hahyva'ea ga pe nehë. ¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahũro nde ve nehë no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ga ji pyhygi kako. Aerë nhanderuvihava'ga nhimono'ono'oği tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ga nhi'ipondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki

ġa ojikoty'a ji pavēi – ġa okyhyji nhanderuvihava'ġa hugwi. A'ero ġa hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ġa pe – kiroki ġa opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirū. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ġa ji ve ji mombe'u ti ġa pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'ġarūive'ġa pe nhaporemogentios'ġa pe. Nahã nhandepojoykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ġa hugwi tandejukayme ti ġa javo. ¹⁸ Aerē po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemo ji rerekokatuavo ji rerothokatuavo yvagi pe nehē. Pevo po ti ga rekoi nhanderuvihavuhuhetero nehē. Timbohete ga avuirama nehē! Na tuhē! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'ġa ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'ġa Priscilahēa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ġa pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirūa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'ġa nde ve kiro. Na jitehe ġa omondouka onhi'ġa nde ve Prudente'ga Lino'ga pavēi Cláudiahēa pavēi no. Na jitehe jara'ġa nhaporemo Cristo Jesus'gareheve'ġa omondouka onhi'ġa nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavēi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ga ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ga ndekoi nehē o'ejipero gwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ga ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Gwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kirogwe ko nhinhi'iga mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iga a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iga mombe'gwovo ga pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonoḡatu ti ga ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ga pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ga Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe ḡagwyri pe Creta pe ga mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ga togwereko gwembireko'ga. Tojiko ti ḡanda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ḡanda'yra'ga no hendukatuavo ḡanhi'iga. Po ojipe'ga omombe'u katu ḡanda'yra'ga ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ga tokoyme Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Po ḡanda'yra'ga ndekokatui, a'ero pyry ga Jesus'gareheve'ga ndepiakatui gwa'yra'ga moḡitakaturu gwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ga oporavyky. A'ero ti ga toko katu Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Ga ndekokaturame tegwete ojipe'ga nemimbojahava ga ndehe a'ero. Gwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ga toko onhimbohetee'yma. Tonhimboahituhenuhūyme ti ga. Tougwejuhuyme ti ga ahemboheagwyryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ga ojipe'ga. Tokoyme ti ga ojipe'ga ja – kiroki ga itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoḡita jipi.

⁸ Ojipe'ga ndurame ḡapyteri pe tohoryory ti ga ga ndehe ga mombytavo ḡwonga pe ga poraka. Taheaporoḡita katu pota ti ga ga pokoga. Tonhimbovyvy ti ga. Toko katu ti ga ojipe'ga pe. Tapyry ti ga hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga. Gwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ga toko. Ga ti toko Tupana'ga nhi'iga rupi. ⁹ Tojiko hete ti ga a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ga ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ga mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ga ojipe'ga mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ga pe nehē – kiroki ga e'i Tupana'ga nhi'iga pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga, a'e ji. A'ereki he'yjuhuve'ga nohendukatupotari okovo gwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo onhimoandyandyita ojipe'ga moandyandyita no. Judeus'ga ojikytiukave'ga jara'ga hohe nohendukatupotari. ¹¹ Tupana'ga nhi'igarūiva'ea ga omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ga pe ga moandyandyita. Nanongara rehe po ga nombo'ei ramo. A'ereki ga omongo tehe Jesus'gareheve'ga py'a. Ganongapypeve'ga py'a ga imongotehei no. Nahã ga ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ga hugwi gwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti gani'iga tombo'ea'javyme ti ga javo.

¹² Perope pe peju – Cretapeve'ga namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ga ko i'mbeheve'ga. Nane'ymi ga mbero. Oko te'varuhu ga otiruahūro onhyrōe'yma. Ougwei hete ga mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ga ndekoi toro'u hete javo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ga mombe'u katu reki. Nurã ti penhi'igahy ga pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ga Cristo'ga rehe javo. ¹⁴ Penhi'igahy ti ga pe topohi ti ga imombe'utehea hugwi judeus'ga namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Agwamove'ga nemimbojihuva hugwi ti ga topohi no ganemimombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ga nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ga pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – gahã e'i mbatera pe nhaporemō: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapoa nhaporemō,” ei ga.

Kiroki ga oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – gahã e'i mbatera pe nhaporemō: “Ndapyryvi mbatera,” ei ga. Nonhimombaragwahava'javi ga aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Gandeaporoğita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ga nonhimombaragwahavi. ¹⁶ Ga e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ga novia. A'ereki ga ndokokatui reki. Nurã ahe nhimombaragwahavi ga ndehe ndojikogi tuhē ga Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ga Tupana'ga ojihe. Ndokoi ga gani'iga rupi. Nurã ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Ga ko ndapyryvi. Nurã tegwete gandekokatua,” e'i ti ga ga pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ga a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ² Embo'e ti akwaimbae'gaymyana. Taheaporoğita katu ti ga tapotaruhuyme ti ji mbatera javo. Tonhimoğatyrō ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo gwaramo. Tojiko hete ti ga Tupana'ga rehe okovo gani'iga rupi. Toarō hete ti ga ojipe'ga. Tonhimomirana hete ti ga Tupana'ga nhi'iga rupi okovo. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e akwaimbae'gaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ga. Toko katu ti ga no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga. Tombotegweteteheyme ti ga ojipe'ga. Tougweyyme ti ga ahembo-heagwryva'ea vinho.

Tombo'e ti ga pyryva'ea rehe timoğita ti kunhangwerapyahuve'ga a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ga ipyahuve'ga. Te'i ti ga ga pe: “Pearō hete ti penhim-bireko'ga. Pearō hete ti peja'yra'ga.” A'ea ti ga te'i ipyahuve'ga pe. ⁵ Te'i ti ga: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ga nembireko'ga pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga nhi'iga rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ga te'i kunhangwerapyahuve'ga pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ga te'ite'varuhuyme ti ojipe'ga Tupana'ga nhi'iga pe gani'iga mbotegwetee'yma. Tito, nahã ti ere kunhangwerymyana'ga pe tombo'e ti ga ipyahuve'ga javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ğa no ipyahuve'ğa tonhimbovyvy ti ға javo. ⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ға ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ға a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'īga rehe enhimbovyvya ға mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸ Nane'ymi ti enhi'igatu ға mbo'ekatuavo. A'ero ti tegwete ojipe'ğa ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'ŷve'ğa ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ғанemimbo'ete'varuhua javo novia.

⁹ Embo'e ti ға – kiroki ға ndipiro'yi opojykhara'ğa hugwi. Tohendu katu ti ға opojykhara'ğa nhi'īga ға mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ikwepyte'varuhuyme ti ға ға no. ¹⁰ Tomimyme ti ға ғambatera. Tombojiko hete ti ға opojykhara'ğa ojihe okokatuavo ғwaramo. A'ero ti ғаpojykhara'ğa ei nehē: “Pyry hete jipyrive'ğa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ғwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ға ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'īga pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ғаpyrive'ğa ipiro'ye'ŷve'ğa.

¹¹ A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemō vyakotyve'ğa pe nhaporemō. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyri pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹² Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ğa pe. Pehendu katu ti nhinhi'īga ji nhi'ipo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu aғwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemō vyakotyve'ğa pe nhaporemō.

¹³ Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ғwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁴ “Onhikwava'ē ga ojijukavouka vyakotyve'ğa pe ға ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ға ғandekote'varuhua hugwi nhaporemō nehē javo. Omano ga tamombyry ti ға mongovo javo. ‘A'ero ti ға ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ğa pe ға pokoga javo,’ ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'īga. Nurā ti a'ea rehe nhaporemō embo'e hete ға pehendū katu ti javo. Ehendukatūka ti ға pe ға mbopohiruka ғandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ға pyri tohendu katu pa ti ға nhinhi'īga javo. A'ereki Tupana'ga onhi'īga mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ğa ikwahavukara'java ға pe toko ti ға gwuvihava'ğa nhi'īga rehe. Ere ti ға pe ға mbo'eavo: “Huvihava'ğa ti tomongomongo ogwyrive'ğa ғwemimbotarimova'ea rupi. Po ғанemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendū katu pota ғанhi'īga ға nhi'ipo'rupava peporavykykatuavo.” A'ea ti ere ға mbo'eavo. ² Te'ite'varuhuyme ti ға ojipe'ğa pe ға mbotegwetee'yma. Togwayvayvayryme ti ға okovo. Tinhyrō ti ға imondovo ojeaporogitakatua imohina ға ndehe nhaporemō. Tito, a'ea rehe nhaporemō ti embo'e ға nehē.

³ Embo'e ti ға a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ға ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemō ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ganhi'īga. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ğa pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novia. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ға ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ğa pe. Nurā ға nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande rekoi ymya kako.

⁴ Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva vvyakotyve'ga pe a'arō hete ji ġa javo. ⁵ A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo. Nhanderekokaturu ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhandereaporoġita rerojijyi nhandereaporoġita mbopyahuavo. ⁶ A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahā ti epoko hete ġa javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷ Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ġa upa opytavo ji pyri avuirama nehē javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerē ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehē javo. ⁸ A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhēva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo vvyakotyve'ga pe nhaporemo ġa pokoga.

⁹ Po ojipe'ga nhi'inhi'itehei nahanahā po javo, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'iga renduve'yma. Po ġa ei: “Nahanahā oko nhaneramonhava'ea aherakykwepoharava'ea no.” Po a'ea ġa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ġa hugwi ġanhi'iga renduve'yma.

Po ġa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ġwia?” e po ġa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: ‘Gwiġwia ti pe'u. Gwiġwia ti tape'ui,’ e'i. ‘Nahanahā ti peko katu,’ e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ġa. Po ġa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ġanhi'iga. A'ereki ġa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ġa ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ga po ndokoi Tupana'ga nhi'iga rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iga rupi javo. Ġahā ombopohi pota ojipe'ga Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iga rehe a'ero ġa momoranduva toko katu ti ġa okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate javo. Po ġa nohendukatui nenhi'iga, a'ero po ti erea'ja ġa pe hamo. Po ġa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ġa hugwi. ¹¹ A'ereki nanongara'ga ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ġa a'ero hendukatue'yma. A'ero ġa imbojari ojihe okote'varuhuavo ġwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iga

¹² Tito, ma'ga po ti ji amondouka nde pyri nehē? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehē? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehē? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehē.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'gape'ga ndepiaga nehē. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehē no. Ejirokwa ti ġa pokoga ġa horame nehē. Emondo katu ti mbatera ġa pe tokoyme ti ġa imbatere'ÿva'ero nehē. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ga pe Jesus'gareheve'ga pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ga pe no ġa pokoga.” A'ea ti ere ġa pe Jesus'gareheve'ga ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ġa toko katu ti ġa javo. A'ero ti ġa jirokwari okokatuavo ojipe'ga pe okotehee'yma nehē.

¹⁵ Kiroki ġa oko ji pyri – ġahā omondouka onhi'iga nde ve.

Ere ti pevove'ga pe – kiroki ġa ore arō hete ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iga pe me.” A'ea ti ere ġa pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramō. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga rongā pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'ġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhanderuvete'ga ti tomomyry pe me nhaporemō Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonogatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'ġame Tupana'ga pe jiruvihavuhuhete'ga pe ji ei jipi:
—Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ġa nde mombe'u ji ve. Ga e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimō'ēhara'ġa ndehe nhaporemō ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo.

⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

—Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ġa pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimomyryva ndereheve'ġa pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimō'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturō ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde pojihuve'yama hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji reko i cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko javo. ¹⁰ Anhi'ġatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ĩ ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyama ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoi. Nurā ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jijapyakavo novā. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namomytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyryve'ga ipiro'ye'yve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'ġa. Ga nde'i ve ji ve: “Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē.” A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namomytaahai ji ndepyryve'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'ġa. Imomyrypotarame po ti nde imomyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga javo: “Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyra'ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ javo”? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyrive'ga jate rõi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirũramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aḡwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirũramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehẽ no. A'ereki ga oko ndepyri'ero neirũramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehẽ: “Ji ko Paulo'ga moirũharamo. Oronhomoirũ ore,” ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehẽ hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehẽ. Po ga nomondoi nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondoi nde ve ga repyga nehẽ imoka'nhyuka nde ve garekote'varuhua nehẽ. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhẽ ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehẽ. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jihi amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurã ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ẽ ti ji ve. A'ea rõi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhẽ. Nhiirũramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojykaharete'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavẽi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavẽi.

²¹ Filemom'ga ti ḡwendu katu nhinhi'iḡa nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe. Nurã po ti ji ikwatijari ga pe togwereco katu ti ga Onésimo'ga javo nehẽ, a'e ji. Gwereco katu tuhẽ ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaḡwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikihava ji ve. A'ereki ji taho'a'ja nde pyri. Penhi'iḡa ḡwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondouvouka pe pyri nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra's'ga omondouka onhi'iḡa nde ve. Ji pavẽi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ḡwaramo. ²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iḡa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Gahã ko oporavyky ji pavẽi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ga pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ymyahũ Tupana'ga ei onhi'iga mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pe-mombe'u ti jireaporoğita pende'yja'ga pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iga gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhũ rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporoğita onhi'iga mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ga ti ji kwahavi jireaporoğita kwahavame nehẽ,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iga mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporoğita mombe'urame ahe ve. Nahã ko ymyahũ hako.

² Ağwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporoğita vvyakotyve'ga pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporoğita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari vyva yvaga reheve ymyahũ hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerẽ po ti nde herekopavi a'ero nehẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³ Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ipopoaka ga. Ganhi'iga gwaramo vyva ndopavi yvaga pavẽi okovo. Ga tuhẽ imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirẽ ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rũi. Pevo ga memei ga ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe

⁴ Nahã koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ga hohe yvagipeve'ga hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero gwaramo ga pe:

“Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ga hohe javo.

⁵ A'ereki ojipyrive'ga pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ga pe nhaporemõ nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyrive'ga pe rũi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iga'java ga nomombe'ui ojipyrive'ga javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehẽ.

Gaha po ti jira'yramo oko nehẽ.”

Ojipyrive'ga rũi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'iga'java gwa'yrypy'ga mondorame vyva koty vvyakotyve'ga mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ga toambohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyrive'ga mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyrive'ga pe kotihĩ ga hoi vyvtua ja nhinhi'iga mombe'gwovo.

Tata ja kotihĩ ga hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'ymi po ti nde ejiheve'ga nduvihavuhuhetea avuirama nehẽ.

Nane'ymi po ti a'itituhēva'ea rehe nde nhi'iġi ġa pe
 ġa mongouka katu enhi'iġa rupi ekovo ġanduvihavuhuhetero nehē.

⁹ Pyry hete nde ve ġa ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ġa ndekote'varuhurame.

Nurā jihi nderuvihavuhuhetero a'e nde ve:

Eko ti ġanduvihavuhuhetero nepavēive'ġa hohe ejoryvamo,” ei Tupana'ga
 gwa'yra'ga pe.

¹⁰ “Jipojykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

“Jypya ndehe tuhē ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehē.

Tapy'ynhapira nhymyanamo.

Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavēi nehē.

¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoġa
 opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi
 imbojopy'ruavo nhymyaname nehē.

Ndehe po ti naneymyani ekovo avuirama nehē.

Nderepavi po ti nde nehē no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ġa pe:

“Eapy ti ji pyri jijohukoty rūi

ekovo ġwaramo ġanduvihavuhuhetero.

A'ero po ti ji nearōe'ŷve'ġa mongoukari nenhi'iġa rupi nehē.”

Ojipyrive'ġa pe rūi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴ Tupana'gapyrive'ġa ko ha'oe'ŷve'ġa yvagipeve'ġa oporavykyavo Tupana'ga pe. Ga
 nhaporemō opokopoko yvyakotyve'ġa jipi. A'ereki Tupana'ga e'i ġa pe: “Peho ti ġa pyri
 yvya koty ġa pokoga – kiroki ġa hugwi ji amombo ġandekote'varuhua tuhu ti ġa upa ji
 pyri avuirama nehē javo,” ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe yvagipeve'ġa hohe. Nurā po
 nhande rekohegi gara'yra'ga nhi'iġa rupi hamo nhanderemienduva rupi hamo. Tirovia
 hete ti ganhi'iġa a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahū Tupana'gapyrive'ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa ymyahūva'ea pe tohendu
 katu ti ġa javo. A'ereki hupi hete ġa omombe'u. Ymyahūva'ea hendukatue'ymame
 ġanhi'iġa okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame
 okove'ŷ Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga
 omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahūva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa
 rupi yvagipeve'ġa nhi'iġa rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehē
 nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe nhandepojykaharete'ga
 nhi'iġa rehe aġwamo. A'ereki pyry hete tuhē ga manoi nhande repyga
 imomboia nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande
 imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iġa, niaka'nhymi tuhē po ti
 nhande hahyva'ea hugwi nehē. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehē.

Ga ppy tuhē onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirē ġa imombe'ui
 nhande ve javo: “Nhandepojykaharete'ga ei: ‘Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo
 ti yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa pokoga. Taroġo ti ji ġa ji rupi yvagi pe

hahyva'ea hugwi inogatuavo ġapy'a.' A'ea tuhē nhandepojoykaharete'ga ei.” A'ea ġa ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhēva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhēva'ea ko jira'yra'ga nhi'īga javo, Tupana'ga opoko ġa japovouka ahemonhi-momby'ava'ea ġa pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurā he'yjuhuva'ea ġa japopar-avuhui ahemonhimomby'ava'ea. Gwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ġa pe ġa pokoguka. Nurā nhande ei: Tupana'ga ġa mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'īga ġa pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ga ja ġanderohoharamo

⁵ Nahanahā hekoi ġa jikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyryve'ga pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'īga rupi nehē – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe.

⁶ A'ea ymyahūva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako: “Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ga.

Ga ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhyimi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyryve'ga gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'īga rupi.

⁸ Nde ere'e: “Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'īga rupi,” ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'īga rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ga nhi'īga rupi kiro, xa'e nhande hepi-age'yma.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ga nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyryve'ga gwyre'i javo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekopypi tomano ti ga vvyakotyve'ga ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhē. Jesus'ga omano vvyakotyve'ga ndepyga imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ga jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehē. A'ero po ti he'yjuhuve'ga nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehē,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'īga rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ga nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

¹¹ Omanomo ġa ndepyga Jesus'ga ġa mombyryvi imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ē ga ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurā Jesus'ga poyjahetero ġahā ko nhiirūhetea javo.

¹² Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirū'ga pe nehē.

Ga nhimono'ono'oġame nenhi'īga renduva

po ti ji nde mbohetei ġapyteri pe nhinhimby'yita,” ei Jesus'ga.

¹³ Onhi'īga'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhẽ ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'iga'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoĩ Tupana'ga ra'ya'ga pavẽi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemo ymyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iga mombe'gwovo ymyahũ.

¹⁴ Tupana'ga ra'ya'ga ko vvyakotyve'ga tuhẽ gwa'oro gwekoro. A'ereki ġa o'a oy'ga hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoĩ vvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Vvyakotyve'ga arõe'ỹve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ga ġamanoa hugwi,” ei Jesus'ga. ¹⁵ “Gapopoakara mombigame ti ji ġa pokogi ġa mbopiro'yavo ġakyhyjia hugwi nehẽ,” ei Jesus'ga. “A'ereki ġa omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

¹⁶ Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ga pokoga yvagipeve'ga pokoga nhimanomo ġa ndepyga.” A'ea rũi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahũva'ea e'i ikwatija ymyahũ: “Abraãova'ea rakykwepohara'ga pyri vvyakotyve'ga pyri po ti ga uhu ġa pokoga nehẽ,” ei ahe.

¹⁷ Nurã Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirũ'ga javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhẽa hugwi gwa'oro okovo oirũ'ga ja Abraãova'ea rakykwepohara'ga ja. Oko ga ġa javijitehe tuhẽ tako ti ji ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairũ'ga pe. Ga okoveveuhu. Nahanahã ġa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ġandekoa. Nurã ga ġa porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi nhiirũ'ga ndekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ġa pokogi a'ero okovo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Nahã ga ġa ndepygi inogatuavo ġapy'a. Nahã Jesus'ga rekoĩ Tupana'ga nhi'iga rupi. ¹⁸ Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ga ga mongote'varuhupotarame novĩa. Hahy! Nurã ġa ojipe'ga mongote'varuhupotarame, ga ikwahavi ġa pokoga tombopogweyme ti ġa ġa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

¹ Pe me nhiirũa pe Tupana'ga remimo'ẽhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirũa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavẽi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirũhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ġa pe javo. Gaha ko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerẽ po ti ga nhande reroi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemo nhande xa'e herovia.

² Nahanahã ti ji moirũ javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ipo'rupavi. Na jitehe ymyahũ Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo vvyakotyve'ga Tupana'ga nhi'iga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ga ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ġa japovo,” ei ga. Nde'i ġa: “Onga ojiapo.” A'ea rũi ġa ei. Koji'i ġa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ġa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ga Tupana'ga nhi'iga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴ Na tuhê. Japopyra ko onga nhaporemõ. Emo Tupana'ga tuhê omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iga ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'iga aerêva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Tupana'gareheve'ga nderekokatuavo ga mongomongovo onhi'iga rupi okovo ganduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohetepigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehê javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'iga rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo gwaramo pehendu katu ti ganhi'iga – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aḡwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'iga rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iga jipi opohipota ga hugwi,” e'i
Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui
mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'iga rendukatue'yma raykavo nehê javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahemonhimomby'ava'ea
ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,’ ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “ ‘Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ga ndekoi opohipota ji hugwi.

Ga ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea
okoe'yma nhinhi'iga rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ga ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinimonha'ngavo:

Nanoḡatuaḡwami ti ji ḡapy'a
ga nderure'yma jijipyri nehê,’ ei Tupana'ga.”

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendeaporoḡita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporoḡitakaturõ xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahã pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me aḡwamo pehendu katu ti nhinhi'iga javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipo-hia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iga renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iga pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanema-noe'ymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavêi nehê.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki aḡwamo garembikwatijarukara e'i: “Po aḡwamo pe Tupana'ga nhi'iga renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo.
Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iġa jipi opohipota ga hugwi,” e'i
Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁶ Ymyahū penamonhava'ea ġwendu Tupana'ga nhi'iġa novīa hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iġa opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyrā hugwi. Ymyahū Moisésva'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa. Ahe jate ġwendu katu. ¹⁷ Onhi'iġa rendukatue'ŷva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ŷi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero. ¹⁸ Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a
ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurā nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoġatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoġatu pota ojiheve'ġa py'a

¹ Aġwamo Tupana'ga onoġatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanoġatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noġatua rehe. Po na rūi, ga nonoġatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoġatu tuhē ti ga pepy'a. ² A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iġa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahūva'ea pe no. Ymyahū ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iġa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iġa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:
Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a
ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavypyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴ Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵ Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a
ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶ Nurā nhande ikwahavi javo: Ojipe'ġa py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurā Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷ Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota yvyakotyve'ġa py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'iġa renduvi,
a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸ Ymyahũ Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onogatuuika israelitasva'ea py'a, a'ero po aerẽ Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aḡwamo ji inogatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonogatuuikari ahepy'a. Nurã Tupana'ga ea'javi yvyakotyve'ḡa py'a noḡatupota. ⁹ A'ero aḡwamo vehevi Tupana'ga inogatupotari ojiheve'ḡa py'a.

¹⁰ Ymyahũ Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noḡatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹ A'ea kwahava xajirokwa hete ti inogatuuika Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahũva'ea ja javo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehẽ nanoḡatuaḡwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iḡa.

Tupana'ga nhi'iḡa ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹² Tupana'ga nhi'iḡa nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iḡa. Ganhi'iḡa ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara yvytera pype, a'ero nhande tihepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikaḡyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iḡa imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iḡa. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporoḡita nhanderemimbotarimova'ea reheve. Nurã nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Gwia rehe tuhẽ nhande rekoḡetei reki! Na tuhẽ nhande reaporoḡitaro reki! Nahã nhande rekote'varuhui reki! Nahã nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iḡa.

¹³ Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapoa. Ahã onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehẽ. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehẽ. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuhetero

¹⁴ Jesus'ga oko huvihavuhuhetero. Ga ko ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ḡwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ḡandekote'varuhua ḡa hugwi javo. Aerẽ ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga. Nurã ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵ A'ereki Jesus'ga ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ḡa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurã ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶ Nurã xanhi'ĩ hete ti Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'ĩ hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonha'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'ĩ ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5

¹ Ymyahũ Tupana'ga ḡa mo'emo'ẽi yvyakotyve'ḡa pyteripeve'ḡa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Toko ti ḡa ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve yvyakotyve'ḡa pokoga tomombo ti Tupana'ga ḡandekote'varuhua javo. Ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuro ti ḡa togweru ḡanemimbuhuteheva'ea ji ve ikwava'eḡa. Togweru ti ḡa mbatepyryva no – kiroki a'ea yvyakotyve'ḡa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa tokwava'ẽ ji ve. A'ero po ti ji imombori yvyakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi nehẽ ḡa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa ko vvyakotyve'ḡa. Vvyakotyva'ero ḡwaramo ḡa ndipopoakari okote'varuhuavo vvyakotyve'ḡa ja. Nurā ḡa ikwahahetei vvyakotyve'ḡa ndekoa ḡa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ḡa vvyakotyve'ḡa porogwetygi vvyakotyve'ḡa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'iḡa rupi ikwahave'yma ḡwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa ḡa nderekokatuavo a'ero.

³ Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ḡa okote'varuhu. Nurā Tupana'ga ero ḡwaramo ḡa jipygi na'ē ikwava'eḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerē ḡa jara'ḡa ndepygi ikwava'eḡa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ḡandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ḡa: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rūi ḡa ei. Nonhimbohetei ḡa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ēi peko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhē. Gaha jate e'i Arāova'ea pe ymyahū hako eko ti ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'e'yma ojipe'ḡa ndekoi ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ḡa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro.” A'ea rūi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ḡa pe nhaporemō nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'iḡa'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'ī Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurā Cristo'ga ei ga pe: “Ipotarame po ti nde nanhimomanoukari nehē.” Hahyahi Cristo'ga nhi'iḡa ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga renduka-tui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'iḡa rupi rūi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'iḡa rupi hahyrame ojive. ⁹ Nahā hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'iḡa rehe ga monhimomiranambava. Nurā ga rekoi vvyakotyve'ḡa nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ḡa oko ganhi'iḡa rupi – ḡa hugwi nhaporemō ga omombo ḡandekote'varuhua ḡa mombyryva. Aerē po ti ga ḡa nderohoi yvagi pe ḡa mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehē. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomoḡitaḡita hete novīa. A'ereki manameuhū pe pekwaha! Nurā manameuhū po ti ji ikwahavukari pe me nehē? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahū pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurā po kiro pe ojipe'ḡa mbo'ei Tupana'ga nhi'iḡa rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novīa. Aḡwamo vehevi ti ojipe'ḡa toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iḡa pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ḡa – kiroki ḡa oka'mbu jate – ḡa ndo'upavi. Ga javijitehe

pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ga javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'iga pyryva'ea. Ipita'ngive'ga javuhu pe ei pejohupe: “Marã aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'iga rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iga ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ga javuhu.

6

¹ Xanhomogitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanen-himbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporogita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei: Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomomyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ga akağa rehe hamo javo ğa pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ga mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ğa pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejiyupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejiyupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemõ nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotaramẽ.

⁴ Marã po jara'ğa pe? Tupana'ga nhi'iga ğa henduna'ẽi. Aerẽ po ğa nohendukatua'javi. Ga henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ğa pe nahanahã ji ipotari javo. Ga pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti yvyakotyve'ga nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ğa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. “Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi,” ei ğa. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ğa pyri ğa pokoga. ⁵ A'ero ğa ei: “Pryry hete Tupana'ga nhi'iga nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe,” e na'ẽ ğa. “Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemonhimomby'ava'ea nehẽ no,” e na'ẽ ğa.

⁶ Nahã ğa ndekona'ẽi henduva Tupana'ga nhi'iga. Aerẽ po ğa ei: “Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iga rehe,” e po ğa okote'varuhuavo.

Marã po ğa pe? Tupana'ga ndogwerojijyja'javi tuhẽ ğandeaporogita a'ero. Ga ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ğa Tupana'ga nhi'iga rupi. Nurã ğa ndekoi Tupana'ga ra'ya'ga jukahara'ğa ja. Ombotegwete ğa Jesus'ga ojipe'ğa ndovaki.

⁷ Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Pyryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ğwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imomyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui pyryva'ea – a'ea ja ko ğa – kiroki ğa ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iga rupi okopyryvamo ga pe. Ga pe ga imomyryvi.

⁸ Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hativa'ea hajiheva'ea pavẽi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: “Ite'varuhu yja!” Nambegwei ti ga ei tokai ti nehẽ javo. A'ero ti ga imbokai nehẽ.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ġa – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ġa pe nehē.

⁹ Tupana'ga nhi'iġa rendukatue'ŷve'ġa pe ji anhi'ī popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ġa ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarōva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iġa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehē pe imomborukaro ġwaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykat-urame ga pe. Nurā po ti ga nomoka'nhymi peporavykyagwera nehē. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pokoga ikwehe Tupana'ga arōhetero ġwaramo. Aġwamo vehevi pe ġa pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'yumi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ġa pe Cristo remimombyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehē. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ġa ja Tupana'gareheve'ġa ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ġa ja pejikopige'yma. Ojiko ġa onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehē javo – kiroki a'ea pe ga ei ġa pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa. A'ero ga ġa mbohoryvi opyryvamo ġa pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ġa ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iġa

¹³ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojihoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate. Nurā togwerovia ti ojipe'ġa nhinhi'iġa javo, ġa ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'iġatua.” A'ea ġa e'ī Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ġa hohe pa. Nurā Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iġa javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhē nde ve nehē,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehē. Aerē po ti nderakypewepohara'ġa nde'yjuhuro a'ero nehē. A'iti a! a'e ji.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehē javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojihoheve'ga ojogwayvaramo. Ojohupe ġa ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhēva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'iġatua pe me.” A'ea ġa ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijy'e'yma onhi'iġa. A'ero ġa ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahū Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iġa rerojijy'e'yma ġa pe – kiroki ġa pe ga e'ī: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehē pe jikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. Nurā onhinoina ga ei a'ea ġa pe jukwaha hete ti ġa pe nhinhi'iġa rerojijy'e'yma javo. ¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ġa ikwahavame javo. E'ī ga: “Aerē po ti ġa ei nehē: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iġa. Ga ndogwerojijyi onhi'iġa onhinoiname no,’ e po ti ġa gworygworyvamo nehē,” ei Tupana'ga.

Na tuhē. Tegwete ga'mbea ga nhi'iġame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerē po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehē javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojijyjukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhūa pyvō. Na jitehe nhandereaporogita ndojirojijy'a'javi. A'ereki nhande tirovia

tuhẽ Tupana'ga aerẽ Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehẽ javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehẽ. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandeky-hyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhẽ nhande repyga okovo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga na jitehe oho Tupana'ga rongapype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ga ndepyyga. ²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ga ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahũ Melquisedeque'ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ẽhara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ga hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhaneremboypyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoãa dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Piry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noãatua. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onogatu ojiheve'ga py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ga nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ga nemboypya. Leviva'ea rakykwepohara'ga mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ga – kiroki ga oko Tupana'ga nhi'iga rupi okovo ikwava'ẽhara'ga – gahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ga hugwi israelitas'ga hugwi. Na tuhẽ. Israelitas'ga herekorame dez mbatera tomondo ti ga Levi'ga rakykwepohara'ga pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ga nhaporemoko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga pavẽi. Opyhy ikwava'ẽhara'ga gwe'yja'ga hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ga hugwi tuhẽ.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehê,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ga gwyrã nde ve nderakykwepohara'ga pe nehê. Pevo po ti ga nduvi avuirama a'ero nehê. Nderakykwepohara'ga pe po ti ji hajiheve'ga mbohoryvukari nehê,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerê po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo nehê javo. Tupana'ga nhi'igirê jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemo xa'e: Kiroki ga oko ojipe'ga hohe – gahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸ Leviva'ea rakykwepohara'ga – kiroki ga opyhy israelitas'ga hugwi – gahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰ Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ẽhara'ga nemboypya. Gahã opyhy gwe'yja'ga hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ga hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ẽharamo

¹¹ Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ga mo'emo'ei toko ti Arãova'ea ikwava'ẽharamo ji ve jipi israelitas'ga mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'ẽharamo a'ero gwakykwepohara'ga pavêi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ga mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'ẽhara'ga pe mombyry pe nderua ji pyri nehê javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ga pavêi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ga israelitas'ga. A'ero israelitas'ga ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'igi ga ga pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'garũive'ga ruri okovo ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'ẽharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve,” ei ga.

¹² A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ga ikwava'ẽharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ga ndekoa'jave'ymame ikwava'ẽharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ẽhara'ga. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyhua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garembopyya rakykwepohara'ga ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ẽhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojkaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe: “Pekwava'ẽ ti gambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ẽharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ga pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ẽharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rũi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe.

Yvyakotyve'ga rũi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'ẽharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehẽ.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i: “Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.” A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ga ndogwerojijyi ojeaporogita aherembikwatijara renduvame. A'ero ga ndokokatui ve. Ndohoi ga Tupana'ga pyri onhi'iga. Ndikwahyi aherembikwatijara ga ndehe.

¹⁹ Nahemombyryvukari tuhẽ.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerẽ po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehẽ. Nurã nhande xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ga hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'ẽharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ga ikwava'ẽharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojykaharetea.

Anhi'igatu ji nde ve kiro.

Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ẽharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'iga nde ve nehẽ.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurã Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'igapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'igapyahua e'i vyakotyve'ga pe nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. A'ero koji'i pyryvamo vyakotyve'ga pe kiro.

²³ Ymyahũ Leviva'ea rakykwepohara'ga nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ẽharamo. A'ereki ga omano oporavykya reja. A'ero jara'ga aherakykwepohara'ga ndekoi ikwava'ẽharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurã gaha jate nane'ymi oko ikwava'ẽharamo avuirama. ²⁵ Nurã ga imombohetei vyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi avuirama ga mombyrypava. Kiroki ga onhi'ĩ Tupana'ga pe ojikoga gwaramo Jesus'ga rehe – gahã Jesus'ga ga mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ga ndepyga jipi epoko ti ga javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhẽ a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimoheha ojihe. Naheaporogitatiruahũi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i. Nurã vyakotyve'ga ja rũi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhẽ. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhetero ojipe'ga hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'eği tuhẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ga ki a'e te okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ẽ javo. Nahã ga jipygi. Ojipygirẽ jate ga ikwava'eği ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ga ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eği mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ë ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga gđandekote'varuhua ға hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ğa okwava'ë mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jujukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ğa ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero gwaramo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ğa ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerë Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhë vvyakotyve'ğa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ipo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepy vvyakotyve'ğa

¹ Na tuhë Jesus'ga rekoi okovo ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo gwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavëi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rüi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhë nhandepojoykaharete'ga ruhava pype tuhë Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Vvyakotyva'ea rembiapoa pype rüi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty tenda – a'ea pype rüi ga nhande repygi. Ymyahü a'ea pype hete ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yvya koty.

³ Ymyahü Tupana'ga omo'emo'ë vvyakotyve'ğa. Ga e'i: “Toko ti ға ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ğa ndepyga. Nurã ti ға togweru vvyakotyve'ğa hugwi ganemimbuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehë. Togweru ti ға ға hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehë no vvyakotyve'ğa ndepykaramo nehë,” ei Tupana'ga ymyahü.

Jesus'ga rekoi ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurã po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'ëharamo. Po ga oko yvya koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'ëharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ëhara'ğa yvya koty.

Gahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Gaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahü Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: “Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ğa israelitas'ğa ndepygi okovo ikwava'ëharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo gaporavykya hohe. Ymyahü Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ğa pokokatui nehë javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ğa ikwava'ëharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ға mbatepyryva ji ve israelitas'ğa ndepyga,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerē koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vvyakotyve'ga pokokatui kiro nehē javo. “Ndehe ti emano imomborukaheteavo gāndekote'varuhua ġa hugwi ġa ndepyga nehē,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ēharamo javo. Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahūva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ġa poravykya hohe. Yvyakotyve'ga ndepykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe javo. A'ero ga imombohetei vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ġa pe.

⁷ Po ikwahyhetei ymyahūva'ea hamo Tupana'ga nhi'iġa Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'iġi aerē ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahū israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahūva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

“Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

“Aerē po ti ji nhi'iġi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe Judáva'ea rakykwepohara'ġa pe nehē no,” ei ga.

⁹ “Ymyahūva'ea ja rūi po ti ji nhi'iġi ġa pe nehē.

Ymyahū ġanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iġa ahe rerogwovo pa Egitopeve'ġa gwyrã hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahūva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ġa pe nehē

Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe israelitas'ġa pe nehē,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'iġa po ti ji imongi ġa'akaġi pe nahanahã peko katu ti javo ġa pe.

Gapy'a pype po ti ji inoġi nhinhi'iġa.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'iġa okovo pota hupi nehē, ei ga.

A'ero po ti ji rekohetei ġanduvihavuhuhetero ġa pokokatuavo nehē.

A'ero po ti ġa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehē.

A'ero po ti ġa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ipo'ruheteavo nehē,” ei Tupana'ga.

¹¹ “Ojopyjopyrive'ġa po ti nonhombo'ei ji rehe nehē.

Onhoirũ'ġa ti nonhombo'ei ji rehe nehē no,” ei ga.

“Nde'i po ti ġa ojohupe nehē: ‘Pekwaha hete ti nhandepojoykaharete'ga.’

A'ea rūi po ti ġa ei ġa nhaporemõ ji kwahahetejipero ġwaramo ojikoga ji rehe nehē,” ei ga.

“Gapyrive'ġa ji kwahahetei nehē.

Ganduvihava'ġa ji kwahahetei nehē no.

¹² Aporogwety po ti ji ġa nehē ġa pyryve'ymame.

Ga hugwi po ti ji imombori gāndekote'varuhua ġapyryve'yma reheve nehē.

Nahenonha'javi po ti ji avuirama gāndekote'varuhua

ikwahapava'jave'yma nehē,” ei Tupana'ga ymyahū.

¹³ Ymyahū Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iġi nehē nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo.”

Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwava'javi ymyahūva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhū kiro, xa'e nhande. Na tuhē. Opa ġwerī ymyahūva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahū Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahā po ti israelitas'ġa ji mbohetei nehē javo. Omombe'u ga tenda vvyakotyva'ea nahanahā po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehē javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'īpo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetehavamo. Mokōi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavēi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pāo. Omondouka ahe pāo mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahā ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojkahava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opoġyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojkahetehava. Nahā ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opoġyka hete ojive.

⁴ Ipojkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia. Omomoġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryrū'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arāova'ea apoagwera no yvyra – kiroki vvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahūva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ġa ra'angava querubins'ġa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ġa'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ġa'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvō. Yvagipeve'ġa'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerē hovapytymbava rehe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga gwypygywpyyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ġa ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirē nane'ymi ikwava'ēhara'ġa hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahā ga mboheteheteavo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroġwerīa rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbat-epyrva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypypyita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi no,” ei ga. “A'ereki ġa oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypypyita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ġa ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ġa pe tuhu ti ġa jiruhava pype ji pyri tuhē onhi'igā ji ve javo.

⁹ Na tuhē reki ymyahū hako. Nhande japyakarama ymyahūva'ea rehe nhande ei: Aġwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyypya pavēi.

A'ereki nomombyryvi nhandereaporoğita. Nonoğatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'igukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahũve'ğa omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'ēhara'ğa Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ға pe pemondo ti javo. Ojikwaku ға ġwiğwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ға hajiheva'ea. Ojikwaku ға nahanahã ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ға. A'ereki aherembikwatijara e'i ға pe pejikwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Gandeaporoğita pe rui aherembikwatijara e'i. Ganda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'igirē ndatekwava'javi tuhē aherembikwatijara rehe. Kirē nde'ia'javi aherembikwatijara ға pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Ağwamo Cristo'ga oko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Yvyakotyve'ğa nembiapoa pype rui yvyakotyva'ea pype rui ga rekoi ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoi Tupana'ga ruhava pype tuhē. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe yvyakotyve'ğa apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bez-erros rekoa tomombo ti Tupana'ga yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvõ rui ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ğa pe ga omano yva rehe tahepy ji yvyakotyve'ğa javo. Nahã ga ға ndepyi ға mbopiro'yavo avuirama ġandekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahũ bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'ēhara'ğa hypyypyi israelitas'ğa ndehe. Ombokai ға novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvõ ға hypyypyi a'ea israelitas'ğa ndehe. Israelitas'ğa jikwakupave'ymame ikwava'ēhara'ğa hypyypyi ға ndehe tomombo ti Tupana'ga ġate'varuhua ға hugwi javo. A'ero israelitas'ğa nda'oa tehe reki ға imombyryvukari. Hekoa rypyypya nomombyryvukari israelitas'ğa ndeaporoğita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporoğita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eğame Tupana'ga pe omanomo. Ndite'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ға javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporoğita mombyryva nhandepy'a noğatuavo. Nurã nhande nhi'igi Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ға ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'iga rupi avuiramave'ga nhi'iga rupi ti ға toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga yvyakotyve'ğa ndepyi omanomo ға mongovo Tupana'ga nhi'iga rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ға Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahũva'ea rupi okote'varuhua ymyahũ. A'ero Cristo'ga manoi ға mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ға okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iga ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ға pe ға mo'emo'eamo: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehē. A'ero po ti pe nduri pejiyupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga onhi'iga ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: “Nahanahã po ti ға herekoi nhimbaterueramo nehē ji manorame nehē,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ға ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ға tomombe'u katu na'ē ahemanoa – kiroki ға gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ға herohoi ahembateruera – kiroki ға pe ahe e'i jipe.

18 Nurã ymyahũ mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'iġame Moisésva'ea pe ikwati-jaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'ġa nehẽ,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahũ.

19 Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ẽ israelitasva'ea pe nhaporemō Tupana'ga rem-bikwatijarukara ymyahũva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirẽ israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezeros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotĩ ahe hekoa yhya pyvõ. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytĩ ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvõ imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvõ ahe hypyypy i kotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyypy no.

20 Kirẽ Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'ġa rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'ġa nhande ve ko a'itituhẽva'ea – kiroki ganhi'ġa e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. Ndojirojijyi ganhi'ġa nhande ve,” ei Moisésva'ea.

21 Na jitehe Moisésva'ea hypyypy hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ẽharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyypy mbatepyryva rekoa ymyahũ.

22 Aerẽ nane'ymi hekoa ikwava'ẽhara'ġa hypyypy mbatera rehe nhaporemō gwerevi tamombyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ġa opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ġa ndepyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehẽ javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rem-bikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ga ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

23 Mbatepyryva rekoa pyvõ Moisésva'ea omombyry Tupana'ga pe vvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko vvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo vvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

24 Na tuhẽ. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhẽ oho vvyakotyve'ġa ndeaporoġita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari aġwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Vvyakotyva'ea pype rũi ipojykahetehava pype rũi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahũ.

25 Ymyahũ ano nanani ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga oho ipojykahetehava pype vvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhẽ heka'voguka. Nomanoa'jaa'javi ga. Nurã ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga. 26 Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerẽ ga nomanoa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahã hahyro ga pe ojipeji.

27 Vvyakotyve'ġa ti tomano ojipeji. Omanorẽ po ti ġa tojipiuka Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġitapyryva pe ġandeaporoġitate'varuhua pe nehẽ no.

28 Vvyakotyve'ġa javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ẽ ga ojujukauka. Nahã ga herekoi he'yjuhuve'ġa ndekote'varuhua ojihe omanorame ġa ndepyga. Aerẽ po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehẽ. Uhura'javame po ti ga nomanoa'javi ġa ndepyga nehẽ. Nde'ia'javi po ti ga nehẽ: “Kiro po ti ji manoi imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi.” A'ea rũi po ti ga ei nehẽ. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ġa ojupi yvagi pe ġa pokoga nehẽ – kiroki ġa opota hete garura uhu po ti ga nehẽ javo.

10

Cristo'ga omomba pa hete gandekote'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisés'va'ea rembikwatijara rupi israelitas'ga okwaha xunhi aerē po ti pyry hete nehē javo. Ga ndokwahapavi reki aerēva'ea pyryva'ea. Ano nanani ga heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisés'va'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhē reki gandeporogita. Nonogatui gapy'a no. ² Po jukapyra omombyry, a'ero po ga ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ga ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ga hamo.

A'ea rūi reki ga ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ga okwahava'java'ja okote'varuhuagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavēi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurā uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe: “Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari. Nurā nde japo'i jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no – kiroki a'ea ga ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iga rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ga ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhuteheva pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisés'va'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirē ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iga rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisés'va'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji yvyakotyve'ga mongoi Tupana'ga nhi'ipyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'iga rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imomboa nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahā ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ga Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojjukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahū ikwava'ēhara'ga ami oporavykyavo ikwava'eğa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ēva'eğa. Kotihītihī ga ami ikwava'eğa imbokaita gwiḡwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ga ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eğa nomomborukari tuhē reki gandekote'varuhua ga hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eğa tamombo pa hete ti ji yvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. A'ero gamanopyyagwera jate pyry Tupana'ga pe yvyakotyve'ga nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame. ¹³ “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nharōe'yve'ga popoakara ga mongovo nhinhi'iga rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ga ndeporogita mombyrypava avuirama inogatavō gapy'a. Nahā ga ga pokogi imombopava gandekote'varuhua ga hugwi.

15 A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga javo. E'i na'ē:

16 “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'i'gi israelitas'ga pe nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Nhinhi'i'ga po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'i'ga okovo pota hupi nehē.

Ga'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'i'ga

nahanahā peko katu ti javo ġa pe,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

17 Aerē i'ei:

“ ‘Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

18 Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ġwaramo. Nurāro ġwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

19 Oreirū, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'i'gi ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo nhande repyga.

20 Ymyahū ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojykahetehava pype. Pea Tupana'ga opojyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'i'ga ga pe javo. Tegwete ojipe'ga hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurā ġa nonhi'i'gi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'ĩ Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurā avuirama po ti nhande nhi'i'gi Tupana'ga pe nehē.

21 Jesus'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvi-havuhuhete'ga no Tupana'gareheve'ga ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'i'ga rupi. 22 Nurā ti xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tian-dereaporogita katu ti xako ti Tupana'ga reaporogita rehe jate nhanenhi'i'game ga pe. Xajiko hete tuhē ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahū ikwava'ēhara'ġa gwypygwypyi mbatepyryva jukapyra rekoa ġa ndehe timombyry ġa javo. Ikwava'ēhara'ġa ġa hei yhya pyvō no timombyry ġa javo.

Na jitehe ojijukaukaro ġwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporogita inoġatuavo nhandepya. Nurā nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahā ti nhandekokatuavo xanhi'ĩ Tupana'ga pe.

23 Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande rui ga pyri avuirama nhanenhi'i'ga ga pe a'ero nehē. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'i'ga. Ga e'i: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejjupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga.

24 Tiandereaporogita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarō hete ti nhandejopokokatuavo.

25 Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'ō ti Tupana'ga nhi'i'ga renduva. Jara'ga nonhimono'oġa'javi Tupana'ga nhi'i'ga renduve'yma. Ga ja rūi ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē ta'e ti ji ġa pe ġandeaporogita rehe javo. Nurā koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhêva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirê po nhande ndiakote'varuhuai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jijukaukahara'ga. ²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamo nhande kyhyji avuirama javo: Aerê po ti Tupana'ga ei nhande ve nehê: “Pendeaporogita ko pehoagwama tata pype.” A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehê. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehê. Nahã po ti ga oarõe'ÿve'ga moka'nhymbavi nehê.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga rekoeymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ģa ei: “Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi.” Po doisve'ga ei a'ea, po trêsvê'ga ei, a'ero ģanduvihava'ga ga jukai. Ndoporogwetygi ģa ga ymyahũ.

²⁹ Aġwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehê ga erame: “Ndajikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'ġa rupi nehê. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi.” Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehê. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'yra'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ġpyahua rupi imomboavyakotyve'ga ndekote'varuhua ģa hugwi. Nahã ga ģa mombyryvi tonhi'ĩ ti ģa Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro ģwaramo ga pe. Po ga aerê e'i: “Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga,” e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehê.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novĩa. Emo ojikopotareymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehê.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:

“Jihi po ti ajipy ģa ndehe nehê.

Ga ndekote'varuhurame po ti ji ikwepyygi ģandekote'varuhua nehê ikwahavuka hahyva'ea ģa pe nehê,” ei ga.

Onhi'ġa'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jjiheve'ga pe nehê ģa ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

Na tuhê po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehê. ³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'ĩva'ea. Ymya'ĩ Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirê pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³ Cristo'ga arõe'ÿve'ga pe mbotegwetei he'yive'ga ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga ģwaramo Cristo'ga rehe. Aerê ojipe'ga pe ģa te'varuhuro imondovo hahyva'ea ģa pe. Hahyrame ģa pe pe jikoty'ari ģa pavêi ģa pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peporogwety pe cadeiapypeve'ga no. Tupana'ga arõe'ÿve'ga ģa mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'ÿve'ga ndopotari ģa jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ga ipyhygharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereco ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea vvyakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurã ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero ģwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehê. ³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ġpo'ruavo Tupana'ga nopiriani ģwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imomboavyryvi pe me pe

nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehē. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rem-bikwatijarukara e'i:

“Aere'i po ti ga ruri nehē

– kiroki ga pe ġa e'i ga po ti uhu nehē javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehē,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁸ “Nane'yimi po ti nhiremimombyryve'ġa jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga. A'ero po ti ġa ndekoi ji pyri avuirama nehē.

Po ġambyteripeve'ġa ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ġa pojihuva ġwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ġa ndehe nehē,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki ġa ojipe'ġa pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – ġahā po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehē.

Nhande ki a'e te, ġa ja rūi nhande xako. Ojipe'ġa ja nhande xako. Ojikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē. Ga ja tuhē nhande rekoi nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahūva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahā po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurā po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehē, xa'e nhande ikwahaheteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'ġa herovia-heteavo.

² Israelitas'ġa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pyry hete ġa ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahū Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavēi hako. Mbatara rūi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'ġa rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurā Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterē. Nurā nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurā vvyakotyve'ġa ndohepiaga'javi ga rekaramo. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'i pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhēva'ea rehe Tupana'ga nhi'ġi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikoheateavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'i pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve javo.

⁷ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahā po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehē. Okyrahivuhu po ti pe me nehē. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iga. Nurã ahe japoi yhara ruvi-havuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohëa, jira'ya'ga, nhikunhamembyra'ga ipype ji pavëi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iga. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahã Noéva'ea imboukwahavukari vvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahũ ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwya hugwi. Eheja ti eje'ya'ga. Hajiheve'ga gwya pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'iga rupi ogwovo ogwya hugwi mome tuvi gagwya javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwya pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Arove'ga gwya ti ji imondoi nde ve nehë,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹ Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijijiyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwya pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “Arove'ga gwya ti ji imondoi nde ve nehë,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwya pe ahe herojijijiyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwya pevo. Na jitehe pevova'ea gwya pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijijiyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavëi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea pe Tupana'ga ei no: “Arove'ga gwya ti ji imondoi nde ve nehë,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerë a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijijiyita. A'ereki ahe e'i ovyteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ë cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehë javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehë.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehë javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga gwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhë ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame vvyvo oxava'ero gwaramo. Ymya Abraãova'ea ndata'ya'javi oxava'ehetero gwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: “Aerë po ti nde eja'ya'ga mbo'ari nehë,” ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerë he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ga. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ga he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ti'ga hay'iuhuva'ea ypihua ruvi-havuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ti'ga hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ga. A'ereki ga he'yjuhu hete y'ti'ga ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahũ ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe vya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve arove'ga gwya ti ji imondoi nde ve nehë javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: “Aerë po ti ga imbuhuri tuhë nhande ve nehë. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehë javo. Nahã ga ega'ei nhande ve,” ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'iga rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: “Gagwyripeve'ga ja rui ko nhande. Avova'ea rui ko nhande,” ei ahe. “A'ereki vvyakotyva'ea ko nhandegwya rui,” ei ahe.

¹⁴ Kiroki ga e'i a'ea – ga okwahavuka ojeaporo'gita. A'ero ganenduhara'ga ei: “Hajiheva'ea ga opota hete ojive a'ero vya,” ei ga.

¹⁵ Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavêi ojivy pota ogwyrueuri pe, a'ero po ahe ojivyripe ogwovo ogwyrueuri pe gwe'yjava'ea pyri. ¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: “Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyry hete nhandegwyrueura hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota,” e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhetero ġanemimbohete Haramo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujikwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'ya'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ehava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarohetea ji rehe javo.

Ymyaĩ Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Aerẽ po ti ji imombyryvi nde ve nehẽ. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ga nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸ Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ga jate po ti oko nderakykwepoharamo nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹ A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehẽ ga manorẽ. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ga a'ero nehẽ,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehẽ!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

²⁰ Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'rame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehẽ.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

²¹ Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymyminova'ea pe o'rame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehẽ.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve yvyra rehe onhova'apyna.

²² Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorẽ po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ġa gwya hugwi upa nehẽ. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavêi ahe arirẽ. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyryva'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ġa nda'ya'ġa akwaimbae'ġa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavêi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'ya'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trêš jahya mondovo.

²⁴ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakaramo: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahẽa ra'ya Egitopevehẽa ra'ya.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ġa nda'ya Tupana'ga remimo'ehara'ġa nda'ya.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ġa imondoi hahyva'ea israelitas'ġa pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ġa pokogi nehẽ. Hahy po ti ji ve a'ero nehẽ no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ġa mbatera rerekoa hohe avuiramarũiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ġa pyri ji pytai jigwojigwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehẽ? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

²⁶ “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ga pe ġanduvihavuhuhete'ga mondovo ġa pyri nehē ġa pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ga pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ga mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

²⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ga gwyrā ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero ġwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

²⁸ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoī toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvyra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ga nda'yrypyve'ga jukauka ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapya rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ga nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'īga rupi.

²⁹ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvya pikaġa ġwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otypyvy ppy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatīa'ja yhya ahe rehe.

³⁰ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

³¹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrā javo. Raabeva'ea ahe mimi ġwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ġa javo. Nurā Tupana'ga nomoka'nhyimi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'ỹva'ea Tupana'ga rehe.

³² Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jefteva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'īga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro ġwaramo.

³³ Ymyahū ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyrīpeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'īga rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'īga.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ga javo.

³⁴ Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyrīpeva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurã Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahã ymyahũ Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahũ jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arõe'ÿva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatãhava pyvõ ika'mbika'mbiga ahekaġa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehẽ,” ei Tupana'ga arõe'ÿva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhẽ po ti ore Tupana'ga hugwi nehẽ. Pe ore jukarẽ po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehẽ ore mongovo avuirama ojipyri nehẽ,” ei ahe. “Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶ Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvõ ahe kwaekwa itanhuramuhũa pyvõ no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷ Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvõ serrote pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ġa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no. Ndogwerekoi tuhẽ ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸ Nahã okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'ÿi me vytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe rui yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹ Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jireheve'ġa nhaporemõ ojikheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ġa te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahũ ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerẽ po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehẽ.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahũ hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomondoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanõ ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhẽ Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahũva'ea pe ahe manorame. ⁴⁰ A'ereki ga gwerohouka pota ymyahũva'ea ojipyri nhande rerohoukaramẽ jate ojipyri. Nahã koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahũva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehẽ.

12

Tupana'ga onhi'igahy nhande ve toko katu ti ga javo

¹ Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'igã rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporoġita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahũva'ea okwahavuka nhande ve nahanahã ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurã nhandekovo

Tupana'ga nhi'iga rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iga rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro gwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iga rupi. Nurã xapohi hete tuhê ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iga rupi ti xako ga ero gwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhanderero haramo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehê.

Ymyahũve'ga ojuka ojipe'ga yva rehe ga mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero vvyakotyve'ga omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ga pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ga pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iga rupi nhimanomo vvyakotyve'ga ndepygga imomboã gandekote'varuhua ga hugwi nehê. Aerẽ po ti ji roryhetei nehê,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwerava'javi. Kirogwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui yvagi pe. Huvihavuhuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporoğita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ga te'varuhua pe javo. Po ti pe imondo pejeaporoğita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehê. A'ero po ti pe ei nehê koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo.

⁴ Ojuka ga Jesus'ga okote'varuhuro gwaramo. Ga nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ga.” A'ea rui ga e'i pe me pe imombipotarame gandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iga. Tonhimomirana ga javo ga nhi'igi pe me. Pe me ga ei jira'yra'ga. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iga rehe
ga embo'erame onhi'igahyavo nde ve toko katu ti ga javo.
Tanere'ouhũ ti enhiroyrõe'yma
ga ikwahavukarame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e gwemiarõheteve'ga onhi'igahyavo ga pe
toko katu ti ga javo.

Ga omondo hahyva'ea ga pe nhaporemõ
jira'yra'ga javo ga pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iga ga pe mbo'erame onhi'igahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhê. Nhandera'yra'ga pe nhaporemõ nhande xanhi'igahy jipi ganduvamo toko katu ti ga javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'igahyi pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'yra'garũiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ga nhaporemõ ga ombo'e onhi'igahyavo ga pe toko katu ti ga javo.

⁹ Irũã ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahã nhande mbo'e onhi'igahyavo nhande ve toko katu ti ga javo. Ganhi'iga nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ganhi'iga kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ganhi'iga rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehê.

¹⁰ Nhanderuva'ga vvyakotyve'ga, gahã onhi'igahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo gwemimbotarimo nahã ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyyryva nahã ko pyry pe me javo. “Tapyry ti ga ji ja okokatuheteavo,” ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'igahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ga javo. ¹¹ Ga nhi'igahyrame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryroryvi te na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande

ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iga

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iga rupi javo. ¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporogita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'ỹve'ga herojijyi ojeaporogita okovo Tupana'ga nhi'iga rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴ Penhoarõ hete ti inoġatuavo pejipy'a. Pearõ hete ti ojipe'ga nhaporemõ inoġatuavo ġapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi. Nduvi po ti ga Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ġa ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iga rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noġatue'ymuhũi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ga mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ġa'akaġi pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ga pembyteripeve'ga ojirekouka ġwembireko'ġarũive'ga pe? Mara'ngu po ga ojipe'ga nem-bireko'ga nderekovo? Po nava'ea rehe ġa ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ga pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejuhupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo yvyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero ġwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoĩ nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoi ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’ e po ti ga nehẽ. Nahã po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerẽ Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novĩa. A'ereki ahapo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhũ Esaúva'ea novĩa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahã Esaúva'ea nhi'igagwera rerojijyhava – akoja ahenhi'igagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahũ vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe yvya koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvõ. Henyhunuhũ ko tata. Ypytunahi a'ero. Yvyruhua turi. ¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'igi. Tupana'ga nhi'igi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'iga'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'igi ore ve nehẽ, a'ero po ti ore papavi nehẽ,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyripeva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyripeva'ea rehe jukavo nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

21 Ahemongyhyjiheteve'ea ko aherembiepiepiaga: vytyruhua, tata, ypytuna, vytyruhua no, trombeta nhi'iġa no, Tupana'ga nhi'iġa no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahũ.

Nahã ymyahũva'ea Tupana'ga kwahavi vyva koty okovo ga pavēi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

22 Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteve'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavēi. Ga oko ojipea rehe vytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ġa pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ga pavēi pe ndekoi.

23 Pekwaha pe Tupana'gareheypyve'ġa. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'iġa renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġanderera Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoġa. Nurã po ti ġa hoi yvagi pe nehē. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vyvakotyve'ġa javo ġa pe nhaporemo ġandeaporoġita rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe vyvakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikheteavo Tupana'ga rehe okokat-uavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurã ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

24 Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'iġahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vyvakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehē,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteve'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

25 Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatavo. Ymyahũ Tupana'ga imombe'uukari onhi'iġa vyvakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurã ahe imombe'umbe'ui ganhi'iġa ymyahũva'ea pe. Ymyahũva'ea nohendukatopotari reki Tupana'ga nhi'iġa. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahũva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Aġwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iġi nhande ve. Nurã po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehē nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iġa rupi nehē.

26 Ymyahũ Tupana'ga imoġwyġwyhetei vyva onhi'iġame vyvakotyva'ea pe. Aġwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetea'javi vyva nehē. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetei yvaga nehē no,” ei Tupana'ga. 27 “Ojipeji po ti ji imoġwyġwymy,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oġwyġwy ji imoġwyġwymame vyva yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehē. Kiroki a'ea noġwyġwymy ji imoġwyġwymame vyva yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

28 A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipytavo avuirama.” A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomombyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhē ti ga nhandekovo ganhi'iġa rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga. 29 Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga ġwendukatue'ġve'ġa moka'nhyimbavi.

13

Nahanahã ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'yimi ti pearõ hete ãa jipi – kiroki ãa ojiko Tupana'ga rehe peirũramo.

² Po penembikwahave'ỹve'ãa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ãa pejipyri pendoryndoryvamo ãa ndehe jipi nehẽ. Jara'ãa omboapy ãwembikwahave'ỹve'ãa gworygworyvamo ãa ndehe. Ganembikwahave'ỹve'ãa oko Tupana'gapyrive'ãa reki yvagipeve'ãa reki! Ga mboapygame ãa ndokwahavi, ãa ko yvyakotyve'ãa javo.

³ Nane'yimi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ãa imombyryva ãa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ãa imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry cadeiapypeve'ãa pe a'ero.

Nane'yimi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ãa no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ãa pe. Po ojipe'ga imondoĩ hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ãa imombyryvame pe me. Na jitehe ti pemombyry ãa pe hahyrame ãa pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereco katu tuhẽ ti a'ero. Pe penhimbireko'ãarũive'ãa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehẽ.

⁵ Tapejeaporoãitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrõ'e'ymuhũi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i hako:

“Nane'yimi po ti ji pe pokogi nehẽ.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.

Ndakyhyji po ti ji ojipe'ãa hugwi nehẽ

ãa imbuhupotarame hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'ãa pe me ojikheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporoãita rehe nahã ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhẽ ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporoãita. Ymyahũ ga ndogwerojijyi ojeaporoãita. Aãwamo ga ndogwerojijyi ojeaporoãita. Aerẽ po ti ga ndogwerojijyi ojeaporoãita avuirama nehẽ no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti ãanhi'ãa rupi ãa imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ãa e'i: “Gwihã mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehẽ nhande i'urame. Gwihã mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehẽ nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporoãita pyry hete Tupana'ga pe nehẽ.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ãa omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ãa. Na tuhẽ. Gandeaporoãita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ãa jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporoãita pyryvamo ga pe nehẽ.

¹⁰ Ikwava'ẽhara'ãa okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ãa ndogwerekoi ikwava'ẽgipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ãa pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ẽ nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavẽi.

¹¹ Ikwava'ẽhara'ãa nduvihavuhu'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojoykahetehava pype tenda pype. Outubroãwerĩa rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypyi ipojoykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga

nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vvyakotyve'ga ndepyya herekovo gandezkote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro gwaramo Jesus'ga imombori gandezkote'varuhua ga hugwi ga mombryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi nhandere'ya'ga nemimbo'ea hugwi a'ero ga ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'iga rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'iga rupi. Po ga imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga gwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rui ko nhanderuhava avo yvya koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerẽ po ti nhande ruvi ipype nehẽ javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhuhetero ndepyya hete nde ore ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahã ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavẽi.

¹⁶ Tapemoka'nhymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojo-hupe pembyteripeve'ga mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ga – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'iga rehe kiro. Peko ti ganhi'iga rupi. A'ereki ga pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ga javo. Aerẽ ti ga tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ga: “Nahanahã ore ga ndepiakatui ga mbo'eavo nenhi'iga rehe.” A'ea ti ga tomombe'u katu Tupana'ga pe nehẽ. Nurã ti peko ganhi'iga rupi. A'ero po ti ga ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehẽ. Po pe ndapekoi ganhi'iga rupi ga mbovy'are'yma ga mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehẽ no.

¹⁸ Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ga imombryva ga pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iga rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'ĩ tuhẽ ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehẽ.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomomyry ga javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu gwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurã nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ga ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyya. Jypya ga reaporogitaro tamano ti ji ga ndepyya nehẽ javo. A'ero aerẽ ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyya okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirẽ Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepyya no'gatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ga javo. A'ero ga pe mbopopoakarame po ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehẽ. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohema pejihe nehẽ. Nane'ymi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehẽ. Na tuhẽ! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirũa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirũ'ga Timóteo'ga. Ga ga mohẽ cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehẽ.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'ĩga penduvihava'ga pe – kiroki ga pe mbo'e Tupana'ga nhi'ĩga rehe. Amondouka ji nhinhi'ĩga pe me Tupana'ga remimo'ẽhara pe nhaporemo no. Itálihugwive'ga omondouka onhi'ĩga pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojoykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iga pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheva'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ga gwyri pe nhaporemō pejiijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirū, kiro ji pe moġitai javo pe me. Nahā po pe peko hamo. Hahyparavuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwha pyryvaġwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehē. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoġitapyryvamo nehē. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehē.

⁵ Po pe ei: “Marā po ti ji rekoi nehē? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'ī ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehē,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehē. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehē javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehē?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhē ti garembikwahavukaraġwama. Kiroki ga ndogweroviarihihū – ga ko typepemuhūa javijitehe. Yvyruhua omotypēpemuhū hete ypiahua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoġita ojapyakakatue'yma. Te'iyme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhē nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ġa Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'ga ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omombyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'ga, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ē, aerē kotihī ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omombyry nhande ve

¹² Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imombyryhetei nhande ve nehē. Gwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehē. A'ereki Tupana'ga e'i: “Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahā po ti ji amongo jijipyri nehē,” ei ga.

¹³ Pejikote'varuhupotaramē tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ga pe ġandekote'varuhua no. ¹⁴ Gandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵ A'ea ipotaramē ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Gandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahya'ea ruvihava pype.

¹⁶ Nhiirū, pe ko nhiremiarōa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷ Tupana'ga jate omombyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garembimbuhura nhaporemō pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imoypytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete

nhande ve avuirama. ¹⁸ Gwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhẽva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. A'ereki ga e'i: “Ga na'ẽ ti ji amombyry nhirembiapoa mombyrypava renonde.”

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa

¹⁹ Nhiremiarõa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'iġi na'ẽ ti ojipe'ġa pe pejjupa. Pehendu katu na'ẽ ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ġa pe. ²⁰ Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: “Ndapekokatujuhu pe a,” e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero. ²¹ Pepohi tuhẽ ti pendeaporogitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua peyvyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ.

²² Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³ Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'aġa javo. ²⁴ A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhyimi o'aġa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyimipeavo. ²⁵ Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ġa okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ġa pe Tupana'ga imombyryvi ġa ndekoro ġwaramo hehe. Nanongara'ġa ġwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyime'yma.

²⁶ Po pe ei: “Ambohete hete ji Tupana'ga jipi.” Pe'ete'varuhurame ojipe'ġa pe pe nhi-moandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ġa pe. Ga ndopotari nanongara'ġa nemimbohetea. ²⁷ Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ġa pokogame. Hahy kunhangwera'ġa pe aherembirekokwera'ġa pe. Tayri'ġa pe hahyramo no ġapo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhanderuvete'ġa pe nhande ġa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ġa. Nahã nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ġa ndehe nhaporem

¹ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ġwaramo, peko ti ojipe'ġa ndehe nhaporem. Ga'ara rehe jate rui ti pereko katu ġa. Ga ndehe nhaporem ti peko imbateve'ġa ndehe imbatere'ỹve'ġa ndehe no. ²⁻³ Pejapyaka na'ẽ. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iġa javo. Ipi katu po ga. Gwereko po ga ourova'ea opoakaġa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'ỹve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: “Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri,” pe'e po pe ga pe. ⁴ Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ġa. Pendeaporogita te'varuhu tuhẽ po pe. A'ereki ġa'ara rehe tehe pe pe'e ġa pe.

⁵ Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive – kiroki ġa pe Tupana'ga arõe'ỹve'ġa e'i: “Ndogwerekoi'i'i ġa.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ġa pe. Ga omo'emo'ẽ ġa ojive tojiko hete ti ġa ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ġa pe pyryva'ea ġa mongovo jigwyri pe nehẽ,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nhiarõheteve'ġa jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'ỹve'ġa. Pe pereko katu imbateve'ġa novia. Emo ġahã reki pe ndereko te'varuhu. Ga pe nderoho aha juizes'ġa pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ġa pe mbotegweteteheuhui. ⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ġa pe me. Emo imbateve'ġa e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iġa nhanderuvihavuhuhete'ga nhi'iġa. Nahã ga nhi'iġi ikwatijaruka hako.

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ġa”, ei Tupana'ga hako.

⁹ Ga'ara rehe jate po pe ġa arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iġa e'i pe me: “Nanhirendukatui ġa.”

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iġa. ¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Taperekoi ti ġanembireko'ġa.”

Nahã e'i no:

“Tapejukai ti ojipe'ġa.”

Po nde ndererekoi garembirekohẽa, a'ea po pyry novãa. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejikote'varuhuavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġwerĩ nhandereaporoġita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'ġatu po ti pe ojipe'ġa pe hamo. ¹³ Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ġa – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehẽ no o'erame ġandeaporoġita pe nehẽ. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ġa – ġa ndokyhyji Tupana'ga eaġwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ. ¹⁵ Po Jesus'gareheve'ġa oko pepyteri pe. Ndipiri po ġa upa. Ndo'ui po ġa mbatera herekoe'yma ġwaramo. ¹⁶ Igwete po pe ei ġa pe: “Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti,” pe'ji po pe ġa pe. Po pe napemondoi mbatera ġa pe, marã po pyryvamo naerũ? ¹⁷ Pe ndekokatue'ymame po pe jikotehehui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸ Igwete po ojipe'ga ei: “Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu,” e po ga. Na rũi, a'e ji. Kiroki ġa ndokokatui – ndiukwahavi reki ġajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ġwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹ Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhaġa vĩa reki ġwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaġa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo ġwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰ Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹ Ehepia re ko Abraãova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: “Tahepia ti ji Abraão'ga ji rendukatui.” A'ero Tupana'ga ei ahe ve: “Ekwava'ẽ ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo.” Igwete Abraãova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ẽhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noġi takwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukaġwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: “Kiroġwe ji hep-iagi,” ei ga. “Abraão'ga pyry tuhẽ. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'iġa,” ei Tupana'ga hako. ²² Erekwaha nde kiro. Abraãova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'iġa. Hendukurame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

“Abraão'ga ġwerovia hete Tupana'ga nhi'iġa.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

“Ndepyry hete nde’,” e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ĩpo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraão'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴ Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵ Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hãa,” ei ga. Nahã ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ẽ Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyra pe me nehẽ javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyra. Ahe jogwerohorame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyripeva'ea hugwi. Aerẽ Raabeva'ea ahe mondoui irũa rupi pehea rupi topyhygyime ti ġa ġa javo. Nurã Tupana'ga ei hako: “Raabehãa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirũ, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporogita pe nehẽ. Nhande rekoe'ymame ganhi'iġa rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehẽ nhande jara'ġa mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'iġa rupi.

² Nhande nhaporemo nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemo no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotari-mova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novãa. Emo a'ea pyvõ nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrãhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novãa. Emo a'ea pyvõ ga omopyryrymba itayharuhua hehãiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekũa xunhiete'i jitehe novãa. Emo a'ea pyvõ nhande timboheteteheuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyra imbote'varuhupava. ⁶ Tata javijitehe ko nhanekũa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvõ nhande xanhi'ĩ te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iġa imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸ Ahekũa ki a'e te ahe nomon-go'i ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekũa ahe mbotegweteuhuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marã naerũ? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ġa ojavijitehe. Nhanekũa pyvõ nhande timbohete ga nhanderuvete'ga nhandepojykaharete'ga. Nhanekũa pyvõ jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ġa pe Tupana'ga'jave'ġa pe. ¹⁰ Nhandejurua pyvõ nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvõ jitehe nhande imbote'varuhui ġa pe. Nhiirũ, po na rui te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwyra hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹² Nhiirũ, tegwete jua'ia ihema aka-jua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya

hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurã ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ga hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehẽ hamo. Hepiagame pendea-porogitapyryva po ti ga ei pe me a'ero: “Okwaha hete ga. A'ereki ga oko katu kwaha ga pokopokoga ga nderekonhyromo,” e po ti ga pe me nehẽ.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrõheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimboheteheitei ti a'ero. Tape'ei ti: “Akwaha hete ji jitekovo.” Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵ Pe nanuhũrame po pe ndapekwahavi tuhẽ pejikovo. Tupana'ga rũi okwahavuka pe me nanongara. Nahã ko yvyakotyve'ga ndekoi onhimongote'varuhuavo. Gwea-porogitate'varuhua rupi ga ndekoi. Diabo'ga nahã ga mongoukari. ¹⁶ Onhimyrõuhũrame okovo ojihe jate ga nhonhi'igayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ga a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndi-akote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwereco katu nhande. Nhanenhyrõ hete nhande jara'ga pe. Ganhi'iga nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ga. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ga'ara rehe jate rũi nhande ga nderekokatui. Ndia'etehei nhande ga pe ga moandyandyita. ¹⁸ Kiroki ga e'i jara'ga pe: “Pejogwereco katu ti” – gahã ko gwereco katu jara'ga no. A'ero ga ndekokatupahetei.

4

Tapekoi ti Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe

¹ Maranuhũrame pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ² Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ga ndehe. Penhimyrouhũ pe gambatera rehe. Emo ga nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'igayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurã pe ndaperekoi. ³ Pe poranduvame ga nomondo'i reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴ Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhũ Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea, a'ero po pe napearõa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerũ? Kiroki ga oko potaruhu Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe – ga onhimongo Tupana'ga arõe'ỹva'ero. ⁵ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhũ jipi,” e'i.

⁶ Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihũ ga

– kiroki ga onhimbohete jipi.

Emo ga nhimbohete'ymame

ga omombyry ga pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷ Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahĩ ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhymi pe hugwi nehẽ. ⁸ Penhimongo ti Tupana'ga pavẽi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehẽ no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporogita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rũi pe peko.

⁹ Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro gwaramo ti tapendoryva'javi. ¹⁰ Pemohẽ ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerẽ po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehẽ.

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ga pe

¹¹ Nhiirũ, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirũ'ga pe: “Ite'varuhu ga.” Pe'erame a'ea ga pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'i'ga pe no ite'varuhu javo jupe. Pe'erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'i'ga pe pe napehendukatua'javi ganhi'i'ga. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'i'ga hohe.” ¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'i'ga nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporogita pe. Nurã po ti ga ei jara'ga pe nehẽ ga mongovo ojipyri nehẽ. Jara'ga pe po ti ga ei nehẽ ga mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oro pe, maranuhũrame pe euhui naerũ jihi ko akwaha javo ojipe'ga pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'i'ga pe me. Nahã po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehẽ. Mara'ngu po ti ko'emame nehẽ?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'o'ga itambere'ia orojive nehẽ,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerẽva'ea. Marã po ti pe ndekoi ko'emame nehẽ? Ehepia re ko tatati'guhũva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihĩ ika'nhymi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhymi no. ¹⁵ Nahã po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarama po ti ore reko japo'japovo nehẽ,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhẽ ti ore japo'javo. Tiruahũ penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i ovyteri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japoe'ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ga ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'i'ga pe me kiro. Penahenahẽ ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehẽ.

² Pembatera po ti iju tehe nehẽ. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehẽ. ³ Peapoa po ti oporororo upa nehẽ ourova'ea pratava'ea pavẽi. Ipororoga'gwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novã. Emo pe ndapepokogi ojipe'ga a'ea pyvõ,” e po ti ga nehẽ. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehẽ. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. A'ereki pe pemono'õteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ganahenahema – kiroki ga omopẽ pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ga pe ga moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga gwendu tuhẽ ganahenahema. A'ereki pe napemondoi ga pe itambere'ia ga poravykypavirẽ.

⁵ Avo yva koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaagwama. Emo oho gwerĩ ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'o'guhũ pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahya'gwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehẽ.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ga pe: “Ga ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ga momanoukari. Gahã napemovahĩ upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirũ, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matet'yhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerẽ po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikyra'javirẽ po ti horyvamo mbatera nehẽ,” e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana peji'jupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u gwerĩ.

⁹ Nhiirũ, tapenhiĩte'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhiĩte'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehẽ: “Peko te'varuhu pe javo ġa pe,” e po ti ga nehẽ. Ehepia te Cristo'ga ruġwerĩ.

¹⁰ Nhiirũ, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novĩa. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jóva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vyakotyve'ġa pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirũ, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iġame ojipe'ġa pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga penhi'iġame ojipe'ġa pe. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ġa pe: “Nahã po ti ji rekoĩ nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rũĩ po ti ji rekoĩ nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ġa pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhẽ ti peko Tupana'ga ti te'iyme pe me peko te'varuhu pe javo nehẽ.

Penhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirũaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. A'ero po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehẽ. ¹⁵ Po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehẽ. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehẽ.

¹⁶ Nurã ti pemohemohẽ pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhiĩ ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ġa poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iġa jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe vyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ĩhetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Três e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe. ¹⁸ Aerẽ Eliasva'ea nhi'iġa'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemoġita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehẽ.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwatijari imondovo nhinhi'iga pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju ġagwryri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejjupa ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ² Gwemimbotarimo Tupana'ga nhanderuvete'ga pe mo'emo'ei ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ẽ ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'iga javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomomyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehẽ

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojoykaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporogita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhẽ yvagi pe nehẽ nhande mongovo avuirama ojipyri nehẽ, xa'e nhande. ⁴ Nhandereaporogita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhẽ pyryheteva'ea nhande ve nehẽ. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhẽ avuirama. Ndopavi po ti nehẽ. Nдите'varuhui'i'i po ti nehẽ no. Niymyani nehẽ. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhẽ Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehẽ. Pendekoagwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehẽ.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ġa imbohahyparavuhurame pe me. ⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehepia te ouro. Ga imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novia. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerẽ nehẽ. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehẽ.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arõhetei. Ndapehepiagi tuhẽ pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ġwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ga pe. ⁹ Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehẽ. Pejioagwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoagwama rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japyakahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhoġwenondei javo hako. “Tupana'ga po ti omomyry ġa pe nehẽ ġa nderogwovo yvagi pe nehẽ,” ei Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea hako. ¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavẽi ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ẽ po ti Cristo'ga pe nehẽ. Igwete po ti ga manoi novia. Emo po ti pyryhetero ga pe nehẽ,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehẽ ogwovo yvagi pe nehẽ. Aerẽ po ti ga rura'javi ojive'ga nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe

hako. “Maname po ti a'ea nehē?” ei ahe. “A'ea rupi ti marā nehē?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rūi reki korogweva'ea rūi,” ei ga ahe ve. “Aerēva'ea pe imombe'ui a'earupive'ga ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe aḡwamove'ga omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ḡa pyri yvaga hugwi ḡa mbo'eavouka jupe. A'ero ḡa Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ga vehevi okwaha pota a'ea no novīa Tupana'gapyrive'ga.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehē onhimboukwahavame ua yvya koty nehē. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhē ti ga nhande ve javo. ¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'īga. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yma Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhim-bipotaruhua hugwi. ¹⁵ Tupana'ga ndokote'varuhui'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ē ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶ A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'īga ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurā ti peko katu ji javijitehe nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁷ Penhi'īgame Tupana'ga pe pe ei Apī ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhēva'ea rupi katu vvyakotyve'ga ndeaporoḡita pe. Jara'ga pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ga pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhēva'ea rupi katu ga ei ḡa pe nhaporemō ikwahava ḡandeaporoḡita. Tapepojihuve'ymuhūi ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame yvya koty.

¹⁸⁻¹⁹ A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro ḡwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatara rūi opava'ea rūi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rūi pe mbopiro'yi. Prata rūi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemō rūi tuhē pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbojikwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja – kiroki a'ea ḡa okwava'ē ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ḡa okwava'ē ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'ēḡi Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i. Pyry hete ga novīa. Emo ga onhikwava'ē omanomo pe ndepyga.

²⁰ Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty emanomo ḡambopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga ga pe. Aḡwamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe. ²¹ Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhuhetero ikwehe. Nurā pe jikohetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve ḡwembi'ea rupi nehē no,” pe'e pe.

²² Pehendu katu pe a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirū'ga arōhetei Jesus'gareheve'ga. Penhoarō hete tuhē ti a'ero.

²³ Tupana'ga okoji onhi'īga reheve. Onhi'īga pyvō ipopoakava'ea pyvō ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ga pe mbojihu raikwehe. Emo aerē penduva'ga omano vvyakotyva'ero ḡwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo. ²⁴ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ga ko yvotyra ja,” e'i.

“Gakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'ereki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ga na jitehe opa pa no,” e'i.

25 “Tupana'ga nhi'iġa ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'iġa jitehe ġa omombe'u pe me raikwehe. A'ereki ġa omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'iġa pyvō Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemo a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'iġatutehei ġa pe timoandyandyi ġa javo. Tapenhimyrōi ti ojipe'ġa ndehe. Tapembotegwetei ti ġa no.

² Ipita'ngive'ġa opota hete oy'ġa kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'iġapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehē. ³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojoykaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavēi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ġa noarōi ite'varuhu javo jupe novīa. Tupana'ga ki a'e te oarō ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ġa noarōi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarō ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavēi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ga oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'eġi Tupana'ga pe ga mboheteheateavo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Tupana'ga e'i hako: “Onga apohara'ġa omo'ē ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ġa pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ġa nduvihavamo tojiko hete ti ġa ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ġa ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ġa pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” ei Tupana'ga.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ga Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ga ki a'e te – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ġa onga apohara'ġa ja ko ġa javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a yvyakotyve'ġa noġa ġa monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ġa Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe: “Na tuhē po ti ġa ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ë pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero ko pe ikwava'ëharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe. Ga pe mo'ë ojipe'ga hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ga nhirembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ypytunahivarupive'ga ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pe jikote'varuhuaivo raikwehe. Aerë Tupana'ga pe mo'emo'ëi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Agwamo pe kojahuarupive'ga ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame ko pyry hete. ¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Agwamo ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga. Agwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirü, ojipe'ga gwyri pe pe nduvi hajiheve'ga ja. A'e hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporogita te'varuhu. ¹² Peko katu ti gapyteri pe – kiroki ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Amoamome ga pe mbotegwetei po oko te'varuhu ga javo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ga nhimombaragwahavi hehe nehë. A'ea rehe po ti ga Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehë. “Ndepyry hete nde ga mongokatuavo,” e po ti ga nehë.

¹³⁻¹⁴ Tupana'gareheva'ero ti pehendu katu penduvihava'ga nhaporemoyvya koty: gaha – kiroki ga jara'ga hohe huvihavuhuro – pehendu katu ti ga gamoirüharaga no gobernadores'ga. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirüuka ga pe tombohahyuka ti ga okote'varuhuve'ga pe javo. “Tapembohete ti okokatuve'ga,” ei ga ga pe no.

¹⁵ Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'yve'ga nhi'itehea.

¹⁶ Pepiro'y pe, na tuhë ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojykaharamo pe peko. Garemimbotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

¹⁷ Pendeaporogita katu ti ojipe'ga ndehe nhaporemoy. Pearöarö ti penhirü'ga. Ga ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'y mi ti Tupana'ga. Pendeaporogita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸ Peoporavykyrame ojipe'ga pe pehendu katu ti ganhi'iga penhiroyröe'y ma. Pehendu katu ti ganhi'iga ga ndeaporogitakaturame pejihe nehë. Ga ndekote'varuhurame pe me ti pehendu katu jitehe ganhi'iga. ¹⁹ Ombohahy tehe po ga pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo gwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰ Po ga pe nupanupai pe ndekote'varuhuro gwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro gwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturu gwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehë. ²¹ A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Penhimomirana ti ga imbohahyrame pe me pejikokatua rehe,” ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ga ji rupi javo ikwehe.

²² “Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga. Ni'mbeangavi ga no.”

²³ Ga ombotegweterame ga nombotegwetei ga ikwehe. Ga imbohahyrame ga pe ga nde'i: “Ajipy po ti ji pe ndehe nehë,” nde'i ga. Ga onhikwava'ë reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhëva'ea rupi katu ite'varuhuve'ga pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ga pe no.

²⁴ Cristo'ga tuhë gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. “Tipiro'y ti ga okote'varuhua hugwi,” ei ga, “toko ti ga Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro,” ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhande repyga. Nahã kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuhara'ga hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuavo jipi.

3

Hembirekove'ga

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ga pe no hembirekove'ga pe. Pehendu katu ti penhimbireko'ga nhi'iġa ġa erame pejive. Jararamo penembireko'ga ndekoi ve Tupana'ga nhi'iġa rehe Cristo'ga momba'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ga nhi'iġa po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoġitakatua kwahava nehē. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehē. Penhi'iġa ġwaramo rūi po ti ġa jikogi nehē. Pendekokaturu ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehē.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua jawo. Tapenhiakāavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ga pe. Tapenoġuhūi ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua jawo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me. ⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembi'ea rupi jawo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'iġa. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'iġa rupi Abraōva'ea nhi'iġa rupi jijara'ga jawo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ga pe no hembirekove'ga pe. Peko ti penhimbireko'ga pavēi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri pe pavēi nehē. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'iġame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemō. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoġita. Jara'ga ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ġa pavēi no. Jara'ga ndoryvame ti pejory ġa pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapenhimboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ga ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ġa ndehe. Ga ete'varuhurame pe me tapenhi'ipondekwate'varuhui ti ġa no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ġa pe ġa ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me jawo. Nurā ti pemombyry ojipe'ga pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi’
– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ga pe no.

¹² A'ereki nhandepojoykaharete'ga gwepia katu ġa

– kiroki ġa oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Gwendu katu ga ġa nhi'iġame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ga,” e'i ikwatijara Tupana'ga momba'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotarama po ti ġa nombote'varuhui pe me nehē. ¹⁴ Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehē. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehē. Tapembojuukaryme ti pejipty'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojykaharete'ga javo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe javo. E'i po ti ġa pe me nehē: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?” ¹⁶ Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'e'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejiptyoy-jareteramo. Gahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehē pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehē. ¹⁷ Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotarama a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwawe ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehē. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ġa ndepykavamo tarekokatuuka Tupana'ga ġa pe javo. Yvyakotyve'ġa ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe. ²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'ġa Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve ġwendukatue'ŷva'ea rehe. “Tohendu katu pa na'ē ti ġa nhinhi'ġa,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypyvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatizaukarama yhya pyvō pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'ġa rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava ġwaramo omano hugwi. ²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga rekoi kiro huvihavuhuhetero Tupana'ga moiruamo. Yvagipeve'ġa ġwendu katu Cristo'ga nhi'ġa kiro huvihava'ġa ipopoakave'ġa Tupana'gapyrive'ġa no. Ġwendu katu pa ġa Cristo'ga nhi'ġa kiro.

4

Perojiji pe pejeaporogita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ġa javo ikwehe. Pendeaporogita po ti nahā hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehē no? Emo po ti ji aho tuhē Cristo'ga rupi nehē,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymame.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ġa ja – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahā ko pendekote'varuhuagwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwyryva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohete'hara rehe pejikove'ŷ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴ Aġwamo reki ġa nhimomby'ahetei pendekoagwama repiaga. A'ereki ġa akwa-have'ŷmuhūrame pe ndapeakwahave'yma'javi ġa pavēi. Nurā ġa pe mbotegwetei kiro. ⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ġa pe. Namanamehūi po ti ga ei ġandeaporogita pe nehē: “Marā po pendeaporogita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ġa pe nehē. A'ero po ti

ga ei gāndekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ġa pe nehē. Omanoe'ŷve'ġa pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehē no. ⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe vyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ġwerī kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehē. Pejapyaka katu ti penhimovyvya xanhi'inhi'ī Tupana'ga pe javo. ⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarōarōhetei no. A'ereki ojipe'ġa arōheterame nhande nihenonha'javi gāndekote'varuhua re'yjuhua. ⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ġa penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrōe'yma. ¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ġa javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ġa ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹ Nahā ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'īġa ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ġa pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga remimbopopoakara pyvō. Nahā ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhē.

Hahy Cristo'gareheve'ġa pe

¹² Nhiirū, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhūrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti a'ea. ¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴ Ga pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteva'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoyjay-jare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga vyakotyve'ġa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyahivuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'īġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ga pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

¹ Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ga pe. A'ereki jiji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirũi nehẽ no ga ukwahavame huvihavuhetero nehẽ. ² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ẽ tohepia katu ti ga jireheve'ga javo. Ojatyka ga Tupana'ga mboheteavo pe pavẽi jipi. Pehepia katu ti ga a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ga ndepiakatuavo. Pepota tuhẽ ti ga ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhuavo gwaramo rũi ti pehepia katu ga. Pehepia katu ti gapokopotara gwaramo. ³ Tapemondomondoukahetei ti ga penhimbiepiakatuhara'ga. Peko katu ti gapyteri pe toho ti ga ji rupi javo. ⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ga nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ga ndepiakatui nehẽ, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehẽ ojipiukarame ua nehẽ. Penduvihavuhua po ti namominagwami nehẽ.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ga nhi'iga. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'iga penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahĩ ga

– kiroki ga onhimboheteuhu,” e'i.

“Ga nhimbohete'e'ymame

ga imombyryvi ga pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Tapenhimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ẽ ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerẽ po ti Tupana'ga ei a'ero nehẽ: “Kirogwe ji ga mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehẽ.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apĩ, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoġatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruvihavuhu'ga napearonhuhũ. Leão onharõva'ea ojukarame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ga Cristo'ga rehe javo.

⁹ Pemovahĩ ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhyimi pe hahya peirũ'ga pe Cristo'gareheve'ga pe. A'ereki ga hahya jitehe okwaha kiro ojipe'gape'ga gwyri pe no.

¹⁰ Kiro pe pekwahavahi'vi na'ẽ hahya novĩa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ga huvihavuhuro ji pavẽi yvagi pe avuirama nehẽ javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavẽi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporogitakatui nehẽ. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehẽ. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yma ga hugwi. ¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehẽ. Na tuhẽ ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirũ'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhẽ ji Silas'ga rehe. Ikwatijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhẽ nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehẽ, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirũ'ga Cristo'gareheve'ga – kiroki ga ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilõnia pe – ga omondo onhi'iga pe me. Tupana'ga omo'emo'ẽ ga ojive no. Marcos'ga jira'ya'jave'ga omondo onhi'iga pe me no. ¹⁴ Cristo'gareheve'ero penho'anhuvanhuvã ti penhoarõheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavẽi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omomyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojoykaharete'ga. Nurã ti Tupana'ga tomomyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive

³ Opopoakara pyvõ Tupana'ga imomyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheporoġita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ gweaporoġitapyryva pyvõ. ⁴ A'ea pyvõ ga imbuhumbuhuri pyryheteve'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhẽva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoġita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arõe'ỹve'ġa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurã ti pejirokwa penheaporoġitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoġita pyryvame.

⁶ Penhimobovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimobovyvrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷ Peko ti penhiirũ'ġa ndehe Jesus'gareheve'ġa ndehe pejikokaturame. Pearõarõ ti ojipe'ġa nhaporemopejikorame penhiirũ'ġa ndehe. ⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahã, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹ Kiroki ġa na runhuhũ oko okokatue'yama – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirũ, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehẽ javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoagwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ẽagwera. Nahã pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehẽ. ¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehẽ. “Pyry hete pe nduri pejiijupa ji pyri avuirama nehẽ,” e po ti ga pe me nehẽ. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemope pekwaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhẽva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehẽ. ¹³ Pyry tuhẽ ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehũi nhimanoagwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurã po ti ji jirokwari inoġa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorẽ nehẽ.

Gwepia tuhẽ ahe Cristo'ga ruvihavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroġitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojoykaharete'ga opopoakara pyvõ,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhẽ garuvihavuhuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyri yvytyruhua rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'igame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohẽ hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga

mombe'gwovo ikwehe. Nahã Tupana'ga huvihavuhuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea heroviarukari tuhẽ nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhẽva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehẽ. Cristo'ga ko jaytata'iuhua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaği pe nehẽ.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'iğa rehe kiro. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'iğa ikwatija,” nde'i ahe hako. ²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rũi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa inoğa hako.

2

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoi Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ga ndekoi pepyteri pe nehẽ – kiroki ға Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ga po ti pepyteripeve'ğa moandyandyi nehẽ tojikogyme ti ға Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga omano ға ndepygа tambopiro'y ti ға ғandekote'varuhua hugwi javo novĩa. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ға ndokoi. A'ero po ti ға nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. ² Gandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ға ihoi onhimongyavo. Gahã po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'iğa rupi. ³ Mbatera potaruhuavo po ti pembo'ehara'ға imono'ono'oği itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ға pe me moroğitatehea ғwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehẽ. Ymyahũ hete Tupana'ga ei ға mombe'gwovo: “Oko te'varuhu po ti ға nehẽ. A'ero po ti ji imbohahyi ға pe nehẽ,” ei ga hako. Ojirokwa tuhẽ po ti Tupana'ga ға ndehe imbohahyavo ға pe ға mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁴ Ga ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyrive'ға pe yvagipeve'ға pe ға mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga ға pevo ға noğa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ғandeaporogita pe mbapava koty nehẽ javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahũva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novĩa. Emo ymyahũva'ea ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'reki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ға y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahã ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerẽve'ға pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ға pe nehẽ no – kiroki ға ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'reki ahe oko katu. Igwete ahe re'õuhũramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Gwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ga mbopiro'yavo hahyrame ga pe. Ga okwaha okokatue'yve'ga mombytavo imbohahyaḡwamamo ga pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty ḡandeaporogitate'varuhua pe imbohahyavouka ga pe,” ei ga. ¹⁰ Ga kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehē – kiroki ga oko hete ḡwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ga ḡwuvihava'ga ndehe no.

Pembo'ehara'ga noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ga ite'varuhu javo yvaga ḡwyrive'ea pe. ¹¹ Tupana'gapyrive'ga ki a'e te – ga yvagi pe u opopoakahetero – ga ko pembo'ehara'ga hohe'i. Emo ga vehevi nde'ite'varuhui yvaga ḡwyrive'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ga ki a'e te e'i te'varuhu ḡwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara javijitehe. ḡwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ga ndekoi ḡwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerē ahe opyhy ijukavo ḡwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ga momanoi nehē no.

¹³ Hahy po ti ga pe. A'ereki ga ombohahyuka ojipe'ga pe. Piry hete ga pe ga ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinotīe'yma. I'urame pe pavēi ga napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ga ndepiagame ga ga potarahyahivuhui. Ndopigi ga hugwi ḡanemimbotaruhua. Ga ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ga pe – kiroki ga ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ga ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ga mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁵ Opohi ga Cristo'ga nhi'iga hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaãova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ga ndekoi. Balaãova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga novia Beorva'ea ra'yrava'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'igahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'i reki akwaimbae'ga ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'iguka burro tonhi'igahy ti Balaão'ga pe javo. Nahã burro aherekote'varuhua mombigi taheaporogita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ga ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novia. Emo ndokyri. A'ereki yvyruhua ḡwerokwapavipe. Pembo'ehara'ga na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujikweripe pyytunahivuhuhava ga pe a'ero topyta ti ga ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ga pohirirē okote'varuhuve'ga hugwi kotihī pembo'ehara'ga nhimbohetei ga pe onhi'iteheuhuavo. Ga opotaruhuuka ga pe ga mongote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhē javo tehe. ¹⁹ “Pepiro'y po ti pe nehē,” e'i tehe ga. Emo ga tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ga ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava ḡwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo ḡandekote'varuhua ga hugwi. Po opohirirē jugwi ga ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ga pe. Ga ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ga pe. Ga ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ga pe a'ero. ²¹ Tupana'ga okwahavuka ga pe onhi'iga. Ikwahavame ga hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ga pohiri Tupana'ga nhi'iga hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ga pe po ga ndokwahavangavi ramo. ²² Oho reki ga ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaḡwatiḡa imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe.

Gahã na jitehe no. Ga opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ga ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporogita katu ti ġa javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me. ² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġa pyryva'ea nhi'iġa. Gwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'iġa no. Ga ko nhandepojkaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirūharamo oromombe'u ganhi'iġa pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ē ti a'ero ġanduraġwama – kiroki ġa e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo. ⁴ E'i po ti ġa nehē: “Marā ga ruruhui naerū? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo,” e po ti ġa nehē. “Kirē nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate,” e tehe po ti ġa nehē.

⁵ Ga omoka'nhy pota yvya moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japoi yvaga onhi'iġa pyvō imongovo inoġa yvya reheve. Yhya hugwi ga yvya mboukwahavi yhya pyvō inoġa.

⁶ A'ea pyvō jitehe Tupana'ga imoatymbavi yvya ymyahūva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te yvaga yvya reheve Tupana'ga onhi'iġa pyvō jitehe imombytai aerē ti tambokai tata pyvō javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ġa ndeaporogita pe nehē. A'ero po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁸ Nhiirū, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhyimi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteva'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: “Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve.” A'ereki ga nhande atyvi. ⁹ Ojipe'ġa e'i: “Manamehū Cristo'ga rura'javi?” ei ġa. “Mara'ngu po ti ga ura'java nehē? Ndura'javi po ti ga nehē,” e'i tehe ġa. Emo namanamehūi nhandepojkaharete'ga pe. Ga nomoka'nhyimi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehē javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo. “Togwerojijyi pa na'ē po ti ġa gweaporogita opohia okote'varuhua hugwi jioha renonde,” ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehē imboha'uve'yma rupi nehē. Ehepia re ko iporomive'ġa nduri nhande pyri ypytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yma. Nanime po ġa nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yma rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehē. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvō nehē kwara, jahya, jaytata'ia nehē no. Yvya na jitehe ikaipavi nehē vyvareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹² Ipapavaġwama ġwaramo nahā po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvō nehē. ¹³ Emo nhande timboha'u yvagapyahua vyvapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoi nehē javo. Pevo po ti ġa ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehē.

¹⁴ Nhiirū, pe nanongara mboha'uva ġwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporogitapyryva nehē. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehē no.

¹⁵ Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yma rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ē ti ġa ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhaneirū'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶ Nahā Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ġa – kiroki ġa ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yma – Paulo'ga remimombe'ua atyvi

ġa imombe'ui. Na jitehe ġa imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ġa nhimondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁷ Nhiirū, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapenhi-moandyandyjukari ti okote'varuhuve'ġa pe – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'ġa atyvi. Po ti pe imbopogwei ġanhi'ġa, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehē.

¹⁸ Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaha ga pejikoty'a ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Ga ko nhanem-bopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'yimi ti timbohete ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramo. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporoğita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporoğita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhẽ po rimba'e. Aerẽ ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'iğa ikwehe. Orojeakwara pyvõ ore ga repiagi no. Oropoa pyvõ ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhẽ po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerẽ ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwereko katu ore pavẽi javo. A'ereki ore orojogwereko katu Tupana'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no Jesus Cristo'ga pavẽi. ⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'iğa ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rõi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwereko katu nhande Tupana'ga pavẽi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhẽva'ea rupi Tupana'ga nhi'iğa rupi. Okote'varuhuve'ğa pe nhande ei reki: Ga ko ypytunarupive'ğa ja. A'ereki ға ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro ғwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ға garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhimoandyandyi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhẽva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki ғwembi'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ға hugwi javo, a'ero ga imombori tuhẽ. A'ereki ga heaporoğita pyry. Ga nhande mboheaporoğita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'iğa nhandevyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'i nhandervete'ga pe ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoğita pyry okote'varuhue'yma. ² Gaha omano Tupana'ga tomombo ғandekote'varuhua ға hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rõi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua nhaporemõ ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'iġa hendukaturu ġwaramo nhande ei: Tikwaha tuhē nhande Tupana'ga. ⁴ Po ġa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ġa mbero. Ndokoi ġa a'itituhēva'ea rupi. ⁵ Nhanderekorame Tupana'ga nhi'iġa rupi nhande tiarō hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi jipi. ⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'iġa hajiheva'ea rūi

⁷ Nhiirū, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ganhi'iġa ko hajiheva'ea rūi reki aġwamova'ea jate rūi. Ganhi'iġa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: “Penhoarōarō hete ti.” A'ea pe pehendu pejikogypyrame Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendu ikwehe. ⁸ Emo akoja jitehe ko aġwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'iġa. Jukwaha reki. A'ereki aġwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arō hete. Aġwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹ Po nhande ei: “Kojahuarupive'ġa ja ji reko. A'ereki ji akwaha jitekovo katu.” Po nhande ei a'ea nhaneirū'ġa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ġa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰ Nthaneirū'ġa arōrame nhande reko kojahuarupive'ġa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹ Nthaneirū'ġa arōe'ymame ypytunarupive'ġa ja nhande reko. Ypytunarupive'ġa ndokwahavi ogwovo tahepia javo novīa. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ġa pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nthaneirū'ġa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhanderuvete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'iġa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndeaporoġita rehe. Tapepotaruhui ti nanon-gara'ġa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame ġandeaporoġita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhanderuvete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndeaporoġita ko nahā: Ga opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea ko ġa opotaruhu a'ea. Onhimbohete ġa. Nahā ko ġandeaporoġita. A'ea ko nhanderuvete'ga reaporoġita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndeaporoġita po ti ipavi nehē. Ganemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehē no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ġa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehē.

Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga

¹⁸ Aḡwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ḡa pe me Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga ruhava. “Uhu po ti ga nehē Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga,” ei ḡa pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arōe'ŷve'ḡa avo onhimongyavo. Nurā nhande ei: Aḡwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ḡa nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ḡa nhaneirū'ḡa rūi. Po ḡa nhaneirūa hamo, a'ero po ḡa ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ḡa mbopohirukari nhande hugwi tamboukwaha ti ji ḡandeaporōḡita javo. A'ereki ḡa nhaporemō ko nhaneirū'ḡa rūi.

²⁰ Pe nhaporemō ki a'e te pekwaha a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ḡa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ḡwaramo. Ji nda'ei pe me: “Penembikwahave'yma ḡwaramo ji ikwatijari pe me.” A'ereki pe pekwaha tuhē a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ḡanemimombe'uatyviva'ea nhaporemō nduri a'itituhēve'ga hugwi. A'ea pe pekwaha no.

²² Ma'ḡa i'mbeheteve'ḡa naerū? Gahā reki – kiroki ḡa e'i: “Jesus'ga ko Cristo'ga rūi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rūi,” ei ḡa. Ga ko Cristo'ga arōe'ŷve'ḡa. A'ereki ḡa e'i: “Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rūi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rūi,” ei ḡa. ²³ Ga erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ḡanduvete'ga rūi a'ero. Ga ki a'e te – kiroki ḡa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – Tupana'ga ko ḡanduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimien-duva rupi a'ero. Pendekorame penhimien-duva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavēi nehē, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavēi nehē no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ḡwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehē.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ḡa mombe'urame pe me – kiroki ḡa pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavēi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: “Tuhu ti ojipe'ḡa nhande mbo'eavo.” A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemō. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhēva'errorame tehe e'i pe me. Nurā ti pejikoty'a Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavēi tipojihuvyme ti ga nehē ga jipiukarame nhande ve nehē. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavēi tiandepoy-jare'ymuhūyme ti nhande ga pyri ga rurame nehē.

²⁹ Pekwaha pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ḡa oko katu jipi – Tupana'ga ḡa mboheaporōḡita pyahu jipe. A'ea pe pekwaha no.

3

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ehepia ko nhanderuvete'ga rekoheitei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'yra'ḡa. Nahā tuhē ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arōe'ŷve'ḡa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ḡa ndokwahahetei Tupana'ga. ² Nhiirū, aḡwamo nhande reko'i Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: “Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehē. Nurā po ti nhande reko'i ga javijitehe nehē.” ³ Xa'e nhande a'ero: “Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande reko'i ga javijitehe nehē,” xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. “Tiandepyr̄y hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe,” xa'e nhande.

⁴ Kiroki ḡa oko te'varuhu – ḡa nohenduvi Tupana'ga nhi'iḡa. A'ea ko aherekote'varuhuva'ea tuhē reki ḡa henduve'ymame ganhi'iḡa. ⁵ Pekwaha pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ḡandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. ⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavēi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ḡa oko te'varuhu jipi – ḡa ndokwahavi tuhē Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'ya'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. Kiroki ġa oko katu jipi – ġa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe. ⁸ Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa ko anhaġa ruvihavuhu'gareheve'ġa Diabo'gareheve'ġa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurã Tupana'ga ra'ya'ga jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhanemboheaporogitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporoġita oko nhande pavëi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporogita. ¹⁰ Kiroki ġa ndokokatui – ġa ko Tupana'ga ra'ya'ġa rüi. Gahã na jitehe no – kiroki ġa noaröi oirü'ġa Cristo'gareheve'ġa. Nahã nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ġa ndehe Tupana'ga ra'ya'ġa ndehe no.

Xanhoaröarö po nhande hamo

¹¹ “Xanhoaröarö po nhande hamo,” oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rüi po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheve'ea Diabo'gareheve'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurã Caimva'ea noaröi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirü, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga aröe'ÿve'ġa penhiaröe'ymame. ¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ġa ja Tupana'ga pe. Aġwamo ki a'e te nhande xajirojijyi nhandekovo okwerave'ġa ja. A'ereki aġwamo nhande reaporoġitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarö hete nhaneirü'ġa Cristo'gareheve'ġa. Kiroki ġa noaröi oirü'ġa – ġa ko u ve omanove'ġa ja. ¹⁵ Oirü'ġa aröe'ymuhürame ko ġa ahejukahara'ġa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ġa ndekoe'yma Tupana'ga pavëi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ë omanomo nhande repyga nhande aröheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahã ko ojipe'ġa aröa javo. Nhande tiarö hete nhaneirü'ġa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurã ji nanhikwava'eġi nhiirü'ġa ndepyga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ë tuhë po nhande nhaneirü'ġa ndepyga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirü'ġa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ġa, a'ero po ga etehei: “A'arö hete ji Tupana'ga.” Ga noaröi tuhë reki Tupana'ga. A'ereki ga noaröi oirü'ġa porogwetyge'yma. ¹⁸ Xa'eteheuhuyme ti a'ero: “Xanhoarö nhande.” Xanhoarö hete tuhë ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavëi

¹⁹⁻²⁰ Nhanenhoaröheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhëve'ga pavëi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ji rehe nehë,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota ġa novã,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inoġatui nhandepy'a ganhi'ġa kwahavame.

²¹ Nhiirü, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavëi. ²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'ġa jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga nhi'ġa ko nahã: “Pejiko ti jira'ya'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoaröarö ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴ Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa – ga ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavëi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavëi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'uva ndokoi ġa pavëi

¹ Nhiirũ, taperoviapavuhui ti ġa erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavēi.” Taperoviapavuhui ti ġanhi'iġa. Mara'ngu po ġa javo tehe? Pekwaha na'ē ti hepiaga. A'ereki ġa he'yi Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa. Ohoocho ġa toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iġa javo tehe ojipe'ġa pe. ² Tupana'ga ra'uva rekorame ġa pavēi po ti pe ikwahavi ġanhi'iġa renduvame nehē. A'ereki ġa e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a vvyakotyva'ero raikwehe,” ei ġa. Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ġa pavēi. ³ Jara'ġa ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari vvyakotyva'ero.” Ga erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ġa pavēi. Nanongara'ġa ndeaporoġita ko Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga reaporoġita ja. Pehendu pe ojipe'ġa Cristo'ga arōe'ŷheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ġa kiro avo – kiroki ġa oko gareaporoġita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa popoakara. Diabo'ga oko Tupana'ga arōe'ŷve'ġa pavēi novīa. Emo Tupana'ga ra'uva pepavēiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete. ⁵ Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa ko Tupana'ga arōe'ŷve'ġa pyteripeve'ġa. Nurā ġa nhi'iġi Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arōe'ŷve'ġa hendukatui ġanhi'iġa. ⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ġa okwaha hete Tupana'ga – ġa nhanenhi'iġa rendukatui a'ero. Ga henduvame nhanenhi'iġa nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ġa pavēi a'ero. A'itituhēve'ga ra'uva oko ġa pavēi, xa'e nhande. Kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe – ġa nohendukatui nhanenhi'iġa. Ga henduve'ymame nhanenhi'iġa nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ġa pavēi. I'mbeteve'ga oko ġa pavēi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarōheteve'ga

⁷ Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarōarōuka. Xanhoarōarō hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarō. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸ Kiroki ġa noarōi ojipe'ġa – ġa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rūi. A'ereki Tupana'ga oko iporoarōheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha ġwemiarōhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari vvyakoty tomongo ti ga ġa ji pyri avuirama javo. ¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarō Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arō. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari vvyakoty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javoji. Nahā Tupana'ga omboukwaha nhanearōhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arō hete. Nurā po nhande xanhoarōarō a'ero hamo. ¹² Vvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarōrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavēi. Nhanenhoarōrame nhande nhoarōhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarōukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavēi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavēi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ġa pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga vvyakotyve'ġa ġandekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore. ¹⁵ Ga erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ġa pavēi. Ga ojikoty'a Tupana'ga pavēi no. ¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearōa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arō tuhē.

Tupana'ga oko iporoarōheteve'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa arō jipi – ġa ojikoty'a Tupana'ga pavēi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ġa pavēi no. ¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremiarōhetea ojipe'ġa ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eaġwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhandereaporoġita pe mbapava koty nehē. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavēi nhande ruvame kiro vvyakoty. ¹⁸ Tupana'ga nhanearōro ġwaramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga

remiarõhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ġa okyhyji – ġa e'i: “Aerẽ po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehẽ,” ei ġa. Nanongara'ġa noarõhetei ve a'ero.

¹⁹ Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ġa. ²⁰ Po ojipe'ġa ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ġa o'erame noarõi oirũ'ġa Cristo'gareheve'ġa, a'ero po ġa etehei o'mbero. Po ġa noarõi oirũ'ġa ġwembiepiaga'ġa, a'ero po ġa noarõi Tupana'ga ġwembiepiage'ỹve'ġa. ²¹ Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ġa hamo.”

5

Timombi nhande ġapopoakara

¹ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: “Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” Nhanderuvete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ġa nhaneirũ'ġa. ² Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'ġa nhande ikwahavi nhaneremiarõa Tupana'ga ra'yra'ġa ndehe a'ero. ³ Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'ġa. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴ A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõe'ỹve'ġa popoakara. Nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi ġapopoakara. ⁵ Kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – ġahã jate ko omombi Tupana'ga arõe'ỹve'ġa popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶ Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu yvya koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatizaukaramame yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ga heka'vogukaramame garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatizaramame jate rõi ga jikwahavukari. Gwekoa reka'vogame ga jikwahavukari no. “A'iti tuhẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸ Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatizaro ġwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga ġwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemome reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹ Tirovia ko nhande vyakotyve'ġa nhi'ġa jipi. Tupana'ga nhi'ġa kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'ġa johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'ĩ. Tupana'ga gwa'yra'ga kwahavukari nhande ve. ¹⁰ Kiroki ġa gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga javo – ġa okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ġa ndogweroviari Tupana'ga – ġa e'iteheuhu Tupana'ga pe: “Imbe ko ga imombe'gwovo,” e'iteheuhu ġa. A'ereki ġa ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'ġa ga gwa'yra'ga mombe'urame. ¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: “Pejikogame jira'yra'ga rehe ga pendeaporoġita mbopyahui,” ei ga. “Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ,” ei Tupana'ga. ¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nhande reaporogitapyahuro. A'ero nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi – ndipyahui ġandeaporoġita. A'ero ġa ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemome ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoaġwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe. ¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'ġa Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ġwendu katu nhanenhi'ġa ojive jipi. ¹⁵ Tupana'ga ġwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhuraġwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhaneirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondoï ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ga pe ji ei – kiroki ġandekote'varuhua nomondoï ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'ġa ndekote'varuhua omondo ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi.

Nanuhũrame ġandekote'varuhua ji nda'ei: Penhiĩ ti Tupana'ga pe ġa ndepyya. A'ea ji nda'ei a'ero. ¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemō ite'varuhu tuhẽ Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'yra'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojy kaharamo. Ojipe'ġa nhaporemō ki a'e te Diabo'ga opojyka ġa ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'yra'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavẽi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehẽ.

²¹ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ġanemimbohete'hara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ËHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ga ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imon-dovouka pe me Tupana'ga remimo'ëhara pe Jesus'gareheve'ea pe – perope pe pe-jatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarõ hete tuhẽ ko ji. Ji jate rõi reki opoarõ. Ga nhaporemõ – kiroki ga okwaha okovo a'itituhẽva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ga na jitehe pe arõ no. ² Opoarõ hete ko ore. A'ereki a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehẽ.

³ Tupana'ga po ti omomyry nhande ve nehẽ. Nhande porogwety po ti ga. Onogatu po ti ga nhandepy'a nehẽ no. Nahã po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehẽ nhandervete'ga gara'ya'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ereki nhande xako a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarõarõ hete no.

Oko ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴ “Peko ti a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurã ji roryhetero pendeheve'ga ndepiaga ikwehe. A'ereki ga oko a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵ Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarõarõ ti. Hajiheve'ea rõi ji ikwatijari pe me. Agwamova'ea jate rõi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'iga mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarõarõ ti,” ei ga nhande ve. ⁶ Nhanenhoarõrame nhande rekoi nahã: Xako nhande Tupana'ga nhi'iga rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearõarõ ti ojipe'ga pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷ Iporomoandyandyive'ga ohooho javo ojipe'ga pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari vvyakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ga ga pe jipi. Nanongara'ga ko Cristo'ga arõe'yheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸ Taphimoandyandyjukari ti ga pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykava'gwama nehẽ. Penhimoandyjukare'ymame po ti Tupana'ga imomyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehẽ.

⁹ Ojipe'ga ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ga ndekoi no. Naname ga ndokoi Tupana'ga pavẽi. Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhandervete'ga pavẽi gara'ya'ga pavẽi no. ¹⁰ Po ga ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ga penhonga pype. Tapevy'ari ti ga ndehe. ¹¹ Kiroki ga hory nanongara'ga ndehe – ga oko te'varuhu ga pavẽi no.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹² He'yiva'ea ji amombe'u pota pe me novãa. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinhi'iga pe me nehẽ tianderoryryry hete ti nhanenhomonhi'igame nehẽ.

¹³ Peirũ'ga Tupana'ga remimo'ëhara'ga – koroko ga ojatykatyka avo Tupana'ga mbo-heteavo jipi Jesus'gareheve'ga – ga omondouka onhi'iga pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE

Terceira Carta de Joãõ

¹ Ji ko Jesus'gareheve'ãa ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

² Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: “Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga,” a'e ji nhinhi'iga Tupana'ga pe nde repyga. ³ Jirory hete ji nhaneirũ'ãa nuãandurame avo. A'ereki ãa nde mombe'u ji ve. “Oko katu Gaio'ga,” ei ãa. “A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei ãa nde mombe'gwovo. ⁴ Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ãa omombe'u jira'yra'jave'ãa ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵ Nhiirũ, nhaneirũ'ãa ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ãa. Hajiheve'ãa vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ãa. ⁶ Avo urame ãa imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykarame Tupana'ga mboheteavo. Piry po ti nde nanongara'ãa pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ãa pe ãa hoãahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷ A'ereki ãa ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ãa pe. Ohorame ãa ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'ãarũive'ãa hugwi. ⁸ Nhande reki Cristo'gareheve'ero timbuhuruka nanongara'ãa nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ãa pe hamo. Nahã po ti nhande ãa moirũirũi ãa horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrefesva'ea rehe

⁹ Akwatija ji nhinhi'iga imondovouka Cristo'gareheve'ãa pe ikwehe novãa – kiroki ãa ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrefes'ga ndokoi orenhi'iga rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'ga hohe. ¹⁰ Nurã jihorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrefes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'ãa nhaneirũ'ãa. Igwete pendeheve'ãa ãa mbuhurukapotarame ga gwovahoguhu pendeheve'ãa mondovo pea hugwi. “Tojivyra'javyme ti ãa nhande pyri nhande jatykarame Tupana'ga mboheteavo,” e'i tehe Diótrefes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹ Nhiirũ, okote'varuhuve'ãa ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ãa ndupi. Kiroki ãa oko katu – ãa ko Tupana'gareheve'ero oko. Kiroki ãa oko te'varuhu – ãa ndokwahavi Tupana'ga. ¹² Nthaneirũ'ãa nhaporemõ ombohete Demétrio'ga pyry hete ga javõ. Garekoa a'itituhẽva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³ He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novãa. ¹⁴ Emo ji ndakwatijapotari nde ve jihopotarahiva gwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'igi nehẽ.

¹⁵ Tu katu ti ndepy'a. Avo'ãa nhaneirũ'ãa omondouka onhi'iga nde ve. Emondouka ti nhinhi'iga enhipavẽive'ãa pe nhaporemõ nhaneirũ'ãa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iga pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive ga po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arõ hete nhanderuvete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iga pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonogatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearõ hete pe nderekokatuavo nehẽ no.

Ahembo'ehara'ga Tupana'ga nhi'igaatyviva'ea rehe

³ Nhiirũ, akwatija pota hete ji pe me oji'i novĩa. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ga oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurã ji ei jivytyteri pe oji'i: “Akwatija po ji ojipea ga pe hamo a'itituhẽva'ea mombe'gwovo hamo.”

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ga pe jipi a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ga ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eatyvive'ga oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ga. Igwete ga pe moandyandyi. “Oromombe'u katu ore Cristo'ga,” ei ga pe me o'mbero. Igwete ga ei: “Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omomyry ahe ve jipi. Imomyryva gwaramo po ti ga nombolahyukari nhande ve nehẽ nhande rekote'varuhurame nehẽ,” e'i tehe ga jipi. Ga ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhanderuvihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iga mombe'uharava'ea ikwatijari ga mombe'unhogwenondeavo hako. “Tupana'ga po ti ombolahyuka okote'varuhuve'ga pe nehẽ,” ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyra hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerẽ israelitasva'ea momanoi onhi'iga reroviare'ymame hako.

⁶ Oro yvagipeve'ga – kiroki ga onhiroyrõ koji'i ore oroko pota huvihavamo javo – ga ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ga mongi ga noğa ypytunahivuhua pype ga mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ga pe javo. “Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ga pe nehẽ: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ga mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorrapeva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ga javijitehe yvagipeve'ga. Hahy po ti ahe ve nehẽ no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhũ ga ojogwerekote'varuhuavo. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombolahyuka okote'varuhuve'ga pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehẽ.

⁸ Ahe javijitehe ko akoja'ga pembo'eatyvive'ga. Oayvahi ko ga mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ga. A'ero ga nhimongote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ga huvihava'ga nhi'iga. E'i te'varuhu ga yvagipeve'ga pe. ⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ga nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe hako. Miguel'ga horame Moisésva'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ga jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbolahyavouka nde ve nehẽ,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ga ki a'e te e'i te'varuhu gwembikwahavipyre'yma pe. Ga ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai gwemimbotarimo okookovo. Nahanahã ga ndekoi gwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ga nhimongote'varuhupavi. Nahã po ti ga nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ pembo'eatyvive'ga.

¹¹ Hahy tuhẽ po ti ga pe nehẽ. A'ereki ga oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaãova'ea javijitehe ko ga jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ga nohendupotari gwuvihava'ga nhi'iga. A'ero po ti Tupana'ga ga mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ no pembo'eatyvive'ga.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopeho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xa-japyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ga hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ga o'ua'u ojihe jate okovo. Ga ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki yvytua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ga ndekoi. E'ie'iteheuhu ga. Emo ga nomombyryvi ojipe'ga pe.

Pembo'eatyvive'ga ko yva javijitehe no i'ae'ÿva'ea. “I'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novãa. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ga. “Omombe'u katu ga kiro mbatera,” xa'e nhande ga pe novãa. Emo ga nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imomboa. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ga ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete gandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ga mombori hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹³ Pembo'eatyvive'ga ko typepemuhãa javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhãa imbotyui imomboa ite'varuhuva'ea hembe'yva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ga imboukwahavi okote'varuhua onhinotie'yma. Ndipoyjay-jare'ymuhãi reki ga novãa.

Pembo'eatyvive'ga ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurã ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ga na jitehe ndokokatui jipi. Nurã nhande ndiajikogi ga ndehe. Tupana'ga gwereko ypytunahivuhua ga pe topyta ti ga a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ga hako. Ahe ko Adãova'ea rymyminova'ea hako. Adãova'ea jypy oko. Aerẽ Adãova'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Cainãva'ea. Cainãva'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga hako.

“Nhandepojykaharete'ga po ti uhu nehẽ ojipyryve'ga pavẽi yvagipeve'ga pavẽi. He'yjuhu ranuhũ po ti gapyryve'ga onhimongyavo nehẽ,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vyvakotyve'ga pe nhaporemonehẽ.

Okote'varuhuve'ga pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,’ e po ti ga nehẽ,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,’ e po ti ga ga pe nhaporemonehẽ,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ga mombe'unhoḡwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ga ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Gwemimbotaruhua rupi ko ga ndekoi. Onhimboheteuhu ga ja'javo ojipe'ga pe. Ga ombohete tehe ojipe'ga no toko ti ga kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷ Nhiirũ, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirũhara'ga nhi'igagwera rehe. A'ereki ga omombe'u nhoḡwenonde pembo'eatyvive'ga ikwehe. ¹⁸ Igwete ga ei pe me: “Aerẽ Cristo'ga rura'java renonde po ti ga ndekoi pe pyri nehẽ. Igwete po ti ga pe nderekomemui nehẽ,” ei Jesus'ga moirũhara'ga. “Gwemimbotaruhua rupi po ti ga ndekote'varuhui nehẽ,” ei ga pembo'eatyvive'ga mombe'gwovo ikwehe.

¹⁹ Nanongara'ga pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Gwemimbotarimo ga ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndekoi ga pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojiko-jiko hete ti ga rehe a'ero. Penhi'i ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹ Tupana'ga nhande arõ hete. Peko ti garemiarõa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: “Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehẽ. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuirama nehẽ,” pe'ji ti ojohupe.

²² Pe porogwety ti ga – kiroki ga ndogweroviarhi Cristo'ga mombe'ukatua. ²³ Jara'ga oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ga pe a'ero: “Peho gweri pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. Hendukaturame penhi'iga po ti pe ga mongoi Tupana'ga viara rupi nehẽ. Pe porogwety ti jara'ga no – kiroki ga opotaruhu okote'varuhuavo. Ga porogwetygame ti pejapyaka katu pejihe tapekoi ti gandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyme ti ga javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ no. Ndapekote'varuhua'javi'i'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehẽ.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhandembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero gwaramo nhandepojykaharete'gareheva'ero gwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ga hohe pa. Nahã ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerẽ ti ga na jitehe nehẽ no. Timbohete ti ga avuirama a'ero nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija gwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe javo ga pe:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ga pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea javo. Ojiko ga ji rehe okovo nhinhi'i'ga rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ga aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyrive'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ javo, ei ga.

—Kwa, ei gapyrive'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyrive'ga ei:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ga pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ga pe – kiroki ga omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo. Nahãva'ea imbegwee'yma gwaramo po pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti javo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'iga javo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ga gwyrri pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Agwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'iga reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ga mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduvihavuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ga pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ga aheruvihavamo javo. Ga e'i nhande ve: “Peko ti jiruva'ga nhi'iga rupi.” A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ga ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe javo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhẽ ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ga nduvihavuhetero jipi yvagipeve'ga nduvihavuhetero no. Toko ti ga nhaporemo ganhi'iga rupi jipi. Na tuhẽ! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerẽ ti ga rura'javi yvaġati'ga pavẽi nehẽ.

Yvyakotyve'ga nhaporemo ti ga repiagi ga rura'javame nehẽ.

Gakutuhara'ga no – kiroki ga ojuka ga – ġahã ti ga repiagi nehẽ.

Ojehe'o ti ġande'ynde'yja'ga nhaporemo okyhyjiavo okoveveuhuavo garura gwaramo.

Kwa. Na tuhẽ a'ero! a'e tuhẽ ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga ei:

—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Ağwamo ji ako. Ymyahũ ji ako hako. Aerẽ ti ji ruri nehẽ no. Yvyakotyve'ga hohe ji popoakahetero jitekovo ganduvihavuhuhetero. Yvagipeve'ga hohe ji rekoi no jitekovo ganduvihavuhuhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirũa jijikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arõe'ÿve'ga omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavẽi. Ji ve ġa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavẽi. Peko pe Tupana'ga nhi'iġa rupi. Jihi ako ganhi'iġa rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavẽi. Penhimomirana pe. Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavẽi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iġa mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka ypa'ouhũ me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iġa javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojkakatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'iġahyahiva. Trombeta ja ga nhi'iġahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehẽ – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ga pe Ásiapeve'ga gwyri pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Ma'ġa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira ôkwava gapya pyvõ. Oku'ayvira ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo. Ovelha rava itigahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itigahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. ¹⁵ Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya rendy'jahetero. Onhi'iġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rũi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvõ ojohukoty rũi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero. ¹⁸ Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti ji rekoi nehẽ. Duas chaves ji areko. Nurã huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ga pe: Pemanu ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ga gwyri pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rũi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹ —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti ağwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'ĩva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehẽ javo, ei ga.

²⁰ —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jiohukoty rũi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ga pe Tupana'gapyrive'ga pe ji ei jaytata'ia. Gahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iġa gareheve'ga pe. Kiroki gareheve'ga ojatyka henduva ganhi'iġa cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete

ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe ji ei hyapehava. Gahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ġa pe. A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheva'ea pe Éfeso'eva'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'ġa nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jiohukoty rūi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'ġa ġa pe:

² —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepravvyky hete pe pejikovo nhinhi'ġa rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ġa pepyteri pe. Ojipe'ġa uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ġa gamoirũhara'ġa? Mara'ngu po Tupana'ga ġa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga onhi'ġa rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Gandeaporoġita mombaragwahavame pe ikwahavi ġa'mbea. Nhimoirũhara'ġa rūi ko ġa, a'e ji, ei Jesus'ga.

³ —Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'ġa rupi. Pejikoga ġwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yama. ⁴ Jypya pe ji arõhetei. Aġwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. ⁵ Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerorijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndeko'i pejikoypyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'ġa rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperorijyiti pejeaporoġita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero javo, ei Jesus'ga.

⁶ —Ojipe'ġa oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei ġandekote'varuhua. Pe ipotare'ymame pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapotahetei ġandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'ġa onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahe-mongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'ġa ojiheva'ea pe Esmirnapeva'ea pe

⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'ġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna

pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

⁹—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ġa pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ġa novãa. Tupana'gareheve'ġa rui ko ġa reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Ombopogwe ġa Satanás'ga reki onhi-mono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerẽ ti jararamo pe hoi cadeia pype nehẽ, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehẽ okote'varuhuavo nehẽ. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehẽ. “Tahepia ti Esmirnapeve'ġa jikohetepiga Tupana'ga rehe nehẽ ji rekote'varuhurame ġa pe hahya mondovo ġa pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehẽ, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehẽ. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemoti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti no-manoa'javi nehẽ. Ndohoi tuhẽ ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. A'ea ti ndahahi ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹²—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹³—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrã – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iġa rupi. Peko tuhẽ pe jireheva'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurã ji ei: Napemoka'nhyimi tuhẽ pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'iġa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

14 —Pepyteripeve'ga pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ga nderoviari pejikovo ganhi'iga rupi.

—Ymyahũ Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwe-pohara'ga ite'varuhuva'ea rehe. Ere ti ga pe a'ero to'u ti ga mbiara – kiroki a'ea ga omondo ha'angava rovai pyteri pe ganemimbohete'hara pyteri pe. Togwereco ti ga gwembireko'garũive'ga no. Nahã ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ga pe. A'ero ti ga ndekote'varuhui okorame nenhi'iga rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ga hugwi nehẽ,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

15 —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

16 —Perojijyi ti pejeaporogita pejipohia ganemimbo'ete'varuhua hugwi ga mon-dovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporogita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehẽ. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ga nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemo ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehẽ – kiroki haimbejovaiva'ea ohẽ jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

17 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehẽ. Itatiguhũva'ea po ti ji imondoi ga pe nehẽ. Itatiguhũva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

18 —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipyra hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapypeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

19 —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Pe-poravyky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iga rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iga rupi. Agwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

20 —Penhimbo'euka pe Jezabelhẽa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hẽa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo,” e'i hẽa o'mbero. A'ero hẽa jireheve'ga mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hẽa e'i: “Pyry pe penhimbireko'garũive'ga ndereko-rame. Pyry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hẽa o'mbero, ei Jesus'ga.

21 —A'ero ji ei hẽa pe ikwehe'i: Erojijyi ti ejeaporogita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'garũive'ga no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ga hehe. Terembopohirukara'javi ga ji hugwi, a'e ji hẽa pe novã ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hēa nohendukatui nhinhi'īga. Ndogwerojijyi hēa ojeaporoḡita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²² —Pehendu ti! Aerē ti ji hēa mombori onhinongava rehe. Kiroki ḡa oko hēarekote'varuhua rupi – ḡahā ti ji ḡa mombo hēa pyri. Hahy hete tuhē ti ḡa pe a'ero nehē. Po ḡa ojeaporoḡita rerojijyi opohia hēarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondo'javi hahya ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. ²³ Ajuka hete ti ji hēara'yra'ḡa nehē no. A'ero ti jireheve'ḡa nhaporemō ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ḡa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandereaporoḡita nahanahā ḡa oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondo'i hahya nhande ve nanani nehē. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehē,” e'i ti ḡa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵ —Jezabelhēa remimbo'ea pe ojipe'ḡa ei: “Onhimiheteva'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ḡa ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hēaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejjjupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'īga rupi jate penhimomiranama nehē. Nahā pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehē, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'īgi nehē nahanahā ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶ —Kiroki ga ḡwendu katu Tupana'ga nhi'īga onhimomiranama okovo nhinhi'īga rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongouvouka vyakotyve'ḡa nduvihavamo nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ Ga pe ti ga hendukatuukahetei onhi'īga nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga vyvra pyvō metalva'ea pyvō toho ti ga nhinhi'īga rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ḡa pe onhi'īga nehē.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti vyakotyve'ḡa ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ḡa pe onhi'īga nehē.

Nahā ti ji ga mongoukari nehē toko ti ga ḡanduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ḡa pe onhi'īga okovo ḡanduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ga pe ji imondo'i jaytata'ihua nehē – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ḡa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'īga ojiheva'ea pe Sardespeva'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'īga Tupana'gareheve'ḡa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ḡa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondouvouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'īga nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ga ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iga rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokwari pejikovo Tupana'ga nhi'iga rupi.

² —Pejirokwa ti pejeaporogita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iga rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iga rupi javo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iga rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ga ndokoi nhinhi'iga rupi nhaporemo,” ei ga.

³ —Tapemoka'nhyimi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ga imombe'urame ganhi'iga nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iga reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iga rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporogita rerrojijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporogita kwahava rehe pejeaporogita rerrojijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'ymame. Ahe nomboha'uvi iporomive'ga ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro gwaramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴ —Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Gwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitigahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵ —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitigahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'iga renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ga henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ga pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ga pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iga ojiheva'ea pe Filadélfiapeva'ea pe

⁷ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ga pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyrive'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iga nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhẽva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ga nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ga nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iga Tupana'gareheve'ga pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iga ga pe:

⁸ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iga rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ga pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rui.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ga Tupana'ga nhi'iga javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ga pe nehẽ. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹ —Pehendu ti! Kiroki ġa e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – ġahã ko Tupana'gareheva'ea rõi reki. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Onhimbopogwe ġa Satanás'ga rehe onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ġa mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ġa nenypy'andurugi pepya pyri nehẽ pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ġa ei nehẽ: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ġa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Peko pe nhinhi'iġa rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame vvyakotyve'ġa ndehe nhaporemonehẽ. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava vvyakotyve'ġa ndeaporoġita nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Ġwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga ronga pe gambohetehai pe nehẽ. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehẽ. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehẽ no – kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemonehẽ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi ko a'itituhẽva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ġa jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotarame iroyxaġahiva'ea, a'ero iroyxaġahive'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Ahe i'upotarame hakuheteva'ea, a'ero hakuhete'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuru hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyme ojipea nhandejive,” pe'e pe novã, ei Jesus'ga.

—Na rõi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peporia'i reki pe pejikovo imbatere'ÿve'ġa ja reki, heakwagweve'ġa ja reki, ipire'ÿve'ġa ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

18 —Nurã kiro ji pe moġitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ÿve'ġa ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ġa ndohepiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotĩa'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ġa ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiġahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohaġa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

19 —Nhiremiarõheteve'ġa pe ji nhi'iġahyi imondovo hahya ġa pe toko katu ti ġa javo, ei Jesus'ga. Nurã ti pejirokwa pejeaporoġita rerorijiyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

20 —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ẽ me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'iġa kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'iġame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehẽ. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

21 —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iġa nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavẽi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavẽi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi. Gaħa ti ji ga reroħo yvagi pe ga mboapyga ji pavẽi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehẽ toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodiceia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

22 —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemõ Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ġa ti tomombe'u Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ġa Tupana'ga yvagi pe

1 Aerẽ jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'iġypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'iġahyahivi javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahã ti toko nehẽ. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerẽva'ea nehẽ, ei ga ji ve.

2 Kotihĩ Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhuhetero ahe mongomongovo onhi'iġa rupi. ³ Itakatua ja jaspe ja sardõnio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

4 He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵ Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inhi'iġa. A'ereki ga oko aheruvihavuhuhetero. Yhyga'java'ea hendy'pu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro

ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶ Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypiahua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypiahua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷ Quatrove'ġa ko nahã: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahã tuhê quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. ⁸ Gapepoa oatimamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġavytyteri pe no. Ndopytu'ui'i'i ġa javo arimo ypytunimo no. A'ereki nane'yimi ġa e'ie'i:

—Pyrý hete ga! Pyry hete ga!

Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!

Koji'i ga popoakahetero ojipe'ġa hohe pa.

Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ġa.

Ymyahũ ga oko hako.

Aġwamo ga oko.

Aerẽ ti ga ruri nehẽ.

A'ea ġa ei jipi onhi'imbig'e'yma ga rehe.

⁹ Nahã ġa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahã ġa ga mbohetei. Ga pe ġa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ġa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ga erame na ga pe akoja'ġa huvihavuhu'ġa vinte e quatrove'ġa – ġahã ġwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahã ġa nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahã ġa ga mbohetei hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoġa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mboheteavo ġa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyrýhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohẽ ti hehe javo.

Nde ipotaro ġwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ġa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra livro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rui imamanipyra livro hekoi. Livro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvõ ga hovapytymukari livro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe livro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'ġa ga erame tohendu pa ti ġa nhinhi'ġa javo. Gaha e'i:

—Ma'ga pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo livro nehë. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemō livro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhë reki. A'ereki ahã pyryheteve'ga huvihavuhuhete'ga. Ndokoi ga livro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ga livro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ga livro pe'aharamo yvya gwyri pe no. Ndokoi tuhë ga ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴ Nurã ji jehe'oi ranuhũ. A'ereki ga gweka nanongara'ga novĩa. A'ereki ahã pyryheteve'ga huvihavuhuhete'ga. Nurã ahã ga livro pe'aharamo. Ahã ga ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko livro pype. Ahã tuhë ikwatijara repiakara'ga a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ga – kiroki vinte e quatrove'ga – gande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehepia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garembopyya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea. Ojirovia hete ga ovyā omanoā hugwi okwerava'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemō – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhë. Pevo ga ami gapyteri pe. Aheruvihavuhuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ga ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – gwia ga ojuka imondovo ikwava'ēhava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva vvyakotyve'ga gwyri pe nhaporemō takwaha pa ti ji gāndekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi gajohukoty rūi ga apygame okovo aheruvihavuhuhetero.

⁸ Ga livro pyhygirē ga nhinoḡi upa ojovapyvo yvya rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ga nhinoḡi pevo quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi. Gwetakwera ja ga herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ga gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahē a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ga nhi'igā pe ga nhi'igame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi, ga nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ga ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteve'ea aheruvihavuhuhetea no.

Nurã ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ga ndepyga.

Nahã nde ga mbopiro'yi gāndekote'varuhua hugwi ga mongovo toko ti ga Tupana'gareheva'ero javo.

Nahã ko nde vvyakotyve'ga hugwi ga mo'emo'ēi, ei ga onhimby'yita.

Gande'ynde'yja'ga hugwi nhaporemō nde ga mo'emo'ēi.

Kiroki ga ojoatyatyvi gānhi'igā – ga hugwiugwi nhaporemō nde ga mo'emo'ēi.

Ojipe'ga hugwi nhaporemō nde ga mo'emo'ēi.

Vvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga hugwi nhaporemō nde ga mo'emo'ēi.

Nahã ko nde vvyakotyve'ga mo'emo'ēi Tupana'ga pe, ei ga onhimby'yita.

¹⁰ Nde ga mongomongoi toko ti ga aheruvihavamo javo.

Nde ga mongomongoi toko ti ga ikwava'ēharamo javo.

A'ero ti ga ndekoi aheruvihavamo yvya koty vvyakotyve'ga ndepiakatuavo hendukatuuka ga pe Tupana'ga nhi'igā nehë.

A'ea ga ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ga vinte e quatrove'ga pavēi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ğa ndepiagi ğa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ğa onhi'ığa milhões de milhõesve'ğa. Oatimamba ğa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ğa atimambava upa no huvihavuhu'ğa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ğa nhi'ığa ğa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ğa nhaporem.

A'ea rehe nhaporem Tupana'gapyrive'ğa nhi'īgi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ğa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ğa nhaporem – kiroki ğa oko yvagi pe yvya koty no yvya gwyrı pe no ypihua ruvihava pype no mbatera pavēi. Gahã mbatera pavēi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.

Gahã ti timbohete jipi.

Gahã ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ğa javo.

Gahã ti toko nhanderuvihavuhuhetero jipi.

A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhuhete'ga mboheteavo.

A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ğa mbatera pavēi.

A'ea rehe nhaporem Tupana'ga rembiapohara'ğa nhaporem ğa nhi'īgi javo mbatera pavēi.

¹⁴ Kiro quatrove'ğa ei:

—Na tuhē! Amém!

Kiro vinte e quatrove'ğa huvihavuhu'ğa nhinoği upa ojevapyvo yvya rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ğa nde'yja'ga nhi'īgi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraği ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'ığa ga erame:

—Herejo!

² Nanime ji hepiagi cavalo tiğuhũva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:

—Tatavuka ti ji, ei ga.

A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ğapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ğapopoakara mombiga a'ero.

³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ğa nde'yja'ga. Mokõi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ğa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁴ A'ero ojipea cavalo hoi iğwağuhũva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhũva'ea mondohava ga pe. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:

—Aho ti ji vyvakotyve'ğa mbojoapitipitiuka nehē, ei ga ogwovo.

⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.

⁶ Kiroki ga oko quatrove'ga pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:

—Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ga nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ga nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ga gwyrá. Omanove'ga gwyrá'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhẽ ogwovo ga rupi. Kiro ġambopopoakahava. Nurã ikwahava omondoa ġa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhũ vvyakotyve'ġa. Quatro ko ġa ndekondekorame ġapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanañã ti nhande he'yive'ġa apitiuka nehẽ. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehẽ. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehẽ. Jara'ġa ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehẽ, ei Ahemanoa'ga Omanove'ġa gwyrá'ga pavẽi.

Nahã ti ġa popoakahetero Ahemanoa'ga Omanove'ġa gwyrá'ga pavẽi he'yive'ġa apitiuka nehẽ a quarta parte dos vvyakotyve'ġa apitiuka nehẽ.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garemريكا'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ġa rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ehava gwyrá he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ġa ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ġwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa. Omombe'u ahe Jesus'ga ġa pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ġa tiruahũro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ġa ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'ġa i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyry hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'ġi a'itituhẽva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ġa pe vvyakotyve'ġa pe ġa ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ġa pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitiġahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirũ'ġa pe ja ua avo nehẽ javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ġa yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirũ'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'ġa kiro

yvya koty Jesus'gareheve'ğa, e'i. Peirũ'ğa ti tonhi'ĩpo'ru pa Tupana'ga nehẽ. Nurã ti yvyakotyve'ğa tojuka peirũ'ğa mbopohipota Tupana'ga hugwi nehẽ. A'ero ti peirũ'ğa manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehẽ.

A'ea kô imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya igwygwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya igwağuhũro aherekoa ja a'ero. ¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhũa yva figueira imoğwygwymame omondurunduru jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴ Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mamanipyra ja ahe imamaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporem ojiyi ypa'õa nhapremo no.

¹⁵ A'ero yvyakotyve'ğa nhimimi okyhyjiavo. Ganduvihavuhu'ğa no jukwahave'ğa no imbateve'ğa no soldados'ğa nduvihavuhu'ğa no ipopoakaheteve'ğa no ojipe'ğa no – kiroki ipiro'ye'ỹve'ğa ға ға mboporavykyuka ға mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ға oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ğa – ғahã nhapremo onhimimba vytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no. ¹⁶ Yvytyruhua pe ға ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ға hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhuryme ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ға. ¹⁷ A'ereki kiro ғanduhava tuhẽ. Kiro ti ға nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo yvyakotyve'ğa ndehe nehẽ. Norepopoakari po ti ore ға pe oropapava nehẽ, ei ға okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

¹ Aerẽ ji hepiagi Tupana'gapyrive'ğa amame yvya koty yvagipeve'ğa. Quatro ko ға. Quatrove'ğa ko nahã: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahã quatrove'ğa hepiakatupavi vyvtua yvya koty. Quatro ko vyvtua. Ga nağanani ipyhygi vyvtua topejupejuyme ti vyvtua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vyvtua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehẽ no, ei ға.

² Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava avuiramave'ga rembikwatijaripyra nongava. A'ea pyvõ ga ono Tupana'ga rembikwatijaripyra yvyakotyve'ğa ndehe ғahã ko Tupana'gareheve'ğa javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'iğa ga erame quatrove'ğa pe – kiroki ға opyhy vyvtua. Kiro ғambopopoakahava. Nurã ikwahava omondoa ға ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ға.

Ga pe Tupana'gapyrive'ga onhi'iğahyahi.

³ —Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoği na'ẽ nhanderuvihavuhuhete'ga rembikwatijaripyra gareheve'ğa ndetovapya rehe. A'ea ti ore torono ға ndehe garembikwatijaripyra nongava pyvõ ғahã ko Tupana'gareheve'ğa javo, ei ga ға pe.

—Kwa, ei ға.

⁴ Ga inombavirẽ ға ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuruhanũve'ğa ndehe ға inoği Tupana'ga rembikwatijaripyra cento e quarenta e quatro milve'ğa ndehe. Ga ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ğa,

ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ga gwereko Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ga ko nahã a'ero:

Judá'ga
Rúben'ga
Gade'ga
Aser'ga
Naftali'ga
Manassés'ga
Simeão'ga
Levi'ga
Issacar'ga
Zebulom'ga
José'ga
Benjamim'ga.

Nahã Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ga, ei ga. Ganağanani ko doze milve'ga. Ga ndehe inainani Tupana'gapyrive'ga inoği Tupana'ga rembikwatijaripyra ġahã ko Tupana'gareheve'ga javo, ei ga.

He'yjuhuranuhũve'ga omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerẽ ji hepiagi he'yjuhuranuhũve'ga yvyakotyve'ga. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhũ. Ga nduripei ogwyogwyriveve'ga hugwi nhaporemo. Ga nduripei gwe'ygwe'yja'ga hugwi nhaporemo no. Ojipe'ga hugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemo ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwereco ġa pindova rova opo pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

—Tupana'ga nhandervihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavẽi,

ġahã jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi

nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurã nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga nhaporemo ġa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ga atimambava no quatrove'ga atimambava no. Tupana'gapyrive'ga nhinoği upa ojavapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhandervihavuhuhete'ga javo. ¹² A'ero ġa ei:

—Na tuhẽ! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhandervihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhandervihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhẽ ti nhandervihavuhuhete'ga toko avuirama nehẽ.

Na tuhẽ! Amém! ei Tupana'gapyrive'ga Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ga nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ga po ġa – kiroki ġa omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea? Ma hugwi ġa nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ga pe hahy hete ranuhũ raikwehe. Hahyhetea hugwi ġa nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ġa jikohetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo ġa ndepyga tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva javo. Ga ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ġa ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame ġa ndepyga ġa mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurã ġa ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo ġa ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype gambohete'hava pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi ġapyteri pe ġa a'nguavo nehẽ, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ġa nehẽ.

Ndoygweja'javi ti ġa nehẽ.

Ndopo'rua'javi ti ġa kwarahyahiva nehẽ.

Nombohakuvygu'kara'javi ti ga ġa pe nehẽ no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ġa

okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ġa pe nehẽ.

Nahã ti ga ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ġa yhyppyryva ahemongohava.

A'ero ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehẽ.

Ndojehe'oa'javi ti ġa nehẽ.

A'ero ti ġa ndokoveveuhua'javi nehẽ, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nhaporemõ onhi'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'iġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ga seteve'ġa – kiroki ġa o'ã Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'iġa rupi yvagipeve'ġa. Kiro trombetas mondohava seteve'ġa pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ẽhava pyri. Gwereco ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurã ga ei ikwahava omondoa:

—Tambokai ti ji perfume ikwava'ẽhava arimo nehẽ, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ẽhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

—Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhaporemõ onhi'i Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'iġa perfume reheve ikwava'ẽhava rehe nehẽ, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'iġa pavẽi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ẽhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'iġi onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga gwereko trombetas – gahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. A'ero itatiġuhũa'java'ea mombohava amana royxagahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavēi. A'ero ikyri itatiġuhũa'java'ea tata pavēi yvya koty. A'ea pavēi aherekoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terça parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Mokõi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero vytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko vytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypihua ruvihava pype trêsva quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terça parte do ypihua ruvihava onhimbote hegoro. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava pype yvya koty. Trêsva yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terça parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava rehe no. Trêsva yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyama yharuhua. Nahã a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Trêsva ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'ihua hehanhuhũva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'ihua ikai ohia paranauhũa pype. Paranauhũa he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trêsva paranauhũa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos paranauhũa pype jaytata'ihua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhũ yhyaryapyruhua yvya koty. Trêsva yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'ihua ihiri. Nahã a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'ihua ohi. ¹¹ Jaytata'ihua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'ihua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ga manoi vyakotyve'ga.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Quatro ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurã a'ea nhaporemohendykatua'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iġa i'erame:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vyakotyve'ga pe nehē! Trêsva'ga opy ġwerĩ trombetas seteve'ga nde'yja'ga. Ganembipy ko hahyaġwama vyakotyve'ga pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ga pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ga nde'yja'ga. Cinco ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurã ga ei ikwahava omondo:

—Tape'a ti ji vykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehē, ei ga.

Paivouhu ihoi vykwaruhua. ² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vykwaruhua hugwi. Vykwaruhua rupi ihemi tatatiġahivuhua. Tataheteuhua fornahapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiġahivuhua repiagame. Tatatiġa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiġateuhuro ġwaramo.

³ Tatatiġa hugwi ihemi tukuruhua ua yvya rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurã tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurã ikwahava omondo tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vyakotyve'ga nehē, e'i. ⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehē no. Timbote'varuhuyme ti yva nehē, e'i. Tipitipi ga nehē – kiroki ga

ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijariipyra gwetovapya rehe, e'i. ⁵ Tijukayme ti ġa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ġa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ġa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ġa a'ero jagwa'jyra ja. ⁶ A'ero vvyakotyve'ġa ndekotehei xamano javo novĩa. A'ereki ġa nomanoi. Hahy hete ġa pe. Nurã ġa manopotari novĩa. A'ereki tegwete ġamanoa.

⁷ Soldados'ġa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ġa e'i: “Tokutugyme ti ġa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ġa pe,” ei ġa. Nahã cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaġa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ġa ndova ja. ⁸ Tukuruhua akaġa ava ko kunhangwera'ġa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leão ranha ja. ⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ġa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ġa nderogwovo totavuka ti ġa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvõ tukuruhua vvyakotyve'ġa piġapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvõ. Kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijariipyra gwetovapya rehe – ġahã tukuruhua ġa piġapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ġa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ġa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyrna gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwan-duhua'javuhuva'ea nhi'iġi oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehẽ no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga a'ero. Seis ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ĩ ikwava'ẽhava jahykavakatĩapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ẽhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ġa nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

—Ekwahara ti anhaġa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhã ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

—Kwa, ei ga.

Kiro anhaġate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondo a'ea ei ojohupe:

—Tiapiti ti vvyakotyve'ġa nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ġa apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ġa nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ġa yvya koty. Trêsvẽ'ġa pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ġa tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ġa soldados'ġa oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ġa pe javo.

—Duzentos milhões ko soldados'ġa ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'ĩva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ġa ndeheve. Gwereko ġa opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko iġwaġuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akaġa ko ja'gwara'java'ea akaġa ja leão akaġa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiġa pavẽi enxofre pavẽi. ¹⁸ A'ea pyvõ cavalos vvyakotyve'ġa apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ġa. Trêsvẽ'ġa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ga jukai tata pyvõ tatatiġa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohẽ cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ġa omano. ¹⁹ Nahã cavalos ġa apiti.

A'ereki ipopoaka tata tatatiġa pavēi enxofre pavēi. A'ea nhaporemō ihemi ijurua hugwi ġa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakātīapy'ria gwereko mboja akaġa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ġa pe ġa apitiavo.

²⁰ Jara'ġa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ġa apitirame. Kiroki ġa nomanoi – ġahā ndogwerōjijyi ojeaporoġita okokatue'yma ve opohire'yma ġwemimbohete'hara hugwi. Ganemimbohete'hara ko ġwembiapōa anhaġa no Diabo'gapyriva'ea.

Ganembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemō ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'ŷ. Emo ġa ombohete tuhē a'ea anhaġa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporoġita imohina hehe. Nahā ġa ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerōjijyi ġa ojeaporoġita okokatue'yma. Nurā ġa ndojukapigi ojipe'ġa. Ndi-pajipigi ġa. Ndopotapigi ġa ġwembireko'ġarūive'ġa. Nomimbigi ġa. Oko te'varuhu pa ġa.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereko libro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvaġatiġa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akaġa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwerekō ga libro'ia ipe'apyra opo pe. Ohāi ga imondovo opya ojohukoty rūi ypiahua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leāo ja. Ga hapukairē inaranaraġi opyambuavo. Sete ko inaraġa.

⁴ Inaranaraġirē ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inaraġa remimombe'ua nehē, a'e ji jijive novīa. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

—Terekwahavukari ti inaraġa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

—Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ē yvagi pe.

⁶ —Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Aġwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no vvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'īva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Piry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Nambegwea'javi tuhē ti aere'īva'ea nehē. ⁷ Kiro po ti seteve'ġa – kiroki ġa opy trombetas – kiro po ti ġande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari ġwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'īġa mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inaraġa remimombe'ua” – gaha onhi'īġa ja ji ve. Kiro ga ei:

—Eho ipyhyga libro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu libro'ia ji ve, a'e ji.

—Koro! ei ga ji ve. Epyhy libro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ēro na'ē hehira ja novīa nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ëro hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihĩ imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

—Aerẽ ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'i'ga he'yive'ga pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ga vvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga no. Emombe'ua'ja ti ga no – kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'i'ga. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ga omombe'u gwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwati'guhũa a'ea pyvõ ti eha'ãha'ã hepiaga ipukuhua javo.

—Eha'ãha'ã ti hepiaga ipukuhua gajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohetehava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'ãha'ã ti hepiaga ikwava'ẽhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ẽ ti Tupana'ga mboheteve'ga pevo no maramomi gande'yja javo, ei ga ji ve.

² —Okara – kiroki oko gajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohetehava pyri – a'ea ti tereha'ãha'a'gi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'garũive'ga ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'garũive'ga okote'varuhuve'ga ndekoi gajatykahavuhua pyri cidadepyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ —“Kiroki mokonha'ga nhinhi'i'ga rendu katu – gahã ti ji ambopopoakaruka nehẽ tomombe'u ti ga nhinhi'i'ga mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ga tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhũva'ea nehẽ imombe'urame nhinhi'i'ga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ga oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. Ga ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ga nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ga imondopotari hahya mokonha'ga pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ga jurua rupi nehẽ ga moka'nhyama ga jukavo nehẽ. Nahã ti ga tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ga pe nehẽ.

⁶ Mokonha'ga ipopoaka. Po ga imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'i'ga mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehẽ. Po ga yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehẽ. Po ga imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho vvyakotyva'ea pe vvyakotyve'ga pe nehẽ no. Po ga imondopotapotari, a'ero ti ohooho nehẽ.

⁷ Aerẽ ti ga imombe'upavi Tupana'ga nhi'i'ga gwemiendukatua nehẽ. Ga imombe'upavirẽ ti vvykwaruhuapypeva'ea ojiupi vvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehẽ – kiroki vvykwara oho paivouhu. Uhu ti vvykwaruhuapypeva'ea tiruahũheteva'ea otavuka mokonha'ga pe gapopoakara mombiga ga jukavo nehẽ.

⁸ Mokonha'ga nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehẽ – kiroki cidade oko Sodoma ja Egitto ja no. A'ereki cidadepeve'ga ite'varuhu hete Sodomapeve'ga ja Egitopeve'ga ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahũ ahe mokonha'ga pojkaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ga nda'oa pytai pehea rupi nehẽ.

⁹ Gwepia ti vvyakotyve'ga nhaporemoko mokonha'ga nda'oa pevo nehẽ. Kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'i'ga – ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Yvyakotyve'ga gwygagwyripeve'ga ti ganda'oa repiagi nehẽ. Ojipe'ga ganda'oa repiagi nehẽ no. Três dias e meio rupi ti ga hepiagi mokonha'ga nda'oa tymukare'yma nehẽ. ¹⁰ Yvyakotyve'ga ndoryndoryvamo gamanoa rehe nehẽ japovo

toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehẽ. E'i ti ẽa ojohupe nehẽ: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehẽ. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'iẽa pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahã ti ẽa ei nehẽ. A'ereki ẽa nhangypyhy ẽamanoa rehe nehẽ Tupana'ga nhi'iẽa mombe'uhara'ẽa manoa rehe nehẽ.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'ĩva'ea. Mokonha'ẽa manorẽ trẽs dias e meio ikwavi ẽamanoagwera pyvõ. Tupana'ga imondoi opytua ẽayvyteri pe mokonha'ẽa vyvteri pe ẽa mbogwerava'java ẽa mopo'ama'java. A'ero ẽa po'ami. Ohyhyi pa vyvakotyve'ẽa okyhyjiheteavo ẽa ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ẽa henduvi yvagipeve'ga nhi'iẽa. Hahyahi ganhi'iẽa ga erame ẽa pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ẽa hoi yvaãatiẽa pype. Nahã ẽa hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Gahoa yvagi pe ẽa'arõe'ỹve'ẽa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe vyva iẽwyẽwyhetei. Nurã onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahã a dẽcima parte da cidade onduru. Sete milve'ẽa omano vyva iẽwyẽwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ẽa nomanoi – ẽa e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ẽa ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ẽa nduvihavuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhẽ ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhagwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iẽi oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ no. A'ero ti trẽsva'ea ite'varuhuva'ea nehẽ, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ẽa nde'yja'ga a'ero. Sete ko ẽanembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ẽa nhi'iẽame. Hahyahi ganhi'iẽa ẽa erame: —Kiroẽwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi vyvakotyve'ẽa gwya.

A'ea nhaporemõ hekoi ga'apõa Cristo'ga apõa no kiro.

A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavẽi ti tihepia katu ẽa pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe ẽwemimbuhurukara'ga pe eko ti ẽanduvihavuheterõ ji pavẽi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga vyvakotyve'ẽa kiro avuirama nehẽ, ei ẽa.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ẽa huvihavuhu'ẽa – kiroki ẽa õi oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – ẽahã onhino ojovapyvo vyva rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo. ¹⁷ Kiro ẽa ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojykaharetea, ndepyry hete nde oreruvihavuheterõ.

Ndehe ndepõõaka ẽa hohe pa.

Aẽwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erepojyka vyvakotyve'ẽa gwya toko ti a'ea jigwya javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vyvakotyve'ẽa nehẽ, ei ẽa Tupana'ga pe.

¹⁸ Gagwyrõpeve'ẽa nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ẽa ndehe nehẽ ẽandekote'varuhuro ẽwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ẽa pe nehẽ:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahya'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ẽa pe nehẽ, ei huvihavuhu'ẽa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejiheve'ẽa pe ikwepykava pyryva'ea nehẽ

– kiroki nenhi'iẽa mombe'uhara'ẽa, neremimo'ẽhara'ẽa no, nenhi'iẽa rendukatuhara'ẽa no.

Ga pe nhaporemō kiro ti nde imbuhuri nehē

okoteheve'ġa pe ġanduvihava'ġa pe nehē no, ei ġa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ġa oko te'varuhu vvyakotyve'ġa pe imondovo hahya ġa pe hendukatuukare'yma nenhi'iġa, ei vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa Tupana'ga pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ga mbohethava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryrū'ia pevo gambohethava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iġa onaranaraġa. Oġwyġwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatiġuhūa'java'ea amana royxāġahiva'java'ea ikryi yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahēa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhuvehēa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ġa aere'īva'ea javo. Kwara ko hēapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hēapya gwyri pe. Gwereco hēa akanitara oakaġa rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia ojihe. Doze ko jaytata'ia hehe.

² Ipuru'a hēa. A'ero hēa rahērahemamo. A'ereki kiro hēara'yra'ga ahava. A'ero hēa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhūro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratīa. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imomboa yvya koty. He'yjuhu hete ranuhū jaytata'ia. Trēs jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imomboa yvya koty. Nahā a terġa parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahēa rovai pyteri pe ta'u ti ji hēara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hēa ombo'a ġwerī gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:

“Aerē ti hēara'yra'ga toko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatupava nehē.

Tohendukatuukaraha ti ga ġa pe onhi'iġa nehē.

Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ga yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hēara'yra'ga tohendukatuukaraha ġa pe nehē toko ti ġa nhaporemō nhinhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hēa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hēara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hēa nhani oka'nhyama ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujikwerukaripe hēa pe avo ti hēa toju javo.

—Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hēa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehē, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa tavukari. Tupana'gapyrive'ġa ko Miguel'ġa. Miguel'ġa ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ġa pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ea pavēi. Nurā Miguel'ġa tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheve'ea pe no. ⁸ Miguel'ġa imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheve'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheve'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheve'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahũve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga yvyakotyve'ga nhaporemo.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iga ga erame okovo yvagi pe:
—Kirogwe Tupana'ga ojiheve'ga ndekote'varuhua mombohetei ga mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ga nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Kirogwe ga hepiukari opopoakara okovo ganduvihavuhuhetero, ei ga.

Kirogwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ganduvihavuhuhetero no.

Ga pe gwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ganduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka gambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirũ'ga ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirũ'ga omombi Diabo'ga popoakara ojikheteavo gwaramo cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga.

Ga omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'iga Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirũ'ga ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rũi ti xa'e.” Nahã ga ei.

Ga'arõ'e'ỹve'ga ga jukai ga mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novĩa.

A'ereki ga ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehẽ no.

Takote'varuhua hi ti ji Jesus'gareheve'ga pe yvya koty a'ero nehẽ,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ga pe yhyarupive'ga pe no.

A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahẽa rehe – kiroki hẽa gwa'yra'ga mbo'a. Hẽa rehe ihoi tajuka ti hẽa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahẽa pe. Nurã hẽa ei:

—Taveve ti ji ongae'ỹi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ga tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

¹⁵ Ojuria rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyma, e'i.

¹⁶ Yvya pyri reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuria rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakwepohara'ga pe – kiroki ga gwendu katu Tupana'ga remimombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytiga rehe ypihua ruvihava rembeyvyri pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahūva'ea yhyapypeva'ea. Ohē yhyapypeva'ea ypiahua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratīa. Gwatīa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakağa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. ² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijuria oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ğa nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akağa. Oko ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea nhakağa rehe. Nurā ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ēagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ğa nhaporemo ğa nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ğa tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ğa imbohetei no.

—Ma'ğa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ğa. Ma'ğa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhē a'ea pe! ei ğa imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurā ikwahava omondo a yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhē ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehē. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehē, e'i.

⁶ Nurā yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga rongga mbotegwetei. Yvagipeve'ğa mbotegwetei. Nahā yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurā ikwahava omondo a yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ēhara'ğa pe. Tamombi ti ji ɣapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji vyakotyve'ğa hohe pa, e'i. Ga hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ğa ojogwe'ygwe'yja'ğa. Ojipe'ğa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ğa hohe pa no – kiroki ğa ojoatyatyvi ɣanhi'iğa. Yvyakotyve'ğa gwyɣagwyripeve'ğa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihi, João, akwaha aere'īva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ğa nhaporemo ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehē – kiroki ğa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Gandra Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ğa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerē ti ga ojijukauka nehē javo, a'e ji ikwatija aere'īva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ğa ojipe'ğa topyhy ğa nderogwovo

– ɣahā ti ojipe'ğa opyhygaha nehē ğa nderogwovo nehē, a'e ji ikwahava aere'īva'ea.

Kiroki ğa ojipe'ğa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvō

– ɣahā ti ojipe'ğa ojuka tuhē itakyhea'javuhuva'ea pyvō nehē, a'e ji ikwahava aere'īva'ea.

Nurā ti Tupana'ga remimo'ēhara'ğa tonhimomirana ojikoheteavo ga rehe nehē, a'e ji ikwatija aere'īva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahūva'ea yvyapypeva'ea. Ohē yvyapypeva'ea yvya hugwi ua yvya arimo upa. Mokōi ko yvyapypeva'ea ratīa. Hatīa ko cordeiro ratīa ja. Hahyahi yvyapypeva'ea nhi'iğa tejuhua'javuhuva'ea ja. ¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka

yvyapypeva'ea oji'ja. A'ero yvyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari yvyakotyve'ga pe yvya pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japoipoi ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi tata imbuhua yvya koty. Gwepia pa yvyakotyve'ga ahemonhimomby'ava'ea.

¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo gwaramo yvyapypeva'ea ga moandyandyjuhui. Ipopoaka yvyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo gwaramo yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Yvyakotyve'ga pe yvyapypeva'ea ei:

—Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea rem-bikytiuhagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki yhyapypeva'ea, e'i yvyapypeva'ea.

Mbatera ga japoipoi yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero gwaramo yvyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

—Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei yvyakotyve'ga hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

—Tanhimbohete ti yvyakotyve'ga nhaporem, e'i.

Kiroki ga nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – gahã ha'angava ojuka. ¹⁶⁻¹⁷ Yvyakotyve'ga nhaporem herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera ojihe a'ero. Ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ga opoa rehe ojohukoty rui. Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ga okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka ga nhaporem: okoteheve'ga ganduvihava'ga imbateve'ga nimbaterive'ga ojipe'ga no – kiroki ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga, kiroki ipiro'ye'yve'ga ga ga mboporavykyuka ga mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ga ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea ra'angava noma'ëukari ga pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai yvyakotyve'ga pe onhi'iga opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha hete – gaha ti tomo'emo'ë yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe. Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko número seiscentos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhanuhũve'ga pavẽi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavẽi ga oko cento e quarenta e quatro milve'ga. Ikwatijara ga gwereko gwetovapya rehe. Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'igahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja onara-narağuhũva'ea ja no. Ikatu ganhi'iga imonhi'ihava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ga nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheru-vihavuhetero. Onhimby'yi ga quatrove'ga ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ga ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ga nhimbo'ehava a'ea rehe. Gahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbopiro'yuka gambote'varuhuva'ea hugwi ga pokoguka ga mbuhuruka ojipyri yvagi pe ga mombytavouka avuirama. ⁴ Ga ndokote'varuhui. Ga ko ga ja – kiroki ga ndogwerekangavi kunhangwera'ga. Pyry hete ga. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ga hoi ga rupi okovo ganhi'iga rupi. Tupana'ga omo'emo'ëypy ga ojive yvyakotyve'ga hugwi ga mbopiro'yuka.

—Gahã ti toko jireheve'ga cordeiro'jave'gareheve'ga no, ei Tupana'ga ga mo'emo'eamo. Toko ti ga nhinhi'iga rupi ganhi'iga rupi no. Jara'ga hohe vyvakytyve'ga hohe ga pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ga. Nurã ndojari ga ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Trêsvê'ga Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava gwaramo omondo ga ei:

—Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'yva'ea Jesus'ga mombe'ua vyvakytyve'ga pe nhaporemonehê. Gagwygagwyripeve'ga pe ti ji tamombe'u. Kiroki ga ojogwe'ygwe'yja'ga – ga peğape ti ji tamombe'u. Kiroki ga ojoatyatyvi ganhi'iga – ga peğape ti ji tamombe'u. Ojipe'ga pe ti ji tamombe'u no. Vyvakytyve'ga pe nhaporemoyvya koty ti ji tamombe'u nehê, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'iga ga erame ga pe a'ero:

—Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ga hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhanderuvihavuhuhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ga pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehê,” e'i ti Tupana'ga nehê.

—Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemone, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

—Cidadepeve'ga Babilôniapeve'ga popoakahetea ipigi! Opi hete tuhê! A'ereki ga ombote'vate'varuhu vyvakytyve'ga gwyrive'ga nhaporemone, ei ga. Babilôniapeve'ga onhimbopogweuka ojipe'ga pe toko te'varuhu ti ga nhande ja javo. Babilôniapeve'ga ja ga ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo gandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ga ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêsvê ko ga a'ero. Hahyahi ganhi'iga ga erame:

—Kiroki ga yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – gahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehê, ei ga. Po ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ga pe nehê, ei ga. Po ga okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ga pe nehê no.

—Tupana'ga ti onhimonha'nga ga ndehe nehê. Ndoporogwetygi ti ga ga nehê, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ga mondoi tata pype enxofre pype nehê no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ga pe nehê, ei ga. Hahyrame pevo ga pe ti pyryve'ga Tupana'gapyrive'ga ga ndepiagi nehê. Ga pavêi ti cordeiro'jave'ga ga ndepiagi nehê hahyrame ga pe nehê, ei ga. ¹¹ Nane'yimi ti ihemi tatatiğuhua hahyrame ga pe nehê. Hahya ti ndopigi ga hugwi ypytunimo arimo nehê no, ei ga. Hahy hete ti ga pe tata pype jipi nehê – kiroki ga yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ga okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹² —Nurã ti Tupana'ga remimo'êhara'ga tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehê, ei ga.

¹³ Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ga ndoryndoryvamo – kiroki ga omano kirê nehê, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhê, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ga ndoryndoryvamo. A'ereki omanorê ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Oporavyky hete na'ê ga okovo yvya koty Tupana'ga nhi'iga mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerê omanorê ti ga ndukatui yvagi pe nehê. Gandekokatugwera ti jukwaha nehê ga vahemirê yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ga kopeva'ea

¹⁴ Kiro nanime ji hepiagi yvaḡatiḡa. Itiḡahivuhuva'ea ko yvaḡatiḡa. I'arimo ga oapy. Oko ga ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero yvyakotyva'ero no. Oakaḡa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ḡwaramo aheruvihavuhuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteḡava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'iḡa ga erame yvaḡatiḡa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvõ haimbeva'ea pyvõ jajuro ḡwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶ —Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemō yvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvaḡatiḡa arimo.

¹⁷ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mboheteḡava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwerekō ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸ Kiro ojipe'ga ruri ikwava'ēhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repi-akatuhara'ga. Hahyahi ganhi'iḡa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwerekō haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhypoa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboia imu'umu'ūhavuhua pype to'ē ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'ūhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ḡa jukajukavouka imo'emo'ēuka ḡandekoa nhaporemō.

²⁰ Cidade koty ḡa imu'umu'umi yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. He'yjuhu ranuhū hete yva'ia ryhya i'ēi jugwi ḡa imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ḡa ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ḡandekoa Tupana'ga ḡa mu'umu'umukarame. Gandekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhū ḡandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ḡandekoa cavalo jurua apiavo. Nahã typya ihoi cavalo jurua yvate Jaime ḡandekoa.

15*Seteve'ga Tupana'gapyrive'ga ti omondo karugwara*

¹ Kiro ji ojipe'ḡa ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ḡa – kiroki seteve'ḡa Tupana'gapyrive'ḡa okwahavuka aere'iva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ḡa. Omondo ti ḡa seteva'ea karugwara yvyakotyve'ḡa pe nehē. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ḡa imondomondorē seteva'ea karugwara yvyakotyve'ḡa ndeḡe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ḡa ndeḡe nehē.

² Kiro ji hepiagi ypiahua ruvihava'java'ea. Ypiahua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ḡa nombohetei yhyapypeva'ea yhyapypeva'ea ra'angava reheve – ji ḡa ndepiagi ḡa amame ypiahua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe. Ndokwatijarukari ḡa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ḡa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwerekō ḡa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ḡa nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ḡa nhimby'yi no. A'ereki ḡa Tupana'ga mbohete gaha jate ko yvyakotyve'ḡa nduvihavuhuhete'ga javo. Onhimby'yita ḡa ei:

—Tupana, orepojkaharetea, ndeḡe ko yvyakotyve'ḡa nduvihava epopoakaramo ḡa hohe pa.

Ndehe ko ġanduvihavuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita. Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu hete nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ga nhaporemō nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwyrā hugwi nhaporemō nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.

Nahā ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ga nhimby'yirē ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereko Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteava. ⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerī karugwara yvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ga pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoī nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahē a'ero.

⁸ Tatatiġuhūhetea rekoī Tupana'ga ronga pype gamboheteava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gamboheteava pype hekoi tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoi tatatiġa ipype no. Tynahē gamboheteava a'ero. Tatatiġuhūa ġwaramo ti ahe ndohoi gamboheteai pe seteve'ġa remimondoa renonde nehē. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ē karugwara yvyakotyve'ġa pe nehē, ei ġa.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mboheteavapypeve'ga. Haahyahi ganhi'iġa ga erame seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Pe-heka'vo ti yvya koty, ei ga ġa pe.

² —Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ēi a'ero heka'voga yvya koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurā ihemi ġajauhua ite'varuhuheteva'ea yvyakotyve'ġa ndehe – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa ndehe ihemi ġajauhua ite'varuhuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokōi ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurā yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Trēs ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhūa nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aġwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ġa pe.

⁶ A'ereki ġa neremimo'ēhara'ġa apiti
nenhi'ġa mombe'uhara'ġa ndeheve ġandekoa reka'voga.

Kiroġwe aherekoa nde imondoi ġa pe to'u ti ġa javo.

Pyry nde imondoi a'ea ġa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:

—Na tuhē, Tupana, orepojkaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ġa nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ġa pe.

Poru ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ġa tata pyvō javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ġa mbokaiheti a'ero. Hahy hete ġa pe a'ero. A'ea nhaporemō karugwara Tupana'ga imondomondoukari ġa pe. Ga karugwara mondoukaro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerōjijyi reki ġa ojeaporoġita okokatue'yma ga mbohete'e'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyrā rehe ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyrīpeve'ġa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyrīpeve'ġa pe ypytunahivuhu a'ero. Hahy hete ġa pe. Ohu'u ġa okūa a'ero hahyhetero ġwaramo ġa pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ġwaramo ojive. Ojauhuro ġwaramo ġa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ġa ndogwerōjijyi ojeaporoġita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa yvya pikaġa rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaġa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trēsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'ġa rehe japoġapovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pyri nhaporemō ġa mono'ono'oġuka ġa movahemuka totavuka ti ġa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Diabo'gapyriva'ea ġa mono'ono'oġukarame ti ji ei ġa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ġa pe jipopoakahetero ġa hohe pa nehē ġapopoakara mombiga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ġa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhī'ġa reroviapige'yma aerē ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē – kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotī'e'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oġuka vvyakotyve'ġa nduvihava'ġa. Pea pe ġamono'oġukahava pe hebreus'ġa e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ġanembiheka'vogagwera

a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga rongga pype gambohete'ga pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'iga ga erame pea hugwi:

—Molina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'igi onaranara'ga overaverava. Yvya o'gwy'gwy hete ranuhũ tuhẽ. Yvyakotyve'ga mbojihuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara. ¹⁹ A'ero cidadeuhua i'gwy'gwyri. Três ko ipeheuhũva'ea cidadeuhua peheuhũva'ea a'ero. Cidades nhaporemõ yvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilôniapeve'ga ji ndapotari g'andekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ga novia a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ga ndehe onhimboahiva ojipypava ga ndehe ga ndekote'varuhuro gwaramo. ²⁰ Ypa'õa oka'nhyimba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itati'guhũa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi yvyakotyve'ga ndehe. Tupana'ga pe ga ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhũ ga pe. A'ereki hehanhuhũ hete amana royxagahiva'java'ea itati'guhũa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

Kunhangwerahẽa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ga nde'yja'ga – kiroki seteve'ga gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ga. Ji ve ga nhi'igi javo:

—Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehẽa repiukari nde ve nehẽ Tupana'ga erame hẽa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hẽa pe nehẽ – kiroki akwaimbae'ga upaharahẽa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhũa arimo no. Onhimongyhetehua yhya. A'ea arimo nhaporemõ hẽa apygi oina. ² He'yjuhuve'ga yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga oko hẽanhi'iga rupi okote'varuhuavo hẽa rendukatuavo. Hẽa yvyakotyve'ga mbopogwei ojihe ga mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ga ndekote'varuhui okovo hẽanhi'iga rupi gworygworyvamo hẽarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojy'kakaturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hẽa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hẽa apygi. Igwa'gahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohygahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea aka'ga. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. ⁴ Hẽa opipyryva imongi tapy'ynhapi'gwa'gahiva'ea tapy'ynhapi'gwa'guhũva'ea no. He'yjuhuva'ea hẽa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no p'rolas no. Gwerekõ hẽa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhũva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hẽate'varuhua hẽareaporo'gitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hẽa gwerekõ ikwatijara. Hẽarera pe ikwatijara i'ei:

—Aherembikwahavipyre'yma ko hẽarera.

Três ko hẽarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ga upahara'ga nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhũva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hẽarera a'ero hẽaretovapya rehe.

⁶ Kiro hẽa repiagi ji ikwahavi heagwry hẽa javo. Heagwry hete hẽa. A'ereki hẽa horyory ranuhũ hete Tupana'ga remimo'ehara'ga manoa rehe. Gajikoga gwaramo Jesus'ga rehe hẽa ga jukaukari. A'ereki ga ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hẽa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhẽ. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hêa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hêa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakağa dezva'ea ġwatia no, ei ga ji ve. ⁸Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahũ oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerê ti a'ea ihemi yvykwaruhua hugwi nehê – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerê ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehê. Tiruahũ ti jupe jipi a'ero nehê, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ġa nhimomby'ai nehê – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Gandera Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopypagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandera, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ġa nehê yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahũ yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerê ti hekoi nehê, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹—Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahêa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahêa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰Seteva'ea yhyapypeva'ea akaġa, a'e ko ji seteve'ġa pe no ġanduvihavuhu'ġa pe vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ġa seteve'ġa nde'yja'ġa ndokoa'javi vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ġa nde'yja'ga oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ganduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahũ, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhua seteve'ġa mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ġa ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa. Yhyapypeva'ea ko seteve'ġa nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahũ jupe jipi nehê, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹²—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratia – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ġa pe vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerê ti yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehê toko ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavêi nehê, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹³Nombojoyvyyvyri ġanduvihavuhu'ġa ojeaporogita. A'ero ti ġa nhaporemoyhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iga rupi nehê. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehê, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴Aerê ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehê. Gapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehê. A'ereki ga oko vvyakotyve'ġa pojkahara'ġa pojkaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehê,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emo'ê ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'iga rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵—Yhya onhimongyheteuhuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ġa upaharahêa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ġa pe vvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa pe no ojipe'ġa pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ganhi'iga – ojipe'ġa pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸—Akwaimbae'ġa upaharahêa – akajahêa nde erehepia – hehêa ipopoaka vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa mondomondopavuka ġwemimbotarimova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhê, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratia – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro – ġahã ti noarohetei akwaimbae'ġa upaharahêa nehê yhyapypeva'ea pavêi

nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurã ti ġa hẽa mbotegwetei hẽapopoakara mombiga hẽambatera pyhyga hẽa hugwi nehẽ. Tata pyvõ ti ġa hẽa mbokaipavi nehẽ. Cidadeuhua ji amombe'u hẽa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. Nahã ti ġa cidade rerekoi imbokaipava nehẽ. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ġwemimbotarimova'ea arõuka ġa pe ġandeaporoġita mbojoyvyyvyre'ymuka. Nahã ga ei: “Tombojoyvyyvyryme ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'ġa rupi nehẽ,” ei Tupana'ga. Nahã ti Tupana'ga ġa nderekoi nehẽ toho ti nhinhi'ġa apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilõniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ġwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ² Hahyahi hete ganhi'ġa ga erame: —Kiro ti cidadeuhupeve'ġa popoakahetea ipigi nehẽ!

Opi ġwerĩ tuhẽ, ei ga.

Kiro ti ġacidadeuhua reko Diabo'gapyriva'ea gwyrã anhaġa gwyrã a'ero nehẽ Babilõnia. Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehẽ ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehẽ no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehẽ.

Nahã ti ġacidadeuhua hekoi nehẽ.

³ A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemõ okote'varuhu cidadeuhupeve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Vvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadeuhupeve'ġa nhi'ġa rupi okote'varuhuavo ġa ja.

Vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadeuhupeve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ẽhara'ġa nhaporemõ vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omondo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahã oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadeuhupeve'ġa opyhy ranuhũ ġa hugwi ipotarahiva imondomondovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadeuhupeve'ġa hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ġa pe.

A'ereki ġa oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ġa ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imondoe'yma hahya pe me nehẽ imondorame ġa pe nehẽ.

Omondo ti ga hahyhetea cidadeuhupeve'ġa pe nehẽ.

⁵ A'ereki ġandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ġandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ġa pe.

⁶ Cidadeuhupeve'ġa oko te'varuhu imondovo hahya he'yiva'ea ikwehe.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero.

Omondomondo ġa hahya ikwehe.

Johe ti pemondomondo hahya cidadeuhupeve'ġa pe a'ero, ei ga.

Cidadeuhupeve'ġa vvyakotyve'ġa mbote'varuhu.

A'ereki vvyakotyve'ġa ġwendu katu okovo ġanhi'ġa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro vvyakotyve'ġa pe nehẽ.

Johe ti pemondo ranuhũ hahya cidadeuhupeve'ğa pe a'ero ğa ğa mbote'varuhuro ęwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo ęwaramo ğa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemondo hahya ğa pe a'ero ğa mongoveveuhuavo, ei ga.

A'ereki ğa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko yvyakotyve'ğa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ğa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.

Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehẽ.” A'ea ğa ei.

⁸ Nurã ti karugwara ruri ğa pe nehẽ.

Kotihĩ ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ğa pe ara rupi ve nehẽ.

Omano ti ğa nehẽ.

Ojehe'o ti ğa okoveveuhuavo nehẽ.

Ahã tuhẽ ti mbatera ğa pe nehẽ.

Ty'arateuhua ti ğa jukai nehẽ.

Tata ti ğa mbokaipavi nehẽ.

Nahã nhaporemõ ti ğa pe ara rupi ve nehẽ.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojkaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ğa pe ğa ndekote'varuhuro ęwaramo, ei ga.

⁹—Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa – kiroki ğa ęwendu katu cidadeuhupeve'ğa nhi'ığa okote'varuhuavo ğa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ęahã ti ojehe'o nehẽ cidadeuhupeve'ğa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahã ti ğa ndekoi tatatięuhũa repiagame nehẽ. A'ereki tatatięuhũa ohẽ cidadeuhupeve'ğa mbokaipava hugwi. ¹⁰ Irupeuhu ti ğa ami nehẽ okyhyjiavo ęwaramo ęambokaja hugwi. Ga ti e'i nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ğa pe Babilõniapeve'ğa pe.

Ipopoaka hete ğa novĩa.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ğa pe ğa ndekote'varuhuro ęwaramo.”

Nahã ti yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa ei okyhyjiavo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹¹—Mbatera ma'ẽhara'ğa ti ğa jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ğa ndehe ovy'are'yma yvyakotyve'ğa nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ğa manoro ęwaramo tegwete ęanembipyhyga'jahava mbatera ma'ẽhara'ğa hugwi, ei ga.

¹²—Ndopyhyga'javi ti ğa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapięwaęahiva'ea, tapy'ynhapinhymahĩva'ea, tapy'ynhapięwaęuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemõ hyrua ti ğa ndopyhyga'javi omanomo ęwaramo nehẽ, ei ga.

¹³—Ndopyhyga'javi ti ğa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemõ ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ğa carretas omanomo ęwaramo nehẽ, ei ga. Okoteheve'ğa – kiroki ipiro'ye'yve'ğa – ęahã ti ğa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ğa ndehe nehẽ toko ti ğa okoteheve'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ğa ei cidadeuhupeve'ğa pe nehẽ:

¹⁴“Ikatuheteva'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteva'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemõ ti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ.”

A'ea ti ğa ei cidadeuhupeve'ğa mbokaipava repiaga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

15 —Na tuhê ti mbatera ma'êhara'ğa ei nehê – kiroki ға omondo mbatera nhaporemocidadeuhupeve'ğa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ғwaramo ғambokaja hugwi ti ға ami irupeuhu cidadeuhupeve'ğa hugwi nehê. Ojehe'o ti ға ovy'are'yma ғwaramo ға ndehe, ei ga.

16 —Ga ti e'i nehê:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ğa pe

– kiroki ға omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiğwağahiva'ea no, tapy'ynhapiğwağuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ға imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

17 Kotihĩ tuhê uma hora rupi tuhê ғambaterahetea oka'nhymba!”

A'ea ti mbatera ma'êhara'ğa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ğa mbokaipava repiaga nehê, ei ga.

—Yharuhua mopyryrÿhara'ğa nduvihava'ğa yarupive'ğa no yharuhua mopyryrÿhara'ğa no mbatera ma'êhara'ğa no – kiroki ға onhimombate yarupive'ğa – ға nhaporemoti irupeuhu o'ã cidadeuhupeve'ğa hugwi nehê, ei ga. 18 Cidadeuhupeve'ğa mbokaipava ғwaramo ti tatatiğuhũa ihemi nehê. A'ero ti ға jehe'oi tatatiğuhũa repiagame nehê. E'i ti ға nehê: “Ahã cidadeuhupeve'ğa'jave'ğa imbateheteve'ğa!” A'ea ti ға ei cidadeuhupeve'ğa mbokaipava repiaga nehê, ei ga.

19 A'ero ti ға imombori otimbuguhua oakağa rehe nehê orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ға jehe'oi ға ndehe nehê. E'i ti ға nehê:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ğa pe!

– kiroki ға omombate yharuhua jara'ğa ipyhyga ғambaterahetea pyryva'ea ға hugwi imondovo itambere'ia ға pe.

Kotihĩ tuhê uma hora rupi tuhê oka'nhymba ға hugwi ға mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'êhara'ğa ei nehê, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

20 —Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo.

A'ereki hahyağwama cidadeuhupeve'ğa pe Tupana'ga remimondoağwama ға ndekote'varuhuro ғwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

21 Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ғwehanhuhũro yngu'auhua jaimo. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

—Nahã ti Tupana'ga ға momboheteukari cidadeuhupeve'ğa Babilôniapeve'ğa nehê.

Ndihepiaga'javi tuhê ti nhande ға a'ero nehê, ei ga.

Cidadeuhupeve'ğa pe Babilôniapeve'ğa pe ga ei:

22 —Ndokoa'javi ti harpa monhi'ihara'ğa, flauta monhi'ihara'ğa, trombeta monhi'ihara'ğa pecidadeuhu pe nehê.

Norohenduva'javi tuhê ti ore ға pecidadeuhu pe nehê, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ğa pe Babilôniapeve'ğa pe.

Ndokoa'javi ti ға pecidadeuhu pe nehê

– kiroki ға oapo paravuhu kwaha ikatuheteva'ea.

Ndorohepiaga'javi tuhê ti ore ға pecidadeuhu pe nehê, ei ga.

Ndokoa'javi ti ға pecidadeuhu pe nehê

– kiroki ға ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehê.

Norohenduva'javi tuhê ti ore ға pecidadeuhu pe nehê, ei ga.

23 Nombokojahua'javi tuhê ti lamparina pecidadeuhu pe nehê.

Nahembirekoa'javi ti ға pecidadeuhu pe nehê.

Norohenduva'javi tuhê ti ore ға pecidadeuhu pe nehê.

Nahã ti tiruahũ pe me nehẽ.

Kiroki ġa oma'ẽ mbatera pecidadeuhu pe – ġahã ko jukwahave'ġa yvya koty ikwehe. Pejipajivo pe ġagwyrivepe'ġa moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga Babilôniapeve'ġa pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

—Nahã ti tiruahũ cidadeuhupeve'ġa pe Babilôniapeve'ġa pe nehẽ.

A'ereki ocidadeuhu pe ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa apiti Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa apitiavo no.

Oapitiuka ġa akoja'ġa nhaporememo yvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ġa po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahã ġa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ġa ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhẽva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe.

A'ereki ga e'i akajahẽa pe akwaimbae'ġa upaharahẽa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahã ga ei hẽa pe.

Ereki hẽa yvyakotyve'ġa mongo te'varuhu

ġa ndekoro ġwaramo hẽanhi'iġa rupi.

Nahã Tupana'ga ojiheve'ġa ndepygi hẽa rehe.

A'ereki hẽa oapitiuka ġa, ei ġa yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'iġame ġa ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiġuhũa kiro ihemi ogwovo hẽambokaipava hugwi.

Nane'ymi ti ihemi avuirama nehẽ, ei ġa yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa quatrove'ġa pavẽi, ġa nhinoġi ojavapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ġa Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero. E'i ġa:

—Na tuhẽ! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporememo ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'iġa rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavẽi!

A'ea ji henduvi ga nhi'iġame ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ġa nenduvi. Ojatykave'ġa po, he'yjuhuve'ġa po, a'e ji. Gahã po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarã hete ranuhũ po, a'e ji ġa nenduva.

Hahyahi onhi'iġa ġa erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ġa hohe pa, ei ġa.

⁷Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hembireko kiro.

Garembirekohēa onhimboavujikweripe.

⁸Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hēa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hēa omongi, ei ġa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pira.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndekokatua pe.

⁹Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerē ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehē.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhēva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰Kiro ji nhinoġi gapya pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'ġa rupi nde ja neirū'ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa nemimombe'ua nhaporemoko ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo arimove'ga tiġuhūva'ea arimove'ga

¹¹Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokōi ko garera. Gambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'ġa. Garera ko A'itituhēva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo. ¹²Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakaġa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhē ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera.

¹³Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherecoa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'ġa.

¹⁴Gareviri gasoldados'ġa nduri yvaga hugwi. Oapy ġa cavalos arimo tiġuhūva'ea arimo. Omongi ġa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvō ti ji imombigi ġapopoakara yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa popoakara nehē, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ġa yvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ġa nhinhi'ġa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai yvyakotyve'ġa pe nhinhi'ġa nehē jitekovo ġanduvihavuhetero nehē, ei ga. Yva'ia mu'umu'ūhara'ġa omu'umu'ū yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. Ga ja ti ji yvyakotyve'ġa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'ġa rupi nehē Tupana'ga nhimonha'ngahetero ġwaramo ġa ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ġa hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ġa pojkahara'ġa pojkaharetea.

¹⁷Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. O'ā ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'ġa ga erame ipepova'ea pe nhaporemoko – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti pejiġwovo yvya koty onhimono'ono'oġa Tupana'ga remimboavujikweri pe i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikweri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸Penhimono'ono'ō ti ti'u ti ġanda'oa javo yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa soldados'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa no ipopoakaheteve'ġa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ġa nda'oa no. Penhimono'ō ti ti'u ti ġanda'oa nhaporemoko javo – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ŷve'ġa ġa ġa mboporavykyuka

ġa mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ġa nda'oa ġanduvihavuhu'ġa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no ġasoldados'ġa no. Otavuka pota ġa ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiġuhūva'ea arimo. Ojatyka ġa ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ġa pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Gwemimonhimomby'ava'ea pyvō ga omoandyandyi ġa a'ero – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea ga ipyhygi imomboa tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhūva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ġa jukai. Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ġa ga ġa jukai no. Huvihavuhu'ġa soldados'ġa ndeheve ga ġa jukapavi. Oapoa pyvō haimbejovaiva'ea pyvō – kiroki haimbejovaiva'ea ohē gajurua rupi – a'ea pyvō ga ġa jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemō heve'ngaro i'gwovo ġanda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhūa hehanhuhūheteva'ea opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhūa pyvō tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvō a'ero ikwatija inoġa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

—Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirē ti ji tamohē tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehē, ei ga. Ohemirē ti topytaahi'vi yvya koty nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ġanduvihava'ġa ndepiagi ġa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ġa mboapygukari hehe toko ti ġa ġanduvihavamo javo. Ikwahava omondoā ġa ei:

—Timoirū ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ġa pe, ei ġa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ġa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahā ti timoirū Tupana'ga, ei ġa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahā ko ahe rekoi yvya koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'ġa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahā ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearōe'ŷve'ġa aheakaġa mombori ahe jukavo a'ero. Aerē ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoi huvihavamo Cristo'ga pavēi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirē ahe nhaporemō ahe kwerava'javi. ⁶ Tupana'ga remimo'ēharamo tuhē ġa oko – kiroki ġa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ġa pe no. Nomanōa'javi ti ġa nehē. Nurā ġa nomanōi

ahemanoa'jahava rupi. Ikwava'ēhavamo ġa ndekoi ikwava'eġa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ġa nduvihavamo ġa ndekoi Cristo'ga pavēi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirē tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ġa gwyripeve'ġa moandyandyita. Tyapyra koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemō ga hoi ġa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahā ga ġa mbojatykai totavuka ti ġa javo. He'yjuhu hete ranuhū ġa. He'yjuhu y'ytiġa hay'iuhuva'ea ypiahua ruvihava rembeyvripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhū ġa ojatykaramē – kiroki ġa ġwendu katu Satanás'ga nhi'ġa otavukapota.

⁹ Ohygahi ġa yvya rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ġa hoġahoi upa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarōhetea. Emo tata iyyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema yvya koty vvyakotyve'ġa gwyripeve'ġa moka'nhyama. ¹⁰ Diabo'ga ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypiahua'java'ea pype. Gwerekō enxofre ipype no. Haku-vahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ppytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhyami yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ga ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypiahua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyrā hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'ġi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatijaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'ġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

—Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypiahua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyrā ko ga imombori no tata pype ypiahua'java'ea pype. Ypiahua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'ġi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'ġi ga a'ea. Omanove'ġa ndera reko'e'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypiahua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua vvyapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa vvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypiahua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuvavo. A'ero cidade oko kunhangwerahēa ja ġa hēa mboavujikwerame tahembireko hēa ga pavēi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iga ga erame yvaga hugwi:

—Kiro Tupana'ga ronga oko yvyakotyve'ga pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ga pyri nehẽ. Kiro ti yvyakotyve'ga oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehẽ. Ga tuhẽ ti oko ga pyri nehẽ okovo ganduvihavuhuhetero nehẽ, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi gandeahya gandeakwara hugwi nehẽ tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ga nehẽ. Ndokoveveuhua'javi ti ga nehẽ. Ndojehe'oa'javi ti ga nehẽ, ei ga. Ndahahya'javi ti ga pe nehẽ. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa yvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

—Kiro ji japoï ipyahuva'ea nhaporemõ, ei ga.

Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhẽva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶ —Mõmina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ga jijipyri avuirama nehẽ – kiroki ga oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Gamongoagwama pe ji ei: Auka ji ga pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ga ikwepykava ji ve nehẽ, ei ga.

⁷ —Kiroki ga gwendu katu Tupana'ga nhi'iga onhimomiranama jipi – ga pe ti ga imombyrypavukari nehẽ. Ako ti ji ganduvihavuhuhetero nehẽ. Oko ti ga jira'yramo nehẽ, ei ga.

⁸ —Ojipe'ga ti oho tata pype nehẽ –

kiroki ga okyhyji ite'varuhuve'ga hugwi okoe'yma nhinhi'iga rupi tombuhuryme ti ga hahya nhande ve javo.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehẽ no

ojikoge'yve'ga ji rehe,

okote'varuhuve'ga,

iporøjukahara'ga,

ndoakwahavive'ga – kiroki ga gwereko gwembireko'garũive'ga.

Ojipe'ga ti oho tata pype nehẽ no

ipajive'ga,

aherembiapopyra mboheteve'ga,

i'mbeve'ga nhaporemõ.

Ga nhaporemõ ti oho tata pype ypiahua'java'ea pype upa nehẽ, ei ga. Gwerekõ enxofre ipype nehẽ no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehẽ. Ahemondõa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ga nde'yja'ga – kiroki seteve'ga gwerekõ nhaetingy'a'java'ea tynahẽva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Gande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iga ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hẽa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohẽa. Hẽa ti hambireko ga pavẽi nehẽ, ei ga.

¹⁰ Kiro ga ji rerõhoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhũva'ea rehe ga ji rerõhoi. Paivõuhu ihoi yvate yvytyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalẽmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹ Hendy'jandy'ja cidade herekõvo gwaramõ Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasp'e'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanõgara ja cidade hendy'ja.

¹² Hehanhuhũ cidade rokairungava. Yvõvõuhu no hõkairungava. A'ereki paivõuhu hõkairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwerekõ portas. Doze ko cidade herekõ portas. Portas pyri ga naõanani opyta dozeve'ga Tupana'gapyrive'ga. Portas nanani

gwereko aherakykwepohara'ğa ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ğa ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ğandera a'ero. ¹³ Kwara pora koty cidade gwereko três portas. Nhimbya koty cidade gwereko três portas. Tyapyyra koty cidade gwereko três portas. Kwara kia koty cidade gwereko três portas.

¹⁴ Cidade rokairungava oko dozeva'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemo oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ğa ndera pe cordeiro'jave'ga moirũhara'ğa ndera pe. Gandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ĩ ji ve – gaha gwereko ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvõ ti ji taha'ã ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavẽi tyapyyra koty pavẽi kwara kia koty pavẽi. Cidade rova pukuhua ga ha'ãha'aġi ta'akwarete'ia pyvõ nha'angava pyvõ. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhamuhũa ga ha'ãha'aġi. Nhamuhũa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'aġi. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa yvyakotyve'ğa apoa pavẽi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemo ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mbohetehava cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhete'ga ġahoheve'ga – gaha tuhẽ opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavẽi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ğa hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemo cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ga gwyriveve'ga ti hepiakatui okovo kojahuro gwaramo. Yvyakotyve'ga nduvihavuhu'ga nduri cidade pe nehë Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehë.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhë cidade portas nehë. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehë.

²⁶ Yvyakotyve'ga nduvihava'ga nduri nehë Tupana'ga mboheteavo nehë heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhë ti cidade pype ndapyryvive'ga okote'varuhuve'ga pavëi i'mbeve'ga pavëi. Ojipe'ga Tupana'ga gwereko gandra livro pype. Gahã ti uhu cidade pype nehë. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatijaripe gandra tuhu ti ga ji pyri upa okovo avuirama nehë javo – kiroki ga ojiko ga rehe.

22

Paranauhã ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhãapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhã. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohë paranauhã Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ga oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhã rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva rehe. A'ereki mës nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko yvyakotyve'ga gwyriveve'ga pohaga ohoheteavo jupe. ³ Pevova'ea pe nhaporemo pevove'ga pe nhaporemo po ti Tupana'ga nde'i nehë: “Ite'varuhu po ti nde ve nehë.” A'ea rui po ti ga ei nehë.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ganduvihavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavëi nehë. Ganhi'iga rupi ti Tupana'gareheve'ga ndekoi ga mboheteavo nehë. ⁴ Tupana'ga rova ti ga hepiagi nehë. Gwetovapya rehe ti ga gwereko garera nehë. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehë. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehë. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehë no. A'ereki Tupana'ga ganduvihavuhuhete'ga ombokojahu ga pe. Yvyakotyve'ga nduvihavamo ti ga ndekoi avuirama nehë.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemo ko a'itituhëva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'iga mombe'uhara'ga pojykaharetero pyryve'ga pojykaharetero. Gaha ei ojipyryve'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'iva'ea jireheve'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehë javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehë

⁷ —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehë, ei Jesus'ga. Pyry hete ga pe – kiroki ga gwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'iva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ —Jihi Joãoramo ahepia tuhë Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiaga ji nhinoği Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'iva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoği ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'iga rupi nde ja. Ji ko neirũ'ga ja no Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ga ja. Ji ko ga ja no – kiroki ga ojiko Jesus'ga rehe okovo garembikwatijarukara rupi – kiroki garembikwatijarukara omombe'u aere'iva'ea. Nurã ji rui ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰—Teremimi garembikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ġa aere'iva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga. ¹¹Kiroki ġa oko te'varuhu aġwamo – ġa ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ġa tiruahū aġwamo – ġa ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ġa oko katu aġwamo – ġa ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ġa pyry aġwamo – ġa ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹²—Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Vvyakotyve'ġa ndeaporoġita ġandetakwera ja ji ikwahavipei. Nurā ti ji imondoi ġa pe ġandeaporoġita kwepykava ġandetakwera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³—Ji ypy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴—Pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'ipo'ru okote'varuhua momboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ġa pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵—Ojipe'ġa ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ġa ipype okote'varuhuheteve'ġa, ipajive'ġa, ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ġa, iporojuka-hara'ġa, ġanembiapopyra mboheteve'ġa, i'mbeve'ġa, ojipe'ġa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ġa nhaporemō ti ndoki tuhē cidade pype nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyryve'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'iġa ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'iġa. Daviva'ea ko nhiremboypya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'uhua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:

—Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Gahā – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ġa ti te'i nehē no: “Herejo!”

Gahā – kiroki ġa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ġa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehē i'gwovo yhya ahemongohava nehē. Gay'ua pe ji ei ġajikoga Tupana'ga rehe.

Gahā – kiroki ġa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ġa ti tuhu ojikoga ga rehe nehē i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehē.

¹⁸ Joāoramo ji ei ġa momoranduva – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'iva'ea mombe'uhava. Ga pe ji ei ġa imombe'urame ojipe'ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ġa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ġa pe nehē – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ġwembikwatijarukara pype. ¹⁹ Po ġa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ġa imombe'urame ojipe'ġa pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ġa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehē. Ga nombuhurukari ġa cidadepyryva pype nehē no. Nahā ti ga nomombyryvi ġa pe imbuhure'yma ġa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ġa pe nehē.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporemō: “A'iti a tuhē!” – gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehē. Na tuhē ti, ei ga.

Kwa. Na tuhē a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojoykaharetero, a'e ji.

²¹ Tomombyry ti ga pe me nhaporemō Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga, a'e ji.